HET
ROTEST

ELLEN G. WHITE

New Covenant Publications International Ltd. Dutch

Auteursrecht © 2020. Internationale Publicaties van het Nieuwe Verbond

Alle rechten voorbehouden. Geen enkel deel van dit boek mag worden gereproduceerd of verzonden in welke vorm dan ook of op welke wijze dan ook zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de auteur, behalve in het geval van korte citaten belichaamd in kritische artikelen en beoordelingen. Stuur alle relevante vragen door naar de uitgever.

Alle rechten voorbehouden. Geen enkel deel van dit boek mag worden gereproduceerd of verzonden in welke vorm dan ook of op welke wijze dan ook, elektronisch of mechanisch, met inbegrip van fotokopiëren, opnemen of door een informatieopslag- en ophaalsysteem - behalve door een recensent die korte passages kan citeren in een recensie die in een tijdschrift of krant moet worden afgedrukt - zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN: 359-2-85933-609-1

ISBN: 359-2-85933-609-1

Catalogiseren in Publicatiegegevens

Redactie en Ontwerp door : Internationale Groep van het Nieuwe Verbond

Gedrukt in het Verenigd Koninkrijk.

Eerste druk op 26 mei 2020

Gepubliceerd door : Internationale Publicaties van het Nieuwe Verbond

New Covenant Publications International Ltd.,

Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Bezoek de Website: www.newcovenant.co.uk

HET PROTEST

Ellen White

And what becomes of the emperor's right to compel men with his sword to practise whatever faith the Church enjoins, assuming it to be the true faith, simply because the Church has enjoined it? It too is exploded and overthrown. The principle then, so quietly lodged in the Protest, lays this twofold tyranny in the dust. The chair of the Pontiff and the sword of the emperor pass away, and conscience comes in their (place). But the Protest does not leave conscience her own mistress; conscience is not a law to herself. That were anarchy–rebellion against Him who is her Lord. The Protest proclaims that the Bible is the law of conscience, and that its Author is her Lord alone. Thus steering its course between the two opposite dangers, avoiding on this hand anarchy, and on that tyranny, Protestantism comes forth unfurling to the eyes of the nations the flag of true liberty. Around that flag must all gather who would be free.

Chapter 15, The Great Protest

The History of Protestantism, 1870

James A. Wylie

Deze pagina is opzettelijk leeg gelaten.

New Covenant Publications

International Ltd.

Gereformeerde Boeken, Getransformeerde Gedachten

New Covenant Publications International Ltd.,
Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Email: newcovenantpublicationsintl@gmail.com

Dankwoord

Dit boek wordt opgedragen aan Here God.

Voorwoord

New Covenant Publications International verbindt de lezer opnieuw met het goddelijke plan dat hemel en aarde verbindt en de eeuwigheid van de wet van liefde versterkt. Het logo, de Ark van het Verbond, vertegenwoordigt de intimiteit tussen Christus Jezus en zijn volk en de centrale plaats van Gods wet. Zoals er staat geschreven: “Maar dít is het verbond, dat Ik met het huis van Israël sluiten zal na deze dagen, luidt het woord des HEREN: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven, Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.” (Jeremia 31: 31-33; Hebreeën 8: 8-10). Inderdaad, het nieuwe verbond getuigt van een verlossing, geboren door onverminderde strijd en verzegeld door bloed.

Gedurende ontelbare eeuwen hebben velen lijdende kwelling en onbegrijpelijke onderdrukking doorstaan, berekend om de waarheid uit te wissen. Vooral in de donkere middeleeuwen was dit licht enorm in de war en verduisterd door menselijke tradities en populaire onwetendheid, omdat de inwoners van de wereld de Opperste Wijsheid hadden veracht en verworpen en het verbond hadden overtreden. De plaag van het compromis met zich wijdverbreid kwaad veroorzaakte zo'n gesel van ongebreidelde degeneratie en duivelse onmenselijkheid, dat veel levens ten onrechte werden opgeofferd en weigerden zich over te geven aan de gewetensvrijheid. Niettemin werd een om verloren kennis te herstellen, met name in de tijd van de Reformatie.

De plaag van het compromis met zich uitbreidende kwaden veroorzaakte zo'n gesel van ongebreidelde degeneratie en duivelse onmenselijkheid, dat veel levens ten onrechte werden opgeofferd vooral al degenen die weigerden zich over te geven aan de gewetensvrijheid. Niettemin werd een verloren kennis nieuw leven ingeblazen, met name in de tijd van de Reformatie. De hervorming van de 16e eeuw leidde tot een moment van waarheid, fundamentele verandering en de daaruit voortvloeiende turbulentie, zoals weerspiegeld in de contrareformatie. Door dit boek ontdek je echter de onmiskenbare betekenis van deze unieke revolutie vanuit het perspectief van de hervormers en andere moedige pioniers. Uit hun verslagen kan men de verwoestende veldslagen, de redenen voor dergelijke fenomenale weerstand en bovennatuurlijke interventies begrijpen.

Ons motto: “Gereformeerde Boeken, Getransformeerde Gedachten,” benadrukt het onderscheidend genre van de literatuur, gecomponeerd in een kritisch tijdperk en de impact ervan. Het benadrukt ook de urgentie van persoonlijke hervorming, wedergeboorte en transformatie. Al sinds de uitvinding van de boekdrukkunst de Gutenberg, in combinatie met het kracht van vertaling, de principes van het hervormde geloof verspreidde, ongeveer 500 jaar geleden, zouden de gedigitaliseerde pers en

elektronische media in elke taal het licht van de waarheid communiceren in deze laatste tijden.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Wereldgeschiedenis Voorspeld 6
Hoofdstuk 2: Vuren van Vervolging 21
Hoofdstuk 3: Tijdperk van Duisternis 28
Hoofdstuk 4: Speciaal Ambassadeurs 37
Hoofdstuk 5: Kampioen van de waarheid 50
Hoofdstuk 6: Twee Helden 63
Hoofdstuk 7: Start van de Revolutie 79
Hoofdstuk 8: Luther voor de Rijksdag 96
Hoofdstuk 9: De Zwitserse Hervormer 114
Hoofdstuk 10: Voortgang van de Hervorming in Duitschland 124
Hoofdstuk 11: Protest van de Vorsten 133
Hoofdstuk 12: De Hervorming in Frankrijk 143
Hoofdstuk 13: In de Nederlanden en Skandinavië 161
Hoofdstuk 14: Latere Engelse Hervormers 167
Hoofdstuk 15: De Franse Revolutie 181
Hoofdstuk 16: Land van Vrijheid 196
Hoofdstuk 17: Voorlopers van de Morgen 203
Hoofdstuk 18: Een Amerikaanse Hervormer 216
Hoofdstuk 19: Licht in de Duisternis 235
Hoofdstuk 20: Een Grote Godsdienstige Opwekking 243
Hoofdstuk 21: Een Waarschuwing Verworpen 257
Hoofdstuk 22: Profetieen Vervuld 269
Hoofdstuk 23: Wat is het Heiligdom? 283
Hoofdstuk 24: In het Heilige der Heiligen 293
Hoofdstuk 25: Gods Wet Onveranderlik 300
Hoofdstuk 26: Een Hervormingswerk 312
Hoofdstuk 27: Opwekkingen in de Laatste Tijd 319
Hoofdstuk 28: Het Onderzoekend Oordeel 332

Hoofdstuk 29: De Oorsprong van het Kwaad 341
Hoofdstuk 30: Helse Vijandschap 350
Hoofdstuk 31: Het Werk van Boze Geesten 355
Hoofdstuk 32: Gevaarlijke Misleidingen 360
Hoofdstuk 33: Het Eerste Grote Bedrog 369
Hoofdstuk 34: Kunnen de doden met ons praten? 383
Hoofdstuk 35: Gewetensvrijheid 392
Hoofdstuk 36: De Naderende Strijd 406
Hoofdstuk 37: De Schriften een Bron van Veiligheid 414
Hoofdstuk 38: De Laatste Waarschuwing 421
Hoofdstuk 39: "Anarchie Ontketend" 428
Hoofdstuk 40: Grote bevrijding 443
Hoofdstuk 41: Verwoesting van de Aarde 455
Hoofdstuk 42: Het Einde van de Strijd 462

Hoofdstuk 1 — Wereldgeschiedenis Voorspeld

“Och of gij ook bekendet, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dienté Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond nederwerpen, en uw kinderen in u; en ze zullen in u de ene steen op de andere steen niet laten; daarom dat gij de tijd van uw bezoeking niet bekend hebt.”

Van de top van de Olijfberg zag Jezus op Jeruzalem neer. Schoon en vredig was het toneel, dat v——r Hem uitgebreid lag. Het was in de Paastijd, en van alle landen waren de kinderen Jakobs daar bijeengekomen om het grote volksfeest te vieren. Te midden van tuinen en wijngaarden, en groene hellingen, bezet met de tenten van de pelgrims, verrezen de terrasvormige heuvels, de statige paleizen en hechte bolwerken van Israels hoofdstad. De dochter Zions scheen in haar trots te zeggen: “Ik zit als een koningin, en zal geen rouw zien;” even liefelik toen, en zichzelf even veilig achtende in de gunst des Hemels, als toen de koninklike zanger eeuwen tevoren zong: “Schoon van gelegenheid, een vreugde van de ganse aarde, is de berg Zion, ... de stad van de grote Koning.” De prachtige gebouwen van de tempel lagen in het volle gezicht. De stralen van de ondergaande zon verlichtten zijn wit marmeren muren, en weerkaatsten zich in het goud van poorten, torens en tinnen van zijn grootse bouwwerken.

Als “de volmaakt schone” stond hij daar, de trots van het Joodse volk. Welk kind van Israël kon de blik op dit toneel laten rusten, zonder een trilling van genot en bewondering te gevoelen I Maar gans andere gedachten hielden Jezus’ gemoed bezig. “En als Hij nabij kwam, en de stad zag, weende Hij over haar.” Te midden van de algemene vrolikheid van de zegevierende intocht, terwijl de palmtakken wuifden, de blijde hosanna’s de heuvelen deden weergalmen, en duizenden stemmen Hem als koning huldigden, werd de Verlosser der wereld door een plotselinge en geheimzinnige droefheid overweldigd. Hij, Gods Zoon, de Beloofde van Israël, Wiens macht de dood had overwonnen, en hen, die het graf gevangen hield, had opgeroepen, weende, niet tengevolge van een gewone droefheid, maar tengevolge van diepe en onweerstaanbare zielsontroering.

Zijn tranen waren niet om Hemzelf, ofschoon Hij wel wist waarheen Zijn schreden Hem leidden. V——r Hem lag Geth- sémané, het toneel van Zijn naderende foltering. De Schaapspoort was evenzeer zichtbaar, waar eeuwen lang de offerdieren door gebracht waren, en die zich ook voor Hem zou openen, wanneer Hij “als een Lam ter slachting” zou worden geleid. Niet veel verder lag Golgotha, de plaats van de kruisiging. Over het pad, dat Christus spoedig zou betreden, moest de verschrikking van een grote duisternis vallen, wanneer Hij Zijn ziel stellen zou tot een offer voor de zonde. Toch was het niet de beschouwing van die tonelen, welke een schaduw op Hem wierp in deze vreugdevolle ure. Geen voorgevoel van Zijn eigen bovenmenselike zielsangst drukte die onzelfzuchtige geest. Hij weende over de gedoemde

duizendtallen van Jeruzalem,— over de blindheid en onboetvaardigheid van hen, voor wie Hij gekomen was om hen te zegenen en te redden.

De geschiedenis van Gods biezondere gunst en bewarende zorg, gedurende meer dan duizend jaren aan het uitverkoren volk bewezen, lag open voor Jezus' oog. Daar was de berg Moria, waar de zoon der belofte als een gewillig slachtoffer op het altaar was gebonden,— tot voorafschaduwing van het offer van de Zoon van God. Daar was het verbond des zegens, de heerlike Messiasbelofte, aan de vader der gelovigen bevestigd. Daar hadden de vlammen van het offer, ten hemel stijgende van de dorsvloer van Ornan, het zwaard van de verwoestende engel afgekeerdm —een passend beeld van het offer van de Heiland en Zijn tussentreden ten behoeve van de schuldige mensheid. Jeruzalem was méér dan de ganse aarde door God geëerd geworden. De Heer had "Zion verkoren", Hij had "het begeerd tot Zijn woonplaats". Daar hadden heilige profeten eeuwen lang hun waarschuwende boodschap geuit.

Dáár hadden priesters hun wierookvaten gezwaaid, en was de wierookwolk met de gebeden van de aanbidders tot God opgestegen. Dáár was dageliks het bloed van de lammeren opgeofferd, heenwijzende op het Lam Gods. Dáár had Jehova Zijn tegenwoordigheid geopenbaard in de wolk der heerlikheid boven het verzoendeksel. Daar rustte de voet van die geheimzinnige ladder, die de hemel met de aarde verbond, — die ladder, waarop Gods engelen af- en opklommen, en die de wereld de weg naar het heilige der heiligen opende. Was Israël als volk aan God getrouw gebleven, Jeruzalem, als Gods uitverkorene, zou eeuwig zijn blijven staan. Maar de geschiedenis van dat uitverkoren volk was een aaneenschakeling van afkerigheid en opstand. Ze hadden de genade des hemels weerstaan, hun voorrechten misbruikt, en de hun geschonken gelegenheden veronachtzaamd.

Ofschoon Israël had "gespot met de boden Gods, Zijn woorden had veracht, en zij zichzelven verleidden tegen zijn profeten"5 had Hij Zich toch aan hen geopenbaard "als de Here God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid;" niettegenstaande herhaaldelike verwerping, was Zijn barmhartigheid blijven pleiten. Met meer medelijdende liefde dan die van een vader voor zijn zoon, had God tot hen gezonden "door de hand van Zijn boden, vroeg op zijnde om die te zenden; want Hij verschoonde Zijn volk en Zijn woning." Toen vermaning, bede en bestraffing zonder uitwerking bleven, zond Hij hun de beste gift des hemels, ja, schonk hun de gehele hemel in die éne Gift.

Gods Zoon werd zelf gezonden om met de onboetvaardige stad te pleiten. Het was Christus, die Israël uit Egypte had gebracht als een goede wijnstok. Zijn eigen hand had de heidenen v——r hen uitgedreven. Hij had hen geplant op een "vette heuvel." Door Zijn zorgende hoede was de wijngaard omtuind geworden. Zijn dienstknechten waren uitgezonden om hem te onderhouden. "Wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard," zo riep Hij uit, "hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb?" Doch toen Hij verwachtte "dat hij goede druiven voortbrengen zou, heeft hij stinkende vruchten voortgebracht," en toch kwam Hij, nog vol verlangen om vrucht te vinden, in eigen persoon naar Zijn wijngaard, ten einde te zien, of Hij hem misschien nog

voor ondergang zou kunnen bewaren. Hij groef om Zijn wijnstok; Hij snoeide en verzorgde hem. Hij was onvermoeid in Zijn pogingen om deze wijnstok, die Hijzelf geplant had, te redden.

Drie jaren lang was de Heer van licht en heerlikheid onder Zijn volk in- en uitgegaan. “Hij ging het land door goed doende”, “genezende allen, die van de duivel overweldigd waren”, helende de gebrokenen van hart, aan de gebondenen opening van de gevangenis uitroepende, blinden het gezicht terug gevende, kreupelen in staat stellende om te wandelen en doven om te horen, melaatsen reinigende, doden opwekkende, en aan de armen het evangelie verkondigende. Tot alle klassen zonder onderscheid werd de genadige roepstem gericht: “Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.”

Ofschoon Hem kwaad voor goed vergolden werd, en haat voor Zijn liefde,5 volhardde Hij standvastig in Zijn zending van barmhartigheid. Zij, die Zijn genade zochten, werden nooit teruggewezen. Als een zwerveling zonder tehuis, met smaad en armoede tot Zijn dageliks deel, leefde Hij slechts om te voorzien in de behoeften van de mensen, hun lijden te verzachten, en met hen te pleiten, dat zij de gift van het eeuwige leven zouden aannemen. De golven van genade,] welke op deze hardnekkige harten afsloegen, rolden terug met een nog sterker vloed van medelijdende, onuitsprekelike liefde. Maar Israël had zich af gekeerd van zijn beste vriend en enige helper. Het pleiten van Zijn liefde was veracht geworden; Zijn raadgevingen waren verworpen, Zijn waarschuwingen bespot.

De ure van hoop en genade was snel aan het voorbijgaan; de beker van Gods lang weerhouden toorn was bijna vol. De wolken, die zich gedurende eeuwen van afval en opstand hadden samengepakt, waren nu zwart van onheilen, en stonden weldra los te breken over een schuldig volk; en Hij, die alleen in staat was, hen te redden van hun naderende ondergang, was door hen miskend, mishandeld, verworpen, en zou spoedig gekruisigd worden. Wanneer Christus op het kruis van Golgotha zou hangen, zou Israëls tijdperk als een van God begunstigd en gezegend volk ten einde zijn. Het verlies van één enkele ziel is een onheil, dat van oneindig meer belang is dan de winst en de schatten van een wereld; maar toen Christus op Jeruzalem neerblikte, zag Hij het doodvonnis van een gehele stad en een geheel volk v——r zich; die stad, dat volk, die eens Gods uitverkorenen geweest waren, en Zijn biezondere schat.

Profeten hadden geweend over Israëls afval, en de vrese- like verwoestingen, waarmede het bezocht werd om zijn zonden. Jeremia wenste, dat zijn ogen een sprinkader van tranen waren, dat hij dag en nacht de verslagenen van de dochter van zijn volk kon bewenen, en de kudde des Heren, die gevankelik was weggevoerd. Hoe groot moest dan de droefheid zijn van Hem, wiens profetiese blik geen jaren maar eeuwen overzag! Hij zag de verwoestende engel met het zwaard opgeheven tegen de stad, die zo lang Jehova’s woonplaats was geweest. Van de top van de Olijfberg, dezelfde plaats, die later door Titus en zijn leger werd bezet, blikte Hij over het dal heen op de heilige hoven en zuilegangen neder, en zag met ogen, door

tranen verduisterd,het vreselik schouwspel van muren,door vreemde benden omsingeld. Hij vernam het gedruis van de legerscharen, zich in orde stellende tot de aanval. Hij hoorde de stem van moeders en kinderen in de belegerde stad, roepende om brood. Hij zag zijn heilig en prachtig huis, zijn paleizen en torens, overgegeven aan de vlammen, en niets meer dan een hoop smeulende bouwvallen op de plaats, waar ze eens gestaan hadden.

Door de eeuwen heen blikkend aanschouwde Hij het verbondsvolk in ieder land verstrooid, als wrakken op een woeste kust. In de tijdelike straf, die hun kinderen zou treffen, zag Hij slechts de eerste teug uit die beker des toorns, die ze bij het laatste oordeel tot de bodem toe zouden moeten ledigen. Goddelik medelijden, smachtende liefde uitten zich in de smartelike woorden: “Jeruzalem, Jeruzalem! gij, die de profeten doodt en stenigt, die tot u gezonden zijn! hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijkerwijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen; en gijlieden hebt niet gewild!” O dat gij, een volk begunstigd boven ieder ander, de tijd van uw bezoeking gekend hadt, en de dingen, die tot uw vrede dienen! Ik heb de gerichtsengel teruggehouden; heb u tot berouw aangespoord, maar tever-geefs. Het zijn niet alleen dienstknechten, afgevaardigden en profeten, die gij teruggewezen en verworpen hebt, maar de Heilige Israëls, uw Verlosser. Indien ge vernietigd wordt, hebt ge het alleen uzelf te wijten. “Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.”

Christus zag in Jeruzalem een beeld van de wereld, verhard in ongeloof en opstand, en zich haastende naar het gericht Gods. De ellende van een gevallen geslacht, op Zijn ziel drukkend, perste die uiterst bittere kreet van Zijn lippen. Hij zag het verhaal van de zonde geschetst in menselike ellende, tranen en bloed; Zijn hart was vervuld met oneindig medelijden voor de bezochten en lijdenden op aarde; Hij smachtte er naar, hen allen te mogen verlichten. Maar zelfs Zijn hand vermocht de vloed van de menselike ellende niet te stuiten; weinigen zouden zoeken naar hun enige Hulpbron. Hij was gewillig, Zijn ziel uit te storten in de dood, om de zaligheid binnen hun bereik te brengen; maar slechts weinigen wilden tot Hem komen, opdat zij het leven mochten hebben.

De Majesteit des hemels in tranen! De Zoon van de oneindige God bewogen in de geest, nedergebogen door zielsangst! De gehele hemel was met verwondering vervuld over het schouwspel. Dit toneel openbaart ons het verschrikkelike van de zonde; het toont aan, hoe moeielik de taak is, zelfs voor de oneindige macht, om de schuldige te redden van de gevolgen van het overtreden van de wet Gods. Jezus, neerblikkende op het laatste geslacht, zag de wereld medegesleept door een bedrog, gelijkend op hetgeen de ondergang van Jeruzalem ten gevolge had. De grote zonde van de Joden was hun verwerping van Christus; de grote zonde van de Christenwereld zou zijn hun verwerping van Gods wet, het fondament van Zijn heerschappij in hemel en op aarde. De geboden van Jehova zouden versmaad en geminacht worden. Miljoenen,gebonden door de zonde, slaven van Satan, veroordeeld om de tweede dood te ondergaan, zouden weigeren te luisteren naar de woorden der waarheid in hun dag van bezoeking. Vreselike blindheid! Verwonderlike begoocheling!

Twee dagen v——r het Pascha, toen Christus voor de laatste maal uit de tempel vertrokken was, nadat Hij de Joodse oversten van schijnheiligheid had beschuldigd, ging Hij wederom uit met Zijn discipelen naar de Olijfberg, en zette zich met hen neder op een met gras begroeide helling, die uitzicht gaf over de stad. Nogmaals liet Hij de blik op zijn muren, torens en paleizen rusten. Nogmaals aanschouwde Hij de tempel in zijn verblindende pracht, een schitterende diadeem, die de heilige berg kroonde.

Duizend jaren tevoren had de psalmist Gods gunst over Israël in de keuze van dit heiligdom tot Zijn woonplaats geprezen: “In Salem is Zijn hut, en Zijn woning in Zion.” Hij “verkoos de stam van Juda, de berg Zion, die Hij liefhad. En Hij bouwde Zijn heiligdom als hoogten.” De eerste tempel was gebouwd gedurende het tijdperk van de grootste voor spoed in Israëls geschiedenis. Grote schatten waren tot dit doel door Koning David verzameld, en de bouwplannen waren onder Goddelike ingeving vervaardigd.1 Salomo, de wijste van Israëls vorsten, had het werk voltooid. Deze tempel was het prachtigste gebouw, dat de wereld ooit gezien had. Toch had de Heer van de tweede tempel door de profeet Haggaï ver-klaard : “De heerlikheid van dit laatste huis zal groter worden, dan van het eerste.” “Ik zal al de Heidenen doen beven, en ze zullen komen tot de wens van alle Heidenen, en Ik zal dit huis met heerlikheid vervullen, zegt de Heer der heir- scharen.”

Na de verwoesting van de tempel door Nebukadnezar werd hij ongeveer vijf honderd jaren v——r de geboorte van Christus weder opgebouwd, door een volk dat uit een levenslange ballingschap teruggekeerd was naar een woest en bijna verlaten land. Er waren oude mannen onder hen, die de heerlikheid van Salomo’s tempel gezien hadden, en die weenden bij het leggen van het fondament van dit nieuwe gebouw, omdat het zo ver moest achterstaan bij het eerste. Het algemeen heersende gevoelen werd krachtig door de profeet uitgedrukt: “Wie is onder ulieden overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlikheid gezien heeft? en hoedanig ziet gij hetzelve nu? Is dit niet als niets in uw ogen?” Toen werd de belofte gegeven, dat de heerlikheid van dit laatste huis groter zou zijn dan die van het eerste.

Doch de tweede tempel is de eerste niet gelijk geweest in heerlikheid; noch ook werd hij gewijd door die zichtbare tekenen van de Goddelike tegenwoordigheid, die in de eerste tempel gezien werden. Er was geen openbaring van boven- natuurlike kracht om Zijn inwijding aan te tonen. Men zag geen wolk der heerlikheid het nieuw opgerichte heiligdom vervullen. Geen vuur daalde neder uit de hemel om het offer op zijn altaar te verteren. De Shechina rustte niet langer tussen de cherubijnen in het heilige der heiligen; de ark, het verzoendeksel, en de tafelen van de wet werden er niet in gevonden. Geen stem klonk uit de hemel om de vragende priester Jehova’s wil bekend te maken.

Eeuwen lang hadden de Joden tevergeefs getracht aan te tonen, waarin Gods belofte, door Haggaï gegeven, vervuld was geworden; maar trots en ongeloof verblindde hun verstand, zodat ze de ware betekenis van de woorden van de profeet niet verstonden. De tweede tempel werd niet geëerd door de wolk van Jehova’s heerlikheid, maar door de levende

tegenwoordigheid van Één, in Wie de volheid der Godheid lichamelik woonde,— die God-zelf was, geopenbaard in het vlees. De “Wens van alle Heidenen” was waarlik tot Zijn tempel gekomen, toen de Man van Nazareth in de gewijde hoven leerde en genas. Door de tegenwoordigheid van Christus, en daardoor alleen, stond de tweede tempel in heerlikheid boven de eerste. Maar Israël had de Gift, hun van de hemel aangeboden, verworpen. Met de nederige Leraar, welke die dag zijn gouden poort uittrad, was de heerlikheid voor altijd van de tempel geweken. Reeds waren de woorden van de Heiland vervuld: “Ziet, uw huis wordt u woest gelaten.”

De discipelen waren vervuld geweest met ontzetting en verwondering, toen Christus de verwoesting van de tempel voorspelde, en ze begeerden de betekenis van Zijn woorden beter te verstaan. Meer dan veertig jaren lang waren schatten, arbeid en bouwkunst met kwistige hand aan de verhoging van zijn pracht besteed geworden. Herodus de Grote had er zowel Romeinse rijkdommen als Joodse schatten aan ten koste gelegd, en zelfs de keizer van de wereld had hem met zijn giften verrijkt. Zware blokken wit marmer, van bijna fabelachtige grootte, met dit doel van Rome gezonden, vormden een deel van zijn bouw; en het was daarop, dat de discipelen de aandacht van hun Meester vestigden, toen ze zeiden: “Zie, hoedanige stenen, en hoedanige gebouwen!”

Op deze woorden gaf Jezus het plechtige en verbazingwekkende antwoord: “Voorwaar zeg Ik u: Hier zal niet één steen op de andere gelaten worden, die niet afgebroken zal worden.” De discipelen verbonden aan de verwoesting van Jeruzalem de gebeurtenissen in verband met Christus’ parsoonlike komst in tijdelike heerlikheid, om bezit te nemen van de troon van het algemene rijk, de onboetvaardige Joden te straffen, en het volk van het Romeinse juk te bevrijden. De Heer had hun gezegd, dat Hij ten tweeden male zou komen. Vandaar dat bij de vermelding van gerichten, die over Jeruzalem komen zouden, hun gedachten zich bij die komst bepaalden; en toen ze om de Heiland geschaard zaten op de Olijfberg, vroegen ze: “Wanneer zullen deze dingen zijn? en welk zal het teken zijn van Uw toekomst en van de voleinding van de wereld?”

De toekomst was genadiglik verborgen voor de discipelen. Hadden ze in die tijd ten volle de twee vreselike feiten begre-pen,— het lijden en sterven van de Verlosser, en de verwoesting van hun stad en tempel,— dan zou ontzetting hen overstelpt hebben. Christus gaf hun een schets van de voornaamste gebeurtenissen, die plaats zouden vinden v——r het einde der tijden. Zijn woorden werden toen niet ten volle verstaan; maar hun betekenis zou ontvouwd worden, naarmate Zijn volk het onderricht, daarin bevat, zou behoeven. De profetie, die Hij uitsprak, was van tweevoudige betekenis: terwijl hij de verwoesting van Jeruzalem voorafschaduwde, beeldde hij tevens de verschrikkingen van de laatste grote dag af.

Jezus verklaarde aan de luisterende discipelen de oordelen, die het afvallige Israël treffen zouden, en in het biezonder de straffende wraak, die over hen zou komen wegens hun verwerping en kruisiging van de Messias. Onmiskenbare tekenen zouden de vreselike

vervulling voorafgaan. Het gevreesde uur zou plotseling en snellik komen. En de Zaligmaker waarschuwde Zijn volgelingen: “Wanneer gij dan zult zien de gruwel van de verwoesting, waarvan gesproken is door Daniël, de profeet, staande in de heilige plaats (die het leest, die merke daarop), dat alsdan, die in Judea zijn, vlieden op de bergen.” Wanneer de afgodiese standaards van de Romeinen geplant zouden worden op de heilige grond, die zich over enige afstand buiten de stadsmuren uitstrekte, dan moesten de volgelingen van Christus veiligheid zoeken in de vlucht. Wanneer het waarschuwende teken gezien zou worden, moesten zij, die wensten te ontkomen, niet vertoeven. Door het land van Judea, zowel als binnen Jeruzalem zelf, moest het teken tot ontvluchting onmiddellik gehoorzaamd worden. Hij, die op het dak was, moest niet afkomen in zijn huis, zelfs niet om zijn meest gewaardeerde schatten te redden. Zij, die in de velden of wijngaarden werkten, moesten zich niet ophouden om terug te gaan en hun opperkleed te halen, dat ze afgelegd hadden, terwijl zij in de hitte des daags arbeidden. Ze moesten geen ogenblik verzuimen, ten einde te ontvlieden aan de algemene verwoesting.

Gedurende de regering van Herodus was Jeruzalem niet alleen zeer verfraaid geworden, maar door de oprichting van torens, muren en vestingen, die de natuurlike sterkte van de ligging ervan nog verhoogden, was het zo goed als onneembaar gemaakt. Wie te dier tijd de verwoesting ervan openlik zou hebben voorspeld, zou als Noach in zijn tijd een onzinnige rustverstoorder genoemd zijn. Maar Christus had gezegd: “De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.” Ten gevolge van haar zonden was de wraak over Jeruzalem uitgesproken, en hardnekkig ongeloof maakte haar val gewis.

De Heer had door de profeet Micha verklaard: “Hoort nu dit, gij hoofden van het huis Jakobs, en gij oversten van het huis Israëls, die van het gericht een gruwel hebt, en al wat recht is verkeert, bouwende Zion met bloed, en Jeruzalem met onrecht. Haar hoofden rechten om geschenken, en haar priesters leren om loon, en haar profeten waarzeggen om geld; nog steunen zij op de Heer, zeggende: Is de Heer niet in het midden van ons? ons zal geen kwaad overkomen.” Deze woorden geven een getrouwe beschrijving van de bedorven en eigengerechtige inwoners van Jeruzalem. Bewerende de voorschriften Gods stipt na te komen, overtraden ze al de beginselen ervan. Ze haatten Christus, omdat Zijn reinheid en heiligheid hun goddeloosheid aan het licht bracht; en beschuldigden Hem van de oorzaak te zijn van ai de onheilen, die hen troffen ten gevolge van hun zonden. Ofschoon ze wisten, dat Hij zondeloos was, verklaarden ze, dat Zijn dood noodzakelik was voor hun veiligheid als een volk. “Indien wij Hem alzo laten geworden”, zeiden de Joodse leiders, “zij zullen allen in Hem geloven, en de Romeinen zullen komen, en wegnemen beide onze plaats en volk.” Als Christus werd opgeofferd, konden ze wellicht weer een sterk, eendrachtig volk worden. Alzo redeneerden ze, en stemden in met het besluit van hun hogepriester, dat het beter zou zijn, dat één man stierf, dan dat het gehele volk zou omkomen. Op die wijze hadden de Joodse oversten “Zion opgebouwd met bloed, en Jeruzalem met onrecht.” En toch, terwijl ze hun Zaligmaker doodden, omdat Hij hun zonden bestrafte, was hun eigengerechtigheid z— groot, dat ze zichzelven beschouwden als Gods geliefde volk, en verwachtten, dat de Heer hen zou

verlossen van hun vijanden. “Daarom,” vervolgt de profeet, “om uwentwil zal Zion als een akker geploegd worden, en Jeruzalem zal tot steenhopen worden, en de berg van dit huis tot hoogten van een woud.”

Bijna veertig jaren lang, nadat de vloek over Jeruzalem door Christus zelf was uitgesproken, toefde de Heer met Zijn oordelen over stad en volk. Gods lankmoedigheid jegens de verwerpers van Zijn evangelie en de moordenaars van Zijn Zoon was verwonderlik. De gelijkenis van de onvruchtbare vijgeboom was een beeld van Gods handelwijze met het Joodse volk. Het gebod was uitgegaan: “Houw hem uit, waartoe beslaat hij ook onnuttelik de aarde?” Maar Goddelik mededogen had hem nog een weinig langer gespaard. Er waren er nog velen onder de Joden, die geen kennis droegen aan het karakter Gods en het werk van Christus. En de kinderen hadden de voordelen niet genoten, of het licht ontvangen, door hun ouders verworpen. Door de prediking van de apostelen en hun vrienden wilde God het licht over hen laten schijnen; het zou hun vergund worden te zien, hoe de profetieën vervuld waren, niet alleen door de geboorte en het leven van Christus, maar door Zijn dood en opstanding. De kinderen werden niet veroordeeld om de zonden van de ouders; maar toen de kinderen met de kennis van al het licht, dat aan hun ouders geschonken was, het meerdere licht, hunzelven verleend, verwierpen, erlangden zij deel aan de zonden van hun ouders, en vervulden de maat van hun ongerechtigheid.

Gods lankmoedigheid jegens Jeruzalem versterkte de Joden slechts in hun hardnekkige onboetvaardigheid. In hun haat en wreedheid tegen de discipelen van Jezus verwierpen ze het laatste aanbod van genade. Toen nam God Zijn bescherming over hen weg, trok Hij Zijn weerhoudende macht over Satan en zijn engelen in, en werd het volk overgegeven aan de heerschappij van de leider, die ze zichzelven gekozen hadden. Zijn kinderen hadden Christus’ genade veracht, die hen in staat zou gesteld hebben, hun boze neigingen te onderdrukken, welke nu de overwinning behaalden. Satan bracht de sterkste en laagste hartstochten van de ziel in beweging. De mensen gebruikten hun verstand niet; ze hadden hun rede verloren,— ze lieten zich beheersen door opwelling en blinde woede. Ze werden satanies in hun wreedheid. In de huise- like kringen en onder het volk, bij de hoogste zowel als de laagste klassen, werd verdenking, nijd, haat, strijd, opstand en moord gevonden. Er was nergens veiligheid. Vrienden en familiebetrekkingen verrieden elkander. Ouders doodden hun kinderen, en kinderen hun ouders. De leiders van het volk hadden geen macht om zichzelven te beheersen. Onbedwongen hartstochten maakten hen tot tirannen. De Joden hadden valse getuigenis aangenomen om de onschuldige Zone Gods te veroordelen. Nu maakten valse beschuldigingen hun eigen leven onzeker. Door hun handelingen hadden ze reeds lang gezegd: “Laat de Heilige Israëls van ons ophouden.” Nu was hun wens vervuld. De vreze Gods verontrustte hen niet langer. Satan had zich aan het hoofd van het volk gesteld, en de hoogste wereldlike en geestelike overheden stonden onder zijn macht.

De leiders van de tegenovergestelde partijen verenigden zich bij tijden om hun ongelukkige slachtoffers te plunderen en te kwellen, en dan weder vielen ze elkanders troepen

aan, en slachtten zonder genade. Zelfs de heiligheid van de tempel kon hun gruwelike wreedheid niet in bedwang houden. De offeraars werden v——r het altaar neergehouwen, en het heiligdom werd verontreinigd door de lichamen van de verslagenen. En toch verklaarden de drijvers van dit helse werk openlik in hun blinde en godslasterlike trots, dat ze niet bang waren, dat Jeruzalem verwoest zou worden, omdat het de Godstad was. Om meer macht in handen te krijgen kochten ze valse profeten om, die verkondigen moesten, zelfs terwijl de Romeinse benden de tempel belegerden, dat het volk wachten moest op verlossing van God. Tot het laatste toe hield de menigte zich vast .aan het geloof, dat de Allerhoogste tussenbeide zou komen, tot vernietiging van hun tegenstanders. Maar Israël had de Goddelike bescherming veracht, en had nu geen verdediger. Ongelukkig Jeruzalem! Verscheurd door inwendige onenigheden, de straten gekleurd door het bloed van zijn kinderen, die elkander verslagen hadden, terwijl vreemde legers zijn vestingen afbraken en zijn krijgers doodden! Al de voorspellingen, die Christus gedaan had betreffende de verwoesting van Jeruzalem, werden letterlik vervuld. De Joden ondervonden de waarheid van Zijn waarschuwende woorden: “Met welke maat gij meet, zal u wedergemeten worden.”

Er werden tekenen en wonderen waargenomen, welke ongeluk en ondergang voorspelden. In het midden van de nacht scheen er een onnatuurlik licht over de tempel en het altaar. Bij zonsondergang werd het beeld van wagenen en krijgsknechten, zich verzamelende ten strijde, in de wolken gezien. De priesters, die ‘s nachts in het heiligdom dienst deden, werden opgeschrikt door geheimzinnigge geluiden; de aarde beefde, en men hoorde een menigte stemmen roepen: “Laat ons van hier gaan.” De grote poort naar het oosten, die zo zwaar was, dat hij door twintig mannen nauweliks gesloten kon worden, en die verzekerd was door ontzaglike ijzeren bouten, diep in het hecht stenen plaveisel bevestigd, opende zich te middernacht, zonder dat iemand de oorzaak ervan kon aangeven.

Zeven jaren achtereen liep er een man gedurig de straten van Jeruzalem op en neer, en kondigde de onheilen aan, die de stad zouden treffen. Bij dag en bij nacht zong hij de wilde treurzang: “Een stem van het oosten! een stem van het westen! een stem uit de vier winden! een stem tegen Jeruzalem en de tempel! een stem tegen de bruidegom en de bruid! een stem tegen al het volk!” Dit vreemde wezen werd gevangen gezet en gegeseld, maar geen klacht kwam over zijn lippen. Op belediging en verwijt antwoordde hij slechts: “Wee, wee over Jeruzalem! wee, wee over zijn inwoners!” Zijn waarschuwende roepstem werd eerst gestild, toen hij sneuvelde bij het beleg, dat hij voorspeld had.

Geen enkele Christen kwam om bij de verwoesting van Jeruzalem. Christus had Zijn discipelen gewaarschuwd, en allen, die Zijn woorden geloofden, zagen uit naar het beloofde teken. “Wanneer gij zult zien, dat Jeruzalem van heirlegers omsingeld wordt”, had Jezus gezegd, “zo weet alsdan, dat haar verwoesting nabij gekomen is. Alsdan die in Judea zijn, dat ze vlieden naar de bergen, en die in het midden ervan zijn, dat ze daaruit trekken.” Nadat de Romeinen onder Cestius de stad hadden omsingeld, braken ze onverwachts het beleg op, terwijl alles gunstig scheen voor een onmiddellike aanval. De belegerden, wanhopende aan

het goed gevolg van tegenstand, stonden op het punt van zich over te geven, toen de Romeinse veldheer zijn leger terugtrok, schijnbaar zonder de minste reden.

Maar Gods genadige voorzienigheid leidde de gebeurtenissen tot welzijn van Zijn eigen volk. Het beloofde teken was aan de afwachtende Christenen gegeven, en nu werd aan allen, die de waarschuwing van de Heiland gehoorzaam wilden zijn, een gelegenheid aangeboden. De gebeurtenissen werden z— beschikt, dat Joden noch Romeinen de vlucht van de Christenen zouden verhinderen. Bij de aftocht van Cestius deden de Joden cen uitval uit Jeruzalem, en zetten het aftrekkende leger na; en terwijl beide machten aldus beziggehou den werden, hadden de Christenen gelegenheid, de stad te verlaten. Op die tijd was het land ook vrij van vijanden, die zouden hebben kunnen trachten hen op te houden. Ten tijde van het beleg waren de Joden te Jeruzalem vergaderd om het Loofhuttefeest te vieren; en dus konden de Christenen het gehele land door ongehinderd ontkomen. Zonder oponthoud vloden ze naar een veilige schuilplaats,— de stad Pella, in het land van Perea, aan de overzijde van de Jordaan.

De Joodse macht, die Cestius en zijn leger achtervolgde, viel met zulk een geweld op hun achterhoede aan, dat algehele vernietiging hen dreigde. Het was met de grootste moeite, dat het de Romeinen gelukte, terug te trekken. De Joden leden bijna geen verlies, en trokken in triomf met hun buit naar Jeruzalem terug. Maar dit schijnbare sukses bracht hun niets dan ongeluk. Het wekte in hen die geest van hardnekkige tegenstand tegen de Romeinen op, die al spoedig onuitsprekelik onheil over de veroordeelde stad bracht.

Vreselik waren de onheilen, die Jeruzalem troffen, toen het beleg door Titus hervat werd. De stad werd belegerd ten tijde van het Pascha, toen er miljoenen Joden binnen de muren vergaderd waren. Hun mondvoorraad, die, zorgvuldig bewaard, de inwoners verscheidene jaren had kunnen voeden, was tevoren vernield door de afgunst en wraakzucht van de strijdende partijen, en nu leden ze al de verschrikkingen van de hongersnood. Een maat tarwe werd voor een talent verkocht. Z— hevig waren de smarten van de honger, dat de mannen het leder van hun gordels en sandalen en het overtreksel van hun schilden kauwden. Het volk sloop in groten getale ‘s nachts de stad uit, om wilde planten te verzamelen, die buiten de muren groeiden, hoewel er velen gegrepen en onder wrede martelingen ter dood gebracht werden, en zij, die in veiligheid terugkeerden, dikwels beroofd werden van wat ze met zoveel gevaar hadden bijeengegaard. De alleron- menselikste martelingen werden toegepast door de hoogge- plaatsten, om van het behoeftige volk de laatste ellendige voorraad af te persen, die ze misschien verborgen hadden...

En deze wreedheden werden niet zelden begaan door mensen, die zelven goed gevoed waren, en die slechts de begeerte hadden om voorraad voor de toekomst op te leggen. Duizenden kwamen om door hongersnood en pest. Na- tuurlike liefde scheen verdwenen te zijn. Mannen beroofden hun vrouwen, en vrouwen hun mannen. Men zag de kinderen het voedsel uit de mond van hun bejaarde ouders rukken. De vraag van de profeet: “Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten?” vond zijn antwoord binnen de muren van die veroordeelde

stad: “De handen van de barmhartige vrouwen hebben haar kinderen gekookt; ze zijn haar tot spijze geworden in de verbreking van de dochter mijns volks.” Wederom werd de waarschuwende profetie vervuld, die veertien eeuwen tevoren gegeven was: “Aangaande de tedere en wellustige vrouw onder u, die niet verzocht heeft haar voetzool op de aarde te zetten, omdat ze zich wellustig en teder hield; haar oog zal kwaad zijn tegen de man van haar schoot, en tegen haar zoon en tegen haar dochter; ... en tegen haar zonen, die ze gebaard zal hebben; want ze zal hen eten in het verborgene, vermits gebrek van alles; in de belegering en in de benauwing waarmede uw vijand u zal benauwen in uw poorten.”

De Romeinse hoofden trachtten de Joden schrik aan te jagen, en hen op die wijze te dwingen, zich over te geven. De gevangenen, welke zich verzetten, nadat ze gevat waren, werden v——r de stadsmuur gegeseld, gepijnigd, en gekruisigd. Honderden werden er dageliks op die wijze ter dood gebracht, en het vreselike werk hield aan, totdat in het dal van Josafat en op Golgotha het aantal kruisen z— groot was, dat er bijna geen plaats was om er zich tussen te bewegen. Z— vreselik werd dat ergerlike woord bezocht, dat v——r Pilatus’ rechterstoel uitgesproken was: “Zijn bloed kome over ons, en over onze kinderen.”

Titus zou gaarne aan dit verschrikkelike toneel een einde gemaakt, en Jeruzalem alzo de volle mate van haar doem be-spaard hebben. Zijn ziel vervulde zich met afschuw, wanneer hij de lichamen van de doden op hopen in de valleien zag liggen. Als iemand in vervoering blikte hij van de top van de Olijfberg op de prachtige tempel neer, en gaf bevel dat er geen steen van zou aangeraakt worden. Alvorens te trachten zich van deze sterkte meester te maken, deed hij een ernstig beroep op de Joodse hoofden, dat ze hem niet dwingen zouden, de heilige plaats met bloed te verontreinigen. Indien ze uit wilden treden, en op een andere plaats vechten, zou geen Romein de heiligheid van de tempel schenden. Josephus zelf smeekte hen op hoogst welsprekende wijze, zich over te geven, om zichzelven, hun stad, en hun plaats van aanbidding te redden. Maar zijn woorden werden met bittere vloeken beantwoord. Men schoot pijlen op hem af, terwijl hij, hun laatste aardse bemiddelaar, met hen stond te pleiten. De Joden hadden zelfs niet op het smeken van Gods Zoon geacht, en nu maakten verwijt en smeking hen slechts vaster besloten, om tot het laatst toe vol te houden. Tevergeefs waren de pogingen van Titus om de tempel te redden; Één, groter dan hij, had verklaard, dat er niet één steen op de andere steen zou gelaten worden.

De blinde hardnekkigheid van de Joodse leiders, en de verachtelike misdaden, die binnen de belegerde stad gepleegd werden, wekten de afschuw en verontwaardiging van de Romeinen op, en Titus besloot ten laatste om de tempel te bestormen en in te nemen. Hij nam zich echter voor, dat de tempel, indien mogelik, voor verwoesting bewaard zou blijven. Maar er werd niet gelet op Zijn bevelen. Nadat hij zich ‘s nachts in zijn tent teruggetrokken had, vielen de Joden, een uitval uit de tempel doende, de soldaten buiten aan. In de strijd werd er door een soldaat een brandende fakkel door een opening in het portaal geworpen, en onmiddellik geraakten de met cederhout betimmerde vertrekken in lichte laaie vlam. Titus spoedde zich naar de plaats, gevolgd door zijn generaals en hoofdlieden, en beval de soldaten

de vlammen te blussen. Er werd geen gehoor gegeven aan zijn woorden. In hun woede wierpen de soldaten brandend hout in de vertrekken, die aan de tempel grensden, en slachtten dan met hun zwaarden in groten getale degenen, die er toevlucht in genomen hadden. Het bloed vloeide als water van de tempeltrappen. Duizenden en duizenden Joden kwamen om. Boven het krijgsgedruis uit klonk de kreet: “Ichabod!”, de eer is weggevoerd.

“Het was Titus onmogelik om de woede van de soldaten te keren; hij ging met zijn officieren naar binnen, en bezag het inwendige van het heilige gebouw. De pracht vervulde hem met verbazing; en daar de vlammen nog niet tot de heilige plaats waren doorgedrongen, deed hij nog een laatste poging om die te redden, en vooruit springende, maande hij wederom de soldaten aan, om de voortgang van de brand te stuiten. Liberalis, een hoofdman over honderd, trachtte gehoorzaamheid af te dwingen met behulp van zijn staf; maar zelfs het ontzag voor de keizer week voor de woedende vijandschap tegen de Joden, de wilde opwinding van de strijd, en de onverzadigbare hoop op plundering. De soldaten zagen alles rondom zich schitteren van het goud, welks glans verblindde bij het helle licht van de vlammen; en ze veronderstelden dat er onberekenbare schatten in het heiligdom bewaard werden. Een soldaat wierp ongemerkt een brandende fakkel tussen de hengsels van de deur, en het gehele gebouw stond in een ogenblik in vlam. De verblindende rook en het vuur noodzaakten de officieren, zich terug te trekken, en het statige gebouw werd aan zijn lot overgelaten.

“Het was een ontroerend schouwspel voor de Romein; wat was het voor de Jood? De gehele top van de heuvel, die het uitzicht over de stad gaf, gloeide als een vulkaan. Het ene gebouw na het andere viel in, met ontzetténd gekraak, en werd verzwolgen in de vurige afgrond. De cederen daken waren vlammende platen gelijk; de vergulde koepels gloeiden als spitsen van rood licht; de torens van de poorten wierpen grote kolommen van vlammen en rook op. De omliggende heuvels werden verlicht; men zag donkere groepen van mensen in vreselike angst de voortgang van de verwoesting aanschouwen ; de muren en hoogten van de bovenstad waren vol aangezichten, sommige bleek van de angst der wanhoop, terwijl andere grijnsden van machteloze wraak. Het schreeuwen van de Romeinse soldaten, die heen en weer liepen, en het gekerm van de opstandelingen, die in de vlammen omkwamen, mengden zich met het knetteren van de brand en het donderend geluid van de vallende balken. De echo’s van de bergen herhaalden of weerkaatsten de kreten van het volk op de hoogten; langs alle muren weerklonken geschrei en klaagtonen; mannen, die stervende waren van de honger, spanden hun laatste krachten in om een kreet van angst en vertwijfeling uit te stoten.

“De slachting binnen de muren was nog vreseliker dan het schouwspel buiten af. Mannen en vrouwen, ouden en jongen, opstandelingen en priesters, zij, die vochten en zij, die om genade smeekten, werden zonder onderscheid in de algemene slachting neergehouwen. Het getal van de verslagenen was groter dan dat van de moordenaars. De soldaten moesten over hopen doden klimmen om hun vernielend werk voort te zetten.” Na de verwoesting van de tempel viel de gehele stad al spoedig in handen van de Romeinen. De Joodse leiders trokken

zich terug uit hun onneembare torens, en Titus vond ze verlaten. Met verwondering beschouwde hij ze, en verklaarde, dat God ze in zijn handen gegeven had; want geen machines, hoe krachtig ook, konden enige schade gedaan hebben aan die ontzaglike vestingen. Zowel stad als tempel werd tot op de fondamenten geslecht, en de grond, waarop het heiligdom gestaan had, werd “als een akker geploegd.” Bij het beleg en de slachting, die er op volgde, kwamen meer dan een miljoen mensen om; zij, wier leven gespaard bleef, werden als gevangenen weggevoerd, als slaven verkocht, naar Rome gesleept om de triomftocht van de keizer op te luisteren, in de amfitheaters voor de wilde beesten geworpen, of als zwervelingen zonder tehuis over de aarde verspreid.

De Joden hadden hun eigen ketenen gesmeed; ze hadden zelven de beker der wraak gevuld. In de algehele vernietiging, die hun als volk trof, en in al de ellende, die hen in hun verstrooiing volgde, oogstten ze slechts wat ze met hun eigen handen hadden gezaaid. De profeet zegt: “Het heeft u bedorven, o Israël! want zij zijt gevallen om uw ongerechtigheid.” Hun lijden wordt dikwels voorgesteld als een straf, die hen trof door een direkt besluit Gods. Op die wijze zoekt de grote bedrieger zijn eigen werk te verbergen. Door hardnekkige verwerping van de Goddelike liefde en genade waren de Joden oorzaak geworden, dat God hun Zijn bescherming onttrokken had, en het Satan vergund werd hen volgens zijn wil te beheersen. De vreselike wreedheden,die bij de verwoesting van Jeruzalem begaan werden, zijn een voorbeeld van Satans wrekende macht over hen, die zich aan zijn heerschappij overgeven.

Wij kunnen niet beseffen, hoeveel we Christus verschuldigd zijn voor de vrede en de bescherming, die we genieten. Het is Gods terughoudende macht, die het voorkomt, dat de mensheid zich geheel en al onder de leiding van de Satan stelt. De ongehoorzamen en ondankbaren hebben grote reden tot dankbaarheid wegens Gods genade en lankmoedigheid in het betomen van de wrede, kwaadaardige macht van de boze. Maar wanneer de mens de grens van de Goddelike lankmoe-digheid overschrijdt, wordt dat bedwang weggenomen. God staat niet tegenover de zondaar in de verhouding van uitvoerder van het vonnis op overtreding; maar Hij laat hen, die Zijn genade verwerpen, aan zichzelven over, om te oogsten wat ze gezaaid hebben. Iedere straal van licht, die verworpen wordt; iedere hartstocht, waaraan wordt toegegeven; iedere overtreding van Gods wet, is een zaad, dat gezaaid wordt, om een nimmer missende oogst op te leveren. Gods Geest, voortdurend weerstaan, wordt ten laatste van de zondaar teruggetrokken, en dan is er geen macht meer om de boze hartstochten van de ziel in bedwang te houden, en geen bescherming meer tegen de kwaadaardigheid en vijandschap van de Satan. De verwoesting van Jeruzalem is een vreselike en ernstige waarschuwing voor allen, die het aanbod van de Goddelike genade licht achten, en zich verzetten tegen het pleiten van de Goddelike barmhartigheid. Er is nooit een beslister getuigenis gegeven van Gods haat tegen de zonde, en van de gewisse straf, die de schuldige zal treffen.

De profetie van de Heiland aangaande het komen van oordelen over Jeruzalem zal nog een verdere vervulling hebben, waarvan die vreselike vernieling slechts een flauwe afbeelding

is. In de doem van de verkoren stad kunnen we de val van een wereld aanschouwen, die Gods genade verworpen en Zijn wet met voeten getreden heeft. Duister zijn de registers van menselike ellende, waarvan de aarde gedurende zijn lange eeuwen van misdaad getuige is geweest. Het hart ontzinkt ons, en het hoofd duizelt bij de beschouwing ervan. Vreselik zijn de gevolgen geweest van het verwerpen van het gezag des Hemels. Maar een nog donkerder schouwspel wordt ons in de openbaring van de toekomst afgetekend. Hetgeen van het verleden staat opgetekend, — de lange rij van oproeren, oorlogen en omwentelingen, toen "de ganse strijd dergenen, die streden, met gedruis geschiedde, en de klederen in het bloed gewenteld werden," — wat zijn deze in vergelijk met de verschrikkingen van die dag, wanneer Gods beteugelende Geest geheel en al van de goddelozen zal afgetrokken worden, en de uitingen van menselike hartstocht en sataniese woede niet langer in toom houden zal! De wereld zal dan, als nooit tevoren, de gevolgen van Satans heerschappij aanschouwen.

Maar op die dag, gelijk ten tijde van de verwoesting van Jeruzalem, zal Gods volk verlost worden, "elkeen, wiens naam opgeschreven wordt gevonden onder de levenden." Christus heeft verklaard, dat Hij voor de tweede maal komen zal, om Zijn getrouwen tot Zich te nemen; "dan zullen al de geslachten der aarde wenen, en zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlikheid. En Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en ze zullen Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve." Dan zullen zij die het evangelie niet gehoorzamen, verdaan worden door de verschijning Zijner toekomst.3 Gelijk Israël van ouds, zo ook doen de goddelozen zichzelven te niet; ze vallen door hun eigen ongerechtigheid. Door een leven in de zonde hebben ze zich dermate van God vervreemd, is hun natuur z— laag gezonken door het kwade, dat de openbaring van Zijn heerlikheid hun een verslindend vuur wordt.

Laten de mensen zich in acht nemen, en de onderwijzing niet veronachtzamen, die ze in de woorden van Christus vinden. Gelijk Hij Zijn discipelen waarschuwde v——r de verwoesting van Jeruzalem, hun een teken gevende van de naderende val ervan opdat ze mochten ontkomen, zo ook heeft Hij de wereld gewaarschuwd v——r de dag van de laatste verwoesting, en tekenen aangegeven van de nadering daarvan, opdat allen, die willen, ontvlieden zouden aan de toekomende toorn. Jezus verklaart: "Er zullen tekenen zijn in de zon, en maan, en sterren, en op de aarde benauwdheid der volken, met twijfelmoedigheid." Zij, die de voorlopers van Zijn komst aanschouwen, moeten weten "dat het nabij is, v——r de deur." "Zo waakt dan," zijn Zijn vermanende woorden. Zij, die acht geven op de waarschuwing, zullen niet in duisternis gelaten worden, opdat die dag hen niet als een dief zou bevangen. Maar over hen, die niet willen waken, "zal die dag komen, gelijk een dief in de nacht."

De wereld is tans niet meer gereed om de boodschap voor deze tijd te geloven, dan de Joden het waren, om des Heilands waarschuwing betreffende Jeruzalem te ontvangen. Wat er ook gebeuren moge, Gods dag zal onverwacht komen voor de goddelozen. Wanneer het leven

zijn gewone gang gaat; wanneer de mensen zich verliezen in het zoeken naar gnot, in hun wereldse zaken en verkeer, en het jagen naar rijkdom; wanneer godsdienstige leiders de voortgang en verlichting van de wereld prijzen, en het volk gesust wordt in een valse gerustheid, — dan zal, zoals de dief te middernacht de onbewaakte woning besluipt, plotselinge verwoesting de zorgelozen en goddelozen overvallen, “en zij zullen het geenszins ontvlieden.” 41 Thess. 5:2-5.

HOOFDSTUK 2 — VUREN VAN VERVOLGING

Toen Jezus aan Zijn discipelen het lot van Jeruzalem en de tonelen van Zijn wederkomst openbaarde, voorzeide Hij tevens wat de Zijnen ondervinden zouden van de tijd af, waarop Hij van hen zou weggenomen worden, tot op Zijn wederkomst in macht en heerlikheid om hen te verlossen. Van de Olijfberg af aanschouwde de Heiland de stormen, die welhaast over de apostoliese kerk zouden komen; en dieper in de toekomst indringende, ontwaarde Zijn blik de wilde, vernielende orkanen, welke Zijn volgelingen in de volgende eeuwen van duisternis en vervolging zouden treffen. In enkele korte gezegden vol ontzettende betekenis voorspelde Hij wat de kerk Gods te wachten stond van de oversten dezer wereld. Christus' volgelingen moesten hetzelfde pad van vernedering, spot en lijden betreden, dat hun Meester betrad. De vijandschap, welke tegen de Verlosser van de wereld losgebarsten was, zou tegen allen, die in Zijn naam geloven, geopenbaard worden.

De geschiedenis van de eerste kerk getuigde van de vervulling van de woorden van de Heiland. De machten van aarde en hel stelden zich in slagorde tegen Christus, in de persoon van Zijn volgelingen. Het heidendom voorzag dat, indien het evangelie triomfeerde, zijn tempels en altaren verwoest zouden worden; vandaar dat het zijn strijdkrachten verzamelde om het Christendom de dood aan te doen. Het vuur der vervolging werd ontstoken. De Christenen werden van hun bezittingen beroofd, en uit hun woonplaatsen ver- dreven. Ze hadden "veel strijds des lijdens te verdragen." Zij moesten "bespottingen en geselen proeven, en ook banden en gevangenis." Een groot aantal verzegelde hun getuigenis met hun bloed. Edelman en slaaf, rijke en arme, geleerde en ongeletterde, allen werden zonder onderscheid en zonder genade ter dood gebracht.

Deze vervolgingen, die omtrent de tijd van de marteldood van Paulus onder Nero een aanvang namen, werden met meer-dere of mindere woede eeuwen lang voortgezet. De Christenen werden valselik van de vreselikste misdaden beschuldigd, en verklaard de oorzaak te zijn van grote rampen, als hongers-nood, pest en aardbeving. Terwijl ze de voorwerpen werden van volkshaat en verdenking, stonden er verklagers gereed om ter wille van eigen voordeel de onschuldigen te verraden. Ze werden veroordeeld als rebellen tegen de regering, vijanden van de godsdienst, en een pest voor de maatschappij. Een zeer groot aantal werd voor de wilde dieren geworpen, of in de amfitheaters levend verbrand. Sommigen werden gekruisigd; anderen in de huiden van wilde dieren gestoken, en in het strijdperk geworpen, om door honden verscheurd te worden. Hun straf werd menigmaal het hoofdschouwspel gemaakt bij openbare feestclikheden. Grote menigten verzamelden zich om van het schouwspel te genieten, en aanschouwden hun stervensmarten met luid gelach en toejuichingen.

Waar ze ook maar een schuilplaats zochten, werden de volgelingen van Christus als roofdieren gejaagd. Ze waren genoodzaakt, zich in woeste en eenzame plaatsen te versteken. "Verlaten waren ze, verdrukt, kwalik behandeld; welker de wereld niet waardig was; ze

doolden in woestijnen, en op bergen, en in spelonken, en in de holen der aarde." De katakomben boden schuilplaats aan duizenden. Onder de heuvels buiten de stad Rome waren lange galerijen uitgegraven, door zand en rots, een donkere doolhof van gangen, die zich mijlen ver buiten de muren van de stad uitstrekte. In deze onderaardse schuilplaatsen begroeven de volgelingen van Christus hun doden; en daar ook vonden zijzelven een tehuis, als ze verdacht en vogelvrij verklaard werden. Wanneer de Levensgever hen zal wakker roepen, die de goede strijd gestreden hebben, zal er menig martelaar voor Christus uit die donkere spelonken te voorschijn treden.

Te midden van de wreedste vervolgingen bewaarden deze getuigen voor Jezus hun geloof onbevlekt. Schoon alle gemakken van het leven hun ontnomen waren, en ze van het zonnelicht afgesloten zich een tehuis moesten zoeken in de vriendelike schoot der aarde, uitten ze geen enkele klacht. Met woorden van geloof, geduld en hoop bemoedigden ze elkander cm ontbering en nood fe verdragen. Het verlies van iedere aardse zegen kon er hen niet toe brengen hun geloof in Christus te verzaken. Verdrukking en vervolging waren hun slechts stappen, die hen nader brachten tot hun rust en hun loon.

Gelijk Gods dienstknechten van ouds werden er velen "uitgerekt, de aangeboden verlossing niet aannemende, opdat ze een betere opstanding verkrijgen zouden." Ze herinnerden zich de woorden van hun Meester, dat, wanneer ze vervolgd zouden worden om Christus' wil, ze zich moesten verblijden en verheugen, omdat hun loon in de hemelen groot zou zijn; daar ook de profeten, die v——r hen geweest waren, aldus vervolgd waren geworden. Ze verheugden zich, dat ze waardig geacht werden om der wille van de waarheid te lijden, en triomfliederen stegen op uit het midden van de knetterende vlammen. In het geloof opwaarts ziende, zagen ze Christus en de engelen over de muren van de hemelstad heen met de innigste belangstelling op hen neerblikken, en hun standvastigheid goedkeurend aanschouwen. Er kwam een stem tot hen neer van de troon Gods: "Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens."

Satans pogingen om de kerk van Christus door geweld te verstoren, waren vergeefs. De grote strijd, in welke de volgelingen van Jezus het leven lieten, hield niet op, toen die getrouwe banierdragers op hun posten sneuvelden. Ze overwonnen door nederlaag. [Gods werklieden werden gedood, maar Zijn werk ging gestadig voorwaarts. Het evangelie werd al meer verbreid, en het aantal aanhangers groeide gedurig aan. Het baande zich een weg, waar alle toegang afgesloten was, zelfs tot de adelaren van Rome. Een zeker Christen, die met de heidense overheden, welke do vervolging met kracht wilden doorzetten, in woordewisseling was, zei: Gij moogt ons "doden, martelen, en veroordelen. Uw onrechtvaardigheid is het bewijs dat we onschuldig zijn. . . . Ook helpt uw wreedheid u niets." Die was slechts een krachtiger uitnodiging om anderen tot hun overtuiging te brengen. "Hoe meer wij door u afgemaaid worden, hoe meer in aantal we weer opschieten; het bloed van de Christenen is zaad."

Duizenden werden gevangen gezet en ter dood gebracht; maar anderen stonden op en namen hun plaatsen in. En degenen, die om hun geloof de marteldood ondergingen, werden daardoor voor Christus verzekerd, en door Hem als overwinnaars aangerekend. Zij hadden de goede strijd gestreden, en zouden de erekroon ontvangen, wanneer Christus wederkomen zou. Het lijden, dat ze ondergingen, sloot de Christenen nader aan elkander en aan hun Verlosser aan. Het voorbeeld van hun leven en getuigenis van hun dood waren een voortdurende belijdenis van de waarheid, en waar het‘t minst kon verwacht worden, verlieten Satans onderdanen zijn dienst en schaarden zich onder de banier van Christus.

Het was om die reden,dat Satan plannen beraamde om met betere uitslag de Godsregering te bestrijden, en dat wel door zijn banier omhoog te heffen in de Christelike kerk. Indien de volgelingen van Christus bedrogen konden worden, en ertoe gebracht, God te mishagen, zo zouden hun kracht, sterkte van ziel, en standvastigheid te kort schieten, en ze hem ge- makkelik ten prooi worden. Door list beproefde de grote vijand nu te verkrijgen, wat hij zich door geweld niet had kunnen verwerven. De vervolging hield op, en de gevaarlike aantrekkelikheden van tijde- like voorspoed en wereldse eer werden ervoor in de plaats gesteld. Agodedienaars werden ertoe gebracht, een deel van het Christelik geloof te omhelzen, terwijl ze andere grondwaarheden verwierpen. Ze gaven voor, Jezus aan te nemen als de Zoon van God, en in Zijn dood en opstanding te geloven; maar ze hadden geen overtuiging van zonde, en gevoelden geen behoefte aan berouw en verandering van gemoed. Met wat van hun zijde toe te geven, stelden ze voor dat de Christenen ook wat toegeven zouden, zodat allen één zouden worden in geloof aan Christus.

Nu verkeerde de kerk in vreselik gevaar. Gevangenis, marteling, vuur en zwaard waren zegeningen te achten in vergelijking hiervan. Enige Christenen bleven standvastig, en verklaarden, dat ze geen beginselen konden prijs geven. Anderen waren er voor, sommige geloofspunten op te geven, of wat te wijzigen, en zich te verenigen met degenen, die het Christendom gedeeltelik aangenomen hadden, bewerende dat dit het middel kon worden tot hun algehele bekering. Dat was een tijd van grote angst voor de getrouwe volgelingen van Christus. Onder de mantel van geveinsd Christendom sloop Satan de kerk binnen, om hun geloof te verzwakken, en hun harten af te trekken van het Woord der waarheid.

De meeste Christenen stemden er ten laatste in toe, hun standaard te verlagen, en een vereniging van Christendom en heidendom kwam tot stand. Ofschoon de aanbidders van de afgoden voorgaven bekeerd te zijn, en zich bij de kerk voegden, bleven ze hun afgoderij aankleven, en verwisselden alleen de voorwerpen van hun verering voor beelden van Jezus, en zelfs van Maria en de heiligen. De bedorven zuurdesem van de afgoderij, aldus de kerk binnengebracht, deed zijn verdervend werk. Ongezonde leringen, bijgelovige gebruiken, en afgodiese ceremonieën werden in de belijdenis en eredienst opgenomen. Terwijl de volgelingen van Christus zich met afgodedienaars verenigden, werd de Christelike godsdienst verdorven, en verloor de kerk zijn reinheid en kracht. Enkelen echter werden door deze

dwalingen niet verleid. Zij bleven bij hun getrouwheid aan de Bron der waarheid, en dienden God alleen.

Er zijn altijd twee klassen geweest onder degenen, die er zieh voor uitgeven, dat ze Christus' volgelingen zijn. Terwijl de ene klasse het leven van de Heiland bestudeert, ernstig hun fouten zoekt te verbeteren, en het grote Voorbeeld tracht gelijk te worden, keert de andere klasse zich af van de eenvoudige, praktiese waarheden, die hun feilen aan de dag brengen. Zelfs in zijn beste staat bestond de kerk niet geheel en al uit getrouwen, reinen en oprechten. Onze Heiland leerde dat zij, die moedwillig de zonde aanhangen, niet in de kerk mogen opgenomen worden; toch verbond Hij aan zich mannen, wier karakter niet zonder fouten was, en schonk hun de voordelen van Zijn onderwijs en voorbeeld, opdat ze gelegenheid zouden hebben om hun dwalingen in te zien en zich te beteren. Onder de twaalf apostelen van een verrader. Judas werd aangenomen, niet wegens de gebreken van zijn karakter, maar ten spijte van die. Hij werd onder de discipelen opgenomen, opdat hij door de leer en het voorbeeld van Christus zou leren verstaan, waarin het karakter van een Christen bestaat, en er zo toe gebracht zou worden, zijn dwalingen in te zien, tot berouw te komen, en met behulp van de Goddelike genade, zijn ziel te zuiveren, door "de waarheid gehoorzaam te worden." Maar Judas wandelde niet in het licht, dat hem zo genadig verleend werd.

Door aan de zonde toe te geven, lokte hij de verleidingen van de Satan uit. Zijn slechte karaktertrekken verkregen dé overhand. Hij liet zijn hart beheersen door de macht der duisternis, werd toornig, wanneer hem zijn fouten onder het oog werden gebracht, en kwam op die wijze tot de vreselike misdaad van zijn Meester te verraden. Op gelijke wijze haten allen, die onder de schijn van godzaligheid de zonde aanhangen, degenen die hun vrede verstoren door hun zondige wandel te veroordelen. Wanneer zich een gunstige gelegenheid voordoet, zullen ze als Judas diegenen verraden, die, hun ten goede, getracht hebben, hen terecht te wijzen.

De apostelen ontmoetten in de kerk mensen, die voorgaven godzaligheid te oefenen, terwijl ze heimelik de zonde pleegden. Ananias en Saffira speelden de rol van bedriegers, voorgevende alles aan God te geven, terwijl ze geldgierig een deel voor zichzelven achterhielden. De Geest der waarheid openbaarde aan de apostelen het ware karakter van deze veinzaards, en Gods oordelen zuiverden de kerk van die vuile smet op zijn reinheid. Dit klare bewijs van de onderscheidende Geest van Christus in de kerk verschrikte de valse broederen en kwaaddoeners. Ze konden niet lang verbonden blijven met degenen,die in gewoonten en neigingen getrouwe vertegenwoordigers van Christus waren; en als Zijn volgelingen beproevingen en vervolgingen te verduren hadden, waren het alleen zij, die alles wilden opgeven ter wille van de waarheid, die begeerte hadden om Zijn discipelen te worden. Zo lang daarom als de vervolgingen voortduurden, bleef de kerk redelik zuiver. Maar toen die ophielden, kwamen er bekeerlingen in, die minder oprecht en toegewijd waren, en was de weg voor Satan open om vat op de kerk te krijgen.

Doch er is geen samenstemming tussen de Vorst van het licht en de vorst van de duisternis, en er kan geen eenheid zijn tussen hun volgelingen. Toen de Christenen erin bewilligden, zich met diegenen te verenigen, die slechts ten halve van het heidendom bekeerd waren, sloegen ze een pad in, dat hen verder en verder van de waarheid weg leidde. Satan juichte, dat het hem gelukt was, zulk een groot aantal van Christus' volgelingen te bedriegen. Hij bracht hen vervolgens meer volkomen onder zijn macht, en vuurde hen aan om degenen, die Gode getrouw gebleven waren, te vervolgen. Niemand verstond beter, het ware Christelike geloof tegen te gaan dan zij, die het eenmaal zelven verdedigd hadden; en deze afvallige Christenen, in verbinding met hun half-heidense genoten, kantten zich tegen de hoofdpunten van de leer van Christus.

Wanhopig moesten degenen, die getrouw wilden blijven, strijden om te blijven staan tegen de bedriegerijen en gruwelen, welke, in priesterklederen vermomd,de kerk binnengevoerd werden. De Bijbel werd niet aangenomen als de standaard van het geloof. De leer van godsdienstvrijheid werd ketterij geheten, en de aanhangers ervan gehaat en vervolgd. Na lange en zware strijd besloten de weinige getrouwen alle verbintenis met de afvallige kerk af te breken, indien die zou blijven weigeren, zich van valse leerstellingen en afgode- dienst te zuiveren. Ze zagen in, dat scheiding onvermijdeiik was, indien ze aan het woord Gods gehoorzaam wilden zijn. Ze durfden geen dwalingen gedogen, die dodelik zouden werken op hun eigen zielen, en hen een voorbeeld doen stellen, dat het geloof van hun kinderen en kindskinderen in gevaar brengen zou. Om vrede en eenheid te bewerken, waren ze gewillig, op alle punten in te schikken, die bestaanbaar waren met getrouwheid aan God; maar ze gevoelden, dat vrede zelfs te duur zou gekocht worden, als er beginselen voor moesten worden opgeofferd. Indien eenheid alleen verkrijgbaar was door verzaking der waarheid en gerechtigheid, dan moest er liever verschil, en zelfs openlike strijd zijn.

Hoe goed zou het voor de kerk en de wereld wezen, indien de beginselen, welke die standvastige zielen tot handelen dreven, in de harten van Gods belijdend volk verlevendigd werden. Er bestaat zorgwekkende onverschilligheid met betrekking tot de leerstukken, die de steunpilaren van het Christelik geloof vormen. De mening wint veld, dat die er niet zoveel op aankomen. Deze verachtering sterkt de handen dergenen, die aan Satans zijde staan, zodat valse theorieën en noodlottige dwalingen, welke de getrouwen in vroeger eeuwen op gevaar van hun leven af zouden hebben weerstaan en aan het licht gebracht, nu door duizenden, die voorgeven volgelingen van Christus te zijn, met goedwilligheid aangezien worden.

De eerste Christenen waren inderdaad een eigenaardig volk. Hun vlekkeloos gedrag en standvastig geloof waren een voortdurend verwijt, dat de rust van zondaren verstoorde. Ofschoon ze weinigen in getal waren, en zonder aardse middelen, aanzien, of eerbare titels, waren ze de kwaaddoeners tot een schrik, waar ook maar hun karakter en hun leer bekend waren. Om die reden werden ze door de goddelozen gehaat, gelijk Abel gehaat werd door zijn goddeloze broeder. Om gelijke reden als Kaïn Abel versloeg, brachten degenen, die de banden van de Heilige Geest zochten af te werpen, Gods volk ter dood. Om diezelfde oorzaak ook

verwierpen en kruisigden de Joden de Heiland,— wijl de reinheid en heiligheid van Zijn karakter een voortdurend getuigenis was tegen hun zelfzucht en verdorvenheid. Van de tijd van Christus af tot op heden, hebben Zijn getrouwe discipelen zich de haat en tegenwerking op de hals gehaald van hen, die de paden der zonde liefhebben en betreden.

Hoe kan dan het evangelie een boodschap des vredes genoemd worden? Toen Jesaja de geboorte van de Messias voorspelde, gaf hij Hem de titel van “Vredevorst”. Toen de engelen aan de herders de afkondiging deden, dat Christus geboren was, zongen ze over de velden van Bethlehem: “Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen.” Er bestaat schijnbaar tegenspraak tussen die profetiese verklaringen en de woorden van Christus: “Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.” Doch indien men ze recht verstaat, stemmen de twee uitspraken volkomen overeen. Het evangelie is een boodschap des vredes. Het Christendom is een stelsel dat, indien het aangenomen en gehoorzaamd zou worden, vrede, overeenstemming en geluk over de gehele aarde zou verbreiden. De godsdienst van Christus verenigt in een enge broederband allen, die Zijn leer aannemen.

Jezus kwam om de mensen met God, en daardoor met elkander te verzoenen. Maar de wereld in het algemeen staat onder de heerschappij van de Satan, Christus’ bitterste vijand. Het evangelie stelt de mensen de grondregels van het leven voor, welke volkomen tegenovergesteld zijn aan hun gewoonten en begeerten, en zij verzetten er zich tegen. Ze haten de reinheid, die hun zouden ontdekt en veroordeelt, en vervolgen en vernietigen degenen, die op de rechtvaardige en heilige eisen ervan aandringen. Het is in deze zin — wijl de verheven waarheden, die het uitbrengt, haat en twist veroorzaken — dat het evangelie een zwaard genoemd wordt.

De geheimzinnige Voorzienigheid, die toelaat dat de rechtvaar-digen verdrukking lijden door de handen van de goddelo- zen, is een oorzaak van grote ontsteltenis voor velen, die zwak zijn in het geloof. Sommigen zelfs zijn gereed, hun vertrouwen op God te laten varen, omdat Hij duldt, dat het de laagsten onder de mensen wél gaat, terwijl de besten en rein- sten geplaagd en gemarteld worden door hun wrede macht. Hoe, zo wordt er gevraagd, kan Hij, die rechtvaardig en barmhartig is, en tevens oneindig in macht, zulke onrechtvaardigheid en verdrukking gedogen? Dit is een vraag, waar wij niets mee te doen hebben. God heeft ons voldoend bewijs van Zijn liefde geschonken, en het past ons niet Zijn goedheid in twijfel te trekken, omdat we de werkingen van Zijn voorzienigheid niet kunnen verstaan. De Heiland, de twijfelingen voorziende, die in dagen van moeite en donkerheid hun ziel benauwen zouden, sprak tot Zijn discipelen: “Gedenkt aan het woord, dat Ik u gezegd heb: de dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien ze Mij vervolgd hebben, ze zullen ook u vervolgen.” Jezus leed meer voor ons, dan ooit een volgeling van Hem doen kan door de wreedheid van goddeloze mensen. Degenen die geroepen worden, gepijnigd en gemarteld te worden, volgen slechts in de voetstappen van de geliefde Zoon van God.

"De Heer vertraagt de belofte niet." Hij vergeet of verlaat Zijn kinderen niet; maar Hij staat de goddelozen toe, hun ware karakter te openbaren, opdat niemand, die Zijn wil begeert te doen, omtrent hen bedrogen zou worden. En wederom worden de rechtvaardigen door het vuur van de verdrukking heen geleid, opdat zijzelven gereinigd zouden worden; opdat hun voorbeeld anderen zou overtuigen van de wezenlikheid van hun geloof en godzaligheid, en ook opdat hun standvastige wandel de goddelozen en ongelovigen veroordelen zou.

God laat toe dat het de goddelozen wél gaat, en zij hun vijandschap tegen Hem aan de dag brengen, opdat, wanneer ze de mate van hun goddeloosheid vervuld zullen hebben, allen Zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid mogen zien in hun algehele vernietiging De dag van Zijn wraak nadert met spoed, wanneer allen, die Zijn wet overtreden en Zijn volk verdrukt hebben, het rechtvaardig loon van hun handelingen zullen ontvangen, en iedere daad van wreedheid of onrecht tegen Gods getrouwen gestraft worden zal, als ware die tegen Christus zelf verricht.

Er is een andere en meer belangrijke vraag, welke de aandacht van de hedendaagse kerken behoorde bezig te houden. De apostel Paulus verklaart, dat "allen die godzaliglik willen leven in Christus Jezus, verdrukking zullen lijden." Hoe is het dan, dat er zo weinig van verdrukking bespeurd wordt ? De enige reden is, dat de kerk de wereld gelijkvormig is geworden, en daardoor geen tegenspraak wakker roept. De godsdienst, die dezer dagen onder de mensen gevonden wordt, bezit niet dat reine en heilige karakter, dat het Christelik geloof in de dagen van Christus en Zijn apostelen kenmerkte. Het is alleen door de geest van zich met de zonde te verstaan; alleen doordat de grote waarheden van Gods Woord met zoveel onverschilligheid worden beschouwd; alleen omdat er zo weinig ware godsvrucht in de kerk is, dat het Christendom ogenschijnlik zo begunstigd wordt in de wereld. Doch laat er een herleving komen van het geloof en de kracht van de eerste kerk, en de geest van vervolging zal zich wederom openbaren, en het vuur der vervolging opnieuw ontstoken worden.

Hoofdstuk 3 — Tijdperk van Duisternis

In de tweede zendbrief aan de Thessalonicensen voorspelde de apostel Paulus de grote afval, die het gevolg zou zijn van de stichting van de pauselike macht. Hij verklaarde, dat de dag van Christus niet komen zou, “tenzij dat eerst de afval gekomen zij, en dat geopenbaard zij de mens der zonde, de zoon des verderfs; lie zich tegenstelt en verheft boven al wat God genaamd, of als God geëerd wordt, alzo dat hij in de tempel Gods als een God zal zitten, zichzelf vertonende, dat hij God is.” En verder waarschuwt de apostel zijn broederen dat “de verborgenheid der ongerechtigheid alrede gewrocht wordt.” Zelfs in die eerste dagen zag hij dwalingen de kerk binnensluipen, welke de weg bereiden zouden voor de ontwikkeling van het pausdom.

Zeer langzaam, en in het eerst heimelik en stilzwijgend, maar later meer openlik, naarmate hij toenam in kracht en heerschappij over de harten van de mensen, zette de verborgenheid der ongerechtigheid zijn bedriegelik en godslasterlik werk voort. Bijna ongemerkt werden de gebruiken van het heidendom in de Christelike kerk ingevoerd. De geest van inschikken en gelijkstellen werd een tijdlang in bedwang gehouden door de felle vervolgingen, welke de kerk onder het heidendom te verduren had. Maar toen de vervolging ophield, en het Christendom de hoven en paleizen van de koningen binnentrad, legde het de nederige eenvoud van Christus en Zijn apostelen ter zijde ter wille van de praal en grootsheid van heidense priesters en vorsten, en stelde menselike theo- rieën en overleveringen in de plaats van de vereisten Gods. De zogenaamde bekering van Konstantijn, in de eerste helft van de vierde eeuw, veroorzaakte grote blijdschap; en de wereld, met een gedaante van gerechtigheid bekleed, trad de kerk binnen. Nu ging het werk van verbastering met snelle schreden voorwaarts. Het heidendom, schijnbaar overwonnen, werd overwinnaar. De geest ervan beheerste de kerk. Heidense lerin- 2 Thess. 2:3, 4, 7. gen, ceremonieën en bijgeloof werden met het geloof en de eredienst van de belijdende volgelingen van Christus vermengd.

Het gevolg van deze verstandhouding tussen heidendom en Christendom was de ontwikkeling van “de mens der zonde,” die, naar de voorzegging, zich tegen God stellen en boven Hem verheffen zou. Dat reuzestelsel van valse godsdienst is een meesterwerk van Satans macht,— een gedenkstuk van zijn pogingen om zichzelf op de troon te plaatsen, en de aarde, te beheersen overeenkomstig zijn wil.Satan trachtte eenmaal tot een verstandhouding te komen met Christus. Hij kwam tot de Zoon Gods in de woestijn der verleiding, en terwijl hij Hem al de koninkrijken van de aarde en de heerlikheid ervan toonde, bood hij Hem aan, alles in Zijn hand over te geven, indien Hij slechts de opperheerschappij van de vorst der duisternis erkennen wilde. Christus bestrafte de schaamteloze verleider, en dwong hem, zich te verwijderen. Maar Satan is veel gelukkiger in het toepassen van dezelfde verleidingen op de mens. Ter wille van aards voordeel en wereldse eer werd de kerk ertoe gebracht, gunst en steun te zoeken bij de grote mannen van de wereld, en door Christus op die wijze te verwerpen, kwam die kerk ertoe, de vertegenwoordiger van Satan — de Roomse bisschop — te huldigen.

Het is een van de voornaamste stellingen van de Roomse leer, dat de paus het zichtbaar hoofd is van de algemene kerk van Christus, met volle macht bekleed over bisschoppen en herders in alle delen van de wereld. En nog meer, aan de paus zijn de benamingen van de Godheid zelf gegeven. Hij is “Here God de Paus” genoemd en is onfeilbaar verklaard. Hij eist, dat alle mensen hem hulde bewijzen zullen. Z— wordt dezelfde eis, door Satan in de woestijn der verleiding gedaan, nog altijd onveranderd van zijnentwege gedaan door de Roomse Kerk, en scharen van mensen staan gereed, om hem hulde te brengen.

Zij echter, die God vrezen en eren, verwerpen deze hemeltergende aanmatiging, gelijk Christus de verlokkingen van de sluwe vijand van zich wees met een: “Gij zult de Heer uw God aanbidden, en Hem alleen dienen.” God heeft nergens in Zijn woord enige vingerwijzing gegeven, dat Hij enig mens had aangesteld als hoofd van de kerk. De leer van de pause- like opperheerschappij is geheel en al tegenovergesteld aan het onderricht van de Schrift. De paus kan geen macht hebben over de kerk van Christus, die hij zich niet eigenmachtig aangematigd heeft. De Roomsen hebben gedurig de aanklacht van ketterij en moedwillige afscheiding van de ware kerk tegen Protestanten ingebracht. Doch deze beschuldigingen zijn meer op hen-zelven toepasselik. Zij zijn degenen, die de banier van Christus hebben neergelegd, en “het geloof eenmaal aan de heiligen overgeleverd,” verzaakt hebben.

Satan wist het wel, dat de Heilige Schriften de mensen in staat zouden stellen, zijn bedrog te ontdekken, en zijn macht te wederstaan. Het was met het Woord, dat de Heiland van de wereld zelf zijn aanvallen had afgeslagen. Bij iedere aanranding hield Christus hem het schild van de eeuwige waarheid voor, zeggende: “Er is geschreven”. Wat ook de tegenpartij der aan de hand deed, Hij stelde er de wijsheid en kracht van het Woord tegenover. Opdat dus de Satan zijn heerschappij over de mensen behouden, en het gezag van de pauselike overweldiger zou kunnen handhaven, moest hij hen in onwetendheid houden aangaande de Schrift. De strekking van de Bijbel is, God te verhogen, en de mens zijn ware plaats aan te wijzen; om die reden moesten zijn heilige waar-heden verborgen en onderdrukt worden. Deze wijze van redeneren werd door de Roomse Kerk aangenomen. Honderden jaren lang was de verspreiding van de Bijbel verboden. Het werd de mens niet toegelaten, hem te lezen of in huis te hebben, en gewetenloze priesters en prelaten legden het onderwijs van de Schrift op zulk een wijze uit, dat hun aanmatigingen er door gesteund werden. Aldus werd de paus van lieverlede bijna algemeen erkend als de stedehouder Gods op aarde, met macht bekleed over Kerk en Staat.

Toen het werktuig, dat dwaling ontdekt, verwijderd was, werkte Satan naar zijn wil. In de profetieën was gezegd, dat het pausdom zou “menen de tijden en de wet te veranderen.” Dit werk werd al spoedig ondernomen. Om bekeerlingen uit het heidendom iets in de plaats te geven van afgodedienst, en alzo hun voorgewende aanname van het Christendom te bevorderen, werd het aanbidden van beelden en relikwieën langzamerhand in de Christelike eredienst ingevoerd. Het besluit van een algemeen konciliem stelde eindelik dit stelsel van afgoderij vast. Ten einde het godslasterlik werk te volmaken, ging Rome zelfs z— ver, dat

het tweede gebod van de wet Gods, dat beeldedienst verbiedt, weggedaan werd, en het tiende gebod in tweeën gedeeld, om het getal ongeschonden te laten.

De geest van toegeven aan het heidendom opende de weg voor een nog groter verachting van Gods gezag. De Satan, zich van ontoegewijde leiders in de kerk bedienende, sloeg ook de hand aan het vierde gebod, en beproefde de aloude Sabbat, de dag, die God gezegend en geheiligd had,3 op zijde te zetten, en in zijn plaats de feestdag te verheffen, die de heidenen vierden als de “eerwaardige dag van de zon.” Deze verandering werd in het eerst niet openlik beproefd. In de eerste eeuwen was de ware Sabbat door alle Christenen gehouden geworden. Ze ijverden voor Gods eer, en daar ze geloofden, dat Zijn wet onveranderlik is, waakten ze ijverig over de heiligheid van de voorschriften ervan. Doch met grote sluwheid bewerkte Satan door zijn handlangers het doel, dat hij zich had voorgesteld. Om de aandacht van de mensen op de Zondag te vestigen, werd er een feestdag van gemaakt ter gedachtenis aan de opstanding van Christus. Er werd kerkdienst op die dag gehouden; toch werd de dag beschouwd als een dag van ontspanning, en de Sabbat nog altijd als heilig gevierd.

Om de weg te bereiden voor het werk, dat hij zich had voorgenomen te volbrengen, had de Satan, nog v——r de komst van Christus, er de Joden toe gebracht, de Sabbat met de strengste inzettingen te beladen, en de viering ervan tot een last te maken. En nu, zich bedienende van het valse licht, waarin hij daardoor die dag had geplaatst, bracht hij hem in minachting als een Joodse instelling. Terwijl de Christenen de Zondag bij voortduring bleven vieren als een vrolike feestdag, leidde hij er hen toe, ten einde hun haat tegen het Jodendom te tonen, van de Sabbat een vastendag, een dag van treurigheid en droefgeestigheid te maken.

In de eerste helft van de vierde eeuw vaardigde keizer Konstantijn een bevel uit, waarbij hij de Zondag tot een openbare feestdag door het gehele Romeinse rijk verhief. De dag van de zon werd door zijn heidense onderdanen gevierd, en door de Christenen vereerd; en het was het streven van de keizer, de tegenstrijdige belangen van heidendom en Christendom te verbinden. Hij werd daartoe aangezet door de bisschoppen van de kerk, die, door eerzucht en dorst naar macht gedreven, voorzagen, dat indien dezelfde dag door Christenen zowel als heidenen gevierd werd, het Christendom door vele heidenen in naam zou worden aangenomen, en de macht en heerlikheid van de kerk op die wijze verhoogd zouden worden. Terwijl veel godvrezende Christenen er langzamerhand toe kwamen om de Zondag een zekere graad van heiligheid toe te kennen, hielden zij echter nog steeds de ware Sabbat als de heilige dag des Heren, en vierden hem in gehoorzaamheid aan het vierde gebod.

De aartsbedrieger had zijn werk nog niet voleindigd. Hij was vast besloten, de Christelike wereld onder zijn banier te verzamelen, en er macht over uit te oefenen door zijn stedehouder, de trotse bisschop, die zich uitgaf voor de vertegen- woordiger van Christus. En hij verkreeg zijn doel door toedoen van halfbekeerde heidenen, eerzuchtige prelaten, en wereldsgezinde kerkleden. Van tijd tot tijd werden er grote raadsvergaderingen belegd, waartoe de geesteliken uit alle delen van de wereld bijeengeroepen werden. In bijna ieder zodanig koncilie werd de

Sabbat, welke God had ingesteld, wat verder verlaagd, en de Zondag naar dezelfde mate hoger verheven. Aldus kwam de heidense feestdag ten slotte als een Goddelike instelling vereerd te worden, terwijl de Sabbat van de Bijbel verklaard werd, een overblijfsel van de Joodse godsdienst te zijn, de vierders waarvan vervloekt werden ver-klaard.

De grote afvallige was er in geslaagd, zich te verheffen boven alles "wat God genaamd of als God vereerd wordt." Hij had het gewaagd, het enige voorschrift van de heilige wet te veranderen, dat het ganse mensegeslacht ten duidelikste wijst op de trouwe, levende God. Het vierde gebod openbaart God als de Schepper van hemel en aarde, en onderscheidt Hem daardoor van alle valse goden. Ter gedachtenis aan het werk van de schepping werd de zevende dag ingesteld als rustdag voor de mens. Het doel daarvan was, de mens voortdurend te herinneren aan de levende God, als de bron van het leven en voorwerp van verering en aanbidding. Satans streven is, de mens af te wenden van zijn getrouwheid aan God en gehoorzaamheid aan Zijn wet; derhalve keert hij zijn pogingen in het biezonder tegen dat gebod, hetwelk God als Schepper aanwijst.

De Protestanten beweren nu, dat de opstanding van Christus op Zondag die dag tot de Sabbat van de Christenen heeft gemaakt. Er is echter geen schriftuurlik bewijs voor. Christus noch Zijn apostelen hebben die dag zodanige eer bewezen. Het vieren van de Zondag als een Christelike instelling vindt zijn oorsprong in die "verborgenheid der ongerechtigheid",2 die zelfs in Paulus' dag reeds begonnen was te werken. Waar en wanneer heeft de Heer dit kind van het pausdom aangenomen? Welke geldige reden kan er aangegeven worden voor een verandering, die de Schrift niet wettigt ?

In de zesde eeuw was het pausdom volkomen gevestigd. De zetel van zijn macht was in de keizerstad gegrondvest, en de bisschop van Rome werd tot hoofd van de gehele kerk verklaard. Het heidendom had plaats gemaakt voor het pausdom. De draak had het beest "zijn kracht, en zijn troon, en grote macht gegeven." En nu namen de 1260 jaren van pauselike verdrukking, voorzegd in de profetieën van Daniël en de Openbaring, een aanvang. De Christenen werden gedwongen te kiezen, —f hun trouw te verzaken en de pauselike ceremonieën en eredienst aan te nemen, —f hun leven in gevangenissen te slijten, —f de dood te ondergaan door rad, brandstapel, of de bijl van de beul. Nu werden de woorden van Jezus vervuld: "Gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders, en magen en vrienden, en ze zullen er sommigen uit u doden; en ge zult van allen gehaat worden om Mijns naams wil." De vervolging, die over de gelovigen losbarstte, was heviger dan ooit tevoren, en de wereld werd in een groot slagveld veranderd. Honderden jaren lang vond de kerk van Christus een schuilplaats in afzondering en onbekendheid. De profeet zegt: "De vrouw vluchtte in de woestijn, alwaar ze een plaats had, haar van God bereid, opdat zij haar aldaar zouden voeden duizend twee honderd zestig dagen."

De bevestiging van de macht van de Roomse Kerk was de aanvang van de Donkere Eeuwen. Naarmate zijn macht toenam, naar die mate werd de duisternis groter. Het geloof in

Christus, het ware fondament, werd op de paus van Rome overgedragen. In plaats van op de Zoon van God te vertrouwen voor vergiffenis van zonden en eeuwige verlossing, richtten de mensen de blik naar de paus en naar de priesters en prelaten, die hij met macht bekleed had. Men leerde hen, dat de paus hun aardse middelaar was, en dat niemand tot God kon naderen dan door hem; en verder, dat hij hun in de plaats van God was, en derhalve onvoorwaardelik gehoorzaamd moest worden. Afwijking van zijn bevelen was voldoende oorzaak voor de gestrengste straffen, die op de lichamen en zielen van de overtreders werden toegepast. Aldus werden de harten van het volk van God af en naar feilbare, dwalende, wrede mensen, ja naar de vorst der duisternis zelf heen gewend, die zijn macht door hen uitoefende. De zonde werd vermomd in de mantel van heiligheid. Wanneer de Schriften onderdrukt worden, en de mens zichzelf boven alles begint te stellen, kan men slechts bedrog, valsheid en verlagende goddeloosheid verwachten. Met de verheffing van menselike wetten en overleveringen werd het bederf openbaar, dat altijd het gevolg is van het ter zijde stellen van de wet van God.

Dat waren dagen van gevaar voor de kerk van Christus. De getrouwe dragers van de kruisbanier waren zeer weinigen in getal. Schoon de waarheid niet zonder getuigenis was, scheen het somtijds, dat dwaling en bijgeloof geheel en al de overhand zouden verkrijgen, en de ware godsdienst van de aarde gebannen worden zou. Het evangelie werd uit het oog verloren, maar de godsdienstvormen werden vermeerderd, en het volk door gestrenge afpersingen bemoeilikt.

Er werd hen geleerd, niet alleen tot de paus als tot hun middelaar op te zien, maar ook op hun eigen werken te vertrouwen als verzoening aanbrengende voor de zonde. Lange pelgrimstochten, boetedoeningen, het aanbidden van relikwieën, het stichten van kerken, heiligdommen en altaren, het betalen van grote sommen aan de kerk,— dat waren de plichten, die met nog veel andere werden opgelegd om de toorn Gods te verzoenen, of zich van Zijn gunst te verzekeren; alsof God een mens gelijk was, die door kleinigheden vertoornd, of door giften of boetedoeningen verzoend kon worden!

Niettegenstaande de goddeloosheid, die er zelfs onder de leiders van de Roomse Kerk heerste, scheen zijn invloed langzamerhand toe te nemen. Omtrent het einde van de achtste eeuw begonnen de aanhangers van de paus te beweren, dat de bisschoppen van Rome in de eerste eeuwen van de kerk dezelfde geestelike macht bezeten hadden, als die ze zich nu toeëigenden. Om deze bewering kracht bij te zetten, moest er een middel aangewend worden om er een schijn van gezag aan te geven; en dit werd door de vader der leugenen gerede- lik aan de hand gedaan. Oude geschriften werden door monniken vervalst. Besluiten van kerkvergaderingen, waar vroeger nooit van gehoord was, werden ontdekt, welke de algemene opperheerschappij van de paus van de vroegste tijden af vaststelden. En een kerk, die de waarheid verworpen had, nam deze onwaarheden gretig aan.

De weinige getrouwe bouwlieden op het ware fondamentm2 werden in de war gebracht en gehinderd door de massa valse leerstellingen, die hun werk in de weg stonden. Van de

bouwlieden, gelijk op Jeruzalems muren in de dagen van Nehemia, riepen er sommigen uit: "De kracht van de dragers is vervallen en het stof is veel, zodat wij aan de muur niet zullen kunnen bouwen." Afgemat door aanhoudende strijd tegen vervolging, valsheid, goddeloosheid, en iedere andere belemmering, die Satan kon bedenken om hun voortgang te ver-hinderen, werden sommigen, die getrouwe bouwlieden geweest waren, ontmoedigd; en ter wille van vrede en veiligheid van eigendom en leven keerden ze zich af van het ware fondament. Anderen, die de tegenstand van hun vijanden niet verschrikken kon, verklaarden onbevreesd: "Vreest niet voor hun aangezicht ; denkt aan die grote en vreselike Heer"; en ze gingen met hun werk door, ieder met het zwaard aan de zijde gegord.

Dezelfde geest van haat en tegenstand van de waarheid heeft de vijanden Gods in iedere eeuw bezield, en dezelfde waakzaamheid en getrouwheid zijn van zijn dienaren gevraagd geworden. De woorden van Christus aan de eerste discipelen zijn toepasselik op Zijn volgelingen aan het einde van de tijd: "Wat ik u zeg, dat zeg Ik allen: waakt!" De duisternis scheen dichter te worden. Beeldedienst werd algemener. Kaarsen werden v——r de beelden gebrand, en gebeden tot hen opgezonden. De dwaaste en bijgelovigste gebruiken begonnen te heersen. De zielen van de mensen werden z— volkomen door bijgeloof beheerst, dat de rede zelf zijn macht scheen verloren te hebben. Terwijl de priesters en bisschoppen zelven wellustig, zinnelik en slecht waren, kon men niet anders verwachten dan dat degenen, die om leiding tot hen opzagen, verzonken zouden zijn in onkunde en goddeloosheid.

Nog een schrede verder werd er op de weg van pauselike aanmatiging gedaan, toen in de elfde eeuw Gregorius VII de volmaaktheid van de Roomse Kerk afkondigde. Onder de stellingen, die hij uitgaf, was er één, waarin verklaard werd, dat de kerk, volgens de Schriften, nooit gedwaald had, noch ooit dwalen zou. Doch de bewering ging niet van schrif-tuurbewijzen vergezeld. De trotse bisschop maakte verder aanspraak op de macht om keizers af te zetten, en verklaarde dat geen vonnis, door hem uitgesproken, door iemand ter wereld kon veranderd worden, doch dat hem het recht toekwam, het oordeel van alle andere mensen ter zijde te stellen.

Een treffend voorbeeld van het overheersend karakter van deze voorstander van de onfeilbaarheid vinden we in zijn be-handeling van de Duitse keizer, Hendrik de Vierde. Deze monarch werd verklaard, uit de kerk gezet en onttroond te zijn, omdat hij het gewaagd had, zich tegen het gezag van de paus te verzetten. Verschrikt door de bedreigingen van zijn eigen vorsten, die van hem afvielen, en in hun opstand tegen hem gesterkt werden door het pauselik bevel, gevoelde Hendrik de noodzakelikheid van vrede met Rome te maken. In gezelschap van zijn vrouw en een getrouwe bediende, trok hij in het hart van de winter de Alpen over, om zich voor de paus te verootmoedigen. Toen hij het kasteel bereikte, waarin Gregorius zich teruggetrokken had, werd hij zonder zijn geleide in een buitenhof gebracht, en moest daar in de strenge winterkoude, blootshoofds en barrevoets, en in een ellendig kleed gehuld, de vergunning van de paus om in zijn tegenwoordigheid te verschijnen, afwachten. Slechts nadat hij daar drie dagen in vasten en schuldbelijdenis doorgebracht had, verwaardigde zich de

opperpriester, hem vergiffenis te schenken. En zelfs toen nog was het onder voorwaarde, dat de keizer de toestemming van de paus zou afwachten, aleer hij de tekenen van zijn waardigheid weder aanvaardde, of koninklike macht begon uit te oefenen. En Gregorius, opgeblazen van hoogmoed over zijn overwinning, pochte dat het zijn plicht was, de trots van koningen te vernederen.

Hoe opvallend de tegenstelling tussen de bluffende trots van deze verwaande bisschop en de ootmoed en zachtmoedigheid van Christus, Die Zichzelf voorstelt als om toelating pleitende aan de deur van het hart, om te kunnen binnenkomen en vergiffenis en vrede te brengen, en die Zijn discipelen leerde: “Zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht.” De verdere eeuwen waren getuigen van een gestadig toenemen van dwalingen in de leerstellingen, door Rome verkondigd. Zelfs nog v——r de instelling van het pausdom had het onderwijs van heidense wijsgeren de aandacht ontvangen van, en invloed uitgeoefend over de kerk. Velen die beleden, bekeerd te zijn, hielden nog vast aan de leerstukken van hun heidense wijsbegeerte, en gingen niet slechts zelven voort ze te bestuderen, maar maanden er anderen toe aan, als een middel om hun invloed over de heidenen te vergroten. Grove dwalingen werden daardoor met de belijdenis van de Christenen gemengd, waaronder het geloof in‘s mensen natuurlike onster- felikheid en bewustheid in de dood de voornaamste heten mag. Deze leer legde het fondament, waarop Rome de aanroeping van heiligen en de verering van de maagd Maria grondde. Hieruit ontstond insgelijks de ketterij van de eeuwige straf over degenen, die onboetvaardig stierven, welke vroegtijdig in het pauselik geloof opgenomen werd.

Toen stond de weg open voor de invoering van nog een verdere vinding van het heidendom, welke Rome het vagevuur noemde, en gebruikte om de zwakke en bijgelovige scharen schrik aan te jagen. Deze ketterij stelt het bestaan vast van een plaats van pijniging, waarin de zielen van hen, die geen eeuwige verdoemenis verdiend hebben, straf ondergaan voor hun zonden, en van waar uit ze in de hemel worden toegelaten, nadat ze van hun onreinheid gezuiverd zijn. Nog een ander verzinsel was nodig om Rome in staat te stellen, partij te trekken van de vreesachtigheid en zonden van zijn aanhangers. Hierin werd voorziening gemaakt door de leer van de aflaten.

Volle vergiffenis van verleden, tegenwoordige en toekomstige zonden, en vrijstelling van al de \erdiende straffen en boeten, werden aan allen beloofd, die deelnemen wilden aan de oorlogen van de opperbisschop om zijn werelds gebied uit te breiden, zijn vijanden te straffen, en degenen uit te roeien, die zijn geestelike oppermacht durfden loochenen. Ook werd de mensen geleerd, dat door het storten van geld aan de kerk ze zich konden vrijstellen van zonde, en insgelijks de zielen van hun afgestorven vrienden verlossen, die in het vuur der pijniging besloten waren. Door dergelijke middelen vulde Rome zijn schatkist, en betaalde voor de pracht, de weelde en de misdaden van de geveinsde vertegenwoordigers van Hem, die geen plaats had, waar Hij het hoofd kon nederleggen.

De Schriftuurlike instelling van het avondmaal was vervangen geworden door het afgodiese offeren van de mis. De Roomse priesters beweerden, dat ze door hun zinneloos gemompel het eenvoudige brood en de wijn in het wezenlike lichaam en bloed van Christusm veranderden. Met godslaster- like verwaandheid eigenden ze zich openlik de macht toe om God, de Schepper van alle dingen, te scheppen. Van alle Christenen werd op straffe des doods geëist, hun geloof in deze gruwelike, hemeltergende ketterij te betuigen. Scharen van degenen, die dit weigerden, werden aan de vlammen prijs gegeven.

In de dertiende eeuw kwam dat allervreselikste van alle werktuigen van het pausdom, de Inkwisitie, tot stand. De vorst der duisternis trad in overleg met de leidsmannen van de pauselike priesterheerschappij. In hun geheime beraadslagingen hielden Satan en zijn engelen de gemoederen van goddeloze mannen in beslag, terwijl er ongezien in hun midden een engel Gods stond, die het vreselik verslag van hun schan- delike besluiten te boek stelde, en de geschiedenis optekende van daden, te schrikkelik om door de ogen van mensen gezien te worden. "Het grote Babylon was dronken van het bloed van de heiligen." De verminkte gedaanten van miljoenen martelaren schreeuwden tot God om wraak over die afvallige macht.

Het pausdom was de dwingeland van de wereld geworden. Koningen en keizers bogen zich voor de bevelen van de Roomse opperpriester. Het lot van - de mensen, beide voor tijd en eeuwigheid, scheen onder zijn beheer te staan. Honderden jaren lang waren de leerstellingen van Rome alom en onvoor- waardelik ontvangen, zijn instellingen eerbiedig gehouden, zijn feesten algemeen waargenomen. Zijn priesterschap werd geëerd en mildelik ondersteund. Nimmer sedert die tijd is de Roomse Kerk tot hoger rang, of groter praal of macht gestegen.

Doch "de middagglans van het pausdom was het midder- nachtelik duister van de wereld." De Heilige Schriften waren bijna onbekend, niet aan het volk alleen, maar ook aan de priesters. Gelijk de Farizeën van ouds, haatten de geeste- like leidslieden het licht, dat hun zonden ontdekte. Daar Gods wet, de maatstaf van gerechtigheid, van de baan geschoven was, oefenden ze onbegrensde macht uit, en gaven zich aan teugelloze goddeloosheid over. Bedrog, geldzucht en losbandigheid heersten alom. De mensen schrikten voor geen misdaad terug, die hun gewin of aanzien aanbrengen kon. De paleizen van de pausen en prelaten waren de tonelen van de laagste uitspattingen. Sommige van de regerende pausen maakten zich aan zulke walgelike misdaden schuldig, dat wereldse vorsten die waardigheidsbekleders van de kerk zochten af te zetten als monsters, te laag om te worden geduld. Eeuwen achtereen werden er in Europa geen vorderingen gemaakt in geleerdheid, kunst, of beschaving. De Christenheid scheen door een zedelike en verstandelike verlamming aange- grepen.

De toestand van de wereld onder de Roomse macht toonde de schrikkelike en treffende vervulling aan van de woorden van de profeet Hosea: "Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is; dewijl gij de kennis verworpen hebt, heb Ik ook u verworpen; dewijl gij de wet van uw God vergeten hebt, zal Ik ook uw kinderen vergeten." "Er is geen trouw, en geen

weldadigheid en geen kennis van God in het land; maar vloeken en liegen, en doodslaan, en stelen, en overspel doen; ze breken door, en bloedschulden raken aan bloedschulden.” Dat waren de gevolgen van de verbanning van het Woord van God.

Hoofdstuk 4 — Speciaal Ambassadeurs

Te midden van de duisternis welke de aarde bedekte tijdens het lange tijdperk van pauselike oppermacht, kon het licht van de waarheid niet geheel en al uitgedoofd worden. In elke eeuw waren er getuigen voor God,— mensen, die in Christus geloofden als de enige Middelaar tussen God en mens, die de Bijbel als enigste leefregel beschouwden, en die de ware Sabbat heiligden. Hoeveel de wereld aan die mensen verschuldigd is, zal de nakomelingschap nimmer weten. Ze werden gebrandmerkt als ketters, hun beweegredenen betwist, hun karakter beklad, hun geschriften onderdrukt, verkeerd voorgesteld, of vernield. Desniettemin stonden ze vast, en handhaafden van eeuw tot eeuw de reinheid van hun geloof als een heilig erfstuk voor de toekomstige geslachten.

De geschiedenis van Gods volk gedurende de duistere eeuwen, die op Rome’s opperheerschappij volgden, staat in de hemel opgeschreven, maar niet veel vindt men in de geschied- boeken der mensen. Weinige sporen van hun bestaan kunnen slechts aangewezen worden, behalve dan in de beschuldigingen van hun vervolgers. Het was Rome’s toeleg om ieder spoor van afwijking van zijn leer of bevelen uit te wissen. Alles wat ketters was, hetzij mensen of geschriften, trachtte het te verdoen. Een enkele uitdrukking van twijfel of navraag aangaande het gezag van pauselike leerstellingen, was voldoende om rijk of arm, hoog of laag, het leven te doen verliezen. Ook beproefde Rome alle bewijsstukken van de wreedheid, waarmede het andersdenkenden bejegende, te ver- nietigen. Pauselike raadsvergaderingen gaven last, dat boeken en geschriften, waarin dergelijke daden vermeld stonden, aan de vlammen prijs gegeven zouden worden. V——r de uitvinding van de boekdrukkunst waren er weinig boeken, en de vorm ervan maakte ze minder geschikt om bewaard te worden ; vandaar dat er weinig was, dat de Roomsen beletten kon, hun plannen uit te voeren.

Geen kerk binnen de grenzen van het Roomse gezag werd lang ongehinderd in het genot van gewetensvrijheid gelaten. Niet zodra toch had zich het pausdom macht verworven, of het strekte de armen uit om allen te verpletteren, die zijn oppermacht weigerden te erkennen; en de ene na de de andere kerk onderwierp zich aan zijn gezag.

In Groot-Brittannië had het primitieve Christendom reeds vroeg wortel geschoten. Het evangelie, dat de Britten in de eerste eeuwen ontvangen hadden, was te dien tijde onbedorven door Roomse afval. Vervolging van heidense keizers, welke zelfs tot die verre kusten doordrong, was de enige gave, die de eerste Britse kerken van Rome ontvingen. Vele Christenen, de vervolging in Engeland ontvluchtende, vonden een schuilplaats in Schotland; vandaar uit werd de waarheid naar Ierland overgebracht, en in al die landen met blijdschap ont- vangen..Toen de Saksers Brittannië veroverden, verkreeg het heidendom de heerschappij. De overwinnaars waren te trots om zich door hun slaven te laten onderwijzen; en de Christenen waren genoodzaakt, zich in de bergen en woeste moerassen terug te trekken. Toch bleef het licht, dat voor een tijd verborgen was, voortschijnen. Een eeuw later scheen het in Schotland met een gloed, die tot verafgelegen landen doordrong. Uit Ierland verscheen de

vrome Columba met zijn medewerkers, die de verspreide gelovigen op het eenzame eiland Iona rondom zich verzamelden, en dit tot middelpunt van hun zendingswerk maakten. Onder deze evangelisten was er iemand, die de Sabbat van de Bijbel hield, en alzo werd deze waarheid onder de mensen bekend gemaakt. Er werd op Iona een school opgericht, van waar uit zendelingen niet maar alleen naar Schotland en Engeland, maar ook naar Duitsch- land, Zwitserland en zelfs Italië gezonden werden.

Rome echter had zijn oog op Brittanië geslagen, en besloten het onder zijn opperheerschappij te brengen. In de zesde eeuw ondernamen zijn zendelingen de bekering van de heidense Saksers. De trotse barbaren ontvingen hen met goedwilligheid, en ze haalden vele duizenden over tot belijdenis van het Roomse geloof. Bij de voortgang van dit werk kwamen de pauselike leiders en hun bekeerlingen in aanraking met de eerste Christenen. Opvallend was het verschil, dat zich toonde. Deze laatsten waren eenvoudig, nederig en schriftuurlik in hun karakter, leer en gebruiken; terwijl eerst- genoemden het bijgeloof, de praal en de trots van de pauselike godsdienst openbaarden. De afgezant van Rome eiste, dat deze Christelike kerken de oppermacht van de grote bisschop erkennen zouden.

De Britten echter gaven met zachtmoedigheid ten antwoord, dat ze alle mensen wensten lief te hebben, maar dat de paus niet gerechtigd was tot opperheerschappij in de kerk, en dat ze hem alleen die onderworpenheid konden betonen, die iedere volgeling van Christus toekwam. Her-haalde pogingen werden aangewend om hen tot gehoorzaamheid aan Rome te brengen; doch deze nederige Christenen, verbaasd over de trots, die Rome's afgezanten openbaarden, antwoordden met beslistheid, dat ze geen andere meester kenden dan Christus. Nu kwam de ware geest van het pausdom voor de dag. De Roomse leider sprak: "Zo ge de broeders niet ontvangen wilt, die u vrede brengen, zult ge vijanden ontvangen, die u strijd brengen. Zo ge u niet met ons verenigen wilt om de Saksers de weg des levens te wijzen, zult ge van hen de doodslag ontvangen." Dit waren geen loze bedreigingen. Krijg, list en bedrog werden te werk gesteld tegen deze getuigen voor het geloof van de Bijbel, totdat de kerken van Brittannië te niet gedaan, of gedwongen waren zich aan het gezag van de paus te onderwerpen.

In landen buiten de invloed van de Roomse macht leefden er vele eeuwen achtereen groepen van Christenen, die bijna volkomen vrij bleven van het bederf van het pausdom. Ze waren omringd door het heidendom, en namen in de loop der eeuwen van de dwalingen ervan over; maas ze bleven de Bijbel als enige geloofsregel beschouwen, en hielden zich aan vele van zijn waarheden. Deze Christenen geloofden in de on- veranderlikheid van Gods wet, en hielden de Sabbat van het vierde gebod. Kerken, die zich aan dat geloof en gebruik hielden, bestonden er in het midden van Afrika en onder de Armeniërs in Azië. Onder hen echter, die de voortgang van de pauselike macht weerstonden, waren vooral de Waldenzen. In hetzelfde land, waar het pausdom zijn zetel had gesticht, werden de leugen en het bederf ervan op de standvastigste wijze tegengestaan. Eeuwen lang handhaafden de kerken van Piedmont hun cnafhankelikheid; toch kwam eindelik de tijd, waarop Rome onderwerping van ze eiste. Na

vruch 1D ’Aubigné, “History of the Reformation of the Sixteenth Century,” boek 17, Kap. 2. Teloos worstelen tegen zijn tirannie, bogen de hoofden van deze kerken zich onwillig onder de macht, die de ganse wereld scheen te huldigen. Er waren er echter enigen, die weigerden zich onder de macht van paus of prelaat te stellen. Ze waren vast besloten, aan God getrouw te blijven, en de zuiverheid en eenvoud van hun geloof te bewaren. Er vond een scheiding plaats. Zij, die aan het oude geloof vasthielden, trokken zich nu terug; enkelen, de Alpen van hun geboorteland vaarwel zeggende, verhieven de banier der waarheid in vreemde landen; anderen verscholen zich in de afgelegen valleien en rotsvestingen van de bergen, en behielden daar hun vrijheid om God te dienen.

Het geloof, dat de Waldenziese Christenen eeuwen lang behielden en predikten, leverde een scherp kontrast tegen de valse leerstellingen, door Rome uitgegeven. Hun godsdienstige overtuiging grondde zich op het geschreven woord Gods als het ware stelsel van het Christendom. Doch deze nederige landbouwers in hun verborgen schuilhoeken, van de wereld afgesloten, en door hun dageliks werk onder hun kudden en wijngaarden gebonden, hadden niet voor zichzelven de waarheid gevonden in tegenstelling van de leerstellingen en ketterijen van de afvallige kerk. Hun geloof was niet iets nieuws. Hun godsdienstige overtuiging was een erfenis, die ze van hum vaderen ontvangen hadden. Ze streden voor het geloof van de apostoliese kerk, — “het geloof, eenmaal aan de heiligen overgeleverd.” — “De kerk in de woestijn”, en niet de trotse priesterheerschappij, die de troon bekleedde in de grote hoofdstad van de wereld, was de ware kerk van Christus, de bewaarder van de schatten der waarheid, die God Zijn volk toevertrouwd heeft, om ze aan de wereld uit te delen.

Een van de voornaamste oorzaken, welke de ware kerk tot afscheiding van Rome leidde, was de haat van laatstgenoemde tegen de Sabbat van de Bijbel. Gelijk in de profetieën voorzegd was, wierp de pauselike macht de waarheid ter neder. De wet Gods werd in het stof getreden, terwijl de overleveringen en gebruiken van mensen geëerd werden. De kerken, die onder de regering van het pausdom stonden, werden reeds vroegtijdig gedwongen, de Zondag als heilige dag te vieren. Te midden van heersende dwaling en bijgeloof geraakten er velen, ook onder het ware volk Gods, z— verward, dat ze, terwijl ze de Sabbat heiligden, zich toch ook op Zondag van arbeid onthielden. Dit echter gaf de pauselike leiders geen voldoening. Ze eisten niet alleen, dat de Zondag gevierd, maar ook de Sabbat ontheiligd zou worden; en ze veroordeelden in de sterkste bewoordingen degenen, die er eer aan durfden bewijzen. Het was alleen door voor de Roomse macht te vluch-ten, dat enkelen Gods wet in vrede konden gehoorzamen.

De Waldenzen waren onder de eersten van de volken van Europa, die in het bezit kwamen van een vertaling van de Heilige Schriften. Honderden jaren v——r de Hervorming hadden ze een afschrift van de Bijbel in hun moedertaal. Ze bezaten de waarheid onvermengd, en dit maakte hen in het biezonder tot voorwerpen van haat en vervolging. Ze verklaarden de Roomse Kerk het afvallige Babylon van de Openbaring te zijn, en op gevaar af van het leven te verliezen stonden ze op om zijn dwalingen te keer te gaan. Terwijl enigen onder de druk

van langdurige vervolging hun geloof verzaak- ten, en de onderscheidende grondbeginselen ervan het een na het ander prijsgaven, hielden anderen zich aan de waarheid vast. Door de eeuwen van donkerheid en afval henen waren er Waldenzen, die het oppergezag van Rome lochenden, beel- dedienst als afgoderij verwierpen, en de ware Sabbat onderhielden. Onder de hevigste stormen van tegenwerking handhaafden ze hun geloof. Schoon doorstoken door de spies van de Savoyaarden, en door Rome's brandstapel geschroeid, stonden ze onbewegelik pal voor Gods woord en eer.

Achter de hoge schansen van de bergen,— de schuilplaats van vervolgden en verdrukten in alle eeuwen,— vonden de Waldenzen een toevluchtsoord. Hier werd het licht der waarheid door de Middeleeuwen heen brandende gehouden. Duizend jaren lang handhaafden getuigen voor de waarheid hier het aloude geloof. God had Zijn volk een ontzaglik grootse tempel bereid, passend bij de machtige waarheden, die hun ter bewaring waren toevertrouwd. De bergen waren voor de getrouwe ballingen een zinnebeeld van Jehova's onkreukbare gerechtigheid. Ze wezen hun kinderen op de spitsen, die zich in onverander- like majesteit boven hen verhieven, en spraken tot hen van Hem, bij Wie geen verandering is noch schaduw van omkering, en Wiens woord even vast staat als de eeuwige heuvelen. God had de bergen vastgesteld, en ze met kracht omgord; geen arm dan die van de Almacht kon ze uit hun plaats bewegen. Op gelijke wijze had Hij Zijn wet, het fondament van Zijn bestuur in hemel en op aarde, vastgesteld. De arm van de mens kon de medemens bereiken en hem van het leven be- roven ; doch die arm kon even min de bergen uit hun standplaats bewegen, en ze in de zee werpen, als één voorschrift van de wet van Jehova wijzigen, of één van Zijn beloften aan degenen, die Zijn wil doen, uitwissen. In getrouwheid aan Zijn wet was het de roeping van Gods dienstknechten, even vast te staan als de onbewegelike heuvelen.

De bergen, die hun nederige valleien insloten, strekten tot een gedurig getuigenis van Gods scheppende macht, en een nimmer feilende verzekering van Zijn beschermende zorg. Deze pelgrims leerden die zwijgende zinnebeelden van Jehova's tegenwoordigheid liefhebben. Ze morden niet over de hardheid-van hun lot; ze voelden zich nimmer verlaten te midden van de eenzaamheid van hun bergen. Ze dankten God, dat Hij hun een schuilplaats bereid had tegen de woede en wreedheid van de mensen. Ze verheugden zich in hun vrijheid van Hem te kunnen aanbidden. Dikwels, wanneer de vijanden hen achtervolgden, bleek de sterkte van de heuvelen hun een zekere tegenweer. Van menig een hoge spits klonk hun lied tot lof van God, en de legers van Rome konden dat danklied niet tot zwijgen brengen.

Rein, eenvoudig en warm was de vroomheid van deze volgelingen van Christus. Ze schatten de grondbeginselen van de waarheid boven huizen en landerijen, vriend en maag, ja boven het leven zelf. En ernstiglik zochten ze deze beginselen in de harten van hun kinderen in te prenten. Van hun vroegste kindsheid aan werden die in de Schriften onderwezen, en leerden de eisen van Gods wet heilig achten. Er bestonden slechts weinig afschriften van de Bijbel, waarom de kostbare woorden ervan uit het hoofd geleerd werden. Velen van hen konden hele gedeelten zowel uit het Oude als het Nieuwe Testament opzeggen. Gedachten

over God werden gelijkelik met de heerlike natuurtonelen rondom hen, en met de geringste zegeningen van het dageliks leven verbonden. De kleine kinderen leerden met dankbaarheid tot God opzien, als tot de Gever van alle goede gunstbewijzen en levensgemakken.

De ouders, schoon teder en liefdevol, waren te verstandig in de liefde tot hun kinderen om hen te gewennen aan toege- felikheid. Een leven stond hun te wachten van moeite en bezwaren, en wellicht de dood van een martelaar. Van kindsbeen aan werden ze gewoon gemaakt, hardheid te verduren, zich aan opzicht te onderwerpen, en niettemin onafhankelik te denken en te handelen. Zeer jong leerden ze verantwoorde- likheid dragen, behoedzaam zijn in het spreken, en de wijsheid te verstaan van te zwijgen. Een enkel onbedacht woord, ten aanhoren van hun vijanden geuit, kon misschien het leven van de spreker zelf niet alleen, maar ook dat van honderden van zijn broederen in gevaar stellen; want als wolven hun prooi, zo jaagden de vijanden van de waarheid degenen na, die het durfden wagen, aanspraak te maken op vrijheid van godsdienstige overtuiging.

De Waldenzen hadden hun aardse voorspoed ten offer gebracht ter wille van de waarheid, en met onvermoeid geduld zwoegden ze voor hun brood. Iedere voet bebouwbare grond tussen de bergen werd zorgvuldig gebruikt; de valleien en minder vruchtbare hellingen werden beide tot vruchtdragen genoopt. Zuinigheid en strenge ontbering maakten deel uit van de opvoeding, welke de kinderen als enigste erfenis ontvingen. Hen werd geleerd, dat God wil dat onze levensbeschouwing ernstig zal zijn, en dat ze alleen in hun behoeften konden voorzien door persoonlike arbeid, voorbedachtzaam- heid, zorg, en geloof. De taak was groot en moeilik, maar de arbeid gezond, juist wat de mens in zijn gevallen staat nodig heeft, de school die God voor zijn opvoeding en ontwikkeling heeft bestemd. Terwijl de jongen gewend werden aan zware arbeid en moeite, werd de ontwikkeling van het verstand niet veronachtzaamd. Ze leerden dat alle krachten Gods gaven zijn, en dat alle moesten gebruikt en ontwikkeld worden voor Zijn dienst.

De kerken van Vaudois geleken op die in de tijd van de apostelen in reinheid en eenvoud. De oppermacht van paus en prelaten verwerpende, hielden ze zich aan de Bijbel als het enig, hoogst, onfeilbaar gezag. Hun leraren, ongelijk aan de trotse priesters van Rome, volgden het voorbeeld van hun Meester, Die niet kwam “om gediend te worden, maar om te dienen.” Ze voedden de kudde Gods, en leidden hen naar grazige weiden en de levende fonteinen van Zijn heilig woord. Ver van de gedenktekenen van menselike praal en trots kwa- ihen de mensen bijeen, niet in prachtige kerken en grootse kathedralen, maar in de schaduw van de bergen, in de valleien van de Alpen, of, in tijden van gevaar, in de een of andere door rotsen versterkte plaats, om naar de woorden der waarheid van de dienstknechten van Christus te luisteren. De leraren predikten niet alleen het evangelie, maar bezochten ook de kranken, katechiseerden de kinderen, vermaanden de afge- dwaalden, en beijverden zieh om twisten bij te leggen en eendracht en broederliefde te bevorderen. In vredestijd werden ze onderhouden door de vrijwillige gaven van het volk; toch ook, gelijk Paulus de tentemaker, leerde elkeen van hen het ene of andere handwerk, waardoor hij zo nodig in zijn eigen onderhoud kon voorzien.

De jongen ontvingen onderwijs van hun leraren. Terwijl aan de gewone vakken van onderwijs aandaeht besteed werd, maakte de Bijbel de hoofdstudie uit. Het evangelie van Mat- theüs en Johannes leerden ze van buiten, en vele van de zendbrieven daarbij. Ook hielden ze zich bezig met het afschrijven van de Heilige Schrift. Sommige handschriften bevatten de gehele Bijbel, andere slechts korte uittreksels, waarbij enige eenvoudige verklaringen van de tekst gevoegd waren door degenen, die bekwaamheid hadden in schriftuitlegging. Aldus werden de schatten van de waarheid te voor-schijn gebracht, die zo lang verborgen geweest was door degenen, die zich boven God trachtten te stellen.

Onder geduldige, onvermoeide arbeid, somtijds in de diepe, donkere holen van de aarde en bij fakkellicht, werden de Heilige Schriften vers na vers en hoofstuk na hoofdstuk afgeschreven. Dus ging het werk voort, en straalde Gods geopenbaarde wil uit als zuiver goud; hoeveel glansrijker, helderder en krachtiger wegens de beproevingen, om der wille ervan ondergaan, konden zij alleen getuigen, die zich met het werk bezighielden. Engelen uit de hemel omringden die getrouwe arbeiders.

Satan had er de Roomse priesters en prelaten toe gedreven, het woord der waarheid onder het puin van dwaling, ketterij en bijgeloof te begraven; doch op de wondervolste wijze bleef het door de duistere eeuwen heen onbedorven bewaard. Het droeg niet de stempel van de mens, maar het zegel Gods. De mens is onvermoeid geweest in zijn pogen om de duidelike, eenvoudige betekenis van de Schriften te verduisteren, en die zichzelf te laten weerspreken; doch gelijk de ark op de boezem van de wateren, trotseert Gods Woord de stormen, die het met ondergang dreigen. Gelijk de mijn rijke goud- en zil-veraderen onder de oppervlakte verborgen houdt, zodat allen, die de rijke voorraad willen ontdekken, erom graven moeten, zo ook bevat de Heilige Schrift schatten van waarheid, die alleen geopenbaard worden aan hem, die er ernstig, nederig en biddend naar zoekt. God heeft de Bijbel bedoeld voor een leerboek voor alle mensegeslachten, in hun kindsheid, jongelingschap, en rijpere leeftijd, en tot onderzoek voor alle tijden. Hij gaf de mens Zijn woord als een openbaring van Zichzelf. Iedere nieuw-ontdekte waarheid is een verse openbaring van het karakter van de Schrijver, Het onderzoek van de Schriften is het van God verordende middel om de mens in nauwer verbintenis te brengen met zijn Schepper, en hem een klaarder inzicht te schenken in Zijn wil. Dat onderzoek is het middel van gemeenschap tussen God en mens.

Al hielden de Waldenzen de vreze des Heren voor het beginsel der wijsheid, toch waren ze niet blind voor de belangrijkheid van omgang met de wereld, kennis van mensen, en van de bezigheden van het leven, tot verstandsontwikkeling en opscherping van het waarnemingsvermogen. Sommige van hun jongelingen werden van de scholen in de bergen naar inrichtingen van onderwijs in de steden van Frankrijk of Italië gezonden, waar meer gelegenheid was voor studie, nadenken en opmerken, dan in de Alpen van hun vaderland. De jongelingen, die aldus uitgezonden werden, stonden bloot aan verleiding, werden bekend met alle ondeugden, en kwamen in aanraking met de sluwe handlangers van de duivel, die hun de

listigste ketterijen en gevaarlikste bedriegerijen opdrongen. Doch hun opvoeding van der jeugd aan was van zulk een aard geweest, dat ze op dat alles voorbereid waren.

Op de scholen, waarheen ze zich begaven, mochten ze niemand hun vertrouweling maken. Hun klederen werden z— gemaakt, dat ze er hun grootste schat,— de kostbare handschriften van de Bijbel,— in verbergen konden. Deze handschriften, de vrucht van maande-en jarelange arbeid, droegen ze bij zich, en waar ze ook maar konden zonder argwaan op te wekken, legden ze een gedeelte ervan met bedachtzaamheid voor aan degenen, wier harten open schenen te staan voor de waarheid. Van moeders knie aan was de Waldenziese jongeling met dit doel voor ogen opgeleid; ze verstonden hun werk, en deden het met getrouwheid. Er werden in deze inrichtingen van onderwijs bekeerlingen gewonnen voor het ware geloof, en somtijds doortrokken de beginselen ervan de gehele school, zonder dat de Roomse leiders, zelfs door het strikste onderzoek, ontdekken konden, waar de zogenaamde verder- felike ketterij oorsprong nam.

De geest van Christus is een zendingsgeest. Het allereerste streven van het herboren hart is, ook anderen tot de Heiland te leiden. Dat was de geest van de Vaudois Christenen. Ze gevoelden, dat God hen tot meer riep, dan eenvoudig de waarheid in hun eigen kerken zuiver te bewaren; dat er een ernstige verantwoordelikheid op hen rustte on hun licht te laten schijnen voor degenen, die in duisternis zaten; en door de grote kracht van Gods Woord trachtten ze de slavernij te verbreken, welke door Rome opgelegd werd. De Vaudois predikers werden als zendelingen opgeleid, en elkeen, die het predikambt begeerde, moest eerst ondervinding opdoen als evangelist. Elkeen moest drie jaren dienst doen in het ene of andere zendingsveld, eer de zorg van een van de vaderlandse kerken hun toevertrouwd werd. Zodanige dienst, die van het begin af zelfverloochening en opoffering vereiste, was een passende voorbereiding voor het herderlik leven in die tijden, welke de zielen van de mensen zo zeer op de proef stelden. De jongeling, die de wijding v——r het heilig ambt ontving, zag v——r zich geen verschiet van aardse rijkdom en eer, maar een leven van moeite en gevaar, en de mogelikheid van het lot van een martelaar. De zendelingen gingen twee aan twee uit, gelijk Jezus Zijn discipelen uitzond. Gewoonlik vergezelde iemand van jaren en ondervinding elke jonge man, en stond zulk een jongeling onder de leiding van zijn metgezel, die voor zijn opleiding verantwoordelik gehouden werd, en naar wiens onderwijs de jongeling verwacht werd zich te gedragen. Zulke gemeenschappelike arbeiders waren niet altijd samen, maar ontmoetten elkander dikwels tot gebed en beraadslaging, en versterkten elkander op die wijze in het geloof.

Bekendstelling van het doel van hun zending zou dat doel verijdeld hebben; vandaar dat ze het ware karakter zorgvuldig verborgen. Iedere prediker kende het een of andere ambacht, en de zendelingen zetten hun arbeid voort, zich schuilend achter een aards beroep. Gewoonlik kozen ze dat van handelaar, of reizend koopman. “Ze hadden bij zich zijdestoffen, juwelen en andere artikelen, welke in die tijd niet gemakkelik verkrijgbaar waren dan op vergelegen markten, en werden als kooplieden verwelkomd, waar ze als zendelingen afgewezen zouden

zijn geworden." Voortdurend zagen ze op tot God om wijsheid, ten einde de aandacht te kunnen bepalen op schatten, kostbaarder dan goud of juwelen. Ze droegen heimelik gehele of gedeeltelike afschriften van de Bijbel bij zich, en waar zich ook maar een gelegenheid aanbood, wezen ze hun klanten op die manuskripten. Dikwels ontstond op die wijze lust om Gods Woord te lezen, en werd er gaarne een gedeelte van achtergelaten bij degenen, die begerig waren het te ontvangen.

Het werk van deze zendelingen begon in de vlakten en valleien aan de voet van hun eigen bergen, maar strekte zich tot ver buiten die grenzen uit. Barrevoets en met grove klederen, door het reizen bemorst, gelijk die van hun Meester waren, trokken ze grote steden door, en drongen vergelegen landen binnen. Overal strooiden ze het kostbare zaad. Op hun spoor verrezen kerken, en het bloed van martelaren getuigde voor de waarheid. De dag des Heren zal een rijke oogst doen zien van zielen, ingebracht door de arbeid van die trouwe mannen. Bedekt en in het verborgen maakte Gods Woord zich baan door de Christenheid heen, en werd in de huizen en harten van de mensen met blijdschap ontvangen.

Voor de Waldenzen waren de Schriften niet slechts het verhaal van Gods leidingen met de mensen in het verleden, en een openbaring van de verantwoordelikheden en verplichtingen van het te genwoordige, maar eveneens een ontvouwing van de gevaren en heerlikheid van de toekomst. Ze geloofden, dat het einde van alle dingen niet ver in het verschiet was; en terwijl ze biddend en met tranen de Bijbel onderzochten, kwamen ze te dieper onder de indruk van zijn kostbare uitspraken, en van hun plicht om de zaligmakende waarheid aan anderen bekend te maken. Ze zagen het heilsplan duidelik op de heilige bladzijden opengelegd, en vonden troost, hoop, en vrede in het geloof in Jezus. Terwijl het licht hun verstand verlichtte en hun harten verblijdde, verlangden ze, de stralen ervan op degenen te laten schijnen, die in de duisternis van de pauselike dwalingen verkeerden.

Ze zagen, hoe grote scharen onder de leiding van paus en priesters tevergeefs trachtten, vergiffenis te erlangen door hun lichamen te pijnigen voor de zonden van hun zielen. Daar hen geleerd was, op hun goede werken te vertrouwen, als zouden die hen kunnen redden, zagen ze immer op zichzelven, peinsden over hun zondige staat, meenden zich blootgesteld aan de toorn Gods, en kwelden hun ziel en lichaam, doch vonden geen baat. Aldus werden de nauwgezette zielen door de leerstellingen van Rome in banden gehouden. Duizenden verlieten vrienden en betrekkingen, en gingen hun leven in kloostercellen slijten. Door gedurig vasten en wrede geselingen, door middernachtelike gebeden, door zich uren achtereen uit te strekken op de koude, vochtige stenen van hun duistere verblijfplaats, door lange bedevaarten, door vernederende boetedoening en schrikkelike foltering zochten duizenden vergeefs zielsrust te vinden. Terneder gedrukt door een gevoel van zonde, en achtervolgd door de vrees voor Gods vergeldende toorn, leden er velen voort, totdat de natuur eindelik bezweek, en ze zonder een enkele straal van licht of hoop in de groeve neerzonken.

De Waldenzen hunkerden er naar, aan deze hongerige zielen het brood des levens toe te delen, hun de tijdingen des vredes te brengen, op Gods beloften gegrond, en hen op Christus te wijzen als hun enige hoop op behoud. Ze hielden de leer, dat goede werken voor de overtreding van Gods wet kunnen voldoen, als op leugen gegrond. Staat maken op menselike verdiensten hindert de blik op Christus' oneindige liefde. Jezus stierf als slachtoffer voor de mens, omdat de gevallen mensheid niets doen kan om zich bij God aangenaam te maken. De verdiensten van een gekruiste en verrezen Heiland zijn het fondament van het geloof van de Christen. De afhankelikheid van Christus van de ziel is even wezenlik, en zijn verbintenis met Hem behoort even nauw te zijn, als die van een lichaamsdeel met het lichaam, of van een rank met de wijnstok.

De leer van pausen en priesters had er de mensen toe gebracht, Gods karakter, en zelfs dat van Christus, als streng, duister, en afstotend te beschouwen. De Heiland werd voorgesteld als zo weinig medegevoel te hebben met de mens in zijn gevallen staat, dat de tussenkomst van priesters en heiligen moest ingeroepen worden. Zij, wier verstand door het licht van Gods Woord was verlicht, hadden een sterk verlangen om die zielen te wijzen op Jezus als hun medelijdende, liefhebbende Heiland, die met open armen allen uitnodigt om met hun zondelast, hun zorg en vermoeienis tot Hem te gaan.

Ze verlangden de hinderpalen uit de weg te ruimen, welke Satan opgehoopt had, opdat de mensen de beloften niet zouden zien, en rechtuit tot God komen met belijdenis van hun zonden, ten einde vergiffenis en vrede te ontvangen. De Waldenziese zendeling ontvouwde gaarne aan de onderzoekende geest de kostbare waarheden van het evangelie. Omzichtig bracht hij de zorgvuldig geschreven gedeelten van de Heilige Schriften voor de dag. Het was zijn grootste vreugde, hoop te geven aan de nauwgezette, maar met zonden beladen ziel, die slechts een God der wrake kon zien, zich gereed makende om het oordeel ten uitvoer te brengen. Met bevende lippen en ogen vol tranen opende hij, dikwels op zijn knieën gebogen, aan zijn broederen de kostbare beloften, waar de enige hoop van de zondaar uit straalt.

Op die wijze drong het licht van de waarheid menig duister gemoed binnen, en week de schaduwwolk ervoor terug, totdat de Zon der Gerechtigheid in het hart scheen met genezing in zijn stralen. Dikwels gebeurde het dat het een of andere gedeelte van de Schrift op verlangen van de toehoorder over en over gelezen werd, als wilde hij zich verzekeren, dat hij het recht gehoord had. In het biezonder werd om herhaling gevraagd van deze woorden: "Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden." "Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelik, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Velen werden er ontnuchterd aangaande de aanspraken van Rome. Ze zagen in, hoe ijdel de tussenkomst is van mensen of engelen ten behoeve van de zondaar. Terwijl het ware licht aan hun harten opging, riepen ze in verrukking uit: "Christus is mijn priester; Zijn bloed is mijn offerande; Zijn altaar is mijn biechtstoel." Ze wierpen zich algeheel op de verdiensten

van Jezus, en herhaalden de woorden: “Zonder geloof is het onmogelik, Hem te behagen.” “Er is onder de hemel geen andere naam onder de mensen gegeven, door welke wij moeten zalig worden.”

De verzekering van de liefde van een Zaligmaker scheen te veel om te begrijpen voor sommige van die arme geteisterde zielen. De verlossing, daardoor aangebracht, was z— groot, en zulk een stroom van licht daalde op hen neder, dat ze zich als in de hemel verplaatst meenden. Ze legden hun hand vertrouwend in die van Christus; hun voeten stonden vast op de Rots der Eeuwen. Alle vrees voor de dood verliet hen. Ze konden nu gevangenis en brandstapel begeren, indien ze daardoor de naam van Christus eren konden.

In het geheim werd Gods Woord op die wijze te voorschijn gebracht en gelezen, soms voor een enkele ziel, somtijds voor een klein gezelschap, dat naar licht en waarheid haakte. Meermalen werd de gehele nacht op die wijze doorgebracht. En de verbazing en bewondering van de hoorders waren somtijds z— groot, dat de boodschapper der waarheid niet zelden genoodzaakt was, het lezen te staken, totdat het verstand de tijding van de verlossing innemen kon. Dikwels hoorde men woorden als deze herhalen: “Zal God waarlik mijn offer aan- nemen? Zal Hij in gunst op mij nederzien? Zal Hij mij vergiffenis schenken?” En dan werd het antwoord gelezen: “Komt allen tot Mij, gij die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven.”

Het geloof greep de belofte aan, en het blijde antwoord werd vernomen: “Nu geen lange pelgrimstochten meer; geen verdere moeitevolle reizen naar heilige kapellen. Ik mag tot Jezus komen, juist zoals ik ben, zondig en onheilig, en Hij zal het boetvaardig gebed niet afwijzen. ‘Uw zonden zijn u ver-geven!’ De mijne, ook de mijne kunnen vergeven worden.” Heilige vreugde vervulde het hart, en de naam van de Heer Jezus werd groot gemaakt door lof en dankzegging. Die gelukkige zielen keerden naar huis terug om licht te verspreiden; om aan anderen zo goed ze konden hun nieuwe bevindingen bekend te maken; om hun te vertellen, dat ze de ware en levende weg gevonden hadden. Er lag een vreemde en ernstige kracht in de woorden van de Schrift, waardoor ze onmiddellik de harten aangrepen van degenen, die naar waarheid verlangden. Dat was de stem van God, welke degenen, die hem hoorden, tot overtuiging bracht.

De bode der waarheid ging zijn weg; maar zijn verschijning in nederigheid, zijn oprechtheid, zijn ernst en diepzinnigheid vormden nog dikwels het onderwerp van de gesprekken. In vele gevallen hadden de hoorders niet gevraagd, van waar hij kwam, of waar hij heen ging. Ze waren z— overstelpt geweest, eerst door verwondering, en later door dankbaarheid en vreugde, dat ze er niet aan gedacht hadden, hem te ondervragen. Wanneer ze er bij hem op aangedrongen hadden, mede te gaan naar hun woningen, was zijn antwoord geweest, dat hij de verloren schapen van de kudde moest be-zoeken. Zou hij een engel uit de hemel hebben kunnen zijn? vraagden ze.

In vele gevallen werd de bode der waarheid niet weer gezien. Hij was naar andere landen gereisd; hij sleet zijn verdere levensdagen in de een of andere onbekende gevangenis, of

wellicht bleekte de zon zijn beenderen op de plaats, waar hij voor de waarheid getuigenis had afgelegd. Maar de woorden, welke hij had nagelaten, konden niet vernietigd worden. Ze deden hun werk in de harten van de mensen; en de gezegende vruchten zullen eerst in het oordeel ten volle bekend worden.

De Waldenziese zendelingen drongen het rijk van Satan binnen, en de machten der duisternis gordden zich aan tot groter waakzaamheid. De vorst des kwaads bespiedde iedere poging, die er gedaan werd om de waarheid te verbreiden, en wekte vrees in de harten van zijn dienaren. De pauselike leiders zagen een teken van gevaar voor hun zaak in de arbeid van deze nederige reizigers. Indien ze het licht der waarheid toelieten, onverhinderd te schijnen, zou het de zware wolken van dwaling, waarin de mensen gehuld waren, wegvagen; het zou de zielen van de mensen naar God alleen heenwijzen, en ten laatste de oppermacht van Rome verstoren.

Het bestaan alleen van dit volk, dat zich aan het geloof van de oude kerk hield, was reeds een gedurig getuigenis voor de afval van Rome, en lokte daarom de bitterste haat en vervolging uit. Hun weigering om de Schriften af te geven was eveneens een oorzaak van ergernis, die Rome niet verdragen kon. Het besloot, hen van de aarde te verdelgen. Nu werden de vreselikste kruistochten tegen Gods volk in hun woonplaatsen in de bergen begonnen. Inkwisiteuren werden uitgezonden om hen op te sporen, en het toneel van de onschuldige Abel voor de moordzuchtige Kaïn vallende, werd menigmaal herhaald.

Onophoudelik werden hun vruchtbare landerijen verwoest, en hun woningen en godshuizen vernield, zodat waar eenmaal de bloeiende velden en woonplaatsen van een schuldeloos, nijverig volk geweest waren, er niets dan een woestijn overbleef. En gelijk het roofdier wilder wordt door de smaak van bloed, zo ontvlamde ook de woede van de pausgezinden tot groter hevigheid door het lijden van hun slachtoffers. Vele van die getuigen voor een zuiver geloof werden over hun bergen heengedreven, en tot de dood toe nagejaagd in de val leien, waar ze zich verborgen hadden, omsloten door grootse wouden en rotsspitsen. Er kon geen beschuldiging ingebracht worden tegen het zedelik karakter van deze verbannen klasse van mensen. Zelfs hun vijanden verklaarden, dat ze een vredelievend, stil en vroom volk waren. Hun ene overtreding was, dat ze God niet wilden dienen volgens de wil van de paus. En voor deze misdaad werden ze blootgesteld aan iedere vernedering, belediging en marteling, die mensen of duivelen konden bedenken.

Toen Rome op zekere tijd vast besloten was, de gehate sekte uit te roeien, werd er door de pausm een bul of geschrift uitgevaardigd, waarin ze als ketters veroordeeld en aan slachting prijs gegeven werden. Ze werden niet beschuldigd als luiaards, of als oneerlik, of onordelik in gedrag; maar er werd verklaard, dat ze een vertoning van vroomheid en heiligheid maakten, die “de schapen van de ware kudde” verleidde. Daarom was het, dat de paus bevel gaf, “dat de boosaardige en verachtelike sekte van die kwaaddoeners”, indien ze “weigeren af te zweren, als giftige slangen uitgeroeid worden.” Verwachtte die trotse vorst die woorden ooit weer te

zullen horen? Wist hij het, dat ze opgeschreven werden in de boeken des hemels, om hem in het oordeel voorgelegd te worden? “Gelijk gij het aan een van de minsten van deze mijn broederen gedaan hebt,” heeft Jezus gezegd, “zo hebt gij het aan Mij gedaan.”

Dit geschrift riep alle leden van de kerk op om mede te doen aan de kruistocht tegen de ketters. Als spoorslag om mede te doen aan dit wrede werk, verzekerde het “vrijspraak van alle geestelike pijnen en boeten, algemeen en biezonder; het stelde iedereen, die zich bij de kruistocht voegde, vrij van alle eden, die ze mochten gedaan hebben; het wettigde hun aanspraak op alle eigendom, dat ze wederrechtelik mochten hebben verkregen, en beloofde vergiffenis van alle zonden aan diegenen, die een ketter zouden doden. Het vernietigde alle kontrakten, met de Waldenzen gesloten; beval aan hun bedienden, hen te verlaten; verbood iedereen, hun enige hulp hoegenaamd te bieden, en machtigde elkeen, bezit te nemen van hun eigendom.” Dit dokument openbaart duidelik de geest van de meester achter de schermen. Het is het brullen van de draak, en niet de stem van Christus, die eruit vernomen wordt.

De pauselike leiders wilden hun karakters niet in overeenstemming brengen met de verheven standaard van de wet Gods, maar stelden een standaard naar hun eigen welgevallen, en besloten allen te dwingen, zich daarnaar te gedragen, omdat Rome het wilde. De allervreselikste treurspelen werden aanschouwd. Verdorven en godslasterlike pausen deden het werk, dat Satan hun aanwees. Hun natuurlike inborst kende geen genade. Dezelfde geest, die Christus aan het kruis nagelde, en de apostelen doodde, dezelfde, die de bloeddorstige Nero aanzette tegen de getrouwen van zijn dag, werkte nu om de aarde te bevrijden van degenen, die Gods beminden waren.

De vervolgingen, waarmede dit godvrezende volk vele eeuwen achtereen bezocht werd, verdroegen ze met een geduld en standvastigheid, die hun verlosser eer aandeed. Niettegenstaande de kruistochten tegen hen, en de onmenselike slachting, waaraan ze overgegeven werden, gingen ze voort, hun zendelingen uit te zenden om de kostbare waarheid te verbreiden. Ze werden ten dode toe gejaagd; toch bevochtigde hun bloed het gestrooide zaad, en de vruchten ervan bleven niet uit. Aldus legden de Waldenzen getuigenis af voor God, eeuwen v——r de geboorte van Luther. Door vele landen heen verstrooid, plantten ze het zaad van de Hervorming, die in de tijd van Wycliffe aanving, breed en diep wortel schoot in de dagen van Luther, en voortgezet moet worden tot het einde van de tijd door degenen, die gewillig zijn, alle dingen te verduren voor “het Woord Gods en het getuigenis van Jezus Christus.”

Hoofdstuk 5 — Kampioen van de waarheid

V——r de hervorming bestonden er bij tijden slechts weinig afschriften van de Bijbel; toch had God nimmer toegelaten, dat Zijn Woord geheel en al verloren ging. De waarheden ervan zouden niet altijd verborgen blijven. Hij kon even ge- makkelik de woorden des levens van hun ketenen ontdoen, als Hij de deuren van de gevangenis kon openen en ijzeren poorten ontgrendelen, om Zijn dienaren in vrijheid te stellen. In de verschillende landen van Europa zette de Geest Gods mannen aan, om naar de waarheid te zoeken als naar verborgen schatten. Door Gods voorzienigheid op de Heilige Schriften gewezen, onderzochten ze de gewijde bladen met de diepste belangstelling. Ze waren gewillig het licht aan te nemen, wat dit hun ook kosten mocht. Hoewel ze niet alle dingen duidelik inzagen, gelukte het hun, vele waarheden te ontdekken, die lang begraven hadden gelegen. Als boden, door de hemel zelf uitgezonden, gingen ze voorwaarts, de ketenen van dwaling en bijgeloof verbrekende, en degenen, die zo lang in slavernij gebonden waren geweest, oproepende om op te staan, en de vrijheid te beleven, die ze verkregen hadden.

Behalve onder de Waldenzen was het Woord Gods eeuwen lang opgesloten geweest in talen, die alleen de geleerden ver-stonden; maar de tijd was gekomen, dat de Schriften moesten vertaald en in verschillende landen aan het volk in hun eigen spraak verschaft worden. Het middernachtelik duister was voor de wereld voorbij. De uren van donkerheid verliepen het ene na het andere, en in vele landen werden er tekenen gezien van de komende dageraad.In de veertiende eeuw verrees in Engeland de “morgenster van de Hervorming.” John Wycliffe was de voorloper van de Hervorming, niet voor Engeland alleen, maar voor de gehele Christenheid. Het grote protest tegen Rome, waaraan het hem veroorloofd was uiting te geven, zou nimmermeer tot zwijgen gebracht worden. Dat protest opende de worstelstrijd, welks einde was de vrijverklaring van personen, kerken en volken.

Wycliffe ontving een degelike opvoeding, en de vreze des Heren was hem het beginsel der wijsheid. Hij stond aan de hogeschool bekend wegens zijn innige vroomheid, zowel als zijn merkwaardige talenten en grondige geleerdheid. In zijn dorst naar kennis zocht hij ieder vak van geleerdheid machtig té worden, Hij werd opgevoed in de scholastieke wijsbegeerte, in de kerkleer, en in het civiele recht, meer bepaaldelik dat van zijn eigen land. In zijn arbeid in later jaren kwam de waarde van deze opvoeding van zijn jeugd sterk uit. Degelike bekendheid met de spekulatieve wijsbegeerte van zijn tijd stelde hem in staat, de dwalingen ervan in het licht te stellen; en zijn studie van national en kerkelik recht bekwaamde hem om de grote strijd aan te vangen voor burgerlike en godsdienstige vrijheid. Terwijl hij over de wapenen kon beschikken, die Gods Woord verleent, bezat hij tevens de verstandelike ontwikkeling van de scholen, en verstond de taktiek van de geleerden. De kracht van zijn vindingrijk verstand, en de uitgebreidheid en degelikheid van zijn kennis dwongen beiden vriend en vijand achting voor hem af. Zijn aanhangers zagen met voldoening, dat hun voorvechter in de voorste gelederen van de grote geesten onder het volk stond; want daardoor

was het zijn vijanden onmogelik, de zaak van de hervorming in verachting te brengen, door de onkunde of zwakheid aan de kaak te stellen van hem, die aan die zaak zijn steun verleende.

Terwijl Wycliffe nog aan de hogeschool was, begon hij de Schriften te bestuderen. In die vroege tijden, toen de Bijbel nog alleen in de oude talen bestond, konden de geleerden de weg vinden naar de bron van de waarheid, welke weg voor de onopgevoede klassen gesloten was. Op die wijze was het pad reeds gebaand voor Wycliffe's toekomstige werk als hervormer. Geleerde mannen hadden het Woord Gods onderzocht, en de grote waarheid van Zijn vrije genade daarin geopenbaard gevonden. In hun onderwijs hadden ze de kennis van deze waarheid verbreid, en er anderen toe geleid, zich tot de levende Godspraken te wenden.

Toen Wycliffe's aandacht bij de Schriften bepaald werd, begaf hij zich aan het onderzoek ervan met dezelfde degelik- heid, die hem in staat had gesteld, de schoolse geleerdheid machtig te worden. Tot hiertoe had hij een grote leemte gevoeld, die noch zijn scholastieke studieën, noch het onderricht van de kerk had kunnen vullen. In Gods Woord vond hij wat hij tevoren tevergeefs had gezocht. Hier vond hij het verlossingsplan geopenbaard, en Christus aangewezen als de enige voorspraak voor de mens. Hij gaf zich aan de dienst van Christus, en vatte het besluit op, de waarheden, die hij ontdekt had, te verkondigen.

Even weinig als latere hervormers voorzag Wycliffe bij het begin van zijn werk, waarheen het hem leiden zou. Hij stelde zich niet opzettelik tegen Rome. Doch toewijding aan de waarheid moest hem wel in strijd brengen met de leugen. Hoe klaarder hij de dwalingen van het pausdom inzag, des te ernstiger werd hij in het voordragen van de leer van de Bijbel. Hij bemerkte, dat Rome het Woord Gods had laten varen voor menselike instellingen; onbevreesd beschuldigde hij de priesterschap van de Schriften te hebben verbannen, en eiste, dat de Bijbel aan het volk teruggegeven, en zijn gezag in de kerk hersteld zou worden. Hij was een bekwaam en ernstig leraar, en een welsprekend prediker, en in zijn dagelikse wandel beleefde hij de waarheden, die hij predikte. Zijn kennis van de Schriften, de kracht van zijn redenering, de reinheid van zijn leven, en zijn onbuigzame moed en oprechtheid wonnen hem algemene achting ei vertrouwen. Velen onder het volk hadden de liefde voor hun vroeger geloof verloren, de goddeloosheid ziende, die in de Roomse Kerk heerste, en verwelkomden met onverholen blijdschap de waarheden, die Wycliffe aan het licht bracht; maar de pauselike leiders waren woedend, toen ze bemerkten, dat deze hervormer invloed verkreeg, waarbij de hunne moest achterstaan.

Wycliffe was scherp in het ontdekken van dwaling, en viel onbevreesd vele van de misbruiken aan, welke het gezag van Rome goedgekeurd had. Terwijl hij de post van kapelaan van de koning bekleedde, verzette hij zich stoutmoedig tegen de betaling van schatting, welke de paus van de Engelse monarch eiste, en toonde aan, dat de toeëigening van gezag van de zijde van de paus over wereldse heersers in strijd was met de rede zowel als de openbaring. De aanspraken van de paus hadden grote verontwaardiging uitgelokt, en hetgeen Wycliffe leerde, maakte een diepe indruk op de voornaamste mannen onder het volk. De koning en

edelen ontkenden verenigd de aanspraak van de opperpriester op tijdelik gezag, en weigerden betaling van de schatting. Op die wijze ontving de pauselike oppermacht in Engeland een gevoelige slag.

Een ander kwaad, waartegen de hervormer een langdurige en besliste strijd voerde, was de instelling van de orde van bedelmonniken. Deze monniken kwamen in troepen naar Engeland, en brachten de grootheid en voorspoed van de natie schade toe. Bedrijvigheid, opvoeding, zeden, alles gevoelde de nadelige invloed. Het luie bedelaarsleven van de monniken ledigde niet alleen de zakken van het volk, maar bracht nuttige arbeid in minachting. De jongelingen gingen zedelik achteruit en werden slecht. Onder de invloed van de monniken werden er velen toe overgehaald, zich in een klooster te begeven, en zich aan het kloosterleven te wijden, en dat niet alleen zonder toestemming van hun ouders, maar zelfs zonder hun voorkennis en tegen hun bevel in. Een van de oude vaders van de Roomse Kerk, de eisen van het monnikeleven boven de verplichtingen van kinderliefde en kinderplicht stellende, had verklaard: “Al zou ook uw vader wenend en klagend voor uw deur liggen, en uw moeder u de schoot tonen, die u gedragen en de borsten, die u gezoogd hebben, zie dat gij hen met voeten treedt, en begeeft u rechtuit tot Christus. ” Door zulke “monsterachtige onmenselikheid,” gelijk Luther het later noemde, “die meer van de wolf en de tiran dan van de Christen en de mens had,” werden de harten van de kinderen tegen hun ouders verhard. Aldus maakten de pauselike leiders, gelijk de Farizeën van ouds, het gebod Gods te niet door hun instelling. Op die wijze werden de huisgezinnen verbroken, en de ouders van het gezelschap van hun zoons en dochters beroofd.

Zelfs de studenten aan de universiteiten werden door de valse voorstellingen van de monniken misleid, en bewogen, zich bij hun orden te voegen. Velen hadden later berouw van de genomen stap, ziende dat ze hun eigen leven verwoest, en hun ouders verdriet aangedaan hadden; maar wanneer ze eenmaal in de val waren, was het hun onmogelik, hun vrijheid terug te krijgen. Vele ouders weigerden, uit vrees van de invloed van de monniken, om hun zonen naar de hogescholen te zenden. Er was op de grote middelpunten van geleerdheid een sterke vermindering van het aantal studenten waar te nemen. De scholen kwijnden, en onkunde nam de overhand.

De paus had aan deze monniken de macht verleend, om de biecht af te nemen en vergiffenis van zonden te schenken. Dit werd de bron van zeer groot kwaad. Daar ze er slechts op uit waren, hun winst te vergroten, waren deze monniken zo zeer gereed, kwijtschelding te geven, dat boosdoeners van allerlei soort zich tot hen voegden, en als natuurlik gevolg de ergste schanddaden hand over hand toenamen. De kranken en armen werden aan hun lot overgelaten; terwijl de giften, die in hun behoeften hadden moeten voorzien, in de zakken van de monniken vloeiden, die met dreigementen aalmoezen van de mensen eisten, en de slechtheid veroordeelden van hen, die het zouden wagen, hun orders niet te begiftigen. Ondanks hun voorgewende armoede, nam de rijkdom van de monniken voortdurend toe, en bij prachtige gebouwen en rijkbeladen tafels stak de aangroeiende armoede van het volk

immer meer af. En terwijl zij hun tijd in weelde en genot doorbrachten, zonden ze in hun plaats onwetende mannen rond, die niets konden dan wonderlike verhalen en legenden opdissen, en grappen maken om het volk te amuseren en hen nog maar meer onder de macht van de monniken te brengen. Toch handhaafden de kloosterbroeders bij voortduring hun gezag over de bijgelovige menigten, en brachten hen in de waan dat alle godsdienstige plichten begrepen waren in het erkennen van de oppermacht van de paus, het aanbidden van de heiligen, en giften uitdelen aan de monniken, en dat dit voldoende was om hun een plaats in de hemel te verzekeren.

Geleerde en vrome mannen hadden tevergeefs getracht een hervorming in deze kloosterorden teweeg te brengen; maar Wycliffe, die de zaken duideliker inzag, greep het kwaad bij de wortel aan, verklarende dat het stelsel zelf vals was, en behoorde afgeschaft te worden. Er begon een geest van bespreking en navraag wakker te worden. Terwijl de monniken het land doortrokken en pauselike aflaten rondventten, begonnen er velen te twijfelen aan de mogelikheid van vergiffenis voor geld te kopen, en vroegen zich af, of het niet beter was, vergiffenis van God te zoeken, dan van de Roomse opperpriester. Niet weinigen werden ongerust over de geldzucht van de kloosterbroeders, wier inhaligheid nimmer te bevredigen scheen. “De Roomse priesters en monniken,” zeiden ze, “vereten ons als de kanker. God moet ons verlossen, of het volk zal vergaan.” Om hun geldgierigheid te bedekken, gaven deze bedelmonniken voor, dat ze het voorbeeld van de Heiland volgden, en legden de mensen uit, dat Jezus en Zijn discipelen onderhouden waren geworden door de liefdegaven van het volk. Dit voorwendsel echter deed hun zaak schade aan, doordat het velen naar de Bijbel voerde om de waarheid voor zichzelven te onderzoeken — een uitkomst, die boven alle andere dingen het minst door Rome werd begeerd. De harten van de mensen werden naar de Bron van waarheid heengetrokken, welke Rome zich ten doel had gesteld te verbergen.

Wycliffe begon traktaten te schrijven en te publiceren tegen de kloosterbroeders, niet zozeer echter om redetwist met hen te zoeken, als om de gedachten van het volk bij de leer van 1Zie Aanhangsel. de Bijbel en zijn Schrijver te bepalen. Hij verklaarde, dat de paus de macht om te vergeven of in de kerkban te doen in geen grotere mate bezat dan gewone priesters, en dat niemand in waarheid uit de kerk gebannen kan worden, tenzij hij eerst het oordeel Gods over zich gebracht heeft. Op geen kracht-dadiger wijze kon hij het afbreken van dat kolossale weefsel van geestelike en wereldlike overheersing ter hand genomen hebben, dat de paus gesponnen had, en waarin de zielen en lichamen van miljoenen gevangen gehouden werden.

Opnieuw werd Wycliffe geroepen om de rechten van de Engelse kroon tegen de aanmatigingen van Rome te verdedigen; en aangesteld als koninklik afgezant, bracht hij twee jaren in de Nederlanden, in onderhandeling met de afgezanten van Rome, door. Daar kwam hij in aanraking met geesteliken uit Frankrijk, Italië en Spanje, en had gelegenheid om achter de schermen te zien, en kennis te erlangen van vele dingen, die hem in Engeland verborgen

zouden gebleven zijn. Hij leerde veel, dat zijn latere arbeid doeltreffend maken zou. In deze vertegenwoordigers van het pauselik hof las hij het ware karakter en de wezenlike oogmerken van de priesterheerschappij. Hij keerde naar Engeland terug om zijn vorig onderwijs meer in het openbaar en met groter ijver te herhalen, verklarende dat gierigheid, trots en misleiding de goden van Rome waren.

In een van zijn traktaten, over de paus en zijn inzamelaars sprekende, zei hij : "Ze trekken uit ons land, wat de arme man tot levensonderhoud nodig heeft, benevens jaarliks vele duizenden guldens van des konings geld voor sakramenten en geestelike dingen, hetgeen vervloekte simonie ketterij is, en de ganse Christenheid deze ketterij laat bekrachtigen en handhaven. En voorwaar, al bezat ons rijk een grote berg van goud, en niemand nam daarvan behalve de inzamelaar van deze trotse, wereldlike priester, deze berg zou na verloop van tijd cpraken; want hij houdt niet op met geld uit ons land weg te nemen, en zendt er niets voor terug behalve Gods vloek voor zijn simonie." Spoedig na zijn terugkomst in Engeland ontving Wycliffe van de koning de aanstelling van predikant te Lutterworth. Dat was hem een verzekering, dat de vorst ten minste de dui- delike woorden, waarvan hij gebruik had gemaakt, niet kwalik genomen had. Wycliffe's invloed liet zich gevoelen in de wijze, waarop het hof handelde, zowel als in de vorm, die het volksgeloof aannam.

De donder van de paus werd spoedig tegen hem gericht. Drie bullen werden naar Engeland gezonden,— naar de uni- versiteit, de koning, en de prelaten,— elk waarvan eiste, dat er onmiddellik besliste stappen genomen zouden worden om de ketterse leraar tot zwijgen te brengen. Nog v——r de aankomst van die geschriften echter hadden de bisschoppen in hun ijver Wycliffe v——r zich gedaagd om zich te verantwoorden. Maar twee van de machtigste prinsen vergezelden hem naar de rechtbank; en het volk, dat het gebouw omzette en naar binnen stormde, joeg de rechters zulk een vrees aan, dat de verrichtingen voorlopig gestaakt werden, en men hem in vrede zijn weg liet gaan. Een weinig later stierf Eduard III, die de prelaten in zijn ouderdom tegen de hervormer zochten in te nemen, en werd Wycliffe's vroegere beschermheer regent over het koninkrijk.

De aankomst van de pauselike bullen echter legde gans Engeland het strenge bevel op om de ketter in hechtenis te nemen en gevangen te zetten. Zulke maatregelen wezen on- iniddellik op de brandstapel. Het scheen zeker te zijn, dat Wycliffe binnen kort de wraak van Rome ten prooi moest worden. Doch Hij, die aan een in de dagen van ouds verklaarde: "Vrees niet, Ik ben u een schild"2 —strekte nogmaals Zijn hand uit om Zijn dienstknecht te beschermen. De dood kwam, niet tot de hervormer, maar tot de opperpriester, die gelast had, dat hij uit de weg geruimd zou worden. Gregorius XI stierf, en de geesteliken, die voor het verhoor van Wycliffe samengekomen waren, gingen uit elkander.

Gods voorzienigheid bestuurde de gebeurtenissen nog verder, om de hervorming gelegenheid tot wasdom te geven. De dood van Gregorius werd gevolgd door de verkiezing van twee wedijverende pausen tegelijkertijd. Twee tegenstrijdige machten, die beide

voorgaven, onfeilbaar te zijn, eisten tans gehoorzaaheid. Elk van hen riep de getrouwen op, om te helpen de ander te beoorlogen, zijn bevelen klem bijzettende door vreselike vervloekingen tegen zijn wederpartij, en beloften van hemels loon voor zijn ondersteuners. Dit voorval verzwakte de macht van het pausdom ten zeerste. De mededingende partijen hadden de handen vol met elkander te be-strijden, en Wycliffe werd voor een tijd met rust gelaten. Anathema's en tegenbeschuldigingen vlogen van paus naar paus, en stromen bloeds werden vergoten om hun tegenstrijdige aanspraken te ondersteunen. Misdaden en schandalen kwamen als een vloed over de kerk. Middelerwijl was de hervormer, in de stille afzondering van zijn parochie* van Lutter-worth, ijverig aan het werk om de mensen van de strijdende pausen op Jezus, de Vredevorst, te wijzen.

Deze scheuring, met al de strijd en het bederf, dat erdoor veroorzaakt werd, bereidde de weg voor de Reformatie, daar het volk een begrip kreeg van wat het pausdom eigenlik was. In een traktaat, dat hij uitgaf "Over de scheuring tussen de pausen," riep Wycliffe het volk op om te overwegen, of die twee priesters niet de waarheid spraken, wanneer ze elkander de antichrist noemden. "God," zei hij, "wilde de vijand niet langer in één priester laten regeren, maar. . . . had scheuring tussen twee van hen doen ontstaan, opdat de mensen, in Christus' naam, hen beiden gemakkeliker zouden kunnen overwinnen."

Wycliffe predikte, gelijk zijn Meester, het evangelie aan de armen. Niet tevreden met het licht in hun nederige woningen in zijn eigen parochie van Lutterworth te verspreiden, vatte hij het voornemen op, dat het naar ieder deel van Engeland zou worden overgebracht. Om hieraan gevolg te kunnen geven, vormde hij een gezelschap predikers, eenvoudige, vrome mannen, die de waarheid liefhadden, en niets vuriger wensten dan die te verbreiden. Deze mannen gingen overal heen, predikende op de markten, in de straten van de grote steden, en op de landwegen. Ze zochten de ouden, de zieken en de armen op, en legden hun de blijde tijding van de genade Gods voor.

Als hoogleraar in de godgeleerdheid te Oxford predikte Wycliffe het Woord Gods in de gehoorzalen van de univer- siteit. Met zoveel getrouwheid stelde hij de waarheid voor aan de studenten, die hij onderwees, dat hij de titel van "De Evangelie Doktor" ontving. Maar zijn grootste levenswerk zou de vertaling van de Schrift in het Engels zijn. In een werk "Over de Waarheid en Betekenis van de Schrift" openbaarde hij zijn voornemen om de Bijbel te vertalen, zodat iedereen in Engeland, in de taal waarin hij geboren was, de wonderlike werken Gods zou kunnen lezen.

Plotseling echter moest zijn arbeid gestaakt worden. Ofschoon hij nog geen zestig jaren oud was, hadden onophoude- like arbeid, studie, en de aanvallen van zijn vijanden zijn krachten gebroken, en hem oud gemaakt v——r zijn tijd. Een gevaarlike ziekte greep hem aan. De tijding ervan bracht de monniken grote vreugde. Nu, dachten ze, zou hij bitter berouw hebben over het kwaad, dat hij de kerk had aangedaan,en ze spoedden zich naar de ziekekamer,om zijn belijdenis aan te horen. Vertegenwoordigers van de vier geestelike orden,

met vier civiele beambten, verzamelden zich om de man been, die ze veronderstelden dat stervende was. “De dood ligt u op de lippen,” zeiden ze; “laat de fouten, die ge begaan hebt, uw ziel roeren, en wederroep in onze tegenwoordigheid alles, wat ge gezegd hebt om ons te schaden.” De hervormer luisterde in stilte toe; toen vroeg hij zijn oppasser, hem in het bed op te zetten, en, hen met vaste blik aanziende, terwijl ze op zijn wederroeping stonden te wachten, sprak hij met die onbewogen, sterke stem, die hen zo dikwels had doen beven: “Ik zal niet sterven, maar leven, en nogmaals de boze daden van de monniken verkondigen.” Verbaasd en verslagen haastten de kloosterbroeders zich uit het ziekever- trek weg.

Wycliffe’s woorden werden bewaarheid. Hij leefde lang genoeg, om zijn landgenoten het krachtigste van alle wapenen tegen Rome in handen te stellen; om hun de Bijbel te geven, het door God aangewezen middel om het volk vrij te maken, te verlichten en te evangelizeren. Er waren vele en grote hin-derpalen te overkomen in de uitvoering van dat werk. Wycliffe werd door lichamelike gebreken bemoeilikt; hij wist dat er hem slechts enkele jaren restten voor de arbeid; hij zag de tegenstand, die hij ontmoeten moest; maar bemoedigd door de beloften van Gods Woord, ging hij onbevreesd voort. In het volle bezit van zijn verstandelike vermogens, en aan ondervinding rijk, had Gods biezondere voorzienigheid hem voor dit grootste van zijn werken bewaard en toebereid. Terwijl de gehele Christenheid in onrust verkeerde, wijdde de hervormer zich in zijn pastorie te Lutterworth, de storm, die daarbuiten woedde, niet achtende, aan zijn verkoren taak.

Eindelik was het werk volbracht,— de eerste Engelse vertaling van de Bijbel, die er ooit gemaakt was. Het Woord Gods lag voor Engeland open. De hervormer had nu geen verdere vrees voor gevangenis of brandstapel. Hij had het Engelse volk een licht in handen gegeven, dat nimmermeer uitgedoofd zou worden. Door zijn landgenoten de Bijbel te geven, had hij meer gedaan om de boeien van onwetendheid en zonde te verbreken, meer om zijn land vrij te maken en op te heffen, dan ooit door de schitterendste overwinningen op het slagveld teweegebracht was.

Daar de boekdrukkunst nog onbekend was, konden er slechts door langzame en moeilike arbeid afschriften van de Bijbel vermenigvuldigd worden. Z— groot was de balang- stelling om het boek te krijgen, dat velen het werk van overschrijven gewillig op zich namen, en toch konden de schrijvers slechts met moeite aan de aanvragen voldoen. Sommige van de rijkere kopers begeerden de gehele Bijbel. Anderen kochten slechts een gedeelte. In vele gevallen kochten meerdere gezinnen samen een afschrift. Op die wijze baande Wycliffe’s Bijbel zich spoedig een weg tot de woningen van het volk.

Het beroep op het redelik verstand van de mensen deed hen ontwaken uit hun lijdelike onderwerping aan pauselike leerstellingen. Wycliffe predikte nu de kenmerkende leerstellingen van het Protestantisme,— zaligheid door het geloof in Christus, en onfeilbaarheid van de Schriften alleen. De predikers, die hij uitgezonden had, verspreidden

de Bijbel, alsook de geschriften van de hervormer, en dat met zulk goed gevolg, dat het nieuwe geloof aangenomen werd door bijna de helft van de bevolking van Engeland.

Het verschijnen van de Schriften bracht ontzetting over de hoofden van de kerk. Ze stonden nu tegenover een werk-kracht, groter dan die van Wycliffe,— een macht, waartegen hun wapenen hen weinig zouden baten. Er was te dien tijde in Engeland geen wet, die het gebruik van de Bijbel verbood, want hij was tevoren nooit in de landstaal gepubliceerd. Zodanige wetten werden later ingevoerd, en krachtdadig toegepast. Middelerwijl, trots de pogingen van de priesters, was er een tijd lang gelegenheid voor de verspreiding van het Woord van God. Opnieuw smeedden de pauselike leiders een samenzwering, om de stem van de hervormer tot zwijgen te brengen. Drie gerechtshoven achter elkander dagvaardden hem tot verantwoording, doch zonder gevolg. Eerst verklaarde een synode van bisschoppen, dat zijn geschriften ketters waren, en de jonge koning, Richard II, tot hun zijde overhalende, verkregen ze een koninklik bevel, dat allen naar de gevangenis verwees, die aan de veroordeelde leerstellingen zouden vasthouden.

Wycliffe beriep zich van de synode op het Parlement; daagde onbevreesd de priesterschap voor de volksvertegenwoordiging, en eiste een hervorming van de vreselike misbruiken, welke de kerk goedkeurde. Met overtuigende kracht schilderde hij de kuiperijen en verdorvenheden van de pauselike zetel. Bij zijn vijanden heerste verslagenheid. Wycliffe’s vrienden en ondersteuners waren gedwongen geweest, toe te geven, en men had reden gehad om te vertrouwen, dat de hervormer zelf op zijn oude dag, alleen en zonder vrienden, zich buigen zou voor het verenigde gezag van kroon en mijter. Doch in stede daarvan zagen de pausgezinden zich verslagen. Het Parlement, wakker geschud door Wycliffe’s hartroerend beroep, herriep het besluit ter vervolging, en nog eenmaal was de hervormer vrij.

Een derde maal werd hij terechtgesteld, en ditmaal voor de hoogste geestelike rechtbank in het koninkrijk. Hier kon geen gunst bewezen worden aan ketterij. Hier eindelik zou Rome zegevieren, en het werk van de hervormer aan een eind komen. Alzo dachten de pausgezinden. Indien ze maar hun doel konden bereiken, zou Wycliffe gedwongen worden om zijn leer af te zweren, of zou het hof slechts verlaten om de vuurdood te ondergaan. Doch Wycliffe herriep niets,hij wilde niet huichelen. Onbevreesd handhaafde hij wat hij geleerd had, en weerlegde de beschuldigingen van zijn vervolgers. Zichzelf, zijn positie, en de gelegenheid vergetend, daagde hij zijn hoorders voor de rechtbank Gods, en woog hun drogredenen en misleidende leringen in de balans van de eeuwige waarheid. De kracht van de Heilige Geest was in de raadzaal voelbaar. Gods wondermacht hield de hoorders in beslag. Ze schenen geen kracht te hebben om de plaats te verlaten. Als pijlen uit de pijlkoker des Heren, drongen de woorden van de hervormer in hun harten. De beschuldiging van ketterij, die ze tegen hem hadden ingebracht, wierp hij met overtuigende kracht op henzel- ven terug. Hoe,— zo vroeg hij hen,— durfden ze hun dwalingen verspreiden? Handelswaar te maken van de genade Gods, ter wille van winstbejag?

“Met wie denkt ge,” zo sprak hij eindelik, “strijdt ge? Met een oud man op de rand van het graf?—Neen, met de Waarheid!—de Waarheid, die sterker is dan gij zijt, en u overwinnen zal.” Met die woorden verliet hij de vergadering, en geen enkele van zijn tegenpartijders was er, die een poging deed om hem terug te houden. Wycliffe’s arbeid was bijna volbracht; de banier der waarheid,die hij zo lang omhoog geheven had, zou hem spoedig uit de hand vallen; doch eenmaal nog zou hij als getuige voor het evangelie optreden. De waarheid moest verkondigd worden van uit de vesting zelf van het koninkrijk der dwaling. Wycliffe werd ter verantwoording gedaagd voor de pauselike rechtbank te Rome, die zo dikwels het bloed van de heiligen vergoten had. Hij was niet blind voor het gevaar, dat hem bedreigde, maar zou desniettemin aan de dagvaarding gehoor hebben gegeven, had niet een aanval van beroerte het hem on- mogelik gemaakt, de reis te doen. Ofschoon zijn stem echter niet te Rome zou gehoord worden, kon hij per brief spreken, en dat besloot hij te doen.

Uit zijn pastorie zond de hervormer de paus een schrijven, dat schoon eerbiedig in toon en in christelike geest, een scherpe terechtwijzing bevatte wegens de praal en trots van de pauselike stoel. “In der waarheid,” zo schreef hij, “verheug ik me om aan iedereen open te leggen en te verklaren het geloof, dat ik belijd, en in het biezonder aan de bisschop van Rome; die, na- demaal ik hem veronderstel gezond in de leer en waarachtig te zijn, hoogst gewillig zal wezen om mijn voornoemd geloof te bevestigen; of, indien ik zou dwalen, het te verbeteren.

“Allereerst neem ik aan, dat het evangelie van Christus de gehele wet Gods omvat ... ik houd het ervoor dat de bisschop van Rome, nademaal hij de plaatsvervanger van Christus hier op aarde is, meer dan alle mensen gebonden is aan die wet van het evangelie. Want de grootheid onder de discipelen van Christus bestond niet in wereldse waardigheid of eer, maar in het nauwgezette en juiste volgen van Christus in leven en zeden. . . . Christus was gedurende de tijd van Zijn pelgrimstocht hier een allerarmst mens, die alle wereldse machtsoefening en eer weigerde en van de hand wees.

“Geen getrouwe behoort —f de paus zelf, —f enige heilige te volgen dan op die punten, waarop hij de Heer Jezus Christus gevolgd heeft; want Petrus en de zonen van Zebedeüs, toen ze wereldse onderscheiding begeerden, in plaats van Christus’ voetstappen te drukken, gaven Hem aanstoot, en behoorden dus in die dwalingen niet gevolgd te worden. “De paus behoorde alle tijdelike heerschappij en machtsoefening aan de aardse macht over te laten, en zijn gehele geestelikheid daartoe krachtdadig te bewegen, en aan te manen; want alzo deed Christus, en voornamelik door Zijn apostelen. Indien ik derhalve op enige van die punten gedwaald heb, wil ik me op het allernederigst aan terechtwijzing onderwerpen, zelfs door doodstraf, als de noodzakelikheid het zou vereisen; en indien ik naar eigen wil en begeerte kon handelen, in mijn eigen persoon, zou ik ongetwijfeld voor de bisschop van Rome verschijnen; doch de Heer heeft me anderszins op tegenovergestelde wijze bezocht, en me geleerd, Gode meer gehoorzaam te zijn dan de mensen.” Ten besluite sprak hij: “Laat ons tot onze God bidden,dat Hij alzo aan het hart van onze paus, Urbanus VI. werke, gelijk Hij begonnen is, dat te doen,

dat hij met zijn geestelikheid de Heer Jezus Christus in leven en zeden volge; en dat zij het volk krachtdadig mogen onderwijzen, en het hun insgelijks daarin trouw moge nagaan.” Aldus hield Wycliffe de paus en zijn kardinalen de zachtmoedigheid en nederigheid van Christus voor, en toonde niet alleen hunzelven, maar de gehele Christenheid, de tegenstelling aan tussen hen en de Meester, wiens vertegenwoordigers ze beleden te zijn.

Wycliffe verwachtte ten volle, dat zijn leven de prijs zou zijn van zijn getrouwheid. De koning, de paus en de bisschoppen hadden zich verbonden om hem ten val te brengen, en het scheen een uitgemaakte zaak, dat een paar maanden uiterlik hem naar de brandstapel zouden voeren. Toch was zijn moed ongeschokt. “Waarom spreekt ge van de kroon van het martelaarschap in de verte te zoeken?”—zei hij. “Predikt het evangelie van Christus aan trotse prelaten, en ge zult het martelaarschap niet ontlopen. Wat! zou ik leven en zwijgen? Nooit. Laat de slag komen. Ik wacht zijn komst af.”

Maar nog steeds beschutte Gods voorzienigheid Zijn dienstknecht. De man, die een ganse leeftijd lang stoutmoedig gestaan had ter verdediging van de waarheid in dageliks levensgevaar, zou niet het slachtoffer worden van de haat van zijn vijanden. Wycliffe had nimmer getracht, zichzelf te beschermen, maar de Heer was zijn beschermer geweest; en nu de vijanden zich zeker waanden van hun prooi, nam de Heer hem weg uit hun bereik. In zijn kerk te Lutterworth, op het punt staande van het avondmaal uit te delen, viel hij door een beroerte getroffen, en blies kort daarna de adem uit.

God had Wycliffe zijn werk aangewezen. Hij had hem het woord der waarheid in de mond gelegd, en een wacht rondom hem gesteld, opdat zijn woorden het volk bereiken zouden. Zijn leven werd beschermd, en zijn arbeid verlengd, totdat er een fondament gelegd was voor het grote werk van de Hervorming. Wycliffe kwam uit de duisternis van de Donkere Eeuwen. Er was hem niemand voorafgegaan, naar wiens werk hij zijn hervormingstelsel kon inrichten. Als Johannes de Doper geroepen om een biezondere zending te vervullen, was hij de voorloper van een nieuw tijdperk. Toch was er in het stelsel der waarheid, die hij aan het licht bracht, een eenheid en volkomenheid, die door de na hem komende hervormers niet overtroffen werden, en die sommigen, zelfs honderd jaren later, niet bereikten. Z— breed en diep werd het fondament gelegd, z— hecht en goed was de vorm, dat zijn arbeid niet behoefde overgedaan te worden door die na hem kwamen. De grote beweging, welke door Wycliffe op touw werd gezet, door welke het geweten en verstand vrij gemaakt moesten worden, en die de volken in vrijheid stelde, welke zo lang geketend waren geweest aan Rome’s zegewagen, was uit de Bijbel gesproten. Daar was de bron van die zegestroom, die, als het water des levens, sedert de veertiende eeuw door al de opeenvolgende tijdperken heen gevloeid heeft. Wycliffe nam met onvoorwaardelik geloof de Heilige Schrift aan als de ingegeven openbaring van de wil van God, een voldoende wegwijzer voor geloof en leven.

Zijn opvoeding had hem geleerd, de Kerk van Rome te beschouwen als Goddelik, onfeilbaar gezag hebbende, en met stilzwijgende eerbied de gevestigde leringen en gebruiken

van duizend jaren aan te nemen; doch hij keerde zich van die alle af, om het oor te lenen aan Gods Heilig Woord. Dat was het gezag, dat hij het volk trachtte te bewegen aan te nemen. In plaats dat de Kerk door de paus zou spreken, verklaarde hij, dat het enige ware gezag de stem van God was, die door Zijn woord sprak. En hij leerde, niet alleen dat de Bijbel een volmaakte openbaring is van Gods wil, maar ook dat de Heilige Geest alleen de uitlegger ervan is, en dat ieder mens, door onderzoek van de leer ervan, zijn plicht voor zichzelf moet leren. Op die wijze leidde hij de harten van de mensen van de paus en de Roomse Kerk weg en naar het Woord Gods.

Wycliffe was een van de grootste hervormers. In omvang van verstand, helderheid van gedachte, standvastigheid in het handhaven en stoutmoedigheid in het verdedigen van de waarheid stonden er weinigen, die na hem kwamen, met hem gelijk. Reinheid van leven, onvermoeide ijver in studie en arbeid,onomkoopbare oprechtheid,en de liefde en getrouwheid van Christus in zijn bediening kenmerkten de eerste onder de hervormers. En dat niettegenstaande de geestelike duisternis en het zedelik bederf van de eeuw, die hem voortbracht.

Het karakter van Wycliffe levert getuigenis voor de opvoedende, veranderende kracht van de Heilige Schriften. Het was de Bijbel, die hem maakte, wat hij was. Het pogen om de grote waarheden van de openbaring te verstaan, deelt frisheid en kracht aan alle vermogens mede. Het verruimt het verstand, scherpt de gaven van opmerking, en rijpt het oordeel. Het onderzoek van de Bijbel adelt iedere gedachte, ieder gevoelen, en alle streven, gelijk geen andere studie dat kan. Het schenkt vastheid van doel, lijdzaamheid, moed en kracht; het zuivert het karakter, en heiligt de ziel. Een ernstig, eerbiedig onderzoek van de Schriften, dat het verstand van de onderzoeker in onmiddellike aanraking brengt met de oneindige Wijsheid, zou de wereld mannen geven van sterker en werkzamer geest, zowel als van edeler beginselen, dan ooit de uitkomst geweest is van de beste opvoeding, die uit menselike wijsbegeerte verkregen kan worden. “De opening Uwer woorden,” zegt de psalmist, “geeft licht, geeft verstand.”

De leer, die Wycliffe verkondigd had, bleef zich enige tijd verspreiden; zijn volgelingen, Wycliffieten en Lollarden ge-noemd, trokken niet alleen Engeland door, maar verstrooiden zich naar andere landen, de kennis van het evangelie met zich dragende. Na hun leider van hen weggenomen was, arbeidden de predikers met nog groter ijver dan tevoren, en scharen van mensen liepen samen om naar hun onderwijs te luisteren. Sommigen uit de adelstand en zelfs de vrouw van de koning werden onder de bekeerlingen geteld. Op vele plaatsen ontstond er een bepaalde hervorming in de zeden van het volk, en werden de afgodiese zinnebeelden van de Roomse dienst uit de kerken weggedaan. Spoedig echter brak de meedogenloze storm van vervolging los over degenen, die de Bijbel als gids hadden durven aannemen. De Engelse vorsten, begerig om hun gezag te sterken door zich de steun van Rome te verzekeren, aarzelden niet, de hervormers op te offeren. Voor de eerste maal in de geschiedenis van Engeland werd de brandstapel tegen de volgelingen van het evangelie afgekondigd. Het ene

martelaarschap volgde op het andere. De voorstanders van de waarheid, vogelvrij verklaard en gemarteld, konden hun geroep slechts tot de oren van de Heer Sabaoth omhoog zenden. Achtervolgd als vijanden van de Kerk en verraders van het land, bleven ze op verborgen plaatsen prediken, zo goed als mogelik een schuilplaats vindende in de woningen van de armen, en zich dikwels in holen en spelonken verbergende.

Niettegenstaande het woeden van de vervolging, vond een kalm, vroom, ernstig, geduldig protest tegen het heersende bederf van het godsdienstig geloof voortdurend en eeuwen achtereen uiting. De christenen uit die vroege tijd kenden de waarheid slechts gedeeltelik, maar hadden Gods Woord leren liefhebben en gehoorzamen, en leden geduldig ter wille van dat Woord. Gelijk de discipelen in de apostoliese tijd brachten er velen hun aardse bezittingen aan de zaak van Christus ten offer. Die in hun woningen konden blijven, herbergden gaarne hun vervolgde broederen, en wanneer ook zij uitgedreven werden, aanvaardden ze met blijdschap het lot van de voortvluchtigen. Wel is waar kochten er duizenden, afgeschrikt door de woede van hun vervolgers, hun vrijheid door opoffering van hun geloof, en traden, in boetelingsgewaden gekleed, uit de gevangenis te voorschijn om hun herroeping bekend te stellen. Maar het getal was niet klein,— en onder ben waren mannen van hoge geboorte, zowel als nederigen en lagen van stand,— die in kerkercellon, “Lollard torens”, onbevreesd getuigenis afiegden voor de waarheid, en onder pijniging en in de vlammen zich verheugden, dat ze waardig bevonden werden om de “gemeenschap aan Zijn lijden” te leren kennen.

Het was de pausgezinden niet gelukt, met Wycliffe tijdens zijn leven te doen naar hun begeren, en hun haat kon daarom niet rusten, zo lang zijn lichaam ongemoeid in het graf rustte. Volgens besluit van het Koncilie van Constance, meer dan veertig jaren na zijn dood, werden zijn beenderen opgegraven en in het publiek verbrand, en de as ervan in de naburige beek geworpen. “Deze beek”, zegt een oud schrijver, “voerde zijn as naar de Avon, de Avon naar de Severn, de Severn in de enge zee, en die weer in de wijde oceaan; en alzo is Wycliffe’s as het zinnebeeld van zijn leer, die nu de gehele wereld over verspreid is.” Weinig gisten zijn vijanden de betekenis van hun schanddaad. Door de geschriften van Wycliffe werd Johannes Huss uit Bohemen ertoe gebracht vele van de dwalingen van de Roomse Kerk te verwerpen, en als hervormer op te treden. Aldus werd in deze twee landen, zo ver van elkander verwijderd, het zaad der waarheid gezaaid. Van Bohemen uit verbreidde zich het werk naar de andere landen. De gedachten der mensen werden teruggeleid naar het langvergeten Woord van God. Een Goddelike hand was bezig, de weg te bereiden voor de Grote Hervorming.

Hoofdstuk 6 — Twee Helden

Het evangelie had reeds in de negende eeuw in Bohemen wortel geschoten. De Bijbel was vertaald, en de publieke eredienst werd in de volkstaal waargenomen. Maar naarmate de macht van de paus toenam, werd Gods Woord verduisterd. Gregorius VII., die op zich genomen had, de trots van de koningen te breken, had het zich niet minder ten doel gesteld, het volk tot slavernij te brengen, en gevolgelik werd er een bul uitgevaardigd, verbiedende de publieke eredienst in de Boheemse taal te houden. De paus verklaarde, dat “het Gods welbehagen was, dat Zijn dienst zou gehouden worden in een onbekende taal, en dat veronachtzaming van deze regel aanleiding had gegeven tot veel kwaad en ketterijen.” Alzo verordende Rome, dat het licht van Gods Woord zou uitgedoofd, en het volk in duisternis besloten zou worden. Maar God had andere middelen verschaft om de kerk te bewaren. Vele Waldenzen en Albigenzen, die door vervolging uit hun woonsteden in Frankrijk en Italië verdreven waren, gingen naar Bohemen. Ofschoon ze niet in het openbaar durfden leren, werkten ze ijverig in het geheim. Z— werd het ware geloof van eeuw tot eeuw behouden.

V——r de tijd van Huss stonden er reeds mensen in Bohemen op, die het bederf in de kerk en de losbandigheid van het volk openlik veroordeelden. Hun werk wekte algemene belangstelling op. De angst van de geestelikheid werd gaande gemaakt, en vervolging tegen de discipelen van het evangelie ingesteld. In de wouden en bergen gedreven om te aanbidden, werden ze door soldaten verjaagd, en velen ter dood gebracht. Na een tijd werd er bekend gemaakt, dat allen, die van de Roomse eredienst afweken, verbrand zouden worden. Maar terwijl de Christenen hun leven opofferden, zagen ze uit naar de triomf van hun zaak. Een van hen, die gepredikt had, dat zaligheid alleen gevonden wordt door geloof in de gekruiste Heiland, verklaarde stervende: “De woede van de vijanden der waarheid heeft tans de overhand over ons, maar het zal niet altijd zo zijn; er zal iemand opstaan uit het gewone volk, zonder zwaard of gezag, en ze zullen tegen hem niet ver-mogen.” Luthers tijd lag nog ver in het verschiet; doch reeds nu stond er een man op, wiens getuigenis tegen Rome de volkeren beroeren zou.

Johannes Huss was de zoon van eenvoudige ouders, en verloor zijn vader op jeugdige leeftijd. Zijn vrome moeder, die opvoeding en godvrezendheid als bezittingen van de grootste waarde achtte, trachtte deze erfenis voor haar zoon te verzekeren. Huss bezocht de plaatselike school, en ging daarna naar de universiteit te Praag, waar hij als vrije student toegelaten werd. Zijn moeder begeleidde hem op zijn reis naar Praag, een arme weduwe, die haar zoon geen aardse schatten schenken kon; maar toen ze nabij de grote stad kwamen, knielde ze naast de vaderloze jongeling neer, en smeekte de zegen van hun Vader in de hemelen op hem af. Weinig vermoedde die moeder, hoe haar gebed verhoord zou worden.

Op de universiteit onderscheidde Huss zich al spoedig door zijn onvermoeide ijver en zijn snelle vorderingen, terwijl zijn onbesproken leven en stil, innemend gedrag hem algemene achting verwierven. Hij was een oprecht aanhanger van de Roomse Kerk, en zocht ernstig

naar de geestelike zegeningen, welke die voorgeeft te verlenen. Bij gelegenheid van een. jaarfeest ging hij ter biecht, betaalde de laatste paar geldstukken die hij bezat, en nam zijn plaats in de processies in, om deel te mogen erlangen aan de beloofde vergiffenis. Na zijn kursus aan de hogeschool afgelopen te hebben, werd hij priester, en daar hij zich snel een naam maakte, vond hij al spoedig een plaats aan het hof van de koning. Ook werd hij professor en later rektor gemaakt van de universiteit, waar hij zijn opvoeding genoten had. In weinige jaren was de eenvoudige vrije scholier de trots van zijn land geworden, en zijn naam door geheel Europa bekend.

Maar het was in een ander veld, dat Huss het hervormingswerk begon. Verscheidene jaren, nadat hij als priester geordend was, werd hij tot prediker van de kapel van Bethlehem aangesteld. De stichter van deze kapel had, als een zaak van groot gewicht, het prediken van de Schriften in de volkstaal voorgestaan. Niettegenstaande Rome’s tegenstand tegen dit gebruik, was het niet geheel en al opgeheven in Bohemen. Maar er bestond grote onkunde aangaande de Bijbel, en de ergste ondeugden heersten onder het volk van alle klassen. Deze zonden bestrafte Huss met gestrengheid, zich beroepende op Gods Woord, om de beginselen van waarheid en reinheid, welke hij inprentte, te bekrachtigen.

Een burger van Praag, Jérome, die later zo nauw met Huss verbonden geraakte, had, uit Engeland terugkerende, de geschriften van Wycliffe met zich medegebracht. De koningin van Engeland, die door Wycliffe’s leer bekeerd was, was een Boheemse prinses, en het was almede door haar invloed, dat de werken van de hervormer wijd en zijd door haar geboorteland verspreid werden. Huss las deze werken met belangstelling; hij geloofde, dat de schrijver ervan een oprecht Christen was, en was geneigd de hervormingen, welke hij voorstond, uit een gunstig oogpunt te beschouwen. Onwetend had Huss zich alzo reeds op een pad gewaagd, dat hem ver van Rome af zou voeren.

Gedurende deze tijd werd Praag bezocht door twee vreemdelingen uit Engeland, geleerde mannen, die het licht ontvangen hadden, en het in dit verre land waren komen verspreiden. Beginnende met de pauselike oppermacht openlik aan te vallen, werden ze al spoedig door de overheden gestild; maar daar ze hun plan niet wilden opgeven, namen ze de toevlucht tot andere middelen. Ze waren kunstschilders zowel als predikers, en begonnen hun handwerk uit te voeren. Op oen plaats, die aan het publiek open stond, tekenden ze twee schilderijen. De een beeldde Christus’ intocht in Jeruzalem af, “zachtmoedig en gezeten op een ezelin” en gevolgd door

Zijn discipelen in versleten klederen en barrevoets. De andere schilderij stelde een pauselike processie voor,— de paus, met kostbare klederen bekleed, en met zijn drievoudige kroon, gezeten op een prachtig uitgedost paard, voorafgegan van trompetters, en gevolgd door kardinalen en prelaten in schitterende tooi. Hier was een preek, welke de aandacht van alle klassen tot zich trok. Scharen van mensen kwamen de schilderijen kijken. Niemand kon wel anders dan de moraal erin lezen, en velen waren diep getroffen door de tegenstelling van de

zachtmoedigheid en nederigheid van Christus, de Meester, en de trots en aanmatiging van de paus, Zijn zogenaamde dienstknecht. Er ontstond een grote beweging te Praag, en het werd na een tijd raadzaam voor de vreemdelingen, om voor hun eigen veiligheid te vertrekken. Maar de les, die ze waren komen leren, werd niet vergeten. De schilderijen maakten een diepe indruk op Huss, en leidde hem tot uitgebreider studie van de Bijbel en van Wycliffe's geschriften. Ofschoon hij zelfs toen nog niet gereed was, al de hervormingen, door Wy- eliffe voorgestaan, aan te nemen, zag hij duideliker het ware karakter van het pausdom in, en de verdorvenheid van de priesterschap.

Van Bohemen uit verbreidde zich het licht in Duitschland; want rustverstoringen aan de universiteit van Praag waren oorzaak, dat honderden Duitse studenten zich terugtrokken. Velen van hen hadden van Huss hun eerste kennis van de Bijbel ontvangen, en na hun terugkeer verspreidden ze het evangelie in hun vaderland. Tijdingen van het werk te Praag werden naar Rome overgebracht, en Huss werd al spoedig opgeroepen om voor de paus te verschijnen. Te gehoorzamen zou zich aan een gewisse dood blootstellen zijn.

De koning en koningin van Bohemen, de universiteit, de edellieden en regeringsbeambten verenig- den zich in een verzoek aan de paus, dat het Huss vergund mocht worden te Praag te blijven, en zich te Rome door een afgevaardigde te verantwoorden. In plaats van aan dit verzoek gehoor te geven, ging de paus over tot het verhoor en de veroordeling van Huss, en deed daarna de stad Praag in de ban. In die tijd veroorzaakte dit vonnis, wanneer ook uitgesproken, algemene ontzetting. De plechtigheden, die ermede gepaard gingen, waren wel berekend om een volk schrik aan te jagen, dat de paus aanzag voor de vertegenwoordiger van God zelf, die de sleutels van hemel en hel in handen had, en macht bezat om tijdelike zowel als geestelike oordelen uit te spreken. Men geloofde, dat de hemelpoorten gesloten waren voor een streek, die onder de ban lag, en dat de doden buitengesloten waren van de verblijfplaatsen van de zaligen, totdat de ban was opgeheven. Ten teken van dit vreselike onheil werd alle godsdienstige eredienst gestaakt. De kerken werden gesloten. Huweliken werden op de kerkhoven voltrokken. De doden, aan wie ter aarde bestelling in de gewijde grond ontzegd was, werden zonder begrafenisplechtigheden in sloten of velden begraven. Op die wijze trachtte Rome door middelen, die op de verbeelding werkten, de gewetens van mensen in bedwang te houden.

De stad Praag was in rep en roer. Een groot deel van de bevolking beschuldigde Huss als de oorzaak te zijn van al hun onheil, en eiste, dat hij aan de wraak van Rome zou overgegeven worden. Om de storm te laten bedaren, trok de hervormer zich voor een tijd terug naar het dorp van zijn geboorte. Aan vrienden, die hij te Praag achtergelaten had, schrijvende, zei hij: "Dat ik me uit het midden van u heb teruggetrokken, is geweest om het voorschrift en voorbeeld van Jezus Christus te volgen, ten einde de slechtgezinden geen eeuwige veroordeling over zich te laten brengen, en voor de vromen geen oorzaak van moeite en vervolging te zijn. Ik heb me ook teruggetrokken uit vrees, dat goddeloze priesters langer zouden voortgaan, de prediking van Gods Woord onder u te ver-bieden; maar ik heb u niet

verlaten om de Goddelike waar heid te verloochenen, waarvoor ik met Gods hulp bereid ben te sterven." Huss staakte zijn arbeid niet, maar doorreisde het omliggende land, en predikte voor belangstellende menigten. Z— waren de middelen, die de paus aanwendde om het evangelie te onderdrukken, oorzaak, dat het meer algemeen verspreid werd. "Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar v——r de waarheid."

"Het gemoed van Huss schijnt op dit punt van zijn loopbaan het toneel van een pijnlike strijd geweest te zijn. Ofschoon de kerk hem met zijn donderslagen trachtte te overweldigen, had zich niet aan het gezag ervan onttrokken. De Roomse Kerk was voor hem nog steeds de bruid van Christus, en de paus de vertegenwoordiger en stedehouder Gods. Waar Huss zich tegen verzette, was het misbruik van gezag, niet het beginsel zelf. Dit veroorzaakte een vreselike strijd tussen zijn verstandelike overtuiging en de eisen van zijn geweten. Indien het gezag rechtvaardig en onfeilbaar was, zoals hij geloofde het geval te zijn, hoe kwam het dan, dat hij zich gedwongen gevoelde, er ongehoorzaam aan te wezen? Gehoorzamen was, gelijk hij inzag, zonde; maar waarom zou gehoorzaamheid aan een onfeilbare kerk tot zulk een uitkomst leiden?

Dat was het vraagstuk, dat hij niet kon oplossen; dat was de twijfel, die hem van uur tot uur martelde. De naaste oplossing, waartoe hij komen kon, was, dat gelijk eenmaal tevoren in de dagen van de Heiland, de priesters van de kerk opnieuw slechte mensen geworden waren, die hun wettig gezag tot onwettige doeleinden aanwendden. Dit leidde hem ertoe, als zijn eigen richtsnoer de grondregel aan te nemen, en die ook aan anderen als het hunne te prediken, dat de voorschriften van de Schrift, door het verstand aan ons verklaard, het geweten moéten beheersen; met andere woorden, dat de stem van God door de Bijbel, en niet die van de kerk, door de priesters sprekende, de enige onfeilbare gids is."

Toen de onrust te Praag na een tijd bedaarde, keerde Huss naar de kapel van Bethlehem terug, om met grotere ijver en moed de prediking van Gods Woord te hervatten. Zijn vijanden waren werkzaam en machtig, maar de koningin en vele edelen waren zijn vrienden, en het volk deelde in groten getale zijn overtuiging. Zijn zuiver en zielsverheffend onderwijs en zijn heilig leven vergelijkende met de verdorven leerstellingen, die de Roomsen predikten, en de gierigheid en zedeloosheid van hun praktijken, achtten velen het een eer om aan zijn zijde te staan. Tot hiertoe had Huss alleen gestaan in zijn arbeid; maar nu nam

Jérome, die, terwijl hij in Engeland was, de leringen van Wycliffe had aangenomen, aan het hervormingswerk deel. Deze twee waren van nu aan verenigd in hun leven, en in de dood zouden ze niet gescheiden worden. Jérome bezat in hoge mate een schitterend genie, welsprekendheid en geleerdheid — gaven, die de gunst van het volk winnen — maar Huss stond boven hem in die eigenschappen, welke de ware kracht van het karakter uitmaken. Zijn kalm oordeel hield de drijvende geest van Jérome in toom, die met ware nederigheid zijn waarde erkende, en aan zijn raadgevingen gehoor gaf. Onder hun verenigde arbeid breidde de hervorming zich sneller uit.

God bescheen het verstand van deze uitverkoren mannen met helder licht, en openbaarde hun vele van de dwalingen van Rome; toch ontvingen ze niet al het licht, dat aan de wereld moest gegeven worden. Door deze Zijn diensknechten bracht God het volk uit de duisternis van het Roomse stelsel; maar ze moesten nog vele en grote hinderpalen ontmoeten; en Hij leidde hen van stap tot stap verder, naardat ze het konden verdragen. Ze waren niet gereed om al het licht tegelijk te ontvangen. Evenals de volle glans van de middagzon hen, die lang in duisternis gewoond hebben, zich doet afkeren, zo zou het ook met dezen gegaan zijn. Daarom openbaarde Hij het licht trapsgewijze aan de leiders, naardat het volk het ontvangen kon. Van eeuw tot eeuw zouden andere getrouwe werkers volgen, om de mensen nog verder te leiden op het pad van de hervorming.

De scheuring in de kerk bleef voortduren. Drie pausen stonden naar de opperheerschappij, en hun strijd vervulde de Christenheid met misdaad en onrust. Niet tevreden met het uitspreken van banvloeken, namen ze de toevlucht tot wereldlike wapenen. Elkeen beijverde zich om wapenen te kopen en soldaten aan te werven. Natuurlik moest er geld zijn; en om dit te verkrijgen, werden al de begiftigingen, ambten, en zegeningen van de kerk te koop aangeboden. Ook de priesters, die hun meerderen volgden, namen de toevlucht tot simonie en oorlog om hun mededingers te vernederen, en hun eigen macht te versterken. Met dageliks toenemende vrijmoedigheid woedde Huss tegen de gruwelen, die in naam van de godsdienst toegelaten werden; en het volk klaagde de Roomse hoofden openlik aan als de oorzaak van de onheilen, die er over de Christenheid losbraken.

Opnieuw scheen de stad Praag op het punt van in een bloedige strijd gewikkeld te worden. Gelijk in vroegere tijden werd Gods dienstknecht aangeklaagd als “die beroerder van Israël.” De stad werd opnieuw in de ban gedaan, en Huss trok zich naar zijn geboorteplaats terug. Het getuigenis, dat hij zo getrouw had afgelegd in zijn geliefde kapel van Bethlehem, was ten einde. Hij moest op een ruimer toneel, ten aanhoren van de gehele Christenheid spreken, v——rdat hij zijn leven zou afleggen als een getuige voor de waarheid. Om de onheilen te herstellen, die Europa verscheurden, werd er eep algemeen koncilie te Constance samengeroepen. De raadsvergadering werd op de wens van keizer Sigismund door een van de drie wedijverende pausen, Johannes XXIII., belegd. De eis om een koncilie was verre van welkom geweest aan Paus Johannes, wiens karakter en gedragslijn nauweliks onderzoek konden verdragen, zelfs niet van prelaten, zo los van zeden als de geesteliken van die dagen. Hij durfde zich echter niet tegen de wil van Sigismund verzetten.1

Het voornaamste doel, dat het koncilie zich voorstelde, was het helen van de scheuringen in de kerk, en het uitroeien van de ketterij. Vandaar dat de twee mededingende pausen, zowel als de voornaamste voorstander van de nieuwe meningen, Johannes Huss, opgeroepen werden, om ervoor te verschijnen. De eersten, die hun persoonlike veiligheid op prijs stelden, verschenen niet in persoon, maar werden door hun afgevaardigden vertegenwoordigd. Paus Johannes, ofschoon schijnbaar de belegger van het koncilie, ging er met duistere voorgevoelens heen, daar hij vermoedde, dat het geheime doel van de keizer was, hem af te

zetten, en vreesde, dat hij tot verantwoording geroepen zou worden voor de zonden, waarmede hij de drievoudige kroon onteerd had, zowel als voor de misdaden, door welke hij die had verkregen. Toch deed hij zijn intocht in de stad Constance met grote praal, vergezeld van geesteliken van de hoogste rang, en door een stoet van hovelingen gevolgd. Al de geesteliken en waardigheidsbekleders van de stad, met een grote menigte burgers, gingen uit om hem te verwelkomen. Boven zijn hoofd was een gouden hemel, door vier van de voornaamste magistraten gedragen. De hostie werd v——r hem uitgedragen, en de rijke klederen van de kardinalen en edelen maakten een indrukwekkende vertoning.

Onderwijl naderde een andere reiziger Constance. Huss was zich bewust van de gevaren, die hem dreigden. Hij nam afscheid van zijn vrienden, alsof hij hen nooit weer zou ontmoeten, en aanvaardde zijn reis, gevoelende, dat die hem naar de brandstapel zou leiden. Niettegenstaande hij een vrijgeleide van de koning van Bohemen had gekregen, en hij er ook een ontving van keizer Sigismund, terwijl hij op reis was, regelde hij zijn zaken met het oog op de waarschijnlikheid van zijn dood.

In een brief aan zijn vrienden te Praag schreef hij: “Ik vertrek, mijn broeders, met een vrijgeleide van de koning, om mijn talrijke en dodelike vijanden te gaan ontmoeten. . . . Ik vertrouw volkomen op de almachtige God, op mijn Heiland; ik vertrouw, dat Hij uw vurige gebeden zal verhoren; dat Hij Zijn voorzichtigheid en wijsheid in mijn mond zal leggen, opdat ik hen zal kunnen weerstaan; en dat Hij me Zijn Heilige Geest zal schenken om me te sterken in Zijn waarheid, zodat ik met moed verleidingen, gevangenis, en, zo nodig, een wrede dood in het aangezicht zal kunnen zien. Jezus Christus

leed voor Zijn veelgeliefden; en zou het ons dan verwonderen, dat Hij ons Zijn voorbeeld heeft nagelaten, opdat we met geduld alles zouden verdragen voor onze eigen zaligheid? Hij is God, en wij zijn Zijn schepselen; Hij is de Meester, en wij zijn Zijn dienstknechten; Hij is de Heer van de wereld, en wij zijn Zijn veraehtelike stervelingen: — toch leed Hij! Waarom dan zouden wij ook niet lijden, vo—rname- lik wanneer het lijden reiniging voor ons betekent? Daarom, geliefden, indien mijn dood Hem zou moeten verheerliken, bidt dan, dat die spoedig moge komen, en de Heer me moge in staat stellen, al mijn rampen met standvastigheid te verduren. Maar als het beter zal zijn, dat ik tot u terugkeer, laten we dan God bidden, dat ik terugkeren moge zonder blaam,— dat is, dat ik geen tittel van de waarheid van het evangelie moge onderdrukken, opdat ik mijn broederen een goed voorbeeld ter navolging achterlate. Ge zult derhalve mijn aangezicht waarschijnlik nooit meer te Praag aanschouwen; maar zou de wil van God Almachtig het goedachten, me aan u terug te geven, laat ons dan met een vaster hart toenemen in de kennis van en de liefde tot Zijn wet.”

In een andere brief aan een priester, die een volgeling van het evangelie geworden was, sprak Huss met diepe nederigheid over zijn eigen dwalingen, zichzelf aanklagende, dat het hem genoegen verschaft had, rijke klederen te dragen, en hij uren verspild had met ijdele arbeid. Hieraan voegde hij deze treffende vermaningen toe: “Mogen de heerlikheid Gods en

de redding van zielen uw gedachten bezighouden, en niet het bezit van kerkelike ambten en goederen. Wacht u van uw huis meer te versieren dan uw ziel; en bovenal, draag zorg voor het geestelik gebouw. Wees vroom en nederig bij de armen, en verteer uw vermogen niet met feestvieren. Indien ge uw leven niet verbetert, en u van overdaad onthoudt, vrees ik, dat ge streng gestraft zult worden, gelijk ikzelf. ... Ge kent mijn leer, want ge hebt mijn onderricht ontvangen van uw kindsheid aan; daarom is het nutteloos voor mij om u nog verder te schrijven. Maar ik bezweer u bij de genade van onze Heer, dat ge mij niet navolgt in een van de ijdelheden, waarin ge mij hebt zien vallen.” Op het koevert van de brief voegde hij er aan toe: “Ik bezweer u, mijn vriend, dit zegel niet te verbreken, tot ge de zekerheid zult ontvangen hebben, dat ik dood ben.”

Op zijn reis ontving Huss overal blijken van de verspreiding van zijn leerstellingen, en het welgevallen, waarmede zijn zaak werd beschouwd. Het volk liep tezamen om hem te zien, en in sommige steden begeleidden de overheden hem door hun straten. Te Constance aangekomen werd aan Huss volle vrijheid toegestaan. Aan het vrijgeleide van de keizer werd een per- soonlike verzekering van bescherming door de paus toege- voegd. Doch met schending van deze plechtige en herhaalde verzekeringen werd de hervormer kort daarna in hechtenis genomen op last van de paus en de kardinalen, en in een af- schuwelike gevangenis geworpen. Later werd hij naar een sterk kasteel aan de overkant van de Rijn overgebracht, en daar als gevangene bewaard. De paus echter trok weinig voordeel van zijn verraad, want hijzelf werd spoedig daarop in dezelfde gevangenis opgesloten. Hij was door het kon cilie schuldig bevonden aan de laagste misdaden, behalve moord, simonie, en overspel, “zonden, die niet genoemd konden worden.” Dit verklaarde het koncilie zelf; en eindelik werd de drievoudige kroon van hem afgenomen, en hij in de gevangenis geworpen. De mededingende pausen werden eveneens afgezet, en een nieuwe paus gekozen.

Ofschoon de paus zelf zich aan grotere misdaden had schuldig gemaakt, dan waarvan Huss de priesters ooit had beschuldigd, en voor welke hij een hervorming had geëist, ging hetzelfde koncilie, dat de paus onteerd had, over tot vernietiging van de hervormer. De gevangenzetting van Huss veroorzaakte grote verontwaardiging in Bohemen. Invloedrijke edellieden wendden zich tot het koncilie met ernstige protesten tegen deze gruwel. De keizer, die de schending van een vrijgeleide ongaarne gedoogde, verzette zich tegen de wijze, waarop met hem gehandeld werd. Maar de vijanden van de hervor mer waren kwaadaardig en ten volle besloten. Ze beriepen zich op de vooroordelen van de keizer, op zijn vrees, op zijn ijver voor de kerk. Ze leverden langgerekte argumenten om te bewijzen, dat “beloften aan ketters, of aan personen van ketterij verdacht, niet behoren gehouden te worden, zelfs al zijn ze voorzien van een vrijgeleide van de keizer en koningen.” Op deze wijze bereikten ze hun doel.

Verzwakt door ziekte en opsluiting,— want de vochtige, bedorven lucht in zijn kerker veroorzaakte een koorst, die hem bijna het leven kostte — werd Huss eindelik voor het koncilie gebracht. Met ketenen beladen stond hij in de tegenwoordigheid van de keizer, die zijn eer en trouw verpand had, om hem te beschermen. Gedurende zijn lange verhoor stond

hij pal voor de waarheid, en in de tegenwoordigheid van de vergaderde hoofden van Kerk en Staat protesteerde hij ernstig en getrouw tegen de verdorvenheid van de priesterschap. Toen er van hem geëist werd, te kiezen tussen het herroepen van zijn leerstellingen of de dood, koos hij het lot van de martelaar.

Gods genade hield hem staande. Gedurende de weken van lijden, die er verliepen v——r zijn vonnis uitgevoerd werd, vervulde de vrede des hemels zijn ziel. “Ik schrijf deze brief,” schreef hij aan een vriend, “in de gevangenis, met mijn geboeide hand, en verwacht morgen mijn doodvonnis. Wanneer wij, door de tussenkomst van Jezus Christus, elkander weder zullen ontmoeten in de heerlike vrede van het toekomstige leven, zult ge weten, hoe genadig God zich over mij bewezen heeft — hoe krachtig Hij me heeft ondersteund te midden van verleidingen en beproevingen.”

In de duisternis van zijn gevangenis voorzag hij de zegepraal van het ware geloof. In zijn dromen teruggaande naar de kapel te Praag, waar hij het evangelie verkondigd had, zag hij de paus en zijn bisschoppen de afbeeldingen van Christus uitwissen, die hij op de muren geschilderd had. “Hij was diep bewogen door dit gezicht: maar de volgende dag verkeerde zijn droefheid in vreugde, daar hij vele kunstenaars zag komen, die de afbeeldingen vernieuwden, en dat in groter getal en helderkleurige verven. Toen hun werk voleindigd was, riepen de schilders tot de grote schare, die zich rondom hen vergaderd had: ‘Laten de pausen en bisschoppen nu maar komen! Nooit zullen ze deze meer uitwissen.’ ” De hervormer sprak, toen hij zijn droom verhaalde: “Ik ben er zeker van, dat het beeld van Christus nooit zal uitgewist worden. Ze hebben het wensen uit te roeien, maar het zal opnieuw op de harten van de mensen gegrift worden door veel betere predikers dan ik geweest ben.”

Voor de laatste maal werd Huss voor het koncilie gebracht. Het was een grote en schitterende vergadering,— de keizer, de prinsen van het rijk, en de koninklike afgevaardigden, de kardinalen, bisschoppen, priesters, en een ontzaglike menigte, die samengekomen was om de gebeurtenissen van de dag bij te wonen. Uit alle delen van de Christenheid waren er getuigen bijeen van dit eerste grote offer in de lange strijd, waardoor er vrijheid van geweten moest worden verzekerd. Opgeroepen om zijn eindbesluit te doen horen, verklaarde Huss, dat hij weigerde af te zweren, en zijn doordringende blik op de keizer vestigend, wiens gegeven woord zo schandelik geschonden was, verklaarde hij: “Uit vrije wil besloot ik voor dit koncilie te verschijnen, onder de publieke bescherming en belofte van de keizer, hier tegenwoordig.” Het gelaat van Sigismund kleurde zich donkerrood, toen de ogen van allen in de vergadering zich op hem vestigden.

Nadat het vonnis uitgesproken was, begon de plechtigheid van de ontering. De bisschoppen bekleedden hun gevangene met een priestermantel, en toen hij dit priesterlik gewaad aandeed, sprak hij: “Onze Heer Jezus Christus werd een wit kleed aangedaan om Hem te honen, toen Herodus Hem v——r Pilatus voerde.” Toen hij wederom aangemaand werd om terug te trekken, antwoordde hij, zich naar het volk kerende: “Hoe zou ik dan de hemelen

kunnen aanzien? Hoe zou ik mijn aangezicht kunnen vertonen voor de scharen van mensen, aan wie ik het reine evangelie gepredikt heb? Neen; ik acht hun zaligheid meer dan dit arme lichaam, dat nu ten dode bestemd is.” De kledingstukken werden een voor een afgenomen, en iedere bisschop sprak een vloek uit, terwijl hij zijn deel van de plechtigheid uitvoerde. Ten slotte werd er een hoed of puntig gevormde papieren mijter op zijn hoofd gezet, waarop vreselike figuren van duivels geschilderd waren, en die tot opschrift droeg: “De Aartsketter.” “Met blijdschap zal ik deze kroon der schande dragen om Uwentwil, o Heer Jezus, die voor mij een doornekroon gedragen hebt”, sprak hij.

Op die wijze uitgedost, “zeiden de prelaten: ‘Nu geven we uw ziel aan de duivel over.’ ‘En ik’, zei Johannes Huss, opziende naar de hemel, ‘bevel mijn geest in Uw handen, o Heer Jezus, want Gij hebt mij verlost.’ “ Hij werd tans aan de wereldlike macht overgegeven, en naar de plaats van terechtstelling weggeleid. Een ontzaglike optocht volgde, honderden krijgslieden, priesters en bisschoppen in hun kostbare kleding, en de inwoners van Constance. Toen hij aan de paal was gebonden, en alles gereed was om het vuur aan te steken, werd de martelaar nog eenmaal vermaand om zich te redden door zijn dwalingen af te zweren. “Welke dwalingen,” zei Huss, “zal ik herroepen? Ik weet niet, dat ik er aan één schuldig ben. Ik roep God tot getuige, dat al wat ik geschreven en gepredikt heb, geweest is met het doel om zielen van de zonde en het verderf te redden; en daarom zal ik met blijdschap die waarheid, die ik geschreven en gepredikt heb, met mijn bloed bezegelen.”

Toen de vlammen om hem heen flikkerden, begon hij te zingen: “Jezus, gij Zone Davids, ontferm u mijner,” en hield daarmede aan, totdat zijn stem voor altijd gestild was. Zelfs zijn vijanden waren getroffen door zijn heldhaftig gedrag. Een ijverig pausgezinde sprak, de marteldood van Huss en die van Jérome, die kort daarop volgde, beschrijvende: “Beiden bleven standvastig van ziel, toen hun laatste uur naderde. Ze bereidden zich voor het vuur, alsof ze naar een bruiloft gingen. Ze uitten geen enkele smartkreet. Toen de vlammen opstegen, begonnen ze gezangen te zingen; en de hevigheid van het vuur kon nauweliks een einde maken aan hun gezang.”

Toen het lichaam van Huss geheel verteerd was, werd zijn as met de grond, waarop hij lag, verzameld en in de Rijn geworpen, om alzo naar de Oceaan af te drijven. Zijn vervolgers verbeeldden zich in hun opgeblazenheid, dat ze de waarheden, die hij had gepredikt, uitgeroeid hadden. Weinig vermoedden ze dat de as, welke die dag naar de zee werd afgevoerd, zou zijn als zaad, in al de landen van de aarde gestrooid; en dat hij in onbekende landen overvloedig vruchten zou dragen als getuigenis voor de waarheid. De stem, die in de vergaderzaal te Constance gesproken had, verwekte een weerklank, die door al de volgende eeuwen heen gehoord zou worden. Huss was niet meer; maar de waarheden, waar hij zijn leven voor gegeven had, konden nooit uitgeroeid worden. Zijn voorbeeld van geloof en standvastigheid zou scharen van volgelingen bemoedigen om pal te staan voor de waarheid, al wachtten hun marteling en dood. Zijn terechtstelling had aan de gehele wereld de

schandelike wreedheid van Rome ten toon gesteld. De vijanden van de waarheid hadden onbewust de zaak bevoordeeld, die ze tevergeefs trachtten te niet te doen.

Er moest nog een tweede brandstapel te Constance opgericht worden. Het bloed van een andere getuige zou nog ter wille van de waarheid vloeien. Jérome had bij het afscheid nemen van Huss, toen deze naar het koncilie vertrok, hem aangemaand om moedig en standvastig te zijn, zeggende, dat indien hij in gevaar zou geraken, hijzelf zich zou haasten om hem te hulp te komen. Zodra hij van de inhechtenisneming van de hervormer hoorde, maakte de getrouwe leerling zich gereed om zijn belofte na te komen. Zonder vrijgeleide en met slechts één reisgenoot begaf hij zich naar Constance op weg. Daar aankomende bemerkte hij, dat hij zich slechts aan gevaar had blootgesteld, zonder dat het hem mogelik was, iets tot bevrijding van Huss te doen. Hij vluchtte uit de stad, maar werd op de terugreis gevangen, met ketenen beladen, en onder bewaring van een troep soldaten teruggebracht. Bij zijn eerste verschijning voor het koncilie werden zijn pogingen om te antwoorden op de beschuldigingen, welke tegen hem ingebracht werden, ontmoet met de kreten: “Naar de brandstapel!” Hij werd in een kerker geworpen, in een houding geketend, die hem zeer veel pijn veroorzaakte, en op brood en water gevoed. Na enige maanden kreeg Jérome ten gevolge van de wreedheden van zijn opsluiting een ziekte, die zijn leven bedreigde; en zijn vijanden, vrezende, dat hij aan hun handen zou ontkomen, behandelden hem met minder hardheid, ofschoon hij een jaar lang in de gevangenis bleef.

De dood van Huss had niet het gevolg gehad, dat de Roomsen hadden gehoopt. De schending van het vrijgeleide had een storm van verontwaardiging verwekt, en het koncilie achtte het veiliger, in plaats van Jérome te verbranden, hem zo mogelik tot herroeping te dwingen. Hij werd voor de vergadering gebracht, en men gaf hem de keus tussen herroepen, of op de brandstapel te sterven. De dood zou bij het begin van zijn gevangenschap genade geweest zijn, in vergelijk van het vreselike lijden, dat hij had ondergaan; maar nu door ziekte, door de ontberingen van zijn gevangenschap, en de marteling van angst en spanning verzwakt, van zijn vrienden gescheiden, en ontmoedigd door de dood van Huss, begaven Jérome de krachten, en hij stemde erin toe, zich aan het kon- eilie te onderwerpen. Hij beloofde zich vast te zullen houden aan het Katholieke geloof, en keurde de veroordeling van de leerstellingen van Wycliffe en Huss door het koncilie goed, de “heilige waarheden” die ze onderwezen hadden, echter uitgezonderd.

Door dit middel trachtte Jérome de stem van zijn geweten te stillen en aan zijn oordeel te ontkomen, doch in de stilte van zijn gevangenis zag hij duidelik in, wat hij gedaan had. Hij dacht aan de moed en de trouw van Huss, en in tegenstelling daarvan peinsde hij over zijn eigen ontkenning van de waarheid. Hij dacht aan de Goddelike Meester, die hij beloofd had te zullen dienen, en Die om zijnentwil de dood des kruises had ondergaan. V——r zijn herroeping had hij te midden van al zijn lijden troost gevonden in de verzekering van Gods gunst; maar nu peinigden berouw en twijfel zijn ziel. Hij wist, dat hij nog meer zou moeten herroepen, eer hij met Rome vrede kon hebben. Het pad, dat hij had ingeslagen, kon slechts

op volkomen afval eindigen. Zijn besluit was genomen: om een korte tijd van lijden te ontkomen, zou hij zijn Heer niet verloochenen.Spoedig werd hij nogmaals voor het koncilie gebracht. Zijn onderwerping had zijn rechters niet bevredigd. Hun bloeddorst, door de dood van Huss geprikkeld, eiste nieuwe slachtoffers. Alleen door een onvoorwaardelik opgeven van de waarheid kon Jérome zijn leven redden. Maar hij was vast besloten, zijn geloof te belijden, en zijn broeder-martelaar naar de brandstapel te volgen.

Hij trok zijn vorige herroeping terug, en verzocht als een stervende, dat hem een gelegenheid gegeven zou worden om zich te verdedigen. De uitwerking van zijn woorden vrezende, stonden de prelaten erop, dat hij alleen de waarheid van de beschuldigingen, die tegen hem ingebracht waren, zou bevestigen of ontkennen. Jérome protesteerde tegen zulk een wreedheid en onrechtvaardigheid. “Ge hebt me drie honderd en veertig dagen in een vreselike gevangenis opgesloten”, zei hij, “in vuilheid, geraas, stank, en in de allergrootste behoefte aan alles; nu stelt ge me v——r u, en, het oor lenende aan mijn doodvijanden, weigert ge me aan te horen. . . . Indien gij waarlik wijzen zijt, en lichten van de wereld, neemt u dan in acht, u niet tegen het recht te vergrijpen. Wat mij betreft, ik ben slechts een zwakke, sterveling; mijn leven is slechts van weinig gewicht; en wanneer ik u waarschuw tegen het uitspreken van een onrechtvaardig vonnis, spreek ik minder voor mijzelf dan wel voor u.”

Aan zijn verzoek werd eindelik voldaan. In de tegenwoordigheid van zijn rechters knielde Jérome neder en bad, dat de Heilige Geest beslag mocht leggen op zijn gedachten en woorden, opdat hij niets zou spreken, dat niet overeen- komstig de waarheid, of zijn Meester onwaardig zijn zou. Aan hem werd die dag de belofte Gods aan de eerste discipelen vervuld: “En gij zult voor stadhouders en koningen geleid worden, om Mijnentwil; . . . Doch wanneer ze u overleveren, zo zult ge niet bezorgd zijn, hoe of wat ge spreken zult: want het zal u in diezelve ure gegeven worden, wat ge spreken zult. Want gij zijt het niet, die spreekt, maar het is de Geest van uw Vader, die in u spreekt.”

Jerome’s woorden verwekten verbazing en bewondering, zelfs bij zijn vijanden. Een geheel jaar lang was hij in een kerker opgesloten geweest, zonder te kunnen lezen, of zelfs te zien, en in grote lichaamspijn en zielsangst. Toch bracht hij zijn argumenten voor met een helderheid en kracht, als had hij ongestoorde gelegenheid voor studie gehad. Hij wees zijn hoorders op de lange reeks van heiligen, die veroordeeld waren door onrechtvaardige rechtërs. In bijna ieder geslacht waren er dezulken geweest, die, terwijl ze de mensen van hun tijd trachtten te verlichten, miskend en verworpen waren, maar van wie men in latere tijden had ingezien, dat ze eer waardig waren geweest. Christus zelf was als een boosdoener veroordeeld door een onrechtvaardige rechtbank.

Bij zijn herroeping had Jérome in de rechtvaardigheid van het vonnis, dat Huss getroffen had, toegestemd; nu sprak hij zijn berouw daarover uit, en getuigde van de onschuld en heiligheid van de martelaar. “Ik heb Johannes Huss gekend van zijn kindsheid af,” zei hij. “Hij was een alleruitste- kendst mens, rechtvaardig en heilig; hij is veroordeeld geworden

ondanks zijn onschuld. ... Ik ook — ik ben bereid te sterven. Ik zal niet terugschrikken voor de martelingen, die me bereid zijn door mijn vijanden, en de valse getuigen, welke eenmaal rekenschap zullen moeten geven van hun verzinselen aan de grote God, wie niemand bedriegen kan.”

Met zelfverwijt over zijn eigen ontkenning van de waarheid, vervolgde Jérome: “Van al de zonden, die ik sinds mijn kindsheid heb bedreven, weegt er geen zo zwaar op mij, en veroorzaakt er geen zulk vlijmend berouw, als die ik bedreven heb op deze noodlottige plek, toen ik het onrechtvaardige vonnis over Wycliffe en de heilige martelaar,Johannes Huss,mijn meester en mijn vriend,uitgesproken, heb goedgekeurd. Ja, ik belijd het van ganser harte; en verklaar met afschuw, dat ik schandelik de moed verloor, toen ik door angst voor de dood hun leerstellingen veroordeelde. Daarom smeek ik . . . de Almachtige God, mij genadig mijn zonden te vergeven, en in het biezonder deze ene, de gruwelikste van alle.” Op zijn rechters wijzende, sprak hij met vaste stem: “Gij hebt Wycliffe en Huss veroordeeld, niet omdat ze de leerstellingen van de kerk schokten, maar eenvoudig omdat ze de schanddaden van de geestelikheid door afkeuring brandmerkten,— hun praal, hun trots, en al de misdaden van de prelaten en priesters. De dingen, die zij verklaard hebben, en die niet te ontkennen zijn, denk en verklaar ik zowel als zij.”

Hier werd hij in de rede gevallen. De prelaten riepen, bevend van woede: “Hebben we nog verder bewijs nodig?” “We zien voor onze ogen de hardnekkigste van alle ketters.” De storm niet achtend riep Jérome uit: “Hoe! denkt ge, dat ik bang ben om te sterven? Ge hebt me een gans jaar lang in een vreselike kerker, schrikkeliker dan de dood zelf, gevangen gehouden. Ge hebt me met meer wreedheid behandeld dan een Turk, Jood, of Heiden, en mijn vlees is letterlik van mijn beenderen afgerot; en toch klaag ik niet, want klachten passen geen man, die moed heeft; maar ik kan niet anders dan mijn verwondering te kennen geven over zulk een grote barbaarsheid, die men een Christen aandoet.”

Wederom brak de storm van woede los, en Jérome werd in aller ijl naar de gevangenis teruggevoerd. Toch waren er sommigen in de vergadering, op wie zijn woorden een diepe indruk gemaakt hadden, en die zijn leven wensten te sparen. Hij werd door hoge geesteliken van de kerk bezocht, en aangemaand om zich aan het koncilie te onderwerpen. De schitterendste voorstellen van beloning werden hem gedaan, indien hij wilde afzien van zijn verzet tegen Rome. Maar gelijk zijn Meester, toen Hem de heerlikheid van de wereld werd aangeboden, bleef Jérome standvastig.

“Bewijst me uit de Heilige Schriften, dat ik dwaal,” zei hij, “en ik zal afzweren.”

“De Heilige Schriften?” riep een van zijn verleiders uit, “moet alles volgens die beoordeeld worden? Wie kan ze verstaan, voordat de kerk ze uitgelegd heeft?”

“Zijn de overleveringen van mensen meer geloofwaardig dan het evangelie van onze Heiland?” hernam Jérome. “Paulus vermaande hen, aan wie hij schreef, niet te luisteren naar de overleveringen van mensen, maar sprak: ‘Onderzoekt de Schriften.’”

“Ketter,” was het antwoord, “ik heb spijt, dat ik zo lang met u gepleit heb. Ik zie, dat ge door de duivel wordt aangezet.”

Het duurde niet lang, of een vonnis van veroordeling werd over hem uitgesproken. Hij werd uitgeleid naar dezelfde plaats, waar Huss zijn leven afgelegd had. Hij ging al zingende, zijn gelaat blinkende van vreugde en vrede. Zijn blik was op Christus gericht, en de dood had voor hem alle verschrikking verloren. Toen de beul achter hem om ging om de brandstapel aan te steken, riep de martelaar uit: “Kom ruiterlik naar voren; steek het vuur voor mijn ogen aan. Was ik bang geweest, ik zou niet hier staan.”

De laatste woorden, die hij uitte, toen de vlammen rondom hem opstegen, waren een bede. “Here, Almachtige Vader,” riep hij uit, “ontferm u over mij, en vergeef me mijn zonden, want Gij weet, dat ik Uw waarheid altijd heb liefgehad.” Zijn stem verstomde, maar zijn lippen bleven zich biddend bewegen. Toen het vuur zijn werk gedaan had, werd de as van de martelaar met de grond waarop die lag, samengegaard, en, even als bij Huss gebeurd was, in de Rijn geworpen.

Zo kwamen Gods getrouwe lichtdragers om. Maar het licht van de waarheden, die ze verkondigd hadden,— het licht van hun heldhaftig voorbeeld,— kon niet uitgedoofd worden. De mens had even goed kunnen trachten de zon in zijn loop te keren, als het aanbreken van die dag te verhinderen, die aan de wereld stond geopenbaard te worden. De terechtstelling van Huss had in Bohemen een vuur van verontwaardiging en afschuw ontstoken. Het gehele volk ge-voelde, dat hij ten prooi was geworden aan de kwaadaardigheid van de priesters en het verraad van de keizer. Men verklaarde van hem, dat hij een getrouwe prediker van de waarheid was geweest, en het koncilie, dat zijn dood verordend had, werd van de misdaad van moord beschuldigd. Aan wat hij geleerd had, werd nu meer aandacht geschonken dan ooit tevoren. Op pauselik bevel waren al de geschriften van Wycliffe verbrand. Maar die aan de vernieling ontkomen waren, werden tans uit hun schuilhoeken te voorschijn gehaald, en in verband met de Bijbel bestudeerd, of zulke gedeelten ervan, als de mensen in handen konden krijgen; en velen werden er op die wijze toe geleid, het hervormde geloof te omhelzen.

De moordenaars van Huss waren geen stille getuigen van de zegepraal van zijn zaak. Paus en Keizer verbonden zich om de beweging uit te roeien, en Sigismunds legers trokken Bohemen binnen. Doch er stond een bevrijder op. Ziska, die kort na het uitbreken van de oorlog volkomen blind werd, maar die desniettemin een van de bekwaamste legerhoofden van zijn tijd was, voerde de Bohemers aan. Vertrouwende op Gods hulp en de rechtvaardigheid van hun zaak, wederstond dat volk de machtigste legers, die tegen hen uitgezonden konden worden. Keer op keer bracht de keizer nieuwe legers op de been, en drong Bohemen binnen, slechts om een schandelike nederlaag te lijden. De Hussieten waren boven de angst voor de

dood verheven, en niets kon voor hun aangezicht bestaan. Enkele jaren na het begin van de oorlog stierf de moedige Ziska ; maar zijn plaats werd ingenomen door Procopius, die een even moedig en bekwaam veldheer was, en in sommige opzichten een beter aanvoerder.

De vijanden van de Bohemers, wetende dat de blinde krijger dood was, achtten de gelegenheid gunstig om alles te herwinnen, wat ze verloren hadden. De paus riep nu een kruistocht tegen de Hussieten uit en andermaal trok een ont- zaglike macht Bohemen binnen, maar slechts om een vreselike nederlaag te lijden. Een tweede kruistocht werd uitgeroepen, in al de Roomse landen van Europa werden mannen, geld, en krijgsbehoeften verzameld. Scharen voegden zich onder het pauselike vaandel, verzekerd dat er eindelik een eind gemaakt zou worden aan de Hussieten ketters. Van de overwinning zeker, trok de grote macht Bohemen in. Het volk verzamelde zich om hen terug te slaan. De twee legers trokken tegen elkander op, totdat slechts een rivier hen scheidde. "De kruisvaarders waren verreweg de meesten in getal, en toch stonden ze in plaats van moedig de stroom over te trekken en de strijd met de Hussieten aan te binden, met welk doel ze van zo verre gekomen waren, hen stil aan te staren." Toen viel er plotseling een geheimzinnige schrik op het leger. Zonder een enkele slag te slaan werd die grote macht verbroken en verstrooid, alsof door een onzichtbare macht verjaagd. Een groot aantal werden er door het leger van de Hussieten, dat de vluchtelingen nazette, gedood, en een ontzaglike buit viel de overwinnaars in handen, zodat de oorlog, in plaats van de Bohemers te verarmen, hen verrijkte.

Enige jaren later werd er onder een andere paus nogmaals een kruistocht begonnen. Gelijk tevoren werden de mannen en de geldmiddelen uit al de Roomse landen van Europa verzameld. Groot was het loon, dat voorgespiegeld werd aan hen, die deel zouden nemen aan deze gevaarlike onderneming. Algehele vrijstelling van de gruwelikste misdaden werd aan iedere kruisvaarder verzekerd. Aan allen, die in de oorlog omkwamen, werd een rijke beloning in de hemel toegezegd, en zij, die het leven behielden, zouden eer en rijkdom op het slagveld inoogsten. Nogmaals werd er een groot leger op de been gebracht, dat de grenzen overschreed, en Bohemen binnentrok. Het leger van de Hussieten trok zich voor hen terug, om de indringers op die wijze verder en verder het land in te lokken, en hen in de waan te brengen, dat ze de overwinning alreeds behaald hadden. Eindelik hielden de troepen van Procopius halt, en, zich naar de vijanden kerende, rukten ze op hen toe, om de strijd aan te binden.

De kruisvaarders, die nu begrepen, dat ze zich vergist hadden, lagen in hun legerplaats de aanval af te wachten. Op het horen van het gedruis van het naderende leger, zelfs v——r de Hussieten nog in het gezicht waren, overviel hun andermaal een plotselinge schrik. Prinsen, aanvoerders, en gewone soldaten vloden in alle richtingen, en wierpen hun wapenen weg. Tevergeefs trachtte de pauselike afgevaardigde, die de inval bestuurde, zijn verschrikte en verwarde macht weder te verzamelen. Niettegenstaande zijn uiterste pogingen werd hijzelf in de stroom van de vluchtelingen medegevoerd. De nederlaag was volkomen, en weder viel er een ontzaglike buit de overwinnaars in handen.

Zo vluchtte ten tweeden male een groot leger, uitgezonden door de machtigste volken van Europa, een grote bende moedige, krijgshaftige mannen, geleerd en uitgerust ten strijde, zonder dat er een slag geslagen was, voor de verdedigers van een klein en tot hiertoe zwak volk. Hier was een openbaring van Goddelike macht. De indringers werden geslagen door bovennatuurlike angst. Hij, die Farao's heir in de Rode Zee deed omkomen, die de legers van de Midianieten voor Gideon en zijn drie honderd deed vluchten, die in één nacht de legerscharen van de trotse Assyriër vernietigde, had wederom Zijn hand uitgestrekt om de macht van de onderdrukker te fnuiken. "Aldaar zijn ze met vervaardheid vervaard geworden, waar geen vervaardheid was: want God heeft de beenderen des- genen, die u belegerde, verstrooid: gij hebt hen beschaamd gemaakt, want God heeft hen verworpen."

De pauselike leiders, er aan wanhopende om door geweld te overwinnen, namen ten laatste de toevlucht tot staatslist. Er werd een overeenkomst getroffen, waarbij aan de Bohemers ogenschijnlik vrijheid van geweten werd toegestaan, doch die hen in werkelikheid verraderlik onder de macht van Rome bracht. De Bohemers hadden vier punten als vredesvoorwaarden met Rome gesteld: Vrije verkondiging van de Bijbel; het recht voor de gehele gemeente op het brood zowel als de wijn bij het avondmaal, en het gebruik van de moedertaal bij de godsdienstoefening; uitsluiting van de geestelikheid van alle wereldse posten en gezag; en, in geval van wangedrag, jurisdiktie van de burgerlike hoven zowel over de geestelik- heid als over de leken. De pauselike overheden "kwamen ten laatste overeen om de vier artikelen van de Hussieten aan te nemen, doch het recht van ze uit te leggen, dat is, de ware bedoeling ervan vast te stellen, zou bij. het koncilie berusten,— met andere woorden, bij de paus en de keizer." Op deze grondslag werd er een verdrag gesloten, en Rome won door huichelarij en bedrog, wat het door strijd niet had kunnen verkrijgen; want door zijn eigen uitlegging te geven aan de artikelen van de Hussieten, zowel als aan de Bijbel, kon het de betekenis ervan z— verdraaien, dat het zijn eigen doeleinden bereikte.

Een grote klasse van mensen in Bohemen weigerde in het verdrag toe te stemmen, daar ze inzagen, dat ze hun vrijheid zouden verliezen. Het gevolg was scheuring en verdeeldheid, die tot strijd en bloedvergieten onder henzelven leidden. In deze strijd viel de edele Procopius, en de vrijheid van Bohemen ging te gronde. Sigismund, de verrader van Huss en Jérome, werd nu koning van Bohemen, en zijn eed om de rechten van de Bohemers te handhaven niet achtende, begon hij het pauselike gezag in te voeren. Maar hij plukte weinig vruchten van zijn onderdanigheid aan Rome. Twintig jaren lang was zijn leven vol moeite en gevaren geweest. Zijn legers waren versmolten en zijn schatten verteerd door een lange en vruchteloze strijd; en nu stierf hij na één jaar geregeerd te hebben, zijn koninkrijk in zulk een toestand achterlatende, dat er ieder ogenblik burgeroorlog kon uitbreken, en zijn nakomelingen een naam vermakende, die door eerloosheid gebrandmerkt was.

Opstand, strijd en bloedvergieting. duurden voort. Weder trokken vreemde legers Bohemen binnen, en binnenlandse verdeeldheid beroerde het volk voortdurend. Zij, die aan het evangelie getrouw bleven, hadden bloedige vervolging te verduren. Terwijl hun vroegere

broederen door verbinding met Rome de dwalingen ervan inzagen, vormden zij, die zich aan het oude geloof vasthielden, zich tot een bepaalde kerk, die de naam van "Verenigde Broederen" aannam. Om deze handeling werden ze door alle klassen gevloekt. Toch wankelden ze niet. Gedwongen om schuilplaats te zoeken in bossen en grotten, bleven ze zich verzamelen om Gods Woord te lezen en zich tot Zijn dienst te verenigen.

Door in het geheim boodschappen uit te zenden naar verschillende landen, vernamen ze, dat er hier en daar "afgezonderde belijders van de waarheid bestonden — enkele in de ene stad en een klein getal in een andere,— evenals zij aan vervolging blootgesteld; en dat er midden tussen de Alpen een oude kerk bestond, die zich op de Schriften grondde, en de afgodiese misbruiken van Rome tegenstond." Deze tijding werd met grote vreugde ontvangen, en briefwisseling werd begonnen met de Waldenziese Christenen.

Aan het Evangelie getrouw, doorstonden de Bohemers de nacht van hun vervolging, in de donkerste ure nog hun ogen op de horizon richtende, als mannen, die wachten op de morgen. "Hun lot viel in kwade dagen, maar . . . ze herdachten de woorden, die het eerst door Huss waren uitgesproken, en door Jérome herhaald, dat er een eeuw moest verlopen, voordat de dag zou aanbreken. Deze woorden waren voor de Ta- borieten (Hussieten), wat de woorden van Jozef voor de stammen in het diensthuis waren: 'lk sterf, maar God zal u ge- wisselik bezoeken, en Hij zal u doen optrekken uit dit land'." "De sluitingsperiode van de vijftiende eeuw was getuige van de langzame maar zekere toename van de Broederkerken. Ofschoon ze gans niet ongehinderd bleven, genoten ze een zekere mate van rust. Bij het begin van de zestiende eeuw bestonden er twee honderd van deze kerken in Bohemen en Moravië." "Zo talrijk was het overblijfsel, dat, ontkomen aan de blakende woede van vuur en zwaard, het breken van die dag mocht aanschouwen, welke Huss voorspeld had."

Hoofdstuk 7 — Start van de Revolutie

Als voorman onder degenen, die geroepen waren om de kerk uit de duisternis van het pausdom tot het licht van een reiner geloof te leiden, stond Martin Luther. Ijverig, vurig, en toegewijd, geen vrees kennende behalve de vreze Gods, en geen grondslag voor godsdienstige overtuiging erkennende dan de Heilige Schriften, was Luther de man voor zijn tijd; door hem wrocht God een groots werk voor de hervorming van de kerk en de verlichting van de wereld. Gelijk de allereerste herauten van het evangelie werd Luther in armoede geboren. Zijn vroegste jeugd bracht hij door in de eenvoudige woning van een Duits werkman. Zijn vader verdiende de middelen, tot zijn opvoeding benodigd, door dagelikse, harde arbeid als mijnwerker. Hij bestemde hem tot rechtsgeleerde; maar het was Gods plan, dat hij de grote tempel zou helpen bouwen, die in de loop der eeuwen zo langzaam aan het verrijzen was. Moeite, ontbering, en strenge tucht waren de school, waarin de Oneindige Wijsheid Luther voorbereidde op de belangrijke zending van zijn leven.

Luthers vader was een man van een sterke en werkzame geest en grote kracht van karakter, eerlik, vastberaden, en open. Hij hield zich gestreng aan zijn overtuigingen van plicht, wat de gevolgen ook zijn mochten. Zijn echt gezond verstand bracht er hem toe, het monnikestelsel met wantrouwen aan te zien. Hij was hoogst ontevreden toen Luther zich zonder zijn toestemming in een klooster begaf; het duurde twee jaren, voordat de vader zich met de zoon verzoende, en zelfs toen bleef zijn mening onveranderd.

Luthers ouders wijdden grote zorg aan de opvoeding en opleiding van hun kinderen. Ze trachtten hen te onderrichten in de kennis van God en de beoefening van Christelike deugden. Menigmaal steeg het gebed van de vader ten aanhoren van zijn zoon ten hemel, dat het kind de naam des Heren mocht gedenken, en eenmaal behulpzaam zijn in de verbreiding van Zijn waarheid. De ouders namen gretig iedere ge-legenheid tot zedelike of verstandelike ontwikkeling te baat, welke hun arbeidzaam leven hun gunde. Ze streefden er ernstig en met volharding naar, om hun kinderen op te leiden tot een godvrezend en nuttig bestaan. Hun flinkheid en sterk karakter maakte hen somtijds wel wat al te streng; doch de hervormer, ofschoon zich bewust, dat ze in sommige opzichten gedwaald hadden, vond in hun tucht meer te prijzen dan af te keuren.

Op school, waar hij zeer jong heen gezonden werd, werd Luther met hardvochtigheid en zelfs met geweld behandeld. Zijn ouders waren z— arm, dat hij, het ouderlik huis verlatende om in een andere stad de school te bezoeken, een tijd lang gedwongen was, zijn voedsel op te halen door langs de deuren te zingen, en dikwels honger leed. De sombere, bijgelovige ideeën over godsdienst, die toen algemeen waren, vervulden hem met vrees. Hij legde zich ‘s avonds soms met een treurig hart neder, bevende de donkere toekomst inblikkend, en in voortdurende angst verkerend bij de gedachte aan God als aan een gestrenge, meedogenloze rechter en wrede dwingeland, in plaats van een vriendelike hemelse Vader.

Toch streefde Luther bij zoveel en zo grote ontmoediging vastbesloten naar die hoge standaard van zedelike en ver-standelike voortreffelikheid, waartoe zijn hart zich voelde aangetrokken. Hij dorstte naar kennis, en zijn ernstige en praktiese aanleg leidde er hem toe, meer te haken naar het ware en nuttige, dan naar het opvallende en oppervlakkige. Toen hij op achttienjarige leeftijd te Erfurt naar de universiteit ging, verkeerde hij in een betere positie, en waren zijn vooruitzichten gunstiger dan in zijn kinderjaren. Zijn ouders hadden zich door vlijt en nijverheid een goed bestaan verworven, en waren nu in staat, hem alle nodige ondersteuning te geven. Ook waren door de invloed van verstandige vrienden de ongunstige gevolgen van zijn vroegere opleiding enigszins verminderd.

Hij legde er zich op toe, de beste schrijvers te bestuderen, zich ijverig hun diepste gedachten toeëigenende, en zich de wijsheid van de wijzen tot zijn eigen makende. Zelfs onder de harde tucht van zijn vorige leermeesters had hij reeds vroeg blijken gegeven van zich te zullen onderscheiden; en onder gunstige invloed kwam zijn verstand tot snelle ontwikkeling. Een goed geheugen, een levendige verbeelding, grote redeneerkracht en onvermoeide ijver plaatsten hem al spoedig onder de beste van zijn medestudenten. Verstandelike tucht bracht zijn begrip tot rijpheid, en deelde hem een werkzaamheid van geest en scherpte van opvatting mede, die hem op de strijd van zijn leven voorbereidden.

De vreze des Heren woonde in het hart van Luther, stelde hem in staat, zijn doel standvastig voor ogen te houden, en leidde hem tot diepe nederigheid voor God. Het gevoel van afhankelikheid van Gods hulp bleef hem immer bij; en hij verzuimde niet, iedere dag met gebed te beginnen, terwijl hij in zijn hart onophoudelik smeekte om leiding en steun. “Goed bidden,” zei hij dikwels, “is meer dan de halve studie.” Op zekere dag de boeken in de universtiteits bibliotheek doorzoekend, ontdekte Luther een Latijnse Bijbel. Zulk een boek had hij nooit tevoren gezien. Hij wist niet, dat het bestond. Hij had gedeelten uit de Evangelieën en de Brieven gehoord, die bij de openbare godsdienstoefening aan het volk voorgelezen werden, en meende, dat die de gehele Bijbel uitmaakten. Nu zag hij voor de eerste maal het gehele Woord van God. Met een gemengd gevoel van ontzag en verwondering sloeg hij de heilige bladen om; met versnelde polsslag en een kloppend hart las hij met eigen ogen de woorden des levens, slechts nu en dan ophoudende om uit te roepen: “O, of- God me zulk een boek voor mijzelf wilde schenken!”1 Engelen des hemels stonden aan zijn zijde, en lichtstralen van Gods troon openbaarden de schatten der waarheid aan zijn verstand. Hij was altijd bevreesd geweest om God te beledigen, maar nu overmeesterde hem de diepe overtuiging van zijn toestand als zondaar sterker dan ooit tevoren.

Een ernstige begeerte om van de zonde vrij te komen en vrede met God te vinden, leidde hem er ten laatste toe, in een klooster te gaan, en zich aan het monnikeleven te wijden. Hier werd hem het laagste werk aangewezen, en moest hij van huis tot huis bedelen. Hij was op die leeftijd, waarop men het meest behoefte heeft aan achting en waardering; en deze lage arbeid kwetste zijn natuurlik gevoel diep; maar hij ver-droeg de vernedering geduldig, gelovende, dat die wegens zijn zonden een noodzakelikheid was.

Ieder ogenblik, dat zijn dagelikse plichten hem veroorloofden, gebruikte hij voor studie, beroofde zich van slaap, en ontzegde zich zelfs de tijd, die aan zijn schamele maaltijden besteed werd. Boven alles had hij de studie van Gods Woord lief. Hij had een Bijbel gevonden, die aan een ketting vastlag aan de kloostermuur, en menigmaal begaf hij zich daarheen. Naarmate de overtuiging van zijn zouden dieper werd, zocht hij door zijn eigen werken zich vergeving en vrede te verwerven. Hij leidde een uiterst hard leven, trachtende door vasten, waken, en geselen het boze in zijn karakter, waarvan het kloosterleven hem niet had bevrijd, te onderdrukken. Voor geen opoffering schrikte hij terug, waardoor hij tot die reinheid van hart kon geraken, die hem in staat zou stellen, de goedkeuring Gods te erlangen. “Ik was waarlik een vrome monnik,” zei hij later, “en volgde de regels van mijn orde strikter op, dan ik uitleggen kan. Indien ooit een monnik de hemel kon gewinnen door zijn werken als kloosterbroeder, zou ik er zeker aanspraak op gehad hebben. . . . Indien ik veel langer ware voortgegaan, zou ik mijn kastijdingen van het vlees waarlik tot de dood hebben doorgevoerd.” Als gevolg van deze pijnlike tucht verloor hij zijn krachten, en begon aan flauwten te lijden, de gevolgen waarvan hij nooit geheel te boven kwam. Maar ondanks al zijn inspanning vond hij geen verlichting voor zijn bezwaarde ziel. Hij werd ten laatste bijna tot wanhoop gedreven.

Toen Luther meende, dat alles verloren was, verwekte God hem een vriend en helper. De vrome Staupitz opende Gods Woord voor Luthers verstand, en maande hem aan, van zichzelf af te zien, op te houden met te denken aan de eeuwige straf voor de overtreding van Gods wet, en te zien op Jezus, zijn Heiland, die de zonden vergeeft. “Werp u in de armen van uw Verlosser, in plaats van uzelf te martelen wegens uw zonden. Vertrouw op Hem,— op de rechtvaardigheid van Zijn leven,— op het zoenoffer van Zijn dood. . . . Luister naar Gods Zoon. Hij werd mens, om u de verzekering te geven van Gods vrije genade.” “Heb Hem lief, die u eerst heeft liefgehad.”

Aldus sprak deze boodschapper der barmhartigheid. Zijn woorden maakten een diepe indruk op Luthers hart. Na menige kamp met zijn langgekoesterde dwalingen was hij in staat de waarheid te vatten, en kwam er vrede in zijn verontruste ziel.Luther werd tot priester geordend, en uit het klooster geroepen om professor te worden aan de universiteit te Wittenberg. Hier legde hij zich toe op de studie van de Schriften in de oorspronkelike talen. Hij begon lezingen te houden over de Bijbel; en het boek van de

Psalmen, de Evangelieën, en de Brieven werden aan een menigte verrukte hoorders uitgelegd. Staupitz, zijn vriend en prior, drong erop aan, dat hij de preekstoel zou bestijgen, en het Woord Gods prediken. Luther twijfelde, daar hij zich onwaardig gevoelde om tot het volk te spreken in de plaats van Christus. Het was eerst na lange strijd dat hij toegaf aan het dringende verzoek van zijn vrienden. Hij was reeds machtig in de Schriften, en de genade Gods rustte op hem. Zijn welsprekendheid boeide zijn hoorders; de duidelikheid en kracht, waarmede hij de waarheid voorstelde, overtuigde hun verstand, en zijn ernst sprak tot hun harten.

Luther was nog steeds een getrouwe zoon van de Roomse kerk, en dacht er niet aan, dat hij ooit iets anders zou zijn. In Gods voorzienigheid werd hij ertoe geleid, Rome te bezoeken. Hij reisde te voet, en bracht de nachten door in de kloosters langs de weg. In een zeker klooster in Italië stond hij verbaasd over de rijkdom, de pracht en de weelde, die hij aantrof. Begiftigd met een prinselik inkomen, leefden de monniken in prachtige vertrekken, kleedden zich in de rijkste en kostbaarste klederen, en gingen te gast aan een overvloedige dis. Met pijnlike aandoeningen vergeleek Luther dit toneel met de zelfverloochening en de ontbering van zijn eigen leven. Verbijstering kwam over zijn ziel.

Eindelik aanschouwde hij in de verte de stad van de zeven heuvelen. Met diepe ontroering wierp hij zich ter aarde, uitroepende: "Heilig Rome, ik groet u!"1 Hij nam zijn intrek in de stad, bezocht de kerken, luisterde naar de wonderlike verhalen van priesters en monniken, en nam deel aan al de vereiste ceremonieën. Overal zag hij tonelen, die hem met verbazing en afschuw vervulden. Hij zag dat er verdorvenheid heerste onder alle klassen van de geestelikheid. Hij hoorde de prelaten onkuise grappen maken, en ontzette zich over hun vreselike ongebondenheid, zelfs onder de mis. Wanneer hij zich onder de monniken en burgers mengde, vond hij losbandigheid en onmatigheid. Waarheen hij zich ook wendde, trof hij in plaats van heiligheid bandeloosheid aan. "Het is ongelofelik," schreef hij, "welke zonden en afschu- welikheden te Rome bedreven worden; ze moeten gezien en aangehoord worden, om er geloof aan te kunnen slaan. Het is z— erg, dat men gewoon is te zeggen: 'Indien er een hel is, moet Rome er op gebouwd zijn. Het is een afgrond, waaruit alle zonden voortkomen.'"1

In een dekreet had de paus juist in die tijd aflaat beloofd aan een ieder, die op zijn knieën dè "Pilatus trap" zou opklimmen, van welke gezegd werd, dat onze Heiland hem was afgeklommen toen hij de Romeinse gerechtszaal uitging, en die op wonderdadige wijze van Jeruzalem naar Rome over- geplaatst was. Luther klom op zekere dag in volle toegewijd- heid deze trap op, maar hoorde plotseling een stem als een donderslag, die tot hem scheen te zeggen: "De rechtvaardige zal uit het geloof leven." Hij sprong op, en haastte zich met schaamte en afschuw weg van de plaats. Die tekst verloor nooit zijn macht over zijn ziel. Van die tijd af zag hij duide- liker dan ooit tevoren de valsheid in van het vertrouwen op mensewerken tot zaligheid, en de noodzakelikheid van een onwrikbaar geloof in de verdiensten van Christus. Zijn ogen waren geopend, om nooit weer gesloten te worden voor de valsheid van het pausdom. Toen hij zijn gelaat van Rome afkeerde, had hij ook zijn hart ervan afgekeerd, en van die tijd af werd de klove wijder, totdat hij alle verbintenis met de pauselike kerk verbrak.

Na zijn terugkeer uit Rome ontving Luther van de universiteit te Wittenberg de graad van Doktor in de Godgeleerdheid. Nu was hij vrij, gelijk nooit tevoren, om zich aan de Schriften te wijden, die hij liefhad. Hij had een plechtige gelofte gedaan, dat hij al de dagen van zijn leven Gods Woord zorgvuldig zou onderzoeken en het met getrouwheid prediken, en niet de gezegden en leerstellingen van de pausen. Hij was niet langer slechts een monnik of professor, maar de gezaghebbende heraut van de Bijbel. Hij was als een herder geroepen om Gods kudde

te weiden, die hongerde en dorstte naar de waarheid. Hij verklaarde met beslistheid, dat de Christenen geen andere leerstellingen behoorden aan te nemen, dan die gegrond waren op het gezag van de Heilige Schriften. Deze woorden raakten aan het wezenlike fondament van de pauselike oppermacht. Ze bevatten het levensbeginsel van de Hervorming.

Luther zag het gevaar in, van menselike theorieën boven Gods Woord te stellen. Onbevreesd viel hij de spekulatieve ongelovigheid van de geleerden aan, en stelde zich tegen de wijsbegeerte en godgeleerdheid, wier invloed zo lang het volk beheerst had. Hij verklaarde, dat zulke studieën niet alleen geen waarde hadden, maar verderfelik waren, en trachtte het verstand van zijn hoorders van de valse redeneringen van de wijsgeren en godgeleerden naar de eeuwige waarheden te leiden, die de profeten en apostelen aan het licht hebben gebracht.

Kostbaar was de boodschap, die hij bracht aan de begerige scharen, welke aan zijn lippen hingen. Nooit hadden ze zulke woorden gehoord. De blijde tijding van des Heilands liefde, de verzekering van vergeving en vrede door Zijn verzoenend bloed, verheugde hun harten en vervulde hen met onvergan- kelike hoop. Te Wittenberg was een licht ontstoken, waarvan de stralen de uiterste delen van de aarde zouden beschijnen, en dat in helderheid zou toenemen tot het einde der tijden.

Maar licht en duisternis kunnen niet samengaan. Tussen waarheid en dwaling bestaat een onverzoenlike strijd. Om de ene op te houden en te verdedigen, moet de andere aangevallen en nedergeworpen worden. Onze Heiland zelf verklaarde: “Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.” Luther zei enige jaren na het begin van de Hervorming: “God leidt mij niet, Hij drijft me voort, Hij voert me verder; ik ben geen meester over mijzelf. Ik zou gaarne in rust leven, maar word in het midden van oproer en omwenteling geworpen.” Nu stond hij op het punt van in de strijd ingewikkeld te worden.

De Roomse Kerk had een handelswaar gemaakt van de genade Gods. De tafelen van de wisselaarsm3 waren naast de altaren opgezet, en de lucht weergalmde van het geschreeuw van de kopers en verkopers. Onder het voorwendsel van gelden te verzamelen voor de bouw van de Sint Pieterskerk te Rome, werden er in het publiek aflaten voor de zonden te koop aangeboden op gezag van de paus. Met de prijs van misdaden zou er een kerk gebouwd worden voor Gods eredienst,— de hoeksteen gelegd met het loon der ongerechtigheid. Maar dezelfde middelen, die aangewend werden tot Rome’s verheffing, brachten de doodsteek toe aan zijn macht en grootheid. Het was dit, dat de vastberadenste en voorspoedigste van Rome’s vijanden verwekte, en aanleiding gaf tot de strijd, die Rome’s troon schokte, en de drievoudige kroon op het hoofd van de paus deed wankelen.

De beambte, die aangesteld was om in Duitschland de aflaathandel te bezorgen — Tetzel genaamd — was schuldig bevonden aan de laagste vergrijpen tegen de samenleving en tegen de wet van God; maar, aan de straf op zijn misdaden ontkomen zijnde, werd hij gebruikt om de onbeschaamde handelsplannen van de paus te helpen uitvoeren. Met grote schaamteloosheid uitte hij de schandelikste leugens, en vertelde wonderlike verhalen om een

onwetend, lichtbewogen en bijgelovig volk te misleiden. Hadden ze Gods Woord gehad, ze zouden niet op die wijze bedrogen geworden zijn. Het was om hen onder het beheer van het pausdom te houden, ten einde de macht en weelde van zijn eerzuchtige leiders te doen aangroeien, dat de Bijbel van hen was weggehouden.

Wanneer Tetzel een stad binnentrok, ging er een boodschapper v——r hem uit, die aankondigde: “De genade Gods en van de heilige vader is v——r uw poorten.” En het volk verwelkomde de godlasterende huichelaar, alsof hij God zelf geweest was, die uit de hemel tot hen was nedergekomen. De gruwelike handel werd in de kerk gedreven, waar Tetzel de kansel beklom, en de aflaten prees als de kostbaarste gift van God. Hij verklaarde, dat krachtens zijn certifikaten van vergiffenis, al de zonden, die de koper later zou wensen te begaan, vergeven zouden zijn, en dat “berouw zelfs niet noodzakelik is.” Meer nog, hij verzekerde zijn hoorders, dat de aflaten niet alleen bij machte waren om de levenden te redden, maar ook de doden; dat op hetzelfde ogenblik, dat het geld op de bodem van zijn kist zou rinkelen, de ziel voor wie het betaald was, uit het vagevuur bevrijd zou zijn, en de hemel binnengaan.

Toen Simon de tovenaar de apostelen geld aanbood, om hun de macht om wonderen te doen af te kopen, antwoordde Petrus hem: “Uw geld zij met u ten verderve, omdat ge gemeend hebt, dat de gave Gods door geld verkregen wordt.” Maar Tetzels aanbod werd door duizenden gretig aangenomen. Goud en zilver vloeide in zijn schatkist. Een zaligheid, die met geld gekocht kon worden, was gemakkeliker te verkrijgen dan die waartoe berouw, geloof, en ijverige pogingen vereist werden om de zonde te wederstaan en te overwinnen.

De leer van de aflaten was door geleerde en vrome mannen in de Roomse Kerk tegengestaan en er waren er velen, die geen geloof hechtten aan voorwendselen, welke zo zeer in strijd waren met bet verstand zowel als de openbaring. Geen prelaat durfde zijn stem tegen deze goddeloze handel verheffen, maar de harten van de mensen begonnen beroerd en onrustig te worden, en velen vroegen met bezorgdheid, of God niet door het een of andere middel tussen beide zou treden, om Zijn kerk te reinigen.

Luther, hoewel nog streng katholiek, werd met afschuw vervuld over de lasterlike aanmatigingen van de aflaat- venters. Velen in zijn eigen gemeente hadden bewijzen van vergiffenis gekocht, en begonnen al spoedig tot hun leraar te komen, om hun verschillende zonden te belijden, vergiffenis verwachtende, niet omdat ze berouw hadden en zich wensten te beteren, maar op grond van de aflaat. Luther weigerde hun absolutie, en waarschuwde hen, dat tenzij ze berouw gevoelden en een ander leven leidden, ze in hun zonden zouden omkomen. In grote verslagenheid gingen ze tot Tetzel met de klacht, dat hun biechtvader zijn brieven had geweigerd; en sommigen eisten stoutweg, dat hun het geld teruggegeven zou worden. De monnik was woedend. Hij uitte de vreselikste vloeken, liet vuren aansteken op de publieke pleinen, en verklaarde, dat hij orders had van de paus “om alle ketters te verbranden, die zijn allerheiligste aflaten durfden tegen-staan.”

Luther begon nu met stoutmoedigheid zijn werk als kampvechter van de waarheid. Zijn stem werd van de kansel ge-hoord tot ernstige en plechtige waarschuwing. Hij stelde het volk het walgelik karakter van de zonde voor, en leerde hen, dat het de mens onmogelik is, door eigen werken de schuld er- van te verminderen, of aan de straf erop te ontkomen; dat alleen berouw voor God en geloof in Christus de zondaar redden kan; dat de genade van Christus niet kan worden gekocht, maar een vrije gave is. Hij raadde de mensen aan om geen aflaten te kopen, maar in het geloof op de gekruisigde Heiland te zien. Hij verhaalde zijn eigen smartelike ondervinding, en hoe hij tevergeefs getracht had, zichzelf zaligheid te verwerven door verootmoediging en boetedoening; en verzekerde zijn hoorders, dat hij door van zichzelf af te zien en in Christus te geloven, vrede en geluk gevonden had.

Daar Tetzel in zijn handel en goddeloze aanmatigingen volhardde, besloot Luther, tot een meer doeltreffend protest tegen deze schreeuwende misbruiken over te gaan. Spoedig deed zich een gelegenheid voor. De slotkerk van Wittenberg bevatte veel relikwieën, welke op zekere heilige dagen aan het volk werden vertoond; en volle vergiffenis van zonden werd aan allen geschonken, die de kerk dan bezochten en ter biecht gingen. Gevolgelik stroomde het volk op deze dagen in massa’s daarheen. Een van de gewichtigste van die gelegenheden, het feest van “Allerheiligen,” naderde. De dag tevoren plakte Luther, zich onder de menigte mengende, die reeds naar de kerk op weg waren, een papier aan de kerkdeur aan, dat vijf en negentig stellingen tegen de leer van de aflaten bevatte. Hij verklaarde zich bereid, deze stellingen op de volgende dag in de universiteit te verdedigen tegen allen, die lust mochten gevoelen om ze aan te vallen.

Zijn stellingen trokken algemene aandacht. Ze werden gelezen en herlezen, en naar alle zijden herhaald. Grote op-gewondenheid heerste er aan de universiteit en in de gehele stad. Door deze stellingen werd aangetoond, dat de macht om zonden te vergeven, en de straf erop weg te nemen, nimmer aan de paus of enig mens gegeven was. Het gehele stelsel was bedrog,— een kunstgreep om geld af te persen door partij te trekken van de bijgelovigheid van het volk,— een plan van Satan om de zielen te verwoesten van allen, die op de leugenachtige voorwendsels ervan zouden vertrouwen. Er werd ook duidelik aangetoond, dat het evangelie van Christus de kostbaarste schat van de kerk is, en dat de genade Gods, die daarin wordt geopenbaard, vrijelik geschonken wordt aan allen, die er met berouw en geloof naar zoeken.

Luthers stellingen daagden wederlegging uit; maar niemand durfde er zich aan wagen. De vragen, die hij behandelde, waren in weinige dagen door geheel Duitschland bekend, en weerklonken in enige weken door de gehele Christenwereld. Vele toegewijde Katholieken, die de vreselike goddeloosheid in de kerk gezien en betreurd hadden, maar niet wisten, hoe de voortgang ervan te stuiten, lazen de stellingen met grote blijdschap, en herkenden er de stem van God in. Ze gevoelden, dat God in genade Zijn hand had uitgestrekt om de snel aanwassende vloed van het verderf, die van de bis- schoppelike zetel van Rome uitging, te

keren. Prinsen en overheden verheugden zich in het geheim, dat er perk zou worden gesteld aan de overmoedige macht, die hun het recht ontkende van zijn besluiten in twijfel te trekken.

Maar de zondelievende en bijgelovige menigten schrokken, toen de valse redeneringen, die hun angsten hadden gesust, werden weggevaagd. Listige geesteliken, gestoord in hun werk van misdaden toe te laten, en hun inkomen in gevaar ziende, waren verwoed, en spanden samen om hun aanmatigingen te handhaven. De hervormer had het hoofd te bieden aan bittere beschuldigers. Sommigen klaagden hem aan van haastig en volgens een eerste opwelling gehandeld te hebben. Anderen legden hem hooggevoelendheid ten laste, verklarende dat hij niet van God geleid was, maar door trots en drift. "Wie weet niet," antwoordde hij, "dat men maar zelden een nieuw denkbeeld bekend maken kan zonder enige schijn van trots, of beschuldigd te worden van twist veroorzaakt te hebben? Waarom werden Christus en al de martelaren ter dood gebracht?— omdat ze de schijn op zich laadden van trotse verachters te zijn van de wijsheid van de tijd, waarin ze leefden ; en omdat ze nieuwe waarheden voorstelden, zonder de orakelen van de oude meningen eerst nederig geraadpleegd te hebben."

Andermaal verklaarde hij: "Wat ik doe, zal niet door men- selik beleid, maar door de raad Gods bewerkt worden. Indien het Gods werk is, wie zal het keren? Indien het dit niet is, wie zal het bespoedigen? Niet mijn wil, niet de hunne, niet de onze,— maar Uw wil, o heilige Vader, die in de hemelen zijt!" Ofschoon Luther door Gods Geest bewogen was, om zijn werk te beginnen, zou hij het niet voortzetten zonder zware strijd. De verwijtingen van zijn vijanden, hun verkeerde voorstellingen van zijn doel, en de onrechtvaardige en laster- like aanmerkingen over zijn karakter en beweegredenen, gingen over hem heen als een overweldigende vloed, en bleven niet zonder gevolg. Hij had er zich verzekerd van gehouden, dat de leiders van het volk, zowel in kerk als in school, zich gaarne met hem zouden verenigd hebben in zijn pogingen tot hervorming. Aanmoedigende woorden van hen, die hoge posten bekleedden, hadden hem met vreugde en hoop vervuld. In het verschiet had hij reeds een blijder dag voor de kerk zien dagen. Maar de aanmoediging was in verwijt en veroordeling verkeerd. Vele overheden, in de kerk zowel als in de staat, waren overtuigd van de waarheid van zijn stellingen, maar zagen aldra in, dat het aannemen van deze waarheden grote veranderingen ten gevolge zou hebben.

Het volk te verlichten en te hervormen betekende niet anders, dan het gezag van Rome te ondermijnen, duizenden stromen, die daar nu in de schatkist vloeiden, af te keren, en de overdaad en pracht van de pauselike leiders daardoor zeer te verminderen. Behalve dat, het volk te leren denken en als verantwoordelike wezens te leren handelen, die alleen op Christus zagen als de bron van hun zaligheid, zou de troon van de paus omverwerpen, en ten slotte hun eigen gezag vernietigen. Om deze reden weigerden ze de meerdere kennis, die God hun aanbood, aan te nemen, en schaarden zich tegen Christus en de waarheid, door zich tegen de man te stellen, die Hij gezonden had om hen te verlichten.

Luther beefde wanneer hij op zichzelf zag,— één enig man tegenover de grootste machten van de aarde. Hij twijfelde er somtijds aan, of hij er waarlik door God toe geleid was, om zichzelf tegen het gezag van de kerk te stellen. “Wie was ik,” schrijft hij, “dat ik de majesteit van de paus zou tegenstaan, voor wie ... de koningen van de aarde en de gehele wereld heefden?” . . . “Niemand kan zich indenken, wat mijn hart geleden heeft gedurende die eerste twee jaren, en tot welk een moedeloosheid, ik mag het wel wanhoop noemen, ik somtijds verviel.” Maar hij werd niet aan ontmoediging ten prooi. Toen mensesteun hem ontviel, zag hij op God alleen, en ondervond, dat hij in volle veiligheid kon leunen op die almachtige arm.

Aan een vriend van de Hervorming schreef Luther: “Wij kunnen noch door studie, noch door verstandelike ontwikkeling inzicht in de Schriften verkrijgen. Daarom moet uw eerste plicht zijn, met gebed te beginnen. Smeek de Heer, om u naar Zijn rijke barmhartigheid genadiglik een waar begrip van Zijn Woord te schenken. Er is geen andere uitlegger van het woord Gods, dan de Schrijver van dat woord zelf, zoals Hij gezegd heeft: ‘Ze zullen allen van God geleerd zijn.’ Verwacht niets van uw eigen werk, van uw eigen verstand: vertrouw alleen op God, en de invloed van Zijn Geest. Neem dit aan op het gezegde van een mens, die de zaak op de proef gesteld heeft.” Hier is een uiterst belangrijke les voor hen, die gevoelen, dat God hen geroepen heeft om de ernstige waarheden voor deze tijd aan anderen te brengen. Deze waarheden zullen de vijandschap doen ontbranden van Satan, en van hen, die de fabelen, welke hij verzonnen heeft, liefhebben. In de strijd met de boze machten is er meer nodig dan kracht van verstand en menselike wijsheid.

Wanneer de vijanden zich beriepen op gebruiken en overleveringen, of op de beweringen en het gezag van de paus, ont-moette Luther hen met de Bijbel, en de Bijbel alleen. Hier waren bewijsgronden, waar ze niets tegen zeggen konden; daarom schreeuwden de slaven van vormen en bijgeloof om zijn bloed, gelijk de Joden het bloed van Christus geëist hadden. “Hij is een ketter,” riepen de Roomse ijveraars. “Het is hoogverraad, zulk een gruwelike ketter een uur langer te laten leven! Laat het schavot onmiddellik voor hem opgericht worden!” Maar Luther werd hun woede niet ten prooi. God had een werk voor hem te doen, en engelen werden van de hemel gezonden om hem te beschermen. Velen echter, die van Luther het kostbare licht ontvangen hadden, ondervonden Satans woede, en verduurden ter wille van de waarheid onbevreesd marteling en dood. Luthers leer trok de aandacht van ernstigdenkenden door geheel Duitschland.

Uit zijn preken en geschriften straalde licht, dat duizenden wakker schudde en verlichtte. Een levend geloof begon de plaats in te nemen van de dode vorme- likheid, die de kerk zo lang aan banden had gelegd. Het volk verloor dageliks meer zijn vertrouwen in Rome’s bijgeloof. De bolwerken van vooroordeel begonnen weg te vallen. Gods woord, waaraan Luther iedere leerstelling en iedere eis toetste, was gelijk een tweesnijdend zwaard, dat tot in de harten van het volk doordrong. Overal ontwaakte er een verlangen naar geestelike vooruitgang. Alom ontstond een hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, gelijk sedert eeuwen niet gekend was geweest. De ogen van het volk, die zo lang op menselike instellingen

en aardse middelaars gericht geweest waren, wendden zich nu in berouw en geloof naar Christus en die gekruist.

Deze algemene belangstelling wekte de vrees van de pauselike gezaghebbers nog meer op. Luther werd gedagvaard om te Rome te verschijnen, en zich te verantwoorden op een aanklacht van ketterij. Het bevel vervulde zijn vrienden met schrik. Ze kenden het gevaar maar al te goed, dat hem bedreigde in die verdorven stad, die alreeds dronken was van het bloed van de martelaren voor Jezus. Ze verzetten zich tegen zijn gaan naar Rome, en verzochten, dat zijn onderzoek in Duitschland zou mogen plaats vinden.

Deze schikking werd eindelik getroffen, en een pauselike afgevaardigde aangesteld om de zaak te horen. In de instruk- tieën, welke deze beambte van de opperpriester ontving, werd gezegd dat Luther reeds tot ketter verklaard was. Er werd aan de afgevaardigde daarom opgedragen, hem te "vervolgen en zonder verwijl tot zwijgen te brengen." Indien hij standvastig zou blijven, en het de afgevaardigde niet gelukken zou, om zich van zijn persoon meester te maken, was hij gemachtigd "om hem in alle plaatsen in Duitschland vogelvrij te verklaren, en om allen, die met hem verbonden waren, uit de weg te ruimen, te vloeken, en in de ban te doen." En verder, ten einde deze verderfelike ketterij volkomen uit te roeien, beval de paus zijn afgevaardigde, om allen, welke waardigheid ze ook bekleden mochten in kerk of staat, behalve de keizer, buiten de gemeenschap van de kerk te sluiten, zo ze zouden nalaten, Luther en zijn aanhangers te grijpen en over te leveren aan de wraak van Rome.

Hieruit toont zich de ware geest van het pausdom. Geen spoor van Christelik beginsel, of zelfs van gewone rechtvaar digheid, is in het gehele dokument te vinden. Luther was ver van Rome verwijderd; hij had geen gelegenheid gehad, om zijn gedrag of zijn ingenomen stelling te verklaren of te verdedigen; toch werd hij, v——r zijn zaak nog onderzocht was, kortweg verklaard een ketter te zijn, en dezelfde dag gewaarschuwd, beschuldigd, verhoord, en veroordeeld; en dat alles door de heilige vader, zoals hij zichzelf noemt, het enige, oppermachtige, onfeilbare gezag in kerk of staat!

In deze tijd, toen Luther zo zeer behoefte had aan het medegevoel en de raad van een trouwe vriend, zond Gods voor-zienigheid Melanchton naar Wittenberg. Jong van jaren, nederig en schroomvallig in zijn manieren, gewon Melanchtons gezond oordeel, uitgebreide kennis, en innemende welspre-kendheid, die zich aan reinheid en oprechtheid van karakter paarden, algemene bewondering en achting. Zijn schitterende talenten waren niet meer opvallend dan de zachtheid van zijn aanleg. Hij werd spoedig een ernstig discipel van het evangelie, en Luthers vertrouwdste vriend en meest gewaardeerde steun; zijn zachtheid, voorzichtigheid, en zorgvuldigheid dienden als aanvulling van Luthers moed en ijver. Hun samen- werking gaf kracht aan de Hervorming, en was een bron van grote aanmoediging voor Luther.

Augsburg was bepaald als de plaats, waar het verhoor zou gehouden worden, en de hervormer begaf zich te voet op reis daarheen. Men maakte zich ernstig over hem bezorgd.

Er was openlik gedreigd, dat hij op reis gegrepen en vermoord zou worden, en zijn vrienden smeekten hem, het niet te wagen. Ze drongen er zelfs bij hem op aan, dat hij Wittenberg een tijd lang verlaten zou, en veiligheid zoeken bij degenen, die hem met vreugde zouden beschermen. Maar hij wilde de post, die God hem aangewezen had, niet opgeven. Hij moest getrouw verder gaan met de waarheid te handhaven, niettegenstaande de stormen, die om hem woedden. Zijn taal was: “Ik ben ge-lijk Jeremia, een man van strijd en twist; maar hoe meer ze me dreigen, hoe meer ze mijn blijdschap verhogen. ... Ze hebben mijn eer en mijn goede naam reeds door het slijk gesleurd. Al wat me nog rest, is mijn nietswaardig lichaam; laat hen dat ook hebben; ze zullen mijn leven daardoor slechts enige uren verkorten. Maar wat mijn ziel aangaat, die zullen ze niet krijgen. Hij, die het Woord van Christus aan de wereld wenst te brengen, moet ieder uur de dood ver-wachten.”

De tijding van Luthers aankomst te Augsburg gaf grote voldoening aan de pauselike afgevaardigde. De lastige ketter, die de aandacht van de gehele wereld tot zich trok, scheen nu in de macht van Rome te zijn, en de afgevaardigde nam zich voor, dat hij niet zou ontsnappen. De hervormer had verzuimd, zich van een vrijgeleide te voorzien. Zijn vrienden drongen erop aan, dat hij niet zonder dat dokument voor de afgevaardigde zou verschijnen, en zijzelven namen op zich, het van de keizer te verkrijgen. Het was het plan van de afgevaardigde om Luther zo mogelik te dwingen om te herroepen, of, indien dit niet gelukte, hem naar Rome te laten voeren, om in het lot van Huss en Jérome te delen. Daarom trachtte hij door zijn handlangers Luther te overreden, om zonder vrijgeleide te verschijnen, en zich aan zijn genade toe te vertrouwen. Dit weigerde de hervormer beslist. Niet voordat hij het geschrift, dat hem de bescherming van de keizer verzekerde, ontvangen had, verscheen hij in de tegenwoordigheid van de pauselike afgezant.

Uit voorzichtigheid besloten de Katholieken, te trachten Luther te winnen door een schijn van zachtheid. De afgevaardigde betoonde zich zeer vriendelik, wanneer hij zich met hem onderhield; maar hij eiste, dat Luther zich onvoorwaar- delik aan het gezag van de kerk zou onderwerpen, en ieder punt zou toegeven, zonder bespreking of onderzoek. Hij had het karakter van de man, met wie hij te doen had, niet naar waarde geschat. Luther drukte in zijn antwoord zijn ontzag voor de kerk uit, zijn verlangen naar waarheid, verder zijn bereidheid om alle bezwaren tegen wat hij verkondigd had te beantwoorden, en zijn leerstellingen te onderwerpen aan het besluit van zekere voorname universiteiten. Maar tegelijkertijd kwam hij op tegen de eis van de kardinaal, dat hij herroepen zou, zonder dat er bewezen was, dat hij dwaalde.

Het enige antwoord was: “Herroep, herroep.” De hervormer toonde aan, dat zijn stelling zich grondde op de Schriften, en verklaarde vastberaden, dat hij de waarheid niet herroepen kon. De legaat, onmachtig om Lutlrers beweringen te weerleggen, overstelpte hem met een vloed van verwijten, spotternijen en vleierijen, doorspekt met aanhalingen uit de overleveringen, en gezegden van de kerkvaders, en liet de hervormer geen gelegenheid om te spreken. Ziende dat de bijeenkomst, op deze wijze voortgezet, volkomen nutteloos zou zijn,

verkreeg Luther eindelik zeer schoorvoetend vergunning, om zijn antwoord in geschrifte voor te leggen. “Met zo te doen,” schreef hij aan een vriend, “staat er voor de verdrukte een dubbele kans open; ten eerste kan, wat geschreven staat, onderworpen worden aan het oordeel van anderen; en ten tweede heeft men beter gelegenheid om op de banghartigheid, zo al niet het geweten van een aanmatigende en ratelende despoot te werken, door wiens gebiedende taal men anders overweldigd zou worden.”

Bij het volgende onderhond leverde Luther een heldere, beknopte en krachtige uiteenzetting van zijn inzichten, overvloedig gestaafd door vele aanhalingen uit de Schriften. Na dit geschrift voorgelezen te hebben, overhandigde hij het aan de Kardinaal, die het echter met verachting ter zijde wierp, verklarende, dat het een hoop ijdele woorden en ontoepasselike aanhalingen was. Luther, nu volkomen wakker geschud, stelde zich tans tegenover de trotse prelaat op diens eigen grond,— de overleveringen en leerstellingen van de kerk,— en wierp zijn stellingen volkomen omver.

Toen de prelaat zag, dat Luthers redenering niet weder- legd kon worden, verloor hij alle zelfbeheersing, en riep woedend uit: “Herroep, of ik zal u naar Rome zenden, om daar voor de rechters te verschijnen, die aangesteld zijn om kennis van uw zaak te nemen. Ik zal u met al uw aanhangers, en allen, die u te eniger tijd ter wille zullen zijn, in de ban doen, en hen uit de kerk werpen.” En eindelik verklaarde hij op hoge en toornige toon: “Herroep, of kom niet weer terug.” De hervormer trok zich onmiddellik met zijn vrienden terug, op die wijze duidelik te kennen gevende, dat er van hem geen herroeping te verwachten was. Dit was niet de bedoeling van de kardinaal geweest. Hij had zich gevleid, dat hij Luther door geweld tot onderwerping zou kunnen drijven. Nu, met zijn aanhangers alleen gelaten, keek hij de een na de ander aan, ten hoogste teleurgesteld over de onverwachte mislukking van zijn plannen.

Luthers pogingen bleven bij deze gelegenheid niet zonder goede gevolgen. De vele verzamelden, die tegenwoordig waren, hadden de gelegenheid gehad om de twee mannen te vergelijken, en voor zichzelven te oordelen, welke geest zich in hen had geopenbaard, zowel als over de kracht en waarheid van hun stellingen. Hoe opvallend was de tegenstelling! De hervormer, eenvoudig, nederig, standvastig, stond daar in de kracht Gods, met de waarheid aan zijn zijde; de afgevaardigde van de paus, zelfbewust, overheersend, trots en onre- delik, leverde geen enkele bewijsgrond uit de Schriften, en riep desniettemin op heftige toon: “Herroep, of ge zult naar Rome gezonden worden om uw straf te ontvangen.”

Hoewel Luther een vrijgeleide ontvangen had, smeedden de Katholieken een aanslag om hem te grijpen en gevangen te zetten. Zijn vrienden drongen erop aan, dat, daar het nutteloos voor hem was om nog langer te vertoeven, hij zonder verwijl naar Wittenberg zou terugkeren, en dat de grootste zorg moest gedragen worden, dat zijn voornemen geheim zou blijven. Gevolgelik verliet hij Augsburg te paard v——r het aanbreken van de dag, slechts van een gids vergezeld, die de magistraat hem verschaft had. Met angstige voorgevoelens ging hij heimelik door de donkere en stille straten van de stad. Waakzame en wrede vijanden hadden

zijn ondergang besloten. Zou hij aan de strikken ontkomen, die ze voor hem gespannen hadden ? Dat waren ogenblikken van benauwdheid en ernstig gebed. Hij kwam bij een kleine poort in de muur van de stad. Die werd hem geopend, en zonder verhindering ging hij er met zijn gids door. Eenmaal veilig buiten, ver-haastten de vluchtelingen hun spoed, en v——r de afgevaardigde van Luthers vertrek hoorde, was hij buiten het bereik van zijn vervolgers. Satan en zijn handlangers waren bedrogen. De man, die ze in hun macht dachten te hebben, was als een vogel aan de strik van de vogelvanger ontkomen.

Bij het horen van Luthers ontvluchting was de afgevaardigde buiten zichzelf van verbazing en toorn. Hij had verwacht, grote eer te behalen door wijsheid en standvastigheid in zijn onderhandeling met deze rustverstoorder van de kerk, maar zijn hoop werd beschaamd. Hij luchtte zijn toorn in een brief aan Frederik, de keurvorst van Saksen,waarin hij Luther bitterlik beschuldigde,en eiste dat Frederik de hervormer naar Rome zenden, of hem uit Saksen verbannen zou.In zijn verdediging drong Luther erop aan, dat de afgevaardigde of de paus hem zijn dwalingen uit de Schriften zou tonen, en verbond zich op het plechtigst, zijn leerstellingen af te zweren, indien ze konden bewezen worden in strijd te zijn met Gods woord. En hij drukte zijn dankbaarheid aan God uit, dat hij waardig geacht was, voor zulk een heilige zaak te lijden.

De keurvorst wist nog weinig van de hervormde leer, maar was diep getroffen door de oprechtheid, kracht en klaarheid van Luthers woorden; en Frederik besloot zijn beschermer te zullen zijn, totdat er bewezen zou worden, dat de hervormer dwaalde. Antwoordende op de eis van de afgevaardigde, schreef hij: ” ‘Gij behoorde tevreden te zijn, daar Doktor Martin te Augsburg voor u verschenen is. Wij verwachtten niet, dat ge hem zoudt trachten te laten herroepen, zonder hem eerst van zijn dwaling te overtuigen. Geen van de geleerden in ons vorstendom hebben ons medegedeeld, dat Martins leer goddeloos, antichristelik, of ketters is.’ De vorst weigerde bovendien om Luther naar Rome te zenden, of hem uit zijn staten te verbannen.”

De keurvorst zag in, dat de zedelike banden van de maatschappij aan alle kanten aan het verslappen waren. Een groot hervormingswerk was nodig. De ingewikkelde en kostbare inrichtingen om misdaad tegen te gaan en te straffen zouden onnodig zijn, indien de mensen Gods geboden en de voorschriften van een verlicht geweten slechts erkenden en gehoorzaamden. Hij zag, dat Luthers arbeid zich naar dit doel heenstrekte, en hij verheugde er zich in het geheim over, dat er zich een betere invloed in de kerk deed gelden.

Ook zag hij, dat Luther als professor aan de universiteit met uitstekend gevolg werkzaam was. Nog was er pas een jaar verlopen sinds Luther zijn stellingen aan de slotkerk aangeplakt had, en toch was het aantal van de pelgrims, die de kerk op het feest van Allerheiligen bezochten, reeds veel minder. Rome was van aanbidders en gaven beroofd geworden, maar hun plaats was ingenomen door een andere klasse van mensen, die zich nu naar Wittenberg spoedden,— geen pelgrims om de relikwieën te aanbidden, maar studenten, die de

gehoorzalen vulden. De geschriften van Luther hadden overal nieuwe belangstelling in de Heilige Schriften aangewakkerd, en niet alleen uit alle delen van Duitschland, maar ook uit andere landen stroomden er studenten naar de universiteit. Jonge mannen, die voor de eerste maal Wittenberg in het gezicht kregen, “hieven hun handen op naar de hemel, en loofden God, die het licht der waarheid uit deze stad liet schijnen, gelijk in vroegere tijden van de berg Zion, om het tot de verstverwij- derde landen te laten doordringen.” 11D’Aubigné, boek 4, Kap. 10. 11D’Aubigné, boek 4, Kap. 10.

Luther was nog slechts gedeeltelik van de dwalingen van het Katholicisme bekeerd. Maar het vergelijken van het Heilige Woord met de pauselike dekreten en instellingen vervulde hem met verbazing. “Ik lees,” schreef hij, “de dekreten van de opperpriesters, en ... ik weet niet of de paus de antichrist zelf is, of zijn apostel; z— verkeerd wordt Christus erin voorgesteld, en zelfs gekruisigd.” Toch ondersteunde Luther in deze tijd de Roomse Kerk nog, en dacht er niet aan, dat hij zich ooit van zijn gemeenschap zou afscheiden. De geschriften en leer van de hervormer werden onder ieder volk van de Christenheid verspreid. Het werk breidde zich uit naar Zwitserland en Holland. Kopieën van zijn geschriften braken zich baan naar Frankrijk en Spanje. In Engeland werd zijn leer als het woord des levens ontvangen. De waarheid had zich ook tot België en Italië uitgestrekt. Duizenden werden uit hun doodslaap wakker geschud tot de vreugde en de hoop van een leven des geloofs.

Rome’s woede steeg voortdurend door de aanvallen van Luther; en sommige van zijn fanatieke tegenstanders, zelfs doktoren aan Katholieke universiteiten, verklaarden dat hij, die de opstandige monnik zou doden, zonder zonde zijn zou. Op zekere dag sprak een vreemdeling de hervormer aan, met een pistool onder zijn mantel verborgen, en vroeg hem, waarom hij zonder geleide was. “Ik ben in Gods hand,” antwoordde Luther. “Hij is mijn hulp en mijn schild. Wat kan de mens mij doen?” Op het horen van deze woorden verbleekte de vreemdeling, en vluchtte uit de tegenwoordigheid van de engelen des hemels.

Bij Rome stond de verdelging van Luther vast; maar God was zijn bescherming. Zijn leer werd overal vernomen,—“in nederige woningen en kloosters, ... in de kastelen van de edelen, aan de universiteiten, in de paleizen van de koningen; en mannen van edel karakter stonden aan alle kanten op, om zijn pogingen te ondersteunen.” Het was omtrent deze tijd, dat Luther door het lezen van de werken van Huss bemerkte, dat de Boheemse hervormer de grote waarheid van reehtvaardigmaking door het geloof, die hijzelf trachtte voor te staan en te leren, ook voorgestaan had. “We zijn allen,” sprak Luther, “Paulus, Augustinus en ikzelf, zonder het te weten, Hussieten geweest.” “God zal de wereld zeker bezoeken,” vervolgde hij, “omdat de waarheid een eeuw geleden gepredikt is en verbrand is geworden.”

In een beroep op de keizer en de Duitse adel ten behoeve van de Hervorming van het Christendom, schreef Luther aangaande de paus: “Het is iets vreseliks om de man, die zich de stedehouder van Christus noemt, een pracht te zien ten toon spreiden, waarin geen enkel keizer hem gelijk kan staan. Is dat de eenvoudige Jezus of de nederige Petrus gelijk zijn? De

paus, zeggen ze, is de heer van de wereld! Maar Christus, wiens stedehouder hij zich beroemt te zijn, heeft gezegd: ‘Mijn koninkrijk is niet van deze wereld.’ Kan het rijk van een stedehouder zich verder uitstrekken dan dat van zijn hoofd?”

Over de universtiteiten schreef hij op de volgende wijze: “Ik vreze zeer, dat de universiteiten de grote poorten zullen blijken, die naar de hel leiden, tenzij ze ijverig zorg dragen, de Heilige Schriften uit te leggen, en die in de harten van de jongelingschap in te griffen. Ik raad niemand aan zijn kind te zenden, waar de Heilige Schriften niet de eerste plaats innemen. Iedere inrichting, waar Gods woord niet aanhoudend bestudeerd wordt, moet aan bederf blootstaan.” Dit beroep verspreidde zich snel door Duitschland, en oefende een machtige invloed op het volk uit. Het gehele volk kwam in beroering, en grote scharen werden opgewekt om zich om de standaard van de hervorming te scharen. Luthers tegenstanders, brandende van verlangen om zich te wreken, drongen er bij de paus op aan, dat hij beslissende stappen tegen hem zou nemen. Er werd besloten, zijn leerstellingen onmiddellik te veroordelen. Zestig dagen werden de hervormer en zijn aanhangers toegestaan, aan het eind waarvan, zo ze niet herriepen, allen in de ban zouden gedaan worden. Dat was een vreselike krisis voor de Hervorming. Eeuwen lang had de ban van Rome machtige vorsten schrik aangejaagd ; hij had grote rijken met ellende en verwoesting vervuld. Zij, die door dit oordeel getroffen waren, werden algemeen met angst en afschuw beschouwd; ze waren verstoten van omgang met hun medemensen, en werden als misdadigers behandeld, die uitgeroeid moesten worden.

Luther was niet blind voor de storm, die over hem zou losbarsten, maar bleef standvastig, vertrouwende op Christus als zijn hulp en zijn schild. Met het geloof en de moed van een martelaar schreef hij : “Wat er gebeuren zal, weet ik niet, en wens het ook niet te weten. . . . Waar de slag me ook moge treffen, ik vrees hem niet. Zelfs geen boomblad valt af zonder de wil van onze Vader. Hoeveel te meer zal Hij zorg dragen voor ons! Het is een lichte zaak om voor het Woord te sterven, daar dit Woord, dat vlees voor ons werd, zelf gestorven is. Indien we met Hem sterven, zo zullen we met Hem leven; en, doorstaande wat Hij voor ons heeft doorgestaan, zullen we komen, waar Hij is, en eeuwig met Hem wezen.”

Toen de pauselike ban Luther bereikte, sprak hij: “Ik veracht hem, en verzet er mij tegen als goddeloos en vals . . . Het is Christus zelf, die daarin veroordeeld wordt. ... Ik verblijd er mij in, dat ik zoveel moet lijden voor de beste zaak, die er bestaat. Reeds gevoel ik grotere vrijheid in mijn hart, want nu weet ik eindelik, dat de paus de antichrist is, en zijn troon die van de Satan zelf.” Toch bleef het bevel van Rome niet zonder gevolg. Gevangenis, marteling en zwaard waren machtige wapenen om (1D’Aubigné, bock 6, Kap. 9 (3de Londense ed., Waltlier, 1840). gehoorzaamheid af te dwingen. De zwakken en bijgelovigen beefden voor het dekreet van de paus, en terwijl er algemene sympathie met Luther heerste, gevoelden velen, dat het leven hun te dierbaar was om het voor de zaak van de hervorming in de waagschaal te stellen. Alles scheen aan te duiden, dat het werk van de hervorming bijna ten einde was.

Luther echter bleef onbevreesd. Rome had hem zijn banvloeken toegeslingerd; en de wereld zag toe, er niet aan twij-felende dat hij zou omkomen, of gedwongen worden om toe te geven. Maar met vreselike kracht wierp hij het vonnis van veroordeling op Rome zelf terug, en gaf in het openbaar zijn besluit te kennen, om die kerk voor altijd te verlaten. In de tegenwoordigheid van een menigte studenten, doktoren en burgers uit alle standen verbrandde Luther de pauselike bul, tezamen met de kanonieke wetten, de dekreten, en zekere geschriften, die de pauselike macht ondersteunden. “Het is mijn vijanden gelukt,” zo zei hij, “om door het verbranden van mijn boeken de zaak der waarheid schade aan te doen in de gemoederen van het gewone volk, en hun zielen te laten verloren gaan; om die reden verbrand ik wederkerig ook hun hoeken. Een ernstige strijd is juist begonnen. Tot nu toe heb ik maar met de paus gespeeld. Ik ben dit werk in Gods naam begonnen; het zal zonder mij en door Zijn macht voleindigd worden.”

Op de verwijtingen van zijn vijanden, die hem tartten met de zwakheid van zijn zaak, antwoordde Luther: “Wie weet of God me niet gekozen en geroepen heeft; en of zij niet behoorden te vrezen, dat ze, door mij te verachten, misschien God zelf verachten ? Mozes was alleen bij de uittocht uit Egypte; Elia stond alleen onder de regering van Koning Achab; Je- saja was alleen te Jeruzalem; Ezechiël alleen te Babylon, . . . God heeft nimmer de hogepriester of enig groot man tot profeet verkoren; maar Hij koos gewoonlik lage en verachte mannen, eens zelfs de herder Amos. In iedere eeuw zijn de heiligen gedwongen geworden om de groten, koningen, prinsen, priesters en wijze mannen te bestraffen, op gevaar van hun leven. ... Ik zeg niet, dat ik een profeet ben; maar wat ik zeg, is, dat zij juist daarom behoorden te vrezen, omdat ik alleen sta, en zij velen zijn. Hiervan ben ik zeker, dat Gods woord bij mij is, en dat het niet aan hun kant is.”

Echter was het niet dan na een vreselike strijd met zichzelf, dat Luther besloot, zich eindelik van de kerk af te scheiden. Het was omtrent die tijd, dat hij schreef: “Ik gevoel iedere dag meer en meer, hoe moeilik het is om de bezwaren, die men in de kindsheid heeft ingezogen, op zijde te zetten. O, welk een pijn heeft het me gekost, ofschoon ik de Schriften aan mijn zijde had, om het voor mezelf te rechtvaardigen, dat ik me alleen stelde tegenover de paus, en hem de antichrist noemde! Hoe heeft mijn hart er niet onder geleden! Hoe menigmaal heb ik mezelf niet in bitterheid des geestes die vraag gesteld, die zo gedurig op de lippen van de pausgezinden was: ‘Zijt gij alleen wijs? Zouden alle andere mensen verkeerd zien ? Wat zal het zijn, indien ondanks alles gij toch nog ongelijk zoudt hebben, en in uw dwaling zo vele zielen medesleept, die dan voor eeuwig verloren zullen gaan?’ Z— worstelde ik met mezelf en met Satan, totdat Christus, door Zijn onfeilbaar woord, mijn hart tegen deze twijfelingen versterkte.”

De paus had Luther met de kerkelike ban gedreigd, indien hij niet wilde herroepen; en dat dreigement werd nu uitgevoerd. Er verscheen een nieuwe bul, waarin de hervormer als bepaald van de Roomse Kerk gescheiden werd verklaard, en als een gevloekte des hemels

gebrandmerkt, terwijl allen, die zijn leer zouden aannemen, onder dezelfde veroordeling besloten werden. De grote strijd was nu voor goed begonnen.

Tegenwerking is het lot van allen, die God gebruikt om waarheden aan het licht te brengen, welke in het biezonder voor hun tijd passen. Er was een tegenwoordige waarheid voor de dagen van Luther,— een waarheid, voor die tijd van biezonder gewicht; er is een tegenwoordige waarheid voor de kerk van heden. Het heeft Hem, die alle dingen doet volgens de raad van Zijn wil, behaagd, mensen in verschillende omgevingen te stellen, en hun plichten op te leggen, die eigen zijn aan de tijd, waarin ze leven, en de omstandigheden, waarin ze geplaatst zijn. Indien ze het hun geschonken licht op prijs wilden stellen, zouden ze een ruimer inzicht in de waarheid erlangen. Maar de meerderheid heden ten dage verlangt even weinig naar waarheid als de pausgezinden, die Luther tegenstonden. Er heerst dezelfde neiging om de theorieën en overleveringen van mensen in plaats van Gods Woord aan te nemen, als in vroegere eeuwen. Zij, die de waarheid voor deze tijd prediken, moeten niet verwachten, een gunstiger ontvangst te zullen hebben dan de vroegere hervormers. De grote strijd tussen waarheid en dwaling, tussen Christus en Satan, zal in hevigheid toenemen tot aan het einde van de geschiedenis van deze wereld.

Jezus sprak tot Zijn discipelen: “Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld. Gedenkt het woord, dat Ik u gezegd heb: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien ze Mij vervolgd hebben, ze zullen ook u vervolgen; indien ze Mijn woord bewaard hebben, ze zullen ook het uwe bewaren.” En aan de andere kant verklaarde onze Heer duidelik: “Wee u, wanneer al de mensen wel van u spreken! want hun vaders deden desgelijks van de valse profeten.” 2De geest van de wereld is heden geenszins meer in overeenstemming met de Geest van Christus dan in vroegere tijden; en zij, die het woord Gods zuiver prediken, zullen nu met niet meer welwillendheid ontvangen worden dan toen. De wijze van tegenwerking tegen de waarheid moge verschillen, de vijandschap moge minder openlik zijn, omdat die van listiger aard is; maar dezelfde tegenkanting bestaat nog, en zal zich openbaren tot het einde van de tijd.

Hoofdstuk 8 — Luther voor de Rijksdag

Een nieuwe keizer, Karel V., had de troon van Duitschland beklommen, en de afgezondenen van Rome haastten zich, hem hun gelukwensen aan te bieden, en de vorst over te halen om zijn macht tegen de Hervorming te gebruiken. Aan de andere kant smeekte hem de keurvorst van Saksen, aan wie Karel voor een groot deel zijn kroon te danken had, geen stappen tegen Luther te nemen, v——r hij hem een onderhoud toegestaan zou hebben. Dit bracht de keizer in grote verwarring en verlegenheid. Niets minder dan een keizerlik edikt, dat Luther ter dood veroordelen zou, kon de pausgezinden tevreden stellen. De keurvorst had vastberaden verklaard, dat “noch zijn keizerlike majesteit, noch iemand anders hem nog getoond had, dat de geschriften van de her-vormer wederlegd waren;” daarom verzocht hij, “dat Doktor Luther voorzien zou worden van een vrijgeleide, opdat hij zich zou kunnen verantwoorden voor een rechtbank van geleerde, vrome, en onpartijdige rechters.”

De aandacht van alle partijen vestigde zich nu op de vergadering van de Duitse Staten, die kort na de troonsbeklimming van Karel te Worms zou gehouden worden. Er waren grote politieke vragen en belangen, die door deze volksvergadering overwogen moesten worden; voor de eerste maal zouden de prinsen van Duitschland hun jeugdige vorst ontmoeten om als een vergadering met hem te raadplegen. Van alle delen van het vaderland waren de hoge beambten van kerk en staat bijeengekomen. Wereldlike overheden van hoge geboorte, machtig, en naijverig op hun erfrechten; prinselike geesteliken, opgeblazen door het bewustzijn van hun meerdere rang en macht; hoffelike ridders en hun gewapende volgelingen, en afgevaardigden uit vreemde en verre landen—allen verzamelden zich te Worms. Toch was het onderwerp, dat deze grote vergadering het meest belang inboezemde, de zaak van de Saksiese hervormer.

Karel had de keurvorst vooruit gelast, Luther met zich mede te brengen naar de Rijksdag, onder verzekering van bescherming, en belofte van vrije bespreking van de strijdvragen met bevoegde personen. Luther was verlangend om voor de keizer te verschijnen. Zijn gezondheid was in die tijd zeer lijdende; toch schreef hij aan de keurvorst: “Indien ik de reis naar Worms niet in goede welstand kan doen, zal ik daarheen gedragen worden, zo ziek als ik ben. Want als de keizer me geroepen heeft, kan ik er niet aan twijfelen, dat het de roepstem van God zelf is. Indien ze van plan zijn geweld tegen me te gebruiken, hetgeen waarschijnlik wel het geval is (want het is zeker niet om inlichting te verkrijgen, dat ze van me vorderen dat ik v——r hen zal verschijnen), zo plaats ik de zaak in de hand des Heren. Hij, die de drie jongelingen in de vurige oven bewaarde, leeft en regeert nog. Indien het Zijn wil niet is, mij te redden, dan is mijn leven van weinig betekenis. Laten we slechts zorg dragen, dat het evangelie niet blootgesteld wordt aan de spot van de god-delozen, en laten we liever ons bloed ervoor vergieten, uit vrees dat zij mochten zegevieren. Het staat niet aan mij om te belissen of mijn leven of wel mijn dood het meest zal bijdragen tot heil van allen. . . . Verwacht liever alles van mij dan vlucht of herroeping. Vluchten kan ik niet; her-roepen nog minder.”

Toen de tijding zich te Worms verspreidde, dat Luther voor de Rijksdag zou verschijnen, heerste er algemene opgewondenheid. Aleander, de pauselike legaat, aan wie de zaak in het biezonder was opgedragen, was verontrust en woedend. Hij zag in, dat het gevolg noodlottig zijn zou voor de pauselike belangen. Een onderzoek in te stellen naar iets, waar de paus reeds zijn veroordeling over had uitgesproken, was niet anders dan het gezag van de regerende opperpriester met verachting behandelen. Bovendien was hij bevreesd, dat de welsprekende en krachtige argumenten van deze man vele van de prinsen van de zaak van de paus zouden aftrekken. Daarom trachtte hij Karel op de dringendste wijze te overtuigen, dat Luther niet te Worms moest verschijnen. Ongeveer om deze tijd werd de bul uitgevaardigd, die Luther vogelvrij verklaarde; en dit feit, verbonden met hetgeen de afgevaardigde hem voorhield, bracht er de keizer toe, om toe te geven. Hij schreef aan de keurvorst, dat, indien Luther niet herroepen wilde, hij te Wittenberg moest blijven.

Niet tevreden met deze overwinning, gebruikte Aleander al de macht en geslepenheid, die hem ten dienste stonden, om Luthers veroordeling te bewerken. Met een volharding, een betere zaak waardig, drong hij het geval op aan de aandacht van de vorsten, prelaten, en andere leden van de vergadering, de hervormer beschuldigende van "verleiding, opstand, goddeloosheid, en lastering." Maar de heftigheid en hartstocht, die de afgevaardigde aan de dag legde, openbaarde maar al te duidelik, wat geest hem dreef. "Haat en wraakzucht," was de algemene opmerking, "zijn zijn beweegredenen, veel meer dan ware godsdienstijver." De meerderheid op de Rijksdag was meer dan ooit geneigd, Luthers zaak gunstig te beoordelen.

Met verdubbelde ijver drong Aleander er bij de keizer op aan, dat hij zijn plicht zou doen in het uitvoeren van de pauselike edikten. Maar onder de Duitse wet kon dit niet gedaan worden zonder de toestemming van de vorsten, en, ten laatste voor de overlast zwichtende, die de afgevaardigde hem aandeed, gelastte Karel hem, zijn zaak voor de Rijksdag te leggen. "Het was een roemvolle dag voor de afgezant. De vergadering was groot, de zaak nog groter. Aleander zou voor Rome pleiten, ... de moeder en het hoofd van alle kerken." Hij zou de vorstelike macht van Petrus voor de vergaderde hoofden van de Christenheid handhaven. "Hij bezat de gave der welsprekendheid, en het gewicht van de gelegenheid bezielde hem. De Voorzienigheid had het z— beschikt, dat Rome vertegenwoordigd worden en pleiten zou door zijn bekwaamste spreker, in tegenwoordigheid van de doorluchtigste rechtbank, eer het veroordeeld werd." Met een enigszins angstig voorgevoel wachtten zij, die de hervormer gunstig gezind waren, het gevolg van Aleanders toespraak af. De keurvorst van Saksen was er niet bij tegenwoordig, maar op zijn bevel waren er enige van zijn raadsleden, om aantekeningen te maken van de rede van de afgezant.

Met al de macht der geleerdheid en welsprekenheid zette Aleander er zich toe om de waarheid omver te werpen. Aan-klacht na aanklacht slingerde hij Luther naar het hoofd, als ware hij een vijand van kerk en staat, van levenden en doden, van geestelikheid en leken, van raadsvergaderingen en private Christenen. "Er is genoeg in de dwalingen van Luther," verklaarde hij, om het verbranden van "honderd duizend ketters te rechtvaardigen." Tot

besluit trachtte hij de aanhangers van het hervormde geloof verachtelik te maken. “Wat zijn al deze Lutheranen? — Een gemengd samenraapsel van overmoedige opvoedkundigen, verdorven priesters, losbandige monniken, onwetende wetgeleerden en vervallen edelen, met het gemene volk, dat ze bedrogen en bedorven hebben. Hoe ver staat de Katholieke partij in aantal, kennis en macht boven hen! Een eenstemmig dekreet van deze doorluchtige vergadering zal de ogen van de eenvoudigen openen, de onvoorzichtigen hun gevaar aantonen, de wankelenden doen besluiten, en de zwakken sterken.”

Met dergelijke wapenen zijn de voorstanders van de waarheid door alle eeuwen heen aangevallen geworden. Dezelfde argumenten worden nog gebruikt tegen allen, die in tegenstelling van de aangenomen dwalingen, de eenvoudige en duidelike leer van Gods woord durven voordragen.“ Wie zijn deze predikers van nieuwe leerstellingen?” roepen degenen uit, die naar een populaire godsdienst haken. “Ze zijn ongeleerd, weinigen in getal, en van geringe stand. Toch beweren ze de waarheid te hebben, en Gods verkoren volk te zijn. Onwetend zijn ze en verleid. Hoe ver staat onze kerk boven hen in aantal en invloed! Hoe veel grote en geleerde mannen zijn er onder ons! Hoeveel meer macht is er aan onze zijde!” Dat zijn de argumenten, wier invloed bij de wereld geldt; doch ze betekenen tans even weinig als in de dagen van de hervormer.

De Hervorming is niet, gelijk velen veronderstellen, met Luther geëindigd. Hij zal voortgezet worden tot aan het einde van de geschiedenis van deze wereld. Luther had een groots werk te doen met het licht, dat God op hem had laten schijnen, op anderen te doen weerkaatsen; toch ontving hij niet al het licht, dat aan de wereld gegeven zou worden. Van die tijd af tot op heden is er voortdurend nieuw licht over de Schriften opgegaan, en hebben zich gedurig nieuwe waarheden ontvouwd.

De aanspraak van de afgevaardigde maakte een diepe indruk op de Rijksdag. Er was geen Luther tegenwoordig om met de klare en overtuigende waarheden van Gods woord de pauselike kampvechter te verslaan. Geen poging werd aangewend om de hervormer te verdedigen. Er openbaarde zich een algemene neiging om niet alleen hem en de leer, die hij predikte, te veroordelen, maar zo mogelik de ketterij uit te roeien. Rome had de gunstigste gelegenheid gehad om zijn zaak te bepleiten. Alles wat het tot zijn eigen rechtvaardiging aanvoeren kon, was gezegd. Doch de schijnbare overwinning was het teken van nederlaag. Van nu aan zou het kontrast tussen waarheid en dwaling duideliker aan het licht treden, daar ze nu openlik in botsing waren. Van die dag aan zou Rome nooit meer zo veilig staan, als het gestaan had.

Terwijl de meesten van de leden van de Rijksdag niet geaarzeld zouden hebben om Luther aan de wraak van Rome over te geven, zagen en betreurden velen van hen het heersende bederf in de kerk, en wensten de misbruiken te onder- drukken, waaronder het Duitse volk leed, ten gevolge van de verdorvenheid en geldgierigheid van de priesterschap. De afgevaardigde had de pauselike regering in het gunstigste licht gesteld. Nu bewoog de Heer

een lid van de Rijksdag om een ware beschrijving te geven van de gevolgen van de pauselike tirannie. Met edele standvastigheid stond Hertog George van Saksen in die prinselike vergadering op, en legde met schrikkelike juistheid de verleidingen en afschuwelikheden van het pausdom, en de afgrijselike gevolgen ervan bloot. Aan het einde sprak hij:—

“Dit zijn slechts enige van de misbruiken, die om hervorming van Rome roepen. Alle schaamte is afgelegd, en slechts één doel wordt standvastig in het oog gehouden . . . geld, geld, geld, . . . zodat de predikers, wier plicht het is, de waarheid te onderwijzen, niets dan leugen uiten, en toch niet alleen geduld, maar zelfs beloond worden, want hoe groter hun leugens, hoe groter hun winst. Dat is die onzuivere bron, waaruit zoveel vuile beken vloeien. Losbandigheid en gierigheid gaan hand aan hand. . . . Helaas! het is de ergernis, door de geestelikheid veroorzaakt, die zoveel arme zielen in het eeuwig verderf stort. Een algemene hervorming moet tot stand gebracht worden.”

Een betere en krachtiger blootlegging van de pauselike misbruiken had zelfs Luther niet kunnen geven; en het feit, dat de spreker een beslist vijand van de hervormer was, zette zijn woorden meer gewicht bij. Waren de ogen van de vergadering open geweest, ze zouden Gods engelen in hun midden gezien hebben, die stralen licht deden schitteren door de duisternis der dwaling heen, en verstanden en harten ontsloten tot aanname van de waarheid. Het was de kracht van de God der waarheid en wijsheid, die zelfs van de tegenstanders van de Hervorming beslag nam, en alzo de weg baande voor het grote werk, dat er verricht zou worden. Martijn Luther was niet tegenwoordig; maar de stem van Eén groter dan Luther werd in die vergadering gehoord.

Een komitee werd onmiddellik door de Rijksdag aangesteld om een lijst op te maken van de pauselike verdrukkingen, waaronder het Duitse volk zo zwaar gebukt ging. Deze lijst, die honderd en één zaken aantoonde, werd aan de keizer aangeboden met verzoek, dat hij dadelik stappen zou nemen om die misbruiken te doen opheffen. “Welk een verlies van Christenzielen,” zeiden de ondertekenaars van het verzoekschrift, “wat plundering, wat afpersing als gevolg van de schandelike handelingen, waarmede het geestelik hoofd van de Christenheid omringd is! Het is onze plicht, de ondergang en ontering van ons volk te voorkomen. Wij smeken u daarom nederig, maar zeer dringend, een algemene Hervorming te bevelen, en de doorvoering ervan op u te nemen.”

Nu eiste het koncilie, dat de hervormer voor hen verschijnen zou. Niettegenstaande de beden, tegenwerpingen en be-dreigingen van Aleander, stemde de keizer ten laatste toe, en werd Luther gedagvaard om voor de Rijksdag te verschijnen. Met de dagvaarding werd een vrijgeleide uitgevaardigd, waarbij zijn terugkeer naar een veilige plaats verzekerd werd. Deze werden naar Wittenberg gezonden met een heraut, aan wie opgedragen was, hem naar Worms te begeleiden. Luthers vrienden waren verschrikt en verontrust. Het vooroordeel en de vijandschap kennende, die er tegen hem be-stonden, vreesden ze, dat zelfs zijn vrijgeleide niet geacht zou worden, en smeekten hem, zijn leven niet in gevaar te stellen. Hij antwoordde:

“Het is niet, dat de pausgezinden verlangen om me te Worms te zien, maar ze wensen mijn veroordeling en mijn dood. Het komt er niet op aan. Bidt niet voor mij, maar voor Gods woord. . . . Christus zal me Zijn Geest geven, om deze dienaren der dwaling te overwinnen. Ik veracht hen, zo lang ik leef; ik zal over hen triomferen door mijn dood. Ze zijn te Worms bezig om me te dwingen te herroepen, en dit zal mijn herroeping zijn: ik heb tevoren gezegd, dat de paus Christus’ stedehouder was; nu zeg ik, dat hij des Heren tegenstander is, en de apostel van de duivel.”

Luther zou zijn gevaarvolle reis niet alleen ondernemen. Behalve de keizerlike boodschapper, besloten drie van zijn trouwste vrienden om hem te vergezellen. Melanchton wenste zeer, zich bij hen te mogen voegen. Zijn hart was verknocht aan Luthers hart, en hij verlangde sterk hem te volgen, indien het nodig was, zelfs tot in de gevangenis of de dood. Maar aan zijn smeken werd geen gehoor gegeven. Indien Luther zou omkomen, dan berustte al de hoop van de Hervorming op zijn jeugdige medearbeider. De hervormer sprak, toen hij van Melanchton afscheid nam: “Indien ik niet wederkeer, en mijn vijanden me ter dood brengen, ga dan voort te leren; volhard standvastig in de waarheid. Werk in mijn plaats; . . . indien uw leven gespaard blijft, zal mijn dood weinig schaden.” De studenten en burgers, die samengekomen waren om getuigen te zijn van Luthers vertrek, waren diep bewogen. Een menigte, wier harten door het evangelie getroffen waren, nam wenend afscheid van hem. Aldus vertrokken de hervormer en die hem vergezelden van Wittenberg.

Op reis bemerkten ze, dat het volk gedrukt ging onder sombere voorgevoelens. In sommige steden werd hun geen eer bewezen. Toen ze voor de nacht stilhielden, drukte een vriendelike priester zijn bezorgdheid uit door voor Luther het portret omhoog te houden van een Italiaanse hervormer, die de marteldood ondergaan had. De volgende dag hoorden ze, dat Luthers geschriften te Worms veroordeeld waren. Keizer-like boodschappers waren bezig, het dekreet van de keizer uit te vaardigen, en riepen het volk op om de gevloekte werken aan de magistraten te brengen. De heraut, die voor Luthers veiligheid in het koncilie vreesde, en meende, dat hij misschien reeds geschokt zou kunnen zijn in zijn besluit, vroeg hem, of hij nog wenste verder te gaan. Hij antwoordde: “Ik zal verder gaan, al zou ik in iedere stad in de ban gedaan worden.”

Te Erfurt werd Luther met eerbewijzen ontvangen. Omringd door een bewonderende menigte trok hij de straten door, die hij zo menigmaal met een bedelzak doorkruist had. Hij bezocht zijn klostercel, en gedacht aan de strijd, waardoor het licht, dat Duitschland nu bescheen, tot zijn ziel doorgedrongen was. Men drong erop aan, dat hij zou prediken. Dit was hem verboden, maar de heraut gaf hem vergunning, en de monnik, wie eenmaal het laagste werk in het klooster te doen gegeven was, besteeg de kansel.

Voor een grote vergadering sprak hij over de woorden van Christus: “Vrede zij ulieden.” “Wijsgeren, doktoren en schrijvers,” zo zei hij, “hebben getracht de mensen de weg te wijzen om het eeuwige leven te verkrijgen, en zijn er niet in geslaagd. Ik zal hem u nu zeggen : . . .

God heeft één Man uit de doden opgewekt, de Heer Jezus Christus, opdat Hij de dood te niet zou doen, de zonde zou uitroeien, en de poorten van de hel sluiten. Dit is het reddingswerk . . . Christus heeft overwonnen! Dit is de blijde tijding; en wij worden behouden door Zijn werk, niet door ons eigen. . . . Onze Heer Jezus Christus sprak: 'Vrede zij ulieden, ziet Mijn handen'; dat wil zeggen: Zie, o mens! Ik ben het, Ik alleen, die uw zonden heb weggenomen, en u verlost heb; en nu hebt gij vrede, zegt de Heer."

Hij ging verder met aan te tonen, dat het ware geloof door een heilig leven geopenbaard wordt. "Daar God ons zalig gemaakt heeft, laat ons onze werken z— inrichten, dat Hij ze aannemen kan. Zijt gij rijk?— laat uw rijkdom voorzien in de behoeften van de armen. Zijt gij arm?—laat uw dienst de rijken tot hulp strekken. Indien uw arbeid slechts voor uzelf is, dan is uw voorgewend dienen van God een leugen."

Het volk luisterde, of het betoverd was. Het brood des levens werd voor deze hongerende zielen gebroken. Christus werd hun voorgesteld als staande boven pausen, afgezanten, keizers en koningen. Luther doelde niet op het gevaar, waarin hij zich bevond. Hij trachtte niet, zichzelf tot het voorwerp van hun gedachten of medegevoel te maken. In de beschouwing van Christus vergat hij zichzelf. Hij verborg zich achter de Man van Golgotha, en trachtte slechts, Jezus omhoog te heffen als de Verlosser van zondaren. Bij het verder reizen werd de hervormer overal met grote belangstelling beschouwd. Een begerige schare verdrong zich om hem heen, en vriendelike stemmen waarschuwden hem voor de bedoelingen van de Roomsen. "Gij zult verbrand worden," zeiden sommigen, "en uw lichaam zal tot as worden verteerd, zoals dat van Johannes Huss." Luther antwoordde: "Al stookte men een vuur van Worms tot Wittenberg, waarvan de vlammen tot de hemel zouden opstijgen, zo zou ik er doortrekken in de naam des Heren, en me v——r hen stellen; ik zou de kaken van dit monster ingaan, en, de Heer Jezus Christus belijdende, zijn tanden verbreken."

De tijding dat hij Worms naderde, veroorzaakte grote opgewondenheid. Zijn vrienden beefden voor zijn veiligheid; zijn vijanden vreesden voor het welslagen van hun zaak. Ernstige pogingen werden aangewend om hem over te halen, de stad niet binnen te gaan. De pausgezinden drongen er bij hem op aan, dat hij zich zou begeven naar het kasteel van een vriendschappelike ridder, waar, zo verklaarden ze, alle moeilikheden met onderling goedvinden uit de weg geruimd konden worden. Vrienden trachtten hem angst aan te jagen door de gevaren te beschrijven. Al hun pogen bleef vruchteloos. Luther verklaarde, nog steeds onbewogen: "Al waren er zoveel duivels te Worms, als pannen op de daken, ik zou er toch binnengaan."

Bij zijn intrede te Worms stroomde een grote menigte naar de poorten, om hem welkom te heten. Zulk een grote toeloop was er zelfs niet geweest om de keizer te verwelkomen. De opgewondenheid was verbazend, en van uit het midden van de schare zong er een schrille, klagende stem een lijkzang, als waarschuwing aan Luther tegen het lot, dat hem wachtte. "God zal mijn bescherming zijn," zei hij, toen hij uit het rijtuig steeg. De pausgezinden hadden

niet geloofd, dat Luther het waarlik wagen zou om te Worms te verschijnen, en zijn komst aldaar vervulde hen met ontzetting. De keizer riep onmid- dellik zijn raadslieden tezamen om te overleggen, wat hun te doen stond. Een van de bisschoppen, een streng katholiek, verklaarde: “Wij hebben lang over deze zaak beraadslaagd. Laat Uw keizerlike Majesteit zich zonder verwijl van deze man ontdoen. Bracht Sigismund Johannes Huss niet naar de brandstapel ? Wij staan onder geen verplichting, om aan een ketter een vrijgeleide te geven, of er ons aan te houden.” “Niet alzo,” zei de keizer; “we moeten onze belofte houden.”

De gehele stad was verlangend, deze merkwaardige man te zien, en een menigte bezoekers vulde al spoedig zijn logies. Luther was nauweliks van de ziekte hersteld, waaraan hij kort tevoren geleden had; hij was afgemat van de reis, die volle twee weken had geduurd; hij moest zich voorbereiden op de gewichtige gebeurtenissen van de volgende dag, en hij had stilte en rust nodig. Maar z— groot was de begeerte om hem te zien, dat hij nauweliks enkele uren rust genoten had, of edelen, ridders, priesters en burgers verzamelden zich verlangend om hem heen. Onder hen waren velen van de edelen, die zo moedig een hervorming van de kerkelike misbruiken van de keizer geëist hadden, en die, zei Luther, “allen zijn vrijgemaakt door mijn evangelie.” Vijanden zowel als vrienden kwamen om de onverschrokken monnik te zien; maar hij ontving hen met onverstoorde kalmte, en stond allen met waardigheid en wijsheid ten antwoord. Zijn houding was onbewogen en moedig. Zijn bleek, mager gelaat, dat de sporen droeg van harde arbeid en krankheid, had een vriendelike en zelfs opgewekte uitdrukking. De plechtigheid en diepe ernst van zijn woorden gaven hem een kracht, waar zijn vijanden zelfs niet volkomen wederstand aan konden bieden. Vrienden zowel als vijanden waren met verwondering vervuld. Sommigen waren ervan overtuigd, dat hij onder Goddelike invloed stond; anderen verklaarden, gelijk de Farizeën van Christus: “Hij heeft de duivel.”

Op de volgende dag werd Luther gedagvaard om voor de Rijksdag te verschijnen. Een keizerlik officier was aangesteld om hem naar de gehoorzaal te begeleiden; toch was het met moeite, dat hij de plaats bereikte. Iedere straat was met toeschouwers gevuld, die verlangend waren, de monnik te zien, welke het gewaagd had, zich tegen het gezag van de paus te verzetten. Toen hij op het punt stond van de zaal binnen te gaan, waar zijn rechters waren, sprak een oude generaal, de held van menige veldslag, vriendelik tot hem: “Monnikje, mon-inkje! ge hebt een strijd v——r u, als ik en menig generaal nooit gekend hebben in onze bloedigste veldslagen. Maar als uw zaak rechtvaardig is, en ge er zeker van zijt, ga dan in Gods naam voorwaarts, en heb geen vrees! God zal u niet begeven.”

Eindelik stond Luther voor het koncilie. De keizer zat op de troon. Hij was omringd van de doorluchtigste personen van het rijk. Nooit was een man in de tegenwoordigheid van een indrukwekkender vergadering verschenen, dan die, waarvoor Martijn Luther zich moest verantwoorden over zijn geloof. “Dit verschijnen was op zichzelf een bepaalde overwinning over het pausdom. De paus had de man veroordeeld, en nu stond hij voor een rechtbank, welke zich door deze daad boven de paus stelde. De paus had hem vogelvrij verklaard, en hem uit de samenleving verstoten, en toch was hij in beleefde bewoordingen opgeroepen, en door de

hoogste vergadering in de wereld ontvangen. De paus had hem tot voordurend zwijgen veroordeeld, en nu zou hij spreken voor duizenden aandachtige toehoorders, uit de verste delen van de Christenwereld tezamen gekomen. Een ontzettende omwenteling was op deze wijze door Luthers toedoen tot stand ge-bracht. Rome was reeds bezig, van zijn troon af te stijgen, en het was de stem van een monnik, die deze vernedering teweegbracht.”

In de tegenwoordigheid van die machtige en doorluchtige vergadering scheen de laaggeboren hervormer ontsteld en verlegen. Verscheidene van de vorsten, zijn ontroering bemerkende, gingen naar hem toe, en een van hen fluisterde: “Vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden.” Een ander zei: “Wanneer gij voor stadhouders en koningen gesteld wordt, om mijnentwil, zo zal u gegeven worden door de Geest uws Vaders, wat gij spreken zult.” Z— werden de woorden van Christus door de groten van de wereld gebruikt, om Zijn dienstknecht te sterken in de ure der beproeving.

Luther werd naar een plaats vlak v——r de troon van de keizer geleid. Een diepe stilte viel op de grote vergadering. Toen stond er een keizerlike beambte op, en op een verzameling van Luthers geschriften wijzende, verlangde hij, dat de hervormer twee vragen zou beantwoorden,— of hij ze als de zijne erkende, en of hij voornemens was de meningen, daarin uiteengezet, te herroepen. Nadat de titels van de boeken waren voorgelezen, antwoordde Luther, dat, wat de eerste vraag betrof, hij erkende, dat de boeken de zijne waren. “Wat de tweede vraag aangaat,” zei hij, “ziende, dat het een vraag is, die betrekking heeft op geloof, op de redding van zielen, en het Woord Gods, dat de grootste en kostbaarste schat is, in de hemel zowel als op aarde, zou het haastig en gevaarlik voor mij zijn, zonder nadenken te antwoorden. Ik zou misschien minder zeggen, dan de omstandigheden vereisen, of meer dan voor de waarheid nodig is, en op die wijze zou ik zondigen tegen dit woord van Christus: ‘Zo iemand Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, die in de hemelen is.’ Om deze reden smeek ik Uw keizerlike Majesteit, mij tijd te willen toestaan, opdat ik antwoorden moge zonder me te bezondigen tegen Gods woord.”

Het was verstandig, dat Lutlier dit verzoek deed. Zijn handelwijze overtuigde de vergadering, dat hij niet harts- tochtelik of door drift aangedreven handelde. Zulk een kalmte en tegenwoordigheid van geest, die niet verwacht werden van iemand, die zich bewezen had, stoutmoedig en onwrikbaar te zijn, gaven hem meer macht, en stelden hem later in staat, met een voorzichtigheid, beslistheid, wijsheid en waardigheid te antwoorden, die zijn tegenstanders verwondering afdwong, teleurstelling bezorgde, en hun aanmatiging en trots bestrafte.

Hij moest de volgende dag verschijnen, om zijn eindbesluit te geven. Een tijd lang ontzonk hem de moed, als hij de machten in aanmerking nam, die zich tegen de waarheid geschaard hadden. Zijn geloof wankelde; angstvalligheid en beving greep hem aan, en ontzetting overmande hem. De gevaren vermenigvuldigden zich v——r hem, zijn vijanden schenen de overwinning te zullen behalen, en de machten der duisternis de overhand te hebben. Wolken

pakten zich om hem samen, en schenen hem van God te scheiden. Hij hijgde naar verzekering, dat de Heer der Heirscharen met hem zou zijn. In grote zielsangst wierp hij zich met het aangezicht ter aarde, en uitte gebroken en hartverscheurende kreten, die God alleen ten volle kon verstaan.

“O almachtige, eeuwige God,” zo pleitte hij, “hoe vreselik is deze wereld! Zie, hij heeft zijn mond geopend om me te verslinden, en hoe klein is mijn geloof in U! . . . Als het alleen de kracht van deze wereld is, waar ik op moet vertrouwen, dan is alles voorbij. . . . Mijn laatste ure is gekomen, mijn vonnis is uitgesproken ... o, mijn God, help Gij me tegen al de wijsheid van deze wereld. Doe dit . . . Gij alleen; . . . want dit werk is het mijne niet, maar het Uwe. Ik heb hier niets te doen; ik heb geen twist met de groten van deze aarde. . . . Maar het is Uw zaak. O, Heer, help me! Getrouwe en onderveranderlike God, ik stel mijn vertrouwen niet op de mens. ... Al wat van de mens is, wankelt; wat uit hem voortkomt, schiet te kort. . . . Gij hebt me gekozen voor dit werk. . . . Sta me ter zijde, ter wille van Uw veelgeliefde Zoon, Jezus Christus, mijn beschermer, mijn schild, en mijn hoog vertrek.”

De alwijze Voorzienigheid had het zo beschikt, dat Luther zijn gevaar zou inzien, opdat hij niet op eigen kracht zou steunen, noch zich vermetel in gevaar begeven. Toch was het niet de vrees voor persoonlik lijden, angst voor marteling of dood, die hem onmiddellik scheen te dreigen, welke hem met schrik vervulden. Hij was tot het keerpunt gekomen, en gevoelde zijn ontoereikendheid om staande te blijven. Door zijn zwakheid zou de zaak van de waarheid schade kunnen lijden. Niet voor eigen veiligheid, maar om de zege van het evangelie worstelde hij met God. De angst en strijd van zijn ziel waren gelijk die van Israël in de worsteling van die nacht aan de oever van de eenzame beek. Gelijk Israël overmocht hij bij God. In zijn uiterste hulpeloosheid vestigde zijn geloof zich op Christus, de machtige Verlosser. Hij werd versterkt door de verzekering, dat hij niet alleen voor het koncilie zou verschijnen. Vrede keerde in zijn ziel terug, en hij verheugde er zich in, dat het hem vergund was, Gods woord omhoog te houden voor de heersers van het volk.

In de geest op God steunend bereidde Luther zich voor op de strijd, die v——r hem lag. Hij overdacht de wijze van antwoorden, doorliep gedeelten uit zijn eigen geschriften, en nam uit de Heilige Schrift passende bewijzen om zijn stellingen te steunen. Daarna, zijn linkerhand op het heilige boek, dat v——r hem open lag, leggende, hief hij zijn rechterhand op naar de hemel, en deed de gelofte, dat hij zich “getrouw aan het evangelie zou vasthouden, en zijn geloof met vrijmoedigheid zou belijden, zelfs al zou hij geroepen worden, om zijn getuigenis met zijn bloed te bezegelen.”

Toen hij opnieuw in de tegenwoordigheid van de Rijksdag geleid werd, droeg zijn gelaat geen spoor van angst of ver-legenheid. Kalm en vredig, en toch verheven, moedig en edel, stond hij als Gods getuige onder de groten van de aarde. De keizerlike beambte eiste nu te horen wat zijn besluit was, en of hij zijn leerstellingen wenste te herroepen. Luther gaf zijn antwoord op onderworpen en nederige toon, zonder heftigheid of drift. Hij gedroeg zich stil

en eerbiedig; toch openbaarde hij een vertrouwen en een vreugde, waarover de vergadering zich verwonderde. “Doorluchtigste keizer, hoogedele vorsten, genadigste lieren,” sprak Luther, “ik verschijn heden v——r u volgens het bevel, me gisteren gegeven; en bij de barmhartigheid Gods smeek ik Uw Majesteit en uw doorluchtige hoog- heden, met goedwilligheid te willen luisteren naar de verdediging van een zaak, waarvan ik me overtuigd houd, dat hij rechtvaardig is en goed. Indien ik me door onwetendheid niet zou houden aan de gebruiken en passende regelen van het hof, verzoek ik dat me zulks vergeven worde; want ik ben niet grootgebracht in de paleizen van koningen, maar in de afzondering van een klooster.”

Daarna tot de vraag komende, zei hij, dat zijn werken niet alle hetzelfde karakter droegen. In sommige had hij gehandeld over geloof en goede werken, en zelfs zijn vijanden verklaarden dat die niet alleen schadeloos, maar nuttig waren. Die te herroepen, zou waarheden veroordelen zijn, welke alle partijen beleden. De tweede soort bestond uit geschriften, die het bederf en de misbruiken van het pausdom aan het licht stelden. Die te herroepen, zou zijn de tirannie van Rome te versterken, en een wijdere deur te openen voor vele en grote goddeloosheden. In de derde soort boeken had hij personen aangevallen, die bestaande misbruiken hadden verdedigd. Wat deze betrof, moest hij vrijuit toegeven, dat hij heftiger was geweest, dan hem paste. Hij beweerde geenszins zonder fouten te zijn; maar zelfs deze boeken kon hij niet herroepen, want zulk een handelwijze zou de vijanden van de waarheid slechts te stouter maken, en ze zouden er voordeel uit trekken, door Gods volk met nog groter wreedheid te verdrukken.

“Maar daar ik slechts een mens ben, en niet God,” vervolgde hij, “zo zal ik me verdedigen, gelijk Christus gedaan heeft, die zei: ‘Indien Ik kwalik gesproken heb, betuig van het kwade.’ Bij de genade Gods bezweer ik u, doorluchtigste keizer, en u, hoogverheven vorsten, en edelen uit iedere stand, om me uit de geschriften van de profeten en apostelen te be-wijzen, dat ik gedwaald heb. Zo spoedig ik hiervan overtuigd zal zijn, zal ik onmiddellik al mijn dwalingen herroepen, en de eerste zijn om mijn boeken in het vuur te werpen.

“Wat ik daareven gezegd heb, toont, naar ik hoop, duidelik aan, dat ik de gevaren zorgvuldig overwogen en bedacht heb, waaraan ik me blootstel; maar verre van er door ontsteld te zijn, verheug ik er me over, dat ik mag zien, dat het evangelie heden, als in vroegere tijden, een oorzaak van moeite en verdeeldheid is. Dit is het karakter en de bestemming van Gods woord. ‘ Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard,’ heeft Jezus Christus gezegd. God is wonderlik en vreselik in Zijn raadslagen; wacht u, dat gij door te trachten om onenigheden te voorkomen, niet bevonden wordt in strijd te komen met het heilige woord Gods, en over uw hoofden een schrikkelike vloed van onoverkomelike gevaren, tegenwoordig onheil, en eeuwige rampzaligheid brengt. ... Ik zou veel voorbeelden kunnen aanvoeren, uit de Godspraken genomen. Ik zou kunnen spreken van de Farao’s, van de koningen van Babylon, en die van Israël, welke nimmer hun eigen ondergang meer in de hand

werkten, dan wanneer ze door middelen, die uiterst voorzichtig schenen, hun gezag dachten te bevestigen. God 'verzet de bergen, dat ze het niet gewaar worden.'"1

Luther had in het Duits gesproken; hem werd nu verzocht om dezelfde woorden in het Latijn te herhalen. Ofschoon uitgeput door wat voorafgegaan was, deed hij wat van hem verlangd werd, en herhaalde zijn rede met dezelfde duidelik- heid en kracht als in het eerst. Gods voorzienigheid leidde deze zaak. Het verstand van vele vorsten was z— beneveld door dwaling en bijgeloof, dat ze bij de eerste voordracht de kracht van Luthers redenering niet konden innemen; maar de herhaling ervan stelde hen in staat, de aangevoerde punten duidelik te zien. Zij, die hardnekkig hun ogen voor het licht sloten, en besloten waren zich niet door de waarheid te laten overtuigen, waren verwoed over de kracht van Luthers woorden. Toen hij met spreken ophield, zei de woordvoerder van de Rijksdag toornig: "Ge hebt de vraag niet beantwoord, die u gedaan is . . . Een duidelik en uitdrukkelik antwoord wordt verlangd. . . . Wilt ge herroepen of niet?"

De hervormer antwoordde: "Daar Uw doorluchtigste majesteit en verheven prinsen een eenvoudig, duidelik, en direkt antwoord verlangen, zo zal ik het geven, en het is dit: Ik kan mijn geloof noch aan de paus, noch aan koncilies onderwerpen, omdat het zo klaar is als de dag, dat ze dikmaals in dwaling vervallen zijn, en zelfs in opvallende tegenspraak met elkander. Indien ik dus niet overtuigd word door bewijzen uit de Heilige Schriften, of door klare redenen; indien ik niet overtuigd word door de eigen teksten, die ik heb aangehaald; en als mijn geweten niet op deze wijze in onderwerping aan Gods woord wordt gebracht, zo kan noch wil ik herroepen; want het kan niet veilig zijn voor een Christen om tegen zijn geweten te spreken. Hier sta ik; ik kan niet anders, God helpe mij! Amen."

Alzo bleef de rechtvaardige man op het zekere fondament van Gods woord staan. Het licht des hemels scheen op zijn gelaat. Zijn grootheid en reinheid van karakter, de vrede en vreugde van zijn hart, werden aan allen openbaar, terwijl hij getuigde tegen de macht van de dwaling, en van de voortref- felikheid van dat geloof, dat de wereld overwint. De gehele vergadering was enige tijd lang sprakeloos van verwondering. Zijn eerste antwoord had Luther op een zachte toon, en in eerbiedige, bijna onderworpen houding gegeven. De Roomsen hadden dit als een teken aangezien, dat zijn moed hem begon te begeven. Ze beschouwden het verzoek om uitstel slechts als het voorspel van zijn herroeping. Karel zelf had half verachtelik, toen hij het uitgeteerde lichaam van de monnik, zijn schamele kleding, en de eenvoudigheid van zijn toe-spraak opmerkte, verklaard: "Deze monnik zal nooit een ketter van mij maken!" De moed en flinkheid, die hij nu aan de dag legde, zowel als de kracht en duidelikheid van zijn re-denering, vervulden alle partijen met verwondering. De keizer riep in bewondering uit: "De monnik spreekt met een onversaagd hart en onwrikbare moed." Velen van de Duitse vorsten zagen met trots en vreugde neer op deze vertegenwoordiger van hun volk.

De aanhangers van Rome waren verslagen; hun zaak verscheen in een uiterst ongunstig licht. Ze zochten hun macht te handhaven, niet door zich op de Schriften te beroepen, maar 1

D’Aubigné, boek 7, Kap. 8. door hun toevlucht te nemen tot dreigementen,Rome’s onfeilbaar argument. De woordvoerder van de Rijksdag sprak: “Indien ge niet terugtrekt, zullen de keizer en de staten van •het keizerrijk overgaan tot de overweging, hoe ze met een hardnekkige ketter handelen moeten.” Luthers vrienden, die met grote vreugde naar zijn nobele verdediging geluisterd hadden, beefden bij deze woorden; maar de doktor zelf zei kalm: “Moge God mijn helper zijn, want ik kan niets terugtrekken.”

Hem werd gelast, zich uit de Rijksdag te verwijderen, terwijl de vorsten samen beraadslaagden. Men gevoelde, dat er een grote krisis gekomen was. Luthers volhardende weigering om zich te onderwerpen zou eeuwen lang invloed op de geschiedenis van de kerk kunnen hebben. Er werd besloten, hem nog één gelegenheid te geven om terug te trekken. Voor de laatste maal werd hij in de vergadering binnengebracht. Andermaal werd hem de vraag gedaan, of hij zijn leerstellingen wilde afzweren. “Ik heb geen ander antwoord te geven,” sprak hij, “dan ik reeds gegeven heb.” Het was duidelik, dat beloften noch dreigementen hem konden overhalen, om voor het gezag van Rome het hoofd te buigen.

De pauselike leiders waren vertoornd dat hun macht, die koningen en edelen had doen beven, aldus zou veracht worden door een eenvoudige monnik; ze verlangden hem hun woede te doen gevoelen door hem ten dode toe te martelen. Maar Luther, zijn gevaar inziende, had hen allen met Christelike waardigheid en kalmte toegesproken. Zijn woorden waren vrij geweest van trots, drift, en verkeerde voorstelling. Hij had zichzelf, en de groten, die hem omringden, vergeten, en gevoelde slechts, dat hij in de tegenwoordigheid was van Eén, oneindig ver boven pausen, prelaten, koningen en keizers verheven. Christus had door Luthers getuigenis gesproken met een macht en grootheid, die voor het ogenblik vriend en vijand met ontzag en -verwondering vervulden. Gods Geest was tegenwoordig geweest in dat koncilie, en had zich doen gevoelen in de harten van de rijksgroten. Verscheidene vorsten erkenden stoutmoedig de rechtvaardigheid van Luthers zaak. Velen waren van de waarheid overtuigd; maar bij sommigen waren de ontvangen indrukken niet blijvend. Er was nog een andere klasse, die op dat ogenblik hun overtuiging niet uitspraken, maar die, na de Schriften voor zichzelven onderzocht te hebben, onversaagde steunpilaren van de Hervorming werden.

De keurvorst Frederik had angstig uitgezien naar Luthers verschijning v——r de Rijksdag, en met diepe ontroering had hij naar zijn rede geluisterd. Met vreugde en trots was hij getuige geweest van de moed, de flinkheid, en tegenwoordigheid van geest van de doktor, en zijn besluit om hem te ver-dedigen werd vaster dan ooit. Hij vergeleek de partijen, die tegenover elkander stonden, en zag, dat de wijsheid van pausen, koningen en prelaten te niet gedaan was door de macht van de waarheid. Het pausdom had een nederlaag geleden, die gevoeld zou worden onder alle volken en in alle eeuwen. Toen de afgevaardigde het gevolg zag, dat Luthers rede gehad had, vreesde hij meer dan ooit tevoren voor de veiligheid van de Roomse macht, en besloot alle middelen, die hem ten dienste stonden, te gebruiken om de hervormer uit de weg te krijgen. Met al de welsprekendheid en staatslist, waardoor hij zich zo uitstekend onderscheidde, stelde hij de jeugdige keizer de dwaasheid en het gevaar voor, van de

vriendschap en de steun van de machtige zetel van Rome op te offeren aan de zaak van een nietsbeduidende monnik.

Zijn woorden bleven niet zonder gevolg. De dag, die op Luthers antwoord volgde, liet Karel een boodschap bij de Rijksdag indienen, waarin hij zijn besluit aankondigde van de staatkunde van zijn voorgangers te zullen volgen tot handhaving en bescherming van de Katholieke godsdienst. Daar Luther geweigerd had, zijn dwalingen te herroepen, zouden de strengste maatregelen gebruikt worden tegen hem en de ketterijen, die hij leerde. “Een enkele monnik, door zijn eigen dwaasheid medegesleept, is opgestaan tegen het geloof van de Christenheid. Ik zal mijn rijken, mijn macht, mijn schatten, mijn vrienden, mijn lichaam, mijn bloed, mijn ziel en mijn leven opofferen; om de verdere voortgang van deze goddeloosheid te stuiten. Ik zal deze Augustijner monnik terugzenden, en hem verbieden, de geringste stoornis onder het volk te veroorzaken; daarna zal ik maatregelen tegen hem en zijn aanhang nemen, als hardnekkige ketters, door ban, vogelvrij verklaring, en alle middelen, die tot hun vernietiging dienstig zijn. Ik roep de leden van de Staten op, om zich als getrouwe Christenen te gedragen.”

Desniettegenstaande verklaarde de keizer, dat Luthers vrijgeleide geëerbiedigd moest worden, en dat hem moest worden toegestaan, eerst zijn tehuis in veiligheid te bereiken, voordat er maatregelen tegen hem genomen konden worden. Twee tegenstrijdige meningen werden nu onder de leden van de Rijksdag openbaar. De afgezanten en vertegenwoordigers van de paus eisten opnieuw, dat het vrijgeleide van de hervormer niet langer geacht zou worden. “De Rijn,” zeiden ze, “behoorde zijn as te ontvangen, zoals hij die van Johannes Huss een eeuw geleden ontvangen had.” Maar de Duitse vorsten, hoewel zelven Rooms en erkende vijanden van Luther, verzetten zich tegen zulk een breuk van publiek vertrouwen, als een smet op de eer van het volk. Ze wezen op de onheilen, die gevolgd waren op de dood van Huss, en verklaarden, dat ze geen herhaling van die gruwelen durfden inroepen over Duitchland, en over het hoofd van hun jeugdige keizer.

Karel zelf sprak, in antwoord op het lage voorstel: “Al zou goede trouw van de ganse aarde gebannen zijn, behoort hij herberg te vinden in het hart van vorsten.” Er werd nog verder bij hem op aangedrongen door Luthers bitterste pauselike vijanden, dat hij met de hervormer zou handelen, gelijk Sigismund gedaan had met Huss,— namelik hem aan de genade van de kerk overgeven; maar Karel V. verklaarde: “Ik zou niet willen blozen gelijk Sigismund.” Toch verwierp Karel willens en wetens de waarheden, die Luther had blootgelegd. “Ik ben vast besloten, het voorbeeld van mijn voorvaderen te volgen,“3 schreef de vorst. Hij had besloten, dat hij het pad der gewoonte niet verlaten zou, zelfs niet om in de weg van de waarheid en gerechtigheid te wandelen. Omdat zijn voorvaderen het gedaan hadden, zou ook hij het pausdom ondersteunen, met al zijn wreedheid en verderf. Dat was de stelling, die hij innam, alle licht verwerpende boven wat zijn voorvaderen gehad hadden, of alle plichten verzakende, die zij niet hadden volbracht.

Er zijn er velen in deze tegenwoordige tijd, die op dezelfde wijze aan de gebruiken en overleveringen van hun vaderen hangen. Wanneer de Heer hun meer licht schenkt, weigeren ze het aan te nemen, daar het niet aan hun vaderen geschonken was, en die het dus niet aangenomen hadden. Wij nemen niet dezelfde plaats van onze vaderen in; gevolgelik zijn onze plichten en verantwoordelikheden niet dezelfde als de hunne. God kan het niet goedkeuren, dat wij op het voorbeeld van onze vaderen zien tot vaststelling van onze plichten, in plaats van het Woord der waarheid voor onszelven te onderzoeken. Onze verantwoordelikheid is groter dan die van onze voorvaderen. We zijn rekenschap verschuldigd van het licht, dat zij ontvangen hebben, en dat op ons als erfenis is overgegaan; en we zijn eveneens rekenschap verschuldigd van het meerdere licht, dat nu uit Gods woord op ons schijnt.

Christus zei van de ongelovige Joden: “Indien Ik niet gekomen ware en tot hen gesproken had, ze hadden geen zonde; maar nu hebben ze geen voorwendsel voor hun zonde.” Dezelfde Goddelike kracht had door Luther tot de keizer en de vorsten van Duitschland gesproken. En terwijl het licht uit Gods woord uitstraalde, pleitte Zijn Geest met velen in die vergadering voor de laatste maal. Gelijk Pilatus, eeuwen tevoren, door trots en volksgunst zijn hart tegen de Verlosser van de wereld liet sluiten; evenals Felix de boodschapper van de waarheid bevende bad: “Voor ditmaal ga heen; en als ik gelegener tijd zal hebben bekomen, zo zal ik u tot mij roepen;” gelijk de trotse Agrippa beleed: “Ge beweegt me bijna, een Christen te worden,“ en zich toen afkeerde van de uit de hemel gezonden boodschap,— zo had Karel V., gehoor gevende aan de stem van wereldse trots en staatkunde, besloten, het licht van de waarheid te verwerpen.

Geruchten van plannen tegen Luther werden overal verspreid, en veroorzaakten grote opgewondenheid in de stad. De hervormer had zich veel vrienden verworven, welke, de verraderlike wreedheid van Rome tegen allen, die zijn verdorvenheid durfden blootleggen, kennende, zich voornamen, dat hij niet zou opgeofferd worden. Honderden edelen verbonden zich om hem te beschermen. Niet weinigen spraken openlik schande van de keizerlike boodschap, als zijnde een machteloze onderwerping aan de heersende macht van Rome. Aan de tuinhekken van de huizen, en op publieke plaatsen werden plakkaten aangeplakt, sommige waarvan Luther veroordeelden, en andere die Luther ondersteunden. Op een van deze waren eenvoudig de veelbetekende woorden van de grote Wijze geschreven: “Wee u, land! welks koning een kind is.” De geestdrift van het volk door geheel Duitschland ten gunste van Luther overtuigde zowel de keizer als de Rijksdag, dat enige onrechtvaardigheid, hem aangedaan, de vrede van het rijk en zelfs de veiligheid van de troon in gevaar zou brengen.

Frederik van Saksen bewaarde een stipte terughoudendheid, zorgvuldig zijn ware gevoelens jegens de hervormer verbergend, en hem tegelijkertijd met onvermoeide waakzaamheid beschermende, terwijl hij al zijn gangen en die van zijn vijanden naging. Maar velen waren er, die geen poging aanwendden, om hun ingenomenheid met Luther te verbergen. Hij werd bezocht door prinsen, graven, baronnen, en andere hoge personen, leken zowel als

geesteliken. “De kleine kamer van de doktor,” schreef Spalatin, “kon al de bezoekers, die zich lieten aandienen, niet bevatten.” Het volk zag tot hem op, als ware hij meer dan menselik geweest. Zelfs zij, die niet in zijn leer geloofden, konden niet anders dan die grootse rechtschapenheid bewonderen, die er hem toe leidde, liever de dood te trotseren, dan zijn geweten geweld aan te doen.

Ernstige pogingen werden er in het werk gesteld om Luthers toestemming te verkrijgen van met Rome tot een schik- 1Pred. 10:16. 2 Martyn, Deel I, p. 404. king te komen. Edelen en vorsten hielden hem voor, dat indien hij erin volhardde, zijn eigen oordeel tegen dat van de kerk en de koncilies te stellen, hij spoedig uit het rijk zou worden verbannen, en dan geen bescherming meer zou hebben. Luther antwoordde op dit beroep: “Het is onmogelik om het evangelie van Christus te prediken zonder aanstoot. . . . Waarom dan zou de vrees voor of het vooruitzicht van gevaar mij van de Heer scheiden, en van dat Goddelike Woord, hetwelk alleen waarheid is? Neen; liever offer ik mijn lichaam, mijn bloed, en mijn leven op.”

Nogmaals werd hij aangezocht, om zich aan het oordeel van de keizer te onderwerpen, en dan zou hij niets te vrezen hebben. “Ik stem er met mijn gehele hart in toe,” gaf hij ten antwoord, “dat de keizer, de vorsten, en zelfs de eenvoudigste Christen mijn geschriften zullen onderzoeken en beoordelen; maar op één voorwaarde, dat ze Gods woord als standaard nemen. De mens heeft niets te doen, dan daaraan gehoorzaam te zijn. Tracht niet mijn geweten geweld aan te doen, want het is gebonden en geketend aan de Heilige Schrift.” Op een ander verzoek antwoordde hij: “Ik ben gereed, mijn vrijgeleide op te geven. Ik stel mijn persoon en leven ter beschikking van de keizer, maar het woord Gods — nooit!” Hij verklaarde zieh gewillig om zich aan het besluit van een algemene vergadering te onderwerpen, doch slechts op voorwaarde, dat die vergadering volgens de Schriften zou beslissen. “Wat het woord Gods en het geloof betreft,” voegde hij eraan toe, “is ieder Christen een even goed rechter als de paus, ondersteund door een miljoen koncilies, kan zijn.” Zowel vrienden als vijanden hielden zich ten laatste overtuigd, dat verdere pogingen tot verzoening nutteloos wezen zouden.

Had de hervormer op een enkel punt toegegeven, dan hadden Satan en zijn legerscharen de overwinning behaald. Maar zijn onwrikbare standvastigheid was het middel om de kerk vrij té maken, en een nieuw en beter tijdperk te doen aanbreken. De invloed van deze éne man, die in godsdienstige zaken voor zichzelf durfde denken en handelen, zou invloed hebben op de kerk en de wereld, niet alleen in zijn eigen tijd, maar in alle verdere geslachten. Tot aan het einde van de tijd zouden zijn standvastigheid en getrouwheid allen sterken, die een soortgelijke ondervinding zouden hebben. De kracht en de majesteit Gods blonk boven de raad der mensen, boven de machtige kracht van de Satan uit.

Al spoedig werd Luther op gezag van de keizer gelast, naar huis terug te keren; en hij wist, dat die kennisgeving spoedig door zijn veroordeling gevolgd zou worden. Dreigende wolken hingen over zijn weg; doch toen hij uit Worms vertrok, was zijn hart vol vreugde en lof. “De duivel zelf,” zei hij, “had de pauselike burcht bezet; maar Christus heeft er een wijde breuk

in gemaakt, en de Satan is gedwongen geworden te belijden, dat Christus machtiger is dan hij.”

Na zijn vertrek schreef Luther, nog altijd wensende, dat zijn standvastigheid niet voor opstand zou worden aangezien, aan de keizer: “God, die de harten kent, is mijn getuige, dat ik van ganser harte bereid ben, Uw Majesteit te gehoorzamen, hetzij in eer of in oneer, in leven of in dood, zonder enige uitzondering behalve het woord van God, waarbij de mens leeft. In al de aangelegenheden van dit tegenwoordige leven zal mijn getrouwheid onwrikbaar zijn, want daarin heeft winst of verlies niets te doen met zaligheid. Maar waar het eeuwige belangen geldt, is het Gods wil niet, dat de mens zich aan de mens zal onderwerpen. Want zodanige onderwerping in geestelike zaken is wezenlike aanbidding, en komt alleen de Schepper toe.”

Op de terugreis van Worms was Luthers ontvangst zelfs nog vleiender dan op zijn weg daarheen. Prinselike geesteliken verwelkomden de vogelvrij verklaarde monnik, en wereldlike heersers eerden de man, die de keizer veroordeeld had. Men verzocht hem, te prediken, en niettegenstaande het kei- zerlik verbod beklom hij opnieuw de kansel. “Ik heb me te gener tijd verbonden om het woord Gods aan ketenen te leggen,” zei hij, “en zal dat ook nimmer doen.” Niet lang nadat hij uit Worms vertrokken was, gelukte het de pausgezinden om de keizer een edikt tegen hem te laten uitvaardigen. In dit dekreet werd Luther veroordeeld als “Satan zelf te zijn in de gedaante van een mens, en als een monnik gekleed.” Er werd last gegeven, om maatregelen te nemen om zijn werk te verhinderen, zodra zijn vrijgeleide vervallen zou zijn. Aan iedereen werd verboden, hem te huis-vesten, hem van voedsel of drank te voorzien, of hem door woord of daad, publiek of privaat, te helpen of te ondersteunen. Hij moest gegrepen worden, waar hij ook mocht zijn, en aan de overheid overgeleverd. Ook zijn aanhangers moesten gevangen genomen worden, en hun eigendom verbeurd verklaard. Zijn geschriften moesten worden vernietigd; en ten slotte werden allen, die tegen dit dekreet zouden durven handelen, onder zijn veroordeling besloten. De keur-vorst van Saksen, en de vorsten, die Luther het meest gezind waren, hadden Worms spoedig na zijn vertrek verlaten, en het keizerlik dekreet werd door de Rijksdag goedgekeurd. Nu juichten de Roomsen. Ze beschouwden het lot van de Hervorming als beslist.

God had een weg ter ontkoming opengesteld voor Zijn dienstknecht in deze ure van gevaar. Een waakzaam oog had Luthers gangen nagegaan, en een oprecht en edel hart was besloten, hem te redden. Het was duidelik,dat Rome slechts tevreden zou zijn met zijn dood; alleen door zich te verbergen kon hij beveiligd worden voor de kaken van de leeuw. God gaf Frederik van Saksen wijsheid om een plan tot behoud van de hervormer te beramen. Met de samenwerking van trouwe vrienden werd dit plan van de keurvorst uitgevoerd, en Luther met goed gevolg verborgen voor vrienden en vijanden. Op zijn terugreis werd hij gegrepen, van zijn geleide gescheiden, en metterhaast door het woud heen naar het slot de Wartburg, een afgelegen bergvesting, gevoerd. Zowel zijn inhechtenisneming als zijn verberging geschiedden op zulk een geheimzinnige wijze, dat Frederik zelf lange tijd niet wist, waar hij

heengevoerd was. Deze onwetendheid was niet zonder doel; zo lang de keurvorst niets wist van Luthers verblijfplaats, kon hij niets ontdekken. Hij overtuigde er zich van, dat de hervormer veilig was, en met die kennis was hij tevreden.

De lente, zomer, en herfst gingen voorbij, de winter kwam, en nog altijd bleef Luther gevangen. Aleander en zijn par-tijgangers juichten, daar het scheen of het evangelie weldra uitgedoofd zou worden. Maar in de plaats hiervan was de hervormer bezig, zijn lamp uit de voorraad der waarheid te vullen; en zou het licht ervan met helderder glans voortbreken. In de welkome veiligheid van de Wartburg verheugde Luther zich enige tijd in zijn ontkoming aan de hitte en het rumoer van de strijd. Maar hij kon niet lang bevrediging vinden in stilte en rust. Aan een leven van bedrijvigheid en harde strijd gewoon, kon hij het slecht verdragen, werkeloos te zijn. In die eenzame dagen stond de toestand van de kerk hem voor de geest, en in wanhoop riep hij uit: “Helaas! er is niemand in deze laatste dagen van Zijn toorn, om als een muur te staan voor de Heer,en Israël te redden!” Dan keerden zijn gedachten tot hemzelf terug, en hij vreesde, beschuldigd te zullen worden van lafheid, door zich terug te trekken uit de strijd. Hij verweet zich zijn luiheid en toegevendheid. Toch deed hij tegelijkertijd dageliks meer dan voor één man mogelik scheen. Zijn pen rustte nooit. Terwijl zijn vijanden zich vleiden, dat hij tot zwijgen gebracht was, waren ze verwonderd en versteld door tastbare blijken dat hij nog werkte. Een menigte traktaten, uit zijn pen gevloeid, werden door Duitschland verspreid. Hij bewees daarbij zijn landslieden een uiterst belangrijke dienst door het Nieuwe Testament in het Duits te vertalen. Van uit zijn rotsachtig Patmos verkondigde hij bijna een jaar lang het evangelie, en bestrafte de zonden en de dwalingen van de tijden.

Maar het was niet slechts om Luther voor de woede van zijn vijanden te beveiligen, zelfs niet om hem een tijd van rust voor deze belangrijke arbeid te geven, dat God Zijn dienstknecht van het toneel van de openbare strijd verwijderde. Er moesten kostbaarder gevolgen bereikt worden dan deze. In de eenzaamheid en verborgenheid van zijn verblijf tussen de bergen was Luther zonder aardse steun, en kon geen menseëer hem bereiken. Op die wijze werd hij beveiligd tegen de trots en het zelfvertrouwen, die zo menigmaal het gevolg zijn van welslagen. Door lijden en vernedering werd hij toebereid om andermaal in veiligheid te wandelen op de duize-lingwekkende hoogte, waartoe hij zo plotseling verheven was.

Wanneer de mensen zich verheugen in de vrijheid, die de waarheid hun brengt, zijn ze geneigd om diegenen te verhogen, die God gebruikt heeft om de ketenen van dwaling en bijgeloof te verbreken. Satan tracht de gedachten en neigingen van de mensen van God af te trekken, en ze op menselike werktuigen te vestigen; hij leidt er hen toe om alleen het werktuig te eren, en de Hand, die al de gebeurtenissen van de voorzienigheid regelt, niet te achten. Te dikwels slechts verliezen godsdienstige leiders, die alzo geprezen en geëerd worden, het gevoel van hun afhankelikheid van God, en komen ertoe om op zichzelven te vertrouwen. Het gevolg is, dat ze het verstand en het geweten van het volk zoeken te beheersen, dat geneigd is tot hen op te zien om leiding, in plaats van tot het woord van God. Het werk van hervorming wordt dikwels tegen gehouden, omdat zij, die het ondersteunen, aan deze geest toegeven.

Voor dit gevaar wilde God de zaak van de Hervorming bewaren. Hij wenste, dat dat werk niet het stempel van de mens, maar dat van God zou ontvangen. De ogen van de mensen waren op Luther gericht geweest als uitlegger van de waarheid; nu werd hij van het toneel weggenomen, opdat aller ogen zich zouden vestigen op de eeuwige Welbron van de waarheid.

Hoofdstuk 9 — De Zwitserse Hervormer

In de keuze van werktnigen tot hervorming van de kerk is hetzelfde Goddelike plan op te merken, als toen de kerk ge-grondvest werd. De hemelse Leermeester ging de groten van de aarde, de mannen van naam en rijkdom, die gewoon waren, lof en hulde te ontvangen als leiders van het volk, voorbij. Ze waren z— trots en vol zelfvertrouwen wegens hun veelgeroemde hogere stand, dat ze niet leren konden, medegevoel te hebben voor hun medemensen, en geen medewerkers konden worden met de nederige Man van Nazareth. De roeping werd gewend tot de ongeleerde, hardwerkende vissers van Galilea: “Volgt Mij, en Ik zal u vissers der mensen maken.” Deze discipelen waren nederig en leerzaam. Hoe minder ze onder de invloed van de valse leer van hun tijd gekomen waren, met zoveel te beter gevolg kon Christus hen onderwijzen en voor Zijn dienst opleiden. Evenzo was het in de dagen van de grote Hervorming. De voorname hervormers waren mannen uit nederige stand,— mannen, die meer dan iemand uit hun tijd vrij waren van standtrots, en van de invloed van geestdrijverij en priesterheerschappij. Gods plan is, eenvoudige werktuigen te gebruiken om grote gevolgen teweeg te brengen. Op die wijze wordt de glorie niet aan mensen gegeven, maar aan Hem, die door hen werkt, om te willen en te volbrengen naar Zijn eigen welbehagen.

Een paar weken na de geboorte van Luther in een mijn- werkershut in Saksen, kwam Ulrich Zwingli ter wereld in een herdershuisje in de Alpen. Zwingli’s omgeving tijdens zijn kinderjaren, en zijn eerste opvoeding. waren berekend om hem op zijn toekomstige zending voor te bereiden. Opgroeiende te midden van tonelen van natuurschoon, grootsheid en ontzagwekkende verhevenheid, kwam hij vroegtijdig onder de indruk van de grootheid, de macht, en de majesteit Gods. De geschiedenis van de grote daden, op de bergen van zijn vaderland verricht, bezielde het jeugdige streven van zijn geest. En aan de knie van zijn vrome grootmoeder luisterde hij naar de enkele kostbare bijbelse geschiedenissen, die zij tussen de legenden en overleveringen van de kerk opgegaard had. Met diepe belangstelling hoorde hij naar het verhaal van de grote dingen, door patriarchen en profeten verricht, van de herders, die nachtwacht hielden over hun kudden op de heuvelen van Palestina, waar engelen hen kwamen toespreken, van het Kind van Bethlehem, en de Man van Golgotha.

Gelijk Johannes Luther, zo wenste ook Zwingli’s vader, dat zijn zoon zou opgevoed worden, en de knaap werd al jong uit de vallei van zijn geboorte weggezonden. Zijn verstand ontwikkelde zich snel, en spoedig werd het de vraag, waar men onderwijzers zou vinden om hem te leren. Op dertienjarige ouderdom ging hij naar Bern, welke stad toentertijd de ver-maardste school had in gans Zwitserland. Hier echter deed zich een gevaar op, dat zijn veelbelovend leven dreigde te ver-woesten. Ijverige pogingen toch werden door de monniken aangewend om hem in een klooster te lokken. De Dominikaner en Franciskaner monniken wedijverden met elkander om de gunst van het volk. Deze trachtten ze zich te verzekeren door opzichtige versiering van hun kerken, de luister van hun ceremonieën, en de aantrekkelikheid van beroemde relikwieën en wonderdoende beelden.

De Bernse Dominikaners begrepen, dat wanneer ze deze talentvolle jonge student konden winnen, ze zichzelven winst zowel als eer zouden verzekeren. Zijn zeer jeugdige leeftijd, zijn natuurlike begaafdheid als spreker en schrijver, en zijn aanleg voor muziek en dichtkunst, zouden meer uitwerking hebben dan al hun pracht en vertoon, om het volk naar hun diensten te trekken, en het inkomen van hun orde te vermeerderen. Door bedrog en vleierij trachtten ze Zwingli te be-wegen om hun klooster in te treden. Terwijl Luther student op school was, had hij zich in een kloostercel begraven, en zou voor de wereld verloren zijn geweest, had niet Gods voorzienigheid hem gered. Aan Zwingli werd niet toegelaten, hetzelfde gevaar te ontmoeten. Door Gods voorzienigheid werd zijn vader aangaande de plannen van de monniken onderricht. Zijn voornemen was geenszins, zijn zoon het luie, onwaardige leven van de kloosterbroeders te laten leiden. Hij besefte, dat zijn toekomstige nuttigheid op het spel stond, en beval hem, zonder verwijl naar huis terug te komen.

De jongeling gehoorzaamde het bevel; maar hij kon niet lang tevreden zijn in de vallei van zijn geboorte. Al spoedig nam hij zijn studieën weder ter hand, en ging na enige tijd naar Bazel. Daar was het, dat Zwingli voor de eerste maal het evangelie van Gods vrije genade hoorde. Wittembach, een leraar in de oude talen, was bij zijn studie van het Grieks en Hebreeuws tot de Heilige Schriften geleid, en aldus werden er stralen van Goddelik licht geworpen in het verstand van de studenten, die hij onderwes. Hij verklaarde dat er een waarheid bestond die ouder, en van oneindig groter waarde was dan de theorieën, welke de scholastieken en wijsgeren leerden. Deze aloude waarheid was, dat de dood van Christus het enige rantsoen van de zondaar is. Voor Zwingli waren deze woorden als een eerste lichtstraal, die de morgenschemering voorafgaat.

Zwingli werd al gauw van Bazel weggeroepen om zijn levenswerk te beginnen. Zijn eerste arbeidsveld was een Al- penparochie, niet ver van het dorp, waar hij geboren was. Wijding tot priester ontvangen hebbende, "gaf hij zich met zijn ganse ziel over aan het onderzoek van de Goddelike waarheid, daar hij wel wist," zegt een medehervormer, "hoeveel hij behoort te weten, aan wie de kudde van Christus is toevertrouwd." Hoe meer hij de Schriften onderzocht, hoe helderder de tegenstelling aan het licht kwam tussen de waarheden daarin vervat, en de ketterijen van Rome. Hij onderwierp zich aan de Bijbel als het woord van God, de algenoegzame, onfeilbare gids. Hij zag in, dat het zichzelf verklaren moest. Hij waagde het niet, te trachten de Schriften uit te leggen om een van tevoren aangenomen theorie of leer te schragen, maar achtte het zijn plicht, te leren wat het Woord direkt en duidelik zegt. Hij trachtte zich van alle beschikbare middelen te bedienen om een volkomen en juist begrip van de betekenis van het Woord te erlangen, en riep de hulp in van de Heilige Geest, welke, zoals hij verklaarde, het aan allen uitleggen zou, die in ernst en met gebed ernaar zochten.

"De Schrift," zei Zwingli, "is van God, niet van de mens afkomstig, en diezelfde God, die het verstand geeft, zal u doen verstaan, dat de spraak van Hem komt. Gods woord . kan niet falen; het is lichtverspreidend, onderwijst zichzelf, ontsluit zichzelf; bestraalt de ziel met alle heil en genade; troost de ziel in God, vernedert hem, zodat hij zichzelf verliest, ja zelfs

verbeurt, en God omarmt.” De waarheid van deze woorden had Zwingli zelf bewezen. Van zijn ondervinding in die tijd sprekende, schreef hij later: “Toen ... ik me geheel en al aan de Heilige Schriften begon te geven, stelden de wijsbegeerte en scholastieke godgeleerdheid me telkens twistvragen voor. Eindelik kwam ik zo ver, dat ik dacht: ‘Ge moet dat alles laten rusten, en de betekenis van God alleen uit Zijn eigen eenvoudig Woord leren . ‘ Toen begon ik God om Zijn licht te vragen, en werden me de Schriften veel duideliker.”

De leer, die Zwingli predikte, had hij niet van Luther ontvangen. Het was de leer van Christus. “Als Luther Christus predikt,” sprak de Zwitserse hervormer, “doet hij, wat ik doe! Hij heeft veel meer zielen tot Christus geleid dan ik — dat zij zo. Ik wil geen andere naam dragen dan die van Christus, Wiens krijgsknecht ik ben, en Die alleen mijn hoofd is. Geen enkel woord is ooit door mij aan Luther, of door Luther aan mij geschreven. En waarom ? . . . Opdat het allen duidelik zijn zou, hoezeer het getuigenis van de Geest van God één is: daar wij, zonder enige geheime verstandhouding, zo precies overeenkomen in de leer van Jezus Christus.”

In 1516 werd Zwingli uitgenodigd, prediker te worden in het klooster te Einsiedeln. Hier zouden de dwalingen van Rome hem duideliker onder de aandacht komen, en zou hij een invloed als hervormer uitoefenen, die zich veel verder dan tot zijn Alpen zou uitstrekken. Tot de voornaamste aantrek- kelikheden van Einsiedeln behoorde een beeld van de heilige maagd, dat wonderkracht heette te bezitten. Boven de kloosterpoort stond een opschrift: “Hier kan algehele verlossing van zonden worden verkregen.” Voortdurend begaven zich pelgrims naar dat beeld van de heilige maagd, maar bij het grote jaarfeest van de wijding van dit heiligdom kwamen er scharen uit alle delen van Zwitserland, en zelfs uit Frankrijk en Duitschland. Zwingli, wie dit gezicht grote droefheid veroorzaakte, nam de gelegenheid te baat om aan deze slaven van het bijgeloof vrijheid te verkondigen door het evangelie.

“Denkt niet,” zei hij, “dat God meer in deze tempel is, dan in ieder ander deel van de schepping. In welk land ge ook woont, is God rondom u en hoort u. . . . Kunnen nutteloze arbeid, lange pelgrimstochten, offeranden, beelden, gebeden tot de heilige maagd of de heiligen, u de genade Gods verzekeren? Wat kan het vermenigvuldigen van woorden bij het bidden ons baten? Welke kracht ligt er in een monnikskap, een geschoren schedel, een lange mantel, die in plooien afhangt, of met goud geborduurde pantoffels? God ziet het hart aan, en onze harten zijn verre van Hem.” “Christus,” zei hij, “Die zich eens voor allen aan het kruis opofferde, is het slachtoffer, dat voor alle eeuwigheid voor de zonde van alle gelovigen voldoet.”

Aan vele toehoorders was deze leer onwelkom. Het was een bittere teleurstelling, te vernemen dat hun moeitevolle tocht tevergeefs gemaakt was. De vergiffenis, welke hun door Christus vrij werd aangeboden, konden ze niet begrijpen. Ze stelden zich tevreden met de oude weg naar de hemel, die Rome hun aangewezen had. Ze schrikten terug voor de moeite

van naar iets beters te zoeken. Het was gemakkeliker, hun zaligheid aan de priesters en de paus toe te vertrouwen, dan naar reinheid van hart te streven.

Een andere klasse echter ontving met vreugde de tijding van verlossing door Christus. De godsdienstige gebruiken, die Rome van hen eiste, hadden hun geen zielevrede bezorgd, en in het geloof namen ze het bloed van de Zaligmaker als hun verzoening aan. Zulken keerden naar hun woonplaatsen terug om aan anderen het kostbare licht te openbaren, dat ze ontvangen hadden. Aldus verbreidde zich de waarheid van dorpje tot dorpje, en van stad tot stad, en werd het aantal pelgrims naar het beeld van de heilige maagd zeer veel minder. De inkomsten krompen in, en daardoor ook de toelage van Zwingli, welke uit die inkomsten gevonden werd. Maar dit veroorzaakte hem niets dan vreugde, daar hij zag, dat de macht van dweperij en bijgeloof verbroken werd.

De kerkelike overheden waren niet blind voor het werk, dat Zwingli deed, maar voor het tegenwoordige wensten ze niet, tussen beide te treden. Hopende hem nog voor hun zaak te winnen, trachtten ze zich door vleierijen van hem meester te maken; intussen begon de waarheid de harten van het volk in beslag te nemen. Zwingli's arbeid te Einsiedeln had hem voor een wijdere kring geschikt gemaakt, en die zou hij spoedig binnentreden. Na drie jaren hier geweest te zijn, werd hem het ambt van prediker in de kathedraal te Zürich opgedragen. Zürich was toentertijd de voornaamste stad in het Zwitserse bondgenootschap, en de invloed, die hij daar uitoefende, zou wijd en zijd gevoeld worden. De geesteliken echter, op wier uitnodiging hij naar Zürich overkwam, waren er op bedacht, alle nieuwigheden te voorkomen, waarom ze hem inlichting gaven aangaande zijn plichten.

"Ge zult alles in uw vermogen doen," zeiden ze, "tot inzameling van de inkomsten van het kapittel, de kleinste kleinigheid niet over het hoofd ziende. Ge zult de gelovigen, zowel van de preekstoel als bij de oorbiecht vermanen, alle rechten en tienden te betalen, en door hun giften de liefde te bewijzen, die ze de kerk toedragen. Ge zult uw best doen om het inkomen, dat van zieken, missen, en in het algemeen van alle geestelike verordeningen inkomt, te vermeerderen." "Wat aangaat het beheer over de sakramenten, de prediking, en het wachthouden over de kudde," voegden ze erbij, "dat zijn ook zaken, die bij de plichten van een priester behoren. Doch daarvoor kunt ge, voornamelik voor het prediken, een plaatsvervanger aanstellen. Ge zult de sakramenten alleen toedienen aan personen uit hogere stand, en dan alleen, wanneer er biezonder aanvraag om gedaan wordt; het is u verboden om ze aan het volk van alle standen zonder onderscheid des persoons te bedienen."

Zwingli hoorde deze opdracht stilzwijgend aan, en gaf in antwoord erop, na zijn dank te hebben betuigd voor de eer van een beroep naar deze belangrijke plaats, een verklaring van de loopbaan, die hij zich had voorgenomen te volgen. "Het leven van Christus," zei hij, "is te lang voor het volk verborgen gehouden. Ik zal preken over het gehele evangelie naar Mattheüs, ... en wat ik geef, alleen uit de Schrift putten, de diepte van de woorden peilen, tekst met tekst vergelijken, en aanhoudend ernstige gebeden opzenden om de betekenis te mogen

verstaan. Ik zal mijn dienst in de kerk wijden aan de eer van God, de lof van Zijn enige Zoon, de redding van zielen, en hun onderwijs in het ware geloof.” Ofschoon sommigen van de geesteliken niet met zijn plan instemden, en hem ervan trachtten af te brengen, bleef Zwingli standvastig. Hij verklaarde, dat hij geen nieuw stelsel dacht in te voeren, maar zich aan het oude stelsel meende te houden, dat de kerk in vroegere tijden van grotere zuiverheid had gediend.

Reeds begon er belangstelling te ontwaken in de waarheden, die hij verkondigde, en het volk kwam in groten getale bijeen om naar zijn prediking te luisteren. Velen, die sedert lang het kerkgaan opgegeven hadden, bevonden zich onder zijn toehoorders. Hij begon zijn bediening met de Evange- lieën te openen, en aan zijn hoorders het door de Geest inge- geven verhaal van het leven, het onderwijs, en de dood van Christus voor te lezen en uit te leggen. Hier, evenals te Einsiedeln, stelde hij Gods woord voor als het enig onfeilbaar gezag, en Christus’ dood als het enig volmaakte offer. “Het is tot Christus,” sprak hij, “dat ik u wens te voeren,— tot Christus, de ware bron van zaligheid.” Mensen van alle klassen, van staatsman en geleerde af tot handwerksman en landbouwer toe, verdrongen zich om de prediker. Met diepe belangstelling luisterden ze naar zijn woorden. Hij verkondigde niet alleen het aanbod van vrije verlossing, maar bestrafte onbeschroomd de slechtheid en het bederf van die tijd. Velen verlieten de domkerk God verheerlikende. “Deze man,” zeiden ze, “predikt de waarheid. Hij zal onze Mozes worden, die ons uit deze Egyptiese duisternis zal uitleiden.” Maar ofschoon zijn arbeid in het eerst met veel toejuiching ontvangen werd, ontwikkelde er zich later tegenstand. De monniken stonden op om zijn werk te verhinderen, en zijn leer te veroordelen. Velen hoonden en bespotten hem; anderen behandelden hem met onbeschoftheid, en begonnen te dreigen. Zwingli echter verdroeg alles geduldig, en sprak: “Indien we zondaren voor Christus willen winnen, moeten we leren, onze ogen voor veel dingen te sluiten.”

Omstreeks deze tijd gebeurde er iets, dat de hervorming in de hand werkte. Zekere Luciaan werd met enige van Luthers geschriften naar Zürich gezonden door een vriend van het hervormde geloof te Bazel, welke aan de hand gaf, dat de verkoop van deze boeken een krachtig middel zou kunnen worden om het licht alom te verspreiden. “Overtuig u,” schreef hij aan Zwingli, “of deze man oordeel en vaardigheid genoeg bezit; als het u blijkt van ja, laat hem dan van stad tot stad, dorp tot dorp, vlek tot vlek, ja van huis tot huis gaan, geheel Zwitserland door, met de geschriften van Luther; en vooral zijn uitleg van het Onze Vader, voor leken geschreven. Hoe meer die uitleg bekend wordt, hoe meer kopers er voor zullen komen.” Op die wijze drong het licht door.

Op tijden,wanneer God de boeien van onwetendheid en bijgeloof begint te verbreken, is het dat de Satan met de grootste kracht werkt om de mensen in donkerheid te hullen, en hun kluisters nog vaster te klinken. Terwijl er in verschillende landen mannen opstonden, die het volk vergiffenis en rechtvaardigmaking door het bloed van Christus voorstelden, begaf Rome zich met vernieuwde ijver aan het werk om door de gehele Christenheid heen vergiffenis aan

te bieden voor geld. Iedere zonde had zijn prijs; en men kon vrijheid erlangen om misdaden te plegen, indien de schatkist van de kerk slechts goed gevuld bleef. Z— braken de twee bewegingen zich baan: de ene vergiffenis van zonde voor geld, de andere vergiffenis door Christus aanbiedende;— Rome vrijheid schenkende om te zondigen, en dat tot een bron van inkomst makende; de hervormers, de zonde veroordelende, en op Christus wijzende als de verzoening en de Verlosser.

In Duitschland was het verkopen van aflaten aan Domini- kaner monniken toevertrouwd, en werd de handel erin door de schaamteloze Tetzel gedreven. In Zwitserland was die handel overgelaten aan de Franciskaners onder opzicht van Sampson, een Italiaanse monnik. Sampson had de kerk reeds goede diensten bewezen door in Duitschland en Zwitserland grote sommen bijeen te brengen om de pauselike schatkist te vullen. Nu doorliep hij Zwitserland, waar hij grote scharen aantrok, de arme landbouwers hun karig arbeidsloon ontroofde, en van de gegoede klasse rijke giften eiste. De invloed van de hervorming echter deed zich alreeds gevoelen door het verminderen van deze handel, hoewel hij hem niet geheel kon tegengaan. Zwingli was nog te Einsiedeln, toen Sampson, kort nadat hij Zwitserland was binnengekomen, met zijn waren in een naburige stad aankwam. Bericht aangaande zijn zending ontvangen hebbende, begaf zich de hervormer aanstonds op weg om hem tegen te staan. De twee ontmoetten elkander niet, maar het gelukte Zwingli z— goed om de valsheid van de voorwendselen van de monnik aan de kaak te stellen, dat hij ver-plicht was naar elders te vertrekken.

Te Zürich predikte Zwingli ijverig tegen de aflaatverkopers, en toen Sampson de stad naderde, ontmoette hem een bode van de raad, hem aanzeggende, dat hij niet in de stad verwacht werd. Eindelik kwam hij er toch door list binnen, maar werd weggezonden zonder een enkele aflaatbrief verkocht te hebben; en kort daarop verliet hij Zwitserland. De hervorming ontving een krachtige stoot door de verschijning van de pest, of “zwarte dood,” die Zwitserland in het jaar 1519 bezocht. Terwijl de mensen de verderver in het aangezicht staarden, kwamen er velen tot overtuiging van de ijdelheid en krachteloosheid van de vergiffenis, die ze kort tevoren gekocht hadden, en verlangden naar een hechter fondament voor hun geloof. Zwingli werd te Zürich door de ziekte aangetast, en wel z— ernstig, dat alle hoop op herstel opgegeven, en het gerucht wijd en zijd verspreid werd, dat hij dood was. In dat hachelik uur bleef zijn hoop en moed onbewogen. Hij zag in het geloof op tot het kruis van Golgotha, rustend in de algenoegzame verzoening voor de zonde. Toen hij terugkwam van de poorten des doods, was het om het evangelie met groter ernst dan ooit tevoren te prediken; en zijn woorden oefenden ongewone kracht uit. Met vreugde verwelkomde het volk hun geliefde herder, die hun van de rand van het graf teruggeschonken was. Zijzelven hadden in de tussentijd de zieken en stervenden verpleegd, en ze gevoelden als nooit tevoren de waarde van het evanglie.

Zwingli was tot klaarder verstand van de waarheid ervan geraakt, en had de hernieuwende kracht ervan in zichzelf in voller mate ondervonden. De val van de mens en het verlos-

singsplan waren de onderwerpen, die hij behandelde. “In Adam,” zo zei hij, “zijn we allen dood, in verderf en verdoemenis verzonken.” “Christus . . . heeft ons een eeuwige verlossing aangebracht . . . Zijn lijden is . . . een eeuwige offerande, en heeft onvergankelike kracht om te helen; het bevredigt voor altoos de Goddelike rechtvaardigheid ten behoeve van allen, die er in volstandig, onwrikbaar geloof op vertrouwen.” Toch ook leerde hij duidelik, dat de mens wegens de genade van Christus geen vrijheid heeft om in de zonde te volharden. “Waar ook maar geloof in God wordt gevonden, daar woont God zelf; en waar God is, daar wordt een ijver gewekt, die de mens tot goede werken aanzet en dringt.”

De belangstelling in Zwingli’s prediking bereikte zulk een hoogte, dat de kathedraal overvol liep van de scharen, die hem kwamen horen. Stukje voor stukje, naardat ze het verdragen konden, legde hij de waarheid voor zijn hoorders open. Hij was voorzichtig van niet in het eerst punten op te brengen, die hen konden verschrikken, en vooroordeel bij hen wekken. Zijn eerste werk was, de harten te winnen voor de leer van Christus, die harten door Zijn liefde te verzachten, Zijn voor-beeld hun voor ogen te houden; en naarmate ze de grondbeginselen van het evangelie in zich opnamen, werden hun bijgelovige leringen en praktijken noodzakelikerwijze omvergeworpen.

Stap voor stap ging de Hervorming te Zürich vooruit. De vijanden ervan werden opgeschrikt, en begonnen daadwerke- like tegenstand. Een jaar tevoren had de monnik van Wittenberg te Worms zijn “Neen” uitgesproken tegen paus en keizer, en nu scheen alles een dergelijk wederstaan van de pauselike eisen te Zürich aan te duiden. Er werden gedurig aanvallen op Zwingli gedaan. In de pausgezinde provincieën beklommen er volgelingen van het evangelie van tijd tot tijd de brandstapel; doch dit was niet voldoende; de leraar van de ketterij moest tot zwijgen gebracht worden. Gevolgelik zond de Bisschop van Constance drie afgevaardigden naar de Raad van Zürich, die Zwingli beschuldigden van het volk te leren, de wetten van de kerk te overtreden, en van aldus de vrede en de goede orde van de maatschappij te ondermijnen. Indien het gezag van de kerk ter zijde zou gezet worden, beweerde hij, zou algemene regeringloosheid het gevolg zijn. Zwingli antwoordde, dat hij vier jaren lang het evangelie te Zürich had gepredikt, en dat “die stad vreedzamer was dan enige andere in de unie.” “Is dus,” zei hij, “het Christendom niet de beste waarborg voor de algemene rust?”

De afgevaardigden hadden de raadslieden vermaand om in de kerk te blijven, waarbuiten, zo verklaarden ze, er geen zaligheid was. Zwingli antwoordde: “Laat deze beschuldiging u niet schokken. De grondvesten van de kerk zijn dezelfde Rots, dezelfde Christus, die aan Petrus zijn naam gaf, omdat hij Hem getrouw beleed. In ieder volk wordt iedereen, die met zijn ganse hart in de Heer Jezus gelooft, door God aangenomen. Hier inderdaad is de kerk, buiten welke niemand kan zalig worden.” Als uitslag van de konferentie nam één van de afgezanten van de bisschop het hervormde geloof aan.

De raad weigerde, stappen tegen Zwingli te nemen, en Rome bereidde zich tot een nieuwe aanval voor. Toen de hervormer bericht ontving van de lagen van zijn vijanden, riep hij uit:

“Laat hen komen; ik vrees hen evenmin, als de vooruitstekende rots de golven, die tegen zijn voet aandruisen.” De pogingen van de geestelikheid bevorderden alleen de zaak, die ze zochten omver te werpen. De waarheid werd immer verder verbreid. In Duitschland grepen de aanhangers ervan, die ontmoedigd waren door het verdwijnen van Luther, weder opnieuw moed, ziende welk een voortgang het evangelie in Zwitserland maakte. Naarmate de Hervorming zich te Zürich vestigde, openbaarden zich de vruchten ervan meer ten volle in de onderdrukking van misdaad en bevordering van orde en goede verstandhouding. “Vrede woont in onze stad,” schreef Zwingli; “geen twist, geen schijnheiligheid, geen nijd, geen onenigheid. Vanwaar kan zulk een eenheid komen dan van de Heer, en door onze leer, die ons met de vruchten van vrede en vroomheid vervult?”

De overwinningen, welke de Hervorming behaalde, zetten de Roomsgezinden tot nog krachtiger pogingen aan om hem omver te werpen. Ziende, hoe weinig er in Duitschland door vervolging was teweeggebracht tot onderdrukking van het werk van Luther, besloten ze de hervorming met zijn eigen wapenen te bestrijden. Ze zouden een openbaar dispuut met Zwingli houden, en daar zijzelven de zaak regelden, wilden ze zich van de overwinning vergewissen door zelven niet alleen de plaats voor de woordestrijd, maar ook de rechters te kiezen, die tussen de disputanten zouden moeten beslissen. En wanneer ze Zwingli maar eenmaal in hun macht hadden, zouden ze ervoor zorgen, dat hij hun niet ontsnapte. Als de leider tot zwijgen was gebracht, zou de beweging al spoedig onderdrukt worden. Dit voornemen echter werd zorgvuldig verborgen gehouden.

De disputatie zou te Baden gehouden worden; doch Zwingli verscheen er niet. De raad van Zürich, de plannen van de pauseliken vermoedende, en gewaarschuwd door de brandende houtstapels, die in de pausgezinde provincieën voor de belijders van het evangelie aangestoken werden, verbood zijn leraar zich aan dit gevaar bloot te stellen. Te Zürich was hij gereed, al de partijgangers, die Rome wenste te zenden, te ontmoeten; maar. naar Baden te gaan, waar pas tevoren het bloed van de martelaren voor de waarheid gevloeid had, zou zich blootstellen zijn aan een gewisse dood. Oecolampadius en Haller werden gekozen om de hervormers te vertegenwoordigen, terwijl de beroemde Doktor Eek, door een schaar van geleerde doktoren en prelaten ondersteund, de kampvechter van Rome was.

Ofschoon Zwingli niet bij de konferentie was, werd zijn invloed er gevoeld. De sekretarissen waren allen door de pausgezinden gekozen, en aan de anderen werd op straffe des doods verboden, aantekeningen te maken. Desniettegenstaande ontving Zwingli dageliks een getrouw verslag van wat er te Baden gezegd was. Een student, die de disputatie bijwoonde, stelde iedere avond een rapport op van de argumenten, welke die dag voorgebracht waren. Deze papieren met de dagelikse brieven van Oecolampadius aan Zwingli te Zürich over te brengen namen twee andere studenten op zich. De hervormer antwoordde door raad en voorlichting te geven. Hij schreef zijn brieven in de nacht, en de studenten gingen er ‘s morgens mede naar Baden terug. Om aan de waakzaamheid van de wacht aan de stadspoort

te ontsnappen, droegen deze boodschappers manden met pluimvee op het hoofd, waar door ze zonder hinder binnengelaten werden.

Op die wijze handhaafde Zwingli de strijd met zijn listige tegenstanders. “Hij heeft meer gearbeid,” zei Myconius, “met zijn overdenkingen, zijn slapeloze nachten, en zijn raadgevingen naar Baden over te zenden, dan hij had kunnen doen, indien hij te midden van zijn vijanden was geweest.” De Roomsen, door het vooruitzicht op overwinning geprikkeld, waren in hun rijkste kledij uitgedost en van juwelen schitterende te Baden aangekomen. Ze leefden weelderig, en lieten zich de kostbaarste lekkernijen en uitgezochtste wijnen voorzetten. De last van hun geestelike plichten werd door luchthartigheid en brasserijen verlicht. Zeer anders was het met de hervormers, die door het volk weinig beter gerekend werden dan een gezelschap bedelaars, en wier eenvoudig voedsel hen slechts kort aan de tafel hield. Oecolampadius’ gastheer, die de gelegenheid waarnam om hem in zijn kamer te bespieden, vond hem altijd aan de studie of in het gebed, en gaf in grote verwondering als zijn mening te kennen, dat de ketter in elk geval “een zeer vroom mens was.”

Op de konferentie “beklom Eek met trotsheid een prachtig versierde kansel, terwijl de nederige Oecolampadius, schamel gekleed, op een ruw houten bankje tegenover zijn wederpar- tijder zat.” Ecks zware stem en grenzeloze onbeschaam- heid begaven hem geen ogenblik. Zijn ijver werd aangevuurd door de hoop op goud zowel als faam; want de verdediger van het geloof zou een rijke beloning ontvangen. Wanneer hij in betere argumenten tekort schoot, bediende hij zich van beledigingen en zelfs van vloeken.

Oecolampadius, bescheiden en aan alle zelfvertrouwen vreemd, had voor de strijd teruggebeefd, en die slechts ondernomen met de plechtige verklaring: “Ik erken geen andere regel om naar te oordelen dan Gods woord.” Hoewel voorkomend en hoffelik in zijn manieren, bewees hij zich bekwaam en onversaagd. Terwijl de Roomsgezinden, gelijk hun gewoonte was, zich. op het gezag van de kerkelike gebruiken be- riepen, hield zich de hervormer standvastig aan de Heilige Schriften. “In ons Zwitserland,” sprak hij, “heeft gewoonte geen kracht, tenzij die in overeenkomst is met de grondwet; en in alle geloofszaken is de Bijbel onze grondwet.”

Het verschil tussen de twee disputanten bleef niet zonder gevolg. Het kalme, heldere redeneren van de hervormer, en zijn zachtzinnige en bescheiden voordracht, troffen sommige harten, die zich met walging afkeerden van Ecks snoevende en heftige aanmatigingen. De bespreking duurde achttien dagen. Aan het einde ervan verklaarden de papisten zichzelven met volle zekerheid de overwinnaars te zijn. De meeste afgevaardigden schaarden zich aan de zijde van Rome, en de Rijksdag gaf uit, dat de hervormers de nederlaag hadden geleden, en maakte bekend, dat ze met Zwingli, hun leider, van de kerk afgesneden waren. De vruchten van de konferentie echter openbaarden, aan wiens zijde het voordeel lag. De strijd bewees zich een sterke prikkel voor de zaak van de Protestanten, en niet lang daarna verklaarden zich de belangrijke steden Bern en Basel ten gunste van de Hervorming.

Hoofdstuk 10 — Voortgang van de Hervorming in Duitschland

Luthers geheimzinnig verdwijnen veroorzaakte twijfelmoedigheid in geheel Duitschland. Overal hoorde men naar hem vragen. De wildste geruchten gingen rond, en velen geloofden, dat hij vermoord was. Er werd luide geweeklaagd, niet alleen door zijn openlike vrienden, maar door duizenden, die niet vrij voor de Hervorming waren uitgekomen. Velen verbonden zich met een plechtige eed om zijn dood te wreken.

De Roomse leiders zagen met schrik, tot welk een hoogte het gevoelen tegen hen gestegen was. Hoewel ze in het eerst jubelden over Luthers veronderstelde dood, wensten ze zich al spoedig te verbergen voor de woede van het volk. Zijn vijanden waren minder bezorgd geweest over zijn moedigste daden, terwijl hij onder hen verkeerde, dan ze het over zijn verdwijnen waren. Degenen, die in hun woede de hervormer hadden zoeken te verdoen, waren met vrees vervuld, nu hij een hulpeloze gevangene geworden was. “Onze enige manier om uit de moeilikheid te geraken,” sprak een van hen, “is, fakkels aan te steken, en de wereld te gaan doorzoeken naar Luther, tot wij hem aan het volk kunnen teruggeven, dat hem toch maar hebben wil.” Het edikt van de keizer scheen krachteloos te zijn. De legaten van de paus waren vol verontwaardiging, toen ze zagen, dat er veel minder aandacht aan geschonken werd dan aan het lot van Luther. Het bericht, dat hij veilig was, ofschoon gevangen, stilde de vrees van het volk, terwijl het hun geestdrift voor hem nog meer aanvuurde. Zijn geschriften werden met groter gretigheid dan ooit tevoren gelezen.

Een aangroeiend getal omhelsde de zaak van de heldhaftige man, die het woord van God tegen zulk een ontzettende overmacht verdedigd had. De Hervorming nam voortdurend aan krachten toe. Het zaad, dat Luther gestrooid had, begon overal op te schieten. Zijn afwezigheid deed, wat zijn aanwezigheid niet had vermocht. Andere arbeiders gevoelden nieuwe verantwoordelikheid, nu hun grote leider van hen weggenomen was. Met nieuw geloof en nieuwe ernst maakten ze zich op om alles te doen, wat in hun vermogen stond, opdat het werk, dat zo flink begonnen was, niet zou verhinderd worden.

Satan echter zat niet stil. Hij begon nu te proberen, wat hij bij iedere andere hervormingsbeweging beproefd heeft,— namelik, de mensen te bedriegen en ten ondergang te leiden door hun een namaaksel te geven, in plaats van het ware werk. Gelijk er in de eerste eeuw van de Christelike kerk valse Christussen waren, zo stonden er ook valse profeten op in de zestiende.

Enige mannen, diep geroerd door de beweging in de godsdienstige wereld, verbeeldden zich, biezondere openbaringen uit de hemel te hebben ontvangen, en gaven voor, dat hun een Goddelike opdracht geschonken was om de Hervorming te voltooien, die, naar ze verklaarden, door Luther nog maar nauweliks begonnen was. In der waarheid braken ze juist het werk af, dat hij tot stand had gebracht. Ze verwierpen het grote beginsel, dat de eigenlike grondslag van de Hervorming uitmaakte,— dat het woord Gods het algenoegzame richtsnoer is voor

geloof en wandel; en voor die onfeilbare gids stelden ze de veranderlike, onzekere standaard van hun eigen gevoelens en indrukken in de plaats. Door deze daad van de grote toetsteen van dwaling en leugen op zijde te stellen, openden ze voor Satan de weg om de harten te beheersen, gelijk hem het best paste. Een van deze profeten gaf voor, door de engel Gabriël onderricht te zijn. Een student, die zich met hem verbond, gaf zijn studie op, te kennen gevende, dat hij door God-zelf met wijsheid begiftigd was tot verklaring van Zijn woord. Anderen, die van nature dweepziek waren, verenigden zich met hen. De daden van deze geestdrijvers veroorzaakten geen kleine beroering. Luthers prediken had de mensen alom opgewekt tot het gevoel van de noodwendigheid van een hervorming, en nu werden sommige waarlik eerlike lieden door de aanmatigingen van die nieuwe profeten verleid.

De leiders van deze beweging begaven zich naar Wittenberg, en wilden hun aanspraken aan Melanchton en zijn medearbeiders opdringen. Ze zeiden: “We zijn van God gezonden om het volk te leren. We hebben een gemeenzaam onderhoud met de Heer gehad; we weten wat er te gebeuren staat; in het kort, we zijn apostelen en profeten, en beroepen ons op Dr. Luther. ” De hervormers waren verbaasd en verbijsterd. Dit was een element, waarmede ze nooit tevoren in aanraking gekomen waren, en ze wisten niet, welke weg in te slaan. Melanchton sprak: “Er zijn ontegenzeglik geesten van een ongewone soort in die mannen; maar welke geesten? . . . Laat ons aan do ene kant op onze hoede zijn, de Geest Gods niet uit te blussen, en aan de andere, van door de geest van Satan te worden verleid.”

De vruchten van de nieuwe leer werden al spoedig openbaar. Het volk werd ertoe geleid, de Bijbel te verwaarlozen, of hem geheel en al ter zijde te zetten. De scholen geraakten in verwarring. Studenten, alle banden verzakende, gaven de studie op, en verlieten de universiteit. De mannen, die zich bekwaam achtten om het werk van de Hervorming te verlevendigen en te regelen, brachten het slechts tot de rand van zijn ondergang. Nu herkregen de aanhangers van Rome hun vertrouwen, en riepen in verrukking uit: “Nog één laatste poging, en alles zal het onze zijné!”

Luther, die op de Wartburg hoorde, wat er geschied was, sprak met grote bezorgdheid: “Ik heb altoos verwacht, dat de Satan ons deze plaag zou zenden.” Hij doorzag het ware karakter van die gewaande profeten, en het gevaar, dat de zaak der waarheid dreigde. De tegenstand van paus en keizer had hem niet z— grote verbijstering en kwelling veroor-zaakt, als die hij nu ondervond. Onder degenen, die beleden de Hervorming te zijn toegedaan, waren zijn ergste vijanden opgestaan. Juist die waarheden, welke hem zulk een grote vreugde en vertroosting hadden bezorgd, werden aangewend om strijd en verwarring in de kerk teweeg te brengen.

In het hervormingswerk was Luther aangedreven geworden door de Geest Gods, en was verder gegaan, dan hij gedacht had te zullen gaan. Het was zijn voornemen niet geweest, juist die stelling in te nemen, waartoe hij geraakt was, noch ook zulke ingrijpende veranderingen te maken. Hij was slechts het werktuig geweest in de handen van de Almachtige. Toch beefde hij dikwels voor de gevolgen van zijn werk. Eenmaal had hij gezegd: “Indien ik wist, dat mijn

leer één enkel menselik wezen, hoe arm ook en onbekend, had geschaad,— hetgeen niet zijn kan, daar hij het wezenlike evangelie is,— ik zou liever tien doden sterven, dan niet herroepen."

En nu was Wittenberg zelf, de eigenlike zetel van de Hervorming, snel aan het vervallen onder de macht van dweperij en wetteloosheid. Deze vreselike toestand was niet het gevolg van Luthers leer, maar door geheel Duitschland heen legden zijn vijanden hem die ten laste. In bitterheid van ziel vroeg hij somtijds: "Kan dat dan het einde zijn van dit grote werk van de Hervorming?" Maar als hij dan weder met God worstelde in den gebede, kwam er vrede in zijn hart. "Het werk is het mijne niet, maar Uw eigen," sprak hij; "Gij zult het niet laten vernielen door bijgeloof of dweperij." De gedachte echter, om zich in zulk een krisis langer buiten de strijd te houden, werd ondragelik. Hij besloot, naar Wittenberg terug te keren.

Zonder verwijl aanvaardde hij zijn gevaarvolle reis. De rijksban rustte op hem; zijn vijanden hadden vrijheid om hem het leven te benemen; aan zijn vrienden was verboden, hem te helpen of te herbergen. De keizerlike regering wendde de strengste maatregelen tegen zijn aanhangers aan. Maar hij zag, dat het werk van het evangelie in gevaar was, en in de naam des Heren kwam hij te voorschijn, om voor de waarheid in het strijdperk te treden. Luther schreef in een brief aan de keurvorst, nadat hij het doel had verklaard, waarmede hij de Wartburg verliet: "Het zij Uw Hoogheid bekend, dat ik naar Wittenberg terugkeer onder veel hogere bescherming dan die van prinsen of keurvorsten. Ik denk er niet aan, Uw Hoogheid om hulp te vragen; en verre van uw bescherming te begeren, zou ik u liever zelf beschermen. Indien ik wist, dat Uw Hoogheid me zou kunnen of willen beschermen, zou ik zelfs niet naar Wittenberg gaan. Geen zwaard kan deze zaak bevorderen; God alleen moet alles doen, zonder de hulp of medewerking van mensen. Hij, die het grootste geloof heeft, is degene, die het best beschermen kan."

In een tweede brief, op weg naar Wittenberg geschreven, voegde Luther er aan toe: "Ik ben bereid om Uw Hoogheids afkeuring, en de toorn van de ganse wereld te dragen. Zijn de Wittenbergers niet mijn eigen schapen? Heeft God hen niet aan mijn zorg toevertrouwd ? En behoor ik niet, zo het nodig mocht zijn, mij voor hen aan de dood bloot te stellen? Daarenboven vfees ik, dat we wellicht door geheel Duitschland heen een vreselik oproer zullen zien, waardoor God ons volk zal straffen." Met grote omzichtigheid en nederigheid, maar evenzeer met beslistheid en vastberadenheid, begon hij zijn werk. "Door het Woord," zei hij, "moeten we te niet doen en bannen, wat zich door geweld een plaats verkregen heeft. Ik zou niet met geweld te werk willen gaan tegen de dwepers en ongelovigen. . . . Niemand moet gedwongen worden. Vrijheid is het voornaamste bij geloof." Het gerucht verspreidde zich snel door Wittenberg, dat Luther terug was, en zou prediken. Het volk stroomde van alle zijden toe, en verdrong zich in de kerk, De predikstoel beklimmende onderwees, vermaande en bestrafte hij met grote wijsheid en zachtheid. Over de weg, welke sommigen ingeslagen hadden, die geweld hadden gebruikt om de mis af te schaffen, zei hij:

“De mis is een slecht iets. God is er tegen. Hij behoort afgeschaft te worden, en ik wenste wel, dat het avondmaal van het evangelie er overal de plaats van innam. Maar laat niemand er met geweld van afgebracht worden. We moeten de zaak in Gods handen laten. Wij zijn het niet, die werken moeten, maar Zijn woord. En waarom dan? vraagt ge misschien. Omdat de harten van de mensen niet in mijn hand zijn als klei in de hand van de pottebakker. Wij hebben recht om te spreken, we hebben het recht niet om te handelen. Laat ons prediken : het overige staat aan God. Indien ik tot geweld de toevlucht nam, wat zou ik gewinnen? Gemaaktheid, vor- melikheid, naäping, menselike verordeningen en schijnheiligheid. . . . Maar er zou geen hartelike oprechtheid, geloof, of liefde zijn. Waar die drie ontbreken, ontbreekt alles, en ik zou geen cent geven voor zulk een uitslag. . . . God doet meer door zijn woord alleen, dan gij en ik en de gehele wereld met al onze verenigde pogingen. God brengt het hart tot stilstand, en wanneer dat eenmaal veroverd is, is alles gewonnen. . . .

“Ik zal prediken, redetwisten, schrijven; maar ik wil niemand dwingen, want het geloof is een vrijwillige handeling. Ziet, wat ik gedaan heb. Ik ben opgestaan tegen de paus, de aflaten en de Roomsgezinden, echter zonder geweld of luidruchtigheid. Ik heb Gods woord op de voorgrond gesteld; het gepredikt en geschreven,— dat was al wat ik deed. En toch terwijl ik lag te slapen, . . . velde het woord, dat ik gepredikt had, de macht van de paus ter aarde, meer dan ooit vorst of keizer die had kunnen schaden. Ik echter heb niets gedaan; het Woord alleen heeft alles gewrocht. Indien ik een beroep op macht had gedaan, had gans Duitschland wellicht van bloed gestroomd. Maar wat zou het gevolg geweest zijn? Verderf en verwoesting van lichaam en ziel beide. Om die reden hield ik me stil, en liet het Woord zijn loop alleen hebben door de wereld.”

Dag aan dag, een gehele week lang, hield Luther aan met prediken tot belangstellende scharen. Het woord Gods brak de begoocheling van de dweepzuchtige opwinding. De kracht van het evangelie bracht het misleide volk tot de weg der waarheid terug. Luther had geen lust, de dwepers te ontmoeten, wier werk zulk een groot kwaad had teweeggebracht. Hij kende hen als mannen van ongezond oordeel en onbeteugelde hartstochten, die, hoewel voorgevende biezonder licht uit de hemel te hebben ontvangen, de minste tegenspraak, ja zelfs geen vriende- like terechtwijzing of raadgeving wilden verdragen. Zichzelven de hoogste macht aanmatigend, eisten ze van elkeen, dat hij hen zonder navraag erkennen zou voor wat ze voorgaven te zijn. Maar toen ze een onderhoud met hem eisten, stemde hij erin toe, hen te ontmoeten; en hij slaagde erin, hun aanmatigingen op zulk een wijze aan de kaak te stellen, dat de bedriegers onmiddellik Wittenberg verlieten.

Het fanatisme werd voor een tijd tot staan gebracht; doch verscheidene jaren later brak het met groter kracht en vrese- liker gevolgen uit. Over de leiders in deze beweging zei Lu- ther: “De Heilige Schriften waren hun slechts een dode letter, en ze begonnen allen te schreeuwen, ‘De Geest! de Geest!’ Maar gans gewis zal ik niet volgen, waar hun geest hen heen leidt. Moge God in Zijn genade mij bewaren voor een kerk, waarin enkel heiligen zijn. Ik wens te verkeren met de nede- rigen, de zwakken, de kranken, die hun zonden kennen en gevoelen,

en die gedurig tot God zuchten en roepen uit het binnenste van hun harten om Zijn troost en steun te er-langen."

Thomas Münzer, de man, die onder de geestdrijvers de werkzaamste was, bezat aanzienlike bekwaamheid, welke, op de rechte wijze geleid, hem in staat zou hebben gesteld om goed te doen; hij kende echter de eerste grondregelen van ware godsdienst niet. "Hij voedde de wens, de wereld te hervormen, en vergat, gelijk alle drijvers, dat de hervorming bij hemzelf moest beginnen." Hij streefde naar stand en in- vloed, en was onwillig om onder iemand, zelfs onder Luther, te staan. Hij verklaarde, dat de hervormers met het vervangen van het gezag van de paus door dat van de Schrift slechts een andere vorm van pauselike heerschappij in het leven riepen. Hijzelf, zo beweerde hij, had van God de opdracht ontvangen om de ware hervorming in te voeren. "Hij, die deze geest heeft," zei Münzer, "heeft het waarachtig geloof, al had hij ook geen enkele maal in zijn leven de Heilige Schriften gezien."

De fanatieke leraren lieten zich door indrukken beheersen, en hielden iedere gedachte en gemoedsaandrang voor de stem van God; vandaar dat ze tot uitersten vervielen. Sommigen zelfs verbrandden hun Bijbels, uitroepende: "De letter doodt, maar de Geest maakt levend." Münzers leer streelde de zucht van de mensen naar het wonderbaarlike, en gaf tegelijkertijd voedsel aan hun trots, door menselike denkbeelden en meningen eigenlik boven het Woord Gods te stellen. Zijn leerstellingen werden door duizenden aangenomen. Al spoedig verklaarde hij zich tegen allle orde in de openbare godsdienst, en predikte, dat gehoorzaamheid aan vorsten te bewijzen, was te trachten, God en Belial samen te dienen. De gemoederen van het volk, die reeds begonnen waren, het juk van het pausdom af te schudden, werden eveneens onge-duldig onder de beperkingen, welke de burgerlike overheid hun oplegde. Münzers revolutionaire leer, die aanspraak maakte op Goddelike bekrachtiging, leidde hen er toe om zich van alle gezag los te scheuren, en aan hun vooroordelen en hartstochten de vrije teugel te vieren. De vreselikste tonelen van muiterij en strijd volgden, en Duitschlands velden werden met bloed gedrenkt.

De zielsangst, waardoor Luther lang voorheen te Erfurt gefolterd werd, drukte hem tans met dubbele kracht terneder, nu hij zag, dat de gevolgen van het fanatisme aan de Hervorming ten laste werden gelegd. De Roomse vorsten verklaarden — en velen waren bereid om geloof te slaan aan de bewering — dat de opstand het passende gevolg was van Luthers leer. Het kon wel niet anders of deze besehuldiging, lioewel zonder enige grond, moest de hervormer veel smart veroorzaken. Dat de zaak der waarheid zo onteerd zou worden, dat hij op gelijke lijn werd gesteld met het laagste fanatisme, scheen meer, dan hij kon dragen. Aan de andere kant haatten de hoofden van de opstand Luther, omdat hij zich niet alleen tegen hun leer verzette, en hun aanspraak op Goddelike ingeving ontkende, maar hen zelfs rebellen tegen de burgerlike overheid genoemd had. Uit weerwraak heetten ze hem een lage veinzaard. Hij scheen de vijandschap van vorsten zowel als die van het volk op zich geladen te hebben.

De Roomsgezinden juichten, verwachtende de spoedige val van de Hervorming te zullen aansehouwen; en legden Luther zelfs de dwalingen ten laste, welke hij op het ijverigst had trachten te verbeteren. De dweepzieke partij, door zonder grond te beweren van met grote onrechtvaardigheid behandeld te zijn, slaagde erin oin zich van de toegenegenheid van een grote menigte van het volk te verzekeren, en, gelijk dikwels het geval is met personen, die zich aan de verkeerde kant scharen, begon men hen voor martelaren te houden. Zo wer- den zij, die alle kraehten inspanden om de Hervorming tegen te werken, beklaagd en geroemd als de slachtoffers van wreed- lieid en tirannie. Dit was het wTerk van Satan, ingegeven door dezelfde geest van opstand, die zich het eerst in de hemel had , geopenbaard.

Satan tracht voortdurend de mensen te bedriegen, en er hen toe te brengen om zonde gerechtigheid, en gerechtigheid zonde te noemen. Hoe goed is hij in zijn werk geslaagd ! Hoe menigmaal treffen berisping en hoon Gods getrouwe dienst- knechten, omdat ze onbevreesd de waarheid verdedigen! Mensen, die slechts werkuigen van de Satan zijn, worden ge- prezen en gevleid, en zelfs voor martelaren gehouden; terwijl degenen, die om hun trouw aan God behoorden geacht en on- dersteund te worden, onder verdenking en wantrouwen aan zichzelven worden overgelaten. Valse heiligheid, onoprechte toewijding, doen nog steeds hun bedriegelik werk. Onder verschillende vormen brengt dat werk dezelfde geest aan het licht als in de dagen van Luther, door de harten van de Schriften af te trekken, en er de mensen toe te brengen, hun eigen gevoel en eigen indrukken te vol- gen liever dan zich in gehoorzaamheid aan Gods wet te onder- wer’pen. Dit is een van Satans bestgelukte pogingen om rein- heid en waarheid onder verdenking te brengen.

Onverschrokken verdedigde Luther het evangelie tegen de aanvallen, die er van allle kanten op gemaakt werden. Gods woord betoonde zich een machtig wapen in iedere strijd. Met dat Woord voerde hij de strijd tegen het gezag, dat de paus zich had aangematigd, en tegen de rationalistiese filosofie van de geleerden, terwijl hij zich onwrikbaar als een rots stelde tegenover de dweperij, die zich met de Hervorming zocht te mengen.

Elk van deze tegenovergestelde elementen zette op zijn eigen wijze de Heilige Schriften ter zijde, en verhief mense- like wijsheid tot de bron van godsdienstige waarheid en ken- nis. Het rationalisme aanbidt het verstand, en maakt dat de toetssteen van de godsdienst. Het Romanisme, bewerende, dat zijn heersende paus een ingeving bezit, die in onafgebroken lijn van de apostelen op hem is overgegaan, en die voor altijd onveranderlik is, geeft ruimsclioots gelegenheid tot allerhande buitensporigheden en bederf, welke door de heiligheid van de apostoliese opdracht worden toegedekt. De ingeving, die Miinzer en zijn bondgenoten beweerden te hebben, kwam uit geen hogere bron voort dan grillen van de verbeelding; en de invloed ervan deed allle gezag, menselik of Goddelik, te met. Het ware Christendom neemt liet woord van God aan als de grote schatkamer van de ingegeven waarheid, en toetst er alle ingeving aan.

Na zijn terugkeer van de Wartburg voltooide Luther zijn vertaling van het Nieuwe Testament, en het evangelie werd spoedig daarna aan het volk van Duitscliland in zijn eigen taal gegeven. Deze vertaling werd door alien, die de waarheid liefhadden, met grote vreugde ontvangen; maar. door hen, die menselike overleveringen en de geboden van mensen verkozen, met verachting verworpen. De priesters waren ontsteld over de gedachte, dat het gemene volk nu in staat zou zijn om de voorschriften van Gods woord met hen te bespreken, en dat hun eigen onwetendheid op die wijze aan het licht zou komen. De wapenen van hun vleselik verstand waren machteloos tegen het zwaard des Geestes. Rome zette al zijn gezag te werk om de verspreiding van de Schriften tegen te gaan; doch dekreten, vervloekingen en martelingen hadden alle even weinig uitwerking. Hoe meer het de Bijbel veroordeelde en verbood, des te begeriger werd het volk om te weten wat er wezenlik in geleerd werd. Al degenen die konden lezen, waren verlangend om Gods woord voor zichzelven te onderzoeken. Ze droegen het met zich rond, en lazen en herlazen, en waren niet tevreden, voor-dat ze er grote gedeelten van uit het hoofd geleerd hadden. Ziende hoe zeer het Nieuwe Testament in de smaak viel, begon Luther onmiddellik het Oude Testament te vertalen, en gaf het uit in delen, zodra hij ze afgewerkt had.

Luthers geschriften werden in de steden en op het platteland evenzeer op prijs gesteld. “Wat Luther en zijn vrienden ook maar schreven, werd door anderen wijd en zijd verspreid. Monniken, die overtuigd waren van de onwettigheid van kloosterplichten, en verlangden een lang leven van traagheid te verwisselen voor een leven van werkzaamheid, maar die te onwetend waren om het woord van God te verkondigen, trokken de provincieën door, en bezochten de gehuchten en eenzame woningen, waar ze de geschriften van Luther en zijn vrienden verkochten. Binnen korte tijd was Duitschland vol van die ondernemende kolporteurs.” Deze geschriften werden met diepe belangstelling door rijken en armen, door geleerden en onwetenden bestudeerd. Des avonds lazen de onderwijzers van de dorpscholen ze voor aan groepjes, die zich om de haard verzamelden. Door iedere aangewende poging werden er enige zielen van de waarheid overtuigd, en het woord met blijdschap ontvangende, gingen ze op hun beurt uit om de goede tijding aan anderen te brengen.

De woorden van de Schrift werden bewaarheid: “De opening Uwer woorden geeft licht, de eenvoudigen verstandig makende.” Het onderzoek van de Schriften werkte een machtige verandering in het verstand en de harten van het volk. De pauselike heerschappij had zijn onderdanen een ijzeren juk opgelegd, dat hen in onwetendheid en verachte- ring gebonden hield. Een bijgelovig nakomen van vormen was nauwgezet volgehouden; maar aan al hun eredienst hadden hart en verstand weinig deel genomen. Het prediken van Luther, waardoor de eenvoudige waarheden van Gods woord werden uiteengezet, en daarna het Woord zelf, dat het gemene volk in de hand gegeven was, had hun slapende talenten wakker geschud, en niet alleen de geestelike natuur gezuiverd en veredeld, maar frisse kracht medegedeeld aan hun verstand.

Men zag mensen van alle stand met de Bijbel in de hand de leerstellingen van de Hervorming verdedigen. De Roomsen, die het onderzoek van de Schriften aan de priesters en monniken hadden overgelaten, riepen dezen nu op om voor de dag te komen, en de nieuwe leer te wederleggen. Maar, onbekend zijnde met de Schriften en de kracht Gods, werden de priesters en monniken volkomen verslagen door hen, die ze voor ongeleerden en ketters hadden gescholden. "Ongelukkig," zei een Katholiek schrijver, "had Luther zijn volgelingen overreed, dat hun geloof zich alleen behoorde te gronden op de uitspraken van de Heilige Schrift." Menigten kwamen tezamen om de waarheid te horen uitleggen door mensen van weinig opvoeding, en die zelfs door hen te horen bespreken met geleerde en welsprekende godgeleerden. De schandelike onwetendheid van deze grote mannen werd openbaar, wanneer hun argumenten wederlegd werden door de eenvoudige leer van Gods woord. Werklieden, soldaten, vrouwen, en zelfs kinderen waren beter bekend met de leer van de Bijbel dan de priesters en geleerde doktoren.

Het verschil tussen de volgelingen van het evangelie en de voorstanders van het Roomse bijgeloof toonde zich niet minder duidelik onder de geleerden dan onder het gemene volk. ' ' Edelmoedige jongelingen, toegewijd aan studie en het onderzoek van de Schriften, en die bekend waren met de litterariese schatten van de oudheid, kwamen op tegen de oude verdedigers van de priesterheerschappij, die verzuimd hadden, zich de talen eigen te maken, en de litteratuur te bestuderen. Met vlugheid van begrip, zieleadel, en een onverschrokken hart begaafd, verkregen deze jongelingen al spoedig zulk een bedrevenheid, dat lange tijd niemand met hen kon wedijveren. . . . Gevolgelik, wanneer deze jeugdige verdedigers van de Hervorming de Roomse doktoren op een vergadering ontmoetten, maakten ze hun aanvallen met zulk gemak en zulk een kalmte, dat die onwetende mannen aarzelden, in verwarring werden gebracht, en zich bij al de aanwezigen aan verachting blootstelden."

Toen de Roomse geesteliken hun gemeenten zagen inkrimpen, riepen ze de hulp van de wereldlike macht in, en zochten door alle middelen, die binnen hun bereik lagen, hun hoorders terug te brengen. Maar het volk had in de nieuwe leer dat gevonden, hetwelk in de behoefte van hun zielen voorzag, en keerde zich af van hen, die hen zo lang gevoed hadden met het nietswaardige kaf van bijgelovige instellingen en menselike overleveringen. Toen er vervolging losbrak tegen de leraars van de waarheid, gaven ze acht op de woorden van Christus: "Wanneer zij u dan in deze stad vervolgen, vliedt in de andere." Het licht drong overal door. De vluchtelingen vonden altijd ergens een gastvrije deur, die zich voor hen opende, en daar vertoevende, predikten ze Christus, somtijds in de kerk, of, indien hun dat voorrecht ontzegd werd, in private woningen, of in de open lucht. Waar ze ook maar gehoor konden krijgen, was de plaats hun een gewijde tempel. De waarheid, met zulk een ijver en overtuiging gepredikt, verspreidde zich met onweerstaanbare kracht.

Tevergeefs werd de hulp van de geestelike zowel als de bur gerlike overheden ingeroepen om de ketterij te onder- drukken. Tevergeefs nam men de toevlucht tot gevangenzetting, marteling, vuur, en zwaard. Duizenden gelovigen verzegelden hun geloof met hun bloed, en

toch ging het werk voort. Vervolging diende slechts om de waarheid uit te breiden; en de geestdrijverij, welke Satan er mede trachtte te verbinden, had ten gevolge dat het verschil tussen het werk van Satan en dat van God te duideliker aan het licht trad.

Hoofdstuk 11 — Protest van de Vorsten

Een van de edelste getuigenissen, die ooit ten gunste van de Hervorming uitgesproken zijn, was het Protest, dat de Christelike vorsten van Duitschland in 1529 op de Rijksdag van Spiers indienden. De moed, het geloof en de standvastigheid van die Godsmannen wonnen voor de volgende eeuwen vrijheid van denken en geweten. Hun Protest gaf aan de hervormde kerk de naam van Protestants; en de beginselen erin vervat zijn “het ware fondament van het Protestantisme.”

Een donkere en onheilspellende tijd was voor de Hervorming aangebroken. Niettegenstaande het edikt van Worms, waarbij Luther vogelvrij verklaard werd, en het onderwijs in of geloof aan zijn leringen verboden, had er tot nu toe in het keizerrijk verdraagzaamheid geheerst op godsdienstig gebied. Gods voorzienigheid had de krachten, die de waarheid wederstonden, in bedwang gehouden. Karel V. begeerde de Hervorming te niet te doen, maar zo dikwels hij zijn hand had opgeheven om te slaan, was hij gedwongen geworden van zijn voornemen af te zien. Herhaaldelik scheen de onmiddellike vernietiging van allen, die zich tegen Rome durfden stellen, onvermijdelik; doch op het beslissend ogenblik verschenen de legers van de Turken aan de oostergrens, of deed de koning van Frankrijk, of inderdaad de paus zelf, naijverig op de toenemende grootheid van de keizer, hem de oorlog aan; en alzo had, temidden van strijd en rumoer onder de volken, de Hervorming gelegenheid gehad, sterk te worden en zieh uit te breiden.

Eindelik echter hadden de pauselike vorsten hun twisten bijgelegd, om gemene zaak te kunnen maken tegen de hervormers. De Rijksdag van Spiers, in 1526 gehouden, had iedere staat volle vrijheid in godsdienstzaken gelaten, tot er een algemene raadszitting zou gehouden worden; maar niet zodra waren de gevaren voorbij, die hem gedwongen hadden, dit recht toe te staan, of de keizer belegde een tweede Rijksdag te Spiers in 1529, met het doel om de ketterij uit te roeien. De vorsten moesten er, zo mogelik door vreedzame middelen, toe gebracht worden, partij te kiezen tegen de Hervorming; doch als zulke middelen hun doel misten, was Karel gereed, de toevlucht te nemen tot het zwaard.

De pausgezinden juichten. Ze verzamelden zich in groten getale te Spiers, en toonden openlik hun vijandigheid tegen de hervormers, en iedereen die hen voorstond. Melanchton zei ervan; “We zijn het uitschot en het vuilnis van de aarde; maar Christus zal op Zijn arme volk neerzien, en hen bewaren. Het werd de evangeliese vorsten, die de Rijksdag bijwoonden, niet eenmaal toegestaan, het evangelie in hun woningen te laten prediken. Doch de mensen van Spiers dorstten naar het woord Gods, en niettegenstaande het verbod stroomden er duizenden naar de diensten, die in de kapel van de keurvorst van Saksen gehouden werden. Dit verhaastte de krisis. Een keizerlike boodschap kondigde de Rijksdag aan, dat naardien het besluit, waarbij ge-wetensvrijheid toegestaan was, aanleiding had gegeven tot grote wanordelikheden, de keizer dat besluit vernietigd wenste te hebben. Deze eigenmachtige daad wekte verontwaardiging en vrees op bij de evangeliese Christenen. Iemand liet zich uit: “Christus is

opnieuw in de handen van Kajafas en Pilatus gevallen.” De Roomsen werden al heftiger. Een dweepziek papist verklaarde: “De Turken zijn beter dan de Lutheranen; want de Turken houden vastendagen, en de Luthersen schenden ze. Als we moesten kiezen tussen Gods Heilige Schriften en de oude dwalingen van de kerk, we zouden de eerste verwerpen.” Melanchton sprak: “Dageliks in de volle vergadering werpt Faber ons, evangeliesgezinden, een nieuwe steen in het aangezicht.”

Godsdienstvrijheid was bij de wet bepaald geworden, en de evangeliese Staten waren vast besloten, zich tegen de verkorting van hun recht te verzetten. Luther, die nog onder de ban was door het edikt van Worms over hem uitgesproken, mocht niet te Spiers tegenwoordig zijn; maar zijn plaats werd gevuld door zijn medearbeiders en de vorsten, die God had opgewekt om Zijn zaak in deze moeilikheid te verdedigen. De edele Frederik van Saksen, Luthers vroegere beschermheer, was door de dood weggenomen; maar hertog Johan, zijn broeder en opvolger, had de Hervorming met blijdschap welkom geheten; en, schoon vredesgezind, legde hij grote ijver en moed aan de dag, waar het de belangen van het geloof gold.

De priesters eisten, dat de staten, welke de Hervorming hadden aangenomen, zich onvoorwaardelik aan het Roomse gezag zouden onderwerpen. De hervormers aan de andere kant eisten voor zich de vrijheid, die tevoren geschonken was. Ze konden er niet in toestemmen, dat Rome de staten, welke met zoveel blijdschap het woord Gods ontvangen hadden, weder onder zijn heerschappij zou terugkrijgen. Om tot een schikking te geraken, werd er eindelik voorgesteld dat, waar de Hervorming nog geen beslag gekregen had, het edikt van Worms krachtdadig zou worden doorgezet; en dat er “in die, in welke het volk ervan afgegaan was, en er niet aan kon gehoorzamen zonder gevaar van opstand, ten minste geen nieuwe hervormingen zouden ingevoerd worden; dat er niet gepredikt zou worden over twistpunten; dat het vieren van de mis niet zou worden tegengegaan, en dat het aan geen Rooms Katholiek zou vrijstaan, de leer van Luther te omhelzen.” De Rijksdag stelde deze maatregel vast, tot groot genoegen van de Roomse priesters en prelaten.

Indien dit edikt werd doorgevoerd, “kon de Hervorming zich niet uitbreiden, waar hij nog niet doorgedrongen was, noch ook op een hechte grondslag geplaatst worden, . . . waar hij reeds bestond.” Vrijheid van spreken zou verboden zijn. Bekeringen zouden niet toegelaten worden. En van de vrienden van de Hervorming werd geëist, dat ze zich onmid- dellik aan die beperkingen en verbodsbepalingen zouden onderwerpen. De hoop van de wereld scheen bijna uitgeblust. “Het opnieuw instellen van de Roomse priesterheerschappij . . . zou onvermijdelik een herleving van de oude misbruiken ten gevolge hebben;” en er zou allicht een gelegenheid kunnen gevonden worden om “een werk algeheel te vernietigen, dat reeds zo ruw geschokt” was door dweperij en verdeeldheden.

Toen de evangeliese partij samenkwam om te beraadslagen, zag de een de ander in stomme verbazing aan. De vraag hing op aller lippen: “Wat zullen we doen?” Belangrijke zaken stonden voor de wereld op het spel. “Moeten de hoofden van de Hervorming zich

onderwerpen, en het edikt aan-vaarden?” Hoe gemakkelik hadden de hervormers in deze krisis, die inderdaad van verbazend gewicht was, door redenering een verkeerde weg kunnen inslaan! Hoeveel prijzens-waardige voorwendselen en goede redenen hadden ze kunnen vinden voor hun onderwerping! Vrijheid van godsdienst was aan de Lutherse vorsten gewaarborgd. Datzelfde voorrecht was aan al hun onderdanen beloofd, welke, voordat de maatregel wet geworden was, de hervormde inzichten hadden omhelsd. Behoorde dit hen niet tevreden te stellen? Hoeveel gevaar zou door onderwerping vermeden worden! Aan wat onbekende kansen en strijd zou verzet hen blootstellen! Wie wist, welke schone gelegenheden de toekomst met zich brengen zou! Laat ons vrede maken; laat ons de olijftak aangrijpen, die Rome ons toesteekt, en de wonden van Duitschland helen. Met dergelijke beweringen hadden de hervormers zich kunnen rechtvaardigen over het inslaan van een weg, die binnen korte tijd uitgelopen zou zijn op de vernietiging van hun zaak.

“Gelukkig hielden ze het oog op het beginsel, waarop deze overeenkomst gegrond was, en handelden in het geloof. Wat was dat beginsel? Het was Rome’s recht om het geweten te dwingen, en vrij onderzoek te verbieden. Maar zouden zij- zelven en hun Protestantse onderdanen geen godsdienstvrijheid genieten?—Ja, maar als een gunst, die bij de gemaakte overeenkomst speciaal was toegestaan, doch niet als recht. Wat allen betrof, die buiten die overeenkomst stonden, bleef het grote beginsel van gezag van kracht; het geweten was van de rechtbank weggewezen. Rome was de onfeilbare rechter, en moest gehoorzaamd worden. Het aannemen van de voorgestelde schikking zou inderdaad een toestemmen geweest zijn, dat godsdienstvrijheid tot het hervormde Saksen zou beperkt worden; en dat, wat het overige van de Christenheid aanging, vrij onderzoek en belijdenis van het hervormde geloof misdaden waren, en met gevangenis en brandstapel behoorden gestraft te worden. Konden ze erin toestemmen, dat godsdienstvrijheid plaatselik gemaakt werd, dat er verkondigd zou worden, dat de Hervorming zijn laatste bekeerling had gemaakt, en zijn verste grens had bereikt, en dat, waar ook Rome op dat uur de septer zwaaide, zijn gezag voor altoos gevestigd moest blijven? Konden de hervormers gepleit hebben, dat ze onschuldig waren aan het bloed van die honderden en duizenden, die krachtens deze overeenkomst hun leven in pauselike landen zouden moeten laten ? Dat zou in die beslissende stonde de zaak van het evangelie en de vrijheid van de Christenheid verraden geweest zijn.” Liever wilden ze “alles, zelfs hun grondgebied, hun staten, hun kronen en hun eigen leven ten offer brengen.”

“Laat ons dit dekreet verwerpen,” zeiden de vorsten. “In gewetenszaken heeft de meerderheid geen macht.” De afge- vaardigen verklaarden: “We zijn aan het dekreet van 1526 de vrede verschuldigd, die het rijk geniet, de op zijde zetting ervan zou Duitschland met moeite en verdeeldheden vervullen. De Rijksdag heeft geen macht, meer te doen dan godsdienstvrijheid te verlengen, totdat er een koncilie bijeenkomt.” Het is de plicht van de staat, de vrijheid van het geweten te beschermen, en daarmede eindigt zijn gezag in godsdienst- zaken. Iedere aardse regering, welke godsdienstige verrichtingen poogt te regelen

of op te dringen door middel van de burgerlike macht, brengt het beginsel zelf ten offer, waarvoor de evangeliese Christenen met zoveel edele moed gestreden hebben.

De Roomsen besloten, wat ze “moedwillige hardnekkigheid” noemden, de kop in te drukken. Ze begonnen met te trachten verdeling te bewerken onder de voorstanders van de Hervorming, en al degenen vrees aan te jagen, die er zich niet openlik v——r verklaard hadden. De vertegenwoordigers van de vrije steden werden eindelik voor de Rijksdag gedaagd, en moesten daar verklaren, of ze zich schikken wilden naar de bepalingen van de voorgestelde overeenkomst. Ze pleitten om uitstel, doch tevergeefs. Toen het tot een beslissing kwam, kozen bijna de helft de zijde van de hervormers. Zij, die aldus weigerden, vrijheid van geweten en het recht van eigen oordeel te laten varen, wisten zeer goed, dat de stelling, die ze innamen, hun voorwerpen maakten van kritiek, veroordeling en vervolging in de toekomst. Een van de afgevaardigden liet zich uit: “We moeten —f Gods woord verloochenen, —f — verbrand worden.”

Koning Ferdinand, die de keizer op de Rijksdag vertegenwoordigde, zag in, dat het dekreet ernstige verdeeldheid zon veroorzaken, tenzij de vorsten konden bewogen worden het aan te nemen, en erbij te berusten. Hij beproefde derhalve de kunst van overreden, wel wetende, dat bij zulke mannen geweld te gebruiken, hun besluit slechts te vaster zou maken. Hij “smeekte de vorsten, het dekreet aan te nemen, hun verzekerende dat zulk een daad de keizer groot genoegen zou doen.” Deze trouwe mannen echter erkenden een macht boven die van aardse heersers, en antwoordden met kalmte: “We zullen de keizer in alles gehoorzamen, wat bevorderlik kan zijn tot het behoud van de vrede en de ere Gods.”

De koning kondigde eindelik ten aanhoren van de Rijksdag aan de keurvorst en zijn vrienden af, dat het dekreet “als een keizerlik edikt stond afgekondigd te worden,” en dat “het enige, wat hun nu overbleef, was, zich aan de meerderheid te onderwerpen.” Aldus gezegd hebbende, verliet hij de vergadering, zonder de hervormers gelegenheid te geven tot bespreking of antwoord. “Tevergeefs zonden ze boden, de koning smekende terug te komen.” Op alles wat ze inbrachten, was zijn antwoord eenvoudig: “Het is een uitgemaakte zaak; onderwerping is al wat overblijft.”

De keizerlike partij hield er zich van overtuigd, dat de Christenvorsten zich aan de Heilige Schrift zouden vasthouden als verheven boven menselike leerstellingen en vorderingen ; en ze wisten, dat waar dit beginsel ook maar werd aangenomen, de pauselike macht vroeger of later te niet zou gaan. Maar, gelijk duizenden na hen, alleen ziende op de “dingen, die gezien worden,” vleiden ze zich dat de zaak van de paus en de keizer sterk, en die van de hervormers zwak was. Hadden de hervormers op mensehulp alleen vertrouwd, ze zouden in werkelikheid zo krachteloos geweest zijn als de Roomsen veronderstelden. Doch ofschoon weinig in getal, en met Rome twistend, hadden ze kracht. “Van het rapport van de Rijksdag beriepen ze zich op het woord van God, en van keizer Karel op Jezus Christus, de Koning der koningen en Heer der heren.”

Daar Ferdinand geweigerd had, zich over hun godsdienstige overtuiging te bekommeren, besloten de vorsten, zich niet aan zijn afwezigheid te storen, maar hun Protest zonder verwijl voor de nationale raad te brengen. Een plechtige verklaring werd derhalve opgetrokken, en aan de Rijksdag voor- gelegd: “Wij protesteren hierbij v——r God, onze enige Schepper, Onderhouder, Verlosser en Heiland, en die eenmaal onze Rechter wezen zal, zowel als v——r alle mensen en schepselen, dat wij, voor onszelven en ons volk, noch onze toestemming geven tot, noch ons op enigerlei wijze houden aan het voorgestelde dekreet, in zo verre het strijdig is met God, met Zijn heilig woord, met ons goed geweten, of met de zaligheid van onze zielen.”

“Wat! zouden wij dit edikt bevestigen? Zouden we toe- geven, dat, wanneer de Almachtige iemand tot Zijn kennis roept, die mens desniettegenstaande die kennis van God niet zou durven omhelzen?” “Er is geen ware leer, dan die zich richt naar het woord van God. ... De Heer verbiedt het onderwijs van elke andere leer ... De Heilige Schriften moeten door andere en duideliker teksten verklaard worden; . . . dit heilige boek is in alle zaken, die voor de Christen nodig zijn, gemakkelik te verstaan, en geschikt om de duisternis op te klaren. We zijn door Gods genade tot het besluit gekomen, de zuivere prediking van Gods enig woord, gelijk het in de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament is vervat, te onderhouden, zonder iets daartoe te voegen, dat ermede in strijd is. Dit Woord alleen is de waarheid; het is de zekere regel van alle leer en leven, en kan nimmer falen of ons misleiden. Hij, die op dit fondament bouwt, zal pal staan tegen al de machten van de hel, terwijl al de menselike ijdelheden, die er zich tegenstellen, vallen zullen voor het aangezicht Gods.”

“Om deze reden verwerpen we het juk, dat ons wordt opgelegd.” “Tegelijkertijd verwachten we, dat zijn keizerlike majesteit zich jegens ons gedragen zal als een Christenvorst, die God boven alles liefheeft; en we verklaren ons gewillig hem, en ook u, genadige heren, al die toegenegenheid en gehoorzaamheid te bewijzen, die onze rechtvaardige en wettige plicht zijn.” Dit maakte een diepe indruk op de Rijksdag. De meerderheid was vol verbazing en schrik over de stoutmoedigheid van de protesterenden. De toekomst scheen hun stormachtig en onzeker toe. Verdeeldheid, twist en bloedvergieting schenen onvermijdelik. De hervormers echter, overtuigd van de rechtvaardigheid van hun zaak, en vertrouwende op de arm des Almachtigen, waren “vol moed en standvastigheid.”

“De beginselen, in dit beroemde Protest vervat stellen het eigenlike Protestantisme samen. Dit Protest stelt zich tegen twee misbruiken van de mens in zaken van geloof: het eerste is het inbrengen van de civiele rechter, en het tweede het eigenmachtig gezag van de kerk. In de plaats van deze misbruiken stelt het Protestantisme de macht van het geweten boven de rechter, en het gezag van het woord van God boven de zichtbare kerk. In de eerste plaats verwerpt het de civiele macht in Goddelike aangelegenheden, en spreekt met de profeten en apostelen: ‘Wij moeten God meer gehoorzamen dan de mensen.’ In de tegenwoordigheid van de kroon van Karel de Vijfde, houdt het de kroon van Jezus Christus omhoog. Maar het gaat nog verder: het legt als grondregel neer, dat alle menselik onderwijs onderworpen moet zijn aan de

uitspraken Gods.” De protesterenden hadden daarenboven hun recht uitgesproken om hun overtuigingen van de waarheid vrijelik uit te spreken. Ze zouden niet slechts geloven en gehoorzamen, maar ook leren wat Gods woord zegt, en ze ontkenden aan priesters of wereldlike overheden het recht van hen daarin te hinderen. Het Protest van Spiers was een plechtige verklaring tegen godsdienstige onverdraagzaamheid, en een bewering van het recht van alle mensen om God te aanbidden volgens de inspraak van hun eigen geweten.

De verklaring was uitgesproken. Hij stond in het geheugen geschreven van vele duizenden, en opgetekend in de boeken des hemels, waar geen menselik pogen hem kon uitwissen. Het ganse evangeliese Duitschland aanvaardde het Protest als de uitdrukking van zijn geloof. Alom hield men deze verklaring voor een belofte van een nieuw en beter tijdperk. Een van de vorsten zei tot de Protestanten van Spiers: “Moge de Almachtige, die u genade verleend heeft van een krachtige, vrije en onbevreesde belijdenis af te leggen, u in diezelfde Christelike standvastigheid bewaren tot de dag der eeuwigheid.” Had de Hervorming, na met enig goed gevolg bekroond te zijn geworden, erin toegestemd, toe te geven, ten einde de gunst van de wereld te winnen, hij zou ontrouw geweest zijn aan God en aan zichzelf, en alzo zijn eigen ondergang bewerkt hebben. De ondervinding van die edele hervormers bevat een les voor alle volgende eeuwen.

Satans wijze van God en Zijn Woord tegen te werken is niet veranderd; hij is er nog evenzeer tegen, dat de Schriften tot levensgids gemaakt worden, als in de zestiende eeuw. In onze tijd bestaat er een grote afzwerving van die leer en voorschriften, en is het nodig, terug te keren tot het grote Protestantse beginsel,— de Bijbel, en de Bijbel alleen als regel van geloof en wandel. De Satan werkt nog altijd met alle middelen in zijn macht om godsdienstvrijheid te verstoren. De antichris- telike macht, welke de ondertekenaars van het Protest van Spiers verwierpen,zoekt tans met vernieuwde ijver zijn verloren oppergezag te herstellen. Hetzelfde getrouwe vasthouden aan Gods Woord, dat ten tijde van dat beslissende ogenblik van de Hervorming aan de dag werd gelegd, vormt ook heden ten dage nog het enige uitzicht op hervorming. [D’Aubigné, boek 13, Kap. 6.]

Er verschenen tekenen van gevaar voor de Protestanten. Maar tevens waren er bewijzen, dat Gods hand uitgestrekt was om de getrouwen te beschermen. Het was omstreeks deze tijd, dat “Melanchton zijn vriend Simon Grynaeus door de straten van Spiers heen haastig naar de Rijn geleidde, en er bij hem op aanhield, dat hij zonder verwijl zou oversteken. Laatstgenoemde was verwonderd over zulk een overhaast vluchten. Melanchton antwoordde: ‘Een oud man met een ernstig en plechtig uiterlik, maar die ik niet ken, verscheen v——r mij en sprak: Binnen een paar minuten zullen er politiedienaren door Ferdinand afgezonden worden om Grvnaeus te arresteren.’ ”

Die dag was Grynaeus ontroerd geworden door een preek van Faber, een bekende pausgezinde doktor, en ging aan het eind ervan met hem spreken over het verdedigen van “zekere afschuwelike dwalingen.” “Faber verborg zijn toorn, maar vervoegde zich

onmiddellik daarna bij de koning, en verkreeg van hem een bevelschrift tegen de onvoorzichtige professor van Heidelberg. Melanchton twijfelde er niet aan, dat de Heer zijn vriend gered had door hem een van Zijn heilige engelen te zenden om hem te waarschuwen. "Onbeweeglik stond hij aan de oever van de Rijn, wachtende tot de wateren van die rivier Grynaeus gered zouden hebben van zijn vervolgers. 'Eindelik.' riep Melanchton uit, toen hij hem aan de overzijde zag, 'eindelik is hij ontrukt aan de wrede kaken van degenen, die naar zijn onschuldig bloed dorsten.' Toen hij in zijn huis terugkwam, vernam Melanchton, dat gerechtsdienaars het van boven tot beneden nagezocht hadden om Grynaeus te vinden."

De Hervorming moest meer onder de aandacht gebracht worden van de machtigen van de aarde. Koning Ferdinand had geweigerd, de evangeliese vorsten te horen; maar ze zouden een gelegenheid krijgen om hun zaak in tegenwoordigheid van de keizer en de verzamelde rijksgroten en hoogge- plaatsten in de kerk open te leggen. Om de verdeeldheden, welke het keizerrijk beroerden, te stillen, riep keizer Karel V. in het jaar, dat op het Protest van Spiers volgde, een Rijksdag bijeen te Augsburg, waarover hij bekend maakte zelf voornemens te zijn te presideren. Daarheen werden de Protestantse woordvoerders gedagvaard.

De Hervorming werd door grote gevaren bedreigd; doch de voorstanders ervan vertrouwden hun zaak, gelijk tevoren, aan God toe, en verbonden zich om pal te staan voor het evangelie. De keurvorst van Saksen werd door zijn raadslieden sterk aangeraden, niet op de Rijksdag te verschijnen. De keizer, meenden ze, wilde de vorsten daar bij elkander brengen, om hen in de strik te lokken. "Betekent het niet, alles op het spel te zetten, door zich binnen de muren van een stad met een machtige vijand op te sluiten?" Anderen echter verklaarden grootmoedig: "Laat de vorsten zich slechts moedig gedragen, en Gods zaak is gered." "God is getrouw; Hij zal ons niet begeven," sprak Luther. De keurvorst vertrok met zijn gevolg naar Augsburg. Allen kenden de gevaren, die hem bedreigden, en velen gingen er met een betrokken gelaat en onrustig hart heen. Maar Luther — die hen tot Coburg vergezelde, verlevendigde hun verflauwend geloof door het zingen van het lied, dat hij op die reis schreef: "Een vaste burg is onze God." Bij het aanhoren van die bezielende klanken werd het angstige voorgevoel van velen weggenomen, en menig bezwaard hart verlicht.

De hervormde vorsten waren overeen gekomen, hun gevoelens in stelselmatige vorm, met het getuigenis van do Schrift erbij, aan de Rijksdag voor te leggen; en de taak van het opstellen daarvan werd aan Luther, Melanchton en hun medegenoten toevertrouwd. Deze belijdenis werd door de Protestanten aangenomen als uitdrukking van hun geloof, en ze kwamen tezamen om het belangrijke stuk te ondertekenen. Het was een ernstige en zware tijd. De hervormers waren erop gesteld, dat hun zaak niet zou verward worden met politieke vraagstukken; ze gevoelden, dat de Hervorming geen andere invloed behoorde uit te oefenen dan die, welke het Woord van God doet gelden. Toen de Christelike vorsten naar voren kwamen om de Geloofsbelijdenis te tekenen, trad Melanchton in het midden met de woorden: "Het is het werk van de godgeleerden en leraren, deze dingen voor te stellen; laat ons het gezag van de machtigen der aarde bewaren voor andere zaken." "Dat zij verre," antwoordde

Johan van Saksen, “dat ge mij zoudt buitensluiten. Ik heb mij voorgenomen te doen wat recht is, zonder me om mijn kroon te bekommeren. Ik begeer, de Heer te belijden. Mijn keurvorstelike hoed en klederen zijn me minder kostbaar dan het kruis van Jezus Christus.” Met die woorden schreef hij zijn handtekening neder. Een andere vorst sprak, terwijl hij de pen opnam: “Indien de eer van mijn Heer Jezus Christus het eist, ben ik gereed, . . . mijn goederen en leven achter te laten.” “Liever ontzeg ik mijzelf mijn onderdanen en staten, liever verlaat ik de grond van mijn vaderen met een staf in de hand,” ging hij voort, “dan enige andere leer aan te nemen, dan die in deze Belijdenis vervat is.” Zodanig was het geloof en de stoutmoedigheid van die Godsmannen.

De bepaalde tijd brak aan om voor de keizer te verschijnen. Karel V., op zijn troon gezeten, omringd door de keurvorsten en prinsen, gaf de Protestantse hervormers gelegenheid, om zich uit te spreken. De belijdenis van hun geloof werd voorgelezen. In die hoge vergadering werden de waarheden van het evangelie duidelik uiteengezet, en de dwalingen van de pauselike kerk aangewezen. Met recht is die dag genoemd geworden “de grootste dag van de Hervorming, en een van de roemrijkste in de geschiedenis van het Christendom en het menselik geslacht. “

Slechts weinige jaren waren voorbijgegaan, sedert de monnik van Wittenberg te Worms alleen voor de nationale raad stond. Nu stonden in zijn plaats de edelste en machtigste vorsten van het rijk. Het was Luther verboden geworden, te Augsburg te verschijnen, maar hij was er tegenwoordig geweest met zijn woorden en gebeden. “Ik tril van vreugde,” schreef hij, “dat ik dit uur heb mogen beleven, waarin Christus in het openbaar beleden is door zulke hoogedele mannen, en in zulk een schitterende vergadering.” Hierin is vervuld geworden wat de Schrift zegt: “Ik zal voor koningen spreken van uw getuigenissen.”

In de dagen van Paulus werd het evangelie, voor hetwelk hij een gevangene was, op gelijke wijze voor de vorsten en edelen van de keizerstad gebracht. Zo ook werd bij deze gelegenheid, “wat de keizer verboden had van de kansel te prediken, in het paleis verkondigd; wat velen beschouwd hadden als niet passend, dat dienstknechten er naar luisteren zouden, werd met verbazing door de meesters en heren van het keizerrijk aangehoord. Koningen en hooggeplaatsten vormden het gehoor, gekroonde vorsten waren de predikers, en de preek was de koninklike waarheid Gods.” “Sinds de dagen van de apostelen,” zegt een zeker schrijver, “is er nooit een groter werk, een heerliker belijdenis gedaan.”

“Alles wat de Lutheranen gezegd hebben, is waar, en we kunnen het niet loochenen,” verklaarde een pauselike bisschop. “Kunt ge met gezonde redenen de belijdenis van de keurvorst en zijn verbondenen weerleggen?” vroeg een ander aan Doktor Eck. “Niet met de geschriften van de apostelen en profeten,” was het antwoord; “maar met die van de Vaderen en de koncilieën wel.” “Ik versta dus,” hernam de vrager, “dat volgens u de Lutheranen op de Schrift staan, en wij staan er buiten.” Sommige Duitse vorsten werden gewonnen voor het hervormde geloof. De keizer zelf verklaarde, dat de Protestantse artikelen niets dan de

waarheid waren. De Belijdenis werd in vele talen overgezet, en door gans Europa verspreid, en is in volgende eeuwen door miljoenen aangenomen als uitdrukking van hun geloof. Gods getrouwe dienstknechten arbeidden niet alleen. Terwijl “overheden en machten en geestelike boosheden in de lucht” zich tegen hen verbonden, verliet God Zijn volk niet. Konden hun ogen geopend geworden zijn, ze zouden een even duidelik blijk van de Goddelike tegenwoordigheid en hulp aanschouwd hebben, als aan de profeet van ouds gegund werd. Toen Eliza’s dienstknecht zijn meester op het vijandelike leger wees, dat hen omringde, en alle kans op ontvluchting afsneed, bad de profeet: “Heer, open toch zijn ogen, dat hij zie.” En ziet, de berg was vol vurige wagenen en paarden, het heirleger des hemels, daar geplaatst om de man Gods te beschermen.

Alzo ook waakten de engelen over degenen, die aan de zaak van de Hervorming arbeidden. Een van de beginselen, waarop Luther het sterkst aandrong, was, dat er geen wereldlike macht tot steun van de Hervorming zou aangewend worden, en men niet naar de wapenen zou grijpen ter verdediging ervan. Hij verheugde er zich in, dat het evangelie door rijksvorsten werd beleden; maar toen ze voorstelden, zich met elkander te verbinden in een verdedigend verbond, verklaarde hij dat “de leer van het evangelie door God alleen moest verdedigd worden.. . Hoe minder de mens zich met dat werk inliet, hoe krachtiger Gods tussenkomst zou zijn ten behoeve ervan. Al de voorgestelde staatkundige voorzorgsmaatregelen waren, volgens zijn inzicht, toe te schrijven aan onwaardige vrees en zondig wantrouwen.” Toen machtige vijanden zich verbonden om het hervormde geloof omver te werpen, en het scheen, alsof er spoedig duizenden zwaarden tegen getrokken zouden worden, schreef Luther: “Satan is aan het woeden; goddeloze opperpriesters raadslagen te zamen, en we worden met oorlog bedreigd. Vermaant het volk ernstig, in het gelovig gebed voor Gods troon te worstelen, zodat onze tegenstanders, door Gods Geest overmand, tot vrede gedwongen mogen worden.Onze dringendste behoefte, ons voornaamste werk, is bidden; laat 2 Kon. 6:17. 3D’Aubigné, boek 10, Kap. 14 (Londense ed.). het volk weten, dat ze in deze ure blootgesteld zijn aan de scherpte van het zwaard en de woede van de Satan, en laat hen bidden.”

Later, nog eenmaal terugkomende op het verbond, dat de hervormde vorsten hadden willen sluiten, verklaarde hij, dat het enige wapen, dat in deze strijd gebruikt moest worden, “het zwaard des Geestes” was. Hij schreef aan de keurvorst van Saksen : “We kunnen op ons geweten af het voorgestelde verbond niet goedkeuren. We zouden liever tien doden sterven, dan te zien dat ons evangelie oorzaak zou worden voor het vergieten van een enkele droppel bloed. Het past ons, ons als slachtschapen te gedragen. Het kruis van Christus moet gedragen worden. Laat Uw Hoogheid geen vrees voeden. We zullen met onze gebeden meer doen dan al onze vijanden met hun grootspreken. Alleenlik, laat Uw handen niet bevlekt worden met het bloed van Uw broederen. Indien de keizer eist, dat we overgeleverd zullen worden aan zijn rechtbanken, we zijn gereed, te verschijnen. Gij kunt ons geloof niet verdedigen ; elkeen moet geloven op zijn eigen gevaar af.”

Uit het stille bidvertrek kwam de macht voort, die tijdens de Grote Hervorming de wereld in roer zette. Daar zetten de dienstknechten des Heren met heilige kalmte hun voet op de rots van Zijn beloftenissen. Tijdens de strijd te Augsburg “liet Luther niet na, elke dag drie uren in het gebed door te brengen, en dat nog wel uren welke hij afnam van die het meest geschikt waren voor studie.” In de eenzaamheid van zijn kamer hoorde men hem zijn ziel uitstorten voor God in woorden “vol aanbidding, vrees en hoop, gelijk als iemand tot een vriend spreekt.” “Ik weet, dat Gij onze Vader zijt en onze God,” sprak hij, “en dat Gij de vervolgers van Uw kinderen zult verstrooien; want Gij zijt zelf met ons in gevaar. Deze gehele zaak is de Uwe, en het is alleen omdat Gij ons dwingt, dat wij er onze hand aan slaan. Verdedig ons dan, o Vader!”

Aan Melanchton, die verpletterd was onder de last van zorg en vrees, schreef hij: “Genade en vrede in Christus! — In Christus, zeg ik, en niet in de wereld. Amen! Ik haat met een volkomen haat die overgrote zorgen, die u verteren. Indien de zaak een onrechtvaardige is, geef hem dan op; indien de zaak rechtvaardig is, waarom zouden we de beloften tot leugen maken van Hem, die ons beveelt zonder vrees te slapen? . . . Christus zal zich voldoende bewijzen voor het werk van rechtvaardigheid en waarheid. Hij leeft, Hij regeert; wat voor vrees kunnen we dan koesteren?”

God hoorde inderdaad naar het geroep van Zijn dienstknechten. Hij gaf prinsen en leraren genade en moed om de waarheid te handhaven tegenover de vorsten der duisternis van deze wereld. De Heer zegt: “Ziet, Ik leg in Zion een uiterste hoeksteen, die uitverkoren en dierbaar is, en die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.” De Protestantse hervormers hadden op Christus gebouwd, en de poorten van de hel konden hen niet overweldigen.

Hoofdstuk 12 — De Hervorming in Frankrijk

Het Protest van Spiers en de Augsburgse Konfessie, welke de triomf van de Hervorming in Duitschland kenmerkten, werden gevolgd door jaren van strijd en donkerheid. Verzwakt door verdeeldheden onder de medestanders ervan, en door machtige vijanden aangevallen, scheen het Protestantisme gedoemd om geheel en al uitgeroeid te worden. Duizenden verzegelden hun getuigenis met hun bloed. Burgeroorlog brak uit; de zaak van de Protestanten werd door een van zijn voornaamste aanhangers verraden; de edelsten onder de hervormde prinsen vielen in de handen van de keizer, en werden gevangen van de ene stad naar de andere gesleept. Maar op het ogenblik van zijn schijnbare triomf leed de keizer een nederlaag. Hij zag zich de prooi uit de hand gerukt, en werd ten slotte genoodzaakt, de leer te dulden, de vernietiging waarvan de eerzucht van zijn leven geweest was. Hij had zijn rijk, zijn schatten en zelfs zijn leven op het spel gezet, om de ketterij uit te roeien. Nu zag hij zijn legers door de strijd vernield, nu was zijn schatkist ledig, nu bedreigde opstand zijn vele koninkrijken; terwijl het geloof, dat hij tevergeefs had trachten te onderdrukken, zich overal verbreidde. Karel V. had tegen een alvermogende macht gekampt. God had gezegd, “Daar zij licht,” maar de keizer had getracht, de duisternis onverstoord te laten. Zijn plannen waren mislukt, en, oud v——r zijn tijd, uitgeput door de lange strijd, deed hij afstand van de troon, en trok zich in een klooster terug.

In Zwitserland, zowel als in Duitschland, braken er donkere dagen voor de Hervorming aan. Terwijl in vele kantons het hervormde geloof werd aangenomen, bleven andere met blinde hardnekkigheid aan het geloof van Rome hangen. Hun vervolging van hen, die de waarheid wensten aan te nemen, gaf eindelik aanleiding tot burgeroorlog. Zwingli en velen, die hem bijgestaan hadden in de Hervorming, vielen op het bloedige slagveld van Cappel. Oecolampadius stierf spoedig daarna, overstelpt door deze vreselike onheilen. Rome triomfeerde, en scheen op vele plaatsen alles te zullen herwinnen, wat het verloren had. Maar Hij, wiens raadslagen van eeuwigheid zijn, had Zijn zaak noch Zijn volk verlaten. Zijn hand zou hun verlossing brengen. In andere landen had Hij arbeiders verwekt, die de Hervorming zouden voortzetten.

In Frankrijk was de dag reeds begonnen te lichten, voordat Luthers naam als die van een hervormer vernomen was. Een van de eersten, die het licht aanschouwden, was de oude Lefèvre, een man van uitgebreide geleerdheid, professor aan de Universiteit te Parijs, en een oprecht en ijverig pausgezinde. Bij zijn nasporingen in de oude litteratuur vestigde zich zijn aandacht op de Bijbel, en hij voerde de studie ervan onder zijn studenten in. Lefèvre was een ijverig aanbidder van de heiligen, en had het schrijven van een geschiedenis van de heiligen en marte-laren op zich genomen, gelijk die in de legenden van de Kerk aangegeven is. Dit was een werk, dat grote arbeid vereiste, maar hij had er reeds aanmerkelike vorderingen mede gemaakt, toen hij, denkende dat de Bijbel hem nuttige hulp zou kunnen verlenen, deze met dat doel begon te bestuderen. Hier vond hij inderdaad heiligen beschreven, maar niet zul- ken,

als in de Roomse kalender voorkwamen. Een stroom van Goddelik licht baande zich een weg tot zijn ziel. Met ver-wondering en verachting keerde hij zich af van de taak, die hij zichzelf had opgelegd, en wijdde zich aan Gods woord. Het duurde niet lang, of hij begon de kostbare waarheden, die hij daarin ontdekte, te onderwijzen.

In 1512, v——r nog Luther of Zwingli het werk van de hervorming had begonnen, schreef Lefèvre: “Het is Gods werk, die ons door het geloof die gerechtigheid schenkt, welke alleen ons door genade rechtvaardigt ten eeuwigen leven.” Peinzende over de geheimen van de verlossing, riep hij uit, “O, de onuitsprekelike grootheid van die verwisseling,— de Zondeloze wordt veroordeeld, en hij, die schuldig is, gaat vrij; de Zegen draagt de vloek, en de gevloekte wordt gezegend ; het Leven sterft, en de doden leven; de Heerlikheid wordt in duisternis gehuld, en hij, die niets dan beschaamheid des aangezichts kende, wordt met heerlikheid bekleed.”

En terwijl hij leerde, dat de eer van des mensen behoud alleen aan God toekomt, verklaarde hij tevens, dat op de mens de plicht van gehoorzaamheid rust. “Indien ge een lid zijt van de kerk van Christus,” zei hij, “zo zijt ge een lid van Zijn lichaam; indien ge van Zijn lichaam zijt, zo zijt ge vol van de Goddelike natuur. ... O, indien de mensen zich dit voorrecht maar konden indenken, hoe rein, kuis en heilig zouden ze leven, en hoe verachtelik, vergeleken met de heerlikheid in zichzelven,— die heerlikheid, welke het vleselik oog niet zien kan,— zouden ze al de heerlikheid van deze wereld rekenen. “

Er waren er sommigen onder Lefèvre’s studenten, die met gretigheid naar zijn woorden luisterden, en die, lang nadat de stem van de leermeester verstomd zou zijn, voortgaan zouden met de waarheid te verkondigen. Eén van die was Willem Farel. De zoon van godvruchtige ouders, en opgevoed tot onbeperkt vertrouwen in de leer van de kerk, kon hij met de apostel Paulus van zichzelf gezegd hebben, dat hij “naar de bescheidenste sekte van zijn godsdienst, als een Farizeër geleefd had.” Een toegewijd aanhanger van Rome, brandde hij van ijver om allen, die zich tegen de kerk durfden verzetten, te vernietigen. “Ik knarste op mijn tanden als een woedende wolf,” zei hij later, doelende op dit tijdperk van zijn leven, “wanneer ik iemand tegen de paus hoorde spreken.” Hij was onvermoeid geweest in zijn aanbidding van de heiligen, was in het gezelschap van Lefèvre de kerken van Parijs rond gegaan, had bij de altaren aangebeden, en de beelden der heiligen met giften vereerd. Maar deze kerkelike gebruiken konden zijn ziel geen vrede aanbrengen. Overtuiging van zonde begon hem te drukken, en wat boetedoeningen hij ook verrichtte, hij slaagde er niet in, om die weg te krijgen. Als naar een stem uit de hemel luisterde hij naar de stem van de hervormer: “De zaligheid is uit genade.” “De Onschuldige is veroordeeld, en de overtreder vrijgesproken.” “Het is alleen het kruis van Christus, dat de poorten des hemels opent, en de poorten der hel sluit.”

Farel nam met vreugde de waarheid aan. Door een bekering, op die van Paulus gelijkend, keerde hij zich van de slavernij Van de overlevering tot de vrijheid van de kinderen Gods. “In plaats van met het. moordzuchtige hart van een verslindende wolf, kwam hij terug,” zei hij,

“rustig als een zacht en schuldeloos lam, met zijn hart volkomen afgetrokken van de paus, en aan Jezus Christus overgegeven.” Terwijl Lefèvre de verbreiding van het licht onder zijn studenten voortzette, ging Farel, even ijverig in de zaak van Christus als hij geweest was in die van de paus, uit om de waarheid in het publiek te verkondigen. Een hoge geestelike van de kerk, de bisschop van Meaux, voegde zich spoedig bij hem. Andere leraren, die hoog stonden aangeschreven om hun bekwaamheid en geleerdheid, hielpen mede aan de verkondiging van het evangelie, en het won zich aanhangers onder alle klassen, van de woningen van de werklieden en boeren af, tot in het paleis van de koning toe. De zuster van Frans I., toentertijd de regerende vorst, omhelsde het hervormde geloof. De koning zelf, en de koninginmoeder, schenen het een tijdlang gunstig gezind, en vol hoop zagen de hervormers uit naar de dag, wanneer Frankrijk voor het evangelie zou gewonnen worden.

Maar hun hoop zou niet worden verwezenlikt. Beproeving en vervolging wachtten de discipelen van Christus. Dit was echter genadig verborgen voor hun ogen. Een tijd van vrede ging eraan vooraf, opdat ze kracht zouden vergaderen om de storm te weerstaan; en de Hervorming maakte snelle vorderingen. De bisschop van Meaux arbeidde ijverig in zijn eigen bisdom, geesteliken zowel als leken onderwijzende. Onwetende en zedeloze priesters werden verwijderd, en zoveel moge- lik door geleerde en vrome mannen vervangen. De bisschop wenste vurig, dat zijn volk voor zichzelf toegang tot Gods woord zou kunnen hebben, en dit werd spoedig teweeggebracht. Lefèvre nam de vertaling van het Nieuwe Testament op zich, en terzelfder tijd, dat Luthers Duitse Bijbel te Wittenberg van de pers kwam, werd het Franse Nieuwe Testament te Meaux uitgegeven. De bisschop spaarde arbeid noch kosten tot verspreiding ervan in zijn gemeenten, en spoedig was de boerebevolking van Meaux in het bezit van de Heilige Schriften.

Gelijk reizigers, die van dorst versmachten, met vreugde een borrelende bron verwelkomen, zo ontvingen deze zielen de boodschap des hemels. De arbeiders in het veld, de ambachtslieden in de werkplaats, vervrolikten hun dagwerk door te spreken over de kostbare waarheden van de Bijbel. In stede van ‘s avonds naar de wijnhuizen te gaan, vergaderden ze in elkanders woningen om Gods woord te lezen, en zich te verenigen tot gebed en lofzang. Een grote verandering was spoedig in deze gemeenten waarneembaar. Hoewel tot de nederigste klasse van ongeleerde en hardwerkende boeren behorende, werd de hervormende en opheffende kracht van de Goddelike genade in hun leven aanschouwd. Nederig, liefhebbend en heilig, werden ze getuigen van wat het evangelie doet voor hen, die het in oprechtheid ontvangen.

Het licht, te Meaux ontstoken, spreidde zijn stralen wijd en zijd. Iedere dag groeide het aantal bekeerlingen aan. De woede van de geestelikheid werd een tijd lang door de koning in toom gehouden, die de bekrompen dweperijen van de monniken verachtte; maar de pausgezinde hoofden verkregen ten laatste de overhand. Nu werd de brandstapel opgericht. De bisschop van Meaux, gedwongen om te kiezen tussen de vlam- men en herroeping, koos het gemakkelikste pad; maar ondanks de val van de aanvoerder bleef zijn kudde standvastig.

Velen getuigden voor de waarheid uit het midden van de vlammen. Door hun moed en getrouwheid op de branstapel spraken deze eenvoudige Christenen tot duizenden, die in de dagen van vrede hun getuigenis nooit vernomen hadden.

Het waren niet alleen de eenvoudigen en de armen, die te midden van lijden en spot voor Christus durfden getuigen. In de rijke zalen van kasteel en paleis waren koninklike zielen, die de waarheid hoger, schatten dan weelde of rang, of zelfs het leven. Een ridderlike wapenrusting dekte een edeler en standvastiger geest, dan het kleed en de mijter van de bisschop. Lodewijk de Berquin was van edele geboorte, een dapper en hoffelik ridder, hield van studie, was beschaafd van manieren, en vlekkeloos van zeden. “Hij was,” zegt een schrijver, “een ijverige volgeling van de pauselike instellingen, en een getrouw bijwoner van missen en predikatieën, ... en hij kroonde al zijn andere deugden door een biezondere afschuw voor het Lutheranisme.” Maar gelijk zoveel anderen door de Voorzienigheid tot de Bijbel geleid, was hij verbaasd, “daarin niet de leer van het pausdom, maar Luthers leer te vinden.” Van toen af gaf hij zich met algehele toewijding aan de zaak van het evangelie.

“De geleerdste onder de edelen van Frankrijk zijnde,” werd hij om zijn genie en welsprekendheid, zijn onbedwingbare moed en heldhaftige ijver, zowel als zijn invloed aan het hof — want hij was een gunsteling van de koning — door velen aangezien als bestemd om de hervormer van zijn land te worden. Beda zegt: “Berquin zou een tweede Luther geweest zijn, indien hij in Frans I. een tweede keurvorst gevonden had.” “Hij is erger dan Luther,“ riepen de pausgezinden. Inderdaad werd hij door de Roomsgezinden in Frankrijk meer gevreesd. Ze wierpen hem in de gevangenis wegens ketterij, maar de koning stelde hem in vrijheid. Jaren lang werd de strijd voortgezet. Frans, die geslingerd werd tussen Rome en de Hervorming, duldde en weerhield afwisselend de vurige ijver van de monniken. Berquin werd drie malen op pauselik gezag gevangen gezet, maar slechts om weder door de vorst te worden bevrijd, die, uit bewondering voor zijn genie en karakteradel, weigerde om hem op te offeren aan de kwaadaardigheid van de priesterschap.

Berquin werd herhaaldelik gewaarschuwd voor het gevaar, dat hem in Frankrijk dreigde, en men drong er op aan, dat hij de voetstappen zou volgen van hen, die veiligheid gevonden hadden in vrijwillige ballingschap. De schroomvallige en mensevrezende Erasinus,— welke met al de glans van zijn geleerdheid die zedelike grootheid miste, welke waarheid hoger doet schatten dan leven en eer — schreef aan Berquin: “Vraag om als gezant naar een vreemd land te worden gezonden ; ga in Duitschland reizen. Ge kent Beda en de mannen van zijn soort — hij is een duizendhoofdig monster, dat gift spuwt naar alle kanten. Uw vijanden zijn legio. Zelfs indien uw zaak beter was dan die van Jezus Christus, zouden ze u nog niet laten gaan, voordat ze u ellendig hadden omgebracht. Verlaat u niet te veel op de bescherming van de koning. In ieder geval, breng mij niet in gevaar bij de fakulteit van de godgeleerdheid.”

Maar bij het vermeerderen van de gevaren werd Berquin’s ijver slechts groter. Verre van de politieke en zelfzuchtige raad van Erasmus te volgen, besloot hij om nog stoutmoediger

maatregelen te nemen. Hij wilde niet alleen pal staan in het verdedigen van de waarheid, maar wilde ook de dwaling aanvallen. De aanklacht van ketterij, die de Roomsen tegen hem trachtten in te brengen, wilde hij op henzelven terugwerpen. De ijverigste en bitterste van zijn tegenstanders waren de geleerde doktoren en monniken van het theologiese departement van de grote Universiteit van Parijs, een van de hoogste gezagvoerende lichamen op geestelik gebied, zowel in de stad als bij het volk. Aan de geschriften van deze doktoren ontleende Berquin twaalf stellingen, die hij openlik verklaarde "tegen de Bijbel, en ketters" te zijn; en hij beriep zich op de koning om als rechter in de strijd op te treden.

De koning, die niet ongaarne de kracht en schranderheid van de strijdende partijen tegen elkander gesteld zag, en zich verheugde over een gelegenheid, om de trots van die hoogmoedige monniken te vernederen, vroeg de Roomsen om hun zaak uit de Bijbel te verdedigen. Ze wisten zeer goed,dat dit wapen hun weinig zou baten; gevangenneming, marteling en de brandstapel waren wapenen, die ze beter wisten te hanteren. Nu waren de zaken omgekeerd, en zagen ze zich aan de rand van de afgrond gebracht, waarin ze gehoopt hadden, Berquin te zullen werpen. In ontsteltenis zagen ze om naar een uitweg ter ontkoming.

"Juist in die tijd werd er een beeld van de heilige maagd, dat op de hoek van een van de straten stond, verminkt gevon-den." Er heerste grote opgewondenheid in de stad. Het volk stroomde in menigten naar de plaats, en drukte hun rouw en verontwaardiging uit. De koning was evenzeer ontsteld. Hier bood zich een kans aan, waarvan de monniken goed gebruik konden maken, en ze lieten hem niet voorbijgaan. "Dat zijn de vruchten van de leer van Berquin," riepen ze. "Alles zal omvergeworpen worden,— godsdienst, wetten, en de troon zelf,— door deze Lutherse samenzwering."

Nogmaals werd Berquin in hechtenis genomen. De koning trok zich uit Parijs terug, en dus hadden de monniken vrij spel. De hervormer werd verhoord, en ter dood veroordeeld, en opdat Frans nog niet misschien zou tussenbeide treden om hem te redden, werd het vonnis op dezelfde dag, waarop het uitgesproken werd, voltrokken, 's Middags om twaalf uur werd Berquin naar de plaats van de terechtstelling gevoerd. Een ontzaglike menigte stroomde samen om getuige te zijn van de gebeurtenis; en velen waren er, die met verwondering en een angstig voorgevoel zagen, dat het slachtoffer gekozen was uit de beste en dapperste van de adellike familieën van Frankrijk. Verbazing, verontwaardiging, verachting en bittere haat verduisterden de aangezichten van die golvende menigte; maar op één gelaat lag er geen schaduw. De gedachten van de martelaar waren ver verwijderd van dat woe- lige toneel; hij was zich slechts van de tegenwoordigheid van zijn Heer bewust.

De ellendige kar, waarop hij reed, de gefronste aangezichten van zijn vervolgers, de vreselike dood, die hij tegemoet ging,— dat alles achtte hij niet; Hij, die leeft en dood is geweest, en leeft in alle eeuwigheid, en die de sleutelen der hel en des doods heeft, was aan zijn zijde. Berquins gelaat glansde van het licht en de vrede des hemels. Hij had zich met zorg gekleed, en droeg "een mantel van fluweel, een wambuis van satijn en damast, en een

goudgele broek.” Hij stond op het punt van zijn geloof te betuigen in tegenwoordigheid van de Koning der koningen en het toeschouwende heelal, en geen teken van rouw zou zijn blijdschap logenstraffen.

Terwijl de processie langzaam door de volle straten trok, merkte het volk met verwondering de onbewolkte vrede en de blijde triomf op, die uit zijn blik en houding spraken. “Hij is,” zeiden ze, “als een, die in een tempel zit, en over heilige dingen peinst.” Op de brandstapel staande trachtte Berquin enige woorden tot het volk te richten; maar de monniken, het gevolg hiervan vrezende, begonnen te schreeuwen, en de soldaten sloegen met hun wapenen tegen elkander, zodat hun rumoer de stem van de martelaar onhoorbaar maakte. Zo gaf in 1529 de hoogste letterkundige en geestelike macht van het beschaafde Parijs “aan de bevolking van 1793 het lage voorbeeld van op het schavot de heilige woorden van de stervenden te smoren.” Berquin werd geworgd, en zijn lichaam door de vlammen verteerd. De tijding van zijn dood vervulde de vrienden van de Hervorming door geheel Frankrijk met droefenis. Maar zijn voorbeeld was niet vergeefs. “Wij zijn eveneens bereid,” zeiden de getuigen voor de waarheid, “om de dood blijmoedig tegemoet te gaan, met onze ogen gericht op het leven, dat te komen staat.”

Gedurende de vervolging te Meaux werden de leraars van het hervormde geloof van hun vrijheid om te prediken beroofd, en vertrokken naar andere velden. Lefèvre ging na een tijd naar Duitschland. Farel vertrok naar zijn geboorteplaats in Oostelik Frankrijk, om het licht te verspreiden in het land van zijn geboorte. De tijding van wat te Meaux was voorgevallen, was daar reeds doorgedrongen, en de waarheid, die hij met onversaagde ijver predikte, vond toehoorders. Spoedig legden de overheden hem het zwijgen op, en werd hij uit de stad gebannen. Ofschoon hij niet meer in het openbaar kon werken, trok hij door de vlakten en dorpen, leerde in private huizen en afgelegen weiden, en vond een schuilplaats in wouden en tussen de rotsspelonken, die hij in zijn jongensjaren zo druk bezocht had. God bereidde hem voor op nog groter beproevingen. “De kruisen, vervolgingen, en listige plannen van Satan, waar ik tevoren voor gewaarschuwd was, ontbraken niet,” zei hij; “ze waren zelfs veel harder, dan ik in mijn eigen kracht zou hebben kunnen dragen; maar God is mijn Vader; hij heeft mij de nodige kracht toegedeeld, en zal mij die altijd schenken.”

Gelijk in de dagen van de apostelen, was de vervolging “meer tot bevordering van het evangelie gekomen.” Uit Parijs en Meaux verdreven, “gingen zij, die verstrooid waren, het land door, en verkondigden het woord.” En z— vond het licht een baan naar vele van de verstgelegen provincieën van Frankrijk. God bereidde nog meer arbeiders voor, om Zijn zaak uit te breiden. In een van de scholen van Parijs was een ernstige, stille jongeling, die reeds blijken gaf van een krachtige en onderzoekende geest, en niet minder gekenmerkt werd door de vlekkeloosheid van zijn leven dan door zijn studieijver en toegewijdheid aan de godsdienst. Zijn genie en leergierigheid maakten hem spoedig de trots van de hogeschool, en men vertrouwde te mogen verwachten, dat Johannes Calvijn een van de kundigste en geëerdste verdedigers van de kerk zou worden. Doch er drong een straal van Goddelik licht zelfs tot

binnen de muren van de scholastiek en het bijgeloof door, waardoor Calvijn zich zag omgeven. Hij hoorde met een rilling van de nieuwe leer, en twijfelde er geenszins aan, dat de ketters het vuur, waaraan ze overgegeven werden, verdiend hadden. Toch werd hij onwetend met de ketterij in aanraking gebracht, en gedwongen, de kracht van de Roomse godgeleerdheid te toetsen in het bestrijden van de Protestantse leer.

Een neef van Calvijn, die zich bij de hervormers had aangesloten, was te Parijs. De twee bloedverwanten ontmoetten elkander dikwels, en bespraken samen de zaken, die de Christenheid verontrustten. “Er zijn maar twee godsdiensten in de wereld,” zei Olivetan, de Protestant. “De ene soort van godsdiensten zijn die, welke door de mensen uitgedacht zijn, volgens alle welke de mens zichzelf redt door ceremonieën en goede werken; de andere is die éne godsdienst, die in de Bijbel geopenbaard is, en die de mensen leert, hun zaligheid alleen van Gods vrije genade te verwachten.” “Ik wil niets weten van uw nieuwe leer,” riep Calvijn uit; “denkt ge dat ik al mijn dagen in dwaling heb geleefd?”

Maar er waren gedachten bij hem opgewekt, die hij niet zo gemakkelik van zich afzetten kon. In de eenzaamheid van zijn kamer peinsde hij over de woorden van zijn neef. Overtuiging van zonde maakte zich van hem meester; hij aanschouwde zichzelf zonder Middelaar in de tegenwoordigheid van een heilige en rechtvaardige Rechter. De tussenkomst van de heiligen, goede werken, de ceremonieën van de kerk, waren alle onvoldoende om de zonde te verzoenen. Hij kon niets v——r zich uit zien dan de duisternis van eeuwige wanhoop. Tevergeefs trachtten de doktoren van de kerk zijn smart te verlichten. Zonder gevolg werd er toevlucht genomen tot biecht en boetedoening; ze konden de ziel niet met God verzoenen.

Terwijl deze vruchteloze strijd hem nog bezighield, gebeurde het op een dag, dat Calvijn een van de publieke pleinen bezocht, en daar getuige was van het verbranden van een ketter. De uitdrukking van vrede op het gelaat van de martelaar vervulde hem met verbazing. Te midden van de martelingen van die vreselike dood, en onder de nog vrese- liker veroordeling van de kerk, openbaarde hij een geloof en moed, die de jonge student met smart vergeleek met zijn eigen wanhoop en duisternis, terwijl hij toch in de strikste gehoorzaamheid aan de kerk leefde. Op de Bijbel, dit wist hij, grondden de ketters hun geloof. Hij besloot hem te bestuderen, en zo mogelik te ontdekken, wat het geheim van hun vreugde was.

In de Bijbel vond hij Christus. “O Vader,” riep hij uit, “Zijn offerande heeft Uw toorn bevredigd; Zijn bloed heeft mijn onreinheid weggewassen; Zijn kruis heeft mijn vloek gedragen; Zijn dood heeft voor mij verzoening aangebracht. Wij hadden voor onszelven vele nutteloze dwaasheden uitgedacht, maar Gij hebt Uw Woord v——r mij geplaatst als een fakkel, en gij hebt mijn hart bewogen, opdat ik een afschuw zou krijgen van alle verdiensten, behalve die van Jezus.”

Calvijn was voor het priesterambt opgeleid. Toen hij nog slechts twaalf jaar oud was, werd hem het kapelaanschap van een kleine kerk toegewezen, en was zijn hoofd door de bisschop geschoren in overeenstemming met de wet van de kerk. Hij werd niet gewijd, en vervulde ook

niet de plichten van een priester; maar hij werd een lid van de geestelikheid, droeg de titel van zijn ambt, en ontving een toelage uit hoofde daarvan. Daar hij nu gevoelde, dat hij nooit priester kon worden, gaf hij zich voor een tijd aan de studie van de wet, maar liet dit plan eindelik varen, en besloot, zijn leven aan het evangelie te wijden. Hij aarzelde echter om in het openbaar als leraar op te treden. Van nature was hij beschroomd, en ging gebukt onder het gevoel van de gewichtige verantwoordelik- heid van het ambt; daarbij verlangde hij, zich nog verder aan de studie te wijden. Eindelik echter gaf hij gehoor aan de ernstige aandrang van zijn vrienden. " Verwonderlik is het," zei hij, "dat iemand van een z— lage afkomst tot zulk een grote waardigheid zou verheven worden."

Calvijn begon zijn werk zonder ophef, en zijn woorden waren als de dauw, die verfrissend op de aarde nederzijgt. Hij had Parijs verlaten, en was nu in een provinciestad, onder de bescherming van prinses Margaretha, die, daar ze het evangelie liefhad, haar bescherming tot de volgelingen ervan uitstrekte. Calvijn was nog een jongeling met een zachtzinnig, stil voorkomen. Zijn werk begon bij het volk in hun woningen. Omringd door de leden van het huisgezin las hij de Bijbel, en legde de waarheden van de verlossing open. Zij, die de boodschap hoorden, brachten de goede tijding aan anderen, en al spoedig vertrok de leraar uit de hoofdstad naar de rondom liggende dorpen en gehuchten. Hij vond toegang tot kasteel en hut, en arbeidde voort, het fondament leggende van kerken, waaruit onversaagde getuigen voor de waarheid zouden voortkomen.

Na enige maanden bevond hij zich weder te Parijs. Er heerste een ongewone opschudding in de kring van geleerden en studenten. De studie van de oude talen had de mensen naar de Bijbel gedreven, en velen, wier harten koud bleven voor de waarheden, daarin vervat, bespraken ze met gretigheid, en bestreden zelfs de kampvechters van het Romanisme. Ofschoon Calvijn een vaardig strijder was op het gebied van godsdienstige twistvragen, had hij een hogere roeping te vervullen dan die van deze praatzieke scholasten. De geest van de mensen was wakker geschud, en nu was het tijd, om hun de waarheid te ontvouwen. Terwijl de zalen van de universiteiten weerklonken van de galm van de godsdienstige twistgesprekken, ging Calvijn van huis tot huis, verklaarde de Bijbel aan het volk, en sprak tot hen van Christus en die gekruist.

Onder Gods voorzienigheid zou Parijs nogmaals een uitnodiging ontvangen om het evangelie aan te nemen. De roepstem van Lefèvre en Farel was verworpen, maar opnieuw zouden alle klassen in die grote hoofdstad de boodschap horen. De koning had om staatkundige redenen nog niet geheel en al de partij van Rome tegen de Hervorming gekozen. Margaretha klemde zich nog vast aan de hoop, dat het Protestantisme in Frankrijk de overwinning zou behalen. Ze besloot, het hervormde geloof te Parijs te laten prediken. Tijdens de afwezigheid van de koning gelastte ze een Protestantse leraar, het in de kerken van de stad te verkondigen. Toen dit door de pauselike geesteliken verboden werd, zette de prinses het paleis ervoor open. Een vertrek werd tot kapel ingericht, en er werd bekend gemaakt, dat er iedere dag op een bepaald uur zou gepredikt worden, en dat het volk van alle rang en stand

uitgenodigd werd om te komen. Scharen stroomden naar de diensten. Niet alleen de kapel, maar ook de voor-zalen en gangen waren bezet. Duizenden kwamen er iedere dag samen,— edellieden, staatsmannen, wetgeleerden, koopmannen en ambachtslieden. De koning, in plaats van de Ver-gaderingen te vebieden, beval dat twee van de kerken van Parijs zouden opengesteld worden. Nooit tevoren was de stad z— bewogen geweest door het woord van God. De geest des levens uit de hemel scheen over het volk uitgestort te zijn. Matigheid, reinheid, orde en nijverheid namen de plaats in van dronkenschap, losbandigheid, twist en luiheid.

Maar de priesterschap zat niet stil. De koning bleef nog weigeren, om een einde aan het prediken te maken, en daarom richtten ze zich tot de bevolking. Geen middelen werden gespaard om de angst, de vooroordelen, en de dweepzucht van de onwetende en bijgelovige menigten op te wekken. Zich blindelings aan zijn valse leraren overgevende, bekende Parijs, gelijk Jeruzalem van ouds, de tijd van zijn bezoeking niet, noch de dingen, die tot zijn vrede dienden. Twee jaren lang werd het woord Gods in de hoofdstad gepredikt; maar terwijl er velen waren, die het evangelie aannamen, verwierp de meerderheid van het volk het. De verdraagzaamheid van koning Frans was slechts voor de schijn geweest,om zijn eigen doeleinden te bereiken, en de pausgezinden slaagden erin, het gezag te herwinnen. De kerken werden weder gesloten, en de brandstapel opgericht.

Calvijn was nog te Parijs, en bereidde zich door studie, overpeinzingen en gebed voor op zijn toekomstige werk, en hield aan, het licht te verspreiden. Eindelik echter kwam hij onder verdenking. De overheden besloten hem naar de vlammen te brengen. Zichzelf veilig wanende in zijn afzondering, dacht hij niet aan gevaar, toen er vrienden zijn kamer binnenstormden met de tijding, dat er beambten op weg waren om hem gevangen te nemen. Op hetzelfde ogenblik hoorden ze een luid kloppen aan de buitendeur. Er was geen tijd te verliezen. Sommige van de vrienden hielden de beambten aan de deur aan de praat, terwijl anderen de hervormer hielpen om zich uit een venster neer te laten, zodat hij zich in aller ijl naar de voorsteden kon begeven. Hier vond hij schuilplaats in de woning van een werkman, die een vriend van de Hervorming was, vermomde zich in de klederen van zijn gastheer, en begaf zich met een schoffel over de schouder op weg. Zuidwaarts reizende, vond hij opnieuw bescherming binnen Margaretha’s gebied.1Zie D’Aubigné, “History of the Reformation in the Time of Calvin,” boek 2, Kap. 30.

Hier vertoefde hij enige maanden, veilig onder de bescherming van machtige vrienden, en zich als tevoren met de studie bezighoudende. Maar hij had zijn hart gezet op de evangelisatie van Frankrijk, en kon niet langer werkeloos blijven. Z— spoedig de storm enigszins bedaard was, zocht hij een nieuw arbeidsveld te Poitiers, waar er een hogeschool was, en waar de nieuwe inzichten reeds gunstig waren ontvangen. Personen van alle klassen luisterden gaarne naar het evangelie. Er was geen openbare prediking, maar aan de woning van de hoofdmagistraat, in zijn eigen tehuis, en somtijds ook in een publieke tuin, verklaarde Calvijn de woorden van het eeuwige leven aan hen, die wensten te luisteren. Mettertijd groeide het

aantal toehoorders aan, en werd het veiliger geacht, buiten de stad samen te komen. Een grot aan de kant van een diepe, nauwe kloof, waar bomen en overhangende rotsen de afzondering nog volkomener maakten, werd tot plaats van samenkomst gekozen. Kleine groepjes, die de stad langs verschillende wegen uitgingen, slopen ongemerkt daarheen. In dit afgelegen oord werd de Bijbel gelezen en uitgelegd. Hier werd het Avondmaal des Heren voor de eerste maal door de Protestanten van Frankrijk gevierd. Van deze kleine kerk werden verscheidene trouwe evangelisten uitgezonden.

Nog eenmaal keerde Calvijn naar Parijs terug. Hij kon zelfs nu nog de hoop niet opgeven, dat Frankrijk als een volk de Hervorming zou aannemen. Maar hij vond bijna iedere deur gesloten voor zijn werk. Het evangelie onderwijzen was de rechte weg naar de brandstapel inslaan, en hij besloot eindelik om naar Duitschland te vertrekken. Nauweliks had hij Frankrijk verlaten, of een storm barstte over de Protestanten los, die, was hij gebleven, hem stellig zou hebben medegesleept in de algemene ondergang.

De Franse hervormers, begerig om hun land gelijke tred te zien houden met Duitschland en Zwitserland, besloten, de bijgelovigheden van Rome zulk een stoute slag toe te dienen, dat het gehele volk opgeschrikt zou worden. Gevolgelik werden er op één nacht door geheel Frankrijk plakkaten aange- plakt, waarin de mis werd aangevallen. In plaats van de Hervorming aan te helpen, bracht deze voortvarende maar slecht overlegde beweging niet alleen de bewerkers ervan, maar ook de vrienden van het hervormde geloof door geheel Frankrijk ten val. Het verschafte aan de Roomsen dat, waarnaar ze reeds lang hadden uitgezien,— een voorwendsel, om de algehele uitroeiing van de ketters te eisen als onruststokers, die gevaarlik waren voor de veiligheid van de troon, en voor de vrede van de natie.

Door de ene of andere geheime hand — hetzij van een onvoorzichtige vriend of slimme vijand, dat is nooit aan het licht gekomen — werd een van die plakkaten aan de deur van de private kamer van de koning gehecht. De vorst stond verslagen. In dit stuk werden bijgelovigheden, die eeuwen lang geëerd geworden waren, met een onverbiddelike hand aangevallen. En de voorbeeldeloze stoutmoedigheid van deze krachtige en overwachte uitspraken aan de koning op te dringen, wekte de toorn van de vorst op. In verbazing stond hij enige tijd bevend en sprakeloos. Toen uitte zich zijn woede in de vreselike woorden: “Grijpt allen zonder onderscheid, die verdacht worden van Lutherse ketterij. Ik zal ze allen uitroeien.” De teerling was geworpen. De koning had besloten, zich algeheel aan de kant van Rome te stellen.

Dadelik werden er maatregelen genomen voor de gevangenneming van iedere Lutheraan, te Parijs woonachtig. Een arme ambachtsman, aanhanger van het hervormde geloof, die gewoon geweest was de gelovigen op te roepen tot bijwoning van de geheime vergaderingen, werd gegrepen; en onder bedreiging van onmiddellik op de brandstapel gedood te zullen worden, ontving hij last, de pauselike afgezant naar de woning van iedere Protestant in de stad

te brengen. Hij schrikte met afschuw van dit lage voorstel terug, maar eindelik nam de vrees voor de vlammen de overhand, en stemde hij erin toe, de verrader van zijn broederen te worden. Voorafgegaan van de hostie, en door een stoet van priesters, wie- rookdragers, monniken en soldaten omgeven, trok Morin, de koninklike speurder, met de verrader langzaam en zwijgend door de straten van de stad. De demonstratie was schijnbaar ter ere van het "heilige sakrament," een boetedoening voor de belediging, die door de Protestanten aan de mis was aangedaan. Maar onder de praal van deze optocht lag een dodelik doel verborgen. Tegenover het huis van een Lutheraan aangekomen, gaf de verrader een teken, doch er werd geen woord gesproken. De processie hield stil, men trad het huis binnen, de familie werd eruit gesleept en geketend, en de ellendige troep ging verder om naar nieuwe slachtoffers te zoeken. "Geen huis, groot of klein, zelfs niet de scholen van de Universiteit van Parijs, werd gespaard. . . . Morin deed de gehele stad sidderen.. "Het was een schrikbewind."

De slachtoffers werden onder wrede martelingen ter dood gebracht, daar er bepaald gelast was, het vuur laag te houden, om hun doodsangst te verlengen. Maar ze stierven als overwinnaars. Hun standvastigheid bleef ongeschokt, hun vrede onbewolkt. Hun vervolgers, niet bij machte om hun onwrikbare standvastigheid te doen wankelen, gevoelden, dat ze de nederlaag leden. "De schavotten werden in al de wijken van 1 D'Aubigné, " History of the Reformation in the Time of Calvin," boek 4, Kap. 10. Parijs opgericht, en het verbranden geschiedde op achtereenvolgende dagen; het doel hiervan was om de schrik van de ketterij te verspreiden door de terechtstelling over een langere tijd uit te strekken. Het evangelie trok hier echter in het einde voordeel uit. Geheel Parijs werd in staat gesteld om te zien, wat soort van mensen de nieuwe meningen konden voortbrengen. Er was geen preekstoel, die aan de brandstapel van de martelaar gelijk stond. De kalme vreugde, die het aangezicht van deze mensen verhelderde, wanneer ze . . . naar de plaats van de terechtstelling gevoerd werden, hun heldemoed, als de vreselike vlammen rondom hen opstegen, hun zachtmoedige vergiffenis van het ondergane leed, veranderden in niet weinig gevallen toorn in medelijden, en haat in liefde, en pleitte met onweerstaanbare welsprekendheid voor het evangelie."

De priesters, die erop bedacht waren, de volkswoede op het hoogste punt te houden, strooiden de vreselikste aanklachten tegen de Prostesanten uit. Ze werden beschuldigd van samengespannen te hebben om de Katholieken te vermoorden, de regering omver te werpen, en de koning te doden. Niet het geringste bewijs kon aangevoerd worden om deze beweringen te staven. Toch zouden deze boze voorspellingen in vervulling treden; echter onder zeer verschillende omstandigheden, en door oorzaken van een tegenovergesteld karakter. De wreedheden, welke aan de onschuldige Protestanten door de Katholieken werden aangedaan, hadden een schrikkelike wederwraak ten gevolge, en brachten in de volgende eeuwen hetzelfde lot over de koning, zijn regering en onderdanen, als ze voorspeld hadden; maar het werd door ongelovigen en pausgezinden teweeg gebracht. Het was niet de vestiging, maar de onderdrukking van het Protestantisme, welke drie honderd jaren later zulke vreselike onheilen over Frankrijk zou brengen.

Achterdocht, wantrouwen en angst heersten nu onder alle standen van de maatschappij. Bij de algemene beroering kwam er aan de dag, hoe diep de Lutherse leer wortel had geschoten in de harten van mensen, die bovenaan stonden in opvoeding, invloed, en uitnemendheid van karakter. Gewichtige en eervolle betrekkingen werden plotseling vakant bevonden. Ambachtslieden, drukkers, studenten, professoren aan de universiteiten, schrijvers en zelfs hovelingen verdwenen. Honderden vluchtten uit Parijs, en gaven door vrijwillige ballingen van hun geboortegrond te worden in vele gevallen het eerste blijk, dat ze het hervormde geloof gunstig gezind waren. De pausgezinden staarden in verwondering rond bij de gedachte aan de vele onverdachte ketters, die ze onder zich geduld hadden. Hun woede koelde zich op de menigte eenvoudiger slachtoffers, die binnen het bereik van hun macht vielen. De gevangenissen waren overvol, en de rook van de brandstapels, die voor de belijders van het evangelie aangestoken werden, scheen de lucht te verduisteren.

Frans I. had er zich op beroemd, een leider te zijn van de grote beweging voor de herleving van de wetenschap, welke het begin van de zestiende eeuw kenmerkte. Het was hem een genot geweest, geletterden uit ieder land aan zijn hof te verzamelen. Aan zijn liefde voor de wetenschap, en verachting van de onwetendheid en bijgelovigheid van de monniken was de mate van verdraagzaamheid, waarmede de hervorming behandeld was, altans gedeeltelik te danken geweest. Maar deze beschermer van de wetenschap, brandende van ijver om de hervorming uit te delgen, vaardigde een edikt uit, waarbij het drukken door geheel Frankrijk afgeschaft werd! Frans I. is een van de vele voorbeelden in de geschiedenis, welke aantonen, dat verstandelike ontwikkling geen waarborg is tegen onverdraagzaamheid en vervolging.

Frankrijk zou zich door een plechtige en publieke ceremonie algeheel tot uitroeiing van het Protestantisme verbinden. De priesters eisten, dat de belediging, de hoge hemel aangedaan door de veroordeling van de mis, door bloed moest gedelgd worden, en dat de koning voor het welzijn van zijn volk openlik zijn toestemming tot dit vreselike werk moest geven. De 21ste Januarie 1535 werd voor deze gruwelike plechtigheid vastgesteld. De bijgelovige vrees en dweepzieke haat van het gehele volk waren opgewekt. Te Parijs verdrongen zich de menigten, die uit al het omliggende land door de straten wemelden. De dag zou begonnen worden met een grote en indrukwekkende optocht. “De huizen, waar hij langs zou trekken, waren met rouwfloers behangen, en hier en daar waren er altaren opgericht.” V——r iedere deur stond een brandende fakkel ter ere van het “heilige sakrament.” V——r het aanbreken van de dag vormde zich de optocht v——r het paleis van de koning. “Eerst kwamen de banieren en kruisen van de verschillende parochieën; daarna verschenen de burgers, twee aan twee lopend met brandende fakkels in de hand.” De vier monnikeorden volgden, elk in zijn eigen biezondere kledij. Daarna kwam er een grote verzameling van beroemde relikwieën. Hierachter reden hoge geesteliken in hun purperen en scharlaken kleding en met juwelen bezette versierselen, een grootse, schitterende vertoning.

“De hostie werd door de bisschop van Parijs onder een prachtige hemel gedragen, door vier prinsen van den bloede ondersteund. . . . Achter de hostie liep de koning. . . . Frans I.

droeg die dag geen kroon of koninklik kleed." " Blootschoofds, met neergeslagen ogen, en met een brandende kaars in de hand," verscheen de koning van Frankrijk in het openbaar "als een boeteling." Bij ieder altaar boog hij zich in verootmoediging neder, niet voor de zonden, die zijn ziel besmetten, noch ook voor het onschuldige bloed, dat zijn handen bezoedeld had, maar voor de gruwelike overtreding van zijn onderdanen, die de mis hadden durven veroordelen. Na hem volgden de koningin en de hoge beambten van de staat, eveneens paarsgewijze, en elk met een brandende fakkel.

Als een deel van de diensten van de dag sprak de vorst zelf de hoge ambtenaren van het rijk toe in de grote zaal van het bisschoppelik paleis. Met een bekommerd gelaat verscheen hij v——r hen, en betreurde in treffende, welsprekende bewoordingen de "misdaad, de laster, de dag van smart en schande," die over het volk gekomen was. Hij riep ieder getrouw onderdaan op, om mede te helpen tot uitroeiing van deze verderfelike ketterijen, die Frankrijk met de ondergang bedreigden. "Zo waar, Heren, als ik uw koning ben," sprak hij, "indien ik wist, dat een van mijn eigen ledematen bevlekt of aangestoken was met dit verachtelik bederf, ik zou het u geven om het af te houwen. ... En verder, indien ik een van mijn kinderen er mede bezoedeld zag, ik zou hem niet sparen. . . . Zelf zou ik hem overgeven, en aan God opofferen." Tranen verstikten zijn stem, de gehele vergadering weende, en riep als uit één mond; "We willen leven en sterven voor het Katholieke geloof."

Schrikkelik was de duisternis geworden van het volk, dat het licht van de waarheid verworpen had. "De zaligmakende genade" was verschenen; maar Frankrijk had zich afgekeerd, en de duisternis verkoren boven het licht, en dat na de kracht en heiligheid ervan te hebben aanschouwd, nadat duizenden aangetrokken waren geweest door de Goddelike schoonheid ervan, en steden en dorpen door zijn glans waren verlicht. Ze hadden de hemelse gave geweigerd, toen die hun werd aangeboden. Ze hadden kwaad goed, en goed kwaad genoemd, totdat ze de slachtoffers waren geworden van hun eigenwillig zelfbedrog. Zelfs al geloofden ze nu wezenlik, dat ze Gode een dienst bewezen door Zijn volk te vervolgen, deed hun oprechtheid hun schuld toch niet weg. Ze hadden het licht eigenwillig verworpen, dat hen voor verleiding zou bewaard hebben, en hun zielen voor de smet van bloedschuld behoed.

Een plechtige eed tot uitdelging van de ketterij werd in de grote kathedraal afgelegd, waar bijna drie eeuwen later de "Godin der Rede" zou gekroond worden door een volk, dat de levende God had vergeten. Opnieuw vormde de optocht zich, en maakten de vertegenwoordigers van Frankrijk een aanvang met het werk, dat ze gezworen hadden te zullen doen. "Op korte afstanden waren er schavotten opgericht, waarop zekere Protestantse Christenen levend verbrand zouden worden ; en het was z— ingericht, dat de stapel aangestoken zou worden bij de nadering van de koning, en dat de optocht zou stilhouden om de voltrekking van het vonnis te zien." De biezonderheden van de martelingen, die deze getuigen voor Christus ondergingen, zijn te vreselik om te noemen; toch was er aan de zijde van de slachtoffers niets dan standvastigheid. Een van hen antwoordde, toen men er op aandrong, dat hij zou herroepen: "Ik geloof alleen in wat de profeten en apostelen vroeger

gepredikt hebben, en waarin al de heiligen hebben geloofd. Mijn geloof staat z— vast op God gebouwd, dat het alle macht van de hel weerstand kan bieden.”

Keer op keer maakte de optocht halt bij de plaatsen der marteling. Na hun uitgangspunt aan het paleis van de koning bereikt te hebben, verstrooide de menigte zich, en trokken zieh de koning en de prelaten terug, zeer voldaan over de verrichtingen van de dag, en zich gelukwensende, dat het nu begonnen werk zou voortgezet worden tot volkomen vernietiging van de ketterij. Het evangelie des vredes, dat Frankrijk verworpen had, zou maar al te zeker uitgeroeid worden, en vreselik zouden de gevolgen zijn. Op de 21ste Januarie 1793, juist twee honderd acht en vijftig jaren van de dag af, dat Frankrijk geheel en al tot de vervolging van de hervormers besloot, trok er een andere optocht met een zeer verschillend doel door de straten van Parijs. “Wederom was de koning de hoofdfiguur; wederom was er rumoer en geschreeuw; wederom werd de kreet om meer slachtoffers gehoord; wederom waren er zwarte schavotten; en wederom werden de gebeurtenissen van de dag met ijselike terechtstelllingen besloten: Lodewijk XVI., worstelende met zijn bewaarders en beulen, werd naar het blok gesleept, en daar met geweld vastgehouden, tot de bijl gevallen was, en zijn afgehouwen hoofd over het schavot rolde.” Ook was de koning niet het enige slachtoffer; dicht bij diezelfde plaats kwamen twee duizend acht honderd mensen door de guillotine gedurende de bloedige dagen van het Schrikbewind om het leven.

De Hervorming had de wereld een open Bijbel geschonken, de voorschriften van Gods wet blootgelegd, en zijn eisen bij het volk bepleit. Oneindige Liefde had aan de mensen de rechten en grondregels des hemels ontvouwd. God had gezegd : “Behoudt ze dan, en doet ze: want dat zal uw wijsheid en uw verstand zijn voor de ogen van de volken, die al deze inzettingen horen zullen, en zeggen: Dit grote volk alleen is een groot en verstandig volk.” Toen Frankrijk de gift des hemels verwierp, zaaide het het zaad van regeringloosheid en ondergang: en de onvermijdelike uitwerking van oorzaak en gevolg leidde tot de Revolutie en het Schrikbewind.

Lang v——r de vervolging, die door de plakkaten veroorzaakt was, had zich de stoutmoedige en vurige Farel ge-dwongen gezien, uit zijn geboorteland te vluchten. Hij begaf zich naar Zwitserland, en met zijn arbeid het werk van Zwingli steunende, hielp hij mede om de balans ten gunste van de hervorming te doen overslaan. Zijn latere jaren moest hij hier doorbrengen; toch bleef hij een bepaalde invloed uitoefenen op de hervorming in Frankrijk. Gedurende de eerste jaren van zijn ballingschap richtten zich zijn pogingen in het biezonder op de verspreiding van het evangelie in zijn eigen land. Hij bracht een aanmerkelik deel van zijn tijd door met prediken onder zijn landslieden aan de grens, waar hij met onvermoeide waakzaamheid de strijd naging, en er door woorden van aanmoediging en raad aan medehielp. Met behulp van andere ballingen werden de geschriften van de Duitse hervormers in de Franse taal overgezet, en samen met de Franse Bijbel in groten getale gedrukt. Door kolpor- teurs werden deze boeken alom in Frankrijk verkocht. Ze werden aan de kolporteurs tegen een lage prijs afgestaan, en z— stelde de winst van hun werk hen in staat, er mede voort te gaan.

Farel begon zijn werk in Zwitserland als een eenvoudige schoolmeester. Zich naar een afgezonderde parochie begevende, wijdde hij zich aan het onderwijs van de kinderen. Behalve de gewone leervakken leerde hij hun met omzichtig- heid de waarheden van de Bijbel, hopende door de kinderen hun ouders te bereiken. Er waren er enigen, die geloofden, maar de priesters begonnen het werk te hinderen, en het bijgelovige landvolk werd opgestookt om zich er tegen te verzetten. “Dat kan het evangelie van Christus niet zijn,” voerden de priesters aan, “daar de prediking ervan geen vrede maar oorlog brengt.” Gelijk de eerste discipelen vluchtte hij, wanneer hij in de ene stad vervolgd werd, naar een andere. Hij ging van dorp tot dorp, van stad tot stad; te voet reizende, honger, koude en vermoeidheid verdurende, en overal in levensgevaar verkerende. Hij predikte op de markten, in de kerken, somtijds op de kansels van de kathedralen. Het gebeurde soms, dat hij de kerk zonder hoorders vond: bij tijden werd zijn prediking onderbroken door kreten en spotwoorden, of wel hij werd met geweld van de kansel afgesleept. Meer dan eenmaal viel het lage volk hem aan, en werd hij bijna doodgeslagen. Toch ging hij voort. Schoon menigmaal afgewezen, vernieuwde hij steeds met onvermoeide volharding de aanval weder: en één voor één zag hij de steden, die vestingen van het pausdom geweest waren, hun poorten voor het evangelie openen. De kleine parochie, waarin hij eerst gewerkt had, nam al spoedig het hervormde geloof aan. De steden Morat en Neufchâtel gaven eveneens de Roomse gebruiken op, en namen de afgodiese beelden uit hun kerken weg.

Farel had lange tijd gewenst om de Protestantse standaard te Génève te planten. Indien deze stad gewonnen kon worden, zou het een middelpunt van de Hervorming voor Frankrijk, Zwitserland en Italië zijn. Met dit doel voor ogen had hij zijn arbeid voortgezet, totdat vele van de omliggende steden en dorpen gewonnen waren. Toen begaf hij zich met slechts één enkele metgezel naar Génève. Maar het werd hem slechts vergund om twee malen te prediken. De priesters, die tevergeefs getracht hadden hem door de burgerlike macht te doen veroordelen, daagden hem voor een geestelike raad, waar ze zich heen begaven met wapenen onder hun klederen verborgen, vast besloten hem om te brengen. Buiten de zaal was er een woedende volksmenigte vergaderd met knotsen en zwaarden, om zich van zijn dood te verzekeren, indien het hem zou mogen gelukken, aan de raad te ontsnappen. De tegenwoordigheid van magistraten en een gewapende macht redde hem echter. De volgende morgen werd hij vroegtijdig met zijn metgezel over het meer naar een veilige schuilplaats gevoerd. Z— eindigde zijn eerste poging om aan Génève het evangelie te brengen.

Voor de volgende proefneming werd er een minder werktuig gekozen,— een jonge man, die er z— eenvoudig uitzag, dat hij zelfs door de erkende vrienden van de hervorming met koelheid behandeld werd. Maar wat kon zo iemand doen, waar Farel verworpen was? Hoe kon iemand met weinig moed en ondervinding aan de storm weerstand bieden, waarvoor de sterkste en moedigste genoodzaakt was geweest te vluchten? “Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn geest zal het geschieden, zegt de Heer der Heirscharen.” “Maar het

dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou.” “Want het dwaze Gods is wijzer dan de mensen: en het zwakke Gods is sterker dan de mensen.”

Froment begon zijn werk als schoolmeester. De waarheden, die hij de kinderen in de school leerde, herhaalden ze in hun woningen. Al spoedig kwamen de ouders om de Bijbel te horen uitleggen, totdat de schoolkamer gevuld was met aandachtige toehoorders. Nieuwe Testamenten en traktaten werden vrij rondgedeeld, en bereikten velen, die niet openlik durfden komen om naar de nieuwe leer te luisteren. Na een tijd werd deze arbeider ook gedwongen om te vluchten: maar de door hem onderwezen waarheden hadden zich vastgezet in de harten van de mensen. De Hervorming was geplant, en werd sterker en breidde zich uit. De predikers keerden terug, en door hun arbeid werd de Protestantse eredienst eindelik te Génève ingesteld.

De stad had zich reeds voor de Hervorming verklaard, toen Calvijn na veel omzwervingen en wisselvalligheden de poorten binnenkwam. Van zijn laatste bezoek aan zijn geboortplaats wederkerende, was hij op weg naar Bazel; maar hij vond de hoofdweg bezet door de legers van Karel V., en was gedwongen een omweg door Génève te maken. In dit bezoek erkende Farel Gods hand. Ofschoon Génève het hervormde geloof aangenomen had, bleef er daar nog een groot werk te verrichten. Het is niet bij gemeenten maar bij enkele personen, dat de mensen tot Göd bekeerd worden; het werk van de wedergeboorte moet in hart en geweten gewrocht worden door de kracht van de Heilige Geest, en niet door de dekreten van koncilieën. Hoewel het volk van Génève het gezag van Rome afgeschud had, waren ze niet zo gewillig, de zonden op te geven, welke onder die regering de overhand hadden gehad. De reine gronddenkbeelden van het evangelie hier te vestigen, en dit volk te bereiden tot waardige vervulling van de plaats, waartoe de Voorzienigheid hen scheen te roepen, was geen lichte taak.

Farel hield er zich van verzekerd,dat hij in Calvijn iemand gevonden had, die zich met hem zou kunnen verbinden tot het verrichten van dit werk. In de naam van God bad hij de jonge evangelist plechtig 1 Kor. 1:27, 25. daar te blijven arbeiden. Calvijn schrok daarvoor terug. Beschroomd en vredelievend van aard, was hij bang voor de stoutmoedige, onafhankelike, en zelfs heftige geest van de inwoners van Génève. Zijn zwakke gezondheid, verbonden met zijn liefde tot de studie, liet hem de afzondering zoeken. Gelovende, dat hij met zijn pen het best de zaak van de hervorming kon dienen, wenste hij een stille schuilplaats te vinden om te kunnen studeren, en vandaar uit door de pers de kerken te onderwijzen en op te bouwen. Maar Farels plechtige vermaning kwam tot hem als een roepstem uit de hemel, en hij durfde niet weigeren. Het scheen hem toe, zei hij, “alsof Gods hand zich uitstrekte van de hemel, hem aanvatte, en hem onherroepelik aan de plaats bond, die hij zo spoedig had wensen te verlaten.”

In deze tijd was de zaak van de Protestanten door veel gevaren bezet. De banvloek van de paus werd tegen Génève geslingerd, en machtige volken bedreigden de stad met verwoesting.

Hoe zou deze kleine stad het machtige gezag van de priesterschap wederstaan, dat zo menigmaal koningen en keizers tot onderwerping had genoodzaakt ? Hoe kon hij zich staande houden tegen de legers van de grote overwinnaars van de wereld ? Door de gehele Christenheid heen werd het Protestantisme door machtige vijanden bedreigd. Na de eerste overwinningen van de Hervorming verzamelde Rome nieuwe krachten, in de hoop van de nieuwe leer te kunnen omverwerpen. In deze tijd werd de orde van de Jezuïeten gesticht, de wreedste, meest gewetenloze en machtigste van alle kampvechters van het pausdom. Afgesneden van iedere aardse band en alle menselike belangen, dood voor de eisen van de natuurlike ge- negenheki, de rede en het geweten volkomen gesmoord, kenden zij geen wet, geen band, dan die van hun eigen orde, en geen plicht, dan het uitbreiden van de macht ervan.

Het evangelie van Christus had zijn aanhangers in staat gesteld, gevaren te ontmoeten en lijden te verdragen, onbevreesd voor koude, honger, moeite en armoede, en de banier van de waarheid omhoog te houden met pijnbank, kerker en brandstapel voor ogen. Om deze machten te bestrijden bezielde het Jezuïetisme zijn volgelingen met een dweepzucht, die hen in staat stelde, gelijke gevaren te doorstaan, en zich met al de wapenen der misleiding te verzetten tegen de kracht van de waarheid. Er was geen misdaad te groot voor hen, geen bedrog te laag, geen vermomming te moeilik. Ze hadden de gelofte van voortdurende armoede en nederigheid afgelegd, en dus was het doel, waarnaar ze streefden, zich schatten en macht te verzekeren, die gewijd zouden worden aan de verwoesting van het Protestantisme, en de wederoprichting van het pauselike oppergezag. Wanneer ze verschenen als leden van hun orde, droegen ze het kleed der heiligheid, bezochten gevangenissen en hospitalen, verpleegden de zieken, verzorgden armen, en beleden, dat ze de wereld afgezworen hadden, en de heilige naam van Jezus droegen, die rondging goeddoende.

Doch onder dit vlekkeloos uiterlik waren dikwels de misdadigste en dodelikste plannen verborgen. Het was een aangenomen grondregel bij de orde, dat de uitkomst de middelen rechtvaardigt. Volgens deze wet waren leugen, diefstal, meineed, moord, niet alleen vergefelik, maar zelfs prijzenswaardig, wanneer ze de belangen van de kerk bevorderden. Onder verschillende vermommingen baanden de Jezuïeten zich een weg tot de staatsambten, klommen op tot raadsheren van koningen, en regelden de staatkunde van de volkeren. Ze werden bedienden, om spionnen van hun meesters te kunnen zijn. Ze richtten hogescholen op voor de zonen van prinsen en edelen, en scholen voor het gewone volk; en de kinderen van Protestantse ouders werden aldus tot het waarnemen van Roomse gebruiken gebracht. Al de uiterlike pracht en vertoning van de Katholieke eredienst werd aangewend om het verstand te benevelen, en de verbeelding te verblinden en te verstrikken; en z— werd de vrijheid, waarvoor de vaderen hadden gearbeid, en hun bloed hadden vergoten, door de zonen verraden. De Jezuïten verspreidden zich snel over Europa, en waar ze ook maar gingen, daar volgde een herleving van het pausdom.

Om hun meer macht te geven werd er een bul uitgevaardigd, waarbij de Inkwisitie weder werd ingesteld. Niettegenstaande de algemene afschuw, waarmede hij zelfs in de Katholieke

landen werd beschouwd, stelden de pauselike heersers deze vreselike rechtbank opnieuw in; en gruwelen, te on- menselik om te vermelden, werden in zijn geheime kerkers gepleegd. In vele landen werden duizenden bij duizenden van de voornaamsten onder het volk, de reinsten en edelsten, de verstandigsten en best opgevoeden, vrome en ijverige leraren, werkzame en vaderlandslievende burgers, beroemde geleerden, talentvolle kunstenaars, bekwame handwerkslieden, —f gedood, öf gedwongen naar elders te vluchten.

Zodanige waren de middelen, die Rome te werk had gesteld, om het licht van de Hervorming uit te doven, om de mensen van de Bijbel af te trekken, en de onwetendheid en bijgelovigheid van de Middeleeuwen weder te herstellen. Maar onder de zegen Gods en de arbeid van de edele mannen, die Hij had verwekt om Luther op te volgen, werd het Protestantisme niet uitgeroeid. Het zou zijn kracht niet danken aan de gunst of de wapenen van vorsten. De kleinste, nederigste en minstvermogende naties werden er de bolwerken van: het kleine Génève te midden van machtige vijanden, die zijn ondergang besloten hadden; Holland, op zijn zandbanken aan de Noordzee rustend, worstelend tegen de tirannie van Spanje, dat toen het grootste en rijkste koninkrijk was; het barre, onvruchtbare Zweden,— die waren het, waar de Hervorming overwinningen behaalde.

Bijna dertig jaren lang arbeidde Calvijn te Génève: eerst om aldaar een kerk te stichten, die zich aan de zedeleer van de Bijbel hield, en vervolgens tot bevordering van de Hervorming door geheel Europa. Zijn loopbaan als openbaar leider was niet zonder blaam, noch ook zijn leer vrij van dwaling. Maar door zijn medewerking werden waarheden verkondigd, die van biezonder gewicht waren voor zijn tijd, om de grondbeginselen van hot Protestantisme tegen de snol kerende vlood van hot pausdom to handhaven, on om in de hervormde kerken eenvoud en reinheid van wandel te bevorderen, in plaats van de trots on het bederf, dat aangekweekt word door do Roomse leer. Van Génève gingen geschriften en leraren uit om de hervormde leer te verspreiden. De vervolgden uit alle landen sloegen de ogen naar deze plaats om onderricht, raad, en bemoediging te bekomen. De stad van Calvijn werd oen schuilplaats voor de verjaagde hervormers van geheel westelik Europa. Vluchtende voor de vreselike stormen, die eeuwen duurden, zochten de vluchtelingen de poorten van Génève. Uitgehongord, gewond, van huis en bloedverwanten beroofd, werden ze warm verwelkomd en tederlik verzorgd: en hier een tehuis vindende, werden ze tot een zegen voor de stad van hun nederzetting door hun bekwaamheid, hun geleerdheid en hun vroomheid. Velen, die hier een schuilplaats zochten, koorden naar hun eigen land terug, om zich te verzetten tegen de tirannie van Rome.

Hoofdstuk 13 — In de Nederlanden en Skandinavië

In de Nederlanden ontmoette de pauselike tirannie al zeer vroeg besliste tegenstand. Zeven honderd jaren reeds v——r Luthers tijd werd de Roomse opperpriester door twee bisschoppen, die naar Rome afgezonden waren, en daar hot ware karakter van de “heilige stoel’ ontdekt hadden, aldus onbevreesd beschuldigd: “God heeft Zijn koningin on bruid, de kerk, een edele en eeuwigdurende voorziening voor haar gezin gemaakt, en haar een bruidschat gegeven, die verwelken noch vergaan kan, benevens een eeuwige kroon en septer; . . . al welke weldadigheden gij, als een dief, haar ontrooft. Gij hebt voor uzelf een opgericht beeld gemaakt in de tempel Gods; in plaats van een herder, zijt ge voor de schapen een wolf geworden; . . . gij wilt ons doen geloven, dat ge de opperste bisschop zijt; ge zijt veel meer een tiran gelijk. . . . Gij, die een dienstknecht der dienstknechten behoorde te zijn, gelijk ge uzelf noemt, gij streeft ernaar een heer der heren te worden. . . . Gij brengt de geboden Gods in verachting. ... De Heilige Geest is de bouwmeester van alle kerken, zover het aardrijk strekt. ...

De stad van onze God, waarvan wij burgers zijn, reikt tot alle delen van de hemel, en is groter dan de stad, die de heilige profeten Babylon noemen, welke voorgeeft goddelik te zijn, zich gelijk stelt met de hemelse, er roem op draagt, dat zijn wijsheid onsterfelik is, en bovendien, hoewel zonder reden, dat hij nimmer gedwaald heeft, noch ook dwalen kan.” Anderen stonden eeuw na eeuw op om dit protest te herhalen. En die leraars van de vroegere tijden, welke verschillende landen doorkruisten,en,onder verschillende namen bekend,het karakter van de Waldenziese zendelingen droegen, en de kennis van het evangelie overal verspreidden, drongen ook de Nederlanden binnen. Hun leer verbreidde zich snel. Ze vertaalden de Waldenziese bijbel op rijm in de Hollandse taal. “Daarin,” zeiden ze, “is een groot voordeel gelegen; geen grappen, geen fabelen, geen ijdele woordspelingen, geen bedrog, niets dan woorden der waarheid; is er wel is waar hier en daar een harde korst was, maar het merg en de zoetigheid van wat goed en heilig is. valk zelfs daaronder gemak- kelik te ontdekken.” Alzo schreven de vrienden van het oude geloof in de twaalfde eeuw.

Nu begonnen de Roomse vervolgingen; doch te midden van brandstapels en martelingen groeide het aantal van de gelovigen steeds aan, die standvastig verklaarden, dat de Bijbel alleen onfeilbaar gezag heeft in godsdienstzaken, en dat “niemand behoort gedwongen te worden om te geloven, maar door de prediking moet worden gewonnen.” Luthers leer vond toebereide aarde in de Nederlanden,en ernstige en getrouwe mannen deden zich op om het evangelie te verkondigen. Uit een van de provincieën van Holland kwam Menno Simons. Rooms Katholiek opgevoed, en tot priester geordend, wist hij niets van de Bijbel en wilde hem niet lezen, uit vrees van tot ketterij te vervallen. Toen twijfel zich aan zijn geest opdrong over de leer van de trans-substantiatie, beschouwde hij het als een verleiding van de Satan, en trachtte er zich door gebed en belijdenis van los te maken, doch tevergeefs. Daarna beproefde hij door aan uitspattingen deel te nemen de beschuldigende stem van zijn geweten tot zwijgen te brengen; doch ook dit baatte niet. Na enige tijd werd hij ertoe geleid, het Nieuwe Testament

te onderzoeken, dat, met Luthers geschriften erbij, hem tot aanname bracht van het hervormde geloof. Kort daarna zag hij in een naburig dorp een man onthoofden, die ter dood gebracht werd, omdat hij zich had laten herdopen. Hierdoor werd hij tot onderzoek van de Bijbel gebracht in zake het dopen van kleine kinderen. Hij kon daarvoor geen grond in de Schriften vinden, maar zag integendeel in, dat berouw en geloof overal geëist worden als voorwaarden voor het ont-vangen van de doop.

Menno scheidde zich van de Roomse kerk af, en wijdde zijn leven aan het verkondigen van de waarheden, die hem geopenbaard waren. Zowel in Duitschland als in de Nederlanden was een klasse dwepers verrezen,welke dwaze en verleidende leringen voorstonden, de regelen van orde en wel- voegelikheid ter zijde stelden, en tot geweld en opstand de toevlucht namen. Menno zag de vreselike gevolgen in, waartoe die beweging noodzakelik leiden moest, en wederstond met al zijn kracht de dwaalleer en dwaasheden van deze geestdrijvers. Er waren er echter velen, die door deze heethoofden aan het dwalen waren geraakt, maar hun gevaarlike leer hadden verzaakt; en er werden nog steeds vele afstammelingen gevonden van de oude Christenen, vruehten van het Waldenziese onderwijs. Onder deze klasse arbeidde Menno met grote ijver en goed gevolg.

Vijf en twintig jaren lang trok hij met vrouw en kinderen rond, had grote moeite en ontberingen te verduren, en verkeerde dikwels in levensgevaar. Hij doorreisde de Nederlanden en het Noorden van Duitschland, en arbeidde wel hoofdzakelik onder de lagere klassen, maar oefende toch in een wijde kring grote invloed uit. Van nature welsprekend, ofschoon zijn opvoeding beperkt was geweest, was hij een man van onkreukbare oprechtheid, van nederige geest en zachte manieren, innig en ernstig vroom, persoonlik belevende wat hij leerde, en zich het vertrouwen van het volk verwervende. Zijn volgelingen waren verspreid en werden verdrukt. Ze hadden veel te lijden, omdat men hen verwarde met de dweepzieke Wederdopers. Toch werden er velen door zijn arbeid tot bekering gebracht.

Nergens werd de hervormde leer meer algemeen aangenomen dan in de Nederlanden. In weinig landen hadden de aanhangers ervan schrikkeliker vervolging te verduren. In Duitschland had Karel de Vijfde de Hervorming verbannen, en zou hij gaarne al de belijders ervan op de brandstapel gebracht hebben; doch de vorsten stonden op als een bolwerk tegen zijn tirannie. In de Nederlanden had hij grotere macht, en het ene bloedplakkaat volgde daar op het andere. De Bijbel te lezen, hem te horen lezen, over hem te prediken, of zelfs te spreken, betekende zich de doodstraf op de brandstapel op de hals te halen. In het geheim tot God te bidden, te weigeren zich voor een beeld te buigen, of een psalm te zingen, was evenzeer strafbaar met de dood. Zelfs degenen, die hun dwalingen afzwoeren, werden veroordeeld,de mannen om onthoofd,de vrouwen om levend begraven te worden. Dui-zenden kwamen om onder de regering van Karel en Filips II.

Op zekere tijd werd een geheel gezin voor het inkwisitie- hof gebracht, beschuldigd van weg te blijven van de mis, en tehuis godsdienst te houden. Bij het verhoor over wat ze in het

verborgen deden, antwoordde de jongste zoon: “We vallen op onze knieën, en bidden God, ons verstand te verlichten, en onze zonden te vergeven. We bidden voor onze vorst, dat zijn regering voorspoedig, en zijn leven gelukkig moge zijn. We bidden voor onze overheden, dat God hen moge bewaren.” Sommige van de rechters waren diep bewogen; toch werden de vader en een van zijn zonen naar de brandstapel verwezen. De woede van de vervolgers stond gelijk aan het geloof van de martelaren. Niet alleen mannen, maar tedere vrouwen en jonge meisjes toonden onverschrokken moed. “Vrouwen namen dikwels plaats naast de brandstapel van hun echtgenoot en fluisterden hem troostwoorden toe, of zongen psalmen om hem op te beuren, terwijl het vuur hem verteerde.” “Jonge meisjes legden zich levend in het graf neer, alsof ze haar slaapvertrek voor de nacht binnengingen; of traden het schavot of de brandstapel tegen in haar beste kledij, alsof zij ten huwelik gingen.” Gelijk in de dagen, toen het heidendom het evangelie zocht te vernietigen, zo ook was nu “het bloed van de Christenen het zaad van de kerk.” De vervolging vermeerderde het aantal van de getuigen voor de waarheid. Jaar na jaar zette de vorst, die de onoverwinnelike standvastigheid van het volk tot dolle woede aandreef, zijn wrede werk met kracht voort; doch tevergeefs. Onder de edele Willem van Oranje schonk de revolutie Holland ten laatste vrijheid om God te dienen.

In de bergen van Piedmont, in het laagland van Frankrijk en op de kusten van Holland werd de voortgang van het evangelie door het bloed van de discipelen gemerkt. Maar in de landen van het Noorden vond het een vreedzame ingang. Studenten van Wittenberg, naar huis terugkerende, brachten het hervormde geloof naar Skandinavië over. Ook verspreidde het uitgeven van Luthers geschriften het licht, Het eenvoudige, kloeke volk van het Noorden keerde zich af van het bederf, de praal, en de bijgelovigheden van Rome, en verwelkomde de reinheid, de eenvoud en de levengevende waar-heden van de Bijbel. Tausen, “de Hervormer van Denemarken,” was een boerezoon. Reeds vroegtijdig gaf de knaap blijken van krachtige geestesontwikkeling; hij dorstte naar opvoeding, maar de omstandigheden van zijn ouders beletten hem, die te verkrijgen, en hij begaf zich in een klooster. Hier won hem de reinheid van zijn leven, verbonden aan vlijt en getrouwheid, de gunst van de prior. Bij onderzoek bleek het, dat hij talenten bezat, die in de toekomst goede dienst beloofden aan de kerk. Er werd derhalve besloten, hem te laten opvoeden aan een van de hogescholen van Duitschland of de Nederlanden. De jonge student ontving verlof, zelf zich een school te kiezen, onder voorwaarde alleen, dat hij niet naar Wittenberg ging. De scholier van de kerk moest niet door het gift van de ketterij in gevaar gebracht worden. Aldus zeiden de kloosterbroeders.

Tausen ging naar Keulen, dat toen als nu een van de bolwerken van het Katholicisme was. Spoedig echter begonnen de geheimzinnigheden van de schoolmannen hem tegen te staan. Omtrent diezelfde tijd kreeg hij Luthers geschriften in handen. Hij las ze met verbazing en verrukking, en begeerde zeer om van het persoonlik onderwijs van de hervormer te genieten. Om dit echter te kunnen doen, moest hij het erop wagen, het hoofd van zijn klooster ergernis aan te doen. en zijn ondersteuning te verliezen. Zijn besluit was echter spoedig genomen, en eerlang was hij als student te Wittenberg ingeboekt. Toen hij in Denemarken terugkwam,

voegde hij zich opnieuw bij zijn klooster. Niemand vermoedde nog dat hij een Lutheraan was; ook ontdekte hij zijn geheim niet, maar trachtte, zonder het vooroordeel van zijn metgezellen gaande te maken, hen tot zuiverder geloof en heiliger leven te leiden. Hij opende hun de Bijbel, en verklaarde de ware betekenis ervan, en predikte hun ten slotte Christus als de gerechtigheid van de zondaar en zijn enige hoop op behoud. Groot was de woede van de prior, die veel hoop op hem gebouwd had als een krachtige verdediger van Rome. Hij werd dadel ik uit zijn eigen klooster naar een ander overgebracht, en daar in zijn cel en onder streng toezicht gehouden.

Tot schrik van zijn nieuwe bewakers verklaarden zich verscheiden monniken al spoedig voor bekeerlingen tot het Protestantisme. Door de tralies van zijn cel heen had Tausen aan zijn makkers de kennis van de waarheid medegedeeld. Waren die Deense vaders bedreven geweest in de wijze, waarop de kerk met ketterij handelde, Tausens stem zou nimmermeer gehoord zijn; maar in plaats van hem in de ene of andere onderaardse kerker een graf te bereiden, joegen ze hem uit het klooster weg. Nu waren ze machteloos. Een koninklik edikt, pas uitgevaardigd, bood bescherming aan de leraars van de nieuwe stellingen. Tausen begon te prediken. De kerken werden hem opengesteld, en het volk kwam bij hopen om naar hem te luisteren. Ook anderen predikten het woord Gods. Het Nieuwe Testament, in de Deense taal overgezet, werd wijd en zijd verspreid. De pogingen, die de Roomsen aanwendden om het werk te niet te doen, hadden uitbreiding ervan ten gevolge, en eerlang verklaarde Denemarken, het hervormde geloof aangenomen te hebben.

Ook in Zweden waren er jonge mannen, die uit de bron te Wittenberg gedronken hadden, en het levend water aan hun landgenoten brachten. Twee van de leiders in de Zweedse Hervorming, Olaf en Laurentius Petri, zoons van een grofsmid te Orebro, hadden onder Luther en Melanchton gestudeerd, en waren ijverig in het verkondigen van de waarheden, die ze daar hadden geleerd. Gelijk de grote hervor-mer wekte Olaf het volk op door zijn ijver en welsprekendheid, terwijl Laurentius, als Melanchton, geleerd, nadenkend, en kalm was. Beiden waren innig vrome mannen, van grote bekwaamheid in de theologie, en van onverschrokken moed in het verbreiden van de waarheid. Tegenwerking van de zijde van de Roomsen bleef niet uit. De Katholieke priesters ruiden het onwetende en bijgelovige volk op. Olaf Petri werd dikwels door het gepeupel aangevallen, en kwam er bij verschillende gelegenheden nauweliks met zijn leven af. Deze hervormers echter genoten de gunst en bescherming van de koning. Onder het beheer van de Roomse Kerk was het volk tot armoede vervallen, en door verdrukking uitgemergeld. Ze waren zonder de Schriften; en daar hun godsdienst alleen in tekenen en ceremonieën bestond, die de geest niet verlichten, waren ze aan het terugvallen tot de bijgelovigheden en afgodiese gebruiken van hun heidense voorouders. Het volk was in strijdende partijen verdeeld, wier onophoudelik getwist de ellende van alle verhoogde. De koning besloot tot een hervorming in Staat en Kerk, en heette deze bekwame helpers in de strijd tegen Rome welkom.

In tegenwoordigheid van de vorst en de voornaamste mannen van Zweden verdedigde Olaf de leerstellingen van het hervormde geloof met grote bekwaamheid tegen de Roomse

voorvechters. Hij verklaarde, dat het onderwijs van de kerkvaders alleen moest worden aangenomen in zoverre het met de Schriften overeenstemt; en dat alle nodige geloofspunten op klare en duidelike wijze in de Bijbel worden uiteengezet, zodat alle mensen die kunnen verstaan. Christus sprak: “Mijn leer is de Mijne niet, maar Desgenen, die Mij gezonden heeft,“ en Paulus verklaarde, dat indien hij een ander evangelie zou prediken, dan hetwelk hij ontvangen had, hij vervloekt zou zijn.” “Hoe zullen,” zei de hervormer, “anderen zich het recht dan aanmatigen, leerstellingen te vormen naar hun eigen goeddunken, en ze de mensen op te dringen als dingen, die tot de zaligheid nodig zijn?” Hij toonde aan, dat de hevelen van de kerk geen gezag hebben, indien ze tegen Gods geboden strijden; en handhaafde het grote Protestantse beginsel, dat “de Bijbel, en de Bijbel alleen,” de regel is van geloof en wandel.

Deze strijd, schoon op een toneel gevoerd, dat in vergelijking met andere verborgen mocht heten, dient, “om ons de soort van mannen te tonen, die de gelederen samenstelden van het leger van de hervormers. Het waren geen ongeletterde, sektariese, luidruchtige redetwisters — niets daarvan; het waren mannen, die het woord Gods hadden bestudeerd, en de wapenen, die de Bijbel hun aan de hand deed, wèl wisten te gebruiken. In boekegeleerdheid waren ze hun tijd voorbij. Wanneer we onze aandacht beperken tot zulke schitterende middelpunten als Wittenberg en Zürich, en beroemde namen als die van Luther en Melanchton, van Zwingli en Oecolampadius, laten we ons gemakkelik wijs maken, dat dit voormannen van de beweging waren, en dat men natuurlik in hen buitengewone kracht en grote talenten zou verwachten, maar de ondergeschrikten hun niet gelijk stonden. Maar wij wenden de blik naar het weinig schitterende toneel in Zweden, en de nederige namen van Olaf en Laurentius Petri — van de meesters naar de volgelingen — en wat zien wij? . . . Geleerden en theologen; mannen die het gehele stelsel van evangeliewaarheid volkomen meester waren, en aan wie het gemakkelik viel, de drogredenaars van de scholen, en de waardigheidbekleders van Rome te verslaan.”

Als gevolg van deze redetwist nam de koning van Zweden het Protestantse geloof aan, en niet lang daarna verklaarde zich ook de volksvertegenwoordiging ten gunste ervan. Het Nieuwe Testament was door Olaf Petri in de Zweedse taal overgezet, en op verlangen van de koning ondernamen de twee gebroeders de vertaling van de gehele Bijbel. Aldus ontving het volk van Zweden voor het eerst Gods woord in hun moedertaal. De Rijksdag verordende,dat door het gehele koninkrijk heen de predikanten de Schrift zouden verklaren, en dat de kinderen in de scholen de Bijbel zouden leren lezen. Langzaam en zeker verdreef het gezegende licht van het evangelie de duisternis van onkunde en bijgeloof. Van Roomse onderdrukking vrijgesteld, ontwikkelde het volk een kracht en grootheid, die het nooit tevoren had bereikt. Zweden werd een van de bolwerken van het Protestantisme. Een eeuw later, in een tijd van het allergrootste gevaar, kwam deze kleine en tot hiertoe zwakke natie — de enigste in Europa, die de helpende hand durfde bieden — Duitschland ter hulp om het te bevrijden van de vreselike worsteling van de dertigjarige oorlog. Geheel Noordelik Europa scheen op het punt van zich opnieuw onder de tirannie van Rome te stellen. Het waren de Zweedse legers, die Duitschland in staat stelden, het goed gevolg, waarmede de pausgezinden

de oorlog voerden, te keren, verdraagzaamheid jegens de Protestanten — Calvinisten zowel als Lutheranen — te bedingen, en aan die landen, welke de Hervorming aangenomen hadden, vrijheid van godsdienst te bezorgen.

Hoofdstuk 14 — Latere Engelse Hervormers

Terwijl Luther een gesloten Bijbel voor het Duitse volk opende, werd Tyndale door Gods geest gedreven,om hetzelfde voor Engeland te doen. Wycliffe's Bijbel was een vertaling van de Latijnse tekst, waar veel fouten in waren. Hij was niet in druk verschenen, en de kosten van geschreven kopieën waren z— groot, dat weinigen behalve de rijken of edellieden ze konden aanschaffen; daarenboven was hij slechts in enge kring verspreid geworden, daar de kerk het gebruik ervan streng verboden had. In 1516, een jaar v——r de verschijning van Luthers stellingen, had Erasmus zijn Griekse en Latijnse uitgave van het Nieuwe Testament gepubliceerd. Nu voor de eerste maal verscheen Gods woord in de oorspronkelike taal in druk. In dit werk waren een groot aantal fouten van vorige uitgaven verbeterd, en was de zin duideliker uitge-bracht. Het leidde velen onder de opgevoede klasse tot een betere kennis van de waarheid, en gaf aan het werk van de hervorming een nieuwe vlucht. Het lagere volk echter was grotendeels nog verstoken van het woord Gods. Tyndale zou Wycliffe's werk ten einde brengen, en de Bijbel aan zijn landslieden geven.

Een vlijtig student en ernstig zoeker naar de waarheid zijnde, had hij het evangelie leren kennen door Erasmus' Griekse Testament. Onbevreesd predikte hij zijn overtuiging, erop aandringende, dat alle leerstellingen aan de Schriften moesten worden getoetst. Op de bewering van de Roomsen, dat de kerk de Bijbel gegeven had, en de kerk alleen hem kon uitleggen, antwoordde Tyndale: "Weet gij, wie de arenden hun prooi heeft leren vinden? Diezelfde God leert Zijn hongerige kinderen hun Vader vinden in Zijn woord. Verre van ons de Schriften gegeven te hebben, hebt ge ze voor ons verborgen ; gij zijt het, die degenen verbrandt, die ze leren; en kondt ge het, ge zoudt de Schriften zelve eveneens verbranden."

Tyndale's prediking wekte grote belangstelling op; velen namen de waarheid aan. Maar de priesters waren op de loer; en niet zodra had hij de streek verlaten, of ze trachtten zijn werk ongedaan te maken door dreigementen en verkeerde voorstellingen. Maar al te dikwels gelukte hun dit. "Wat kan er gedaan worden?" riep hij uit. "Terwijl ik op de ene plaats zaai, vernielt de vijand de akker, die ik juist verlaten heb. Ik kan niet overal zijn. O, indien de Christenen de Heilige Schrift maar in hun eigen taal bezaten, zo konden ze deze drogredenaars zelven weerstand bieden. Zonder de Bijbel is het onmogelik, de leken vast te maken in de waarheid."

Hij vatte nu een nieuw plan op. "Het was in de taal van Israël," zei hij, "dat de psalmen gezongen werden in Jehova's tempel; en zal niet het evangelie in de taal van Engeland in ons midden spreken? . . . Behoort de kerk minder licht op de middag te hebben, dan bij het aanbreken van de dag? ... De Christenen moeten het Nieuwe Testament in hun moedertaal lezen." De geleerden en de leraars van de kerk verschilden onder elkander. Door de Bijbel alleen konden de mensen de waarheid vinden. "De een houdt zich aan deze doktor, en de ander aan die Nu weerspreekt ieder van deze schrijvers de ander. Hoe kunnen we onderscheiden wie gelijk heeft, en wie ongelijk? . . . Hoe? . . . Wel, door het woord van God."

Niet lang daarna riep een geleerde Katholieke doktor, die zich met hem in een twistgesprek begeven had, uit: “Het zou beter voor ons wezen, zonder Gods wetten te zijn, dan zonder die van de paus.” Tyndale antwoordde: “Ik verzet mij tegen de paus en al zijn wetten; en als God me het leven spaart, leer ik de boerejongen, die de ploeg drijft, meer van de Schrift dan gij weet, v——r we veel jaren verder zijn.”

Het plan, dat hij was beginnen te koesteren, van het volk het Nieuwe Testament in hun eigen taal te geven, stond nu vast, en hij zette zich dadelik aan het werk. Door vervolging van huis verdreven, ging hij naar Londen, en zette daar zijn arbeid enige tijd ongestoord voort. Opnieuw echter noodzaakte de woede van de Roomsen hem, te vluchten. Geheel Engeland scheen voor hem gesloten, en hij besloot, in Duitschland een schuilplaats te zoeken. Daar maakte hij een begin met het drukken van het Engelse Nieuwe Testament. Twee malen werd het werk verhinderd; maar wanneer hem het drukken in de ene stad verboden werd, ging hij naar een andere. Eindelik kwam hij te Worms, waar Luther een paar jaren tevoren het evangelie v— —r de Rijksdag verdedigd had. In die oude stad had de Hervorming veel vrienden, en Tyndale zette daar zijn werk zonder verdere hindernissen voort. Al spoedig waren er drie duizend eksemplaren van het Nieuwe Testament klaar, en hetzelfde jaar volgde er een tweede oplaag.

Met grote ernst en volharding bleef hij aan het werk. Ofschoon de Engelse autoriteiten hun havens met de grootste zorgvuldigheid bewaakten, werd Gods Woord op verschillende wijzen heimelik naar Londen overgebracht, en vandaar uit door het land heen verspreid. De Roomsen trachtten tevergeefs de waarheid te onderdrukken. De bisschop van Durham kocht eenmaal van een boekverkoper, die een vriend van Tyndale was, zijn gehele voorraad Bijbels, met het doel om ze te vernietigen, veronderstellende dat het werk daardoor zeer vertraagd worden zou. Integendeel echter werd daardoor het geld gevonden tot aankoop van wat er nodig was voor een nieuwe en verbeterde uitgave, die anders niet had kunnen gedrukt worden. Toen Tyndale later gevangen genomen werd, werd hem de vrijheid geboden, op voorwaarde dat hij de namen zou bekend stellen van degenen, die hem met geld ondersteund hadden om zijn Bijbels te kunnen drukken. Hij antwoordde, dat de bisschop van Durham meer had bijgedragen dan iemand anders; want door een hoge prijs te betalen voor de overgebleven boeken, had hij hem in staat gesteld, goedsmoeds voort te gaan.

Tyndale viel door verraad zijn vijanden in handen, en onderging eenmaal gevangenisstraf van verscheidene maanden. Eindelik bezegelde hij zijn geloof door martelaarschap; maar de wapenen, die hij bereid had, stelden andere krijgslieden in staat, door al de eeuwen heen tot op onze tijd toe de strijd verder te voeren. Latimer verkondigde van de preekstoel, dat de Bijbel in de volkstaal behoort gelezen te worden. De Schrijver van de Bijbel, zei hij, “is God-zelf,” en deze Schrift bezit een zelfde kracht en eeuwig karakter als de Schrijver. “Er is noch koning, noch keizer, noch overste of heerser, . . . die niet verplicht is. . . . Zijn heilig woord te gehoorzamen.” “Laat ons niet op zijwegen gaan, maar ons laten richten door Gods woord; laat ons niet . . . onze voorvaderen nagaan, noch zoeken naar wat zij gedaan hebben, maar

veeleer wat ze hadden behoren te doen.” Barnes en Frith, Tyndale’s trouwe vrienden, stonden op om de waarheid te verdedigen. De Ridleys en Cranmer volgden. Deze leidsmannen van de Engelse Hervorming waren geleerden, die voor het grootste deel in hoge achting gestaan hadden onder de Roomsen wegens hun ijver en gods-vrucht. Hun verzet tegen het pausdom was het gevolg van hun kennis van de dwalingen van de “heilige stoel.” Hun bekendheid met de verborgenheden van Babylon gaf groter kracht aan hun getuigenis tegen hetzelve.

“Nu wil ik een vreemde vraag doen,” sprak Latimer. “Weet gij, wie de ijverigste bisschop en prelaat in geheel Engeland is? . . . Ik zie, dat ge aandachtig luisteren wilt naar zijn naam. ... Ik zal hem u noemen: Het is de duivel. . . . Hij gaat nooit uit zijn parochie . . .roep hem, wanneer ge maar wilt, hij is altijd tehuis; . . . hij is altijd bij zijn ploeg. ... Ge zult hem nimmer traag vinden, dat verzeker ik u. . . . Waar de duivel verblijf houdt, . . . daar moeten de boeken weg, en komen de waskaarsen; daar gaan de Bijbels, en komen de rozekransen; daar moet het evangelie wijken, en moeten kaarsen verlichting geven, zelfs op klaar-lichte dag; . . . daar wordt het kruis van Christus neerge- haald, en het vagevuur, dat de zakken ledigt, omhoog geheven; . . . daar weg met het kleden van naakten, armen, en ge- brekkigen. en beelden worden gekleed en stenen en stokken rijk versierd; daar moeten Gods inzettingen en Zijn allerheiligst woord wijken voor menselike overleveringen en wetten. . . . Och, of onze prelaten even ijverig het koren van de ware leer wilden zaaien, als Satan wilde klaprozen zaait!”

Het grootse beginsel, waaraan deze hervormers zich vasthielden— hetzelfde, dat door de Waldenzen, door Wycliffe, Johannes Huss, Luther, Zwingli en die zich met hen verbonden, was gehandhaafd — was het onfeilbare gezag van de Heilige Schrift als regel van geloof en wandel. Zij ontkenden het recht van pausen, koncilieën, kerkvaders en koningen om in godsdienstzaken het geweten aan banden te leggen. De Bijbel was hun autoriteit, en aan wat die zegt, toetsten ze alle leerstellingen en allle eisen. Geloof in God en Zijn woord ondersteunde deze heilige mannen, als ze hun leven op de brandstapel ten offer brachten. “Weest welgemoed,” riep Latimer zijn medemartelaren toe, juist voordat de vlammen hun stemmen verstikten, “we zullen heden een kaars in Engeland ontsteken, die, naar ik vertrouw, door Gods genade nimmer uitgeblust zal worden.”

In Schotland was het zaad van de waarheid, dat Columba en zijn medearbeiders gestrooid hadden, nooit geheel en al verloren gegaan. Honderden jaren nadat de kerken van Engeland zich aan Rome onderwierpen, handhaafden die van Schotland hun vrijheid. In de twaalfde eeuw echter kreeg de pauselike macht aldaar voet, en in geen enkel land oefende hij meer onbepaalde heerschappij. Nergens was de duisternis dichter. Toch kwamen er nog lichtstralen het duister doorboren, om de naderende dag aan te kondigen. De Lollarden, die met de Bijbel en het onderwijs van Wycliffe uit Engeland kwamen, brachten er veel toe bij, dat de kennis van het evangelie bewaard werd, en iedere eeuw bracht zijn getuigen en martelaren voort.

Bij het begin van de Grote Hervorming kwamen de geschriften van Luther, en daarna Tyndale’s Engelse Nieuwe Testament. Onopgemerkt door de priesterschap gingen deze

boodschappers zwijgend de bergen over en de dalen door, de fakkel van de waarheid, die in Schotland bijna was uitgedoofd, opnieuw in vlam zettende, en het werk te niet doende, dat Rome gedurende vier eeuwen van onderdrukking had verricht. Toen gaf het bloed van martelaren een nieuwe spoorslag aan de beweging. De Roomse leidslieden, plotseling het gevaar bevroedend, dat hun zaak bedreigde, brachten enige van de edelste en meest geëerde zonen van Schotland op de brandstapel. Doch ze richtten daardoor slechts een preekstoel op, vanwaar de woorden van deze stervende getuigen het gehele land door werden gehoord, de harten van het volk in trilling zettende met een on verwrikbaar voornemen om Rome's boeien af te schudden.

Hamilton en Wishart,prinsen in karakter zowel als door geboorte, offerden, benevens een lange reeks van nederiger discipelen, hun leven op de brandstapel op. Doch de brandende mutsaard, waarop Wishart stierf, bracht een man te voorschijn, die de vlammen niet tot zwijgen zouden brengen,— een man, die door Gods genade de doodsklok voor het pause- lik oppergezag in Schotland luiden zou. John Knox had zich afgewend van de overleveringen en verborgenheden van de kerk, om zich te voeden met de waarheid van het woord van God; en het onderwijs van Wishart had hem in zijn besluit versterkt om de gemeenschap van Rome vaarwel te zeggen, en zich bij de vervolgde hervormers te voegen.

Toen zijn vrienden er bij hem op aandrongen, dat hij het predikambt aanvaarden zou, deinsde hij bevend voor de verantwoordelikheid daarvan terug; en het was niet dan na dagen van afzondering en pijnlike strijd met zichzelf dat hij erin toestemde. Doch toen hij de betrekking eenmaal op zich had genomen, streefde hij voorwaarts met een onveranderlik besluit en onverschrokken moed, zo lang er leven in hem was. Deze oprechte hervormer vreesde het aangezicht van mensen niet. De martelaarsvuren, die rondom hem flikkerden, dienden slechts om hem tot groter ijver aan te zetten. Met de bijl van de geweldenaar dreigend boven het hoofd, stond hij pal, en deelde krachtige slagen rechts en links toe tot vernietiging van de afgoderij.

Toen hij voor de koningin van Schotland gesteld werd, in wier tegenwoordigheid de ijver van menige leider van de Protestanten was bekoeld, legde Knox een onverholen getuigenis voor de waarheid af. Liefkozingen konden hem niet overhalen; bedreigingen joegen hem geen vrees aan. De koningin beschuldigde hem van ketterij. Ze liet zich uit, dat hij het volk een godsdienst had geleerd, die de Staat had verboden, en op die wijze het gebod Gods had overtreden, dat aan onderdanen de plicht oplegt om hun vorsten te gehoorzamen. Knox antwoordde standvastig:—

"Gelijk ware godsdienst zijn oorsprong of recht nimmer van vorsten ontvangen heeft, maar van de eeuwige God alleen, alzo zijn onderdanen niet verplicht, hun godsdienst naar de smaak van hun vorsten in te richten. Want dikwels gebeurt het dat vorsten, boven alle andere mensen, het minst weten van ware godsvrucht. . . . Indien al het zaad van Abraham de godsdienst had omhelsd van Faraö, wiens onderdanen ze lange tijd waren, ik bid u, Mevrouw, wat soort van

godsdienst zou er in de wereld geweest zijn? Of indien allen in de dagen van de apostelen tot de godsdienst van de Romeinse keizers hadden behoord, welke godsdienst zou er dan op aarde geweest zijn? ... En dus, Mevrouw, moge het u duidelik zijn, dat onderdanen niet gehouden zijn, de godsdienst van hun vorsten te aanvaarden, al wordt hun geboden, die vorsten zelven te eren."

Maria antwoordde: "Gij legt de Schriften op de ene manier uit, en zij (de Roomse leraars) verklaren ze op een andere; wie moet ik geloven, en wie zal rechter zijn?" "Gij moet in God geloven, die in Zijn Woord duidelik spreekt," antwoordde de hervormer; "en verder dan het woord u leert, behoort ge noch de een noch de ander te geloven. Gods woord is duidelik in zichzelf, en indien er hier of daar onduidelikheid bestaat, legt de Heilige Geest, die zichzelf nooit wederspreekt, het op andere plaatsen weer klaarder uit, zodat er geen twijfel kan overblijven dan bij degenen, die door onwilligheid onkundig zijn." Zodanige waren de waarheden, die de onverschrokken hervormer op levensgevaar af zijn vorstin toesprak. Met dezelfde stoute moed bleef hij bij zijn doel, biddende en de strijd des Heren strijdende, totdat Schotland vrij was van pauselike overheersing.

In Engeland deed de vestiging van het Protestantisme als staatsgodsdienst de vervolging verminderen, maar bracht die niet geheel en al ten einde. Terwijl er veel van de Roomse leerstellingen afgeschaft waren, bleven er niet weinige Roomse vormen bestaan. De oppermacht van de paus werd verworpen, maar in zijn plaats werd de koning als hoofd van de kerk gekroond. In de kerkdienst was er nog steeds veel, waarin die van de zuiverheid en de eenvoud van het evangelie afweek. Het grote beginsel van godsdienstvrijheid werd nog niet verstaan. Ofschoon Protestantse heersers slechts zelden de toevlucht namen tot de gruwelike wreedheden, welke Rome tegen ketterij te werk stelde, werd toch het recht van iedere mens om God naar de inspraak van zijn eigen geweten te dienen, niet erkend. Van allen werd geëist, dat ze de leerstellingen zouden aannemen, en de vormen van eredienst waarnemen, welke de gevestigde kerk voorschreef. Honderden jaren lang werden diegenen meer of minder vervolgd, die zich niet daaraan hielden. In de zestiende eeuw werden er duizenden predikanten van hun ambt ontzet. Aan het volk werd verboden, op straffe van zware boeten, gevangenzetting en verbanning, godsdienstige vergaderingen bij te wonen, behalve die, aan welke de kerk zijn goedkeuring gaf.

Die getrouwe zielen, welke het niet konden nalaten, bijeen te komen om God te aanbidden, waren genoodzaakt, in donkere gangen, duistere dakkamers, en in sommige jaargetijden te middernacht in de bossen te vergaderen. In de schuilende diepten van het woud, een tempel van Gods eigen maaksel, verenigden zich die verstrooide en vervolgde kinderen des Heren, om hun zielen uit te storten in gebed en lofgezang. Toch, ondanks al hun voorzorg, hadden er velen om hun geloof te lijden. De gevangenissen waren overvol. Huisgezinnen werden ontbonden. Velen werden er naar vreemde landen verbannen. Toch was God met Zijn volk, en gelukte het de vervolging niet, hun getuigenis tot zwijgen te brengen. Velen werden de

oceaan over naar Amerika verdreven, en legden daar het fondament van burgerlike en godsdienstige vrijheid, die het bolwerk en de roem van dat land geworden is.

Nogmaals, gelijk in de apostoliese dagen, bewees zich de vervolging het middel tot verspreiding van het evangelie. In een afzichtelike kerker, vol laaggezonkenen en misdadigers, ademde Bunyan de dampkring des hemels, en schreef aldaar zijn wondervolle afbeelding van de pelgrimsreis uit het land der vernietiging naar de hemelstad. Twee honderd jaren lang heeft die stem uit de gevangenis te Bedford met ingrijpende kracht de harten van de mensen toegesproken. Bunyans "Pelgrimsreis" en "Genade overvloedig bewezen aan de voornaamste van Zondaren" hebben veler gangen naar de weg des levens henen geleid.

Baxter, Flavel, Alleine, en andere mannen van talent, opvoeding en diepe, christelike bevindingen stonden op als wakkere verdedigers van het geloof, dat eenmaal aan de heiligen overgeleverd was. Het werk, dat die mannen gedaan hebben, verbannen en vogelvrij verklaard door de bevelhebbers van deze wereld, kan nooit te niet gedaan worden. Flavels "Levensfontein" en "Werking der Genade" hebben duizenden geleerd, hoe ze aan Christus de bewaring van hun zielen kon- den toevertrouwen. Baxters "Hervormde Predikant" heeft zich een zegen bewezen voor velen, die een herlevendiging begeren van het werk van God, en zijn "Eeuwige Rust der Heiligen" heeft zijn werk gedaan tot leiding van zielen naar die ruste, "die er overblijft voor het volk van God."

Honderd jaren daarna, in een tijd van grote geestelike duisternis, stonden Whitefield en de Wesleys op als lichtdragers voor God.Onder het bestuur van de gevestigde kerk was het Engelse volk tot een staat van godsdienstige achteruitgang vervallen, die zich nauweliks van het heidendom onderscheiden liet. Natuurgodsdienst was de geliefde studie van de geesteliken geworden, en sloot het grootste gedeelte van hun godgeleerdheid in. De hogere klassen smaalden op vroomheid, en waren er trots op, dat ze stonden boven wat ze dweperij noemden. De lagere klassen waren schrikkelik onwetend, en overgegeven aan ondeugd, terwijl de kerk niet langer moed of geloof had, om de vertreden zaak van de waarheid nog te stutten.

De grote leerstelling van de rechtvaardiging door het geloof, die Luther zo duidelik gepredikt had, was bijna geheel uit het oog verloren; en het Roomse beginsel van zich op goede werken te verlaten om zalig te worden, had de plaats ervan ingenomen. Whitefield en de Wesleys, die leden waren van de gevestigde kerk, waren ernstig in hun zoeken naar de gunst Gods, en die moest, zo hadden ze geleerd, verkregen worden door een rechtvaardige wandel en nakoming van godsdienstige instellingen. Toen Charles Wesley op zekere tijd ziek werd, en meende, dat zijn einde nabij was, werd hem gevraagd, waarop hij zijn hoop op het eeuwige leven grondde. Zijn antwoord was: "Ik heb mijn uiterste best gedaan om God te dienen." Daar de vriend, die hem de vraag gedaan had, niet geheel en al tevreden scheen met zijn antwoord, dacht Wesley: "Hoe, zijn mijn pogingen geen voldoende grond van hoop? Wil hij mij mijn pogingen ontnemen? Ik heb niets anders om op te vertrouwen." Z— dicht was de duisternis, waarin de kerk was gehuld, de verzoening verbergende, Christus Zijn glorie

ontnemende, en de gedachten van de mensen wegleidende van hun enige hoop op de zaligheid — het bloed van de gekruiste Verlosser.

Wesley en zijn tijdgenoten werden ertoe geleid, in te zien, dat ware godsdienst in het hart zetelt, en dat Gods wet zich uitstrekt tot de gedachten, zowel als tot de woorden en daden. Overtuigd van de noodzakelikheid van reinheid van het hart, zowel als van vlekkeloosheid van wandel, begonnen ze in ernst een nieuw leven. Door de ijverigste, biddende pogingen trachtten ze het boze van hun natuurlik hart ten onder te brengen. Ze leidden een leven van zelfverloochening, weldadigheid en verootmoediging, met grote gestrengheid en zorgvuldigheid alles betrachtende, waarvan ze dachten dat het hen zou kunnen helpen om te verkrijgen, wat ze verlangden,— die heiligheid, die hun Gods gunst verzekeren zou. Doch ze bereikten hun oogmerk niet. Hun pogingen om zich van de veroordeling van de zonde te bevrijden, of de kracht ervan te breken, waren vergeefs. Het was dezelfde strijd, die Luther in zijn cel te Erfurt doorgemaakt had. Het was dezelfde vraag, die zijn ziel gekweld had: “Hoe kan de mens voor God rechtvaardig zijn?”

Het vuur van de Goddelike waarheid, op de altaren van het Protestantisme bijna uitgedoofd, zou weder ontstoken worden door de oude toorts, welke, van de Boheemse Christenen af, de ene eeuw aan de volgende overhandigd had. Na de Hervorming was het Protestantisme in Bohemen door Roomse benden uitgeroeid. Allen, die weigerden, de waarheid op te geven, werden gedwongen te vluchten. Sommigen van hen, die in Saksen schuilplaats vonden, handhaafden aldaar het oude geloof. Van de nakomelingen van deze Christenen was het, dat het licht Wesley en zijn tijdgenoten bereikte. John en Charles Wesley vertrokken, na tot het predikambt geordend te zijn, op een zendingsreis naar Amerika. Met hen aan boord was er een gezelschap Moraviërs. Vreselike stormen hadden ze op reis te verduren, en John Wesley, de dood in het aangezicht starende, gevoelde dat hij de verzekering van vrede met God niet bezat. De Duitsers echter legden een kalmte en een vertrouwen aan de dag, die hem vreemd waren.

“Ik had reeds lang tevoren,” zegt hij, “de grote ernstigheid in hun gedrag opgemerkt. Van hun nederigheid hadden ze gedurig bewijs gegeven door het doen van die ondergeschikte diensten voor de andere passagiers, die geen van de Engelsen wilden ondernemen, en waarvoor ze geen betaling begeerden of wilden aannemen, zeggende, dat het goed was voor hun trotse harten, en dat hun liefhebbende Heiland veel meer voor hen gedaan had. En iedere dag had hun aanleiding gegeven om een zachtmoedigheid te bewijzen, die geen belediging kon verstoren. Wanneer ze gestoten, geslagen, of neergeworpen werden, stonden ze op en gingen weg; maar geen klacht werd uit hun mond gehoord. Nu bood er zich een gelegenheid aan om te bewijzen, of ze evenzeer vrij waren van de geest van vreesachtigheid, als ze dat waren van trots, toorn en wraak. In het midden van de psalm, waarmede hun godsdienstoefening begon, sloeg de zee over het schip, scheurde het grote zeil aan stukken, bedekte het vaartuig, en spoelde tussendeks, als had de grote afgrond ons reeds verzwolgen. Onder de Engelsen ontstond een vreselik geschreeuw. De Duitsers zongen kalm voort. Ik

vroeg een van hen naderhand : ‘Waart ge niet bang?’ Hij antwoordde: ‘Goddank, neen.’ Ik vroeg nog eenmaal: ‘Maar waren uw vrouwen en kinderen niet bang?’ Hij antwoordde op zachte toon: ‘Neen, onze vrouwen en kinderen zijn niet bang om te sterven.’ “

Toen ze in Savanna aangekomen waren, bleef Wesley enige tijd bij de Moraviërs, en kwam onder de diepe indruk van hun Christelik gedrag. Over een van hun godsdienstoefeningen, een sterke tegenstelling van de vormelikheid, die in de kerk van Engeland heerste, schreef hij: ” De grote eenvoud, zowel als de plechtigheid van het geheel deed me bijna vergeten, dat er zeventien honderd jaren tussen lagen, en ik verbeeldde me in en van die vergaderingen te zijn, waar vorm of staatsie niet bestonden; waar Paulus, de tentemaker, of Petrus, de visser, voorging, maar in de betoning des geestes en der kracht. “

Bij zijn terugkomst in Engeland geraakte Wesley door het onderwijs van een Moraviese prediker tot klaarder verstand van het Bijbelse geloof. Hij kwam tot de overtuiging, dat hij alle vertrouwen op zijn eigen werken tot verkrijging van de zaligheid moest laten varen, en zich algeheel verlaten moest op het “Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.” Bij een vergadering van het Moraviese genootschap te Londen werd er voorgelezen, wat Luther geschreven had over de verandering, die de Geest van God in het hart van de gelovige werkt. Terwijl Wesley daarna luisterde, ontwaakte het geloof in zijn ziel. “Ik voelde een vreemd gevoel van warmte in mijn hart,” zei hij. “Ik gevoelde dat ik op Christus, Christus alleen, vertrouwde tot zaligheid; en mij werd de verzekering gegeven, dat Hij mijn zonden, ja, de mijne, had weggenomen, en mij gered had Van de wet der zonde en des doods.” Door al die lange jaren heen van moeitevol en troosteloos streven — jaren van gestrenge zelfverloochening, van verwijt en verootmoediging — had Wesley zich onveranderd bij zijn éne doel gehouden, namelik God te zoeken. Nu had hij Hem gevonden, en bemerkt dat de genade, die hij zich door gebeden en vasten, aalmoezen en zelfverloochening had trachten te verwerven, een gift was, “zonder geld en zonder prijs.”

Toen hij eenmaal bevestigd was in het geloof van Christus, brandde zijn ganse ziel van verlangen om alom de kennis te verspreiden van het heerlike evangelie van Gods vrije genade. “Ik beschouw de gehele wereld als mijn parochie,” zei hij, “en in welk deel ik ook ben, ik reken het recht en billik, en mijn dure plicht, aan allen die willen horen de blijde boodschap der zaligheid te verkondigen.” Hij zette zijn nauwgezette leven van zelfverloochening voort, doch nu niet als de grond, maar als het gevolg van het geloof; niet als de wortel, maar als de vrucht van de heiligmaking. De genade Gods in Christus is het fondament van de hoop van de Christen, en die genade bewijst zich in gehoorzaamheid. Wesley wijdde zijn leven aan het prediken van de grote waarheden, die hij had ontvangen,— rechtvaardig- making door het geloof in het zoenbloed van Christus, en de hernieuwende kracht van de Heilige Geest op het hart, vrucht dragende in een leven, dat gelijkvormig gemaakt is aan het voorbeeld van Christus.

Whitefield en de Wesleys waren op hun werk voorbereid door langdurige en diepe persoonlike overtuiging van hun eigen hopeloze toestand; en om hen geschikt te maken om

tegenheden te verduren als goede krijgsknechten van Christus, waren ze blootgesteld geworden aan de vuurproef van smaad, hoon en vervolging, zowel aan de universiteit, als toen ze in de bediening kwamen. Zij en enige anderen, die hun gevoelens deelden, werden met verachting Methodisten genoemd door hun goddeloze medestudenten — een naam, die tegenwoordig als een erenaam wordt beschouwd door een van de talrijkste godsdienstige gezinten in Engeland en Amerika.

Zij waren als leden van de Engelse staatskerk sterk gehecht aan die vorm van eredienst; maar de Heer had hun in Zijn Woord een hogere standaard voor ogen gesteld. De Heilige Geest spoorde hen aan om Christus en die gekruisigd te prediken. De kracht des Allerhoogsten vergezelde hun arbeid. Duizenden werden overtuigd en wezenlik bekeerd. Het was nodig, die schapen tegen gierende wolven te beschermen. Wesley dacht er niet aan, een nieuwe godsdienstige ge- zinte te vormen, maar organiseerde hen tot wat de Metho- distiese Vereniging genoemd werd.

Geheimzinnig en hinderlik was de tegenstand, welke deze predikers van de zijde van de gevestigde kerk ondervonden; doch God had in Zijn wijsheid de gebeurtenissen z— beschikt, dat de hervorming in de kerk zelf beginnen zou. Was die hervorming geheel en al van buiten af gekomen, hij zou niet doorgedrongen zijn, waar hij zo zeer benodigd was. Maar daar de opwekking van predikers van de kerk uitging, en zij hun arbeid binnen de grenzen van de kerk verrichtten, waar zich ook maar een gelegenheid aanbood, vond de waarheid ingang, waar de deuren anders gesloten zouden gebleven zijn. Enige geesteliken werden uit hun zedelike versuftheid wakker geschud, en werden ijverige predikers in hun eigen paro- chieën. Kerken, die door vormelikheid versteend waren, ontvingen nieuw leven.

Gelijk in alle eeuwen van de geschiedenis van de kerk, zo ook in de tijd van Wesley, deden mensen van onderscheidene gaven het hun aangewezen werk. Ze kwamen niet op alle punten van de leer overeen, maar allen werden door de Geest Gods gedreven, en waren één in het grote doel van zielen te winnen voor Christus. De geschillen tussen Whitefield en de Wesleys dreigden eenmaal verwijdering te doen ontstaan; maar daar ze in de school van Christus zachtmoedigheid hadden geleerd, werden ze door onderlinge verdraagzaamheid en broederliefde met elkander verzoend. Ze hadden geen tijd om te twisten, terwijl dwaling en goddeloosheid rondom hen heersten, en er zondaren ten verderve gingen.

De dienstknechten Gods betraden een ruw pad. Mannen van invloed en geleerdheid gebruikten hun krachten tegen hen. Na enige tijd vertoonden zich vele geesteliken bepaald vijandig, en werden de deuren van de kerken gesloten voor een zuiver geloof, en hen, die het verkondigden. De weg, die de geestelikheid insloeg, van hen van de preekstoel af te veroordelen, deed de elementen van duisternis, onkunde en goddeloosheid ontwaken. Herhaalde malen ontsnapte John Wesley aan de dood door een wonder van Gods genade. Toen de woede van het gepeupel tegen hem gaande was gemaakt, en er geen weg open scheen

om te ontkomen, verscheen er een engel in mensegedaante aan zijn zijde, deinsde het volk terug, en kwam de dienstknecht van Christus in veiligheid weg van de plaats van het gevaar.

Over zijn verlossing van het woedende volk bij een van die gelegenheden zei Wesley: “Velen trachtten me neer te werpen,terwijl we over een glibberig pad de heuvel afgingen naar de stad ; daar ze goed verstonden, dat, wanneer ik eenmaal op de grond lag, ik ternauwernood weer op zou staan. Maar ik struikelde in het geheel niet, deed zelfs geen verkeerde voetstap, totdat ik geheel en al uit hun handen was. . . . Ofschoon er velen me bij mijn kraag of klederen trachtten beet te krijgen om me neer te trekken, konden ze me in het geheel niet vast krijgen. Eén slechts was er, die de flap van mijn vest beetkreeg, en die bleef gauw in zijn hand achter; de andere flap, in de zak waarvan een banknoot zat, werd maar half afgetrokken. . . . Een krachtige man, die juist achter me liep, sloeg me verscheidene malen met een grote eikehouten stok, die hem verdere moeite bespaard zou hebben, als hij me slechts eenmaal op het achterhoofd geraakt had! Maar iedere maal werd de slag afgeweerd, ik weet niet hoe; want ik kon me rechts noch links omdraaien. . . . Een ander kwam door het gedrang heen geijld, hief zijn arm op om te slaan, liet hem plotseling vallen, en streek me alleen over het hoofd met de woorden: ‘Welk zacht haar heeft hij !’ . . . De allereerste mannen, die tot inkeer kwamen, waren de helden van de stad, de leiders van het gepeupel bij alle gelegenheden, één van wie zelfs prijsvechter in de diergaarde geweest was. . . .

“Hoe geleidelik bereidt God ons voor op wat Hij met ons van plan is! Twee jaren geleden vloog een stuk baksteen juist langs mijn schouder voorbij. Het was een jaar daarna, dat een steen me tussen de ogen trof. Verleden maand kreeg ik één slag, en heden avond twee: één v——r we de stad inkwamen, en één, nadat we die verlaten hadden; beide echter betekenden niets, want ofschoon een man me met al zijn macht op de borst sloeg, en een ander op de mond met zoveel geweld, dat het bloed er onmiddellik uitgutste, voelde ik van geen van de beide slagen meer pijn, dan als ze me met een strootje hadden aangeraakt.”

De Methodisten uit die eerste tijd — het volk zowel als de predikers — verdroegen bespotting en vervolging, zowel van leden van de kerk als van de openlik ongodsdienstigen, die door hun verkeerde voorstellingen opgeruid werden. Ze werden voor gerechtshoven gedaagd — en dat slechts gerechts- hoven in naam, want er werd in de hoven van die dagen weinig recht gedaan. Dikwels leden ze geweld van hun vervolgers. Het gepeupel ging van huis tot huis, vernielde meubels en goederen, plunderde wat ze verkozen, en deed mannen, vrouwen en kinderen de grofste beledigingen aan. Bij sommige gelegenheden werden er publieke kennisgevingen aangeplakt, degenen, die wensten mee te doen aan het ingooien van de ruiten en plunderen van de huizen van de Methodisten, oproepende om op een gegeven tijd en plaats bij elkander te komen. Deze openlike schending van de menselike zowel als de Goddelike wet werd zonder enige terechtwijzing toegelaten. Er werd een stelselmatige vervolging op touw gezet tegen mensen, wier enige feil was, dat ze de voeten van de zondaren van het pad des verderfs af en op het pad der heiligheid zochten te leiden.

John Wesley zei over de beschuldigingen tegen hem en zijn medegenoten: “Sommigen beweren, dat de leringen van deze mannen vals, misleidend en dweepachtig zijn; dat ze nieuw zijn, en er tot nu toe nooit van gehoord is; dat ze kwakerij, fanatisme, en Roomse instellingen zijn. Al deze voorwendselen zijn reeds met wortel en al geveld, daar er klaarlik bewezen is, dat iedere tak van deze leer de duidelike leer van de Bijbel is, welke door onze eigen kerk uitgelegd wordt. Derhalve kan hij niet vals of misleidend wezen, ten minste wanneer de Schrift waarheid is.” “Anderen geven voor, dat ‘hun leerstellingen te strikt zijn; dat ze het pad naar de hemel te nauw maken.’ En dat is in der waarheid de oorspronkelike tegenwerping, (gelijk het lang bijna de enige was), en ligt heimelik op de bodem van duizend andere, die zich in verschillende vormen voordoen. Maar maken ze het pad naar de hemel enigszins nauwer, dan onze Heer en Zijn apostelen het deden? Is hun leer strikter dan die van de Bijbel ? Overdenkt slechts een paar duidelike teksten: ‘Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw kracht, en met geheel uw verstand; en uw naaste als uzelf.’ ‘Van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zullen ze reken- schap geven in de dag van het oordeel.’ ‘Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods.’

“Indien hun leer strikter is dan deze, zo hebben ze schuld; maar gij zijt in uw geweten overtuigd, dat het niet zo is. En wie kan één jota minder strikt wezen zonder het woord Gods te verdraaien? Kan enige bewaarder van de verborgenheden Gods getrouw bevonden worden, indien hij enig deel van die heilige uitspraken verandert? Neen. Hij kan er niets van afdoen; hij kan niets verzachten; hij is onder verplichting van aan alle mensen te verklaren: ‘Ik mag de Schriften niet verlagen om voor uw smaak te passen. Gij moet u tot de Schrift opheffen, of voor eeuwig vergaan.’ Dit is de wezenlike grond van dat algemene schreeuwen over ‘de liefdeloosheid van deze mensen.’ Liefdeloos, zijn ze dat? In welk opzicht? Voeden ze de hongerigen niet, en kleden ze niet de naakten? ‘Neen, dat is het niet; daarin komen ze niet te kort; maar ze zijn zo liefdeloos in hun oordeel! denken, dat niemand zalig kan worden, dan die met hen hetzelfde pad bewandelt.’

De geestelike achteruitgang, die juist v——r de tijd van Wesley aan het licht getreden was, was in hoge graad het gevolg van Antinomiaans onderwijs. Velen hielden het er voor, dat Christus de zedewet had afgeschaft, en dat de Christenen derhalve onder geen verplichting stonden om die te houden; dat een gelovige vrijgesteld is van de “slavernij van goede werken.” Anderen, die dan nog de eeuwigdurendheid van de wet toestemden, verklaarden, dat het voor predikers onnodig was, het volk te vermanen tot gehoorzaamheid aan de voorschriften ervan, daar degenen, die God tot zaligheid verkoren had, “door de onweerstaanbare prikkel van de Goddelike genade tot beoefening van vroomheid en deugd zouden worden geleid,” terwijl diegenen, die tot eeuwige straf gedoemd waren, “niet bij machte waren om aan de Goddelike wet te gehoorzamen.”

Anderen, die zich evenzo aan de stelling hielden, “dat de uitverkorenen niet van de genade kunnen vervallen of de Goddelike gunst verbeuren,” kwamen tot de nog schrikkeliker

gevolgtrekking, dat “de boze daden, die ze verrichten, niet wezenlik zondig zijn, noch moeten aangezien worden als hun schending van de Goddelike wet, en dat er dientengevolge voor hen geen noodzaak bestaat, òf om hun zonden te. belijden, —f om ze door berouw af te breken.” Derhalve verklaarden ze, dat zelfs een van de gruwelikste zonden, “algemeen beschouwd als een ergerlike schending van de Goddelike wet, in het oog van God geen zonde is,” wanneer die door een van de uitverkorenen bedreven wordt, “omdat het een van de noodzakelike en onderscheidende karaktertrekken van de uitver-korenen is, dat ze niets doen kunnen, dat òf Gode onwelgevallig is, òf door de wet wordt verboden.”

Deze gruwelike leer is in beginsel dezelfde als de latere leer van populaire opvoeders en godgeleerden,— dat er name- lik geen onveranderlike Goddelike wet, als standaard van wat recht is, bestaat, maar dat de standaard van de zedeleer door de maatschappij zelf wordt aangegeven, en aanhoudend ver-andering heeft ondergaan. Al zulke denkbeelden openbaren ingeving van dezelfde grote geest,— van hem, die het waagde, zelfs onder de zondeloze bewoners van de hemel zijn werk te doen van te zoeken, de rechtvaardige beperkingen van Gods wet omver te halen. De leer dat Goddelike bepalingen het karakter van de mens onveranderlik vaststellen, had er velen toe geleid, de wet Gods zo goed als te verwerpen. Wesley stelde zich standvastig tegen de dwaling van de Antinomiaanse leraren, en toonde aan, dat deze leer, die tot Antinomianisme voerde, tegen de Schriften was. “De zaligmakende genade Gods is aan alle mensen verschenen.” “Dit is goed en aangenaam voor God, onze Zaligmaker, welke wil dat alle mensen zalig worden, en tot kennis van de waarheid komen. Want er is één Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus, die zichzelf gegeven heeft tot een rantsoen voor allen.” De Geest Gods wordt vrijelik geschonken, ten einde iedereen in staat te stellen, de genademiddelen aan te grijpen. Aldus “verlicht Christus, het waarachtige Licht, iedere mens, komende in de wereld.” De mens mist de zaligheid door eigenwillige weigering van de gave des levens.

In antwoord op de stelling, dat bij de dood van Christus de voorschriften van de tien geboden met de ceremoniële wet waren weggedaan, sprak Wesley: “De zedewet, in de tien geboden vervat, en door de profeten als bindend voorgeschreven, heeft Hij niet weggedaan. Het doel van Zijn komst was niet, enig gedeelte ervan te herroepen. Dit is een wet, die nooit kan gebroken worden, die ‘vaststaat als de getrouwe getuige in de hemel.’ . . . Deze werd van het begin van de wereld ‘geschreven niet op stenen tafelen,’ maar in de harten van alle mensekinderen, wanneer ze uit de handen van de Schepper voortkwamen. En hoezeer ook de letters, eenmaal door de vinger Gods geschreven, nu in grote mate door de zonde onleesbaar zijn gemaakt, toch kunnen ze niet geheel en al uitgewist worden, zo lang wij enige wetenschap hebben van goed en kwaad. Ieder deel van deze wet moet voor het ganse mensdom en in alle eeuwen van kracht blijven, als niet afhankelik van tijd of plaats, of andere wisselvallige omstandigheden, maar van de natuur Gods en de natuur van de mens, en hun onveranderlike verhouding tot elkander.

‘Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar te vervullen.’ . Zonder twijfel is, wat Hij hier bedoelt (in overeenstemming met al wat voorafgaat en al wat volgt) : — Ik ben gekomen, om de wet in zijn volheid vast te stellen, ten spijte van al het vernis van de mensen; Ik ben gekomen, om wat er tevoren duister en verborgen in was, helder en klaar aan het licht te brengen; Ik ben gekomen, om de ware en volle betekenis van ieder deel ervan te verklaren; om aan te tonen de lengte en breedte, de gehele uitgebreidheid van ieder gebod, dat erin is vervat, en de hoogte en diepte, de onbegrijpelike reinheid en geestelikheid van al zijn vertakkingen.”

Wesley verklaarde dat de wet en het evangelie volkomen overeenstemmen. “Er bestaat derhalve het nauwste verband, ‘ dat men zich kan indenken, tussen de wet en het evangelie. Aan de ene kant wijkt de wet gedurig terug voor, en wijst ons heen op het evangelie; aan de andere kant leidt het evangelie ons gedurig tot een nauwgezetter vervulling van de wet. De wet, bij voorbeeld, eist van ons, dat we God zullen beminnen, de naaste liefhebben, zachtmoedig, nederig, of heilig zijn. We gevoelen ons tot deze dingen onbekwaam; ja, dat het ‘voor de mens onmogelik is;’ maar we zien een belofte Gods, dat Hij ons de liefde geven, en ons nederig, zachtmoedig en heilig maken zal; we grijpen dit evangelie, die blijde boodschap, aan; het geschiedt aan ons naar ons geloof; en ‘de rechtvaardigheid van de wet wordt aan ons vervuld’ door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. . . .

“In de hoogste rangen van de vijanden van het evangelie van Christus,” zei Wesley, “zijn degenen, die openlik en onverholen ‘de wet zelf oordelen,’ en ‘kwaad spreken van de wet’; die de mensen leren, niet alleen één, hetzij het grootste of het kleinste gebod, maar al de geboden tegelijk te breken (d. i. te verwateren, los te maken, de verplichtingen ervan te ontknopen). . . . De meest bevreemdende omstandigheid van alle, die met deze sterke verbijstering samengaan, is, dat zij, die er zich door laten overmeesteren, werkelik geloven, dat ze Christus eren door Zijn wet omver te werpen, en dat ze Zijn ambt verheerliken, terwijl Zijn leer door hen te niet wordt gedaan! Ja, ze eren Hem juist gelijk Judas het deed, toen Hij zei: ‘Wees gegroet, Rabbi!’ en Hem kuste. En met evenveel recht kan Hij tot elkeen van hen zeggen: ‘Verraadt gij de Zoon des mensen met een kus?’ Het is niet anders dan Hem met een kus verraden, om over Zijn bloed te spreken, en Zijn kroon weg te nemen; een deel van Zijn wet in het vuur te werpen, onder voorwendsel van Zijn evangelie te bevorderen. Noch ook kan iemand deze beschuldiging ontgaan, die het geloof predikt op zulk een wijze, dat enig gedeelte van de plicht der gehoorzaamheid daardoor direkt of indirekt zou worden ter zijde gesteld; die Christus predikt op zulk een manier, dat het minste van de geboden Gods daardoor enigszins wordt te niet gedaan of verzwakt.”

Aan hen, die beweerden, “dat de prediking van het evangelie aan al de doeleinden van de wet voldoet,” antwoordde Wesley: “Dit ontkennen wij ten enenmale. Het beantwoordt niet aan het allereerste doeleinde van de wet, namelik, het overtuigen van de mensen van zonde, het wakker schudden van degenen, die nog aan de rand van de hei liggen te slapen.” De apostel Paulus verklaart: “Door de wet is de kennis van de zonde;” “en niet totdat de mens van zonde

is overtuigd, zal hij waarlik zijn behoefte aan het verzoenend bloed van Christus gevoelen.. ‘Die gezond zijn,’ gelijk onze Heer zelf opmerkte, ‘hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.’ Het is derhalve dwaasheid, een medicijnmeester aan te bieden aan hen, die gezond zijn, of die zich inbeelden, dat ze het zijn. Ge moet hen eerst overtuigen, dat ze ziek zijn ; anders zullen ze u niet voor uw arbeid danken. Even dwaas is het, Christus aan te bieden aan degenen, wier hart nooit gebroken is.”

Terwijl hij derhalve het evangelie van de genade Gods predikte, zocht Wesley, gelijk zijn Meester gedaan had, “de wet te verhogen, en hem te verheerliken. ” In getrouwheid volbracht hij het werk, dat God hem te doen had gegeven, en heerlik was de uitkomst, die het hem vergund werd te aanschouwen. Bij het einde van zijn lange leven van meer dan tachtig jaren — meer dan een halve eeuw waarvan hij als reizend prediker had doorgebracht — telden zijn openbare aanhangers over een half miljoen zielen. Maar de menigte, die door zijn arbeid opgeheven was uit het lage slijk van de zonde tot een hoger en reiner leven, en het aantal, dat door zijn onderwijs een diepere en rijkere ondervinding had erlangd, zal nimmer geteld worden, totdat het ganse huisgezin van de verlosten in het koninkrijk Gods bijeen zal zijn. Zijn leven biedt een les van onschatbare waarde voor iedere Christen aan. Mochten het geloof en de nederigheid, de onvermoeide ijver, zelfopoffering en toewijding van deze dienstknecht van Christus in de hedendaagse kerken weerspiegeld worden!

Hoofdstuk 15 — De Franse Revolutie

In de zestiende eeuw had de Hervorming, door het volk een open Bijbel aan te bieden, toegang trachten te verkrijgen tot al de landen van Europa. Sommige volken verwelkomden hem met blijdschap, als een boodschapper uit de hemel. In andere landen gelukte het de pauselike macht bijna volkomen om het invoeren van de Bijbel tegen te gaan, en werd het licht van bijbelkennis, met zijn verheffende invloed, bijna geheel en al buitengesloten. In één land werd het licht, hoewel het er toegang vond, door de heersende duisternis niet begrepen. Eeuwen lang streden waarheid en dwaling om de voorrang. Ten laatste zegevierde het kwaad, en werd de waarheid des hemels uitgeworpen. “Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is, en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht. “ De natie zou de gevolgen oogsten van de richting, die men zich verkozen had. Gods weerhoudende Geest werd onttrokken aan een volk, dat Zijn genadegift had veracht. Het kwaad werd toegelaten tot rijpheid te komen, en de gehele wereld zag de vruchten van moedwillige verwerping van het licht.

De strijd tegen de Bijbel,die zoveel eeuwen lang in Frankrijk was gevoerd, bereikte zijn hoogste punt in de tonelen van de Revolutie. Die vreselike losbarsting was slechts het wettig gevolg van Rome’s onderdrukking van de Schriften. Hij bood het treffendste beeld aan van de werking van de pauselike staatkunde, waarvan de wereld ooit getuige is geweest — een beeld van de gevolgen, waar de leer van de Roomse Kerk meer dan duizend jaren had heengeleid.De onderdrukking van de Schriften gedurende het tijdperk van de pauselike overheersing was door de profeten voorspeld; en de schrijver van de Openbaring wijst evenzeer op de vreselike gevolgen, die voortkomen zouden uit de heerschappij van “de mens der zonde”, voornamelik in Frankrijk.

De engel des Heren sprak: “Zij zullen de heilige stad (de ware kerk) vertreden twee en veertig maanden. En ik zal aan mijn twee getuigen macht geven, en ze zullen profeteren duizend twee honderd zestig dagen, met zakken bekleed.. En als ze hun getuigenis zullen geëindigd hebben, zal het beest, dat uit de afgrond opkomt, hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen doden. En hun dode lichamen zullen liggen op de straat van de grote stad, die geestelik genoemd wordt Sodoma en Egypte, alwaar ook onze Heer gekruist is. . En die op de aarde wonen, zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden; omdat deze twee profeten degenen, die op de aarde wonen, gepijnigd hadden. En na drie dagen en een halve, is een Geest des levens uit God in hen gegaan; en ze stonden op hun voeten; en er is grote vrees ge-vallen op degenen, die hen aanschouwden.”

De tijdperken, die hier genoemd worden—“twee en veertig maanden,” en “duizend twee honderd en zestig dagen,” — zijn dezelfde, en stellen beide de tijd voor, waarin de Kerk van Christus door Rome zou onderdrukt worden. De 1260 jaren van de pauselike overheersing begonnen in 538 n. C., en moesten dus in 1798 eindigen. Op die tijd trok er een Frans leger

Rome binnen, en nam de paus gevangen, en hij stierf in ballingschap. Ofschoon er kort daarna een nieuwe paus gekozen werd, heeft de pauselike priesterheerschappij sedert die tijd nooit meer die macht kunnen uitoefenen, welke hij tevoren bezat. De vervolging van de kerk duurde niet het gehele tijdvak van de 1260 jaren door. God verkortte in barmhartigheid over Zijn volk de tijd van hun zware beproeving. De "grote verdrukking," die de kerk zou treffen, voorspellende, sprak de Heiland: "En zo die dagen niet verkort werden, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil zullen die dagen verkort worden." Door de invloed van de Hervorming hield de vervolging op v——r het jaar 1798.

Betreffende de twee getuigen verklaart de profeet verder: "Deze zijn de twee olijfbomen, en de twee kandelaren, die v——r de God der aarde staan." "Uw woord," zei de psalmist, "is een lamp voor mijn voet, en een licht voor mijn pad." De twee getuigen stellen de Boeken van het Oude en het Nieuwe Testament voor. Beide zijn belangrijke getuigen van de oorsprong en de eeuwigdurendheid van de wet Gods. Ook getuigen beide van het verlossingsplan. De voorafbeeldingen, offeranden, en profetieën van het Oude Testament duiden heen op een Zaligmaker, die juist op de wijze gekomen was, als door voorafbeelding en profetie was voorzegd.

"Ze zullen profeteren duizend twee honderd zestig dagen, met zakken bekleed." Gedurende het grootste deel van dit tijdperk bleven Gods getuigen in een staat van verborgenheid. De pauselike macht trachtte het woord der waarheid van het volk weg te houden, en hield hun valse getuigen voor, door welke de leer van het Woord werd tegengesproken. Toen de Bijbel door de geestelike en wereldse overheid werd verboden; toen zijn leer verdraaid, en iedere poging, die mensen en duivelen konden bedenken, in het werk gesteld werd, om de harten van het volk ervan af te keren; toen zij, die zijn heilige waarheden durfden verkondigen, werden verjaagd, verraden, gepijnigd, in gevangeniscellen begraven, de marteldood stierven om hun geloof, of gedwongen werden te vluchten naar de spelonken van de bergen, en de holen en grotten van de aarde, — toen profeteerden de getrouwe getuigen met zakken bekleed. Desniettemin werd hun getuigenis gedurende het gehele tijdperk van de 1260 jaren vernomen. In de donkerste tijden waren er getrouwe mannen, die Gods woord liefhadden, en ijverden voor Zijn eer. Aan deze getrouwe dienstknechten werd wijsheid, macht, en gezag geschonken om Zijn waarheid gedurende al die tijd te verkondigen.

"En zo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hun mond uitgaan, en zal hun vijanden verslinden; en zo iemand hen wil beschadigen, die moet alzo gedood worden." De mens kan niet ongestraft het woord Gods vertreden. De betekenis van dit vreselik vonnis wordt in het laatste hoofdstuk van de Openbaring verklaard: "Want ik betuig aan een iege- lik, die de woorden van de profetie van dit boek hoort: indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn; en indien iemand afdoet van de woorden van het boek van deze profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is."

Zulke waarschuwingen heeft God gegeven, om de mensen op hun hoede te stellen tegen het op enigerlei wijze veranderen van hetgeen Hij geopenbaard of bevolen heeft. Deze plechtige veroordelingen betreffen allen, die door hun invloed er mensen toe leiden om de wet Gods licht te achten. Ze behoorden hen, die lichtvaardig verklaren, dat het een zaak van weinig gewicht is, of we Gods wet al dan niet gehoorzamen, te doen vrezen en beven. Allen, die hun eigen meningen boven de Goddelike openbaring stellen; allen, die de duidelike betekenis van de Schrift veranderen, omdat het hun beter past, of om de wereld gelijkvormig te zijn, laden een vreselike verantwoording op zich. Het geschreven Woord, de wet van God, zal de maatstaf blijken van het karakter van iedereen, en zal allen veroordelen, die door deze onfeilbare toets te licht zullen worden bevonden.

“En als ze hun getuigenis zullen geëindigd hebben” (aan het eindigen zijn). Het tijdperk, waarin de twee getuigen moesten profeteren, met zakken bekleed, eindigde in 1798. Wanneer ze het einde van hun werk in het verborgen naderden, zou de macht, welke voorgesteld wordt door “het beest, dat uit de afgrond opkomt,” hun de oorlog aandoen. Bij vele van de volken van Europa hadden de mach ten, die de kerk en staat regeerden, eeuwen lang onder beheer van de Satan gestaan door middel van het pausdom. Maar hier wordt een nieuwe openbaring van de macht van Satan aan het licht gebracht. Rome’s staatkunde was immer geweest, onder de schijn van eerbied voor de Bijbel deze in een onbekende taal als toegesloten te houden, en voor het volk ontoegankelik te maken. Onder zijn regering profeteerden de getuigen “met zakken bekleed.” Maar een andere macht — het beest, dat uit de afgrond opkomt — zou opstaan, om openlik en rondborstig het woord van God de oorlog aan te doen.

De “grote stad,” in de straten waarvan de getuigen gedood worden, en waar hun dode lichamen liggen, “is het geestelik Egypte.” Van alle volken, die in de bijbelse geschiedenis worden genoemd, ontkende Egypte het bestaan van de levende God, en wederstond Zijn geboden het stoutst. Geen vorst waagde een meer openlike en hooghartige rebellie tegen het gezag des hemels dan de koning van Egypte. Toen de boodschap hem in de naam des lieren door Mozes werd gebracht, antwoordde Faraö hooghartig: “Wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken.” Dat is godloochening; en het volk, dat door Egypte voorgesteld werd, zou uitdrukking geven aan een gelijkluidende ontkenning van de eisen van de levende God, en dezelfde geest van ongeloof en trots openbaren. De “grote stad” wordt ook “geestelik” met Sodom vergeleken. De verdorvenheid van Sodom in het verbreken van Gods wet openbaarde zich in het biezonder in losbandigheid. En deze zonde zou almede een voorname karaktertrek zijn van het volk, dat de biezondere kenmerken van deze tekst zou vervullen.

Volgens de woorden van de profeet zou er dus een weinig v——r het jaar 1798 de een of andere macht van sataniese oorsprong en karakter opstaan om tegen de Bijbel krijg te voeren. En in dat land, waar aan het getuigenis van Gods beide getuigen op die wijze het zwijgen zou opgelegd worden, zouden de godloochenarij van Faraö en de losbandigheid van Sodom zich openbaren. Deze profetie is allernauwkeurigst en treffendst vervuld in de geschiedenis van

Frankrijk. Tijdens de Revolutie van 1793 “hoorde de wereld voor de eerste maal een vergadering van mannen, onder de invloed van de beschaving geboren en opgevoed, en die zich het recht toekenden van een van de beste Europese volkeren te beheersen, hun verenigde stem verheffen om de plechtigste waarheid, welke de ziel van een mens ontvangen kan, te ontkennen, en eenstemmig het geloof aan en de dienst van het Opperwezen af te zweren.” “Frankrijk is het enige land in de wereld, waarvan de officiële oorkonde bestaat, dat zijn volk als een geheel de hand heeft opgeheven in openlike opstand tegen de Schepper van het heelal. Er zijn veel godslasteraars, veel ongelovigen geweest en ze zijn er nog, in Engeland, Duitschland, Spanje, en elders; maar Frankrijk staat alleen in de wereldgeschiedenis als de enige staat, die door zijn Wetgevende Vergadering verklaard heeft, dat er geen God is; en waar de gehele bevolking van de hoofdstad, en een grote meerderheid daarbuiten, vrouwen zowel als mannen, gedanst en gezongen hebben van vreugde bij het ontvangen van de aankondiging.”

Frankrijk bezat tevens de karaktertrekken, die Sodom in het biezonder kenmerkten. Gedurende de Revolutie openbaarde zich een toestand van zedelik verval en bederf, gelijk aan die, tengevolge waarvan de steden van de vlakte verwoest werden. En de geschiedschrijver brengt de godloochenarij en de losbandigheid van Frankrijk samen aan de dag, gelijk die in de profetie aangegeven worden: “Nauw verbonden met die wetten, welke op de godsdienst betrekking hadden, was de wet, die de huweliksband — de heiligste verbintenis, welke menselike wezens kunnen aangaan, en de duurzaamheid waarvan het krachtigst leidt tot instandhouding van de maat-schappij— z— verlaagde, dat het slechts een burgerlik kontrakt van een voorbijgaand karakter was, hetwelk twee personen naar gelieven konden aangaan en weder verbreken. . . . Indien duivelen zich hadden beijverd om een manier uit te denken, waarop ze het best konden vernielen al wat achtens- waardig, liefelik, of standhoudend is in het huiselik leven, en tegelijkertijd een verzekering hadden wensen te krijgen, dat het kwaad, hetwelk ze voorhadden te stichten, voortgezet zou worden van het ene geslacht op het andere, ze hadden geen heter plan kunnen uitdenken dan de ontering van het huwelik. . . . Sophie Arnoult, een toneelspeelster, beroemd om haar geestige gezegden, beschreef het republikeinse huwelik als het ‘sakrament der hoererij.’ “1

“Alwaar ook onze Heer gekruist is.” Deze karaktertrek van de profetie werd eveneens door Frankrijk vervuld. In geen land werd de geest van vijandschap tegen Christus treffender geopenbaard. In geen land had de waarheid bitterder en wreder tegenstand te verduren. Door de vervolging, welke Frankrijk over de belijders van het evangelie bracht, kruisigde het Christus in Zijn volgelingen. Eeuw na eeuw was het bloed van de heiligen vergoten. Terwijl de Waldenzen op de bergen van Piedmont hun leven offerden “voor het woord van God, en voor het getuigenis van Jezus Christus,” hadden hun broederen, de Albigenzen van Frankrijk, op dezelfde wijze voor de waarheid getuigenis af-gelegd. In de dagen van de Hervorming waren de aanhangers ervan ter dood gebracht onder vreselike martelingen. Koningen en edelen, hooggeboren vrouwen en tedere maagden, de trots en de adel van het volk, hadden

zich verlustigd in het aanschouwen van de smarten van de martelaren van Jezus. De moedige Hugenoten, strijdende voor die rechten, welke het menselik hart het heiligst houdt, hadden hun bloed op menig slagveld in bittere kamp vergoten. De Protestanten werden als vogelvrij gerekend; er werd een prijs op hun hoofd gezet, en ze werden als wilde beesten gejaagd.

De "Kerk in de Wildernis," de weinige nakomelingen van de oude Christenen, die in de achttiende eeuw in Frankrijk overgebleven waren, en die zich in de bergen van het zuiden schuil hielden, klemden zich nog vast aan het geloof van hun vaderen. Wanneer ze het waagden, gedurende de nacht op de berghelling of de eenzame heide samen te komen, werden ze door dragonders nagezet, en weggesleurd om levenslang als slaven op de galeien te dienen. De reinsten, de beschaafd- sten, de meest ontwikkelden van het Franse volk werden met vreselike foltering tussen rovers en moordenaars geketend. Anderen, die men genadiger behandelde, werden in koelen bloede neergeschoten, terwijl ze ongewapend en hulpeloos in het gebed op de knieën vielen. Honderden grijsaards, weerloze vrouwen, en onschuldige kinderen bleven dood op de grond achter ter plaatse van de bijeenkomst. Langs de berghelling of door het bos, waar ze gewoon waren samen te komen, gaande, was het niets ongewoons om "bij iedere vier treden dode lichamen op het gras verspreid te zien liggen en lijken aan de bomen te zien hangen." Hun land, dat verwoest was door het zwaard, de bijl, en de brandstapel, "was in één grote, akelige wildernis herschapen." "Deze gruwelen werden bedreven . . . niet in de Middeleeuwen, maar in het schitterende tijdperk van Lodewijk XIV. De wetenschap werd toen beoefend, en de letteren bloeiden, de godgeleerden van het hof en de hoofdstad waren bestudeerde en welspre-kende mannen, die de schijn gaven, alsof ze de deugden van zachtmoedigheid en menslievendheid bezaten."

Maar het zwartste in de zwarte lijst van misdaden, de schrikkelikste van al de duivelse daden van die vreselike eeuwen, was het Bloedbad van St. Bartholomeüs. De wereld herinnert zich nog met afschuw de tonelen van die laagste en wreedste van alle slachtingen. De koning van Frankrijk gaf, op aandringen van Roomse priesters en prelaten, zijn toestemming tot dit gruwelike werk. Een klok, te midden van de nachtelike stilte geluid, was het teken voor de slachting. Duizenden Protestanten, die in vertrouwen op het gegeven erewoord van hun koning rustig in hun woningen sliepen, werden zonder een woord van waarschuwing naar buiten gesleept, en in koelen bloede vermoord.

Gelijk Christus de onzichtbare leider was, die Zijn volk uit de Egyptiese slavernij uitvoerde, zo was Satan de onzichtbare leider van zijn onderdanen bij dit gruwelike werk van vermenigvuldiging van martelaren. Zeven dagen lang werd het bloedbad te Parijs voortgezet, de eerste drie dagen met onbeschrijflike woede. En het bepaalde zich niet tot de stad alleen, maar op speciaal bevel van de koning strekte het zich uit tot al de provincieën en steden, waar Protestanten gevonden werden. Ouderdom noch sekse werd in aanmerking genomen. De onschuldige zuigeling werd evenmin gespaard als de grijsaard. Edelman en boer, oud en jong, moeder en kind, werden tezamen neergehouwen. De slachting' hield twee maanden lang door geheel Frankrijk aan. Zeventig duizend van de uitgelezensten van het volk kwamen om.

“Toen de tijding van de slachting Rome bereikte, kende de zielsverrukking onder de geesteliken geen grenzen. De kardinaal van Lorraine beloonde de bode met duizend kronen; de kanonnen van het kasteel van St. Angelo gaven een vreugdevol saluut; de klokken luidden van iedere toren; vreugdevuren keerden de nacht in de dag; en Gregorius XIII., van zijn kardinalen en andere waardigheidsbekleders vergezeld, trok met een lange optocht naar de kerk van de heilige Lode- wijk, waar de kardinaal van Lorraine een Te Deum zong. ... Er werd een medalje geslagen ter gedachtenis aan het bloedbad, en in het Vatikaan zijn nog drie fresko’s van Vasari, voorstellende de aanval op de admiraal, de koning met zijn raad plannen beramende v——r de slachting, en het bloedbad zelf. Gregorius zond Karel de Gouden Roos; en vier maanden na het bloedbad . . . luisterde hij met stil genoegen naar de preek van een Franse priester, . . . die melding maakte van ‘die dag zo vol geluk en vreugde, toen de heilige vader de tijding ontving, en in statige optocht zijn dank ging betuigen aan God en de heilige Lodewijk.’ “

Dezelfde machtige geest, die de drijfveer in het bloedbad van St. Bartholomeüs was, leidde ook de tonelen van de Revolutie. Jezus Christus werd verklaard een leugenaar te zijn, en het wachtwoord van de Franse ongelovigen was, “Weg met de Ellendeling,” bedoelende Christus. Hemeltergende godslastering en gruwelike goddeloosheid gingen hand aan hand, en de laagste onder de mensen, de ellendigste monsters van wreedheid en zonde,werden het hoogst verheven. Door dit alles werd de hoogste eer aan Satan bewezen; terwijl Christus, in Zijn karaktertrekken van waarheid, reinheid, en onzelfzuchtige liefde, werd gekruist.

“Het beest, dat uit de afgrond opkomt, zal hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen doden.” De godloochenende macht, die Frankrijk tijdens de Revolutie en het Schrikbewind beheerste, voerde zulk een oorlog tegen God en Zijn heilig woord, als de wereld nimmer had aanschouwd. De eredienst van het Opperwezen werd door de Nationale Vergadering afgeschaft. Bijbels werden verzameld en in het publiek verbrand met alle mogelike blijken van verachting. De wet Gods werd met voeten getreden. De voorschriften van de Bijbel werden op zijde gezet. De wekelikse rustdag werd weggedaan, en in plaats ervan werd iedere tiende dag aan uitspatting en godslastering gewijd. Doop en avondmaal werden verboden. En plakkaten, op in het oog vallende plaatsen op de kerkhoven aangeplakt, verklaarden, dat de dood een eeuwige slaap was.

De vreze Gods werd gezegd z— weinig het beginsel der wijsheid te zijn, dat hij eer het beginsel der dwaasheid kon geheten worden. Alle godsdienstige eredienst werd verboden, behalve die van de vrijheid en van het land. “Aan de kon- stitutionele bisschop van Parijs werd de voornaamste rol gegeven in het schaamtelooste en schandelikste kluchtspel, dat ooit ten aanschouwen van een nationaal gehoor is opgevoerd. Hij werd in volle processie voortgeleid, om aan de Kon- ventie te verklaren, dat de godsdienst, die hij zoveel jaren had gepredikt, in alle opzichten het werk van priesterbedrog was, zonder fondament in de geschiedenis of gewijde waarheid. Hij ontkende in plechtige en uitdrukkelike bewoordingen het bestaan van de Godheid, tot de dienst van welke hij was gewijd, en gaf zich voor de

toekomst over aan de dienst van vrijheid, gelijkheid, deugd en zedelikheid. Daarna legde hij zijn episkopale versierselen op de tafel, en ontving een broe- derlike omhelzing van de president van de Konventie. Ver- scheidene afvallige priesters volgden het voorbeeld van deze prelaat."

"En die op de aarde wonen, die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschen-ken zenden; omdat deze twee profeten degenen, die op de aarde wonen, gepijnigd hadden." Het ongelovige Frankrijk had de bestraffende stem van Gods twee getuigen tot zwijgen gebracht. Het Woord der waarheid lag dood op zijn straten, en zij, die de banden en vorderingen van Gods wet haatten, juichten. De mensen daagden de Koning des hemels openlik uit. Gelijk de zondaren van ouds, riepen ze: "Hoe zou God het weten, en zou er wetenschap zijn bij de Allerhoogste?" Met bijna ongelooflik godlasterlike stoutmoedigheid sprak een van de priesters van de nieuwe orde: "God, indien Gij bestaat, zo wreek Uw beledigde naam. Ik daag er U toe uit! Gij zwijgt: Gij durft Uw donder niet laten losbarsten! Wie zal hierna nog in Uw bestaan geloven?" Welk een weergalm is dit van Faraö's vraag: "Wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou?" "Ik ken de Heer niet."

"De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God." En de Heer verklaart van hen, die de waarheid verdraaien: "Hun uitzinnigheid zal allen openbaar worden." Nadat Frankrijk de dienst van de levende God, "de Hoge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont," afgezworen had, duurde het niet lang, alvorens het tot een verlagende afgodedienst verviel, door de Godin der Rede te aanbidden in de persoon van een zedeloze vrouw. En dat nog wel in de vertegenwoordigende vergadering van het volk, en door zijn hoogste burgerlike en wetgevende overheden! De geschiedschrijver zegt: "Een van de ceremonieën van deze krankzinnige tijd is ongeëvenaard wat dwaasheid betreft met goddeloosheid verbonden. De deuren van de Konventie openden zich voor een troep muzikanten, welke gevolgd werden door de leden van het municipale lichaam, die in plechtige optocht binnentraden onder het zingen van een lofzang ter ere van de vrijheid, en het voor- werp van hun toekomstige verering, een gesluierde vrouw, die ze de Godin der Rede noemden, begeleidende. Nadat ze binnen de balie gebracht was, werd ze met veel staatsie ontsluierd, en haar een plaats aan de rechterhand van de president aangewezen, waarop ze algemeen herkend werd als een danseres uit de opera. . . . Aan deze persoon bewees de Nationale Kon- ventie van Frankrijk publieke eredienst, als de geschikste vertegenwoordigster van die Rede, welke ze aanbaden.

"Dit goddeloos en bespottelik poppespel bracht een zekere mode in de wereld; en het wijden van de Godin der Rede werd door het volk vernieuwd en nagevolgd op zulke plaatsen, waar de inwoners de begeerte hadden, te tonen, dat ze de Revolutie in zijn vlucht konden volgen." De redenaar, die de eredienst der Rede inleidde, sprak: "Wetgevers! Geestdrijverij heeft plaats gemaakt voor de rede. Zijn zwakke ogen konden de glans van het licht niet verdragen. Heden is er een ontzaglike menigte verzameld onder die gothiese gewelven, welke voor de eerste maal zullen weergalmen van de stem der waarheid. Daar hebben de Fransen de enige ware eredienst, die van de vrijheid en de Rede, ingesteld. Daar hebben we nieuwe

geloften gedaan voor de welvaart van de wapenen van de Republiek. Daar hebben we levenloze afgoden vaarwel gezegd voor dat bezielde beeld, het meesterstuk van de natuur."

Toen de godin in de Konventie gebracht werd, nam de redenaar haar bij de hand, en zich tot de vergadering kerende, zei hij: "Stervelingen, beeft niet langer voor de machteloze donder van een God, die uw angsten geschapen hebben. Erkent van nu aan geen godheid behalve de Rede. Ik bied u zijn edelste en reinste beeld aan; indien gij afgoden hebben moet, zo offert dan alleen aan zodanige als deze. . . . Val voor de doorluchtige Senaat der Vrijheid, o Sluier van de Rede! . . .

"De godin werd, na door de president omhelsd te zijn, in een prachtige kar geplaatst, en te midden van een ontzaglik grote menigte naar de domkerk van Nôtre Dame gevoerd, om de plaats van de Godheid in te nemen. Daarna werd ze op het hoge altaar geplaatst, en ontving de aanbidding van allen, die tegenwoordig waren." Dit werd niet lang daarna gevolgd door het publiek verbranden van de Bijbel. Bij een zekere gelegenheid trad "het Volksgenootschap van het Museum" de zaal van de munici- paliteit binnen, uitroepende:

"Leve de Rede!" terwijl men boven aan een stok de half verbrande overblijfselen van verscheidene boeken, onder andere Katholieke gebedeboeken, misboeken, en het Oude en Nieuwe Testament droeg, die, zoals de president zei, "in een groot vuur geboet hadden voor al de onzin, die ze het menselik geslacht hadden laten be-drijven." Het was het pausdom, dat het werk begonnen was, hetwelk de godloochenarij voltooide. De Staatkunde, door Rome ge-volgd, had deze toestanden, sociaal, staatkundig en godsdienstig, te voorschijn geroepen, welke Frankrijk tot zijn ondergang dreven. Schrijvers, over de ijselikheden van de Revolutie sprekende, zeggen, dat deze verregaande gruwelen de troon en de kerk ten laste gelegd moeten worden.3 In strikte rechtvaardigheid heeft de kerk er de schuld van. Het pausdom had het verstand van de koningen vergiftigd tegen de Hervorming, als zijnde een vijand van de kroon, een element van tweespalt, dat schadelik zou zijn aan de vrede en eenheid van het volk. Het was de slimheid van Rome, die door dit middel de gruwelikste wreedheid en de afschuwelikste verdrukking teweegbracht, welke van de troon uitging.

De geest der vrijheid ging met de Bijbel hand aan hand. Waar het evangelie ooit ontvangen werd, ontwaakten de harten van het volk. Ze begonnen de boeien af te schudden, die hen de slaven van onwetendheid, zonde en bijgeloof hadden gemaakt. Ze begonnen te denken en te handelen als mensen. De vorsten aanschouwden dit, en beefden voor hun alleenheerschappij. Rome liet niet na, hun ijverzuchtige vrees aan te wakkeren. De paus zei in 1525 tot de regent van Frankrijk: "Deze waanzin (Protestantisme) zal niet alleen de godsdienst in verwarring brengen en te niet doen, maar evenzeer alle heerschappij, alle adel, alle wetten, rangen, en standen." Enige jaren later waarschuwde een pauselike gezant de koning als volgt: "Sire, laat u niet misleiden. De Protestanten zullen alle burgerlike, zowel als alle godsdienstige orde omkeren. . . . De troon staat in hetzelfde gevaar als het altaar. . . . De invoering van een nieuwe godsdienst betekent noodzakelik een nieuw goevernement." En godgeleerden beriepen zich

op de vooroordelen van het volk door te verklaren, dat de Protestantse leer “de mensen verleidt tot nieuwigheden en dwaasheid; de koning de toegewijde genegenheid van zijn onderdanen ontrooft, en zowel kerk als staat verwoest.” Op deze wijze gelukte het Rome om Frankrijk tegen de Hervorming op te zetten. “Het was om de troon staande te houden, de adel te beveiligen, en de wetten te handhaven, dat het zwaard van de vervolging in Frankrijk voor het eerst ontbloot werd.”

Weinig voorzagen de heersers van dat land de gevolgen, welke die noodlottige politiek na zich slepen zou. De leer van de Bijbel zou in de verstanden en harten van het volk die beginselen van rechtvaardigheid, matigheid, waarheid, gerechtigheid en weldadigheid ingeplant hebben, welke de hoeksteen vormen van de voorspoed van een natie. “Gerechtigheid verhoogt een volk.” Daardoor “wordt de troon bevestigd.” “Het, werk der gerechtigheid zal vrede zijn;” en de uitwerking ervan, “gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid.” Wie aan de Goddelike wet gehoorzaamheid schenkt, zal het allermeest de wetten van zijn land eerbiedigen en ge-hoorzamen. Wie God vreest, zal de koning eren in zijn uitoefening van alle rechtvaardig en rechtmatig gezag. Maar het ongelukkige Frankrijk verbood het gebruik van de Bijbel, en verbande de aanhangers van de leer ervan. Mannen van beginsel en oprechtheid, mannen van scherp verstand en zedelike moed, die voor hun overtuigingen durfden uitkomen, en geloof hadden om voor de waarheid te lijden,— zwoegden eeuw na eeuw als slaven op de galeien, stierven op brandstapels, of lagen in kerkercellen te vergaan. Duizenden en duizenden vonden veiligheid in de vlucht; en dit hield twee honderd en vijftig jaren na het begin van de Hervorming aan.

“Gedurende dat lange tijdperk was er bijna geen geslacht van Fransen, dat er niet getuige van was, dat de aanhangers van het evangelie vluchten moesten voor de krankzinnige woede van de vervolger, de wetenschap, de schone kunsten, de industrie, de orde, waardoor ze in de regel in het biezonder uitblonken, met zich medevoerende, om het land. waar ze een schuilplaats vonden, ermede te verrijken. En naarmate ze andere landen met die goede gaven bedeelden, werd hun eigen land er in evenredigheid van beroofd. Indien alles, wat toen verdreven werd, in Frankrijk was gehouden; indien de industriële bedrevenheid van de bannelingen de grond gedurende die drie honderd jaren had bewerkt; indien hun aanleg voor de kunst gedurende die drie honderd jaren tot verbetering van zijn manufakturen gebruikt was; indien hun scheppend genie en vindingrijke kracht gedurende die drie honderd jaren waren aangewend om zijn litteratuur te verrijken, en zijn wetenschap te ontwikkelen; indien zijn raadsvergaderingen door hun wijsheid waren geleid, hun moed zijn oorlogen gevoerd, hun rechtvaardigheid van oordeel zijn wetten gemaakt, en de godsdienst van de Bijbel het verstand van zijn volk gesterkt en hun geweten bestuurd had, welk een heerlikheid zou Frankrijk heden omgeven! Welk een groot, voorspoedig, en gelukkig land — een voorbeeld voor de volkeren — zou het zijn!

“Maar blinde en onverbiddelike dweperij verdreef van zijn bodem iedere leraar der deugd, iedere kampvechter voor orde, iedere welmenende verdediger van de troon; tot de mannen,

die hun land een ‘naam en roem’ op aarde gemaakt zouden hebben, werd gezegd: Kiest wat ge hebben wilt, de brandstapel of verbanning. Eindelik was de ondergang van de staat voltooid; er was geen geweten meer om wreed te vervolgen; geen godsdienst meer om naar de brandstapel te slepen; geen vaderlandsliefde meer om verbannen te worden.” En de Revolutie, met al zijn verschrikkingen, was het noodlottig gevolg.

“Met de vlucht van de Hugenoten kwam er een algemene achteruitgang over Frankrijk. Bloeiende fabrieksteden be-gonnen te kwijnen; vruchtbare distrikten vervielen weder tot hun natuurlike woestheid; verstandelike dofheid en zedelik verval volgden op een tijdperk van ongekende vooruitgang. Parijs werd één groot armehuis, en het aantal behoeftigen, die bij het uitbreken van de Revolutie van de hand van de koning ondersteuning ontvingen, wordt op twee honderd duizend geschat. Alleen de Jezuïeten waren voorspoedig in liet kwijnende land, en beheersten met schrikkelike tirannie kerken en scholen, gevangenissen en galeien.”

Het evangelie zou aan Frankrijk de oplossing van die politieke en sociale vraagstukken gegeven hebben, welke de bekwaamheid van zijn geesteliken, van zijn koning en van zijn wetgevers niet geven kon, en die het volk eindelik in regeringloosheid en ondergang stortten. Maar onder de heerschappij van Rome had het volk de gezegende lessen van de Heiland over zelfopoffering en onzelfzuchtige liefde verloren. Ze waren van het beoefenen van zelfverloochening voor het welzijn van anderen afgebracht. De rijken waren niet bestraft voor hun onderdrukking van de armen; de armen zagen geen uitkomst voor hun slavernij en ontaarding. De zelfzucht van de gegoeden en machtigen werd meer en meer openbaar en drukkend. Eeuwen acfitereen vond de schraapzucht en zedeloosheid van de edelman voldoening in gewelddadige afpersing van de boer. De rijken verongelijkten de armen, en de armen haatten de rijken.

In vele provincieën behoorden de landgoederen aan de edelen, en waren de arbeidende klassen slechts huurders; ze hingen van de genade van hun heren af, en werden gedwongen, zich aan hun zware eisen te onderwerpen. De last van het ondersteunen van kerk en staat rustte op de middel- en lagere klassen, welke zwaar belast werden door de burgerlike overheden en de geestelikheid. “Het welbehagen van de edelen werd als hoogste wet geacht; de boeren en landbewoners konden verhongeren, zonder dat het hun verdrukkers aanging. . . . Het volk moest bij alles het uitsluitend belang van hun heer in overweging nemen. Het leven van de landbouwers was een leven van onophoudelik zwoegen en ellende zonder verlichting; hun klachten, indien zij ooit durfden klagen, werden met onbeschaamde verachting van de hand gewezen. De gerechtshoven leenden altijd het oor aan een edelman tegen een landbouwer; algemeen was bekend, dat de rechters geschenken aannamen; en ten gevolge van dit stelsel van algemeen bederf, had de kleinste gril van de aristokratie kracht van wet. Van de belastingen, die door de wereldlike overheden aan de ene kant, en de geestelikheid aan de andere van de burgers werden afgeperst, kwam de helft niet in de konink- like of episkopaalse schatkist; de rest werd verkwist in zedeloze zelfbevrediging. En de mannen, die op die wijze hun medeonderdanen verarmden, waren zelven vrij van belasting, en hadden volgens de wet

of het landsgebruik recht op alle staatsbetrekkingen. De bevoorrechte klassen waren honderd vijftig duizend in getal, en om hen te bevredigen waren er miljoenen veroordeeld tot een hopeloos en ontaard bestaan.”

Het hof was aan weelde en zedeloosheid overgegeven. Er bestond weinig vertrouwen tussen het volk en de heersers. Aan al hetgeen de regering deed, hechtte zich de verdenking van kwade bedoeling en zelfzucht. Gedurende meer dan een halve eeuw v——r de Revolutie zat Lodewijk XV. op de troon, die zelfs in die goddeloze tijden als een vadzig, onbeduidend en zinnelik vorst bekend stond. Er was geen zieners oog nodig, om met een ontaarde en wrede aristokratie en een verarmde en onwetende lagere klasse, met de staat in finantiële moeilikheden, en het volk in wanhoop, een vreselike opstand te voorzien, die dreigde los te barsten. De koning was gewoon om de waarschuwingen van zijn raadgevers te beantwoorden met de woorden: “Tracht de zaken aan het lopen te houden zo lang als ik verwacht word te zullen leven; na mijn dood kan er gebeuren wat wil.” Het was tevergeefs, dat er op de noodzakelikheid van een hervorming aangedrongen werd. Hij zag het kwaad, maar had de moed noch de kracht om het tegen te gaan. Het lot, dat Frankrijk wachtte, werd slechts te duidelik geschilderd in zijn onverschillig en zelfzuchtig antwoord,— “Na mij de zondvloed!”

Door op de naijver van de koningen en heersende klassen te werken, had Rome hen ertoe gebracht om het volk in slavernij te houden, wel wetende, dat de staat op die wijze verzwakken zou, ten einde door dit middel beide heersers en volk aan zich dienstbaar te maken. Met scherpzinnig staatsbeleid zag Rome in, dat om met goed gevolg mensen tot slaven te maken, de boeien om hun zielen geslagen moesten worden; dat de zekerste weg om hen te verhinderen, zich van hun slavernij te ontslaan, was, hen ongeschikt te maken voor vrijheid. Duizendmaal erger dan het lichamelik lijden, dat het gevolg van die staatkunde was, was de zedelike ontaarding. Van de Bijbel beroofd, en overgegeven aan de leringen van dweperij en zelfzucht, was het volk in onwetendheid en bijgeloof gehuld, en in zonde verzonken, zodat het geheel en al ongeschikt was om zichzelf te regeren.

Doch de uitwerking van dit alles was zeer verschillend van wat Rome had bedoeld. In plaats van de menigte in blinde gehoorzaamheid aan zijn leerstellingen te houden, was de uitkomst van zijn werk, dat ze ongelovigen en opstandelingen werden. Het Romanisme verachtten ze als priesterbedrog. Ze zagen in de geestelikheid een oorzaak, die tot hun verdrukking bijdroeg. De enige god, die ze kenden, was de god van Rome; zijn leer was hun enige godsdienst. Ze beschouwden zijn schraapzucht en wreedheid als de wettige vrucht van de Bijbel, en wilden er niet mede te doen hebben. Rome had het karakter van God in een verkeerd daglicht gesteld, en Zijn eisen verdraaid; en nu verwierpen de mensen de Bijbel en Hem, die de Bijbel gegeven had. Het had in zijn leerstellingen een blind geloof geëist onder voorgegeven toelating van de Schriften.

Toen de terugslag kwam, verwierpen Voltaire en zijn medegenoten Gods woord geheel en al, en verspreidden het gif van het ongeloof alom. Rome had het volk onder zijn ijzeren hiel

vertrapt, en nu wierpen de volksmenigten, ontaard en onbeschaamd die tirannie afschuddend, alle dwang af. Verwoed over het glinsterend bedrog, waaraan ze zo lang eer betoond hadden, verwierpen ze waarheid en leugen tezamen; en losbandigheid voor vrijheid aanziende verlustigden de slaven van de zonde zich in hun vermeende vrijstelling.

Bij het begin van de Revolutie werd met toestemming van de koning aan het volk een vertegenwoordiging toegestaan, welke groter was dan die van de edelen en geestelikheid samen. Aldus berustte de grotere macht in hun handen; maar ze waren niet gezind om die met wijsheid en matigheid te ge-bruiken. Begerig om het onrecht, dat ze geleden hadden, te herstellen, besloten ze de herbouw van de maatschappij zelven in handen te nemen. Een woedende volksmenigte, met harten vervuld van bittere en langgekoesterde herinneringen aan onrecht, besloot de toestand van ellende, die ondragelik geworden was, te keren, en zich op degenen te wreken, die ze beschouwden als de oorzaak van hun lijden. De verdrukten brachten de les, die ze onder tirannie geleerd hadden, in beoefening, en werden de verdrukkers van degenen, die hen verdrukt hadden.

Het ongelukkige Frankrijk oogstte, wat het gezaaid had, in bloed. Vreselik waren de gevolgen van het buigen voor de overheersende macht van Rome. Waar Frankrijk onder de invloed van het Romanisme, bij het begin van de Hervorming, zijn eerste brandstapel had opgericht, daar plaatste de Revolutie zijn eerste guillotine. Op de eigen plek, waar in de zestiende eeuw de eerste martelaren van het Protestantse geloof verbrand waren, vielen de eerste slachtoffers van de guillotine in de achttiende eeuw. Door het verwerpen van het evangelie, dat het land genezing zou aangebracht hebben, had Frankrijk de deur voor ongeloof en ondergang opengezet. Waar de beteugelende macht van Gods wet niet geacht werd, daar bevond men, dat de wetten van de mens niet in staat waren, de machtige vloed van menselike hartstochten te be- dwingen, en werd het volk tot opstand en regeringloosheid aangedreven. De krijg tegen de Bijbel schiep een tijdperk, dat in de wereldgeschiedenis bekend staat als "Het Schrikbewind." Vrede en geluk werden uit de woningen en harten van de mensen gebannen. Niemand was veilig. Wie heden zegevierde, werd morgen verdacht en veroordeeld. Geweld en begeerlikheid zwaaiden onbetwist de septer.

Koning, geestelikheid en edelen waren verplicht zich te onderwerpen aan de wreedheden van een opgewonden en tot razernij gedreven volk. Hun wraakzucht werd door de terechtstelling van de koning slechts aangewakkerd; en degenen, die zijn doodvonnis uitgesproken hadden, volgden hem spoedig naar het schavot. Er werd besloten tot een algemene slachting van allen, die verdacht werden, vijandelik tegen de Revolutie gezind te zijn. De gevangenissen waren overvol, en bevatten op een zeker tijdstip meer dan twee honderd duizend gevangenen. De steden van het rijk waren vol af- grijselike tonelen. De ene partij van de opstandelingen stelde zich tegen een andere, en Frankrijk werd een uitgestrekt veld voor strijdende menigten, die heen en weer geslingerd werden door het woeden van hun hartstochten. "In Parijs volgde de ene volksoploop op de andere, en waren de burgers in allerlei partijen verdeeld, die hun zinnen op niets anders gezet schenen te hebben, dan op

wederkerige uit- roeing.” En om de algemene ellende nog te verhogen, werd het volk in een langdurige en vernielende oorlog gewikkeld tegen de grote machten van Europa. “Het land was zo goed als bankroet, en de legerbenden eisten achterstallige betaling, de Parijzenaars leden honger, de provincieën werden door struikrovers platgelopen, en de beschaving ging in regeringloosheid en losbandigheid bijna ten onder.”

Maar al te goed had het volk de lessen van wreedheid en marteling geleerd, waarin Rome hen zo ijverig onderwezen had. Een dag van wedervergelding was ten laatste aangebroken. Het waren nu niet de volgelingen van Jezus, die in de kerkers geworpen en naar de brandstapel gesleurd werden. Die waren reeds lang tevoren omgekomen, of in ballingschap gedreven. Het wrede Rome gevoelde nu de dodelike macht van hen, die het had opgeleid om zich te verheugen in daden van bloedstorting. “Het voorbeeld van vervolging, dat de geestelikheid van Frankrijk zoveel eeuwen lang gegeven had, werkte nu met buitengewone kracht op henzelven terug. De schavotten waren rood van het bloed van priesters. De galeien en gevangenissen, eens overvol van Hugenoten, werden nu met hun vervolgers gevuld. Aan de bank geketend en aan de roeiriem zwoegend, moest de Katholieke geestelikheid al de ellende verduren, die hun kerk de zachtmoedige ketters zo ruimschoots had aangedaan.”

“Toen kwamen die dagen, waarin de gruwelikste van alle wetten door de gruwelikste van alle rechtbanken werden toegepast; toen geen man zijn buren kon groeten, of zijn gebed kon doen . . . zonder gevaar te lopen een misdaad te begaan, waarvoor hij kon gedood worden; toen er spionnen in iedere hoek op de loer lagen; toen de guillotine iedere morgen lange en zware arbeid deed; toen de gevangenissen even vol waren als het ruim van een slaveschip; toen de goten schuimend van bloed in de Seine afliepen. . . . Terwijl de dage- likse karrevrachten van slachtoffers door de straten van Parijs naar de plaats van hun terechtstelling werden gevoerd, gaven de pro-konsuls, die door het hoofdkomitee naar hun departementen gezonden waren, zich over aan buitensporige wreedheden, welke zelfs in de hoofdstad onbekend waren. Het mes van de dodelike machine bewoog zich te langzaam op en neer voor hun slachtingswerk. Lange rijen gevangenen werden neergemaaid met kruit en lood. Er werden gaten gemaakt in de bodem van boten, met mensen opgehoopt. Lyons werd in een woestenij veranderd.

Te Arras werd zelfs de wrede genade van een vlugge dood aan de gevangenen ontzegd. Langs de Loire, van Saumur tot aan de zee, voedden grote vluchten kraaien en gieren zich met de naakte lijken, die in afschuwelike omhelzingen samengestrengeld lagen. Geen genade werd aan sekse of ouderdom bewezen. Het aantal jonge knapen en meisjes van zeventien jaren, door die ver- foeilike regering omgebracht, kon bij honderden geteld worden. Zuigelingen, van de borst getrokken, werden van de ene piek op de andere gegooid langs de rijen van de Jako- bijnen.” In het korte tijdsverloop van tien jaren kwamen er menigten van menselike wezens om. Dit was alles, zoals Satan het wenste. Dit was het, waar hij eeuwen lang naar had uitgezien en voor had gewerkt. Zijn staatkunde is bedrog van begin tot eind, en zijn standvastig doel, ongeluk en ellende over de mensen te brengen, en Gods handewerk

onkenbaar te maken en te bezoedelen, ten einde de Goddelike doeleinden van barmhartigheid en liefde te verijdelen, en op die wijze droefenis in de hemel te veroorzaken.

Dan verblindt hij door zijn bedriegelike kunstgrepen het verstand van de mensen, en brengt er hen toe, God de schuld te geven van zijn werk,als ware al deze ellende de uitkomst van de plannen van de Schepper. Op gelijke wijze, wanneer degenen, die door zijn wrede m,acht verlaagd en ver- dierlikt zijn, hun vrijheid herwinnen, zet hij hen aan tot uitspatting en gruweldaden. En dit beeld van ongebreidelde lust wordt dan door tirannen en verdrukkers omhoog gehouden als een voorbeeld van de gevolgen van vrijheid. Wanneer dwaling in het ene kleed herkend is, hult Satan hem slechts in een andere vermomming, en de menigten ontvangen die even gretig als de eerste. Toen het volk bemerkte, dat Romanisme bedrog was, en Satan hen niet door dat middel tot overtreding van Gods wet kon brengen, hield hij er bij hen op aan, dat ze alle godsdienst voor misleiding, en de Bijbel voor een fabel zouden houden; en al de Goddelike voorschriften ter zijde werpende, gaven ze zich over aan teugelloze on-gerechtigheid.

De noodlottige dwaling, die zoveel ellende over de inwoners van Frankrijk bracht, was het ontkennen van deze ene grote waarheid, dat ware vrijheid in de voorschriften van Gods wet gelegen is. “Och, dat gij naar Mijn geboden geluisterd hadt! zo zou uw vrede geweest zijn als een rivier, en uw gerechtigheid als de golven van de zee.”

“Maar de god- delozen hebben geen vrede, zegt de Heer.” “Maar die naar Mij hoort, zal zeker wonen, en hij zal gerust zijn van de vreze van het kwaad. “ Godloochenaars, ongelovigen en afvalligen verzetten zich en brengen beschuldigingen in tegen Gods wet; maar de gevolgen van hun invloed bewijzen, dat het welzijn van de mens gelegen is in zijn gehoorzaamheid aan de Goddelike voorschriften. Wie deze les niet in de Heilige Schrift willen lezen, moeten hem in de geschiedenis van de volkeren geschreven zien. Toen Satan door middel van de Roomse Kerk werkte om de mensen van hun gehoorzaamheid af te trekken, bleef zijn medehulp bedekt, en was zijn werk z— vermomd, dat de ontaarding en ellende, die er het gevolg van waren, niet de vruchten van de overtreding schenen te zijn. En zijn macht werd in zo verre tegengewerkt door de Geest van God, dat zijn plannen niet tot volle rijpheid konden komen. Het volk verbond het gevolg niet met de oorzaak, en ontdekte de bron van zijn ellende niet. Maar in de Revolutie werd Gods wet openlik te niet gedaan door de Nationale Raad. En in het Schrikbewind, dat daarna volgde, werd de uitwerking van oorzaak en gevolg voor allen zichtbaar.

Toen Frankrijk openlik God verwierp en de Bijbel op zijde zette, juichten de goddeloze mensen en de geesten der duisternis over de bereiking van het doel, waarop ze zo lang hadden gehoopt,— een koninkrijk, vrij van de banden van de wet van God. Omdat het oordeel over een boos werk niet spoedig voltrokken werd, was “het hart van de kinderen der mensen in hen vol om kwaad te doen.” Doch de overtreding van een goede en rechtvaardige wet moet onvermijdelik uitlopen op ellende en verwoesting. Ofschoon de goddeloosheid van deze

mensen niet dadelik met oordelen bezocht werd, veroorzaakte hij desniettemin hun zekere ondergang. Eeuwen van afval en misdaden hadden toorn opgegaard tegen de dag van vergelding; en toen hun ongerechtigheid volkomen was, leerden de verachters van God te laat, dat het vreselik is, het Goddelik geduld te hebben uitgeput. De weerhoudende Geest van God, die de wrede macht van

Satan betoomt, werd grotendeels ingetrokken, en aan hem, wiens enige verlustiging ligt in de ellende van de mensen, werd toegestaan om zijn wil ten uitvoer te brengen. Aan hen, die de dienst van de rebellie verkozen hadden, werd het plukken van de vruchten ervan overgelaten, totdat het land met gruwelen was vervuld, te vreselik dan dat een pen ze zou kunnen beschrijven. Uit verwoeste provincieën en vernielde steden werd er een schrik- kelike kreet gehoord — een kreet van de bitterste zielsangst. Frankrijk werd als door een aardbeving geschokt. Godsdienst, wet, maatschappelike orde, het huisgezin, de staat, en de kerk,— alle werden terneder geworpen door de goddeloze hand, die zich tegen Gods wet had opgeheven. Het is inderdaad zoals de Prediker zegt: “De goddeloze valt door zijn goddeloosheid.” “Hoewel een zondaar hondermaal kwaad doet, en God hem de dagen verlengt; zo weet ik toch, dat het die zal welgaan, die God vrezen, die voor Zijn aangezicht vrezen; maar de goddeloze zal het niet welgaan.” “Daarom dat ze de wetenschap gehaat hebben, en de vreze dès Heren niet hebben verkoren, zo zullen ze eten van de vrucht van hun weg, en zich verzadigen met hun raadslagen.”

Gods getrouwe getuigen, gedood door de godslasterlike macht, “die uit de afgrond opkomt,” zouden niet lang stil zijn. “En na drie dagen en een halve, is een geest des levens uit God in hen gegaan, en ze stonden op hun voeten; en er is grote vrees gevallen op degenen, die hen aanschouwden.” In 1793 werden de dekreten, waarbij de Christelike godsdienst afgeschaft, en de Bijbel verboden werd, door de Franse Vergadering gepasseerd. Drie en een half jaar later werd er door hetzelfde lichaam een resolutie aangenomen, welke die dekreten herriep, en dus de Schriften weder toeliet. De wereld stond verstomd over de omvang van het kwaad, dat op het verwerpen van de Heilige Oorkonden gevolgd was, en de mensen erkenden de noodzakelikheid van het geloof in God en Zijn Woord als het fondament van deugd en zedelikheid. De Heer zegt: “Wie hebt gij gehoond en gelasterd? en tegen wie hebt gij de stem verheven, en uw ogen omhoog opgeheven ? Tegen de Heilige Israels.” “Daarom, ziet, Ik zal hun bekend maken, op ditmaal; Ik zal hun bekend maken Mijn hand en Mijn macht; en ze zullen weten, dat Mijn naam is Heer.”

Aangaande de twee getuigen verklaart de profeet verder: “En ze hoorden een grote stem uit de hemel, die tot hen zei: Komt herwaarts op. En ze voeren op naar de hemel in de wolk; en hun vijanden aanschouwden hen.” Sedert Frankrijk krijg gevoerd heeft tegen Gods twee getuigen, zijn ze geëerd geworden gelijk nooit tevoren. In 1804 werd het Britse en Buitenlandse Bijbelgenootschap opgericht. Dit werd gevolgd door gelijksoortige genootschappen, met talrijke vertakkingen, op het vasteland van Europa. In 1816 werd het Amerikaanse Bijbelgenootschap gesticht. Toen het Britse Genootschap gevormd werd, werd

de Bijbel gedrukt en verspreid in vijftig talen. Sedert die tijd is hij in meer dan vier honderd talen en dialekten overgezet.

Gedurende de vijftig jaren, die aan het jaar 1792 voorafgingen, werd er weinig aandacht geschonken aan buitenlandse zending. Er werden geen nieuwe genootschappen gevormd, en er waren maar enkele kerken, die enige pogingen in het werk stelden om het Christendom in heidenlanden te verspreiden. Maar tegen het einde van de achttiende eeuw greep er een grote verandering plaats. De mensen voelden zich onbevredigd met de uitkomsten van het rationalisme, en beseften de noodzakelikheid van Goddelike openbaring en proefondervindelike godsdienst. Van die tijd aan ontving het werk van de buitenlandse zending een ongekende stoot.

De verbeteringen in de boekdrukkunst zijn een prikkel geworden tot bijbelverspreiding. De verbeterde middelen van kommunikatie tussen verschillende landen, het wegvallen van oude hinderpalen van vooroordeel en nationale afzondering, en het verlies van wereldlike macht door de paus van Rome, hebben de weg voor het woord Gods gebaand. Sedert enige jaren wordt de Bijbel zonder hinder in de straten van Rome verkocht, en is nu reeds naar ieder bewoond deel van de aardbol gebracht. De godloochenaar Voltaire zei eens pochend: “Ik ben er moede van te horen, dat de Christelike godsdienst door twaalf mannen is gesticht. Ik zal bewijzen, dat er maar één man nodig is, om hem te niet te doen.” Een eeuw is sedert zijn dood verlopen. Miljoenen hebben deel genomen aan de krijg tegen de Bijbel. Maar verre van vernietigd te zijn, zijn er, waar er in Voltaire’s tijd honderd waren, nu tien duizend, ja honderd duizend eksemplaren van het Boek van God. Een vroege hervormer zei, sprekende over de Christelike Kerk: “De Bijbel is een aanbeeld, dat al veel hamers versleten heeft.” De Heer zegt: “Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong, die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen. “Het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid.” “Al Zijn bevelen zijn getrouw. Ze zijn ondersteund voor altoos en in eeuwigheid.” Al wat op het gezag van de mens gebouwd wordt, wordt te niet gedaan; maar wat gegrond is op de rots van Gods onveranderlik Woord, zal in eeuwigheid bestaan.

Hoofdstuk 16 — Land van Vrijheid

Terwijl de Engelse hervormers de leerstellingen van Rome verwierpen, behielden ze desniettemin verscheidene van de vormen ervan. Dientengevolge werden er, ofschoon Rooms gezag en Roomse geloofsleer verworpen werden, niet weinige van de gebruiken en ceremonieën van die kerk in de eredienst van de Kerk van Engeland overgenomen. Men beweerde, dat die dingen geen gewetenszaken waren; dat, ofschoon ze in de Schrift niet bevolen werden, en daarom niet noodzakelik, ze toch niet wezenlik slecht waren, daar er geen verbod tegen gegeven was. Het nakomen ervan strekte ertoe om de klove, welke de hervormde kerken van Rome scheidde, toe te halen, en men beweerde, dat ze de aanname van het Protestantse geloof door Roomsen in de hand zouden werken.

Voor de konservatieven en inschikkeliken schenen deze argumenten voldoende. Doch er was een andere klasse, die er niet zo over oordeelde. Het feit, dat die gebruiken “strekten tot demping van de klove tussen Rome en de Hervorming”, was in hun oog een beslissende beweegreden tegen het aanhouden ervan. Zij beschouwden ze als kentekenen van de slavernij, waaruit ze verlost waren, en waartoe ze zich niet geneigd voelden terug te keren. Ze overlegden, dat God in Zijn Woord de bepalingen had aangegeven, volgens welke Zijn eredienst moest worden ingericht, en dat het aan mensen niet vrijstond, daar iets aan af of toe te doen. Het eigenlike be- gin van de grote afval lag in het streven om het gezag van de kerk in de plaats te stellen van het gezag van God. Rome was begonnen voor te schrijven, wat God niet verboden had, en eindigde met te verbieden, wat Hij uitdrukkelik had gelast.

Velen wensten ernstig, terug te keren tot de reinheid en eenvoudigheid, welke de eerste kerk had gekenmerkt. Ze be-schouwden vele van de gevestigde gebruiken in de Engelse Kerk als gedenktekenen van de afgodedienst, en konden zich gewetenshalve niet met zijn eredienst verenigen. Maar de kerk, ondersteund door de burgerlike overheid, wilde geen afwijking van zijn vormen gedogen. Het bijwonen van zijn godsdienstoefeningen werd door de wet geëist, en bijeenkomsten voor godsdienstige doeleinden, buiten de bij de wet bepaalde, werden verboden op straffe van inhechtenisneming, verbanning, en dood.

Bij het begin van de zeventiende eeuw verklaarde de vorst, die juist de troon van Engeland beklommen had, dat hij besloten was, de Puriteinen “te laten gehoorzamen, of . . . hen te plagen, tot ze het land verlieten, of anders nog wat ergers.” Verjaagd, vervolgd, en in de gevangenis geworpen, konden ze in de toekomst geen hoop op betere dagen zien, en velen hielden er zich van overtuigd, dat voor hen, die God wensten te dienen volgens de inspraak van hun geweten, “Engeland voor altijd had opgehouden een bewoonbare streek te zijn.” Sommigen besloten ten laatste om een schuilplaats in Holland te zoeken. Moeilikheden, verliezen, en gevangenzetting werden hun deel. Hun plannen werden verijdeld, en ze werden overgeleverd in de handen van hun vijanden. Doch standvastige volharding behaalde eindelik de overwinning, en ze vonden een schuilplaats op de vriendelike kusten van de Hollandse Republiek.

In hun vlucht hadden ze hun huizen, goederen, en middelen van bestaan achtergelaten. Ze waren vreemdelingen in een vreemd land, onder een volk, dat een andere taal sprak, en andere gebruiken had. Ze waren verplicht om de toevlucht te nemen tot nieuwe en onbeproefde hanteringen om hun brood te verdienen. Mannenvan middelbare leeftijd, die hun leven hadden doorgebracht met het bewerken van de grond, moesten nu ambachten leren. Maar ze schikten zich blijmoedig in hun lot, en verloren geen tijd door luiheid of ontevre-denheid. Ofschoon armoede hen menigmaal kwelde, dankten ze God voor de zegeningen, die Hij hun nog schonk, en vonden hun genot in het oefenen van ongehinderde geestelike gemeen-schap. “Ze wisten, dat ze pelgrims waren, en letten niet veel op die dingen, maar hieven hun ogen op naar de hemel, hun liefste land, en brachten hun gemoed tot stilte.” 1Bancroft, George, “History of

the United States of America," Deel I, Kap. 12, par. 6. 2Palfrey, J. G., "History of New England," Kap. 3, par. 43. 1Bancroft, Deel I, Kap. 12, par. 15.

Te midden van verbanning en moeite wiesen hun liefde en geloof aan. Ze vertrouwden op de beloften des Heren, en Hij beschaamde hen niet in de tijd van nood. Zijn engelen stonden hun ter zijde, om hen te bemoedigen en te steunen. En toen Gods hand hen naar de overkant van de zee scheen te wijzen, naar een land, waar ze zich een staat konden stichten, en aan hun kinderen de kostbare erfenis van godsdienstvrijheid zouden kunnen nalaten, sloegen ze zonder aarzeling het pad van de Voorzienigheid in. God had toegelaten dat beproevingen Zijn volk troffen, om hen voor te bereiden op de vervulling van Zijn genadige plannen met hen. De kerk werd vernederd, opdat hij verhoogd zou worden. God stond op het punt om Zijn macht ten behoeve ervan ten toon te spreiden, ten einde de wereld nog een verder bewijs te geven, dat Hij dezulken, die hun vertrouwen op Hem stellen, niet verlaten zal. Hij had de loop van de gebeurtenissen z— beschikt, dat de woede van de Satan en de overleggingen van boze mensen samenwerkten om Zijn eer te verhogen, en Zijn volk naar een veilige plaats te brengen. Vervolging en verbanning openden de weg tot vrijheid. Toen ze zich in het eerst verplicht zagen, om zich van de Engelse Kerk af te scheiden, verbonden de Puriteinen zich door een plechtig verbond, dat zij als Gods vrije volk "in al Zijn wegen, die ze kenden, of die hun geopenbaard zouden worden, wandelen zouden."

Dat was de ware hervormings- geest, het hoofdbeginsel van het Protestantisme. Het was met dit doel, dat de Pelgrims uit Holland vertrokken, om een tehuis in de Nieuwe Wereld te zoeken. John Robinson, hun leraar, die door omstandigheden verhinderd werd hen te vergezellen, sprak in zijn afscheidsrede de uitgewekenen aldus toe: "Broeders, binnen kort zullen we gescheiden zijn, en de Heer weet, of ik lang genoeg zal leven, om uw aangezichten weer te zien. Maar hetzij de Heer dit alzo beschikt heeft of niet, ik gelast u voor God en Zijn heilige engelen, dat ge mij niet verder zult volgen dan ik Christus nagevolgd ben. Zo God u door een ander werktuig van Zijn hand iets zou openbaren, weest dan even gereed om dit te ontvangen, als ge altijd geweest zijt om de waarheid door mijn bediening aan te nemen; want ik houd er mij van verzekerd, dat de Heer in Zijn heilig Woord nog meer waarheid en licht heeft, die Hij wil laten doorbreken."

"Wat mijzelf betreft, ik kan de toestand van de hervormde kerken niet genoeg betreuren, die op godsdienstig gebied tot een punt gekomen zijn, en voor het tegenwoordige niet verder willen gaan dan de bewerkers van hun hervorming. De Lutheranen kunnen er niet toe gebracht worden om verder te gaan dan hetgeen Luther kende; ... en de Calvinisten blijven steken, gelijk gij ziet, waar ze gelaten zijn door die grote man Gods, die echter nog niet alle dingen inzag. Dit is een betreurenswaardige toestand; want ofschoon ze in hun tijd brandende en schijnende lichten waren, zijn ze toch niet in de gehele raad Gods ingedrongen; maar, leefden ze nu, ze zouden even gewillig zijn om verder licht aan te nemen, als ze het waren om dat te ontvangen, hetwelk hun in het eerst geschonken werd."

“Gedenkt aan het verbond van uw kerk, waarbij gij zijt overeen gekomen om te wandelen in al de wegen des Heren, die u bekend zijn gemaakt, of bekend gemaakt zullen worden. Gedenkt aan uw belofte en uw verbond met God en met elkander, om aan te nemen alle licht en waarheid, die u geopenbaard zullen worden uit Zijn geschreven Woord; maar ik smeek u, neemt u tevens in acht, wat ge als waarheid ontvangt, en bepeinst het en vergelijkt het met andere teksten, v——r ge het aanneemt; want het is niet mogelik, dat de Christelike wereld zo kortelings uit zulk een dichte antichristelike duisternis komen, en er onmiddellik volmaakte kennis voortbreken zou. “1

Het was het verlangen naar vrijheid van geweten, dat de Pelgrims aanspoorde om de gevaren van de lange zeereis te trotseren, de moeilikheden en gevaren van de wildernis te verdragen, en onder Gods zegen op de kusten van Amerika het fondament voor een machtig volk te leggen. Toch, eerlik en godvrezend schoon ze waren, verstonden de Pelgrims het grote grondbeginsel van godsdienstige verdraagzaamheid nog niet. De vrijheid, waar ze zoveel voor opofferden, om die voor zichzelven te verzekeren, waren ze niet in gelijk mate bereid ook aan anderen toe te staan. “Zeer weinigen, zelfs van de voornaamste denkers en zedemeesters van de zeventiende eeuw, hadden een juiste opvatting van dat grootse beginsel, uitvloeisel van het Nieuwe Testament, dat God erkent als de enige rechter van het geloof van mensem” De leer, dat God aan de kerk het recht heeft toevertrouwd om over het geweten te heersen, en ketterij te omschrijven en te straffen, is een van de diepst gewortelde pauselike dwalingen. Terwijl de hervormers de leer van Rome verwierpen, waren ze niet volkomen vrij van zijn onverdraagzame geest. De grote duisternis, waarin het pausdom gedurende de lange eeuwen van zijn regering de gehele Christenheid had gehuld, was zelfs nu nog niet geheel en al verdwenen. Een van de eerste predikanten in de kolonie aan de Massachusetts Haai sprak: “Het was verdraagzaamheid, die de wereld antichristelik maakte; en de kerk heeft nooit schade geleden door het bestraffen van ketters.” De kolonisten namen de regel aan, dat alleen de leden van de kerk stem zouden hebben in de burgerlike regering. Er werd een soort van staatskerk gevormd ; van al het volk werd een bijdrage tot onderhoud van de geestelikheid geëist, en de magistraten kregen last om ketterij te onderdrukken. Aldus kwam de burgerlike macht in handen van de kerk. Het duurde niet lang, voordat deze maatregelen tot het onvermijdelik gevolg ervan leidden,— namelik vervolging.

Elf jaren na het vestigen van de eerste kolonie kwam Roger Williams naar de Nieuwe Wereld over. Evenals de eerste pelgrims kwam hij om godsdienstige vrijheid te genieten; maar ongelijk aan hen, zag hij in,— wat zo weinigen in zijn tijd nog gezien hadden — dat deze vrijheid het onvervreemdbare recht van allen was, wat hun geloof ook zijn mocht. Hij was een ernstige zoeker naar waarheid, en hield het met Robinson voor onmogelik, dat al het licht uit Gods woord reeds ontvangen was. Williams “was de eerste persoon in de moderne Christenheid, die de burgerlike regering op de leer van gewetensvrijheid en de gelijkheid van denkbeelden voor de wet wilde doen berusten.” Hij verklaarde, dat het de plicht van de magistraat was, om misdaden tegen te gaan, maar geenszins om het geweten aan banden te

leggen. “Het publiek of de magistraten mogen beslissen,” zei hij, “wat de mens aan zijn evenmens verschuldigd is; maar wanneer ze trachten de plichten van de mens jegens God voor te schrijven, gaan ze hun roeping te buiten, en kan er geen veiligheid zijn; want het is duidelik, dat indien de magistraat die macht bezit, hij heden het ene stel meningen of geloofspunten kan voorschrijven, en morgen een ander, gelijk in Engeland gedaan is door onderscheidene koningen en koninginnen, en dooide verschillende pausen en raadsvergaderingen in de Roomse Kerk; waardoor het geloof een grote verwarring zou worden.”

Het bijwonen van de diensten van de erkende kerk werd cp straffe van boete of gevangenschap verplichtend gemaakt. “Williams keurde de wet af; de slechtste bepaling in het Engelse wetboek was die, welke slechts het bij wonen van de parochie-kerk verplichtend maakte. Mensen te dwingen, zich met diegenen te verenigen, die een ander geloof waren toegedaan, beschouwde hij als een openlike verkrachting van hun natuurlike rechten; de ongodsdienstigen en onwilligen naar de publieke eredienst te drijven, scheen huichelarij eisen te zijn. . . . ‘Niemand,’ zei hij, ‘behoorde tegen zijn eigen toestemming in gedwongen te worden om aan eredienst deel te nemen, of enige eredienst te handhaven.’ ‘Hoe!’ riepen zijn tegenstanders, verbaasd over zijn stellingen, uit, ‘is de arbeider zijn loon niet waardig?’ ‘Ja,’ antwoordde hij, ‘van degenen, die hem huren.’ “

Roger Williams was geëerd en bemind als een getrouw prediker, een man van buitengewone begaafdheid, van onwankelbare rechtschapenheid en ware milddadigheid; toch kon men zijn standvastige weigering om het recht van de burgerlike magistraten op gezag over de kerk te erkennen, en zijn eis om godsdienstvrijheid te hebben, niet dulden. Men zei, dat de toepassing van deze nieuwe leer “de grondslagen van de staat en het bestuur van het land omverwerpen zou.” Hij werd veroordeeld tot verbanning uit de kolonieën, en moest eindelik, om gevangenneming te voorkomen, in de koude en de stormen van de winter naar de wilde wouden vluchten.

“Veertien weken achtereen,” zei hij, “werd ik in een guur jaargetijde heen en weer gejaagd, en wist niet wat brood of een bed betekende.” “Maar de raven voedden me in de wildernis;” en een holle boom diende hem dikwels tot schuilplaats. Aldus zette hij zijn pijnlike vlucht voort door de sneeuw en de ongebaande bossen, totdat hij een schuilplaats vond bij een Indiaanse stam, wier vertrouwen en genegenheid hij won, terwijl hij hen de waarheden van het evangelie trachtte te leren. Na maanden van afwisseling en ronddolen, geraakte hij eindelik aan de kusten van de Narragansett Baai, waar hij de grond legde van de eerste staat van de nieuwere tijd, die in de volste zin van het woord het recht van godsdienstvrij- heid erkende. Het grondbeginsel van Roger Williams’ kolonie was “dat iedereen het recht zou hebben om God te dienen volgens het licht van zijn eigen geweten.” Zijn kleine staat, Rhode Island, werd het toevluchtsoord voor onderdrukten, en groeide aan en bloeide, totdat de grondbeginselen ervan — burgerlike en godsdienstige vrijheid — de hoekstenen van de Amerikaanse Republiek werden.

In dat uistekende, oude dokument, hetwelk de voorvaderen van het Amerikaanse volk als de uiteenzetting van hun rechten erkenden — de Onafhankelikheidsverklaring — zeiden ze: “Wij houden het ervoor, dat deze waarheden zichzelve bewijzen, dat alle mensen gelijk geschapen zijn, dat ze door hun Schepper met zekere onvervreemdbare rechten zijn toegerust, dat daaronder begrepen zijn het leven, de vrijheid, en het zoeken naar geluk.” En de Konstitutie waarborgt in de duidelikste bewoordingen de onschendbaarheid van het geweten: “Er zal nimmer enige proeve van godsdienstige overtuiging verlangd worden als bewijs van bevoegdheid voor enige publieke betrekking onder de Verenigde Staten.” “Het Kongres zal geen wet maken, waarbij godsdienst wordt vastgesteld, of de vrije uitoefening daarvan verboden.”

“Zij,die de Konstitutie opstelden,erkenden het eeuwige grondbeginsel, dat de betrekking van de mens tot zijn God boven menselike wetgeving staat, en dat zijn vrijheid van geweten hem niet ontzegd kan worden. Er was geen redenering toe n—dig om deze waarheid vast te stellen; wij zijn er ons in ons eigen gemoed van bewust. Het is dit bewustzijn, dat zoveel martelaren te midden van folteringen en vlammen heeft staande gehouden, ten spijte van menselike wetten. Ze gevoelden, dat hun plicht jegens God boven menselike vorderingen stond, en dat geen mens het recht had om macht uit te oefenen over hun geweten. Het is een ingeboren beginsel, dat door niets kan vernietigd worden.” Toen de tijding zich door de landen van Europa verspreidde, dat er een land was, waar iedereen de vruchten van zijn eigen arbeid kon genieten, en de overtuiging van zijn geweten volgen mocht, stroomden er duizenden naar de kusten van de Nieuwe Wereld. De kolonieën vermeerderden zich snel. “Massachusetts bood in een biezondere wet, op kosten van het publiek, welkom en hulp aan Christenen van alle nationaliteiten, die over de Atlantiese Oceaan wensten te vluchten ‘om te ontkomen aan oorlogen, of hongersnood, of onderdrukking van hun vervolgers.’ Aldus werden de vluchtelingen en verstotelingen door de wet de gasten van het gemenebest gemaakt.” Binnen twintig jaren na het eerste landen te Plymouth, hadden zich even zoveel duizenden Pelgrims in Nieuw-Engeland nedergezet.

Om het doel, dat ze zich voorstelden, te bereiken, “waren ze tevreden met slechts het allernodigste te verdienen door een leven van spaarzaamheid en vlijt. Ze eisten niets van de grond, dan hetgeen ze redelikerwijze als loon voor hun werk konden verwachten. Geen gulden visioen wierp een bedriege- like stralekrans over hun pad. ... Ze waren tevreden met de langzame doch zekere vooruitgang van hun sociale staatkunde. Ze verduurden geduldig de ontberingen van de wil-dernis, en bevochtigden de vrijheidsboom met hun tranen en het zweet van hun aanschijn, totdat hij diep wortel schoot in het land.”De Bijbel werd voor het fondament van geloof, de bron van wijsheid, en de grondwet van vrijheid gehouden. De beginselen ervan werden ijverig onderwezen in de ouderlike woning, in de school en in de kerk, en de vruchten daarvan openbaarden zich in nijverheid, goed verstand, reinheid en matigheid. Men kon jaren lang in de Puriteinse nederzettingen doorbrengen “zonder een dronkaard te zien, een vloek te horen, of een bedelaar te ontmoeten.” Alles toonde aan, dat de

grondbeginselen van de Bijbel de zekerste waarborgen van nationale grootheid zijn. De zwakke en afgezonderde kolonieën groeiden aan tot een Unie van machtige Staten; en de wereld aanschouwde met verwondering de vrede en voorspoed van "een kerk zonder paus, en een staat zonder koning."

Doch voortdurend groeide het aantal aan van hen, die zich tot de kusten van Amerika aangetrokken gevoelden, aangespoord door beweegredenen, die zeer verschillend waren van die van de eerste Pelgrims. Ofschoon primitief geloof en reinheid een grote en vormende kracht uitoefenden, toch werd de invloed hiervan kleiner en kleiner, naarmate het aantal aanwies van hen, die slechts naar wereldsvoordeel zochten. Het reglement, dat door de eerste kolonisten aangenomen was, om alleen leden van de kerk stemrecht te geven, of toe te staan, een ambt te bekleden in de burgerlike regering, leidde tot uiterst verderfelike gevolgen. Deze maatregel was genomen als een middel om voor de reinheid van de staat te waken; maar het gevolg ervan was het bederf van de kerk.

Daar godsdienstige belijdenis de voorwaarde was van stemrecht en ambtsbekleding, sloten velen, wier enige beweegreden een wereldse gedragslijn tot drijfveer had, zich aan de kerk aan, zonder dat hun hart veranderd was. Aldus was het, dat de kerken voor een groot deel uit onbekeerde personen bestonden; en zelfs onder de geesteliken waren er, die niet alleen dwaalleringen geloofden, maar de vernieuwende kracht van de Heilige Geest niet kenden. Op die wijze traden opnieuw de slechte gevolgen aan het licht, die zo menigmaal in de kerkgeschiedenis zijn opgemerkt sedert de dagen van Kon- stantijn tot op de tegenwoordige tijd, van pogingen om de kerk op te bouwen met behulp van de staat, of de hulp van de wereldlike macht in te roepen tot steun van het evangelie van Hem, Die verklaarde: "Mijn koninkrijk is niet van deze wereld." Vereniging van kerk met staat, in wat geringe mate ook, brengt in werkelikheid de kerk slechts nader tot de wereld, al schijnt het ook, of de wereld er nader tot de kerk door wordt gebracht.

Het grote beginsel, dat door Robinson en Roger Williams op zo waardige wijze werd bepleit, dat de waarheid zich ont-wikkelen moet, en dat de Christen klaar behoort te staan om al het licht aan te nemen, dat uit Gods heilig woord hem toe- sehijnt, werd door hun nakomelingen uit het oog verloren. De Protestantse kerken van Amerika — en die van Europa evenmin,— welke zo hogelik bevoorrecht waren door het ontvangen van de zegeningen van de Reformatie, maakten geen vorderingen op het pad van hervorming. Ofschoon er van tijd tot tijd wel enkele getrouwe mannen opstonden, die nieuwe waarheden verkondigden, en langgekoesterde dwalingen blootlegden, stelde zich de meerderheid, gelijk de Joden in Christus' tijd, of de pausgezinden in Luthers dagen, tevreden met te geloven wat hun vaders geloofd, en te leven, zoals die geleefd hadden. Daarom ontaardde de godsdienst weer in vormelikheid; en dwalingen en bijgelovigheden, welke men afgelegd zou hebben, indien de kerk voort was gegaan te wandelen in het licht van Gods Woord, werden aangehouden en gekoesterd. Aldus stierf de geest, die door de Hervorming was aangewakkerd, langzamerhand uit, totdat er bijna evenveel behoefte aan hervorming in de Protestantse kerken bestond, als in

de Roomse kerk in Luthers tijd. Er bestond dezelfde wereldsgezindheid en geestelike doodsheid, een gelijk ontzag voor de meningen van mensen, en in de plaats stelling van menselike theorieën voor hetgeen Gods Woord leert.

De grote verspreiding van de Bijbel in het eerste deel van de negentiende eeuw, en het heldere licht, dat dientengevolge de wereld bescheen, werd niet gevolgd door een gelijkstandige voortuitgang in kennis van de geopenbaarde waarheid, of in godsdienst, uit ondervinding verkregen. Satan kon niet, als in vroegere eeuwen, Gods woord van de mens weghouden; het was binnen ieders bereik gebracht; maar om desniettemin zijn doel te bereiken, leidde hij er velen toe, er slechts weinig op te letten. De mensen verwaarloosden het onderzoek van de Schrift, en gingen daarom voort met valse verklaringen aan te nemen en leerstellingen te omhelzen, die geen grond in de Bijbel hadden.

De mislukking van zijn pogingen om de waarheid door vervolging uit te roeien ziende, had Satan andermaal toevlucht genomen tot het plan van minnelike schikking, dat tot de grote afval en de ontwikkeling van de Kerk van Rome aanleiding gegeven had. Hij had er Christenen toe gebracht om zich nu wel niet met heidenen, maar met dezulken te verbinden, die zich door hun toewijding aan de dingen van deze wereld even wezenlik afgodedienaars hadden bewezen, als zij, die gegoten beelden aanbaden. En de uitslag van die vereniging was nu niet minder verderfelik dan in vorige eeuwen; trots en overdaad werden onder de schijn van godsdienst toegelaten, en bederf sloop de kerken binnen. Satan ging voort met de leringen van de Bijbel te verdraaien, en overleveringen, die berekend waren om miljoenen ten verderve te leiden, schoten diepe wortel. De kerk ondersteunde en verdedigde de overleveringen, in plaats van te strijden voor "het geloof, dat eenmaal aan de heiligen overgeleverd is." Aldus werden de beginselen verlaagd, voor welke de hervormers zoveel gedaan en geleden hadden.

Hoofdstuk 17 — Voorlopers van de Morgen

Een van de ernstigste en toch ook heerlikste waarheden, die in de Bijbel geopenbaard worden, is die van Christus' wederkomst, om het grote werk van de verlossing te voltooien. In Gods pelgrimsvolk, dat zo lange tijd "het land en de schaduw des doods" tot woonplaats heeft gehad, wordt een kostbare, vreugdevolle hoop opgewekt door de belofte van de verschijning van Hem, die is "de opstanding en het leven," om "Zijn verbannenen weder te huis te brengen. " De leer van de wederkomst is de ware sleutel tot de Heilige Schriften. Sedert de dag, toen het eerste mensepaar zich met droevige tred van Eden afkeerde, hebben de kinderen des geloofs gewacht op het komen van Hem, Die beloofd was, om de macht van de verdelger te verbreken, en hen terug te voeren tot het verloren Paradijs. De heiligen van de oude dag zagen uit naar de komst van de Messias in heerlikheid, als de vervulling van al hun verwachting. Aan Henoch, pas de zevende in de lijn van de nakomelingen van hen, die in Eden gewoond hadden, hem, die drie eeuwen lang met God op de aarde wandelde, werd het vergund om van verre de komst van de Verlosser te aanschouwen. "Ziet," zo verklaarde hij,

"de Heer is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen." De aartsvader Job riep in de nacht van zijn beproeving met ongeschokt vertrouwen uit: "Want ik weet, dat mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste (in het einde) over het stof opstaan; ... uit mijn vlees zal ik God aanschouwen, dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde."

Christus' komst, met welke de heerschappij der gerechtigheid een aanvang nemen zal, heeft de gewijde schrijvers de verhevenste en meest bezielde woorden doen uiten. De dichters en profeten van de Bijbel hebben die komst beschreven in woorden, gloeiend van hemels vuur. De psalmist bezong de macht en majesteit van Israels Koning: "Uit Zion, de volkomenheid der schoonheid, verschijnt God blinkende. Onze God zal komen, en zal niet zwijgen. . . . Hij zal roepen tot de hemel van boven, en tot de aarde, om Zijn volk te richten." "Dat de hemelen zich verblijden, en de aarde zich verheuge, . . . voor het aangezicht des Heren; want Hij komt, want Hij komt, om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten met gerechtigheid, en de volken met Zijn waarheid."

De profeet Jesaja sprak: "Waakt op en juicht, gij, die in het stof woont! want uw dauw zal zijn als een dauw der moeskruiden, en het land zal de overledenen uitwerpen." "Uw doden zullen leven, ook mijn dood lichaam, ze zullen opstaan." "Hij zal de dood verslinden tot overwinning, en de Here Here zal de tranen van alle aangezichten afwissen; en Hij zal de smaadheid van Zijn volk van de ganse aarde wegnemen; want de Heer heeft het gesproken. En men zal te dien dage zeggen: Ziet, deze is onze God; we hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken. Deze is de Heer; we hebben Hem verwacht; we zullen ons verheugen en verblijden in Zijn zaligheid."

En Habakuk, in een heilig visioen verzonken, aanschouwde Zijn verschijning. "God kwam van Theman, en de Heilige van de berg Paran. Sela. Zijn heerlikheid bedekte de hemelen, en het aardrijk was vol van Zijn lof. En er was een glans als van het licht." "Hij stond, en mat de aarde; Hij zag toe, en maakte de heidenen los, en de gedurige bergen zijn verstrooid geworden; de heuvelen der eeuwigheid hebben zich gebogen; de gangen der eeuw zijn Zijne." "Gij reedt op Uw paarden, Uw wagens waren heil." "De bergen zagen U, en leden smart; ... de afgrond gaf zijn stem; hij hief zijn zijden op in de hoogte. De zon en de maan stonden stil in hun woning; met het licht gingen Uw pijlen daarhenen, met glans Uw bliksemende spies." "Gij toogt uit tot verlossing van Uw volk, tot verlossing met Uw gezalfde."

Toen de Heiland op het punt stond om van Zijn discipelen gescheiden te worden, troostte Hij hen in hun droefheid met de verzekering, dat Hij weder zou komen: "Uw hart worde niet ontroerd." "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen." "Ik ga heen om u plaats te bereiden. En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weder, en zal u tot Mij nemen." "De Zoon des mensen zal komen in Zijn heerlikheid, en al de heilige engelen met Hem. Dan zal Hij zitten op de troon van Zijn heerlikheid, en v——r Hem zullen al de volken vergaderd worden." De engelen, die na Christus' hemelvaart op de Olijfberg

achterbleven,herhaalden de belofte van Zijn wederkomst aan de discipelen: “Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren. “ En de apostel Paulus, sprekende door de ingeving van de Geest, getuigde: “Want de Heer zelf zal met een geroep, met de stem van de archangel, en met de bazuin Gods nederdalen van de hemel.” De ziener van Patmos zegt: “Ziet, Hij komt met de wolken, en alle oog zal Hem zien.”

Aan Zijn wederkomst verbindt zich de heerlikheid van die “wederoprichting van alle dingen, die God gesproken heeft door de mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuw.” Dan zal de langgerekte heerschappij van het kwaad verbroken worden; “de koninkrijken van de wereld zijn geworden onzes Heren en van Zijn Christus; en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigeheid.” “De heerlikheid des Heren zal geopenbaard worden, en alle vlees tegelijk zal het zien.” “De Here Here zal gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor al de volken.” “Hij zal zijn een heerlike kroon en tot een sierlike krans voor de overgeblevenen van Zijn volk.” Het is in die tijd, dat het langverwachte koninkrijk des vredes onder de ganse hemel zal opgericht worden. “De Heer zal Zion troosten; Hij zal troosten al haar woeste plaatsen, en Hij zal haar woestijn maken als Eden, en haar wildernis als de hof des Heren.” “De heerlikheid van Libanon is haar gegeven, het sieraad van Karmel en Saron.” “Tot u zal niet meer gezegd worden: De verlatene; en tot uw land zal niet meer gezegd worden: Het verwoeste; maar gij zult genoemd worden: Mijn lust is aan haar! en uw land: Het getrouwde.” “Gelijk de bruidegom vrolik is over de bruid, alzo zal uw God over u vrolik zijn.”

De komst des Heren is te allen tijde de verwachting van Zijn getrouwe volgelingen geweest. De belofte van. de Heiland, dat Hij wederkomen zou, bij het scheiden op de Olijfberg gedaan, verlichtte de toekomst van Zijn volgelingen, vervulde hun harten met een vreugde en hoop, die door verdriet niet uitgedoofd, en door beproevingen niet verflauwd kon worden. Te midden van lijden en vervolging was “de verschijning van de grote God en onze Zaligmaker Jezus Chris-tus” “de zalige hoop.” Toen de Christenen te Thessalonica met droefheid vervuld waren bij het begraven van hun geliefden, die ze gehoopt hadden dat leven zouden om de wederkomst van de Heer te aanschouwen, wees Paulus, hun leraar, hen op de opstanding, die plaats hebben zou bij de wederkomst van de Heiland. Dan zouden de doden in Christus opstaan, en tezamen met de levenden opgenomen worden in de wolken, de Heer te gemoet in de lucht. “En alzo,” zei hij, “zullen we altijd met de Heer wezen. Zo dan, vertroost elkander met deze woorden.”

Op het rotsachtige Patmos hoort de geliefde discipel de belofte, “Ja, Ik kom haastiglik,” en zijn antwoord vol verlangen geeft uiting aan de bede van de kerk gedurende zijn pelgrimstocht: “Ja kom, Heer Jezus.” Uit de gevangenis, van de brandstapel, van het schavot, waar heiligen en martelaren getuigenis hebben afgelegd voor de waarheid, klinken door de eeuwen heen de uitingen van hun geloof en hoop. Een van deze Christenen zegt: “Verzekerd zijnde van Christus’ persoonlike opstanding, en dientengevolge van hun eigen bij Zijn komst, verachtten ze om die reden de dood, en werden bevonden er boven verheven te zijn.” Ze

waren gewillig, de groeve in te gaan, opdat ze er “vrijgemaakt uit zouden opstaan.” Ze zagen uit naar de “komst des Heren op de wolken des hemels met de heerlikheid van Zijn Vader,” “de rechtvaardigen de tijden van het koninkrijk toebrengende.”

De Waldenzen hielden zich aan hetzelfde geloof. Wycliffe zag uit naar de verschijning van de Verlosser als de hoop van de kerk. Luther verklaarde: “Ik houd er mij inderdaad van overtuigd, dat de Oordeelsdag geen volle drie honderd jaren meer in de toekomst is. God wil en kan deze zondige wereld niet veel langer verdragen.” “De grote dag nadert, waarin het koninkrijk der gruwelen zal omvergeworpen worden.” “Deze oude wereld is niet ver meer van zijn einde af,” zei Melanchton. Calvijn nodigt de Christenen uit om “niet te aarzelen, maar naar de dag van Christus’ toekomst te verlangen als naar de heerlikste van alle gebeurtenissen,” en verklaart dat “het ganse geslacht van de getrouwen die dag in het oog zal houden.” “We moeten naar Christus hongeren,” zegt hij, “we moeten zoeken en overleggen, tot het aanbreken van die grote dag, in welke onze Heer de heerlikheid van Zijn koninkrijk ten volle openbaren zal.” “Heeft onze Heer Jezus ons vlees niet met zich in de hemel opgenomen?” zei Knox, de Schotse hervormer, “en zal Hij niet wederkomen? We weten, dat Hij wederkomen zal, en dat met spoed.” Ridley en Latimer, die hun leven gaven voor de waarheid, zagen in het geloof naar de wederkomst van de Heer uit. Ridley schreef: “Zonder twijfel komt de wereld spoedig — dit geloof ik, en daarom zeg ik het — tot zijn einde. Laat ons met Johannes, de knecht des Heren, in onze harten roepen tot onze Heiland Jezus Christus: Kom, Heer Jezus, kom.” “De gedachte van de wederkomst des Heren,” zei Baxter, “is mij zeer zoet en vreugdevol.”

“Het werk des geloofs en het karakter van Zijn heiligen is, naar Zijn verschijning te verlangen, en naar de zalige hoop uit te zien.” “Indien de dood de laatste vijand is, die bij de opstanding te niet gedaan zal worden, kunnen we daaruit leren, hoe ernstig de gelovigen behoorden te verlangen naar en bidden om de wederkomst van Christus, wanneer deze algehele en laatste overwinning zal worden behaald.” Dit is de dag, waarnaar alle gelovigen behoorden te verlangen, waarop ze behoorden te hopen en te wachten, als zijnde de vervulling van het werk van hun verlossing, en van al hun wensen en het streven van hun zielen. “Verhaast, O Heer, deze zalige dag!” Zodanig was de hoop van de apos- toliese kerk, van de “kerk in de woestijn,” en van de hervormers.

De profetieën voorzeggen niet alleen de wijze en het doel van de wederkomst van Christus, maar geven tekenen aan, waaraan de mensen kunnen weten, dat die nabij is. Jezus zegt: ” Er zullen tekenen zijn in de zon, en maan, en sterren.” “De zon zal verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren van de hemel zullen daaruit vallen, en de krachten van de hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zullen zij de Zoon des mensen zien, komende in de wolken, met grote kracht en heerlikheid.” De Ziener be-schrijft op de volgende wijze de eerste tekenen, die aan de wederkomst voorafgaan: “Er werd een grote aardbeving; en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed.”

Deze tekenen werden gezien v——r het begin van de negentiende eeuw. Deze profetie vervullend, had er in het jaar 1755 de vreselikste aardbeving plaats, die ooit te boek gesteld is. Ofschoon gewoonlik bekend als de aardbeving van Lissabon, strekte hij zich uit over het grootste deel van Europa, Afrika, en Amerika. Hij werd gevoeld in Groenland, in West-Indië, op het eiland Madeira, in Noorwegen en Zweden, Groot-Britannië en Ierland. Hij strekte zich uit over een afstand van niet minder dan vier miljoen vierkante mijlen. In Afrika was de schok bijna even hevig als in Europa. Een groot gedeelte van Algiers werd verwoest; en op een kleine afstand van Marocco werd een dorp, acht tot tien duizend bewoners bevattende, bedolven. Een hoge vloedgolf sloeg over de kust van Spanje en Afrika, verzwolg er een aantal steden, en richtte grote verwoesting aan.

Het was in Spanje en Portugal, dat de schok zich in zijn grootste hevigheid deed gevoelen. Te Cadiz werd de inko-mende vloedgolf gezegd zestig voet hoog geweest te zijn. Bergen, "sommige van de hoogste in Portugal, werden heftig geschud, als het ware op hun grondslagen; enkele ervan open-den zich in hun kruinen, die op wondervolle wijze gespleten en gescheurd werden, terwijl grote blokken ervan in de onderliggende valleien werden geslingerd. Ook verhaalt men, dat deze bergen vlammen braakten."

Te Lissabon "werd een geluid als van onderaardse donder vernomen, en onmiddellik daarop wierp een geweldige schok het grootste deel van die stad omver. In omtrent zes minuten kwamen er zestig duizend personen om. De zee ebde eerst, en legde de zandbank droog, maar vloeide daarna weer terug, en steeg vijftig voeten of meer boven de gewone waterlijn." "Onder andere merkwaardige gebeurtenissen die te Lissabon gedurende de ramp plaats vonden, was het inzakken van de nieuwe kade, die geheel en al van marmer gebouwd was, en een ontzettende som gelds gekost had. Een grote menigte mensen had zich daar verzameld om er veilig te zijn, als zijnde een plaats, waar het vallende puin hen niet bereiken kon; doch plotseling zakte de kade met al de mensen erop weg, en geen van de lijken kwam ooit weer boven."

"De schok" van de aardbeving "werd onmiddellik gevolgd door het invallen van iedere kerk en ieder klooster, bijna al de grote en publieke gebouwen, en meer dan een vierde deel van de huizen. Ongeveer twee uren later brak er in verschillende wijken brand uit, die bijna drie dagen lang met zulk een hevigheid woedde, dat de stad volkomen vernield werd. De aardbeving vond plaats op een heilige dag, toen de kerken en kloosters vol mensen waren, van welke er slechts weinigen ontkwamen." "De angst van het volk ging alle beschrijving te boven. Niemand weende; het was te erg om er tranen bij te storten. Ze liepen heen en weer buiten zich- zelven van ontzetting en verwondering, en sloegen op hun aangezichten en borsten, uitroepende, 'Misericordia! het einde van de wereld is gekomen!' Moeders vergaten hun kinderen, en liepen rond, met kruisbeelden beladen. Ongelukkig vloden er velen naar de kerken om bescherming te zoeken; maar tevergeefs werd het sakrament ten toon gesteld; tevergeefs omvatten de arme mensen de altaren; beelden, priesters en volk werden samen in

de algemene ondergang bedolven.” Men veronderstelt, dat er op die noodlottige dag negentig duizend mensen zijn omgekomen.

Vijf en twintig jaren later verscheen het volgende teken, dat in de profetie genoemd wordt — het verduisteren van de zon en de maan. Wat dit meer opvallend maakte, was het feit, dat de tijd van de verschijning ervan met zekerheid was aangeduid. In het gesprek, dat de Heiland met Zijn discipelen op de Olijfberg had, noemde Hij, na het lange tijdperk van de verdrukking van de kerk beschreven te hebben — de 1260 jaren van de pauselike vervolging, aangaande welke Hij beloofd had, dat de verdrukking verkort zou worden — op de volgende wijze zekere gebeurtenissen op, welke aan Zijn komst vooraf zouden gaan, de tijd vaststellende, waarop de eerste ervan gezien zou worden: “In die dagen, na de verdrukking, zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven.” De 1260 dagen, of jaren, eindigden in 1798. Een kwart eeuw tevoren had de vervolging bijna geheel en al opgehouden. Dadelik na die vervolging moest, volgens de woorden van Christus, de zon verduisterd worden. Op de 19de Mei 1780 werd deze profetie vervuld.

“Bijna, indien niet volstrekt alleen, als het geheimzinnigste en tot heden toe niet uitgelegde natuurverschijnsel in zijn soort, . . . staat de donkere dag van de 19de Mei 1780,— een geheel onverklaarbare verduistering van de gehele zichtbare hemel en dampkring in NieuwEngeland.” Een ooggetuige, die in Massachusetts woonde, beschrijft de gebeurtenis in de volgende woorden;“In de morgen ging de zon helder op, maar werd al spoedig door wolken bedekt. De wolken werden donker, en niet lang daarna zwart en onheilspellend, er begon weerlicht te schieten, donderslagen werden gehoord, en er viel een weinig regen. Tegen negen uur werden de wolken dunner, en schenen koperkleurig, en de grond, de rotsen, bomen, gebouwen, het water en de mensen, alles veranderde door dit vreemde, nare licht. Een paar minuten later spreidde zich een zware, donkere wolk over de gehele lucht met uitzondering van een smalle zoom aan de horizon uit, en werd het z— donker als gewoonlik tegen negen uur op een zomeravond. . . .

“Vrees, angst en ontzetting begon de gemoederen van de mensen te vervullen. Vrouwen stonden aan hun deur het donkere landschap aan te staren; mannen kwamen terug van hun veldarbeid; de timmerman verliet zijn gereedschap, de smid zijn fornuis, de winkelier zijn toonbank. Men liet de scholen uitgaan, en bevend vluchtten de kinderen naar huis. Reizigers hielden stil aan de eerste boerewoning. ‘Wat gaat er gebeuren?’ was de vraag op ieders lippen en in ieders hart. Het scheen of er een orkaan over het land zou gaan, of dat de dag van het einde van alle dingen gekomen was.

“Er werden kaarsen aangestoken, en haardvuren brandden helder als op avonden zonder maan in de herfst. . . . Het pluimvee ging op stok, en ging slapen, het grootvee verzamelde zich bij het hek van de weide en loeide, de kikvorsen kwaakten, de vogels zongen hun avondlied, en de vleermuizen begonnen rond te vliegen. De mens echter wist dat het geen wezenlike nacht was. . . .“Dr. Nathanael Whittaker, de predikant van de Tabernakel kerk te

Salem, hield godsdienstige bijeenkomsten in zijn zaal, en hield een predikatie, waarin hij de duisternis bovennatuurlik verklaarde te zijn. Er kwamen op nog andere plaatsen vergaderingen bijeen. De teksten voor de onvoorbereide preken waren zonder onderscheid die, waarin aangegeven werd dat de duisternis in verband stond met schriftuurlike voorzeggingen. . . .

"De donkerheid was het ergst kort na elf uur." "In de meeste delen van het land was het overdag z— duister, dat de mensen de tijd noch op hun horloges, noch op hun klokken zien konden, noch ook hun huiswerk verrichten, zonder kaarsen aan te steken. . . ."De verdonkerde uitgestrektheid was buitengewoon groot. Men merkte het duister oostwaarts op tot Falmouth toe. Naar het westen strekte het zich uit tot de verste delen van Connecticut, en tot Albanië. Zuidwaarts werd de donkerheid langs de zeekust waargenomen, en noordwaarts zo ver als de Amerikaanse nederzettingen zich uitstrekken."

De dichte duisternis van de dag werd een uur of twee v——r het vallen van de avond gevolgd door een gedeeltelik heldere lucht, en de zon vertoonde zich, hoewel nog door een zwarte, zware mist heen. "Nadat de zon ondergegaan was, trok de lucht weder toe, en werd het zeer snel donker." "Ook was de duisternis van de nacht niets minder ongewoon en schrikaanjagend dan die van de dag; ofschoon de maan bijna vol was, kon geen enkel voorwerp onderscheiden worden dan bij het een of ander kunstlicht, hetgeen, van uit de naburige huizen of andere plaatsen gezien, door een soort van Egyptiese duisternis scheen heen te komen, waardoor de stralen nauwe- liks heendringen konden." Een ooggetuige van het toneel zei: "Ik kon op het ogen- blik niet anders denken, dan dat, als ieder lichtgevend lichaam in het heelal in ondoordringbare duisternis gehuld, of vernietigd was geweest, de donkerheid niet groter had kunnen zijn." Ofschoon de maan die nacht om 9 uur vol was, "had dit niet de minste invloed om de doodse schaduwen te doen wijken." Na middernacht verdween de duisternis, en geleek de maan, toen die in het eerst zichtbaar werd, op bloed.

De 19de Mei 1780 staat in de geschiedenis bekend als "De Donkere Dag." Sedert de tijd van Mozes is er van geen duisternis gehoord, welke in dichtheid, uitgestrektheid en duur met deze gelijk staat. De beschrijving van deze gebeurtenis, ons door ooggetuigen opgetekend, is slechts een weerklank van de woorden des Heren, vijf en twintig honderd jaren v——r hun vervulling door de profeet Joël te boek gesteld: "De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat die grote en vreselike dag des Heren komt." Christus had Zijn volk geboden, uit te zien naar de voortekenen van Zijn komst, en zich te verheugen, wanneer ze de tekenen van hun komende Koning zouden aanschouwen. "Als nu deze dingen beginnen te geschieden," zei Hij, "zo ziet omhoog, en heft uw ogen opwaarts, omdat uw verlossing nabij is." Hij wees Zijn volgelingen op het botten van de bomen in de lente, en sprak: "Wanneer ze nu uitspruiten, en gij ziet dat, zo weet ge uit uzelven, dat de zomer nabij is. Alzo ook gij, wanneer ge deze dingen zult zien geschieden, zo weet, dat het koninkrijk Gods nabij is."

Maar naarmate de geest van eenvoud en toewijding in de kerk plaats had gemaakt voor trots en vormelikheid, verkoelden de liefde voor Christus en het geloof in Zijn wederkomst. Verdiept in wereldsgezindheid en het jagen naar genot, werd het volk, dat God beleed, blind voor de aanwijzingen, die de Heiland betreffende de tekenen van Zijn verschijning had gegeven. De leer van de Wederkomst was verwaarloosd ge- worden; de bewijsplaatsen, daarop betrekking hebbende, werden onverstaanbaar gemaakt door verkeerde uitlegging, totdat het onderwerp zo goed als ontkend werd en vergeten. Voornaraelik was dit het geval in de kerken van Amerika. De vrijheid en de gemakken, door alle klassen van de maat-schappij genoten, het eerzuchtige haken naar weelde en overdaad, het toenemen van een ingespannen toewijding aan geldschrapen, het begerig streven naar populariteit en macht, die binnen iedereens bereik schenen te liggen, leidden er de mensen toe om de dingn van dit leven tot het middelpunt van hun belangen en verwachtingen te maken, en die plechtige dag, waarop de tegenwoordige loop van zaken voorbij zou gaan, ver in de toekomst te plaatsen.

Toen de Heiland Zijn volgelingen op de tekenen van Zijn wederkomst wees, voorspelde Hij de afval, die juist v——r Zijn tweede komst heersen zou. Er zouden, evenals in de dagen van Noach, de bedrijvigheid en drukte van wereldse bezigheden en het haken naar genot bestaan — kopen, verkopen, planten, bouwen, trouwen en ten huwelik uitgeven — gepaard aan het vergeten van God en het toekomende leven. Voor hen, die in deze tijd leven, is Christus' vermaning bedoeld: “Wacht uzelven, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap, en zorgvuldigheden van dit leven, en dat u die dag niet onvoorziens overkome.” “Waakt dan te aller tijd, biddende, dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen, en te staan v——r de Zoon des mensen.” De toestand van de kerk in die tijd wordt omschreven in de woorden van de Heiland in de Openbaring: “Gij hebt de naam, dat ge leeft, en ge zijt dood.” En tot hen, die niet verkiezen, uit hun zorgeloze zekerheid te worden wakker geschud, wordt de plechtige waarschuwing gericht: “Indien gij dan niet waakt, zo zal Ik over u komen als een dief, en ge zult niet weten, op wat ure Ik over u komen zal.”

Het is nodig, dat de mensen hun gevaar inzien; dat ze opgewekt worden om zich voor te bereiden op de plechtige gebeurtenissen in verband met het sluiten van de genadetijd. De profeet Gods verklaart: “De dag des Heren is groot en zeer vreselik, en wie zal hem verdragen?” Wie zal kunnen bestaan, wanneer Hij verschijnt, Die “te rein is van ogen, dan dat Hij het kwade zou zien, en de kwelling niet kan aanschouwen?” Voor hen, die uitroepen: “Mijn God, wij kennen U,” en die toch Zijn verbond hebben overtreden, en zich gehaast hebben achter een andere god; die zonden in hun harten verbergen, en de paden der ongerechtigheid liefhebben, — voor hen is de dag des Heren “duisternis, en geen licht, en donkerheid, zodat er geen glans aan zij.” “En het zal ge-schieden te dien tijde,” zegt de Heer, “Ik zal Jeruzalem met lantaarnen doorzoeken; en Ik zal bezoeking doen over de mannen, die stijf geworden zijn op hun droesem; die in hun hart zeggen: De Heer doet geen goed, en Hij doet geen kwaad.” “Want Ik zal over de wereld de boosheid bezoeken, en over de goddelozen

hun ongerechtigheid; en Ik zal de hoogmoed van de stouten doen ophouden, en de hovaardij van de tirannen zal Ik vernederen." "Noch hun zilver, noch hun goud zal hen kunnen redden," "hun vermogen zal ten roof worden, en hun huizen tot verwoesting." De profeet Jeremia roept uit met het oog op deze vreselike tijd: "Ik heb barenswee." "Ik kan niet zwijgen, want gij, mijn ziel! hoort het geluid van de bazuin en het krijgsgeschrei. Breuk op breuk wordt er uitgeroepen."

"Die dag zal een dag van verbolgenheid zijn; een dag vau benauwdheid en angst, een dag van woestheid en verwoesting, een dag van duisternis en donkerheid, een dag van de wolk en dikke donkerheid, een dag van de bazuin en het geklank." "Ziet, de dag des Heren komt, ... om het land te stellen tot verwoesting, en de zondaars daaruit te verdelgen." Ziende op die grote dag roept Gods Woord in de plechtigste en indrukwekkendste taal Zijn volk op om te ontwaken uit hun geestelike onverschilligheid, en Zijn aangezicht met berouw en verootmoediging te zoeken: "Blaast de bazuin te Zion, en roept luide op de berg van Mijn heiligheid; laat alle inwoners van het land beroerd zijn; want de dag des Heren komt, want hij is nabij." "Heiligt een vasten; roept een verbodsdag uit. Verzamelt het volk; heiligt de gemeente, vergadert de oudsten ; verzamelt de kinderkens. . . . De bruidegom ga uit zijn binnenkamer, en de bruid uit haar slaapkamer. Laat de priesters, des Heren dienaars, wenen tussen het voorhuis en het altaar." "Bekeert u tot Mij met uw ganse hart, en dat met vasten en geween, en met rouwklage. En scheurt uw hart en niet uw klederen, en bekeert u tot de Heer, uw God; want Hij is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid."

Om een volk te bereiden, dat staande zou kunnen blijven in de dag des Heren, moest er een groot hervormingswerk plaats vinden. God zag dat velen onder het volk, dat hem beleed, niet bouwden voor de eeuwigheid, en in Zijn genade wilde Hij een waarschuwende boodschap zenden om hen op te wekken uit hun gevoelloosheid, en hen te brengen tot voorbereiding op de komst van hun Heer. Van die waarschuwing wordt in Openbaring 14 melding gemaakt. Hier wordt een drievoudige boodschap voorgesteld als door hemelse wezens verkondigd, en onmiddellik gevolgd door de komst van de Zoon des mensen om de "oogst van de aarde te maaien." De eerste van deze waarschuwende bood-schappen kondigt het naderend oordeel aan. De profeet zag "een engel, vliegende in het midden van de hemel, en hij had het eeuwige evangelie, om te verkondigen aan degenen, die op de aarde wonen, en aan alle natie en geslacht, en taal en volk, zeggende met een grote stem: Vreest God, en geeft Hem heer- likheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen; en aanbidt Hem, die de hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen der wateren gemaakt heeft."

Deze boodschap wordt verklaard een deel van het "eeuwige evangelie" te zijn. Het werk van de evangelieverkondiging is niet aan engelen opgedragen, maar aan mensen toevertrouwd, Heilige engelen worden gebruikt om in dit werk de weg aan te geven, en houden toezicht over de grote bewegingen tot redding van de mensen; maar de wezenlike verkondiging van het evangelie wordt door de dienstknechten van Christus op aarde gedaan. Getrouwe mannen, gehoorzaam aan de ingevingen van Gods Geest en de leer van Zijn Woord, moesten deze

waar-schuwing aan de wereld verkondigen. Zij waren het, die acht gegeven hadden op het “vaste woord der profetie,” “het licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de morgenster opga in uw harten.” Ze hadden de kennis van God meer gezocht dan alle verborgen schatten, die “beter achtende dan de koophandel van zilver, en haar inkomst dan het uitgegraven goud.” En de Heer openbaarde aan hen de grote dingen van Zijn Koninkrijk. “De verborgenheid des Heren is voor degenen, die Hem vrezen; en Zijn verbond om hun die bekend te maken.”

Het waren niet de schoolse godgeleerden, die deze waarheid verstonden, en deel namen aan de verkondiging ervan. Waren ze getrouwe wachters geweest, die ijverig en biddend de Schriften hadden onderzocht, ze zouden het uur van de nacht geweten hebben: de profetieën zouden hun de gebeurtenissen hebben geopenbaard, die v——r de deur staan. Maar ze namen die stelling niet in, en de boodschap werd door eenvoudiger mannen gegeven. Jezus zei: “Wandelt, terwijl ge het licht hebt, opdat de duisternis u niet bevange.” Wie zich van het licht, dat God gegeven heeft, afkeren, en nalaten het te zoeken, terwijl het binnen hun bereik ligt, worden in duisternis gelaten. Maar de Heiland verklaart: “Die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben.” Wie met een bepaald voornemen tracht, Gods wil te doen, ernstig acht gevende op het licht, dat reeds gegeven is, zal groter licht ontvangen; tot die ziel zal de een of andere ster van hemelse glans gezonden worden, om hem in alle waarheid te leiden.

Ten tijde van Christus’ eerste komst hadden de priesters en [schriftgeleerden van de heilige stad, aan wie de Godspraken waren toevertrouwd, de tekenen van de tijden kunnen onderschei- den, en de komst van de Beloofde kunnen verkondigen. Micha’s profetie bepaalde Zijn geboorteplaats; Daniël gaf de tijd van Zijn komst aan. God had deze profetieën aan de Joodse leiders gegeven; er was geen verontschuldiging voor hen, indien ze niet wisten en aan het volk niet verkondigden, dat de komst van de Messias op handen was. Hun onwetendheid was het gevolg van schuldige veronachtzaming. De Joden bouwden gedenktekenen voor de profeten Gods, die gedood waren geworden, terwijl ze door hun ontzag voor de groten van de aarde eer bewezen aan de dienstknechten van Satan. In hun eerznchtig streven naar een plaats en macht onder de mensen verzonken, verloren ze de Goddelike eerbe- toningen uit het oog, die hun door de Koning des hemels werden aangeboden.

Met diepe en eerbiedige belangstelling behoorden de oudsten van Israël de plaats, de tijd, de omstandigheden van de grootste gebeurtenis in de wereldgeschiedenis,— de komst van Gods Zoon om ‘s mensen verlossing te bewerkstelligen — onderzocht te hebben. Het gehele volk behoorde gewaakt en gewacht te hebben, om onder de eersten te mogen zijn die de Verlosser van de wereld zouden verwelkomen. Maar ziet, te Bethlehem gaan twee moede reizigers van de heuvels van Nazareth de gehele lange, nauwe straat door tot aan het oostelike einde van de stad, tevergeefs een plaats zoekende om voor de nacht rust en beschutting te

vinden. Geen deur opent zich om hen te ontvangen. In een ellendig krot, voor vee ingericht, vinden ze eindelik schuilplaats, en daar wordt de Zaligmaker van de wereld geboren.

Engelen in de hemel hadden de heerlikheid gezien, die Gods Zoon met de Vader deelde, eer de wereld was, en met diepe belangstelling uitgezien naar Zijn verschijning op aarde, als een gebeurtenis, vol van de hoogste blijdschap voor alle mensen. Er waren engelen aangesteld om de blijde tijding te brengen aan hen, die gereed waren om die te ontvangen, en met vreugde bekend te maken aan de aardbewoners Christus had zich vernederd om de natuur van een mens aan te nemen; Hij moest een eindeloze last van ellende dragen, daar Hij Zijn ziel tot een schuldoffer zou stellen; desniettemin wensten de engelen, dat de Zoon van de Allerhoogste zelfs in Zijn vernedering voor de mensen zou verschijnen met een waardigheid en heerlikheid, die Zijn karakter pasten. Zouden de groten van de aarde zich in Israels hoofdstad verenigen om Zijn komst te begroeten? Zouden legioenen van engelen Hem aan het wachtende gezelschap voorstellen?

Een engel daalt op de aarde neder om te zien, wie gereed is om Jezus te verwelkomen. Maar hij kan geen tekenen van afwachting bespeuren. Hij hoort geen juich- en triomfkreten, dat het tijdperk voor de komst van de Messias op handen is. De engel zweeft enige tijd over de uitverkoren stad en de tempel, waar de Goddelike tegenwoordigheid eeuwen lang was geopenbaard geweest: maar zelfs hier heerst dezelfde onverschilligheid. De priesters, in hun praal en trots, offeren verontreinigde offeranden in de tempel. De Farizeën spreken met luider stem het volk toe, of zeggen zelfverheffende ge-beden op aan de hoeken van de straten. In de paleizen van de koningen, in de vergaderingen van de wijsgeren, in de scholen van de rabbijnen, slaat iedereen al even weinig acht op het wondervolle feit, dat de hemel geheel met vreugde en lof heeft vervuld,— namelik, dat de Verlosser van de mensen op het punt staat van op aarde te verschijnen.

Er is geen bewijs, dat Christus verwacht wordt; geen voorbereiding op de komst van de Vorst des levens. In verbazing staat de hemelse boodschapper op het punt van naar de hemel terug te keren met de schandelike tijding, wanneer hij een groep herders ontdekt, die de nachtwacht houden bij hun kudden, en, opblikkend naar de met sterren bezaaide hemel, de profetie van een Messias, die naar de aarde komen zou, overdenken, verlangende naar de komst van de Verlosser van de wereld. Hier is een gezelschap, dat gereed is om de hemelse boodschap te ontvangen. En plotseling verschijnt de engel des Heren, en verkondigt de tijding van grote blijdschap.

Hemelse heerlikheid omschijnt de gehele vlakte, een ontelbare menigte engelen vertoont zich, en als ware de vreugde te groot voor één boodschapper om de tijding uit de hemel te brengen, breken er een menigte stemmen uit in het lied, dat alle geslachten van de gezaligden eenmaal zingen zullen: “Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen.” O, welk een les ligt er in deze wondervolle geschiedenis van Bethlehem! Hoe bestraft hij ons ongeloof, onze trots, en onze zelfgenoegzaamheid. Hoe waarschuwt hij

ons om voorzichtig te zijn, opdat we niet door onze misdadige onverschilligheid eveneens verzuimen, de tekenen van de tijden te onderscheiden, en daardoor de dag van onze bezoeking niet zouden weten. Het was niet alleen op de heuvelen van Judea, niet alleen onder de nederige herders, dat de engelen dezulken vonden, die wachtten op de komst van de Messias. Er waren er ook in het heidenland, die naar Hem uitzagen: geleerde mannen waren het, rijk en hooggeboren, de wijsgeren van het Oosten.

Natuurvorsers zijnde, hadden die wijze mannen God in Zijn handewerk gezien. Uit de Hebreeuwse Schriften hadden ze geleerd van de Ster, die uit Jakob zou opgaan; en met innig verlangen verwachtten ze de komst van Hem, Die niet alleen de “Vertroosting Israëls,” maar “een licht tot verlichting van de Heidenen” en “tot zaligheid tot aan het uiterste van de aarde” zijn zou. Ze zochten naar licht, en licht van de troon van God bescheen het pad v——r hun voeten. Terwijl de priesters en rabbijnen van Jeruzalem, de aangewezen bewaarders en verklaarders van de waarheid, in duisternis gehuld waren, leidde de uit de Hemel gezonden ster deze heidense vreemdelingen naar de geboorteplaats van de nieuwgeboren Koning. Het is “door degenen, die Hem verwachten,” dat Christus “ten anderen male zonder zonde gezien zal worden tot zaligheid.”

Gelijk de tijding van de geboorte van de Heiland, werd ook de boodschap van de wederkomst niet aan de godsdienstleiders van het volk gegeven. Ze waren niet met God in verbintenis gebleven, en hadden het licht uit de hemel ge- weigerd aan te nemen; ze behoorden dus niet tot het getal, dat door de apostel Paulus beschreven wordt: “Maar Gij, broeders! gij zijt niet in duisternis, dat u die dag als een dief zou bevangen. Gij zijt allen kinderen des lichts, en kinderen des daags; wij zijn niet des nachts, noch der duisternis.” De wachters op Zions muren behoorden de eersten geweest te zijn om de tijding van de komst van de Heiland op te vangen; de eersten om hun stemmen te verheffen en te verkondigen, dat Hij nabij was; de eersten om het volk op Zijn komst voor te bereiden. Maar ze waren gerust, en droomden van vrede en veiligheid, terwijl het volk geheel onverschillig was aangaande hun zonden. Jezus zag Zijn kerk, als de on-vruchtbare vijgeboom, met bladeren bedekt, wel veel vertoning makende, maar waaraan de kostbare vruchten ontbraken. Er was een eigengerechtig nakomen van de vormen van de godsdienst, terwijl de geest van ware nederigheid, berouw, en geloof — welke de dienst van God Hem alleen wel- behagelik kunnen maken — ontbrak. In plaats van de gaven van de Geest openbaarden zich trots, vormelikheid, zelfverheffing, zelfzucht, verdrukking. Een afvallige kerk sloot zijn ogen voor de tekenen van de tijden. God verliet hen niet, en Zijn trouw schoot niet te kort; maar zij keerden zich van Hem af, en scheidden zich van Zijn liefde. Daar ze weigerden om aan de voorwaarden te voldoen, werden Zijn beloften niet aan hen vervuld.

Dat is het zekere gevolg van te verzuimen, het licht en de voorrechten, die God schenkt, op prijs te stellen, en er ons voordeel mede te doen. Tenzij de kerk volgen wil in Gods openbarende voorzienigheid, iedere straal van licht aannemende, en iedere plicht, die geopenbaard wordt, vervullende, moet de godsdienst onvermijdelik ontaarden in het nakomen

van vormen, en moet de geest van het leven van godzaligheid verdwijnen. Deze waarheid is herhaaldelik in de geschiedenis van de kerk bewezen. God verwacht van Zijn volk werken van geloof en gehoorzaamheid, overeenstemmend met de zegeningen en voorrechten, die geschonken worden. Gehoorzaamheid vereist opoffering en sluit kruisdragen in; en dat is het, 11 Thess. 5:4, 5. waarom zo velen van de belijdende volgelingen van Christus weigerden, het licht uit de hemel te ontvangen; en gelijk de Joden van ouds, bekenden ze de tijd van hun bezoeking niet. Om hun trots en ongeloof ging de Heer hun voorbij, en openbaarde Zijn waarheid aan hen, die gelijk de herders van Bethlehem en de wijzen uit het Oosten acht hadden gegeven op al het licht, dat ze hadden ontvangen.

Hoofdstuk 18 — Een Amerikaanse Hervormer

Een eerlike, oprechtgezinde landbouwer, die er toe gebracht was om aan het Goddelik gezag van de Schriften te twijfelen, en die toch innige begeerte had om de waarheid te kennen, was de man, die God in het biezonder had verkoren om een begin te maken met de verkondiging van Christus' wederkomst. Gelijk veel andere hervormers had William Miller in zijn jeugd met armoede te kampen gehad, en had daardoor de grote lessen van werkzaamheid en zelfverloochening geleerd. De leden van het gezin, waartoe hij behoorde, onderscheidden zich door een onafhankelike, vrijheidslievende geest, door weerstandsvermogen en vurige vaderlandsliefde,— welke trekken ook in zijn karakter sterk uitkwamen. Zijn vader was kapitein bij het Revolutie leger, en aan de opoffe-ringen, die hij zich in de strijd en het lijden van dat stormachtig tijdperk getroostte, moeten de benarde omstandigheden van Millers jeugd wellicht toegeschreven worden.

Hij was degelik gezond van gestel, en gaf reeds in zijn kinderjaren blijken van een meer dan gewoon verstand. Toen hij ouder werd, toonde zich dit duideliker. Zijn geest was werkzaam en goed ontwikkeld, en hij had een grote dorst naar kennis. Ofschoon hij niet de voorrechten van een akademiese opvoeding genoot, maakte zijn liefde tot de studie en zijn gewoonte van ernstig te overwegen en fijn te kritiseren hem tot een man met een helder oordeel en ruime blik. Hij had een onberispelik karakter en benijdenswaardige goede naam, en werd algemeen geacht om zijn rechtschapenheid, voorspoedigheid en milddadigheid. Door werkzaamheid en in-spanning verkreeg hij al spoedig het nodige tot levensonderhoud, doch bleef nog steeds aan zijn gewoonte van studeren vasthouden. Hij bekleedde verschillende burgerlike en mili- taire posten met lof, en de weg tot rijkdom en eer scheen zich wijd voor hem open te stellen.

Zijn moeder was een degelik godvruchtige vrouw, en in zijn kinderjaren was hij onder godsdienstige indrukken geweest. Toen hij echter de mannelike leeftijd bereikte, kwam hij in aanraking met een genootschap van deïsten, wier invloed des te sterker was, omdat ze voor het merendeel goede burgers, en mannen van een menslievende en liefdadige aanleg waren. Te midden van Christelike inrichtingen levende, waren hun karakters tot op zekere hoogte door hun omgeving gevormd. De goede hoedanigheden, waardoor ze zich de achting en het vertrouwen verwierven, hadden ze aan de Bijbel te danken; toch werden die goede gaven z— verdraaid, dat ze een invloed tegen Gods woord uitoefenden. Omgang met deze mannen bracht Miller tot het omhelzen van hun gevoelens. De heersende Schriftverklaringen boden moeilikheden aan, die hem onoverkomelik toeschenen; echter gaf zijn nieuwe geloof, dat de Bijbel op zijde stelde, hem niets beters in de plaats ervan, en bleef hij onbevredigd. Toch hield hij zich ongeveer twaalf jaren lang aan deze inzichten vast. Maar toen hij vier en dertig jaren oud was, vervulde de Heilige Geest zijn hart met een gevoel van zijn toestand als zondaar.

Hij vond in zijn vroeger geloof geen verzekering van geluk-zaligheid na de dood. De toekomst was donker en somber. Later zei hij, doelende op zijn gevoelens in die tijd:

“Vernietiging was een koude en kille gedachte, en verant- woordelik gesteld te worden, betekende zekere ondergang voor allen. De hemelen waren als koper boven mijn hoofd, en de aarde als ijzer onder mijn voeten. Eeuwigheid — wat was dat? En dood — waarom bestond die? Hoe meer ik redeneerde, des te minder bewijs vond ik; hoe meer ik dacht, des to meer verward waren mijn gevolgtrek kingen. Ik trachtte niet meer te denken, maar kon mijn gedachten niet aan banden leggen. Ik was wezenlik ellendig, maar kon er de oorzaak niet van verstaan. Ik morde en klaagde, maar wist niet over wie. Ik begreep, dat er iets verkeerd was, maar zag niet in, waar of hoe het rechte te vinden. Ik treurde, doch zonder hoop.”

Enige maanden lang verkeerde hij in die toestand. “Plotseling,” zegt hij, “werd het karakter van een Heiland mij levendig voor de geest gesteld. Het kwam me voor, dat er een wezen zou kunnen zijn, z— goed en medelijdend, dat het zelf voor onze overtredingen zou kunnen boeten, en ons daardoor redden van de straf op de zonde. Ik gevoelde onmid- dellik, hoe liefelik zulk een wezen zijn moest, en stelde mij voor, dat ik me in de armen van zulk Eén zou kunnen werpen, en op Zijn genade vertrouwen. Maar de vraag deed zich op: Hoe kan er bewezen worden, dat er zulk een wezen bestaat? Behalve in de Bijbel bevond ik, dat ik geen bewijs kon krijgen voor het bestaan van zulk een Heiland, of zelfs van een toekomstige staat. . . .

“Ik zag, dat de Bijbel juist zulk een Heiland, als ik nodig had, openbaarde; en de vraag rees in me op, hoe een boek, dat- niet door ingeving geschreven was, beginselen kon uitwerken, die zo volkomen geschikt waren voor de behoeften van een gevallen wereld. Ik was gedwongen toe te geven, dat de Schriften een openbaring Gods moesten zijn. Ze werden mijn verlustiging; en in Jezus vond ik een vriend. De Heiland droeg voor mij de banier boven tien duizend; en de Schrift, die me eerst donker en vol tegenstrijdigheid geweest was, werd nu een lamp voor mijn voet, en een licht op mijn pad. Mijn hart kwam tot stilte en was bevredigd. Ik bevond, dat de Here God een Rots is in het midden van de oceaan van het leven. De Bijbel werd nu mijn voornaamste studie, en ik kan met waarheid getuigen, dat ik hem met groot genot onderzocht. Ik bevond, dat de helft me nooit was aangezegd. Ik verwonderde me, waarom ik zijn schoonheid en heerlikheid niet vroeger had gezien, en was verbaasd, dat ik hem ooit had kunnen verwerpen. Ik vond er alles in, wat mijn hart be- geren kon, en een geneesmiddel voor iedere ziekte van de ziel. Ik verloor alle smaak voor andere lektuur, en schikte mijn hart, om wijsheid van God te verkrijgen.”

Miller beleed nu in het openbaar zijn geloof in de godsdienst, die hij veracht had. Maar het duurde niet lang, eer zijn ongelovige vrienden al die bewijsgronden opbrachten, welke hijzelf zo menigmaal had aangevoerd tegen het Goddelik gezag van de Schrift. Hij was toen niet gereed om ze te beantwoorden: maar hij redeneerde dat, indien de Bijbel een openbaring van God was, hij met zichzelf moest overeenstemmen ; en dat, daar hij tot lering van de mens was gegeven, hij bevattelik moest zijn voor zijn verstand. Hij besloot, de Schrift voor zichzelf te onderzoeken, en er zich van te verzekeren, of schijnbare tegenspraak niet tot overeenstemming gebracht kon worden.

Trachtende alle tevoren opgevatte meningen terzijde te stellen, en zonder bijbelverklaringen te gebruiken, vergeleek hij tekst met tekst, met behulp van de kanttekeningen en de konkordanties. Hij zette zijn studie op geregelde en stelselmatige wijze voort; met Genesis beginnende, en vers na vers lezende, ging hij niet verder, voordat de betekenis van de verschillende teksten zich z— voor hem ontvouwde, dat alle verwardheid voor hem wegviel. Wanneer hij iets duister vond, was het zijn gewoonte om het te vergelijken met iedere andere tekst, die enigszins op de zaak onder overweging scheen te doelen. Elk woord liet hij zijn eigenlike betrekking tot het onderwerp van de tekst innemen, en wanneer zijn beschouwing ervan met iedere gelijkluidende tekst overeenkwam, was dat punt langer geen moeilikheid. Wanneer hij dus een tekst had, die moeilik te verstaan was, vond hij er een uitleg voor in een ander deel van de Schrift,' Terwijl hij onderzocht, ernstig biddend om Goddelik licht, werd wat tevoren donker scheen, voor zijn verstand verduidelikt. Hij ondervond de waarheid van de woorden van de Psalmist: "De opening van Uw woorden geeft licht, de eenvoudigen verstandig makende."

Met diepe belangstelling onderzocht hij het boek van Daniël en de Openbaring, hetzelfde plan van verklaring volgende als in de andere geschriften, en bevond tot zijn grote vreugde, dat de profetiese beelden verstaan konden worden. Hij zag, dat de profetieën, voor zoverre ze vervuld waren, letterlik waren vervuld; dat al de verschillende beelden, toepassingen, gelijkenissen, en vergelijkingen, enz. of in hun onmiddellik verband werden verklaard, of dat de woorden, waarin ze uitgedrukt werden, hun verklaring vonden in andere teksten, en letterlik verstaan moesten worden, wanneer ze op die manier waren uitgelegd. "Op deze wijze werd ik ervan overtuigd," zegt hij, "dat de Bijbel een stelsel is van geopenbaarde waarheid, z— duidelik en eenvoudig gegeven, dat die deze weg bewandelen, zelfs al zijn ze dwazen, niet dwalen zullen." De ontdekking van schakel na schakel in de keten van de waarheid beloonde zijn pogingen, terwijl hij van stap tot stap de grote serieën van de profetieën naging. Engelen uit de hemel leidden zijn geest, en ontvouwden de Schriften voor zijn verstand.

De wijze waarop de profetieën in het verleden vervuld waren, als voorbeeld nemende, waarnaar de vervulling van die nog in de toekomst liggen, beoordeeld moet worden, kwam hij tot de overtuiging, dat de algemene mening van de geeste- like regering van Christus— een duizendjarig rijk v——r het einde van de wereld — niet door Gods woord geleerd wordt. Deze leer plaatst de verschrikkingen van de dag des Heren verre in de toekomst, door duizend jaren van gerechtigheid en vrede vast te stellen, v——rdat de Heer persoonlik komt. Maar hoe aangenaam hij ook zijn moge, hij stelt zich tegen de leer van Christus en Zijn apostelen, die verklaarden, dat de tarwe en het onkruid tezamen moesten opwassen tot de oogst, het einde van de wereld;2 dat "de boze mensen en bedriegers tot erger zullen voortgaan,"3 dat er, "in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden;"3 en dat het koninkrijk der duisternis zal voortbestaan tot de komst des Heren, en verdaan zal worden door de Geest van Zijn mond, en teniet gemaakt door de verschijning van Zijn toekomst.

De leer van de bekering van de wereld, en de geestelike regering van Christus werd niet door de apostoliese kerk geloofd. Ook werd hij niet algemeen door de Christenen aangenomen tot omtrent het begin van de achttiende eeuw. Evenals van iedere andere dwaling, waren de resultaten ervan slecht. Het leerde de mensen, ver in de toekomst naar de komst des Heren uit te zien, en weerhield hen van op de tekenen te letten, die de voorlopers van Zijn komst waren. Het gaf aanleiding tot een gevoel van rust en zekerheid, die op geen goede grond rustte, en leidde er velen toe om de voorbereiding te verwaarlozen, die nodig was om hun Heer te ontmoeten.

Miller bevond, dat de letterlike, persoonlike komst van Christus duidelik in de Schriften geleerd wordt. Paulus zegt: “De Heer zelf zal met een geroep, met de stem van de archangel, en met de bazuin van God nederdalen van de hemel.” En de Heiland verklaart: “Zij zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlikheid.” “Want gelijk de bliksem uitgaat van het Oosten en schijnt tot het Westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen.” Hij zal vergezeld zijn van het gehele heir des hemels. “De Zoon des mensen zal komen in Zijn heerlikheid, en al de heilige engelen met Hem.” “En Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot ge-luid, en ze zullen Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen.”

Bij Zijn komst zullen de rechtvaardige doden opgewekt en de levende rechtvaardigen veranderd worden. “Wij zullen wel niet allen ontslapen,” zegt Paulus, “maar we zullen allen veranderd worden. In een punt des tijds, in een ogenblik, met de laatste bazuin: want de bazuin zal slaan, en de doden zullen onverderfelik opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden. Want dit verderfelike moet onverderfelikheid aandoen, en dit sterfelike moet onsterfelikheid aandoen.” En in zijn brief aan de Thessalonicensen zegt hij, na de komst des Heren beschreven te hebben: “Die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heer tegemoet in de lucht; en alzo zullen we altijd met de Heer wezen.”

Niet voordat de persoonlike komst van Christus plaats vindt, kan Zijn volk het koninkrijk ontvangen. De Heiland zegt: “En wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlikheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op de troon van Zijn heerlikheid. En v——r Hem zullen al de volken vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. En Hij zal de schapen tot Zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot Zijn linkerhand. Alsdan zal da Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden Mijn Vaders! beërft dat koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging van de wereld.” We hebben uit de hierboven aangehaalde teksten gezien, dat wanneer de Zoon des mensen komt, de doden onverderfelik opgewekt, en de levenden veranderd zullen worden. Door deze grote verandering worden ze voorbereid om het koninkrijk te ontvangen; want Paulus zegt: “Vlees en bloed kunnen het koninkrijk Gods niet beërven; en de verderfelkheid beërft de onverderfelik- heid niet.” De mens in zijn tegenwoordige staat is sterfelik, verderfelik; maar het koninkrijk Gods zal onverderfelik zijn,

en voor eeuwig bestaan. Daarom kan de mens in zijn tegenwoordige staat het koninkrijk Gods niet binnengaan. Maar wanneer Jezus komt, geeft Hij aan Zijn volk de onsterfelik- heid; en dan roept Hij hen om het koninkrijk te beërven, waarvan ze tot hiertoe slechts toekomstige erfgenamen zijn geweest.

Deze en andere teksten waren een duidelik bewijs voor Miller, dat de gebeurtenissen, die over het algemeen verwacht werden, plaats te zullen vinden v——r de komst van Christus, zoals een algemeen vrederijk en het oprichten van Gods koninkrijk op de aarde, op de wederkomst moesten volgen. Verder beantwoordden al de tekenen van de tijden en de toestand van de wereld aan de profetiese beschrijving van de laatste dagen. Hij werd door het onderzoek van de Schrift alleen tot het besluit gedwongen, dat het tijdperk, waarin de aarde in zijn tegenwoordige staat zou blijven bestaan, bijna ten einde was.

“Een ander bewijs, dat levendige invloed op me had,” zegt hij, “was de tijdrekening van de Schrift. ... Ik bevond dat voorzegde gebeurtenissen, in het verleden vervuld, dikwels binnen een gestelde tijd plaats hadden gevonden. De honderd en twintig jaren tot aan de vloed (Gen. 6:3); de zeven dagen, die eraan vooraf zouden gaan, met veertig dagen van voorspelde regen (Gen. 7:4); de vier honderd jaren van het oponthoud van Abrahams geslacht in Egypte (Gen. 15: 13) ; de drie dagen van de dromen van de schenker en de bakker (Gen. 40: 12-20) ; de zeven jaren van Faraö’s droom (Gen. 41:28-54); de veertig jaren in de woestijn (Num. 14: 34) ; de drie en een half jaar van hongersnood (1 Kon. 17:1); . . . de zeventig jaren van de ballingschap (Jer. 25:11); de zeven tijden van Nebukadnezar (Dan. 4:13-16); en de zeven weken, twee en zestig weken, en de éne week, die zeventig weken maken, welke over de Joden bestemd waren (Dan. 9:24-27)—de gebeurtenissen, door deze tijden vastgesteld, waren alle eenmaal slechts profetiese voorspellingen geweest, en waren volgens die vervuld.”

Toen hij derhalve door zijn onderzoek van de Bijbel verschillende chronologiese tijdperken vond, die zich naar zijn opvatting tot de wederkomst van Christus uitstrekten, kon hij niet nalaten, die te beschouwen als de “tijden tevoren verordend,” welke God aan Zijn dienstknechten had geopenbaard. “De verborgen dingen,” zegtMozes, “zijn voor de Heer, onze God; maar de geopenbaarde zijn voor ons en voor onze kinderen, tot in eeuwigheid;”3 en de Heer verklaart bij monde van de profeet Amos, dat Hij “geen ding zal doen, tenzij Hij Zijn verborgenheid aan Zijp knechten, de profeten, geopenbaard hebbe.” Zij, die Gods Woord onderzoeken, mogen dus met vertrouwen verwachten, dat ze de gewichtigste gebeurtenis, welke in de geschiedenis van de mensheid zal plaats grijpen, duidelik in de Schrift der waarheid zullen vinden aangetoond.24 God heeft een periode van zeven maal zeventig jaar vastgesteld en pas daarna zal er een einde komen aan de goddeloosheid en zullen de overtredingen vergeven zijn ... Luister goed! Vanaf het moment waarop het bevel tot herbouw van Jeruzalem wordt gegeven, tot het moment waarop een gezalfde, een vorst, komt, zal een periode van zeven maal zeven jaar verstrijken! Jeruzalems straten en stadsmuren zullen gedurende een periode van tweeënzestig maal zeven jaar intact blijven ondanks de rumoerige tijden. 26 Na deze totale periode zal een gezalfde onschuldig worden vermoord ... 27 Deze

koning zal een verbond van zeven jaar sluiten, maar halverwege zal hij de mensen dwingen te stoppen met het brengen van slachtoffers en spijsoffers. (Daniël 9:24-27).

2300 DAGEN/ JAREN PROFETIE

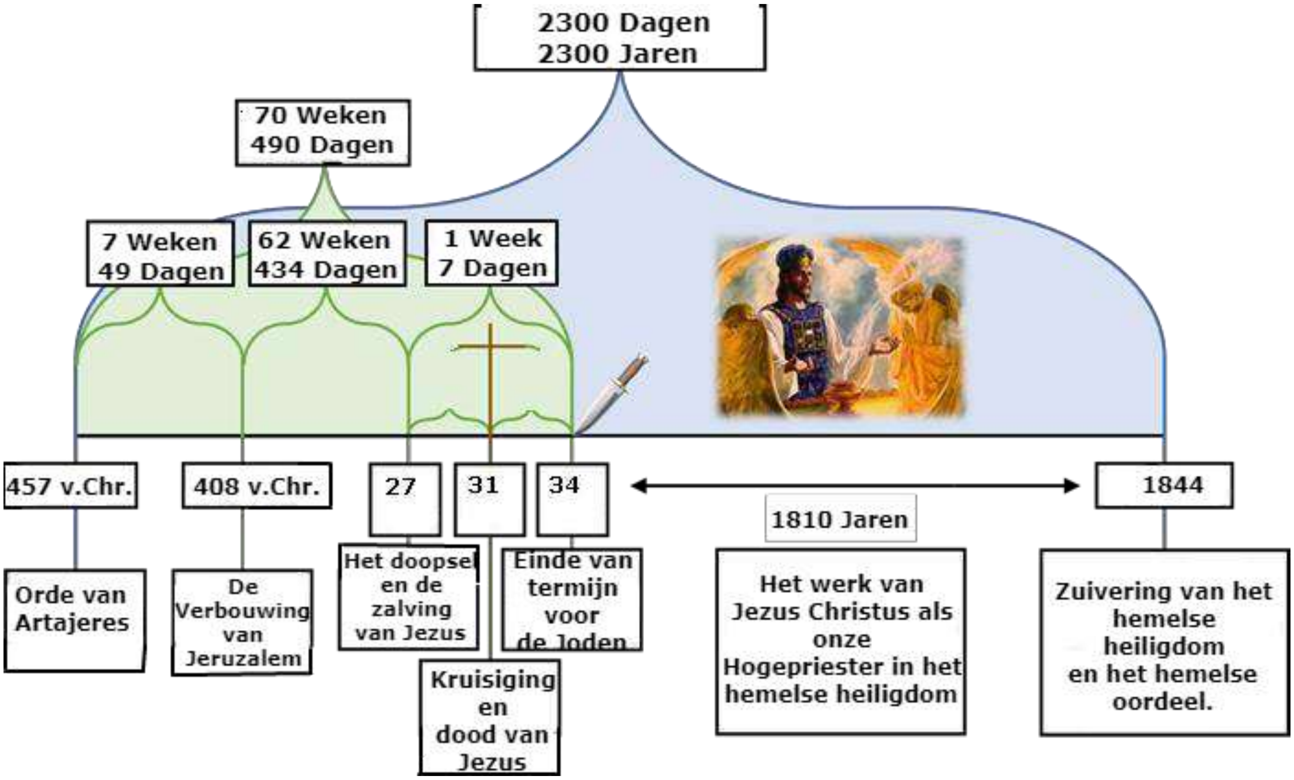

En profetisk dag = Et bogstaveligt år

35 Omdat de spionnen veertig dagen in het land waren, moet u veertig jaar in de woestijn rondzwerven. Voor elke dag één jaar met op uw schouders de last van uw zonden. Dan zult u zien wat het betekent dat Ik ú de rug toekeer.” Ik, de Here, heb gesproken. Ieder die tegen Mij heeft samengezworen, zal in deze woestijn de dood vinden.’ [Numeri 14:34-35]. 6 Draai u daarna om en ga veertig dagen op uw rechterzij liggen. Dit keer draagt u de zonden van Juda. Elke dag telt voor één jaar. [Ezechiël 4:6]

457 v. Chr. - 1844 AD – 2300 dagen / jaar **14** De ander antwoordde: ‘Pas over drieëntwintighonderd dagen zal het heiligdom in ere worden hersteld.’ [Daniël 8:14]. **24** God heeft een periode van zeven maal zeventig jaar vastgesteld en pas daarna zal er een einde komen aan de goddeloosheid en zullen de overtredingen vergeven zijn. Het koninkrijk van eeuwige rechtvaardigheid zal dan worden uitgeroepen en een zeer heilige plaats zal opnieuw worden ingewijd, zoals in visioenen en door profeten was aangekondigd. 490 dagen/ jaar [Daniël 9:24].

457 v. Chr. Decreet voor de herstelling van Jeruzalem (Orde van Artajeres). Vanaf het moment waarop het bevel tot herbouw van Jeruzalem wordt gegeven, tot het moment waarop een gezalfde, een vorst, komt, zal een periode van zeven maal zeven jaar verstrijken! [Daniël 9: 25].

408 v. Chr. – De Wederopbouw of Verbouwing van Jeruzalem

27 AD – het doopsel en de zalving van Jezus (o Messias). [27] Deze koning zal een verbond van zeven jaar sluiten, maar halverwege zal hij de mensen dwingen te stoppen met het brengen van slachtoffers en spijsoffers. En ten slotte zal de vijand in het heiligdom van God een ontzettende gruwel plaatsen. [Daniël 9:27]

31 AD – De kruisiging en dood van Jezus Christus. **[26]** Na deze totale periode zal een gezalfde onschuldig worden vermoord. Er zal een koning komen die de stad en de tempel zal verwoesten. Deze zal zijn einde vinden in een vloed van ellende, en oorlog en verwoestingen zullen vanaf dat moment tot het einde heersen, dat staat nu al vast. **[27]** Maar halverwege zal hij de mensen dwingen te stoppen met het brengen van slachtoffers en spijsoffers [Daniël 9:26-27]

34 AD – De steniging van Stefanus [einde van de proeftijd voor de Joden en het *evangelie aan de heidenen gegeven*] **[14]** Het goede nieuws over het Koninkrijk van God zal overal ter wereld worden gebracht, zodat alle landen het zullen horen. En dan zal het einde komen [Mattheüs 24:14]. **[46]** Paulus en Barnabas lieten zich niet van hun stuk brengen en zeiden: ‘Vanzelfsprekend moest u het eerst horen wat God te zeggen heeft. Maar nu u er niets van moet hebben en daarmee bewijst het eeuwige leven niet waard te zijn, gaan wij het de niet-Joodse mensen vertelle. [Handelingen 13:46]

70 AD – De verwoesting van Jeruzalem. [1] Terwijl Jezus het tempelterrein verliet, kwamen zijn leerlingen naar Hem toe en wezen Hem op de tempelgebouwen. [2] Jezus zei tegen hen: ‘Al deze gebouwen zullen worden verwoest. Er zal geen steen op de andere blijven.’ [Mattheüs 24:1-2]

[15] Als jullie dan de ontzettende gruwel in de heilige plaats zien staan, waar de profeet Daniël het over had—wie dit leest, moet dit proberen te begrijpen—... [21] Want er zal een onderdrukking zijn zoals de wereld nog nooit heeft gekend en zoals ook nooit meer zal terugkomen [Mattheüs 24:15, 21]

1844 AD – Zuivering van het hemelse heiligdom en het hemelse oordeel.

1810 Dagen / Jaren – Het werk van Jezus Christus als onze Hogepriester in het hemelse heiligdom. **[14]** Dit betekent dat Jezus, de Zoon van God, onze grote hogepriester is, die naar de hemel is gegaan om ons te helpen. Daarom moeten wij geen ogenblik aan Hem twijfelen. **[15]** Deze hogepriester begrijpt onze zwakheden, omdat Hij dezelfde verleidingen heeft gekend als wij, maar Hij heeft er geen ogenblik aan toegegeven, Hij heeft nooit

gezondigd. [16] Laten wij daarom vrijmoedig naar de troon van God gaan om van Hem genade te ontvangen, om hulp te krijgen, juist in die ogenblikken dat wij het moeilijk hebben [Hebreeën 4:14-16].

“Daar ik er ten volle van overtuigd was,” zegt Miller, “dat al de Schrift van God ingegeven en nuttig is,“ en hij geenszins voortgebracht was door de wil des mensen, maar gesproken, naardat de heilige mannen Gods van de heilige Geest gedreven werden,2 en geschreven was ‘tot onze lering, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting van de Schriften hoop hebben zouden,’ kon ik niet anders dan aannemen, dat de tijdrekenkundige gedeelten van de Bijbel evenzeer een deel uitmaken van het woord Gods, en evenveel recht hebben op onze ernstige overdenking, als enig ander gedeelte van de Schrift. Ik gevoelde dus dat, als ik wilde trachten te verstaan, wat het Gode goedgedacht had, ons in Zijn barmhartigheid te openbaren, ik geen recht had om de profetiese tijdperken over te slaan.”

De profetie, die de tijd van de wederkomst het duidelikst scheen te openbaren, was die in Dan. 8: 14: “Tot twee duizend en drie honderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden.” De regel volgende van de Schrift tot zijn eigen uitlegger te maken, ontdekte Miller, dat een dag in symboliese profetie een jaar voorstelt;5 hij zag, dat het tijdperk van 2300 profetiese dagen, of letterlike jaren, zich tot lang na de Joodse bedeling moest uitstrekken; vandaar dat het niet kon doelen op het heiligdom van die bedeling. Miller nam het algemeen heersende denkbeeld aan, dat in de Christelike eeuwen de aarde het heiligdom is, en hij verstond dus, dat de reiniging van het heiligdom, waar Dan. 8: 14 over spreekt, de loutering van de aarde door vuur bij de wederkomst van Christus moest betekenen. Indien daarom het juiste punt gevonden kon worden, van waar men beginnen moest de 2300 dagen te tellen, kwam hij tot het besluit, dat men gemakkelik de tijd van de wederkomst zou te weten kun- nen komen. Aldus zou de tijd van de voleinding van alle dingen geopenbaard worden, de tijd, wanneer de tegenwoordige staat met “al zijn trots en macht, praal ijdelheid, en verdrukking, een einde zou nemen;” wanneer de vloek “van de aarde weggenomen, de dood te niet gedaan, en er loon gegeven zou worden aan de dienstknechten Gods, aan de profeten en heiligen, en allen, die Zijn naam vrezen, en te niet gedaan zouden worden degenen, die de aarde verwoesten. “

Met nieuwe en grotere ernst begon Miller de profetieën te onderzoeken; gehele nachten zowel als dagen wijdde hij aan de studie van wat hem nu van zulk een ontzettend gewicht en alles te boven gaand belang toescheen. In het achtste hoofstuk van Daniël kon hij geen sleutel vinden voor de tijd, van waar af de 2300 dagen gerekend moesten worden; de engel Gabriël, ofschoon gelast aan Daniël het visioen te doen verstaan, gaf er hem slechts een gedeeltelike uitleg van. Toen de vreselike vervolging, die de kerk zou treffen, aan het oog van de ziener geopenbaard werd, bezweek zijn lichamelike kracht. Hij kon niet meer verdragen, en de engel yerliet hem voor een tijd. Daniël werd “zwak, en was enige dagen krank.” “En ik was ontzet over dit gezicht,” zegt hij, “maar niemand merkte het.”

Toch had God Zijn boodschapper bevolen: “Geef deze het gezicht te verstaan.” Die opdracht moest vervuld worden. Om eraan te voldoen, keerde de engel enige tijd later naar Daniël terug, zeggende: “Nu ben ik uitgegaan, om u de zin te doen verstaan;” “versta dan dit woord en merk op dit gezicht.” Er was één voornaam punt in het gezicht van hoofdstuk acht, dat niet uitgelegd was, namelik dat, hetwelk betrekking had op de tijd,— het tijdperk van 2300 dagen; daarom handelt de engel bij het hervatten van zijn verklaring hoofdzakelik over het punt van de tijd: “Zeventig weken zijn bestemd over uw volk en over uw heilige stad. . . . Weet dan, en versta: van de uitgang van het woord, om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen, tot op Messias, de vorst, zijn zeven weken en twee en zestig weken; de straten en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden. En na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor hemzelf zijn. . . .En Hij zal aan velen het verbond versterken één week; en in de helft van de week zal hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden.”

De engel was naar Daniël gezonden met het uitdrukkelike doel om hem het punt uit te leggen, dat hij in het gezicht van het achtste hoofdstuk niet had verstaan: de berekening van de tijd,— “Tot twee duizend en drie honderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden.” Na Daniël gelast te hebben “het woord te verstaan, en te merken op het gezicht,” zijn de eerste woorden van de engel: “Zeventig weken zijn bestemd voor uw volk en over uw heilige stad.” Het woord, dat hier als “bestemd” is vertaald, betekent letterlik “afgesneden.” Zeventig weken, 490 jaren voorstellende, worden door de engel verklaard als afgesneden te zijn, omdat ze in het biezonder aan de Joden behoren. Maar waar zijn ze van afgesneden? Daar de 2300 dagen het enige tijdperk was, dat in hoofdstuk acht genoemd wordt, moet dat de periode wezen, waarvan de zeventig weken afgesneden zijn; de zeventig weken moeten dus een deel uitmaken van de 2300 dagen, en de twee tijdperken moeten tegelijkertijd beginnen. De engel verklaarde, dat de zeventig weken begonnen met de uitgang van het woord om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen. Indien de datum van dit bevel gevonden kon worden, dan zou het grote tijdperk van de 2300 dagen met zekerheid gevonden zijn.

In het zevende hoofdstuk van Ezra wordt het bevel gevonden.2 Het werd door Arthaxerxes, koning van Perzië, in 457 v. C. in zijn volkomenste vorm gegeven. Maar in Ezra 6:14 wordt er gezegd, dat het huis des Heren te Jeruzalem gebouwd werd “naar het bevel (kant. dekreet) van Kores, en Darius, en Arthaxerxes, koning van Perzië.” Deze drie koningen brachten het bevel, door het uit te vaardigen, te bevestigen, en volledig te maken, tot de volmaaktheid, die de profetie vereiste, om het begin van de 2300 jaren te kenmerken. Het jaar 457 v. C., de tijd waarop het dekreet volle- dig werd gegeven, als datum van het bevel aannemende, ziet men, dat ieder biezonder aangegeven punt in de voorzegging betreffende de zeventig weken vervuld was geworden.

“Van de uitgang van het woord, om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen, tot op Messias, de Vorst, zullen zijn zeven weken, en twee en zestig weken,“—namelik negen en zestig weken, of 483 jaren. Het dekreet van Arthaxerxes werd in de herfst van 457 v. C. van

kracht. Van die datum af zijn er 483 jaren tot de herfst van 27 n. C. Op die tijd werd deze profetie vervuld. Het woord “Messias” betekent “de Gezalfde”. In de herfst van 27 n. C. werd Christus door Johannes gedoopt, en ontving de zalving van de Geest. De apostel Petrus getuigt, dat “God Jezus van Nazareth gezalfd heeft met de Heilige Geest en met kracht.” En de Heiland zelf verklaart: “De Geest des Heren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Me gezonden om aan de armen het evangelie te verkondigen.” Na Zijn doop kwam Hij in Gali- lea “predikende het Evangelie van het Koninkrijk Gods, en zeggende: De tijd is vervuld.”

“En Hij zal aan velen het verbond versterken één week.” “De week,” waarvan hier gesproken wordt, is de laatste van de zeventig; het zijn de laatste zeven jaren van het tijdperk, dat in het biezonder aan de Joden is toegekend. Gedurende dit tijdperk, van 27 n. C. tot 34 n. C. werd de uitnodiging van het evangelie eerst door Christus persoonlik, en later door Zijn discipelen, voornamelik aan de Joden gegeven. Toen de apostelen uitgingen met de blijde tijding van het koninkrijk, luidde de opdracht van de Heiland aan hen: “Gij zult niet heengaan op de weg van de Heidenen, en gij zult niet ingaan in enige stad van de Samaritanen; maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israëls.”

“En in de helft van de week zal Hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden.” In 31 n. C., drie en een half jaar na Zijn doop, werd onze Heer gekruisigd. Met het grote offer, op Golgotha gebracht, eindigde dat stelsel van offeranden, dat gedurende vier duizend jaren had heengewezen op het Lam Gods. Het beeld was door het tegenbeeld vervangen, en al de slachtoffers en spijsoffers van het ceremoniële stelsel vonden daar een einde. De zeventig weken, of 490 jaren, die in het biezonder aan de Joden toegerekend waren, eindigden, gelijk we gezien hebben, in 34 n. C. Door de handelwijze van het Joodse Sanhedrin kwam het volk in dat jaar openlik uit voor zijn verwerping van het evangelie door het martelaarschap van Stefanus en de vervolging van de discipelen van Christus. Toen werd de boodschap des heils, nu niet langer voor het uitverkoren volk alleen bestemd, aan de wereld gegeven. De discipelen, door de vervolging gedwongen om uit Jeruzalem te vluchten, “gingen het land door, en verkondigden het Woord.” “En Filippus kwam af in de stad van Samaria, en predikte hun Christus.” Petrus verklaarde onder Goddelike leiding het evangelie aan de hoofdman over honderd te Cesarea, de godvrezende Cornelius; en aan de ijverige Paulus, voor het geloof van Christus gewonnen, werd opgedragen om de blijde boodschap “ver tot de heidenen” te brengen.

Tot dusverre is iedere bepaling van de profetie treffend vervuld; en het begin van de zeventig weken wordt zonder bezwaar in het jaar 457 v. C., het einde ervan in 34 n. C. vastgesteld. Van die datum af rekenende, bestaat er geen moeilikheid om het einde van de 2300 dagen te vinden. Als de zeventig weken — 490 dagen — afgesneden moesten worden van de 2300, dan bleven er 1810 dagen over. Aan het einde van de 490 dagen moesten de 1810 dagen nog vervuld worden. Van 34 n. C. af rekenende brengen 1810 jaren ons tot het jaar 1844. Bijgevolg eindigde de 2300 dagen van Dan. 8:14 in 1844. Bij het sluiten van dit grote profetiese tijdperk zal, volgens de uitspraak van de engel Gods, “het heiligdom

gerechtvaardigd worden.” Aldus werd de tijd voor de rechtvaardiging (d. i. reiniging) van het heiligdom — waarvan men bijna algemeen geloofde, dat het plaats zou hebben bij de wederkomst — beslist aangewezen.

Miller en zijn metgezellen geloofden in het begin, dat de 2300 dagen eindigen zouden in de lente van 1844, terwijl de profetie op de herfst van dat jaar wijst. De verkeerde op-vatting van dit punt veroorzaakte teleurstelling en verslagenheid aan degenen, die de vroegere datum hadden vastgesteld als zijnde de tijd voor de komst des Heren. Toch deed dit niets af van de kracht van de redenering, volgens welke aangetoond werd, dat de 2300 dagen in het jaar 1844 eindigden, en dat de grote gebeurtenis, door de reiniging van het heiligdom voorgesteld, dan moest plaats vinden. Miller had, toen hij met het onderzoek van de Schriften begon, met het doel om te bewijzen, dat ze een openbaring van God waren, eerst in het minst niet verwacht dat hij tot het besluit zou komen, waartoe hij nu was geraakt. Hij kon zelf de uitkomsten van zijn onderzoek bijna niet geloven. Maar het bewijs in de Schrift was te duidelik en te krachtig om ontkend te kunnen worden.

Hij had twee jaren aan de studie van de Bijbel gewijd, toen hij in 1818 tot de ernstige overtuiging kwam,dat Christus in omtrent vijf en twintig jaren zou verschijnen om Zijn volk te verlossen. “Ik behoef niet te spreken,” zegt Miller, “van de vreugde, die mijn hart vervulde over dat heerlike vooruitzicht, noch ook van het vurig verlangen van mijn ziel, om deel te hebben aan de gelukzaligheid van de verlosten. De Bijbel was me nu een nieuw boek. Hij was inderdaad een genot voor mijn geest; alles wat me donker, geheimzinnig, of verborgen was geweest in zijn leer, was voor mijn geestesoog verdreven door de heldere glans, die me nu uit zijn heilige bladen tegenblonk; en o, hoe liefelik en heerlik deed de waarheid zich voor! Al de tegenstellingen en onbestaanbaarheden, die ik tevoren in het Woord gevonden had, waren verdwenen; en ofschoon er veel gedeelten waren, waarvan ik niet wist, of ik ze wel volkomen verstond, toch was er zoveel licht uit opgegaan tot verheldering van mijn tevoren verduisterd ver- stand, dat ik een vreugde ondervond bij het bestuderen van de Schriften, als ik vroeger niet had kunnen denken, dat uit hun leer kon worden geput.”

“In de heilige overtuiging, dat de Schriften de vervulling van zulke gewichtige gebeurtenissen binnen zulk een korte tijd voorspelden, drong de vraag zich met kracht en geweld aan me op, wat mijn plicht was tegenover de wereld betreffende het getuigenis, dat mijn eigen gemoed zo zeer had aan-gedaan.” Hij kon niet nalaten te gevoelen, dat het zijn plicht was om aan anderen het licht te brengen, dat hij ontvangen had. Hij verwachtte, tegenstand te zullen ondervinden van de goddelozen, maar hield er zich van overtuigd, dat alle Christenen zich verheugen zouden in de hoop van hun Heiland, die ze beleden lief te hebben, spoedig te ontmoeten. Zijn enige vrees was, dat in hun grote vreugde over het vooruitzicht op een heerlike verlossing, die zo spoedig te komen stond, velen de leer zouden omhelzen zonder de Schrift genoegzaam te onderzoeken, ten einde de waarheid ervan te bewijzen. Hij aarzelde daarom er openlik mede voor de dag te komen, uit vrees dat hij misschien mocht dwalen, en het middel zou zijn om anderen te misleiden. Aldus werd hij er

toe gebracht om de bewijzen, op welke de overtuiging berustte, waartoe hij gekomen was, nog eenmaal na te gaan, en elk bezwaar, dat zich aan zijn geest voordeed, zorgvuldig te overwegen. Hij bevond, dat alle bezwaren voor het licht van Gods woord verdwenen als nevelen voor de stralen van de zon. Vijf jaren op die wijze doorgebracht, gaven hem de volle overtuiging van de juistheid van zijn stelling.

En nu drong zich de verplichting van aan anderen bekend te maken wat hij geloofde, en zo duidelik in de Schrift geleerd werd, met vernieuwde kracht aan hem op. "Terwijl ik mijn werk deed," zei hij, "klonk het me onophoudelik in de oren: 'Ga, maak aan de wereld het gevaar bekend, waarin hij verkeert.' Deze tekst kwam me gedurig voor de geest: 'Als ik tot de goddeloze zeg: O goddeloze, gij zult de dood sterven! en gij spreekt niet, om de goddeloze van zijn weg af te manen: die goddeloze zal in zijn ongerechtigheid sterven, maar zijn bloed zal ik van uw hand eisen. Maar als ge de goddeloze van zijn weg afmaant, dat hij zich van die bekere, en hij zich van zijn weg niet bekeert: zo zal hij in zijn ongerechtigheid sterven, maar gij hebt uw ziel bevrijd.' Ik gevoelde, dat wanneer de goddelozen krachtdadig konden gewaarschuwd worden, menigten van hen berouw zouden hebben; en dat, indien ze niet gewaarschuwd werden, hun bloed van mijn hand zou kunnen worden geëist."

Hij begon in eigen kring over zijn inzichten te spreken, wanneer de gelegenheid zich aanbood, biddende dat er een predikant mocht zijn, die de kracht ervan gevoelen, en zich aan de verspreiding ervan wijden zou. Maar hij kon de overtuiging niet van zich afzetten, dat hij persoonlik een plicht te vervullen had in verband met de waarschuwing. De woorden herhaalden zich immer weer in zijn hart: "Ga, maak het aan de wereld bekend; hun bloed zal Ik van uw hand eisen." Negen jaren wachtte hij, de last immer op zijn ziel drukkende, totdat hij in 1831 voor de eerste maal in het pu-bliek rekenschap gaf van de redenen van zijn geloof.

Gelijk Eliza van achter zijn ossen op het land geroepen werd, om de mantel van de ordening tot het ambt van profeet te ontvangen, werd ook William Miller geroepen om zijn ploeg te verlaten, en de verborgenheden van het koninkrijk Gods aan het volk te openbaren. Bevende begon hij zijn werk, zijn hoorders van stap tot stap door de profetiese perioden heen tot op de wederkomst van Christus leidende. Met iedere nieuwe poging kreeg hij meer kracht en moed, ziende de grote belangstelling, die zijn woorden wekten. Het was alleen op aandringen van zijn broederen, uit wier woorden hij de roepstem Gods vernam, dat Miller erin toestemde om zijn inzichten in het publiek voor te dragen. Hij was nu vijftig jaren oud, was ongewoon aan spreken m het openbaar, en ging gebukt onder een gevoel van ongeschiktheid voor het werk, dat v——r hem lag. Maar van het begin aan werd zijn arbeid op merkwaardige wijze gezegend tot redverschijnsel heeft zich ooit in Amerika, sedert de stichting van de eerste nederzetting aldaar, aan de hemel voorgedaan, dat door de ene klasse van de maatschappij met zulk een diepe bewondering, en door de andere met zoveel angst en vrees werd aanschouwd." "De verhevenheid en ontzaglike schoon-heid ervan wordt nog door velen herdacht. . . . Nooit viel er regen veel dichter, dan de meteoren naar de aarde vielen; het was oost-, west-, noord- en zuidwaarts, overal hetzelfde. Met één woord, de gehele hemel

scheen in beweging te zijn. . . . Het schouwspel werd, gelijk Professor Silliman in zijn Joernaal beschrijft, over geheel Noord-Amerika gezien. . . . Van twee uur af, totdat het helder daglicht was, bij een volkomen stille en onbewolkte hemel, had er een onophoudelik verschieten van verblindend schitterende lichtbollen door het gehele luchtruim plaats."

"Inderdaad kunnen er geen woorden gevonden worden om de pracht van dat grootse toneel te beschrijven; . . . niemand, die het niet aanschouwd heeft, kan zich enig denkbeeld vormen van de heerlikheid ervan. Het scheen of de gehele sterrehemel zich op één punt in het zenith samengetrokken had, en gelijktijdig met bliksemsnelheid naar ieder deel van de gezichtseinder uitschoot; en toch werd het getal niet kleiner — duizenden volgden snel op de baan van andere duizendtallen, als waren ze voor die gelegenheid geschapen." "Een juister beeld te aanschouwen van een vijgeboom, die zijn vijgen afwerpt, wanneer hij door een machtige wind geschud wordt, zou niet mogelik geweest zijn."

In de Nieuwe-Yorkse Journal of Commerce van de 14de Nov. 1833 verscheen er een lang artikel over dit verwonder- like luchtverschijnsel, waarin het volgende gezegd werd: "Ik geloof dat geen wijsgeer of geleerde ooit een gebeurtenis besproken of opgetekend heeft, als die van gisteren morgen. Een profeet heeft het achttien honderd jaren geleden nauwkeurig voorspeld, indien we ten minste toegeven willen, dat sterren, die vallen, vallende sterren bedoelen, ... in de enige zin, waarin dit met mogelikheid letterlik waar kan zijn."

Aldus vertoonde zich het laatste van die voortekenen van Zijn wederkomst, aangaande welke Jezus Zijn discipelen ge-lastte: "Wanneer gij al deze dingen zult zien, zo weet, dat het nabij is, v——r de deur." Na deze tekenen zag Johannes als de grote gebeurtenis, die daarop volgen zou, de hemel wegwijken als een boek, dat toegerold wordt, terwijl de aarde beefde, bergen en eilanden uit hun plaatsen bewogen werden, en de goddelozen vol ontzetting de tegenwoordigheid van de Zoon des mensen trachtten te ontvluchten. Velen, die van het vallen van de sterren getuigen waren, beschouwden het als een voorloper van het naderend oordeel,—"een schrikkelik beeld, een zekere voorloper, een genadig voorteken van die grote en vreselike dag." Op deze wijze werd de aandacht van het volk op de vervulling van de profetie gericht, en werden er velen toe gebracht om acht te slaan op de waarschuwing van de wederkomst.

In het jaar 1840 wekte een verdere merkwaardige vervulling van de profetieën de algemene belangstelling op. Twee jaren vroeger gaf Josia Litch, een van de voornaamste predikanten, die de wederkomst predikten, een verklaring van Openbaring 9 uit, waarin de val van het Ottomaanse rijk voorspeld werd. Volgens zijn berekening zou deze macht tot zijn ondergang komen "in 1840 n. C., ergens in de maand Augustus;" en slechts enkele dagen v——r de in vervulling treding schreef hij: "Toegevende dat het eerste tijdperk van 150 jaren met juistheid vervuld is geworden, aleer Deacozes met verlof van de Turken de troon beklom, en dat de 391 jaren en vijftien dagen een aanvang genomen hebben aan het einde van het eerste tijdperk, moeten ze de 11de Augustus 1840 eindigen, als wanneer de Ottomaanse macht te

Kon- stantinopel verwacht mag worden te worden verbroken. En ik geloof, dat dit bevonden zal worden het geval te zijn.”

Juist op de aangegeven tijd nam Turkije door zijn afgezanten de bescherming van de verbonden machten van Europa aan, en stelde zich op die wijze onder het beheer van Christelike volken. De gebeurtenis was een nauwkeurige vervulling van de voorspelling.1 Toen het bekend werd, kwamen er scharen tot overtuiging van de juistheid van de grondregels van de profetiese verklaring, die door Miller en zijn metgezellen aangenomen was, en ontving de Adventbeweging een krachtige stoot. Geleerde en hooggeplaatste mannen verenigden zich met Miller tot het prediken en publiceren van zijn inzichten, en van 1840 tot 1844 breidde het werk zich met snelheid uit.

William Miller had een sterk verstand, door zich met de Bron der wijsheid te verbinden. Hij was een man van grote rechtschapenheid, die overal eerbied en hoogachting moest inboezemen, waar karakteradel en zedelike voortreffelikheid op prijs werden gesteld. De ware vriendelikheid van hart aan Christelike eenvoud en zelfbeheersing parende, was hij voorkomend en minzaam jegens allen, gereed om naar de meningen van anderen te luisteren, en hun bewijsgronden te overwegen. Zonder hartstocht of opwinding toetste hij alle theorieën en leerstellingen aan Gods woord; en zijn gezonde redenering en degelike kennis van de Schrift stelden hem in staat om dwaling te wederleggen en de leugen aan het licht te brengen.

Toch kon hij zijn werk niet voortzetten zonder bittere tegenstand. Evenals het geval was met de vroegere hervormers, werden de waarheden, die hij aan het licht bracht, door de volkspredikers niet gunstig ontvangen. Daar deze hun stelling niet konden handhaven volgens de Schrift, werden ze ertoe gedreven, hun toevlucht te nemen tot gezegden en leerstellingen van mensen, en de overleveringen van de kerkvaders. Maar het woord Gods was het enige getuigenis, dat door de predikers van de Advent-waarheid werd aanvaard. “De Bijbel, en de Bijbel alleen,” was hun wachtwoord. Het gemis aan bewijs uit de Schrift aan de zijde van de tegenstanders werd door spot en hoon goed gemaakt. Tijd, middelen en talenten werden gebruikt om diegenen te bekladden, wier enige zonde was, dat ze met vreugde uitzagen naar de wederkomst van hun Heer, heilig trachtten te leven, en anderen vermaanden om zich voor te bereiden op Zijn verschijning.

Ernstig waren de pogingen, die aangewend werden om de harten van het volk van het punt van de wederkomst af te trekken. Het bestuderen van de profetieën betreffende de wederkomst van Christus en het einde van de wereld werd voorgesteld als een zonde, iets waarover de mensen zich behoorden te schamen. Aldus ondermijnden de populaire geesteliken het geloof in Gods woord. Hun leer bracht de mensen tot ongeloof, en velen voelden zich vrij om in hun eigen goddeloze wellust te wandelen. En dit kwaad werd dan door hen, die het gesticht hadden, aan de Adventisten ten laste gelegd.

Terwijl hij volle zalen van verstandige en aandachtige hoorders trok, werd Millers naam zelden door de godsdienstige pers genoemd, dan bij wijze van spot of hoon. De

onverschilligen en goddelozen, aangemoedigd door de houding van de predikanten, namen de toevlucht tot ergerlike scheldnamen, en tot lage en lasterlike scherts, en trachtten op die wijze hem en zijn werk in verachting te brengen. De grijsaard, die een tehuis vol gemakken vaarwel gezegd had om op eigen kosten van stad tot stad, van dorp tot dorp te reizen, zonder ophouden zwoegende om de ernstige waarschuwing aan de wereld te brengen, dat het oordeel nabij was, werd spottend beschuldigd van een dweper, een leugenaar, een bedriegelike schurk te zijn.

De spot, leugen en beschuldigingen, die men hem naar het hoofd slingerde, lokten verontwaardiging en tegenwerpingen uit, zelfs van de wereldlike pers. "Een onderwerp van zulk een overweldigende majesteit en zulke vreselike gevolgen" met lichtvaardigheid of spot te behandelen, werd door wereld- lingen verklaard, "niet alleen spelen te zijn met de gevoelens van de voorstanders ervan," maar te "spotten met de oordeelsdag, Godzelf te honen, en de verschrikkingen van het gericht klein te achten."

De aanhitser tot alle kwaad trachtte niet alleen, de invloed van de Adventboodschap tegen te werken, maar ook de bood-schapper zelf te verdoen. Miller paste de waarheid van de Schrift op praktiese wijze toe op de harten van zijn hoorders, berispte hen over hun zonden, en verontrustte hen in hun zelfgenoegzaamheid; en zijn eenvoudige en snijdende woorden wekten hun vijandschap op. De tegenstand, die leden van de kerken tegen zijn boodschap aan de dag legden, gaf aan de lagere klassen moed om met meer driestheid te handelen: en vijanden beraamden een plan, om hem van het leven te beroven bij het verlaten van een zekere plaats van samenkomst. Maar er waren heilige engelen in het gedrang, en een van hen, in de vorm van een jonge man, nam deze dienstknecht des Heren bij de arm, en voerde hem in veiligheid buiten het bereik van het verwoede gepeupel. Zijn werk was nog niet voltooid, en Satan en zijn bondgenoten werden in hun aanslag teleurgesteld.

Niettegenstaande alle tegenstand groeide de belangstelling in de Adventbeweging aan. Van twintigtallen en honderden waren de gemeenten opgegaan tot even zoveel duizenden. De verschillende kerken breidden zich ver uit, maar na enige tijd openbaarde de geest van tegenstand zich zelfs tegen deze bekeerlingen, en namen de kerken stappen om hen, die Millers inzichten hadden aangenomen, aan de kerkelike tucht te onderwerpen. Deze handelwijze lokte een antwoord van zijn pen uit, waarin hij in een aanspraak tot de Christenen van alle kerkgenootschappen erop aandrong, dat, indien zijn leer vals was, men hem zijn dwaling uit de Schrift zou aantonen. "Wat hebben we geloofd," zei hij, "dat ons niet bevolen is te geloven door het woord van God, hetwelk gijzelven toegeeft, de regel en de enige regel te zijn van ons geloof en onze wandel? Wat hebben we gedaan, dat zulke heftige beschuldigingen ons treffen van de zijde van kansel en pers, en waardoor gij het recht zoudt hebben om ons (Adventisten) van uw kerken en gemeenschap uit te sluiten?" "Indien we het mis hebben, weest dan zo goed, en wijst ons aan, waar de fout ligt. Toont ons uit Gods woord onze dwaling; we hebben spot genoeg geleden; dat kan ons nimmer overtuigen, dat we

ongelijk hebben; Gods woord alleen kan onze inzichten veranderen. Onze besluiten zijn omzichtig en biddend genomen, volgens het bewijs, dat we er in de Schriften voor vonden.”

De waarschuwingen,die God van eeuw tot eeuw door Zijn dienstknechten aan de wereld gezonden heeft, zijn te allen tijde met dezelfde verdenking en ongeloof ontvangen. Toen de ongerechtigheid van hen, die v——r de zondvloed leefden, Hem bewoog om een vloed der wateren over de aarde te brengen, maakte Hij eerst Zijn voornemen aan hen bekend, opdat ze gelegenheid zouden hebben om zich af te keren van hun boze wegen. Honderd en twintig jaren lang klonk de waarschuwing tot bekering hun in de oren, opdat Gods toorn zich niet zou behoeven te openbaren in hun verwoesting. Maar de boodschap scheen hun ijdele taal toe, en ze geloofden hem niet. Overmoedig geworden in hun goddeloosheid, bespotten ze de boodschapper Gods, achtten niet op zijn smeken, en beschuldigden hem zelfs van dwaze inbeelding. Hoe durfde één man opstaan tegen al de groten van de aarde? Indien Noachs boodschap waar was, waarom zag en geloofde de gehele wereld hem dan niet? De bewering van één man tegenover de wijsheid van duizenden! Ze wilden geen geloof slaan aan de waarschuwing, noch ook de toevlucht nemen tot de ark.

Spotters wezen op de gang van de natuur,— de onveranderde opvolging van de jaargetijden, op de blauwe hemel waaruit nog nooit regen gevallen was, op de groene velden, verfrist door de dauw van de nacht,— en ze riepen uit: “Spreekt hij niet door gelijkenissen?” In verachting verklaarden ze, dat de prediker der gerechtigheid een onbezonnen geestdrijver was en ze holden voort, nog meer verdiept in hun genotzucht, nog meer verslaafd aan hun boze wegen, dan ooit tevoren. Toch hield hun ongeloof de voorspelde gebeurtenis niet tegen. God verdroeg hun boosheid lang, en gaf hun overvloedig gelegenheid tot berouw; maar op de vastgestelde tijd bezocht Hij hen, die Zijn genade verworpen hadden, met Zijn oordelen.

Christus verklaart, dat er een gelijksoortig ongeloof bestaan zal aangaande Zijn Wederkomst. Evenals de mensen in Noachs tijd “het niet bekenden, totdat de zondvloed kwam, en hen allen wegnam; evenzo,” in de woorden van onze Zaligmaker, “zal ook de toekomst van de Zoon des mensen zijn.” Wanneer Gods volk, dat Hem belijdt, zich met de wereld verenigt, leeft gelijk de wereld leeft, en met hen deelneemt aan verboden genoegens; wanneer de weelde van de wereld de weelde van de kerk wordt; wanneer de huweliksklokken vrolik luiden, en allen rekenen op lange jaren van aardse voorspoed,— dan zal, met de snelheid waarmede het weerlicht aan de hemel verschiet, het einde van hun schitterende visioenen en bedriegelike verwachtingen daar zijn.

Evenals God Zijn dienstknecht zond om de wereld te waarschuwen voor de komende vloed, zo zond Hij uitverkoren boodschappers om de aannadering van het laatste oordeel bekend te maken. En evenals Noachs tijdgenoten spotten over de voorspellingen van de prediker der gerechtigheid, zo spotten velen in Millers tijd, zelfs onder hen, die beleden tot Gods volk te behoren, met de waarschuwende woorden.

En waarom waren de leer en de prediking van Christus’ wederkomst zo weinig welkom aan de kerken? Terwijl de komst des Heren ellende en verwoesting betekent voor de goddelozen, brengt die aan de rechtvaardigen volle vreugde en hoop. Deze grote waarheid is door alle tijden heen de vertroosting van Gods getrouwen geweest; waarom is hij dan evenals de Bron ervan, “een steen des aanstoots en een rots der ergernis” geworden voor het volk, dat Hem belijdt? Het was onze Heer zelf, die Zijn discipelen beloofde: “Wanneer Ik zal heengegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weder, en zal u tot Mij nemen.” Het was de medelijdende Heiland, die, de verlatenheid en het verdriet van Zijn volgelingen vooruit aanschouwende, engelen afzond om hen te troosten met de verzekering, dat Hij in persoon weder zou komen, gelijk Hij naar de hemel opgevaren was. Terwijl de discipelen naar de hemel opzagen om een laatste blik te werpen op Hem, die ze liefhadden, werd hun aandacht getrokken door de woorden: “Gij, Galilese mannen! wat staat ge en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs ge Hem naar de hemel hebt zien heenvaren.” Hun hoop werd verlevendigd door de boodschap van de engel. De discipelen “keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap, en waren allen tijd in de tempel lovende en dankende God.” Ze verheugden zich, niet omdat Jezus van hen gescheiden was, en zij achtergelaten waren om te kampen tegen de beproevingen en verleidingen van de wereld, maar over de verzekering van de engel, dat Hij wederkomen zou.

De verkondiging van de wederkomst van Christus behoorde nu, evenals toen het bericht door de engelen aan de herders van Bethlehem gebracht werd, een tijding van grote blijdschap te zijn. Zij, die de Heiland waarlik liefhebben, kunnen niet anders dan met vreugde de aankondiging begroeten, op het woord van God gegrond, dat Hij, Die het middelpunt is van hun hoop op het eeuwige leven, wederkomen zal, niet om beledigd, veracht, en verworpen te worden, gelijk bij Zijn eerste komst, maar met macht en heerlikheid, om Zijn volk te verlossen. Zij, die de Heiland niet liefhebben, wensen, dat Hij wegblijven zal; en er kan geen beslissender bewijs zijn, dat de kerken zich van God hebben afgekeerd, dan de verbittering en vijandschap, opgewekt door deze boodschap, welke hun uit de hemel toegezonden werd.

Zij, die de Advent-leer aannamen, ontwaakten tot het besef van de noodzakelikheid van berouw en verootmoediging voor God. Velen hadden lange tijd gewankeld tussen Christus en de wereld; nu gevoelden ze, dat het tijd was om tot een beslissing te komen. “De zaken der eeuwigheid namen voor hen een ongewoon werkelike gestalte aan. Ze gevoelden zich dichter bij de Hemel, en zagen, dat ze schuldig stonden voor God.” Christenen werden opgewekt tot een nieuw geestelik leven. Ze kwamen tot het bewustzijn, dat de tijd kort was, en dat, wat ze voor hun medemensen wensten te doen, spoedig gedaan moest worden. De aarde trad op de achtergrond, de eeuwigheid scheen zich voor hen te openen; en men gevoelde, dat de ziel, met al wat betrekking heeft op het eeuwig wel of wee, boven al het tijdelike stond. Gods Geest rustte op hen, en gaf kracht aan het ernstige beroep, dat ze op hun broederen zowel als op zondaren deden, om zich voor te bereiden op de dag Gods. Het stille getuigenis van hun dageliks leven was een gedurige bestraffing voor vormelike en ontoegewijde leden van de

kerk. Die wilden niet gehinderd worden in hun jagen naar genot, hun haken naar winstbejag, en hun zucht naar wereldse eer. Vandaar de vijandschap en de tegenstand, die er tegen het Adventgeloof en hen, die het verkondigden, ontstond.

Toen men bevond, dat de bewijsgronden van de profetiese tijdperken niet omver te werpen waren, trachtten de tegen-standers het onderzoeken van het punt tegen te gaan door te leren, dat de profetieën verzegeld zijn. Aldus volgden de Protestanten in de voetstappen van de Roomsen. Terwijl de Pauselike kerk de Bijbel van het volk weghoudt, beweerden de Protestantse kerken, dat een belangrijk deel van het heilige woord — en wel het deel, hetwelk waarheden aan het licht brengt, die in het biezonder van toepassing zijn op onze tijd — niet verstaan kon worden. Predikers en gemeente verklaarden, dat de profetieën van Daniël en de Openbaring onbegrijpelike verborgenheden waren. Maar Christus verwees Zijn discipelen naar de woorden van de Profeet Daniël met betrekking tot gebeurtenissen, die in hun tijd zouden plaats vinden, en sprak: “Die het leest, die merke daarop!” En de bewering, dat de Openbaring een verborgenheid is, die niet verstaan kan worden, wordt tegengesproken door de titel van het boek zelf: “De Openbaring van Jezus Christus, die God Hem gegeven heeft, om aan Zijn dienstknechten te tonen de dingen, die haast geschieden moeten. . . . Zalig is hij, die leest, en zijn zij, die horen de woorden van deze profetie, en die bewaren, hetgeen daarin geschreven is; want de tijd is nabij.”

De profeet zegt: “Zalig is hij, die leest”—er zijn dezulken, die niet willen lezen; de zegen is niet voor hen. “En zij, die horen”—er zijn er ook sommigen, die weigeren iets aangaande de profetieën te horen; de zegen is voor die klasse niet. “En bewaren, hetgeen daarin geschreven is”—velen weigeren, om acht te slaan op de waarschuwingen en het onderwijs, dat de Openbaring bevat; geen van dezen kannen aanspraak maken op de beloofde zegen. Allen, die de onderwerpen van de profetie belachelik maken, en spotten met de beelden, die hier op plechtige wijze worden aangegeven; allen, die weigeren om hun leven te hervormen, en zich voor te bereiden op de komst van de Zoon des mensen, zullen ongezegend blijven. Hoe durven de mensen leren, dat de Openbaring een verborgenheid is, die niet door menselik verstand kan worden begrepen, met het oog op het getuigenis, dat onder Ingeving dienaangaande is uitgesproken? Het is een geopenbaarde verborgenheid, een geopend boek. Het onderzoek van de Openbaring vestigt de aandacht op de profetieën van Daniël, en beide bieden uiterst gewichtige lering aan, door God aan de mensen gegeven, aangaande gebeurtenissen, welke plaats zullen vinden bij de sluiting van de wereldgeschiedenis.

Aan Johannes werden tonelen van het allergrootste belang in de ondervinding van de kerk geopenbaard. Hij aan-schouwde de toestand, de gevaren, de strijd, en de eindelike verlossing van Gods volk. Hij tekende de laatste boodschappen op, waardoor de oogst van de aarde gerijpt moet worden, hetzij als schoven voor de hemelse korenschuur, of als brandhout voor het vuur der vernieling. Onderwerpen van ontzaglik belang werden aan hem geopenbaard, voornamelik ter wille van de laatste kerk, opdat zij, die zich van de dwaling tot de waarheid zouden keren, onderricht mochten worden aangaande de gevaren en de strijd, die hun te

wachten stonden. Niemand behoeft in duisternis te verkeren omtrent hetgeen op de aarde plaats zal vinden.

Waarom dan deze algemene onwetendheid omtrent een belangrijk gedeelte van de Heilige Schrift? Waarom deze algemene weerzin om te onderzoeken, wat erin geleerd wordt ? Het is het gevolg van een bestudeerde poging van de vorst der duisternis om voor de mensen te verbergen hetgeen zijn bedrog zou openbaren. Om deze reden spreekt Christus, die de Openbaring gegeven heeft, de strijd voorziende, die er gevoerd zou worden tegen het onderzoek van dit Boek, een zegen uit over allen, die de woorden van de profetie zouden lezen, horen en bewaren.

Hoofdstuk 19 — Licht in de Duisternis

Gods werk op aarde vertoont door alle eeuwen heen een treffende gelijkvormigheid in iedere grote hervorming of godsdienstige beweging. De grondregels, waarnaar God met de mensen handelt, zijn altijd dezelfde. De belangrijke bewegingen van de tegenwoordige tijd zijn een weerga van die van vroegere eeuwen en de ondervinding van de kerk in vervlogen tijden bevat lessen van grote waarde voor onze eigen tijd.

Er is geen waarheid, die de Bijbel duideliker leert, dan dat God door Zijn heilige Geest Zijn dienstknechten op aarde biezondere leiding schenkt in de grote bewegingen, waardoor het verlossingswerk voortgezet wordt. De mensen zijn werktuigen in Gods hand, die door Hem gebruikt worden om Zijn doeleinden van genade en barmhartigheid te bereiken. Iedereen heeft een deel, waarvoor hij te zorgen heeft; aan iedereen wordt een zekere mate van licht geschonken, passend voor de vereisten van zijn tijd, en voldoende om hem in staat te stellen, het werk te verrichten, dat God hem te doen gegeven heeft. Maar geen mens, hoezeer ook door de Hemel begunstigd, heeft het grote verlossingsplan ooit volkomen begrepen, of zelfs meer dan ten dele beseft, wat de Goddelike bedoeling is met het werk voor zijn eigen tijd. De mensen begrijpen niet ten volle wat God wenst te weeg te brengen door het werk, dat Hij hun te doen gegeven heeft; ze beseffen niet volkomen het gewicht van de boodschap, die ze in Zijn naam overbrengen.

“Zult gij de onderzoeking Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid toe de Almachtige vinden?” “Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de Heer. Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, alzo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan ulieder gedachten.” “Ik ben God, en er is geen God meer, en er is niet gelijk Ik; Die van den beginne aan verkondig het einde, en vanouds af die dingen, die nog niet geschied zijn.”

Zelfs de profeten, begaafd met een biezondere verlichting van de Geest, begrepen niet volkomen de betekenis van de openbaringen, die hun toevertrouwd werden. De betekenis ervan zou van eeuw tot eeuw geopenbaard worden, naarmate het volk Gods de lering, die erin vervat was, zou behoeven. Petrus, over de zaligheid schrijvende, die door het evangelie aan het licht gebracht wordt, zegt : Van welke zaligheid “de profeten ondervraagd en onderzocht hebben, die geprofeteerd hebben van de genade, aan u geschied; onderzoekende, op welke, of hoedanige tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlikheid daarna volgende. Aan dewelken geopenbaard is, dat ze niet zichzelven, maar ons bedienden deze dingen.”

Maar hoewel het niet aan de profeten gegeven was, de dingen, die hun geopenbaard werden, volkomen te verstaan, trachtten ze ernstig al het licht te verkrijgen, dat het Gode behaagd had te laten schijnen. Ze “ondervraagden en onderzochten,” “onderzoekende, op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en tevoren getuigde.”

Welk een les voor Gods volk in de Christelike bedeling, te wier behoeve deze profetieën aan Zijn dienstknechten gegeven werden! “Aan dewelken geopenbaard is, dat ze niet zichzelven, maar ons bedienden.” Laat ons nagaan, hoe deze heilige mannen Gods “ondervraagden en onderzochten” aangaande openbaringen, die hun gegeven waren voor nog ongeboren geslachten.

Vergelijkt hun heilige ijver met de trage onachtzaamheid, waarmede de begunstigden uit latere tijden deze hemelse gave beschouwen. Welk een terechtwijzing voor de gemakzuchtige, wereldlievende onverschilligheid, die er zich mede tevreden stelt, te verklaren dat de profetieën niet verstaan kunnen worden. Ofschoon het eindige verstand van de mensen niet bevoegd is, om de raadslagen van de Oneindige binnen te dringen, of de uitwerking van Zijn voornemens volkomen te begrijpen, toch is het menigmaal ten gevolge van de een of andere dwaling of nalatigheid aan hun zijde, dat ze de boodschappen des Hemels zo onduidelik verstaan. Niet zelden is het verstand van de mensen, en zelfs van Gods diensknechten, z—verblind door menselike beschouwingen, 2 Petrus 1:10-12. Door overleveringen en valse leer van mensen, dat ze slechts ten dele in staat zijn om de grote dingen te vatten, die Hij in Zijn woord geopenbaard heeft. Zulks was het geval met de discipelen van Christus, zelfs toen de Heiland in persoon met hen verkeerde. De algemene opvatting van de Messias, als een aards vorst, die Israël verheffen zou tot de troon van een wereldrijk, had hun hart vervuld, en ze konden de betekenis van Zijn woorden, waarin Hij Zijn lijden en sterven voorspelde, niet verstaan.

Ze deden hun plicht door het Joodse volk het aanbod der genade te doen, en op de eigen tijd, toen ze verwachtten hun Heer de troon van David te zien bestijgen, moesten ze het aanschouwen, dat Hij als een boosdoener gegrepen, gegeseld, bespot, veroordeeld, en aan het kruis van Golgotha verhoogd werd. Welk een wanhoop en zielsangst verscheurde de harten van deze discipelen gedurende de dagen, die hun Heer in de groeve doorbracht! Christus zelf had hen uitgezonden met de boodschap: “De tijd is vervuld, en het koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u, en gelooft het evangelie.” Die boodschap grondde zich op de profetie van Daniël 9. De negen en zestig weken werden door de engel verklaard als reikende tot aan de “Messias, de Vorst,” en met hooggespannen hoop en blijde verwachtingen zagen de discipelen uit naar de oprichting van het koninkrijk van de Messias te Jeruzalem, om over de gehele aarde te heersen.

Ze verkondigden de boodschap, die Christus hun had toevertrouwd, ofschoon zijzelven de betekenis ervan verkeerd begrepen. Terwijl hun aankondiging zich op Dan. 9:25 grondde, zagen ze in het volgende vers van hetzelfde hoofdstuk niet, dat de Messias uitgeroeid zou worden. Van hun geboorte af aan hadden ze het hart gezet op de heerlikheid, die van een aards koninkrijk te verwachten was, en dit verblindde hun verstand voor de biezondere punten in de voorzegging, zowel als voor de woorden van Christus. Christus was op de juiste tijd en wijze gekomen, die in de profetie voorspeld was. Het getuigenis van de Schrift was in iedere biezonderheid van Zijn bediening vervuld. Hij had de boodschap der zaligheid gepredikt, en

“Zijn woord was met macht.” De harten van Zijn hoorders hadden getuigd, dat het uit de Hemel was. Het Woord en de Geest Gods staafden de Goddelike opdracht van Zijn Zoon. De discipelen hingen nog met onverflauwde genegenheid aan hun geliefde Meester. En toch waren hun harten in onzekerheid en twijfel gehuld. In hun zielsangst herinnerden ze zich toen niet de woorden van Christus, die heenwezen op Zijn lijden en sterven. Indien Jezus van Nazareth de ware Messias geweest was, zouden zijn dan aldus in droefheid en teleurstelling gedompeld zijn? Dit was de vraag, die hun zielen teisterde, terwijl de Heiland in het graf lag, al de hopeloze uren van die Sabbat, die er verliepen tussen Zijn dood en Zijn opstanding.

Ofschoon deze volgelingen van Jezus in een donkere nacht van droefenis gehuld lagen, waren ze toch niet verlaten. De profeet zegt: “Wanneer ik in duisternis zal gezeten zijn, zal de Heer me een licht zijn. . . . Hij zal me uitbrengen aan het licht, ik zal mijn lust zien aan Zijn gerechtigheid.„ “Ook verduistert de duisternis voor U niet; maar de nacht licht als de dag, de duisternis is als het licht.” God heeft gesproken: “Voor de oprechten gaat het licht op in de duister-nis.” “Ik zal de blinden leiden door de weg, die ze niet geweten hebben; Ik zal ze doen treden door de paden, die ze niet geweten hebben. Ik zal de duisternis voor hun aangezicht tot licht maken, en het kromme tot recht. Deze dingen zal Ik hun doen, en Ik zal hen niet verlaten.”

De aankondiging, die door de discipelen in de naam des Heren was geschied, was in alle biezonderheden juist, en de gebeurtenissen, waarop hij heen wees, grepen toen juist plaats. “De tijd is vervuld, het koninkrijk Gods in nabij gekomen,” was hun boodschap geweest. Aan het einde van “de tijd”— de negen en zestig weken van Daniël 9, die zich zouden uit-strekken tot de Messias, “de Gezalfde”—had Christus de zalving van de Geest ontvangen na Zijn doop door Johannes in de Jordaan. En het “koninkrijk Gods”, hetwelk ze verklaard hadden nabij te zijn, werd door de dood van Christus opgericht. Dit rijk was niet, zoals ze geleerd hadden te geloven, een aards koninkrijk. Ook was het niet dat toekomstige, onverderfelike koninkrijk, dat gesticht zal worden, wanneer “het rijk en de heerschappij, en de grootheid van de koninkrijken onder de ganse hemel zal gegeven worden aan bet volk van de heiligen van de hoge plaatsen;” dat eeuwige koninkrijk, waarin “alle heerschappijen Hem zullen eren en gehoorzamen.”

De uitdrukking “koninkrijk Gods,” zoals die in de Bijbel gebezigd wordt, wordt gebruikt om zowel het koninkrijk der genade als het koninkrijk der heerlikheid aan te duiden. Het koninkrijk der genade wordt door Paulus in de brief aan de Hebreeën beschreven. Na op Christus, de barmhartige Middelaar, gewezen te hebben, “die medelijden heeft met onze zwakheden,” zegt de apostel: “Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat we barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden.” De troon der genade stelt het koninkrijk der genade voor; want het bestaan van een troon veronderstelt ook het bestaan van een koninkrijk. In vele van Zijn gelijkenissen gebruikt Christus de uitdrukking “het koninkrijk der hemelen,” om het werk van de Goddelike genade op de harten van de mensen aan te duiden.

Alzo ook betekent de troon der heerlikheid het koninkrijk der heerlikheid, en op dit koninkrijk wordt gedoeld in de woorden van de Heiland: “Wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlikheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op de troon van Zijn heerlikheid; en v——r Hem zullen al de volken vergaderd worden.” Dit koninkrijk is nog in de toekomst. Het zal niet gesticht worden v——r de wederkomst van Christus.

Het koninkrijk der genade werd onmiddellik na de val van de mens opgericht, toen er een plan werd beraamd voor de verlossing van het zondige geslacht. Het bestond toen in het voornemen en door de belofte Gods; en door het geloof kon de mens er onderdaan van worden. Toch werd het niet wezenlik bevestigd, voordat Christus gestorven was. Zelfs nadat Hij Zijn aardse bediening op zich genomen had, zou de Heiland, uitgeput door de hardnekkigheid en ondankbaarheid van de mensen, zich van het offer op Golgotha terug hebben kunnen trekken. In Gethsemané trilde de bittere beker in Zijn hand. Zelfs toen nog had Hij zich het bloedzweet van het voorhoofd kunnen wissen, en het schuldig mensegeslacht kunnen laten omkomen in zijn goddeloosheid. Had Hij dit gedaan, er had geen verlossing kunnen zijn voor de gevallen mensheid. Maar toen de Heiland Zijn leven aflegde, en met Zijn laatste ademtocht uitriep: “Het is volbracht,” toen was de uitvoering van het verlossingsplan verzekerd. De belofte van de zaligheid, aan het zondige paar in Eden gegeven, was bekrachtigd. Het koninkrijk der genade, dat tevoren bestaan had door de belofte Gods, werd toen bevestigd.

Aldus gaf de dood van Christus — juist die gebeurtenis, welke de discipelen hadden beschouwd als de eindelike vernietiging van hun hoop — hun voor eeuwig de verzekering ervan. Terwijl hij hun een wrede teleurstelling berokkende, was hij het grootste bewijs, dat hun geloof zich niet had vergist. De gebeurtenis, die hen met rouw en wanhoop had vervuld, was dezelfde, die een deur der hope opende voor ieder kind van Adam, en die het middelpunt vormde van het toekomstige leven en de eeuwige gelukzaligheid van al Gods getrouwen in alle eeuwen.

Voornemens van oneindige barmhartigheid bereikten hun vervulling door de teleurstelling van de discipelen. Terwijl hun harten zich gewonnen gaven voor de Goddelike genade en de kracht van de leer van Hem, Die “sprak, gelijk nooit een mens gesproken had,” was toch nog met het reine goud van hun liefde tot Jezus, het lage allooi van wereldse trots en zelfzuchtige eerzucht vermengd. Zelfs in de zaal, waar het pascha genuttigd werd, in die plechtige ure, toen hun Meester reeds de schaduwen van Gethsemané binnentrad, was er “twisting onder hen, wie van hen de meeste zou zijn.” Hun visioen was vol van de troon, de kroon, en de heerlikheid, terwijl onmiddellik v——r hen lagen de vernedering en zielsangst van de hof, de gerichtszaal, het kruis van Golgotha. Het was de trots van hun hart, hun dorst naar wereldse heerlikheid, welke er hen toe gebracht had, zo hardnekkig te hangen aan de valse leer van hun tijd, en de woorden van de Heiland over het hoffd te zien, die zo duidelik de ware aard van Zijn koninkrijk aantoonden, en op Zijn zielsangst en dood wezen.

En deze dwalingen hadden tot gevolg de beproeving — zwaar, maar nodig — die God over hen toeliet, om hen terecht te brengen. Ofschoon de discipelen de betekenis van hun boodschap misverstaan hadden, en tekort waren geschoten in de verwezenliking van hun verwachtingen, hadden ze toch de waarschuwing gepredikt, die God hun gegeven had, en de Heer wilde hun geloof belonen, en hun gehoorzaamheid eren. Aan hen zou het werk toevertrouwd worden om aan alle volken de eerste tijding te brengen van het heerlike evangelie van hun verrezen Heer. En om hen op dit werk voor te bereiden, werd de ondervinding, die hun zo bitter toescheen, over hen beschikt.

Na Zijn opstanding verscheen Jezus aan Zijn discipelen op weg naar Emmaus, en "begonnen hebbende met Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit in al de Schriften, hetgeen van Hemgeschreven was." De harten van de discipelen werden bewogen. Hun geloof werd weder aangewakkerd. Ze werden "wedergeboren tot een levende hoop," zelfs voordat Jezus zich aan hen geopenbaard had. Zijn doel was, hun verstand te verlichten, en hun geloof te vestigen op het "vaste woord van de profetie." Hij wilde, dat de waarheid vaste wortel zou schieten in hun harten, niet alleen omdat die door Zijn persoonlik getuigenis werd gestaafd, maar om het ongetwijfeld bewijs, dat door de beelden en voorafschaduwingen van de typiese wet, en door de profetieën van het Oude Testament gegeven werd. Het was nodig voor de volgelingen van Christus, een geloof te hebben, waar ze rekenschap van geven konden, niet alleen in hun eigen belang, maar opdat ze de kennis van Christus aan de wereld zouden kunnen brengen. En als de allereerste schrede in het mededelen van deze kennis, wees Jezus Zijn discipelen op "Mozes en de profeten." Dit was het getuigenis, dat door de verrezen Heiland over de waarde en belangrijkheid van de geschriften van het Oude Testament gegeven werd.

Welk een verandering werd er in de harten van de discipelen gewrocht, toen ze hun Meester wederom in het geliefde aangezicht blikten! In vollere en hogere zin dan ooit tevoren hadden ze "Die gevonden, van welke Mozes in de wet geschreven heeft, en de profeten." De onzekerheid, de zielsangst, de wanhoop maakten plaats voor volkomen zekerheid, en een onbewolkt geloof. Was het een wonder dat ze na Zijn hemelvaart "alle tijd in de tempel waren, lovende en dankende God?" Het volk, dat slechts kennis droeg van de smadelike dood van de Heiland, verwachtte, op hun gelaat de uitdrukking van verdriet, ontsteltenis en nederlaag te bespeuren; maar ze lazen er blijdschap en triomf. Welk een voorbereiding hadden deze discipelen ontvangen voor het werk, dat v——r hen lag! Ze waren door de bitterste beproeving heengegaan, die hun met mogelikheid had kunnen treffen, en hadden gezien, hoe Gods woord, toen alles voor het menselik oog geheel en al verloren had geschenen, zegevierend bewaarheid was geworden.

Wat kon van nu aan hun geloof schokken, of de gloed van hun liefde verkoelen? In het grievendst verdriet hadden ze "een sterke vertroosting," en een hoop, als "een anker van de ziel, hetwelk zeker en vast is." Ze waren getuigen geweest van de wijsheid en de kracht Gods, en waren "verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig

ander schepsel" hen zou kunnen scheiden van "de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heer." "In dit alles," zeiden ze, "zijn we meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons heeft liefgehad." "Het woord des Heren bestaat in eeuwigheid." En "wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is: ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt."

De Heer zegt: "Mijn volk zal niet beschaamd worden tot in eeuwigheid." "Des avonds vernacht het geween, maar des morgens is er gejuich." Toen deze discipelen de Heiland op Zijn opstandingsdag ontmoetten, en hun harten in hen brandden; toen ze naar Zijn woorden luisterden; toen ze Zijn hoofd, Zijn handen en voeten aanschouwden, die voor hen verwond waren; toen Jezus hen v——r Zijn hemelvaart buiten leidde tot aan Bethanië, en Zijn handen opheffende hen zegende, en hun gelastte: "Gaat heen in de gehele wereld, predikt het evangelie," erbij voegende: "Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen;" toen op de Pinksterdag de beloofde Trooster nederdaalde, en de kracht uit de hoge gegeven werd, en de zielen van de gelovigen trilden van de bewuste tegenwoordigheid van hun opgevaren Heer,— zouden ze toen, zelfs toen, schoon hun pad als het Zijne door opofferingen en martelaarschap heen voerde, de bediening van het evangelie van Zijn genade, met de "kroon der gerechtigheid," die ze ontvangen zullen bij Zijn wederkomst, hebben willen ruilen voor de heerlikheid van een aardse troon, welke hun hoop uitmaakte, toen ze in het eerst Zijn volgelingen werden? Hij, Die "machtig is meer dan overvloediglik te doen boven al wat we bidden of denken," had hun met de gemeenschap aan Zijn lijden deelname aan Zijn vreugde geschonken,— de blijdschap van "vele kinderen tot de heerlikheid te leiden," een onuitsprekelik genot, "een zeer uitnemend gewicht der heerlikheid," waartegen, zegt Paulus, "onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat," "niet te waarderen is."

De ondervinding van de discipelen, die het "evangelie van het koninkrijk predikten" bij de eerste komst van Christus, vindt zijn tegenbeeld in de ondervinding van hen, die Zijn wederkomst verkondigden. Evenals de discipelen uitgingen om te prediken: "De tijd is vervuld, het koninkrijk Gods is nabij gekomen," evenzo verkondigde Miller en zijn medegenoten, dat het langste en laatste profetiese tijdperk, waarvan in de Bijbel gesproken wordt, bijna verstreken was, dat het oordeel naderde, en het eeuwige koninkrijk op het punt stond van opgericht te worden. De prediking van de discipelen was, wat de tijd betrof, gegrond op de zeventig weken van Daniël 9. De boodschap, door Miller en zijn medegenoten gegeven, kondigde het einde van de 2300 dagen van Dan. 8: 14 aan, waarvan de zeventig weken een deel uitmaken. De prediking van beide die en dezen grondde zich op de vervulling van een verschillend gedeelte van hetzelfde profetiese tijdperk.

Evenals de eerste discipelen verstonden William Miller en de zijnen zelven niet volkomen de betekenis van de boodschap, die ze overbrachten. Dwalingen, die lange tijd in de kerk bestaan hadden, verhinderden hen, tot een juiste uitleg van een belangrijk punt in de profetie te geraken. Daarom moesten ze, wegens een verkeerde opvatting van de betekenis ervan, een teleurstelling ondergaan, ofschoon ze de boodschap verkondigden, die God hun had

toevertrouwd om aan de wereld te geven. Bij het verklaren van Dan. 8:14, “Tot twee duizend en drie honderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom ge-rechtvaardigd worden,” was Miller, zoals reeds gezegd is, van het algemeen aangenomen idee uitgegaan, dat de aarde het heiligdom was, en hij geloofde, dat de reiniging van het heiligdom de loutering van de aarde door vuur bij de wederkomst des Heren voorstelde. Toen hij daarom zag, dat het einde van de 2300 dagen op bepaalde wijze voorspeld was, kwam hij tot het besluit, dat dit de tijd voor de wederkomst des Heren aangaf. Zijn dwaling was het gevolg van het aan-nemen van de algemene beschouwing van wat het heiligdom is.

In het typiese stelsel,— dat een voorafschaduwing was van het offer en het priesterschap van Christus,— was het reinigen van het heiligdom de laatste dienst, die de hogepriester in zijn jaarlikse bediening volbracht. Het was het sluitingswerk van de verzoening,— een verwijderen of wegdoen van de zonde van Israël. Het was een beeld van het sluitingswerk in de bediening van onze Hogepriester in de hemel, van het wegdoen of uitwissen van de zonden van Zijn volk, die in de hemelse registers opgetekend staan. Deze dienst sluit een werk van onderzoek, van oordelen in, en gaat onmiddellik vooraf aan de komst van Christus op de wolken des hemels met macht en grote heerlikheid; want, wanneer Hij komt, zal ieder geval beslist zijn. Jezus zegt: “Mijn loon is met Mij, om een iegelik te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.” Het is dit oordeelswerk, onmiddellik aan de wederkomst des Heren voorafgaande, dat aangekondigd wordt in de boodschap van de eerste engel van Openb. 14:7: “Vreest God, en geeft Hem heerlikheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen.”

Zij, die deze waarschuwing verkondigden, brachten de rechte boodschap op de rechte tijd. Maar evenals de eerste discipelen verklaarden: “De tijd is vervuld, en het koninkrijk Gods is gekomen,” gegrond op de profetie van Daniël 9, en ze toch niet opmerkten, dat de dood van de Messias in dezelfde schriftuurplaats voorspeld was; evenzo predikten Miller en zijn genoten de boodschap, gegrond op Dan. 8:14 en Openb. 14:7, en zagen niet, dat er in Openb. 14 nog andere boodschappen aan het licht worden gebracht, die ook nog moesten afgegeven worden v——r de wederkomst des Heren.

Gelijk te discipelen zich vergisten aangaande het koninkrijk, dat opgericht zou worden aan het einde van de zeventig weken, evenzo vergisten de Adventisten zich aangaande de gebeurtenis, die plaats zou hebben aan het einde van de 2300 dagen. In beide gevallen was het een aannemen van, of liever een zich vasthouden aan algemeen verspreide dwalingen, die het verstand voor de waarheid verblindden. Beide klassen vervulden Gods wil door de verkondiging van de boodschap, welke Hij wenste, dat gegeven zou worden, en beide ondervonden teleurstelling door hun eigen verkeerde begrip van de boodschap. Toch bereikte God Zijn eigen genadige bedoeling door toe te laten, dat de waarschuwing voor het oordeel gegeven werd juist op de wijze, waarop dit geschiedde. De grote dag was nabij, en in Zijn voorzienigheid werden de mensen getoetst door het stellen van een bepaalde tijd, ten einde hun te openbaren, wat in hun harten sluimerde. De boodschap was bedoeld om de kerken te toetsen en te reinigen. Ze moesten leren inzien, of hun genegenheid zich hechtte aan deze

wereld, of aan Christus en de hemel. Ze gaven voor, de Heiland lief te hebben; nu moesten ze hun liefde tonen. Waren ze bereid om hun wereldse verwachtingen en eerzucht op te geven, en met blijdschap de wederkomst van hun Heer te verwelkomen ? De boodschap was bedoeld om hen in staat te stellen, hun ware geestelike toestand in te zien; hij werd in genade gezonden om hen op te wekken, de Heer met boetvaardigheid en nederigheid te zoeken.

Ook de teleurstelling, hoewel het gevolg van hun eigen verkeerd begrip van de boodschap, die ze gaven, zou ten goede beschikt worden. Het zou de harten van hen, die voorgaven, dat ze de waarschuwing aangenomen hadden, op de proef stellen. Zouden zij, wanneer de teleurstelling hen trof, hun ondervinding roekeloos verzaken, en hun geloof in Gods woord laten varen? Of zouden ze trachten om met gebed en in ootmoedigheid te ontdekken, waar ze de betekenis van de profetie hadden misverstaan? Hoe velen hadden uit vrees, of in een eerste opwelling en opwinding gehandeld? Hoe velen waren niet ten volle toegewijd en ongelovig? Grote scharen gaven voor, de verschijning des Heren lief te hebben. Wanneer ze geroepen werden om de spot en hoon van de wereld, en de toets van uitstel en teleurstelling te doorstaan, zouden ze dan het geloof opgeven? Wijl ze niet dadelik verstonden, waarom God aldus met hen handelde, zouden ze daarom waar-heden verwerpen, die gestaafd werden door de duidelikste uitspraken van Zijn Woord?

Deze toets zou de kracht openbaren van hen, die met waarachtig geloof gehoorzaam waren geweest aan hetgeen ze hielden, de leer van het Woord en de Geest Gods te zijn. Het zou hun het gevaar doen inzien, gelijk alleen zulk een ondervinding dat kon, van de theorieën en uitleggingen van mensen aan te nemen, in plaats van de Bijbel tot zijn eigen uitlegger te maken. De kinderen des geloofs zouden door verslagenheid en smart, uit hun dwaling ontstaande, de vereiste terechtwijzing ontvangen. Ze zouden erdoor tot een ernstiger onderzoek van het profetiese woord geleid worden. Ze zouden erdoor leren, het fondament, waarop hun geloof rustte, nauwkeuriger te onderzoeken, en alles te verwerpen, hoe algemeen het ook door de Christelike wereld aangenomen werd, wat niet gegrond was op de Schriften der waarheid.

Aan deze gelovigen zou, evenals aan de eerste discipelen, naderhand duidelik gemaakt worden, wat aan hun verstand in de ure van beproeving duister had toegeschenen. Wanneer ze "het einde des Heren" zouden zien, zouden ze weten, dat het plan der liefde, hetwelk Hij voor hen beraamd had, geregeld uitgewerkt was, niettegenstaande de beproeving, die liet gevolg was van hun dwaling. Ze zouden door een zalige ondervinding leren, dat Hij "zeer barmhartig is en een Ont- fermer;" en dat al Zijn paden "goedertierenheid en waarheid zijn voor degenen die Zijn gebod en Zijn getuigeniss en bewaren.

Hoofdstuk 20 — Een Grote Godsdienstige Opwekking

In de profetie van de boodschap van de eerste engel van Openbaring 14 wordt een grote godsdienstige opwekking voorspeld tijdens de verkondiging van de spoedige wederkomst van Christus. Er wordt een engel gezien, vliegende "in het midden van de hemel, en hij had het eeuwige evangelie, om te verkondigen aan degenen, die op de aarde wonen, en aan alle natie en geslacht, en taal, en volk." "Met een grote stem," geeft hij zijn boodschap: "Vreest God, en geeft Hem heerlikheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen; en aanbidt Hem, Die de hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen van de wateren gemaakt heeft."

Het feit, dat een engel gezegd wordt de heraut van deze waarschuwing te zijn, is betekenisvol. Door de reinheid, de heerlikheid en de macht van de hemelse boodschapper heeft de Goddelike wijsheid het verheven karakter van het werk, dat door zijn boodschap tot stand komen zou, willen voorstellen, alsook de macht en heerlikheid, die ermede gepaard zouden gaan. En het vliegen van de engel "in het midden van de hemel," de "grote stem," waarmede de waarschuwing gegeven wordt, en de verkondiging ervan aan allen, "die op de aarde wonen,"—"aan alle natie en geslacht, en taal en volk," — getuigen van de snelheid, die de beweging kenmerkt, en hoe die zich over de gehele wereld uitbreidt.

De boodschap zelf geeft opheldering aangaande de tijd, waarop deze beweging zal plaats vinden. Hij wordt verklaard een deel uit te maken van het "eeuwig evangelie", en kondigt het begin van het oordeel aan. De heilsboodschap is in alle eeuwen gepredikt geworden; maar deze boodschap is een deel van het evangelie, dat alleen in de laatste dagen kon verkondigd worden ; want alleen dan zou het waar zijn, dat de ure van het oordeel gekomen was. De porfetieën geven een opeenvolging van gebeurtenissen, die ons tot de aanvang van het oordeel leiden. Dit is in het biezonder waar van het Boek van Daniël. Maar dat gedeelte van zijn profetie, hetwelk betrekking had op de laatste dagen, werd Daniël gelast toe te sluiten en te verzegelen "tot de tijd van het einde." Niet voordat we die tijd bereiken, kon er een boodschap aangaande het oordeel bekend gemaakt worden, op de vervulling van deze profetieën gegrond. Maar in de tijd van het einde, zegt de profeet, "zullen velen het naspeuren, en de wetenschap zal vermenig-vuldigd worden."

De apostel Paulus waarschuwde de kerk om niet in zijn tijd naar de komst van Christus uit te zien. "Die komt niet," zegt hij, "tenzij dat eerst de afval gekomen zij, en dat geopenbaard zal zijn de mens der zonde." Eerst na de grote afval, en het lange tijdperk van de regering van de "mens der zonde," kunnen we uitzien naar de wederkomst van onze Heer. De "mens der zonde," die ook de "verborgenheid der onge-rechtigheid," "de zoon des verderfs," en "de ongerechtige" genoemd wordt, stelt het pausdom voor, dat, naar hetgeen in de profetie voorspeld wordt, zijn oppergezag 1260 jaren lang zou handhaven. Dit tijdperk eindigde in 1798. De wederkomst van Christus kon niet v——r die tijd plaats vinden. Paulus besluit in zijn waarschuwing de gehele Christelike bedeling tot op het jaar 1798. Het is na die tijd, dat de boodschap van Christus' wederkomst verkondigd moest worden.

Zulk een boodschap is in de vervlogen tijden nooit gepredikt. Paulus, zoals we gezien hebben, predikte hem niet; hij wees zijn broederen op de toekomst, die toen nog ver in het verschiet lag, als de tijd voor de wederkomst des Heren. De Hervormers verkondigden hem niet. Martijn Luther plaatste het oordeel ongeveer drie honderd jaren in de toekomst, van zijn tijd af gerekend. Maar sinds 1798 zijn de zegelen van het boek van Daniël afgenomen, de kennis van de profetieën is toegenomen, en velen hebben de plechtige boodschap verkondigd, dat het oordeel nabij is.

Gelijk de grote Hervorming van de zestiende eeuw, zo werd ook de Adventbeweging in verschillende landen van de Christenwereld op dezelfde tijd waargenomen. Zowel in Europa als in Amerika werden er mannen van geloof en gebed toe geleid om de profetieën te bestuderen, en, wat in het bezielde woord opgetekend staat naspeurende, vonden ze overtuigend bewijs, dat het einde van alle dingen (1Dan. 12:4. ; 2 Thess. 2:3). op handen was. In verschillende landen waren er afgezonderde groepen Christenen, die er geheel en al door onderzoek van de Schriften alleen toe gekomen waren om te geloven, dat de wederkomst van de Heiland nabij was.

In 1821, drie jaren nadat Miller tot zijn verklaring van de profetieën gekomen was, welke op de tijd van het oordeel heen- wijzen, begon Dr. Joseph Wolff,“de zendeling voor de wereld,” de naderende wederkomst des Heren te verkondigen. Wolff was in Duitschland geboren en van Joodse afkomst, daar zijn vader een Joods rabbijn was. Op zeer jeugdige leeftijd werd hij van de waarheid van de Christelike godsdienst overtuigd. Bezield met een werkzame en onderzoekende geest, had hij altijd gretig geluisterd naar de gesprekken, die er in het huis van zijn vader gevoerd werden, wanneer vrome Joden zich daar dagelijks verzamelden om te spreken over de hoop en verwachting van hun volk, de heerlikheid van de Messias, die te komen stond, en de herstelling van Israël. De knaap vroeg eens, toen hij Jezus van Nazareth hoorde noemen, wie die persoon was. “Een Jood van zeer grote talenten,” was het antwoord; “maar omdat hij voorgaf de Messias te zijn, veroordeelde de Joodse rechtbank Hem ter dood.” “Waarom dan,” antwoordde de vrager, “werd Jeruzalem verwoest? en waarom zijn wij in ballingschap?” “Helaas, helaas!” antwoordde de vader, “omdat de Joden de profeten vermoord hebben.” De ge dachte kwam onmiddellik bij het kind op: “Misschien was Jezus van Nazareth ook een profeet, en hebben de Joden Hem gedood, ofschoon Hij onschuldig was.” Dit gevoel was z— sterk, dat hoewel hem verboden was, ooit een Christelike kerk binnen te gaan, hij er dikwels buiten bleef staan om naar de prediking te luisteren.

Toen hij pas zeven jaar oud was, pochte hij eens tegen een oude Christelike buurman over de toekomstige zegepraal van Israël bij de komst van de Messias; waarop de oude man vriendelik zei: “Lieve jongen, ik zal u zeggen, wie de ware Messias was: Hij was Jezus van Nazareth, . . . die uw voorvaderen gekruist hebben, gelijk ze de profeten in de oude tijd hebben gedood. Ga naar huis en lees het drie en vijftigste hoofdstuk van Jesaja, en ge zult er van overtuigd worden, dat Jezus Christus de Zoon van God is.” De overtuiging hiervan maakte zich onmiddellik van hem meester. Hij ging naar huis en las het hoofdstuk na, zich

verwonderende toen hij zag, hoe volmaakt hetgeen daar geschreven stond in Jezus van Nazareth was vervuld. Waren de woorden van de Christen de waarheid? De knaap vroeg zijn vader om uitleg van de protetie, maar ontving als antwoord zulk een streng stilzwijgen, dat hij nooit meer op het onderwerp durfde terugkomen. Dit verhoogde echter slechts zijn begeerte om meer van de Christelike godsdienst te weten.

De kennis, die hij zocht, werd stelselmatig van hem weggehouden in zijn Joods tehuis; maar toen hij nog pas elf jaren oud was, verliet hij zijn ouderlik huis, en ging de wereld in om zich een opvoeding te verwerven, en zijn godsdienst en levenswerk te kiezen. Hij vond enige tijd een tehuis bij familiebetrekkingen, maar werd spoedig door hen als een afvallige weggejaagd, en moest zich alleen en zonder een enkele penning een weg banen onder vreemdelingen. Hij trok van plaats tot plaats, ijverig studerende, en zichzelf onderhoudende met Hebreeuws te onderwijzen. Door de invloed van een Katholieke onderwijzer kwam hij ertoe, het Roomse geloof aan te nemen, en vormde het plan om zendeling onder zijn eigen volk te worden. Met dit doel voor ogen vertrok hij enige jaren later, om zijn studieën in het Kollege van de Propaganda te Rome voort te zetten. Hier werd hij wegens zijn gewoonte van onaf- hankelik denken en vrijuit spreken van ketterij beschuldigd. Hij viel de misbruiken van de kerk openlik aan, en drong aan op de noodzakelikheid van een hervorming. Hoewel hij in het eerst door de hoge pauselike geesteliken met biezondere gunst behandeld was, verwijderden die hem na enige tijd uit Rome. Onder toezicht van de kerk ging hij van plaats tot plaats, totdat het duidelik bleek, dat hij er nooit toe gebracht zou kunnen worden om zich onder het juk van de Roomse kerk te buigen. Hij werd onverbeterlik verklaard, en men liet hem vrij om te gaan waar hij wilde. Toen ging hij naar Engeland, en, het Protestantse geloof omhelzende, sloot hij zich bij de Engelse Kerk aan. Na twee jaren van studie begon hij in 1821 zijn zendingswerk.

Terwijl Wolff de grote waarheid van Christus' eerste komst als "een man van smarten, en verzocht in krankheid" aannam, zag hij, dat de profetieën even duidelik Zijn wederkomst met macht en heerlikheid aan het licht brengen. En terwijl hij zijn volk tot Jezus van Nazareth trachtte te leiden als tot de beloofde Messias, en hen te wijzen op Zijn eerste komst in vernedering en als offerande voor de zonden van de mensen, leerde hij hen evenzo aangaande Zijn wederkomst als Koning en Verlosser. "Jezus van Nazareth, de ware Messias," zei hij, "wiens handen en voeten doorboord werden, die als een lam ter slachting werd geleid, die een man van smarten was en verzocht in krankheid, die, nadat de septer van Juda was geweken, en de wetgever van tussen zijn voeten, voor de eerste maal kwam, zal ten tweeden male komen op de wolken des hemels, en met de stem van de Archangel," en "staan op de Olijfberg; en de heerschappij over de schepping, die eenmaal aan Adam gegeven werd, en door hem werd verbeurd (Gen. 1: 26; 3:17), zal aan Jezus gegeven worden. Hij zal koning zijn over de gehele aarde. Het kermen en klagen van de schepping zal ophouden, maar lof- en dankliederen zullen gehoord worden.. Wanneer

Jezus komt in de heerlikheid van Zijn Vader met de heilige engelen, . . . zullen de ontslapen gelovigen het eerst opstaan. 1 Thess. 4:16; 1 Kor. 15:23. Dit is wat wij Christenen de eerste opstanding noemen.Dan zal het diererijk van aard veranderen (Jes. 11: 6-9) en zich aan Jezus onderwerpen. Ps. 8. Algemene vrede zal dan heersen." "De Heer zal weder op de aarde nederzien, en zeggen, 'Ziet, het is zeer goed.' " Wolft' geloofde, dat de wederkomst des Heren op handen was, en zijn verklaring van de profetiese tijdperken plaatste het einde van de wereld binnen een zeer klein aantal jaren van de tijd, die door Miller was aangegeven. Tot hen, die om de tekst: "Van die dag en die ure weet niemand," beweerden, dat de mensen niets zullen weten betreffende de nabijheid van de wederkomst, sprak Wolff: "Heeft onze Heer gezegd, dat de dag en het uur nooit bekend zouden zijn? Heeft Hij ons geen tekenen van de tijden gegeven, opdat we ten minste de nadering van Zijn komst zouden weten, zoals men de nadering van de zomer bemerkt, doordat de bladeren van de vijgeboom uitspruiten ? Matth. 24: 32.

Zullen we die tijd nimmer weten, terwijl Hijzelf ons vermaant om Daniël, de profeet, niet alleen te lezen, maar hem ook te verstaan? En dat wel datzelfde boek, waarin gezegd wordt, dat de woorden toegesloten waren tot de tijd van het einde (hetwelk het geval was in zijn tijd), en dat 'velen het zullen naspeuren' (een Hebreeuwse uitdrukking voor 'letten op en denken over de tijd'), en de 'wetenschap' (aangaande die tijd) zal 'vermenigvuldigd worden.' Dan. 12:4. Behalve dat, onze Heer bedoelt daarmede niet, dat de nadering van de tijd niet bekend zal zijn, maar dat niemand de juiste dag en het juiste uur weet. Hij zegt, dat er door de tekenen van de tijden genoeg zal bekend worden, om er ons toe te bewegen, ons voor te bereiden op Zijn komst, gelijk Noach de ark toebereidde."

Aangaande de algemeen gebruikelike wijze van de Schriften uit te leggen, of liever er een verkeerde uitleg aan te geven, schreef Wolff: "Het merendeel van de Christelike kerk is van de eenvoudige zin van de Schrift afgedwaald, en heeft zich gekeerd tot het geestestelsel van de Boeddhisten, die geloven, dat de toekomstige gelukzaligheid van de mensheid bestaan zal in het zweven door de lucht, en veronderstellen, dat wanneer ze Joden lezen, ze Heidenen moeten verstaan, en wanneer ze Jeruzalem lezen, ze de Kerk moeten verstaan; en als er staat aarde, het lucht betekent; en dat voor de wederkomst des Heren ze verstaan moeten de toename van de zendinggenootschappen; en dat gaan naar de berg van het huis des Heren een grote gemeentevergadering van Methodisten betekent." Gedurende de vier en twintig jaren van 1821 tot 1845 reisde Wolff overal rond; in Afrika bezocht hij Egypte en Abyssinië; in Azië trok hij Palestina, Syrië, Perzië, Bokhara, en Indië door.

Hij bezocht ook de Verenigde Staten, en predikte op zijn reis daarheen op het eiland St. Helena. Hij kwam in Augustus 1837 te Nieuw-York aan, en, na in die stad gesproken te hebben, predikte hij te Philadelphia en Balti-more, en ging eindelik naar Washington. "Daar," zegt hij, "op een voorstel van de gewezen President, John Quincy Adams, in een van de huizen van het Kongres, stond de vergadering me eenstemmig het gebruik van de Kongres Zaai af om een lezing te houden ; deze hield ik op een Zaterdag, vereerd door de tegenwoordigheid

van al de leden van het Kongres, alsook van de bisschop van Virginië, en de geestelikheid en burgers van Washington. Dezelfde eer werd me bewezen door de leden van de Goevernementen van Nieuw-Jersey en Penn- sylvanië, in wier tegenwoordigheid ik lezingen hield over mijn onderzoekingen in Azië, alsmede over de persoonlike regering van Jezus Christus."

Dr. Wolff doorreisde de barbaarste landen zonder bescherming van enige Europese overheid, grote ontbering verdurende, en omringd door talloze gevaren. Hij werd met stokken geslagen, uitgehongerd, als slaaf verkocht, en drie malen ter dood veroordeeld. Hij werd door rovers aange- vallen, en kwam somtijds bijna om van dorst. Eens werd hem alles, wat hij bezat, ontstolen, en moest hij honderden mijlen te voet afleggen door de bergen, terwijl de sneeuw hem in het aangezicht woei, en zijn naakte voeten verkleumd waren door aanraking met de bevroren grond.

Toen hij gewaarschuwd werd om niet ongewapend onder wilde en vijandelike stammen te gaan, verklaarde hij, dat hij "van wapenen voorzien" was,—"gebed, ijver voor Christus, en vertrouwen op Zijn bijstand." "Ook ben ik," zei hij, "voorzien van de liefde tot God en mijn naaste in mijn hart, en de Bijbel is in mijn hand." De Hebreeuwse en Engelse Bijbel nam hij met zich, waar hij ook heenging. Van een van zijn latere reizen zegt hij: "Ik . . . hield de Bijbel open in mijn hand. Ik gevoelde, dat mijn kracht in dat boek lag, en dat zijn macht me ondersteunen zou."

Aldus volhardde hij in zijn arbeid, totdat de tijding van het oordeel aan een groot gedeelte van de bewoonde aardbol gebracht was. Onder Joden, Turken, Parsen, Hindoes en vele andere nationaliteiten en rassen verspreidde hij Gods woord in hun verschillende talen, en overal kondigde hij de naderende regering van de Messias aan. Toen hij door Bokhara reisde, vond hij dat de leer van de spoedige wederkomst des Heren door een afgelegen en afgezonderd volk geloofd werd. De Arabieren van Yemen, zegt hij, "hebben een boek, 'Seera' genoemd, waarin de wederkomst van Christus en Zijn heerschappij in heerlikheid wordt aange- kondigd, en ze verwachten, dat er grote gebeurtenissen zullen plaats hebben in het jaar 1840." "In Yemen . . . bracht ik zes dagen bij de Rechabieten door. Ze drinken geen wijn, planten geen wijngaarden, zaaien geen zaad, wonen in tenten, en gedenken aan de woorden van Jonadab, de zoon van Rcoliab; en bij hen vond ik kinderen Israëls, van de stam van Dan . . . die, tezamen met de kinderen van Rechab, de spoedige komst van de Messias op de wolken des hemels ver-wachten."

Een andere zendeling bevond, dat er een gelijksoortig geloof bestond in Tartarije. Een Tartaars priester vroeg aan de zendeling, wanneer Christus voor de tweede maal komen zou. Toen de zendeling zei, dat hij daar niets van wist, scheen de priester zeer verwonderd over zulk een onwetendheid van iemand, die voorgaf, de Bijbel te onderwijzen, en zei, dat hij op grond van de profetieën geloofde, dat Christus ongeveer in 1844 zou komen.

Reeds in 1826 begon men de Advent-boodschap in Engeland te prediken. De beweging nam hier niet zulk een bepaalde vorm aan als in Amerika; de juiste tijd van de wederkomst werd niet zo algemeen verkondigd, maar de grote waarheid van de spoedige wederkomst van Christus in macht en heerlikheid werd wijd en zijd bekend gemaakt. En dat niet alleen onder afgescheidenen en nonkonformisten. Mou- rant Broek, een Engels schrijver, zegt, dat ongeveer zeven honderd predikanten van de Engelse kerk dit “evangelie van het koninkrijk” predikten. De boodschap, die op 1844 wees als de tijd voor de wederkomst des Heren, werd ook in Groot- Britannië gehoord. Advent-geschriften uit de Verenigde Staten werden overal verspreid. Boeken en, tijdschriften werden in Engeland overgedrukt. En in 1842 keerde Robert Winter, een Engelsman van geboorte, die het Advent-geloof in Amerika aangenomen had, naar zijn vaderland terug om de komst des Heren aan te kondigen. Velen hielpen hem bij dat werk, en de boodschap van het oordeel werd in verschillende delen van Engeland verkondigd.

In Zuid-Amerika baande zich Lucunza, een Spanjaard en Jezuïet, temidden van barbaarsheid en priesterbedrog een weg tot de Schriften, en nam op die wijze de waarheid aangaande de spoedige wederkomst des Heren aan. Gedrongen om de waarschuwing te geven, en toch begerig om aan de veroordeling van Rome te ontsnappen, gaf hij zijn inzichten in het licht onder de aangenomen naam van “Rabbi Ben- Israel,” en deed zich voor als een bekeerde Jood. Lucunza leefde in de achttiende eeuw, maar het was ongeveer in 1825 dat zijn boek, dat op de een of andere wijze naar Londen gedwaald was, in de Engelse taal werd overgezet. De uitgave ervan vermeerderde de belangstelling, die reeds in Engeland was opgewekt aangaande het onderwerp van de wederkomst.

In Duitschland was de leer in de achttiende eeuw door Bengel, predikant van de Lutherse Kerk, een beroemd geleerde en bijbeluitlegger, gepredikt. Na zijn opvoeding voltooid te hebben, wijdde Bengel zich aan de studie van de godgeleerdheid, waartoe hij van nature zich aangetrokken gevoelde wegens de ernstige en godsdienstige aanleg van zijn geest, welke nog vermeerderd en versterkt was door zijn eerste opleiding en tucht. Gelijk andere nadenkende jongelieden, v——r en na hem, had hij te strijden met twijfel en moeilikheden van godsdienstige aard; en hij spreekt met veel gevoel over de ‘vele pijlen, die zijn arm hart doorboorden, en zijn jeugd moeilik te dragen maakten.’”1 Toen hij lid van de kerkeraad van Wurtenberg werd, bepleitte hij de zaak van godsdienstvrijheid. “Terwijl hij de rechten en privilegieën van de kerk handhaafde, was hij ervoor, dat alle redelike vrijheid toegestaan zou worden aan hen, die zich gedrongen gevoelden, op grond van hun geweten, zich uit de bestaande kerk terug te trekken.” De goede gevolgen van deze handel- wijze worden nog gevoeld in de provincie, waarin hij tehuis behoorde.

Terwijl hij zich voorbereidde om op “Advent Zondag” uit Openbaring 21 te prediken, ging het licht van Christus’ wederkomst voor Bengel op. De profetieën van de Openbaring ontvouwden zich voor zijn verstand gelijk nooit tevoren. Overweldigd door een besef van het verbazende gewicht en de overstelpende heerlikheid van de tonelen, die de profeet schilderde,

werd hij gedwongen, voor een tijd de beschouwing van het onderwerp te staken. Toen hij op de kansel stond, kwam het weder met de eigen levendigheid en kracht bij hem op. Van die tijd af wijdde hij zich aan de studie van de profetieën, voornamelik die van de Openbaring, en kwam spoedig tot de overtuiging, dat zij erop heenwezen, dat de komst van Christus nabij was. De datum, die hij vaststelde 1 Encyclopædia Britannica, art. Bengel (9de ed.). voor de tijd van de wederkomst, verschilde slechts een paar jaren van die Miller later aangaf.

Bengels geschriften zijn door de gehele Christelike wereld verspreid. Zijn inzichten over de profetieën werden algemeen aangenomen in zijn eigen staat Wurtemburg, en tot op zekere hoogte in andere delen van Duitschland. De beweging duurde voort tot na zijn dood, en de Advent-boodschap werd in Duitschland gehoord op dezelfde tijd, dat die in andere landen de aandacht trok. Al spoedig trokken sommigen van de gelovigen naar Rusland, en vormden daar kolonieën; en het geloof in de spoedige wederkomst van Christus heerst nog in de Duitse kerken van dat land.

Het licht scheen ook in Frankrijk en Zwitserland. Te Génève, waar Farel en Calvijn de waarheden van de Hervorming hadden verspreid, predikte Gaussen de boodschap van de wederkomst. Terwijl hij nog student was, had Gaussen kennis gemaakt met die rationalistiese geest, die gedurende het laatste deel van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw geheel Europa doortrok; en toen hij zijn werk als prediker begon, was hij niet alleen onkundig aan het ware geloof, maar geneigd tot twijfelzucht. In zijn jeugd was zijn belangstelling opgewekt in de studie van de profetieën. Na Rollins “Oude Geschiedenis” gelezen te hebben, werd zijn aandacht bepaald bij het tweede hoofdstuk van Daniël, en trof hem de wondervolle juistheid, waarmede de profetie vervuld was, gelijk uit de oorkonde van de geschiedschrijver bleek. Hier was een bewijs, dat de Schriften door ingeving geschreven zijn, hetgeen hem tot een anker verstrekte te midden van de gevaren van latere jaren. Hij kon zich niet tevreden stellen met de leer van het rationalisme, en door het bestuderen van de Bijbel en het zoeken naar duideliker licht, kwam hij na enige tijd tot een beslist geloof.

Terwijl hij bezig was, de profetieën te onderzoeken, geraaktë hij tot de overtuiging, dat de wederkomst des Heren op handen was. Onder de indruk van de ernst en het gewicht van deze grote waarheid wenste hij die voor het volk te brengen ; maar het algemene geloof, dat de profetieën van Daniël verborgenheden zijn, en niet verstaan kunnen worden, was hem een ernstig struikelblok. Hij besloot eindelik — evenals Farel v——r hem gedaan had bij het evangeliseren van Génève — om met de kinderen te beginnen, door wie hij hoopte de belangstelling van de ouders op te wekken.

“Ik wens het verstaan te hebben,” zei hij later, sprekende over het doel, waarmede hij dit gedaan had, “dat het niet is om het weinige gewicht, maar integendeel om de grote waarde ervan, dat ik het op deze gewone wijze inkleedde, en het aan de kinderen voorstelde. Ik wenste een gehoor te krijgen, en vreesde, dat me dit niet gelukken zou, indien ik me eerst tot de volwassenen richtte.” “Derhalve besloot ik om tot de jongsten te gaan. Ik breng een gehoor

van kinderen bijeen; indien de groep aangroeit, indien het blijkt dat ze luisteren, dat het hun bevalt, en ze er belang in stellen, dat ze het onderwerp verstaan en uitleggen, ben ik er zeker van, spoedig een tweede kringetje te krijgen; en op hun beurt zullen de oudere mensen inzien, dat het de moeite waard is om neder te zitten en te onderzoeken. Wanneer ik het zo ver krijg, dan is de zaak gewonnen."

De poging gelukte. Terwijl hij de kinderen toesprak, kwamen oudere mensen luisteren. De galerijen van zijn kerk waren vol aandachtige hoorders. Onder hen waren mannen van rang en geleerdheid, alsook vreemdelingen en uitlanders, die Génève bezochten; en op die wijze werd de boodschap naar andere streken gebracht.

Aangemoedigd door dit sukses gaf Gaussen zijn toespraken uit, in de hoop van de studie van de profetiese boeken in de kerken van het Frans sprekende volk te bevorderen. "Onderricht aan kinderen gegeven," zegt Gaussen, "betekent tot volwassenen te zeggen, die maar al te dikwels geen acht slaan op zulke boeken, onder het valse voorwendsel, dat ze te onverstaanbaar zijn: 'Hoe kunnen ze verborgen zijn, wanneer uw kinderen ze verstaan?' " "Ik gevoelde een sterke begeerte," voegt hij erbij, "om de kennis van de profetieën algemeen te maken in onze gemeenten, indien dat mogelik is." "Er is inderdaad geen studie, die volgens mijn mening beter aan de behoeften van de tijd beantwoordt." "Het is hierdoor, dat we ons voorbereiden moeten op de tijd der benauwdheid, die op handen is, en moeten waken en wachten op de komst van Jezus Christus."

Ofschoon hij een van de geëerdste en geliefdste predikers in de Franse taal was, werd Gaussen na een tijd uit het pre-dikambt ontzet, zijn voornaamste overtreding zijnde, dat hij in plaats van de katechismus van de kerk, een droog en ra- tionalisties handboek, waar nauweliks een bepaald geloof in geleerd werd, de Bijbel gebruikt had om de jeugd te onderrichten. Later werd hij leraar aan een theologiese school, terwijl hij 's Zondags zijn werk als katechiseermeester voortzette, de kinderen toesprak, en hen in de Schrift onderwees. Zijn boeken over de profetieën wekten ook veel belangstelling op. Uit het hoogleraarsgestoelte, door de pers, en in zijn liefste betrekking, als onderwijzer van de kinderen, oefende hij gedurende vele jaren een grote invloed uit, en werd het middel om de aandacht van velen te trekken tot de studie van de profetieën, welke aantoonden, dat de wederkomst des Heren nabij was.

Ook in Skandinavië werd de Advent-boodscliap verkondigd, en wijd en zijd belangstelling opgewekt. Velen ontwaakten uit hun zorgeloze zekerheid om hun zonden te belijden en vaarwel te zeggen, en vergeving te zoeken in de naam van Christus. Maar de geesteliken in de staatskerk wederstonden de beweging, en door hun invloed werden er sommigen, die de boodschap predikten, in de gevangenis geworpen. Op vele plaatsen, waar aan de predikers van de spoedige komst des Heren aldus het zwijgen werd opgelegd, behaagde het God, de boodschap op een wonderdadige wijze door jonge kinderen te laten brengen. Daar ze onder

de leeftijd waren, kon de wet van het land hen niet keren, en werd het hun toegelaten ongehinderd te spreken.

De beweging was hoofdzakelik onder de lagere klasse; en het was in de nederige woningen van de arbeiders, dat de mensen samenkwamen om naar de waarschuwing te luisteren. De kinder-predikers waren zelven merendeels arme hutbewoners. Sommigen van hen waren niet meer dan zes of acht jaren oud; en terwijl hun leven getuigde, dat ze de Heiland liefhadden, en trachtten om in gehoorzaamheid aan Gods heilige eisen te leven, openbaarden ze overigens slechts het verstand en de bekwaamheid, welke in kinderen van die leeftijd in de regel opgemerkt wordt. Wanneer ze echter voor het volk stonden, was het duidelik, dat er een invloed in hen werkte, die meer was hun eigen natuurlike begaafdheid. Toon en manieren veranderden, en met ernst en kracht waarschuwden ze tegen het oordeel, gebruik makende van de eigen woorden van de Schrift: "Vreest God, en geeft Hem heerlikheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen." Ze bestraften de zonden van het volk, en veroordeelden niet alleen onzedelikheid en ontucht, maar berispten wereldsgezindheid en afval, en waarschuwden hun hoorders om zich te haasten, aan de toekomende toorn te ontvlieden.

Het volk luisterde bevend naar hun woorden. De overtuigende Geest Gods sprak tot hun harten. Velen werden er toe geleid, de Schriften met vernieuwde en grotere belangstelling te onderzoeken; de onmatigen en zedelozen kwamen tot hervorming; anderen gaven hun oneerlike praktijken op; en z— duidelik was de beweging, dat zelfs predikanten van de staatskerk gedwongen waren, te erkennen, dat Gods hand er zichtbaar in was. Het was Gods wil, dat de tijding van de wederkomst van de Heiland in de Skandinaviese landen verkondigd zou worden; en toen de stem van Zijn dienstknechten tot zwijgen werd gebracht, goot Hij Zijn Geest over de kinderen uit, opdat het werk zou worden gedaan.

Toen Jezus Jeruzalem naderde, omringd door de juichende menigte, die Hem met triomfkreten en het wuiven van palmtakken als de Zoon van David binnenleidde, beriepen de naijverige Farizeën zich op Hem om hun het stilzwijgen op te leggen; maar Jezus antwoordde, dat dit alles tot vervulling van de profetieën geschiedde; en dat, indien zij zouden zwijgen, de stenen haast roepen zouden. Het volk staakte hun vreugdevolle aankon- diging, toen ze de poorten van Jeruzalem binnentrokken, uit angst voor de bedreigingen van de priesters en overheden; maar de kinderen in de voorhoven van de tempel herhaalden het referein, en hun palmtakken wuivende, riepen ze, "Hosanna aan de Zone Davids!" Toen de Farizeën, die dit zeer kwalik namen, tot Hem zeiden: "Hoort ge wel, wat dezen zeggen?" antwoordde Jezus, "Ja, hebt ge nooit gelezen: Uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt ge U lof toebereid?" Evenals God ten tijde van Christus' eerste komst door middel van kinderen werkte, zo werkte Hij ook door hen bij het verkondigen van de tijding van de wederkomst. Gods woord moest vervuld worden, dat de aankondiging van de komst van de Heiland aan alle volken, talen, en natieën zou worden gedaan.

Aan William Miller en hen, die met hem werkten, was het gegeven om de waarschuwing in Amerika te prediken. Dit land werd het middelpunt van de grote Adventbeweging. Hier was het, dat de voorzegging, in de boodschap van de eerste engel vervat, het meest direkt vervuld werd. De geschriften van Miller en zijn metgezellen werden naar verafgelegen landen verzonden. In welk deel van de aarde er ooit zendelingen waren doorgedrongen, daarheen ging ook de blijde tijding van Christus' spoedige wederkomst. Wijd en zijd verspreidde zich de boodschap van het eeuwige evangelie: "Vreest God, en geeft Hem heerlikheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen."

Het bewijs uit de profetieën, dat de komst van Christus scheen vast te stellen in de lente van 1844, maakte een diepe indruk op de harten van de mensen. Terwijl de boodschap van Staat tot Staat gebracht werd, ontstond er overal grote belangstelling. Velen waren ervan overtuigd, dat de beweringen, gegrond op de profetiese perioden, juist waren; en, de trots van hun mening opgevende, namen ze met vreugde de waarheid aan. Sommige predikanten gaven hun sektariese inzichten en gevoelens op, deden afstand van hun salarissen, verlieten hun kerken, en sloten zich aan bij hen, die de komst van Jezus verkondigden. Er waren echter betrekkelik weinig predikanten, die deze tijding wilden aannemen; om welke reden hij grotendeels aan eenvoudige leken werd toevertrouwd. Boeren verlieten hun boerderijen, ambachtslieden hun gereedschap, kooplieden hun koopwaren, zij, die ambten bekleedden, hun betrekkingen; en toch was het aantal arbeiders klein in vergelijking van het werk, dat er gedaan moest worden. De toestand van een goddeloze kerk en van een wereld, die in het boze ligt, drukte zwaar op de zielen van de trouwe wachters, en ze verduurden vrijwillig zware arbeid, ontbering en lijden, om de mensen te kunnen oproepen tot berouw ter zaligheid. Hoewel door Satan tegengewerkt, ging de arbeid geregeld voort, en werd de Advent-waarheid door vele duizenden aangenomen.

Overal werd het dringende getuigenis vernomen, waardoor zondaren, zowel wereldlingen als leden van de kerk, ge-waarschuwd werden, om te ontvlieden aan de toekomende toorn. Evenals Johannes de Doper, de voorloper van Christus, legden de predikers de bijl aan de wortel van de boom, en drongen er bij allen op aan, vruchten voort te brengen, de bekering waardig. Hun onrustwekkende oproeping stond in merkelike tegenstelling tot de verzekeringen van vrede en veiligheid, die van de populaire kansels werden gehoord; en waar de boodschap ook gegeven werd, werd het volk erdoor getroffen. Het eenvoudige, direkte bewijs uit de Schrift, door de Heilige Geest bekrachtigd, had een overtuigende kracht, waaraan slechts zeer weinigen volkomen weerstand konden bieden. Belijders van de godsdienst werden uit hun valse gerustheid opgewekt. Ze zagen hun afval, hun wereldsgezindheid en hun ongeloof, hun trots en hun zelfzucht in. Velen zochten de Heer met berouw en verootmoediging. De genegenheid tot aardse dingen, die ze zo lang hadden gevoed, werd nu op de hemel overgedragen. De Geest Gods rustte op hen, en met verzachte en verootmoedigde harten sloten ze zich aan bij hen, die de kreet deden weerklinken: "Vreest God, en geeft Hem heerlikheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen."

Zondaren vroegen met tranen: “Wat moet ik doen om zalig te worden?” Zij, wier leven zich door oneerlikheid had gekenmerkt, waren verlangend om vergoeding te doen. Allen, die vrede in Christus gevonden hadden, verlangden, dat anderen in de zegen zouden delen. De harten van de ouders keerden zich tot de kinderen, en de harten van de kinderen tot hun ouders. De scheidsmuren van trots en terughoudendheid werden omgeworpen. Hartgrondige belijdenis werd er gedaan, en de leden van het huisgezin werkten voor de redding van hen, die hun het naast stonden, en het liefst waren. Menigmaal hoorde men ernstige gebeden opzenden. Overal werden er gevonden, die in grote zielsangst met God pleitten. Velen worstelden de gehele nacht in het gebed om de verzekering te erlangen, dat hun eigen zonden vergeven waren, of om de bekering van hun betrekkingen of buren.

Alle klassen stroomden naar de bijeenkomsten van de Adventisten. Rijken en armen, hogen en lagen, waren om verschillende redenen begerig, om voor zichzelven de leer van de wederkomst te horen. De Heer hield de geest van tegenstand in toom, terwijl Zijn dienstknechten de redenen voor hun geloof verklaarden. Somtijds was het werktuig zwak; maar Gods Geest gaf kracht aan Zijn waarheid. De tegenwoordigheid van heilige engelen werd in deze vergaderingen gevoeld, en er werden er dageliks velen aan de gelovigen toegevoegd. Terwijl de bewijzen voor de spoedige wederkomst van Christus werden herhaald,luisterden grote menigten in ademloze stilte naar de plechtige woorden. Hemel en aarde schenen elkander nader te komen. De kracht Gods werd gevoeld door ouden zowel als door jongen en personen van middelbare leeftijd. De mannen gingen naar hun woningen terug met een loflied op de lippen, en de blijde tonen klonken door de stille avondlucht. Niemand, die deze bijeenkomsten bijgewoond heeft, kan ooit die tonelen van die allerdiepste belangstelling vergeten.

De verkondiging van een bepaalde tijd voor de komst van Christus lokte grote tegenstand van velen onder alle klassen uit, van de predikant op de kansel tot op de roeke- looste, hemeltergende zon- daar. De woorden van de profetie werden vervuld: “In het laatste der dagen zullen er spotters komen, die naar hun eigen begeerlikheden zullen wandelen, en zeggen: Waar is de belofte van Zijn toekomst? Want van die dag, dat de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo, gelijk van het begin van de schepping,“1 Velen, die voorgaven, de Heiland lief te hebben, verklaarden, dat ze niet tegen de leer van de wederkomst waren; ze hadden alleen het bezwaar tegen de vastgestelde tijd. Maar Gods alziend oog doorzag hun harten. Ze wilden er niet van weten, dat Christus zou komen om de wereld in gerechtigheid te oordelen. Ze waren ontrouwe dienstknechten geweest; hun werk kon het onderzoek van de God, Die de harten proeft, niet lijden, en ze vreesden, hun Heer te ontmoeten. Evenals de Joden in de tijd van de eerste komst van Christus, waren ze niet gereed om Jezus te verwelkomen. Ze weigerden niet alleen om naar de eenvoudige leringen van de Bijbel te luisteren, maar bespotten hen, die naar de Heer uitzagen. Satan en zijn engelen juichten, en wezen er. Christus en Zijn heilige engelen honend op, dat het volk, dat voorgaf Hem te belijden, zo weinig liefde tot Hem had, dat ze niet naar Zijn verschijning verlangden.

“Niemand weet de dag of het uur,” was de bewijsgrond, welke zij, die het Advent-geloof verwierpen, het meest aanvoerden. De tekst luidt: “Doch van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen der hemelen, dan Mijn Vader alleen.” Een duidelike en steekhoudende verklaring van deze tekst werd gegeven door hen, die naar de Heer uitzagen, en het verkeerde gebruik, dat hun tegenstanders ervan maakten, werd helder aangetoond. De woorden werden door Christus gebruikt in dat gedenkwaardige gesprek met Zijn discipelen op de Olijfberg, nadat Hij voor de laatste maal de tempel verlaten had. De discipelen hadden de vraag gesteld: “Welk zal het teken zijn van Uw toekomst, en van de voleinding van de (2 Petrus 3:3, 4. ; Matth. 24:36) wereld?” Jezus gaf hun tekenen, en zei: “Wanneer gij al deze dingen zult zien, zo weet, dat het nabij is, voor de deur.”

Men moet het ene gezegde van de Heiland het andere niet te niet laten doen. Ofschoon niemand de dag of het uur van Zijn komst weet, wordt ons geleerd en wordt er verwacht, dat we weten zullen, wanneer die nabij is. We leren verder, dat het voor ons even noodlottig zal wezen, wanneer wij op Zijn waarschuwing geen acht slaan, en weigeren of verzuimen op te letten, wanneer Zijn wederkomst nabij is, als het voor hen, die in de dagen van Noach leefden, was om niet te weten, wanneer de vloed zou komen. En de gelijkenis in hetzelfde hoofdstuk, waarin de getrouwe dienstknecht met de ontrouwe vergeleken wordt, en waarin wordt gesproken van het oordeel over hem, die in zijn hart zei: “Mijn heer vertoeft te komen,” toont aan, in welk licht Christus degenen zal beschouwen en belonen, die Hij vinden zal wakende, en van Zijn komst getuigende, en hen, die het ontkennen. “Waakt dan,” zegt Hij, “zalig is die dienstknecht, welke Zijn heer, komende, zal vinden alzo doende.” “Indien gij dan niet waakt, zo zal Ik over u komen als een dief, en ge zult niet weten, op wat ure Ik over u komen zal.”

Paulus spreekt van een klasse van mensen, voor welke de verschijning van de Heer onverwacht wezen zal. “De dag des Heren zal alzo komen, gelijk een dief in de nacht. Want wanneer ze zullen zeggen: Het is vrede en zonder gevaar; dan zal een haastig verderf hun overkomen, ... en ze zullen het geenszins ontvlieden.” Maar Hij voegt er bij voor hen, die acht hebben geslagen op de waarschuwing van de Heiland: “Maar gij, broeders! gij zijt niet in duisternis, dat u die dag als een dief zou bevangen. Gij zijt allen kinderen des lichts, en kinderen des daags; wij zijn niet des nachts, noch der duisternis.”

Aldus werd aangetoond, dat de Schrift de mensen geen reden geeft om in onwetendheid te blijven aangaande de nabijheid van de wederkomst van Christus. Maar zij, die slechts een verontschuldiging verlangden om de waarheid te kunnen verwerpen, sloten hun oren voor deze verklaring; en de stoutmoedige spotter, evenals de predikant, die Christus beleed, bleef de woorden herhalen: “Niemand weet de dag of het uur.” Als de mensen opgewekt werden, en naar de weg der zaligheid begonnen te vragen, stelden godsdienstonderwijzers zich tassen hen en de waarheid in, en trachtten hun vrees tot bedaren te brengen door het woord van God verkeerd uit te leggen. Ontrouwe wachters namen deel aan het werk van de grote verleider en riepen: “Vrede, vrede!” terwijl God van geen vrede gesproken had. Gelijk de Farizeën in de

tijd van Christus, weigerden velen om zelven het koninkrijk des hemels in te gaan, en verhinderden hen, die ingingen. Het bloed van die zielen zal van hun handen geëist worden.

De eenvoudigsten en de meest toegewijden in de kerken waren gewoonlik de eersten, die de boodschap aannamen. Zij, die de Bijbel voor zichzelven onderzochten, konden niet anders dan het onschriftuurlik karakter van de gewone beschouwingen over de profetieën inzien; en waar de mensen niet door de invloed van de geestelikheid beheerst werden, waar ze Gods woord voor zichzelven wilden onderzoeken, daar behoefde de Advent-leer slechts met de Schriften vergeleken te worden, om het Goddelik gezag ervan aan het licht te brengen.

Velen werden door hun ongelovige broederen vervolgd. Om hun plaats in de kerk te behouden, stemden sommigen er in toe, over hun verwachtingen te zwijgen; maar anderen gevoelden, dat hun trouw aan God hen verhinderde om de waarheden, die Hij hun in pand had gegeven, aldus te verbergen. Niet weinigen werden om geen andere reden van de gemeenschap van de kerk afgesneden, dan dat ze hun geloof in de wederkomst van Christus hadden te kennen gegeven. De woorden van de profeet waren zeer kostbaar voor hen, die deze beproeving van hun geloof moesten verduren: “Uw broederen, die u haten, die u verre afzonderen, om Mijns Naams wil, zeggen: Dat de Heer heerlik worde! Doch Hij zal verschijnen tot ulieder vreugde, zij daarentegen zullen beschaamd worden. “

Gods engelen zagen met de diepste belangstelling uit naar het gevolg, dat de waarschuwing hebben zou. Wanneer er in een kerk een algehele verwerping van de boodschap plaats vond, keerden de [engelen zich in droefheid af. Toch waren er velen, die nog niet op de proef waren gesteld betreffende de Advent-waarheid. Velen werden bedrogen door echtgenoten, ouders, of kinderen, en men maakte hun wijs, dat zelfs naar zulke ketterijen, als de Adventisten leerden, te luisteren, reeds zonde was. De engelen werden gelast om zorgvuldig over deze zielen te waken; want er zou van de troon Gods nog een ander licht over hen schijnen.

Met onuitsprekelik verlangen zagen zij, die de boodschap ontvangen hadden, naar de komst van hun Heiland uit. De tijd, waarop ze verwachtten Hem te ontmoeten, kwam naderbij. Met kalme ernst naderden ze die ure. Ze rustten in liefelike gemeenschap met God, een voorsmaak van de vrede, die hun deel zou worden in het gelukzalig hiernamaals. Niemand, die deze hoop en dat vertrouwen ondervonden heeft, kan die heerlike uren van afwachting vergeten. Enige weken v——r deze tijd werden de wereldse zaken grotendeels ter zijde gesteld. De oprecht gelovigen gingen zorgvuldig iedere gedachte en opwelling van hun hart na, als lagen ze op hun sterfbed, en zouden ze binnen enkele uren hun ogen sluiten voor de tonelen van de aarde. Er werden geen “hemelvaartsklederen” gemaakt, maar allen gevoelden de behoefte aan innerlik getuigenis, dat ze gereed waren om hun Heiland te ontmoeten; hun witte klederen waren reinheid van ziel,— karakters van de zonde gereinigd door het zoenbloed van Christus. Was er nog maar onder het volk, dat God belijdt, diezelfde geest van onderzoek des harten, hetzelfde ernstige, vastgegronde geloof! Hadden zij aangehouden, zich

aldus voor de Heer te verontmoe- digen, en hun smeekgebeden voor de troon der genade neer te leggen, ze zouden een veel rijkere bevinding hebben gehad, dan nu het geval is. Er wordt te weinig gebeden; er is te weinig ware overtuiging van zonde; en het gemis van een levend geloof rooft velen de genade, die onze Verlosser zo rijkelik aangebracht heeft.

Het was Gods bedoeling, Zijn volk te toetsen. Zijn hand bedekte een fout in de berekening van de profetiese tijdperken. De Adventisten merkten de dwaling niet op, evenmin als die door de geleerdsten onder hun tegenstanders werd ontdekt. De laatstgenoemden zeiden: “Uw berekening van de profetiese tijdperken is juist. Er zal een grote gebeurtenis plaats vinden, maar het is niet, wat de heer Miller voorspelt; het is de bekering van de wereld, en niet de wederkomst van Christus.” De tijd van afwachting ging voorbij, en Christus verscheen niet om Zijn volk te verlossen. Zij, die met oprecht geloof en liefde naar hun Heiland uitgezien hadden, ondervonden bittere teleurstelling. Toch werden Gods plannen uitgevoerd: Hij beproefde de harten van hen, die voorgaven, op Zijn komst te wachten. Er waren er velen onder dezen, die door geen hogere drijfveer gedrongen werden dan vrees. Hun geloofsbelijdenis had noch hun hart, noch hun leven veranderd. Toen de verwachte gebeurtenis niet plaats vond, verklaarden deze personen, dat ze niet teleurgesteld waren; ze hadden nooit geloofd, dat Christus komen zou. Ze waren onder de eersten, die met de droefheid van de ware gelovigen de spot dreven. Maar Jezus en het gehele hemelheir zag met liefde en medegevoel op de beproefden en getrouwen en toch teleurge- stelden neer. Indien de sluier, die de zichtbare wereld van de onzichtbare scheidt, had kunnen weggeschoven worden, zouden er engelen gezien zijn, die deze standvastige zielen nabij kwamen, en hen behoedden tegen de pijlen van Satan.

Hoofdstuk 21 — Een Waarschuwing Verworpen

Met hot prediken van de leer van de wederkomst des Heren hadden William Miller en zijn medegenoten als enig doel voor ogen gehad, de mensen op te wekken om zich voor te bereiden op het oordeel. Ze hadden getracht degenen, die voorgaven godsdienstig te zijn, te doen ontwaken tot het besef van de ware hoop van de kerk, en van hun behoefte aan een diepere Christelike ondervinding; en hadden eveneens gepoogd, de onbekeerden hun plicht te doen beseffen van onmiddellik berouw en bekering tot God. “Ze deden geen pogingen om de mensen over te halen, zich aan een zekere sekte of godsdienstige partij aan te sluiten. Vandaar dat ze onder alle partijen en sekten werkten, zonder zich in te laten met hun organisatie of kerkelike tucht.”

“Bij al hetgeen ik gedaan heb,” zegt Miller, “heb ik nooit de begeerte of gedachte gehad om enig belang in het leven te roepen, afgescheiden van dat van de bestaande kerkgenootschappen, of om het ene te bevoordelen ten koste van het andere. Ik dacht allen van nut te zullen zijn. Aan-nemende, dat alle Christenen zich zouden verheugen in het vooruitzicht van de wederkomst van Christus, en dat degenen, die het niet met mij eens waren, hen, die deze leer omhelsden, niet minder zouden liefhebben, kon ik niet inzien, dat er ooit enige noodzakelikheid bestaan zou voor afzonder- like bijeenkomsten. Mijn enige doel was, zielen tot God te bekeren; het de wereld aan te zeggen, dat het oordeel na- dert; en er mijn medemensen toe te bewegen, hun hart z— voor te bereiden, dat ze in staat zouden zijn om hun God in vrede te ontmoeten. De grote meerderheid van hen, die door mijn arbeid tot bekering kwamen, verenigden zich met de verschillende bestaande kerken.”

Daar zijn werk ertoe strekte om de kerken op te bouwen, werd het een tijd lang gunstig aangezien. Maar toen predikanten en godsdienstleiders zich tegen de Advent-leer verklaarden, en iedere beweging over het onderwerp wensten te onderdrukken, verzetten ze zich er niet alleen tegen van de kansel, maar ontzegden aan hun leden het voorrecht om pre- dikatieën over de wederkomst bij te wonen, of zelfs over hun hoop te spreken op de gezellige bijeenkomsten van de kerk. Dientengevolge verkeerden de gelovigen in een staat van grote moeite en onzekerheid. Ze hadden hun kerken lief, en wilden zich er niet gaarne van afscheiden; maar daar ze zagen, dat het getuigenis van Gods woord onderdrukt werd, en hun het recht werd ontzegd om de profetieën te onderzoeken, gevoelden ze, dat hun trouw aan God hen verbood, zich te onderwerpen. Zij konden hen, die het getuigenis van Gods woord trachtten buiten te sluiten, niet beschouwen als de kerk van Christus, “de steunpilaar en het fondament van de waarheid.” Vandaar dat ze zich gerechtvaardigd achtten om met hun vroegre betrekking te breken. In de zomer van 1844 trokken er zich ongeveer vijftig duizend uit de kerken terug.

Omtrent deze tijd werd er een merkbare verandering in de meeste kerken in de Verenigde Staten waargenomen. Jaren lang reeds was er een trapsgewijs, doch gestadig toenemen in gelijkvormigheid aan wereldse gebruiken en gewoonten, en een daarmede overeenstemmende

vermindering van werkelik geestelik leven opgemerkt; maar in dit jaar verschenen er tekenen van een plotselinge en opmerkelike afval in bijna al de kerken van het land. Terwijl niemand in staat scheen te zijn om de oorzaak hiervan aan te geven, werd het feit zelf overal opgemerkt en besproken, zowel door de pers als van de kansel.

Op een vergadering van de kerkeraad van Philadelphia zei de heer Barnes, schrijver van de bijbelverklaring, die zo algemeen gebruikt wordt, en predikant van een van de voornaamste kerken in die stad: “dat hij twintig jaren lang het ambt bediend had, en nog nooit tot op de laatste avonds- maaltijd dat sakrament had uitgedeeld, zonder dat de opname van een groter of kleiner aantal nieuwe leden daarmede gepaard was gegaan. Maar nu waren er geen opwekkingen, geen bekeringen; nu was er weinig blijkbare groei in genade onder lien die belijden, en niemand zocht hem in zijn studeerkamer op om over de redding van zijn ziel te spreken. Met de vooruitgang in zaken, en de betere vooruitzichten van handel en fabriekswezen, was er een toename van wereldsgezindheid gekomen. Dat was de toestand van alle kerkgenootschappen.”

In de maand Februarie van hetzelfde jaar zei Professor Finney van het Oberlin College: “Wij hebben het feit onder onze aandacht gehad, dat de Protestantse kerken van ons land als zodanig over het algemeen òf onverschillig òf vijandig gezind zijn tegen al de zedelike hervormingen van onze eeuw. Er zijn gedeeltelike uitzonderingen, doch niet genoeg om het feit anders dan algemeen te doen zijn. We hebben ook een ander bevestigend feit,— de bijna algemene afwezigheid van een opwekkende invloed in de kerken. Geestelike onverschilligheid heerst bijna overal, en is ont-zettend diep geworteld; hier getuigt de godsdienstige pers van het gehele land van. ... De leden van de kerk beginnen voor een groot deel aan de mode verslaafd te geraken, —gaan hand aan hand met de goddelozen door deelname aan partijen, dansen en feestelikheden, enz. . . . Maar we behoeven over dit pijnlike onderwerp niet verder uit te weiden. Het zij genoeg, dat er altijd meer en gewichtiger bewijzen komen, die aantonen, dat de kerken over het alge- meen treurig aan het ontaarden zijn. Ze zijn zeer ver van de Heer afgedwaald, en Hij heeft zich aan hen onttrokken.”

En een schrijver in de Religious Telescope getuigt: “We zijn nooit van zulk een algemene achteruitgang in de godsdienst getuige geweest, als die op het ogenblik bestaat. Waarlik, de kerk behoorde te ontwaken, en naar de oorzaak van deze droevige toestand te zoeken; want iedereen, die Zion liefheeft, moet het met leedwezen aanzien. Wanneer we ons herinneren, hoe weinig gevallen er zijn van ware bekering, en hoe zelden die voorkomen, en de schier onverge- lijkelike onboetvaardigheid en hardheid van de zondaren, roepen we bijna onwillekeurig uit: ‘Heeft God vergeten genadig te zijn? of, Is de deur van de genade gesloten?’” Er bestaat nimmer zulk een toestand, zonder dat de oorzaak ervan in de kerk zelf ligt. De geestelike duisternis, die volken, kerken en personen omhult, is niet te wijten aan een willekeurig terugtrekken van de hulp van de Goddelike genade aan Gods kant, maar aan verontachtzaming of verwerping van Goddelik licht aan de zijde van de mensen. Een treffend voorbeeld hiervan vindt men in de geschiedenis van het Joodse volk ten tijde van Christus.

Door hun toewijding aan de wereld en het vergeten van God en Zijn Woord was hun verstand verduisterd, en waren hun harten aards en zinnelik geworden. Aldus verkeerden ze in onwetendheid aangaande de komst van de Messias, en in hun trots en ongeloof verwierpen ze de Verlosser. Zelfs toen sneed God het Joodse volk niet af van een kennis van, of deelname aan de zegeningen van de verlossing. Maar zij, die de waarheid verwierpen, verloren alle verlangen naar de gave des Hemels. Ze hadden "duisternis in de plaats van het licht, en licht in de plaats van duisternis gesteld," totdat het licht in hen duisternis geworden was; en hoe groot was die duisternis!

Het past Satans toeleg, dat de mensen de vormen van de godsdienst behouden, zo lang maar de geest van ware godzaligheid ontbreekt. Na hun verwerping van het evangelie gingen de Joden ijverig voort met het handhaven van hun oude ceremonieën, en hielden zich strikt aan hun nationale afzondering, terwijl zijzelven niet nalaten konden, toe te geven, dat Gods tegenwoordigheid zich niet langer onder hen openbaarde. De profetie van Daniël wees z— duidelik op de tijd van de komst van de Messias, en voorspelde Zijn dood z— bepaald, dat ze het onderzoek van die voorzegging tegengingen, en de rabbijnen eindelik een vloek uitspraken over allen, die zich aan een berekening van de tijd zouden wagen. Het volk van Israël heeft negentien honderd jaren in verblindheid en onboetvaardigheid geleefd, onverschillig voor het genadige aanbod van de zaligheid, en zonder acht te geven op de zegeningen van het evangelie, als een ernstige en vrese- like waarschuwing tegen het gevaar van licht te verwerpen, dat van Boven komt.

Waar de oorzaak ervan bestaat, zal zich dezelfde uitkomst tonen. Wie koelbloedig zijn plichtsgevoel onderdrukt, omdat het niet met zijn neigingen overeenkomt, zal eindelik de macht verliezen om tussen waarheid en dwaling te onderscheiden. Het verstand wordt verduisterd, het geweten ongevoelig, het hart verhard, en de ziel wordt van God vervreemd. Waar de boodschap van de Goddelike waarheid verworpen of geminacht wordt, daar wordt de kerk in duisternis gehuld; geloof en liefde verkoelen; vervreemding en onenigheid sluipen binnen. De leden van de kerk schenken hun belangstelling en kracht aan wereldse zaken, en zondaren worden verhard in hun onboetvaardigheid.

De boodschap van de eerste engel van Openbaring 14, waarin het uur van Gods oordeel aangekondigd wordt, en de mensen worden opgeroepen om Hem te vrezen en heerlikheid te geven, was bedoeld om het volk, dat God belijdt, van de verderfelike invloed van de wereld af te scheiden, en hen op te wekken tot een besef van hun ware toestand van wereldsgezindheid en afvalligheid. In deze boodschap had God een waarschuwing aan de kerk gezonden, welke, indien die aangenomen was, het kwaad verholpen zou hebben, dat tussen God en de kerk scheiding maakte. Hadden ze de boodschap uit de hemel aangenomen, hun harten voor de Heer verootmoedigd, en in oprechtheid getracht zich voor te bereiden om in Zijn tegenwoordigheid te staan, zo zouden de Geest en de kracht Gods zich onder hen hebben geopenbaard. De kerk zou opnieuw die gezegende staat van eenheid, geloof en liefde bereikt hebben, welke er ten tijde van de apostelen bestond, toen de gelovigen "één hart en

één ziel" waren, en "spraken het Woord Gods met vrijmoedigheid," en toen "de Heer dageliks toedeed tot de gemeente, die zalig werden." Indien het volk, dat God belijdt, het licht wilde ontvangen, zoals het op hen schijnt uit Zijn Woord, zouden zij tot die eenheid geraken, waarom Christus bad, en die door de apostel beschreven wordt, als de "enigheid des Geestes door de band des vredes." Hij zegt: "Eén lichaam is het, en één Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot één, hoop van uw beroeping; één Heer, één geloof, één doop."

De gezegende ondervindingen, welke zij hadden, die de Adventboodschap aannamen, waren van deze aard. Ze kwamen uit verschillende kerkgenootschappen, en hun kerke- like scheidsmuren werden terneder geworpen; tegenstrijdige geloofspunten werden weggedaan; de onschriftuurlike hoop op een duizendjarig rijk v——r het einde van de tijd werd opgegeven ; valse denkbeelden aangaande de wederkomst van de Heer werden verbeterd; trots en gelijkvormigheid aan de wereld werden weggevaagd; verkeerde verstandhoudingen werden goed gemaakt; harten werden verenigd in de zoetste gemeenschap, en liefde en vreugde hadden de overhand. Indien deze leer dit deed voor de weinigen, die hem aanamen, zou hij voor alle hetzelfde gedaan hebben, indien allen hem hadden ontvangen!

Maar de kerken *amen over het algemeen de waarschuwing niet aan. Hun predikanten, die als "wachters over het huis Israels" de eersten behoorden geweest te zijn, om de tekenen van Jezus' wederkomst te onderscheiden, hadden de waarheid niet leren kennen door middel van de geschriften van de profeten, of de tekenen van de tijden. Terwijl wereldse verwachtingen en eerzucht de harten vervulden, was de liefde tot God en het vertrouwen op Zijn Woord ver- koeld; en toen de Advent-leer verkondigd werd, wekte die slechts vooroordeel en ongeloof op. Dat de boodschap voor het merendeel door leken gepredikt werd, werd als een bewijsgrond ertegen aangevoerd. Gelijk van ouds werd aan het eenvoudige getuigenis van Gods woord de vraag tegenovergesteld : "Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeën?" En ziende welk een moeilike taak het was om de argumenten te wederleggen, die uit de profetiese tijdperken geput werden, stelden zich velen tegen het onderzoek van de profetieën, en leerden, dat de profetiese boeken verzegeld waren, en niet verstaan konden worden.

Scharen van mensen weigerden, in onbepaald vertrouwen op hun leraren, om naar de waarschuwing te luisteren; en anderen, ofschoon van de waarheid overtuigd, durfden die niet belijden, opdat ze niet "uit de synagoge geworpen" zouden worden. De boodschap, welke God gezonden had om de kerk te toetsen en te reinigen, openbaarde maar al te duidelik, hoe groot het aantal was van hen, die hun harten hadden gesteld op deze wereld in plaats van op Christus. De banden, die hen aan de aarde kluisterden, waren sterker, dan hetgeen hen tot de hemel aantrok. Ze verkozen te luisteren naar de stem van de wereldse wijsheid, en keerden zich af van de boodschap der waarheid, die het hart doorzoekt.

Door de waarschuwing van de eerste engel niet aan te nemen, verwierpen ze de middelen, door de Hemel tot hun herstel beraamd. Ze verachtten de genadige boodschapper, die het

kwaad, dat hen van God scheidde, uit de weg geruimd zou hebben, en wendden zich om met groter verlangen de vriendschap van de wereld te zoeken Hier lag de oorzaak van die vreselike toestand van wereldsgezindheid, afval en geestelike dood, die in 1844 in de kerken heerste. In Openbaring 14 wordt de eerste engel door een tweede gevolgd, die uitriep: "Zij is gevallen, zij is gevallen, Baby-lon, die grote stad, omdat zij uit de wijn van de toorn van haar hoererij alle volken heeft gedrenkt." De naam "Babylon " is van "Babel" afgeleid, en betekent "verwarring." Hij wordt in de Schrift gebruikt om de verschillende vormen van valse of afvallige godsdienst uit te drukken. In Openbaring 17 wordt Babylon voorgesteld als een vrouw, een beeld, dat in de Bijbel gebezigd wordt als het symbool van een kerk, een deugdzame vrouw een reine kerk, en een slechte, een afvallige kerk voorstellende.

In de Bijbel wordt het heilige en duurzame karakter van de verhouding, die er tussen Christus en Zijn kerk bestaat, voorgesteld door de huweliksband. De Heer heeft Zijn volk verbonden door een plechtig verbond, waarin Hij belooft hun God te zullen zijn, en zij zich verbinden Hem, en Hem alleen te zullen toebehoren. Hij verklaart: "Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid, ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden." En wederom: "Ik heb u getrouwd." En Paulus gebruikt hetzelfde beeld in het Nieuwe Testament, wanneer hij zegt: "Ik heb ulieden toebereid, om u als een reine maagd aan een man voor te stellen, namelik aan Christus."

De ontrouw van de kerk van Christus, betoond door het vertrouwen en de genegenheid van Hem af te trekken, en liefde tot wereldse zaken de ziel te laten vervullen, wordt vergeleken met het verbreken van de huweliksbelofte. De zonde van Israël in het zich afkeren van de Heer, wordt onder dit beeld voorgesteld; en de wondervolle liefde Gods, die aldus geminacht wordt, is treffend afgebeeld: "Ik zwoer u, en kwam met u in een verbond, spreekt de Heer, Heer, en gij werdt de Mijne." "Gij waart gans zeer schoon, en waart voorspoedig, dat ge een koninkrijk werdt. Daartoe ging van u een naam uit onder de heidenen om uw schoonheid; want die was volmaakt door Mijn heerlikheid, die Ik op u gelegd had. . . . Maar gij hebt vertrouwd op uw schoonheid, en hebt gehoereerd van wege uw naam." "Gelijk een vrouw trouwelooslik scheidt van haar vriend, alzo hebt gijlieden trouwelooslik tegen Mij gehandeld, gij huis Israëls, spreekt de Heer;" "O die overspelige vrouw! ze neemt in plaats van haar man de vreemde man."

In het Nieuwe Testament worden gelijkluidende woorden gericht tot belijdende Christenen, die de vriendschap van de wereld verkiezen boven de gunst van God. De apostel Jakobus zegt: "Overspelers en overspeleressen! weet ge niet, dat de vriendschap van de wereld een vijandschap Gods is? Zo wie dan een vriend van de wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld."De vrouw (Babylon) van Openbaring 17 wordt beschreven als "bekleed met purper en scharlaken,en versierd met — goud,en kostelik gesteente, en paarlen, en had in haar hand een gouden drinkbeker, vol van gruwelen en van onreinigheid. . . . En op haar voorhoofd was een naam geschreven, name- lik Verborgenheid, het grote Babylon, de

moeder van hoererijen.” De profeet zegt: “Ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed van de heiligen, en van het bloed van de getuigen van Jezus.”

Babylon wordt verder gezegd te zijn: “De grote stad, die het koninkrijk heeft over de konin- gen van de aarde.” De macht, die zoveel eeuwen achtereen despoties geheerst heeft over de vorsten van de Christenheid, is Rome. De purperen en scharlaken kleur, het goud en de kostelike stenen en paarlen, geven een duidelik beeld van de pracht en meer dan koninklike praal, die de trotse paus van Rome ten toont spreidt. En van geen andere macht kon het met zoveel waarheid gezegd worden, dat hij “dronken was van het bloed van de heiligen,” als van die kerk, die de volgelingen van Christus zo wreed vervolgd heeft. Babylon wordt ook beschuldigd van de zonde van in onwettige verhouding gestaan te hebben tot “de koningen van de aarde.” Het was door zich van de Heer af te keren, en zich met de heidenen te vergezelschappen, dat de Joodse kerk een hoer werd; en over Rome wordt een zelfde oordeel uitgesproken, omdat het zich op dezelfde wijze besmet heeft door bij wereldlike machten steun te zoeken.

Babylon wordt gezegd “de moeder van hoererijen” (of “van de hoeren”) te zijn. Door haar dochters moeten kerken zinnebeeldig voorgesteld worden, die zich vasthouden aan haar leer en overleveringen, en haar voorbeeld volgen van de waarheid en goedkeuring Gods op te offeren om een onwettige verbintenis met de wereld aan te knopen. De boodschap van Openbaring 14, welke de val van Babylon aankondigt, moet van toepassing zijn op godsdienstige lichamen, die eenmaal rein geweest, en nu bedorven geworden zijn. Daar deze boodschap op de waarschuwing tegen het oordeel volgt, moet hij in de laatste dagen gegeven worden, en kan daarom niet op de Roomse Kerk alleen doelen, want die kerk heeft sedert vele eeuwen in een gevallen toestand verkeerd. Daarenboven wordt Gods volk in het achttiende hoofdstuk van de Openbaring opgeroepen om uit Babylon te gaan. Volgens deze tekst moeten er velen van Gods volk nog in Babylon zijn. En bij welke godsdienstige lichamen kan men het grootste deel van de volgelingen van Christus tans vinden?

Zonder twijfel in de verschillende kerken, die het Protestantse geloof belijden. Ten tijde van hun stichting verklaarden deze kerken zich op edele wijze voor God en de waarheid, en Zijn zegen was over hen. Zelfs de ongelovige wereld was gedwongen om de weldadige uitkomsten te erkennen, die de aanname van de grondbeginselen van het evangelie ten gevolge had. De profeet zegt tot Israël: “Daarom ging van u een naam uit onder de heidenen om uw schoonheid: want die was volmaakt door Mijn heerlik- heid, die Ik op u gelegd had, spreekt de Heer, Heer.” Maar ze vielen door dezelfde begeerte, die de vloek en het verderf van Israël werd,— de wens namelik om de gebruiken van de goddelozen na te volgen en hun vriendschap te verwerven. “Gij hebt vertrouwd op uw schoonheid, en hebt gehoereerd van wege uw naam.”

Vele Protestantse kerken volgen Rome’s voorbeeld van zich op schuldige wijze met de “koningen van de aarde” te verbinden;— de staatskerken, door hun betrekking tot we- reldlike goevernementen; en andere gezinten door te zoeken, bij de wereld in de gunst te staan. En de benaming “Ba- bylon”—verwarring — kan met recht op deze lichamen toegepast worden, die alle voorgeven hun leer uit de Bijbel te putten, en die toch in bijna ontelbare sekten zijn verdeeld met zeer uiteenlopende en strijdige geloofspunten en theorieën.

Behalve een schuldige verbinding met de wereld, vertonen de kerken, die zich van Rome afgescheiden hebben, nog andere van zijn karaktertrekken. Een Rooms Katholiek beweert dat, “indien de Kerk van Rome zich ooit schuldig gemaakt heeft aan afgodedienst, wat de heiligen betreft, zo is de dochter, de Engelse Kerk, daar even schuldig aan, daar die tien kerkgebouwen heeft, die aan Maria gewijd zijn, tegen één, dat aan Christus gewijd is.” En Dr. Hopkins verklaart in “Een verhandeling over het Millennium”: “Er bestaat geen reden om aan te nemen,dat de antichristelike geest en gebruiken zich bepalen tot wat nu de Kerk van Rome genoemd wordt. De Protestantse kerken hebben veel van de antichrist in zich, en zijn op verre na niet geheel en al hervormd van . . . bederf en ongerechtigheid.”

Wat de scheiding van de Presbyteriaanse Kerk van Rome betreft, schrijft Dr. Guthrie: “Drie honderd jaren geleden trad onze kerk met een open Bijbel op zijn banier, en de spreuk, ‘Onderzoekt de Schriften’, als zijn leus, uit de poorten van Rome.” En dan doet hij de betekenisvolle vraag: “Zijn we Babylon geheel en al uitgetreden?”

“De Engelse Kerk,” zegt Spurgeon, “schijnt doorkan- kerd te zijn van het sakramentarianisme; maar de afgescheiden kerken schijnen bijna evenzeer doortrokken van filosofies ongeloof. Die, van welke we betere dingen verwachtten, keren zich een voor een van de grondbeginselen van het geloof af. Ik geloof, dat het wezenlike hart van Engeland doorweven is van een vervloekt ongeloof, dat nog op de kansel durft staan en zichzelf Christen noemen.”

Wat is de oorsprong van de grote afval geweest? Hoe is de kerk in het eerst afgeweken van de eenvoudigheid van het evangelie ?— Door de gebruiken van het heidendom over te nemen, ten einde de aanname van het Christendom voor de heiden gemakkelik te maken. De apostel Paulus verklaarde, zelfs in zijn tijd: “De verborgenheid der ongerechtigheid wordt alreeds gewrocht.” Gedurende het leven van de apostelen bleef de kerk betrekkelik rein. “Maar tegen het einde van de tweede eeuw namen de meeste kerken een nieuwe gedaante aan; de oorspronkelike eenvoudigheid verdween; en ongemerkt, terwijl de oude discipelen in hun graven gelegd werden, stonden hun kinderen, tezamen met nieuwe bekeerlingen op ... en gaven aan de zaak een nieuwe vorm.” Om bekeerlingen te krijgen werd de verheven standaard van het Christelik geloof verlaagd, en als gevolg hiervan “voerde een heidense stroom, die de kerk binnenvloeide, de gewoonten, gebruiken, en afgoden van het heidendom met zich mede.” Daar de Christelike godsdienst zich van de gunst en ondersteuning van wereldse heersers had verzekerd, namen grote menigten hem in naam aan; maar terwijl ze in schijn Christenen waren,

“bleven velen in werkelikheid heidenen, die in het geheim voorname- lik hun afgoden aanbaden.”

Is dezelfde gedragslijn niet gevolgd in bijna iedere kerk, die zich Protestant noemt? Naarmate de stichters ervan, die de ware hervormingsgeest hadden, wegsterven, staan hun nakomelingen op en “geven aan de zaak een nieuwe vorm.” Terwijl ze zich blindelings vastklemmen aan de geloofsleer van hun vaderen, en weigeren om iedere waarheid aan te nemen, die dezen niet gezien hébben, wijken de kinderen van de hervormers groteliks af van het voorbeeld van nederigheid, zelfopoffering, en onthouding van de wereld, dat hun gesteld was. Aldus “verdwijnt de oorspronkelike eenvoud.” Een wereldse stroom vloeit de kerken binnen, en “voert de gewoonten, gebruiken en afgoden van de wereld met zich mede.”

Helaas, hoezeer wordt die vriendschap van de wereld, welke “vijandschap Gods is,” tans op prijs gesteld onder hen, die voorgeven volgelingen van Christus te zijn! Hoe ver zijn de gevestigde kerken door de gehele Christenheid heen afgeweken van de bijbelse standaard van nederigheid, zelfopoffering, eenvoud, en godzaligheid! John Wesley zei, over het rechte gebruik van geld sprekende: “Verkwist geen deel van zulk een kostbaar talent aan overdadige of kostbare kledij, of aan nutteloze versierselen, eenvoudig om het oog te bevredigen. Besteedt geen deel ervan aan eigenaardige versieringen van uw huizen; aan overdadig of kostbaar meublement; aan dure schilderijen, aan schilderen of vergulden. . . . Geeft niets uit om de grootsheid van het leven te bevredigen, of de bewondering of lof van de mensen te winnen. ... ‘Zo lang ge uzelven goed doet, zullen de mensen goed van u spreken.’ Zo lang ge ‘in purper en fijn linnen gekleed gaat, en iedere dag overdadig leeft,’ zullen velen zonder twijfel uw goede smaak, uw mildheid en gastvrijheid roemen. Maar koopt hun lof niet tegen zulk een dure prijs. Stelt u liever tevreden met de eer, die van God komt.” In vele kerken van onze tijd echter wordt zulk een leer niet op prijs gesteld.

Een schijn van godsdienst te hebben is een algemeenheid geworden in de wereld. Heersers, staatslieden, wetgeleerden, dokters, kooplieden, sluiten zich bij de kerk aan, als een middel om zich van de achting en het vertrouwen van de maatschappij te verzekeren, en hun eigen wereldse belangen te bevorderen. Aldus trachten ze al hun onrechtvaardige handelingen te bedekken onder een voorgewend Christendom. De verschillende godsdienstige lichamen, versterkt door de rijkdom en invloed van deze gedoopte wereldlingen, doen nog een hoger bod op volksgunst en bescherming. Prachtige kerken, op de allerkostbaarste wijze versierd, worden in de drukste straten van verkeer opgericht. Zij, die de godsdienstoefening bijwonen, zijn rijk en naar de laatste mode gekleed. Er wordt een hoog salaris betaald aan een begaafde prediker om de mensen onderhoudend toe te spreken en aan te lokken. Zijn preken moeten niet aan de volkszonden raken, maar zacht en aangenaam gemaakt worden voor beschaafde oren. Aldus worden de namen van deftige zondaren op de kerkregisters geplaatst, en zonden, die in de mode zijn, bedekt onder een schijn van godzaligheid.

Een van de voornaamste wereldse tijdschriften zegt, doelende op de tegenwoordige verhouding, waarin degenen, die voorgeven Christenen te zijn; tot de wereld staan: “Ongemerkt heeft de kerk toegegeven aan de geest van de eeuw, en de vormen van godsdienstoefening ingericht naar de nieuwerwetse behoeften.” “De kerk bedient zich nu inderdaad van alles, wat helpen kan om de godsdienst aantrekkelik te maken.” Een schrijver in de Nieuw-York Independent spreekt over het Methodisme, zoals het tans is, als volgt: “De scheidslijn tussen het Goddelike en ongodsdienstige is overgegaan in een soort van halfschaduw, en ijverige mannen aan beide kanten trachten alle onderscheid tussen hun handelwijzen en genotzucht uit te wissen.” “De populariteit van de godsdienst leidt er zeer sterk toe om het aantal te doen aangroeien van hen, die zich van de voordelen ervan wensen te verzekeren, zonder zijn verplichtingen eerlik op zich te nemen.”

Howard Crosby zegt: “Het is een zaak, die de allergrootste bezorgdheid verwekt, dat de kerk van Christus, zo als wij die aanschouwen, zo weinig beantwoordt aan wat de Heer met de kerk voorgehad heeft. Juist zoals de Joden vanouds door gemeenzame omgang met de afgodiese volken hun harten van God lieten afkeren, ... zo laat Jezus’ kerk, door een bedriegelike verstandhouding met de ongelovige wereld, tans de Goddelike regelen van zijn innerlik leven varen, geeft zich over aan de verderfelike gewoonten van een Christelike maatschappij, en maakt gebruik van argumenten en komt tot besluiten, welke aan de openbaring Gods vreemd zijn, en alle wasdom in genade bepaald tegenhouden.”

In deze vloed van wereldsgezindheid en genotzucht zijn zelfverloochening en zelfopoffering bijna geheel en al ver-loren gegaan. “Sommigen van de mannen en vrouwen, die tans in de kracht van hun leven zijn in onze kerken, hebben als kinderen geleerd, opofferingen te maken, ten einde in staat te zijn om iets voor Christus te geven of te doen.” Maar “als er nu gelden nodig zijn, . . . moet niemand opgeroepen worden om te geven. O neen! houdt een bazaar, tableaux,- een nagemaakte gerechtshofzitting, maakt een oudheidkundig soepee, of geeft iets te eten,— zolang het maar iets is om de mensen genoegen te verschaffen.”

Gouverneur Washburn van Wisconsin verklaarde in zijn jaarlikse boodschap, 9 Jan. 1873: “Er schijnen bepaald wetten nodig te zijn om de scholen uit te roeien, waar dobbelaars gemaakt worden. Die scholen bestaan overal. De kerk zelfs (ongetwijfeld zonder het te weten) helpt somtijds het werk van de duivel aan. Prijskonserten, prijsonder- nemingen, en dobbel partijtjes, somtijds ten behoeve van godsdienstige of liefdadige, maar dikwels ook voor minder prijzenswaardige doeleinden, loterijen, prijspaketten, en zo verder, zijn zo vele manieren om geld te krijgen, waar geen waarde voor gegeven wordt. Er is niets zo zedebedervend of opwindend, in het biezonder voor jongelieden, als het verkrijgen van geld of goed zonder arbeid. Daar mensen van fatsoen aan dergelijke kansondernemingen meedoen, en hun geweten geruststellen met de gedachte, dat het geld voor een goed doel aangewend wordt, is het niet bevreemdend dat de jonge mensen van de Staat zo dikwels in de gewoonten vervallen, welke de opwinding van hazardspelen zo goed als zeker moet veroorzaken.”

De geest van gelijkheid aan de wereld doortrekt de kerken door de gehele Christenheid heen. Robert Atkins hangt in een preek, te Londen gehouden, een donkere schil- derij op van de geestelike achteruitgang, die er in Engeland heerst: “De ware rechtvaardigen zijn verminderd op de aarde, en niemand neemt het ter harte. De belijders van de godsdienst van de tegenwoordige tijd, in iedere kerk, hebben de wereld lief, maken zich aan de wereld gelijk, zijn gemakzuchtig, en haken ernaar, geacht te worden. Ze zijn geroepen om met Christus te lijden, maar beven zelfs voor hoon terug. . . . Afval, afval, afval, staat op de voorgevel van iedere kerk gegraveerd; en indien ze het maar wisten, en indien ze het maar gevoelden, dan zou er hoop zijn; maar helaas! ze roepen: ‘We zijn rijk, en verrijkt geworden, en hebben geens dings gebrek.’ “

De grote zonde, welke Babylon ten laste wordt gelegd, is, dat het “alle volken heeft doen drinken uit de wijn van de toorn van haar hoererij.” Deze bedwelmende beker, welke het aan de wereld aanbiedt, stelt de valse leer voor, die het aangenomen heeft ten gevolge van een onwettige betrekking tot de groten van de aarde. Vrienschap met de wereld bederft het geloof van de kerk, en oefent op zijn beurt verderfelike invloed op de wereld uit door leerstellingen te onderwijzen, die zich tegen de eenvoudigste verklaringen van de Heilige Schrift aankanten.

Rome hield de Bijbel van het volk weg, en eiste, dat alle mensen zijn kerkleer in de plaats ervan zouden aannemen. Het was het werk van de Hervorming om de mensen Gods woord terug te geven; doch is het niet maar al te waar, dat aan de mensen in de kerken van onze tijd geleerd wordt, hun geloof op de geloofsleer en de leerstellingen van hun kerk, in plaats van op de Schriften te bouwen? Charles Beecher, over de Protestantse kerken sprekende, heeft gezegd: “Ze schrikken met dezelfde gevoeligheid terug voor een hard woord tegen hun geloofsleer, als deze heilige vaders teruggebeefd zouden hebben voor een hard woord tegen de aangroeiende verering, die zij koesterden, voor heiligen en martelaren. ... De Protestantse evangeliese gezinten hebben elkanders en hun eigen handen z— gebonden, dat onder hen niemand ergens prediker kan worden, zonder het een of ander boek behalve de Bijbel aan te nemen. ... Er is geen verbeelding in de bewering, dat de macht van de geloofsleer tans de Bijbel even wezenlik begint te verbieden, als Rome dat gedaan heeft, ofschoon op sluwere wijze.”

Wanneer getrouwe leraars Gods woord verklaren, staan er geleerde mannen op, predikanten, die voorgeven, de Schriften te verstaan, welke gezonde leer voor ketterij uitmaken, en op die wijze degenen, die naar waarheid zoeken, wegleiden. Was het niet, dat de wereld hopeloos dronken is van de wijn van Babylon, er zouden scharen overtuigd en bekeerd worden door de eenvoudige, scherpsnijdende waarheden van het woord van God. Maar godsdienstig geloof schijnt z— verward en in tegenspraak met zichzelf, dat de mensen niet weten wat als waarheid aan te nemen. De zonde van de onboetvaardigheid van de wereld ligt aan de deur van de kerk.

De boodschap van de tweede engel van Openbaring 14 werd het eerst in de zomer van 1844 gepredikt, en was toen meer onmiddellik van toepassing op de kerken van de Verenigde Staten, waar de waarschuwing van het oordeel het luidst verkondigd en het meest algemeen verworpen was, en waar de afval in de kerken het snelst had plaats gevonden. Toch bereikte de boodschap van de tweede engel zijn algehele vervulling niet in 1844. De kerken kwamen toen tot een zedelike val ten gevolge van hun weigering om het licht van de boodschap van de wederkomst aan te nemen; maar die afval was niet volkomen. Verder gaande met hun verwerping van de biezondere boodschappen voor deze tijd, zonken ze al lager en lager. Toch kan er nog niet gezegd worden, dat Babylon gevallen is, . . . dewijl uit de wijn van de toorn van haar hoererij alle volken gedronken hebben." Dit is nog niet met alle volken gebeurd. De geest van gelijkheid aan de wereld en onverschilligheid voor de toetsende waarheden van onze tijd, bestaat, en heeft wortel ge- schoten in de kerken van het Protestantse geloof in al de landen van de Christenheid; en deze kerken zijn besloten onder het plechtige en vreselike oordeel van de tweede engel. Maar de afval heeft zijn toppunt nog niet bereikt.

De Bijbel verklaart, dat de Satan v——r de wederkomst van de Heer zal werken "in alle kracht, en tekenen, en wonderen der leugen, en alle verleiding der onrechtvaardigheid;" en zij, die "de liefde van de waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden," zullen overgegeven worden aan "een kracht der dwaling, dat ze de leugen zouden geloven." Niet voordat deze toestand zal bereikt, en de vereniging van de kerk met de wereld volmaakt zijn zal door de gehele Christenheid heen, zal de val van Babylon volkomen wezen. De verandering gaat steeds verder, en de volkomen vervulling van Openb. 14:8 ligt nog in de toekomst.

Niettegenstaande de geestelike duisternis en de vervreemding van God, die er in de kerken, uit welke Babylon is samengesteld, bestaat,wordt de grote menigte van de ware volgelingen van Christus nog in de schoot van die kerken gevonden. Er zijn er velen onder hen, die de biezondere waarheden voor deze tijd nimmer ingezien hebben. Niet weinigen zijn ontevreden met hun tegenwoordige toestand, en verlangen naar helderder licht. Ze zoeken tevergeefs naar het beeld van Christus in de kerken, waar ze leden van zijn. Terwijl deze lichamen verder en verder van de waarheid afdwalen, en zich nauwer aan de wereld aansluiten, zal het verschil tussen de twee klassen groter worden, en eindelik op scheiding uitlopen. De tijd zal komen, dat zij, die God boven alles liefhebben, niet langer in gemeenschap kunnen staan met degenen, die "meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods zijn; hebbende een gedaante van godzaligheid, maar die de kracht ervan verloochend hebben.

Openbaring 18 duidt op de tijd, wanneer de kerk, als gevolg van het verwerpen van de drievoudige waarschuwing van Openbaring14: 6-12, zich geheel en al in de toestand zal bevinden, welke door de tweede engel voorspeld is; en wanneer het volk Gods, dat nog in Babylon verkeert, opgeroe- zal worden om hun gemeenschap ermede af te breken. Dit is de laatste boodschap, die ooit aan de wereld zal worden gegeven, en zal zijn werk voltooien. Wanneer zi 12 Thess. 2:9-11. "die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen

hebben gehad in de ongerechtigheid, “1 zullen overgegeven worden aan een kracht der dwaling, om de leugen te geloven, dan zal het licht van de waarheid schijnen op allen, wier harten open staan om het te ontvangen, en al de kinderen des Heren, die nog in Babylon zijn, zullen acht geven op de roepstem: “Gaat uit van haar, Mijn volk.” 2 Thess. 2:12. 2Openb. 18:4.

Hoofdstuk 22 — Profetieen Vervuld

Toen de tijd verstreek, waarop de wederkomst van de Heer het eerst werd verwacht,— in de lente van 1844 — verkeerden degenen, die in het geloof op Zijn verschijning gewacht hadden, enige tijd lang in twijfel en onzekerheid. Terwijl de wereld van oordeel was, dat zij een volkomen nederlaag geleden en bewezen hadden, dat ze een dwaling hadden gekoesterd, bleef de bron, waaruit ze troost putten, nog steeds het woord van God. Velen zetten hun onderzoek van de Schrift voort, gingen nog eenmaal de gronden van hun geloof na, en bestudeerden nauwlettend de profetieën om verder licht te krijgen. De uitspraak van de Bijbel, waarop hun stelling berustte, scheen duidelik en beslist te zijn. Tekenen, waarin men zich niet vergissen kon, toonden aan, dat de komst van Christus nabij was. De biezondere zegen des Heren, zowel in de bekering van zon-daren als de opwekking van het geestelik leven onder de Christenen, had ervan getuigd, dat de boodschap een hemelse was. En ofschoon de gelovigen hun teleurstelling niet konden verklaren, gevoelden ze er zich van overtuigd, dat God hen in hun ondervinding tot dusverre geleid had.

In de profetieën, welke ze beschouwden als betrekking hebbende op de tijd van de wederkomst van de Heer, was lering vervat, die in het biezonder betrekking had op de toestand van onzekerheid en spanning, waarin ze verkeerden, en door welke ze aangemoedigd werden om geduldig in het geloof te verwachten, dat hetgeen nu onverstaanbaar was, hun duidelik gemaakt zou worden, wanneer de tijd ervoor gekomen zou zijn.

Onder deze profetieën was die van Hab. 2:1-4: “Ik stond op mijn wacht, en ik stelde me op de sterkte, en ik hield wacht om te zien, wat Hij in mij spreken zou, en wat ik antwoorden zou op mijn bestraffing. Toen antwoordde me de Heer, en zei: Schrijf het gezicht en stel het duidelik op tafelen, opdat daarin leze, die voorbijloopt. Want het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen, en niet liegen; zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselik komen, Hij zal niet achterblijven. Ziet, zizn ziel verheft zich, ze is niet recht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.”

Reeds in 1842 had het bevel, dat in deze profetie gegeven werd, om “het gezicht op te schrijven, en het duidelik op tafelen te stellen, opdat daarin zou lezen, die voorbijloopt,” bij Charles Fitch het plan doen ontstaan om een profetiese kaart te maken, waarop de gezichten van Daniël en de Openbaring afgebeeld stonden. Het uitgeven van deze kaart werd beschouwd als een vervulling van de opdracht, door Habakuk gegeven. Niemand bemerkte toen echter, dat er een schijnbare vertraging van de vervulling van het gezicht— een tijd van uitstel — in dezelfde profetie werd aangeduid. Na de teleurstelling scheen deze tekst hun zeer betekenisvol toe: “Het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen, en niet liegen; zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselik komen, Hij zal niet achterblijven. . . . De rechtvaardige zal door zijn geloof leven.

Een gedeelte van de profetie van Ezechiël was almede een bron van kracht en troost voor de gelovigen: “Wederom geschiedde het woord des Heeren tot mij, zeggende: Mense- kind! wat is dit voor een spreekwoord, dat gijlieden hebt in het land Israëls, zeggende: De dagen zullen verlengd worden, en al het gezicht zal vergaan? Daarom zeg tot hen, Alzo zegt de Heer Heer: ... De dagen zijn nabij gekomen, en het woord van ieder gezicht. . . . Ik zal spreken; het woord, dat Ik zal spreken, zal gedaan worden! de tijd zal niet meer uitgesteld worden.” “Die van het huis Israëls zeggen: Het gezicht, dat hij ziet, is voor vele dagen, en hij profeteert van tijden, die verre zijn. Daarom zeg tot hen: Alzo zegt de Here Here: Geen van Mijn woorden zullen meer uitgesteld worden; het woord, hetwelk Ik gesproken heb, dat zal gedaan worden.”

Zij, die in afwachting waren, verheugden zich, gelovende, dat Hij, die het einde van het begin weet, de eeuwen overziende, en hun teleurstelling van te voren aanschouwende, hun woorden van bemoediging en hoop gegeven had. Was het niet geweest, dat zulke gedeelten van de Schrift hun waren voorgekomen, waarin ze vermaand werden om met lijdzaamheid te wachten, en standvastig te zijn in hun vertrouwen op Gods woord, hun geloof zou hun in die moelike ure begeven hebben.

De gelijkenis van de tien maagden in Mattheüs 25 geeft eveneens de ondervinding van de Adventisten aan. In Mattheüs 24 had Christus, in antwoord op de vraag van Zijn discipelen aangaande het teken van Zijn toekomst en van de voleinding van de wereld, gewezen op enige van de belangrijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld en van de kerk gedurende de tijd, die er verlopen zou tussen Zijn eerste en tweede komst; namelik, de verwoesting van Jeruzalem, de grote verdrukking van de kerk onder de heidense en pauselike vervolgingen, de verduistering van zon en maan, en het vallen van de sterren. Daarna sprak Hij van Zijn komst in Zijn koninkrijk, en gaf de gelijkenis, waarin de twee klassen van dienstknechten, die naar Zijn verschijning uitzien, beschreven worden. Hoofdstuk 25 begint met de woorden: “Alsdan zal het koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden.” Hier wordt de kerk van de laatste dagen beschreven, dezelfde waarvan aan het slot van hoofdstuk 24 gesproken wordt. In deze gelijkenis wordt de ondervinding van die kerk voorgesteld door hetgeen er bij een Oosterse bruiloft plaats vindt.

“Alsdan zal het koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke haar lampen namen en gingen uit, de bruidegom tegemoet. En vijf van haar waren wijzen, en vijf waren dwazen. Die dwaas waren, haar lampen nemende, namen geen olie met zich. Maar de wijzen namen olie in haar vaten, met haar lampen. Als nu de bruidegom vertoefde, werden ze allen sluimerig, en vielen in slaap. En te middernacht geschiedde een geroep: Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet.”

Men verstond, dat de komst van Christus, door de boodschap van de eerste engel aangekondigd, voorgesteld werd door de komst van de bruidegom. De wijd verspreide hervorming onder de aankondiging van Zijn spoedige wederkomst stemde overeen met het uitgaan van de maagden. In deze gelijkenis worden er, evenals in die van Mattheüs 24, twee

klassen voorgesteld. Allen hadden hun lampen, de Bijbel, genomen, en waren bij het licht daarvan uitgegaan om de Bruidegom te ontmoeten. Maar terwijl "zij, die dwaas waren, haar lampen nemende, geen olie met zich namen," "namen de wijzen olie in haar vaten, met haar lampen." Laatstgenoemde klasse had de genade Gods ontvangen, de herscheppende, verlichtende kracht van de Heilige Geest, welke Zijn Woord tot een lamp voor de voet en een licht op het pad maakt. In de vreze Gods hadden ze de Schriften onderzocht om de waarheid te leren kennen, en hadden ernstig getracht naar reinheid van hart en leven.

Dezen hadden een persoonlike ondervinding, een geloof in God en Zijn Woord, dat niet kon vernietigd worden door teleurstelling en oponthoud. Anderen "haar lampen nemende, namen geen olie met zich." Ze hadden gehandeld, door een eerste opwelling gedreven. Ze waren bevreesd geworden door de plechtige boodschap, maar hadden gebouwd op het geloof van hun broederen, tevreden met het flik-kerende licht van goede opwellingen, zonder de waarheid degelik te verstaan, of het echte werk van de genade in het hart ondervonden te hebben. Dezen waren uitgegaan om de Heer te ontmoeten, vol hoop in het vooruitzicht van een onmiddellike beloning; maar ze waren niet voorbereid op uitstel en teleurstelling. Toen er beproevingen kwamen, schoot hun geloof tekort, en brandden hun lichten flauw.

"Als nu de bruidegom vertoefde, werden ze allen sluimerig, en vielen in slaap." Door het vertoeven van de bruidegom wordt het voorbijgaan van de tijd, waarop de Heer verwacht werd, de teleurstelling, en het schijnbare oponthoud, aangeduid. In deze tijd van onzekerheid begon de belangstelling van de oppervlakkigen en halfhartigen al spoedig te wankelen, en hun pogingen om staande te blijven namen af; maar zij, wier geloof gegrond was op een persoonlike kennis van de Bijbel, hadden een rots onder hun voeten, die niet weggespoeld kon worden door de golven van teleurstelling. "Ze werden allen sluimerig en vielen in slaap;" de ene klasse in onverschilligheid, en verzaking van hun geloof; de andere klasse geduldig wachtende, totdat er duideliker licht zou opgaan. Toch schenen de laatstgenoemden in de nacht van beproeving hun ijver en toewijding tot op zekere hoogte te verliezen. De halfhartigen en oppervlakkigen konden niet langer op het geloof van hun broederen steunen; iedereen moest voor zichzelf staan of vallen.

Omstreeks deze tijd begon zich dweperij te vertonen. Sommigen, die voorgegeven hadden, hartelik in de doodschap te geloven, verwierpen Gods woord als de enige, onfeilbare gids, en, voorgevende door de Geest geleid te worden, gaven ze zich over aan hun eigen gevoelens, indrukken en verbeelding. Er waren er sommigen, die een blinde en dweepzieke ijver aan de dag legden, en zich van elkeen afkeerden, die hun handelwijze niet wilde goedkeuren. Hun fanatieke denkbeelden en handelingen vonden bij het merendeel van de Adventisten geen weerklank; toch leidde hun gedrag tot smaad over de zaak der waarheid. Satan trachtte door dit middel het werk Gods tegen te houden en te vernietigen. De mensen waren wakker geschud door de Adventbeweging; duizenden zondaren waren bekeerd; en trouwe mannen gaven zich aan de verkondiging van de waarheid, zelfs in de tijd van verbeiding. De vorst des kwaads verloor zijn onderdanen; en om de zaak van God smaadheid aan te doen, trachtte hij enigen

van hen, die het geloof beleden, te misleiden, en hen tot uitersten te drijven. En dan stonden zijn medearbeiders gereed om iedere fout, iedere mislukking, iedere onbehoorlike daad aan te grijpen en in het overdrevenste licht aan de mensen voor te houden, ten einde Adventisten en hun geloof gehaat te maken. Hoe groter dus het aantal was, dat hij er toe krijgen kon om het geloof in de wederkomst te belijden, terwijl zijn macht intussen hun harten bleef beheersen, des te groter voordeel kon hij er uit trekken door de aandacht op hen te vestigen als vertegenwoordigers van het gehele lichaam der gelovigen.

Satan is “de aanklager van de broederen,” en het is zijn geest, die er de mensen toe drijft om op de fouten en gebreken van het volk des Heren te letten, en er de aandacht van anderen bij te bepalen, terwijl hun goede daden onopgemerkt voorbij worden gegaan. Hij is altijd bezig, wanneer God aan het werk is om zielen te redden. Wanneer de zonen Gods komen om zich v——r Hem te stellen, verschijnt de Satan ook onder hen. Bij iedere opwekking staat hij gereed om diegenen binnen te brengen, die in hun hart niet geheiligd zijn, en wier gemoed onvast is. Wanneer dezulken enige punten van de waarheid aangenomen hebben, en zich een plaats onder de gelovigen hebben verworven, werkt hij door hen om theorieën in te voeren, die de onbehoedzamen van het rechte pad brengen. Niemand heeft ooit bewezen een goed Christen te zijn, omdat hij in gezelschap met de kinderen Gods gevonden wordt, zelfs in het bedehuis, of aan de tafel des Heren. Satan is menigmaal bij de plechtigste gelegenheden tegenwoordig in de gedaante van hen, die hij als zijn werktuigen gebruiken kan.

De vorst des kwaads bestrijdt iedere duim grond, waarover Gods volk voortschrijdt op hun reis naar de hemelstad. In de gehele kerkgeschiedenis heeft er geen hervorming plaats gehad zonder ernstige hinderpalen te ontmoeten. Aldus was het in de tijd van Paulus. Waar de apostel ook oen kerk stichtte, waren er sommigen, die beleden de waarheid aan te nemen, maar die ketterijen inbrachten, de aanname waarvan ten slotte de liefde voor de waarheid zou verdringen. Ook aan Luther werd veel verslagenheid en zielesmart berokkend door het gedrag van dweepzieke mensen, die beweerden, dat God direkt tot hen gesproken had, en die dus hun eigen meningen en denkbeelden boven het getuigenis van de Schrift stelden. Veleu, die tekortschoten aan geloof en ondervinding, maar die veel zelfgenoegzaamheid bezaten, en gaarne iets nieuws hoorden of vertelden, werden verleid door hetgeen waarop de nieuwe leraars zich lieten voorstaan, on sloten zich aan bij de handlangers van Satan in hun bemoeiingen om af te breken, wat God door Luther had laten opbouwen. En ook de Wesleys en andoren, die de wereld tot zegen waren door hun invloed en geloof, ontmoetten bij iedere stap de strikken, die Satan spande, door doldriftigen, onbestendigen en ongeheiligden tot iedere graad van dweperij te drijven.

William Miller had geen hart voor invloeden, die tot dweperij leidden. Hij verklaarde met Luther, dat iedere geest aan Gods woord getoetst moet worden. “De duivel”, zei Miller, “heeft in deze tijd veel macht over de gemoederen van sommigen. En hoe zullen we te weten komen, door welke geest ze gedreven worden? De Bijbel antwoordt: ‘Aan hun vruchten zult ge hen kennen.’ . . “Er zijn veel geesten uitgegaan in de wereld; en ons wordt gelast, de geesten te

beproeven. De geest, die er ons niet toe leidt om matig, rechtvaardig en godzalig te leven in deze tegenwoordige wereld, is niet de Geest van Christus. Ik houd er me meer en meer van overtuigd, dat Satan veel te doen heeft met deze wilde bewegingen. . . . Velen onder ons, die voorgeven, geheel en al geheiligd te zijn, volgen overleveringen van mensen, en zijn klaarblijkelik even onwetend aangaande de waarheid, als anderen, die op niets dergelijks aanspraak maken."

"De geest der dwaling zal ons van de waarheid afleiden; en de Geest van God zal ons in de waarheid inleiden. Maar, zegt gij, iemand kan dwalen en geloven dat hij de waarheid heeft. Hoe dan? Wij antwoorden: de Geest en het Woord stemmen met elkander overeen. Indien iemand zichzelf oordeelt volgens Gods woord, en door het gehele woord heen volkomen overeenstemming vindt, dan moet hij geloven, dat hij de waarheid heeft; maar indien hij bemerkt, dat de geest, waardoor hij geleid wordt, niet overeenkomt met de gehele strekking van Gods wet of boek, laat hem dan voorzichtig wandelen, opdat hij niet in de strikken van de duivel gevangen wordt." "Ik heb menigmaal meer bewijs van inwendige vroomheid ontvangen van een oog vol gloed, een vochtige wang, en een woord, dat in de keel bleef steken, dan van al het geraas van de Christenheid."

In de tijd van de Hervorming legden de vijanden ervan al het kwaad van de dweperij ten laste van hen, die het 't ernstigst trachtten tegen te gaan. De tegenstanders van de Advent-beweging handelden op gelijke wijze. En, niet tevreden met de dwalingen van hen, die tot uitersten vervielen, en dwepers in een verkeerd daglicht te stellen en te overdrijven, verspreidden ze ongunstige geruchten, die niet de minste schijn van waarheid hadden. Deze mensen werden gedreven door vooroordeel en haat. Hun vrede werd verstoord door de verkondiging van Christus, die te komen stond. Ze vreesden, dat het waar zou kunnen zijn, en hoop- ten toch dat zulks niet het geval was; en dit was het geheim van hun strijd tegen de Adventisten en hun geloof.

Het feit, dat een paar dwepers zich onder de Adventisten mengden, geeft niet meer recht om te besluiten, dat de be-weging niet van God was, dan dat de tegenwoordigheid van dwepers en bedriegers in de kerk in de tijd van Paulus of Luther genoegzame verontschuldiging zou zijn voor het veroordelen van hun werk. Laat Gods volk uit de slaap opwaken, en met ernst het werk van bekering en hervorming aanvatten; laat hen de Schriften onderzoeken om de waar- heid te leren kennen, zoals die in Jezus is; laat hen zich geheel en al aan God toewijden, en het bewijs, dat de Satan nog werkzaam is en waakt, zal niet achterwege blijven. Door alle mogelike bedriegerij zal hij zijn macht openbaren, al de gevallen engelen in zijn gebied te hulp roepende. Het was niet de aankondiging van de wederkomst van de Heer, die dweperij en scheiding veroorzaakte. Deze deden zich voor in de zomer van 1844, toen de Adventisten in een toestand van twijfel en onzekerheid verkeerden aangaande hun eigenlike stelling. De verkondiging van de boodschap van de eerste engel en van de "middernachtskreet" had de on- middellike uitwerking, dat dweperij en onenigheid werden onderdrukt. Zij, die aan deze plechtige bewegingen deelnamen, leefden in vrede met

elkander; hun harten waren vol liefde tot elkander, en tot Jezus, die ze spoedig hoopten te zien. Eénzelfde geloof, éénzelfde zalige hoop verhief hen boven de macht van alle menselike invloed, en bleek een schild te zijn tegen de aanvallen van de Satan.

"Als nu de bruidegom vertoefde, werden ze allen sluimerig, en vielen in slaap. En te middernacht geschiedde een geroep: Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet. Toen stonden al die maagden op, en bereidden haar lampen." In de zomer van 1844, midden tussen de tijd, waarop men eerst dacht, dat de 2300 dagen zouden eindigen, en de herfst van datzelfde jaar, waartoe men later bevond, dat ze zich uitstrekten, werd de boodschap verkondigd in de eigen woorden van de Schrift: "Ziet, de bruidegom komt!" Wat tot deze bewering leidde, was de ontdekking, dat het dekreet van Arthaxerxes tot de herbouwing van Jeruzalem, van welk punt men het tijdperk van 2300 dagen rekende, van kracht was geworden in de herfst van het jaar 457 v. C., en niet in het begin van het jaar, zoals vroeger geloofd was. Van de herfst van 457 af rekenende, eindigden de 2300 jaren in de herfst van 1844.

2300 DAGEN/ JAREN PROFETIE

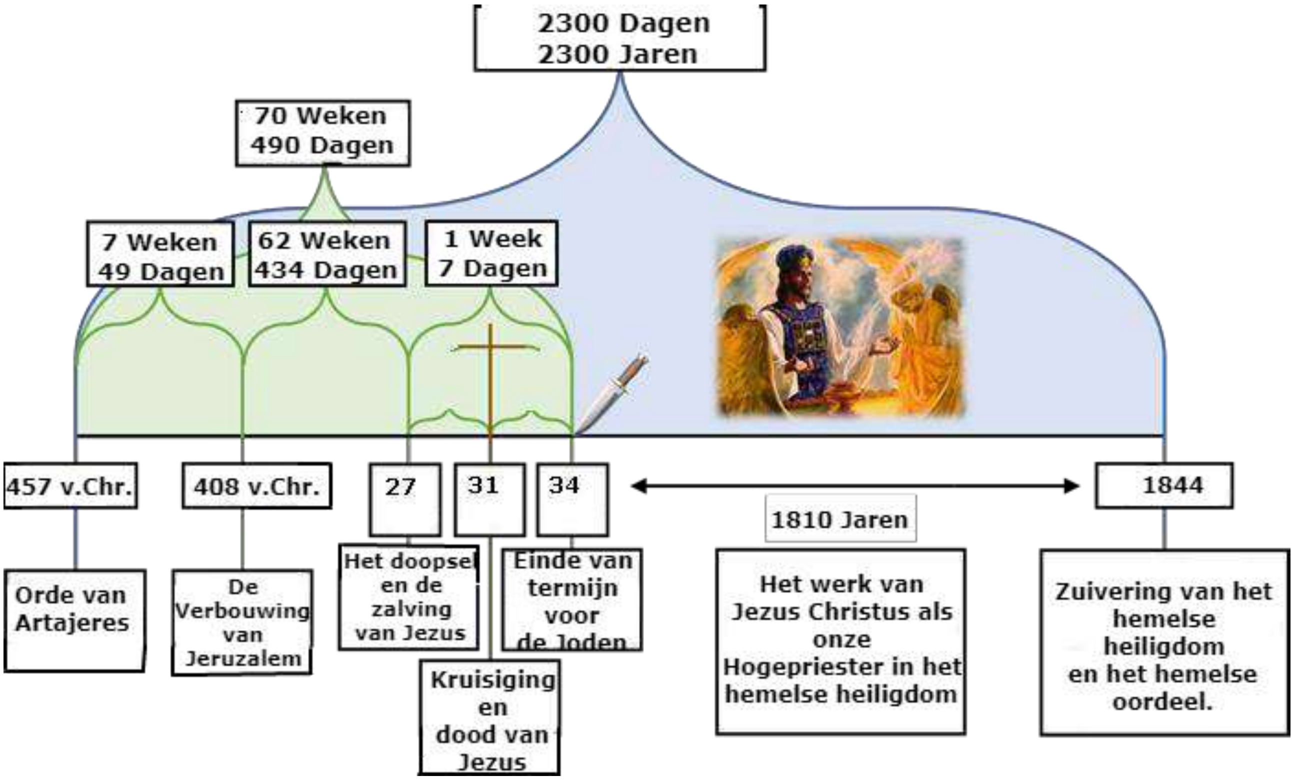

En profetisk dag = Et bogstaveligt år

35 Omdat de spionnen veertig dagen in het land waren, moet u veertig jaar in de woestijn rondzwerven. Voor elke dag één jaar met op uw schouders de last van uw zonden. Dan zult u zien wat het betekent dat Ik ú de rug toekeer." Ik, de Here, heb gesproken. Ieder die tegen Mij heeft samengezworen, zal in deze woestijn de dood vinden.' [Numeri 14:34-35]. 6 Draai u

daarna om en ga veertig dagen op uw rechterzij liggen. Dit keer draagt u de zonden van Juda. Elke dag telt voor één jaar. [Ezechiël 4:6]

457 v. Chr. - 1844 AD – 2300 dagen / jaar 14 De ander antwoordde: ‘Pas over drieëntwintighonderd dagen zal het heiligdom in ere worden hersteld.’ [Daniël 8:14]. 24 God heeft een periode van zeven maal zeventig jaar vastgesteld en pas daarna zal er een einde komen aan de goddeloosheid en zullen de overtredingen vergeven zijn. Het koninkrijk van eeuwige rechtvaardigheid zal dan worden uitgeroepen en een zeer heilige plaats zal opnieuw worden ingewijd, zoals in visioenen en door profeten was aangekondigd. 490 dagen/ jaar [Daniël 9:24].

457 v. Chr. Decreet voor de herstelling van Jeruzalem (Orde van Artajeres). Vanaf het moment waarop het bevel tot herbouw van Jeruzalem wordt gegeven, tot het moment waarop een gezalfde, een vorst, komt, zal een periode van zeven maal zeven jaar verstrijken! [Daniël 9: 25].

408 v. Chr. – De Wederopbouw of Verbouwing van Jeruzalem

27 AD – het doopsel en de zalving van Jezus (o Messias). 27 Deze koning zal een verbond van zeven jaar sluiten, maar halverwege zal hij de mensen dwingen te stoppen met het brengen van slachtoffers en spijsoffers. En ten slotte zal de vijand in het heiligdom van God een ontzettende gruwel plaatsen. [Daniël 9:27]

31 AD – De kruisiging en dood van Jezus Christus. 26 Na deze totale periode zal een gezalfde onschuldig worden vermoord. Er zal een koning komen die de stad en de tempel zal verwoesten. Deze zal zijn einde vinden in een vloed van ellende, en oorlog en verwoestingen zullen vanaf dat moment tot het einde heersen, dat staat nu al vast. 27 Maar halverwege zal hij de mensen dwingen te stoppen met het brengen van slachtoffers en spijsoffers [Daniël 9:26-27]

34 AD – De steniging van Stefanus [einde van de proeftijd voor de Joden en het evangelie aan de heidenen gegeven] 14 Het goede nieuws over het Koninkrijk van God zal overal ter wereld worden gebracht, zodat alle landen het zullen horen. En dan zal het einde komen [Mattheüs 24:14]. 46 Paulus en Barnabas lieten zich niet van hun stuk brengen en zeiden: ‘Vanzelfsprekend moest u het eerst horen wat God te zeggen heeft. Maar nu u er niets van moet hebben en daarmee bewijst het eeuwige leven niet waard te zijn, gaan wij het de niet-Joodse mensen vertelle. [Handelingen 13:46]

70 AD – De verwoesting van Jeruzalem. 1 Terwijl Jezus het tempelterrein verliet, kwamen zijn leerlingen naar Hem toe en wezen Hem op de tempelgebouwen. 2 Jezus zei tegen hen: ‘Al deze gebouwen zullen worden verwoest. Er zal geen steen op de andere blijven.’ [Mattheüs 24:1-2]

15 Als jullie dan de ontzettende gruwel in de heilige plaats zien staan, waar de profeet Daniël het over had—wie dit leest, moet dit proberen te begrijpen—... 21 Want er zal een onderdrukking zijn zoals de wereld nog nooit heeft gekend en zoals ook nooit meer zal terugkomen [Mattheüs 24:15, 21]

1844 AD – Zuivering van het hemelse heiligdom en het hemelse oordeel.

1810 Dagen / Jaren – Het werk van Jezus Christus als onze Hogepriester in het hemelse heiligdom. 14 Dit betekent dat Jezus, de Zoon van God, onze grote hogepriester is, die naar de hemel is gegaan om ons te helpen. Daarom moeten wij geen ogenblik aan Hem twijfelen. 15 Deze hogepriester begrijpt onze zwakheden, omdat Hij dezelfde verleidingen heeft gekend als wij, maar Hij heeft er geen ogenblik aan toegegeven, Hij heeft nooit gezondigd. 16 Laten wij daarom vrijmoedig naar de troon van God gaan om van Hem genade te ontvangen, om hulp te krijgen, juist in die ogenblikken dat wij het moeilijk hebben [Hebreeën 4:14-16].

Bewijsgronden, uit de beelden in het Oude Testament geput, duidden evenzeer heen op de herfst als de tijd, wanneer de gebeurtenis, als de "rechtvaardiging van het heiligdom" voorgesteld, moest plaats vinden. Dit punt werd zeer duidelik gemaakt, toen er aandacht werd geschonken aan de wijze, waarop de beelden vervuld waren, welke betrekking hebben op de eerste komst van Christus.

Het slachten van het Paaslam was een voorafschaduwing van de dood van Christus. Paulus zegt: "Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelik Christus." De schoof van de eerste vruchten, die op de tijd van het Pascha voor het aangezicht des Heren bewogen werd, was een beeld van de opstanding van Christus. Paulus zegt. van de opstanding van de Heer en van die van al Zijn volk sprekende: "De eersteling Christus, daarna die van Christus zijn, in Zijn toekomst." Evenals de schoof van het beweegoffer het eerste rijpe graan was, dat v——r de oogst verzameld werd, is Christus de eersteling van die onsterfelike oogst van verlosten, welke bij de toekomstige opstanding verzameld zal worden in de schuur van onze God.

Deze beelden waren in vervulling getreden, niet alleen wat de gebeurtenis aanging, maar ook wat de tijd betrof. Op de veertiende dag van de eerste Joodse maand, dezelfde dag en maand, waarop gedurende vijftien lange eeuwen het Paaslam was geslacht geworden, stelde Christus, nadat Hij het Pascha met Zijn discipelen gebruikt had, dat feest in, door hetwelk Zijn eigen dood als "het Lam Gods, dat de zonden van de wereld wegneemt," herdacht zou worden. Diezelfde nacht werd Hij door de handen van de onrecht- vaardigen genomen en aan het kruis gehecht en gedood. En als een tegenbeeld van de schoof van het beweegoffer werd onze Heer de derde dag opgewekt uit de doden, "de eersteling van degenen, die ontslapen zijn,"3 in gelijkenis van al de opgewekte rechtvaardigen, wier "vernederd lichaam" veranderd, en "gelijkvormig gemaakt zal worden aan Zijn heerlik lichaam."

Op dezelfde wijze moeten de beelden, die betrekking hebben op de wederkomst van de Heer, vervuld worden op de tijd, die in de symboliese dienst is aangegeven. Onder het

Mozaïese stelsel had de reiniging van het heiligdom, of de grote verzoendag, op de tiende dag van de zevende Joodse maand plaats,1 wanneer de hogepriester, na verzoening voor al het volk van Israël gedaan, en aldus hun zonden uit het heiligdom verwijderd te hebben, naar buiten trad en het volk zegende. Evenzo, geloofde men, zou Christus, onze grote Hogepriester, verschijnen om de aarde te reinigen door de vernietiging van zonde en zondaren, en om Zijn wachtend volk met onsterfelikheid te zegenen. De tiende dag van de zevende maand, 1 Kor. 15:23. 1 Kor. 15:20. Fil. 3:21.Lev. 16:29-34. de grote verzoendag, de tijd voor de reiniging van het heiligdom, die in het jaar 1844 op de 22ste Oktober viel, werd voor de tijd van de komst des Heren gehouden. Dit stemde overeen met de reeds aangevoerde bewijzen, dat de 2300 dagen in de herfst zouden eindigen, en de gevolgtrekking scheen onomstotelik te zijn.

In de gelijkenis van Mattheüs 25 wordt de tijd van wachten en sluimeren door de komst van de bruidegom gevolgd. Dit was in overeenstemming met de beweeggronden, zowel uit de profetieën als uit de typen, die juist zijn aangevoerd. Die gronden hadden een sterke schijn van waarheid; en de “middernachtskreet” werd door duizenden gelovigen verkondigd. De beweging overstroomde het land als een vloedgolf. Van stad tot stad, van dorp tot dorp, en tot in de afgele- genste plaatsen op het platteland drong hij door, totdat het volk van God, dat in afwachting leefde, volkomen wakker geschud was. De dweperij verdween ten gevolge van deze verkondiging, verjaagd als de rijp voor de opkomende zon. De gelovigen zagen hun twijfel en ontsteltenis verdwijnen, en hoop en moed verlevendigden hun harten. Het werk bleef vrij van die uitersten, die zich altijd openbaren, wanneer er menselike opwinding bestaat zonder de beperkende invloed van het woord en de Geest van God.

Het stond in aard gelijk aan die tijden van verootmoediging en bekering tot de Heer, welke onder oud-Israël op boodschappen van bestraffing door Zijn dienstknechten volgden. Het droeg de tekenen, die Gods werk door alle tijden heen hebben gekenmerkt. Er was weinig uitbundige vreugde, maar meer een ernstig onderzoek van het hart, belijdenis van zonde, en verzaking van de wereld. Voorbereiding om de Heer te ontmoeten was alles, waar beangstigde zielen zich mede bezig hielden. Er werd met volharding gebeden, en men wijdde zich onvoorwaardelik Gode toe. Miller zei, dat werk beschrijvende: “Er wordt geen grote vreugde aan de dag gelegd; die wordt als het ware onderdrukt voor een toekomstige gelegenheid, wanneer de gehele hemel en de aarde zich samen zullen verheugen met onuit- sprekelike blijdschap en vol heerlikheid. Er wordt niet gejuicht; ook dat wordt bewaard voor de tijd, wanneer het geroep van de hemel geschieden zal. De zangers zwijgen; ze zijn in afwachting van zich te voegen bij de engelescharen, het hemelkoor. . . . Er is geen verschil van gevoelen; allen zijn één hart en één ziel.”

Een ander, die aan de beweging deelnam, getuigde: “Het deed alom het grondigste onderzoek van het hart en verootmoediging van de ziel voor God in de hoge hemel ontstaan. Het heeft een losmaken van de genegenheden van de dingen van deze wereld veroorzaakt, en een bijleggen van twisten en vijandschappen, een belijdenis van zonden, een zich buigen voor God, en een boetvaardig smeken door gebroken harten tot Hem om vergiffenis en aanneming.

Het heeft zelfvernedering en verslagenheid van hart teweeggebracht, gelijk we nooit tevoren hebben bijgewoond. Gelijk de Heer door de profeet Joël bevolen heeft, dat geschieden moet, wanneer de grote dag Gods op handen zou zijn, ontstond er een scheuren van de harten en niet van de klederen, en een zich keren tot de Heer met vasten, en geween, en rouwbe- drijven. Gelijk God door Zacharia sprak, werd er een geest der genade en der gebeden uitgestort over Zijn kinderen; ze aanschouwden Hem, die ze doorstoken hadden, en de rouw- klage was groot in het land . . . en, die naar de komst van de Heer uitzagen, kwelden hun zielen v——r Zijn aangezicht.”

Van al de grote godsdienstige bewegingen sedert de dagen van de apostelen is er niet één meer vrij geweest van menselike onvolmaaktheid en de listen van de Satan, dan die van de herfst van 1844. Zelfs nu nog, na verloop van vele jaren, gevoelen allen, die deelgenomen hebben aan die beweging, en die standvastig zijn blijven staan op de waarheid, de heilige invloed van dat gezegende werk, en getuigen, dat het van God is geweest. Bij het geroep van: “Ziet, de Bruidegom komt; gaat uit hem te gemoet,” stonden zij, die wachtende waren, op “en bereidden hun lampen;” ze onderzochten Gods woord met zulk een diepe belangstelling als tevoren nooit gekend was. Engelen werden uit de hemel gezonden om hen, die ontmoedigd waren geworden, weder op te wekken, en hen te bereiden voor de aanname van de boodschap. Het werk stond niet gegrond op de wijsheid en geleerdheid van mensen, maar op de kracht Gods. Het waren niet de meest begaafden, maar de eenvoudigsten en meest toegewijden, die het eerst de roepstem hoorden en gehoorzaamden.

Boeren lieten hun oogst op het veld staan, ambachtslieden legden hun gereedschap neer, en gingen onder tranen en toch met blijdschap uit om de waarschuwing over te brengen. Zij, die in het eerst een leidende hand in de zaak gehad hadden, waren onder de laatsten om zich aan deze beweging aan te sluiten. Over het algemeen sloten de kerken hun deuren voor deze boodschap, en een groot aantal van degenen, die hem aannamen, maakte zich van hun gemeenschap los. In de voorzienigheid Gods verbond deze aankondiging zich met de boodschap van de tweede engel, en gaf kracht aan dat werk. De boodschap: “Ziet, de Bruidegom komt!” was niet zozeer een zaak om over te redeneren, ofschoon het bewijs in de Schrift duidelik en afdoend was. Er ging een drijfkracht mede gepaard, die de zielen in beweging zette. Er bestond geen twijfel; er was geen opwerpen van vragen. Bij gelegenheid van de zegevierende intocht van Christus in Jeruzalem stroomde al het volk,dat van ieder deel van het land samengekomen was om het feest te vieren, naar de Olijfberg; en terwijl ze zich bij de menigte aansloten, die Jezus begeleidde, geraakten ze onder de indruk van het ogenblik, en hielpen om de kreet te doen zwellen: “Gezegend is Hij, die komt in de naam des Heren!”

Evenzo gevoelden de ongelovigen, die de bijeenkomsten van de Adventisten bezochten — sommigen uit nieuwsgierigheid, anderen alleen om te spotten — de overtuigende kracht, die zich aan de boodschap paarde: “Ziet, de Bruidegom komt.” In die tijd was er geloof, dat antwoord op het gebed bracht; geloof, dat zag op de vergelding des loons. De Geest der genade daalde neer op hen, die ernstig zochten, gelijk regenbuien op de dorstige aarde. Zij, die

verwachtten om spoedig hun Verlosser van aangezicht tot aangezicht te aanschouwen, gevoelden een plechtige vreugde, die niet uit te spreken was. De verzachtende, overweldigende kracht van de Heilige Geest deed de harten versmelten, terwijl Zijn zegeningen in rijke mate over de getrouwe gelovigen werden uitgestort.

Omzichtig en ernstig naderden zij, die de boodschap aangenomen hadden, de tijd, waarop ze hoopten hun Heer te zullen ontmoeten. Iedere morgen gevoelden ze, dat het hun eerste plicht was om zich te verzekeren van het bewijs, dat God hen aangenomen had. Hun harten waren innig aan elkander verbonden, en ze baden veel voor en met elkander. Ze kwamen menigmaal op afgelegen plaatsen tezamen om met God gemeenschap te oefenen; en de stem des gebeds steeg op naar de hemel uit veld en bos. De verzekering van de goedkeuring van de Heiland achtten ze noodzakeliker dan hun dageliks voedsel; en, indien een wolk hun ziel verduisterde, rustten ze niet, totdat die was weggevaagd. Terwijl ze de blijken van Zijn vergevende genade ondervonden, verlangden ze Hem te aanschouwen, die hun zielen liefhadden.

Maar wederom waren ze bestemd om teleurgesteld te worden. De tijd van afwachting verstreek, en hun Heiland verscheen nietf. Met onwankelbaar vertrouwen hadden ze naar Zijn komst uitgezien; en nu ondergingen ze dezelfde gewaarwording als Maria, toen zij, bij het graf van de Heiland komende, en dit ledig vindende, uitriep: “Ze hebben mijn Heer weggenomen, en ik weet niet, waar ze Hem gelegd hebben.” Een gevoel van angst, een vrees, dat de boodschap waar zou kunnen zijn, had enige tijd lang de ongelovige wereld in bedwang gehouden. Nadat de tijd verstreken was, verdween deze invloed niet onmiddellik; in het eerst durfden de mensen niet over de teleurgestelden triomferen; maar daar er geen blijken van Gods toorn gezien werden, kwamen ze hun angst te boven, en begonnen hun honen en spotten opnieuw. Een groot gedeelte van hen, die voorgegeven hadden, in de spoedige wederkomst van de Heer te geloven, gaven hun geloof op.

Sommigen, die vol vertrouwen geweest waren, gevoelden zich z— diep in hun trots gewond, dat ze aan de wereld wensten te ontvluchten. Evenals Jona beklaagden ze zich over God, en verkozen de dood boven het leven. Degenen, die hun geloof op de meningen van anderen, en niet op Gods woord hadden gegrond, waren nu weder even be- reid om hun inzichten te wijzigen. De spotters haalden de zwakken en lafhartigen naar hun gelederen over, en deze allen verbonden zich om te verklaren, dat er nu verder geen vrees of verwachting meer kon zijn. De tijd was verstreken, de Heer was niet gekomen, en de wereld kon misschien nog duizenden jaren hetzelfde blijven. De ernstige, oprechte gelovigen hadden alles voor Christus opgegeven, en op een wijze als nooit tevoren in Zijn tegenwoordigheid verkeerd. Zij hadden, naar ze geloofden, hun laatste waarschuwing aan de wereld gegeven; en verwachtende spoedig overgezet te worden in het gezelschap van hun Goddelike Meester en de engelen des hemels, hadden ze zich grotendeels van hen, die de boodschap niet aannamen, teruggetrokken. Met innig verlangen hadden ze gebeden: “Kom, Heer Jezus, ja kom haastiglik.” Maar Hij was niet gekomen. En nu de zware last van de zorgen en de moeiten van

het leven weer op te nemen, en de hoon en scherts van een spottende wereld te verdragen, was een zware geloofs- en geduldsbeproeving.

Toch was deze teleurstelling niet zo groot als die, welke de discipelen ondervonden ten tijde van Christus' eerste komst. Toen Jezus zegevierend Jeruzalem binnenreed, geloofden Zijn volgelingen, dat Hij op het punt stond om de troon van David te bestijgen, en Israël van zijn verdrukkers te verlossen. Vol hoop en blijde verwachting trachtten ze elkander voorbij te streven in huldebetoon aan hun Koning. Velen spreidden hun klederen als een tapijt op Zijn pad, of strooiden de bladerrijke takken van palmen v——r Hem uit. In hun uitbundige vreugde stemden ze in met het blijde gejuich: "Hosanna aan de Zoon van David." Toen de Fari- zeën, verontrust en verwoed door dit vreugdebetoon, van Jezus verlangden, dat Hij Zijn discipelen zou bestraffen, antwoordde Hij: "Indien dezen zwijgen, zullen de stenen haast roepen." De profetie moest vervuld worden. De discipelen voerden Gods plan uit; toch zou een bittere teleurstelling hun ten deel vallen. Slechts een paar dagen verstreken, en ze waren getuigen van de smartelike dood van de Heiland, en legden Hem in het graf. Hun verwachtingen waren in geen enkel opzicht verwezenlikt geworden, en hun hoop stierf met Jezus. Niet voordat hun Heer zegevierend uit het graf te voorschijn trad, bemerkten ze, dat alles in de profetieën was voorspeld geworden, en "dat Christus moest lijden en opstaan uit de doden."

Vijf honderd jaren vroeger had de Heer bij monde van de profeet Zacharia verklaard: "Verheug u zeer, gij dochter Zions! juich, gij dochter Jeruzalems! Ziet, uw koning zal komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland; arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong van een ezelin." Indien de discipelen hadden beseft, dat Christus zich op weg naar Zijn terechtstelling en dood bevond, ze zouden die profetie niet hebben kunnen vervullen. Op dezelfde wijze vervulde Miller en zijn metgezellen een profetie, en gaven een boodschap, waarvan de Schrift voorspeld had, dat hij aan de wereld moest gegeven worden, maar die ze niet zouden hebben kunnen geven, indien ze de profetieën volkomen hadden verstaan, hun teleurstelling aangevende, en daarbij nog een verdere boodschap bevattende, die aan al de volken gepredikt moest worden, voordat de Heer zou komen. De boodschappen van de eerste en de tweede engel werden ter rechter tijd gegeven en volbrachten het werk, dat God er mede voor had.

De wereld had toegezien, verwachtende, dat het gehele Adventisten stelsel ineen zou vallen, indien de tijd verstrijken, en Christus niet verschijnen zou. Maar terwijl er velen onder sterke verleiding hun geloof opgaven, waren er sommigen, die standvastig bleven. De vruchten van de Ad- vent-beweging: de geest van nederigheid en onderzoek van het hart, van onttrekking aan de wereld, en hervorming van het leven, die zich aan het werk gepaard hadden,— getuigden, dat het uit God was. Ze durfden niet ontkennen, dat de kracht van de Heilige Geest zich in de prediking van de wederkomst des Heren had betuigd, en ze konden geen fout ontdekken in de berekening van de profetiese tijdperken. De kundigsten onder hun tegenstanders waren er niet in geslaagd om hun stelsel van uitlegging van de profetieën omver

te werpen. Ze konden er niet in toe stemmen, om zonder bijbelse grond een stelling te laten varen, welke mensen, die door Gods Geest verlicht waren, en harten, die in gloed gezet waren door Zijn levende kracht, na ernstig en biddend onderzoek van de Schrift hadden ingenomen; een steiling, die de strengste kritiek, en de bitterste tegenstand van godsdienstige leraars en wereldwijzen had doorstaan, en tegen de verenigde macht van geleerdheid en welsprekendheid, en spot en smaad van hogen zowel als lagen, op-gewogen was gebleken.

Er was, wel is waar, een vergissing geweest wat de verwachte gebeurtenis betrof, maar zelfs dit kon hun geloof in het woord Gods niet schokken. Toen Jona in de straten van Ninevé verkondigde, dat de stad binnen veertig dagen verwoest zou worden, nam de Heer de verootmoediging van de Ninevieten aan, en verlengde hun genadetijd; toch werd Jona's boodschap door God gezonden, en Ninevé volgens Zijn wil op de proef gesteld. De Adventisten geloofden, dat God er hen op dezelfde wijze toe geleid had, om de waarschuwing van het oordeel te geven. "Het heeft," zo spraken ze, "de harten getoetst van allen, die hem hebben gehoord, en een liefde voor de verschijning des Heren opgewekt, of heeft een afkeer van Zijn komst doen ontstaan, die meer of min merkbaar, maar Gode bekend is. Het heeft een lijn getrokken, . zodat degenen, die hun eigen harten willen onderzoeken, kunnen weten, aan welke kant ze zouden gewenst hebben gevonden te worden, indien de Heer toen gekomen was,— of ze zouden hebben uitgeroepen: 'Ziet! deze is onze God, we hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken;' dan of ze tot de rotsen en bergen geroepen zouden hebben om op hen te vallen en hen te verbergen van het aangezicht

Desgenen, Die op de troon zit, en van de toorn van het Lam. We geloven, dat God op deze wijze Zijn volk getoetst, hun geloof op de proef gesteld, en hen gelouterd heeft, om te zien of ze in de ure van beproeving zouden terugschrikken van de plaats, die het Hem mocht goeddunken, hun aan te wijzen, en of ze gewillig zouden zijn om deze wereld op te geven, en zich met onvoorwaardelik vertrouwen op Gods werk te verlaten." De gevoelens van hen, die nog steeds geloofden, dat God de hand had gehad in hun vorige ondervinding, zijn uit gedrukt in de woorden van William Miller: "Indien ik mijn leven weder over moest leven, zou ik met dezelfde bewijsgronden, die ik toen had, om eerlik voor God en mensen te staan, moeten handelen, gelijk ik gehandeld heb." "Ik hoop, dat ik mijn klederen gereinigd heb van het bloed van zielen; ik gevoel, dat ik me voor zoverre dit mogelik is, heb vrijgemaakt van alle schuld aan hun veroordeling." "Ofschoon ik tweemaal teleurgesteld ben," schreef deze Gods- man, "gevoel ik me nog niet ternedergeslagen of ontmoedigd. . . . Mijn hoop op de wederkomst van Christus is even sterk als altijd. Ik heb slechts gedaan, wat ik na jaren van ernstige overweging gevoelde, mijn heilige plicht te zijn. Indien ik gedwaald heb, is het geweest aan de zijde der liefde tot mijn medemens, en de overtuiging van mijn plicht jegens God."

"Eén ding weet ik, ik heb alleen gepredikt wat ik geloofde: en God is met mij geweest; Zijn kracht heeft zich in het werk betoond, en er is veel goeds tot stand gebracht." "Voor zover de mens kan oordelen, zijn er veel duizenden door de prediking van die tijd toe geleid, de

Schrift te on-derzoeken; en hebben zich dientengevolge, door het geloof en de besprenging van het bloed van Jezus Christus, met God verzoend." "Ik heb nooit de gunst van de hovaardigen gezocht, noch ook teruggebeefd, wanneer de wereld de wenkbrauwen fronste. Ik zal me hun welgevallen nu niet verwerven, en evenmin mijn plicht te buiten gaan om hun haat uit te lokken. Ik zal nooit trachten om door hun gunst mijn leven te behouden, en, naar ik hoop, niet terugschrikken van het te verliezen, indien God in Zijn voorzienigheid het aldus beschikken zou."

God verliet Zijn volk niet; Zijn Geest bleef wonen in degenen, die niet voorbarig het licht verwierpen, dat ze ontvangen hadden, en zich aan de Advent-beweging onttrokken. In de Brief aan de Hebreeën staan er woorden van bemoediging en waarschuwing opgetekend voor de beproefden en wachtenden in deze krisis: "Werpt dan uw vrijmoedigheid niet weg, welke een grote vergelding des loons heeft. Want gij hebt lijdzaamheid van node; opdat ge, de wil van God gedaan hebbende, de beloftenis moogt wegdragen. Want: Nog een zeer weinig tijds en Hij, die te komen staat zal komen, en niet vertoeven; maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven; en zo iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen. Maar wij zijn niet van degenen, die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen, die geloven tot behouding van de ziel."

Dat deze vermaning gericht wordt tot de kerk in de laatste dagen, blijkt klaarlik uit de woorden die de nadering van de komst des Heren aanduiden: "Want: Nog een zeer weinig tijds, en Hij, die te komen staat, zal komen, en niet vertoeven." En hier ligt duidelik in opgesloten, dat er een schijnbaar uitstellen zou zijn, en het zich zou laten aanzien, alsof de Heer vertoefde. Hetgeen ons hier geleerd wordt, is in het biezonder van toepassing op hetgeen de Adventisten in deze tijd ondervonden. De mensen, die hier toegesproken worden, waren in gevaar van hun geloof te laten schipbreuk lijden. Ze hadden de wil van God gedaan door de leiding van Zijn Geest en Zijn woord te volgen; toch konden ze Zijn bedoeling met hetgeen ze hadden doorleefd, niet verstaan, en evenmin het pad onderscheiden, dat v— —r hen lag; en ze kwamen in de verzoeking van te twijfelen of God hen wezenlik had geleid. Op die tijd waren de woorden van toepassing: "maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven."

Toen het heldere licht van de "middernachtskreet" op hun pad had geschenen, en ze de zegelen van de profetieën hadden zien afnemen, en acht gegeven hadden op de zich snel vervullende tekenen, die het naderen van de wederkomst van Christus vermeldden, hadden ze als het ware als zienden gewandeld. Maar nu, ternedergedrukt door teleurgestelde verwachtingen, konden ze alleen blijven staan door het geloof in God en Zijn woord. De spottende wereld zei: "Ge zijt bedrogen geworden. Geeft uw geloof op, en zegt, dat de Advent-beweging uit de duivel was." Maar Gods woord verklaarde: "Indien iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen." Hun geloof nu op te geven, en de kracht van de Heilige Geest, die in de boodschap werkzaam was geweest, te ontkennen, zou betekend hebben, terug te keren tot het verderf. Ze werden bemoedigd om standvastig te zijn door de woorden van Paulus: "Werpt dan uw vrijmoedigheid niet weg." "Want ge hebt lijdzaamheid

van node.” “Want nog een zeer weinig tijds en Hij, die te komen staat zal komen, en niet vertoeven.” Het enige veilige pad was voor hen, het licht, dat ze reeds van God ontvangen hadden, op prijs te stellen, zich vast te klemmen aan Zijn beloften, voort te gaan met de Schriften te onderzoeken, en geduldig te wachten op en uit te zien naar verder licht.

Hoofdstuk 23 — Wat is het Heiligdom?

De tekst, die boven alle andere de hoeksteen en voor- naamste steunpilaar van het Advent-geloof had uitgemaakt, was de verklaring: “Tot twee duizend en drie honderd avonden en morgens, dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden.” Dit waren woorden, waarmede alle gelovigen in de spoedige wederkomst van de Heer zeer vertrouwd waren. Op duizenden lippen leefde deze voorzegging als het wachtwoord van hun geloof. Allen gev—elden, dat hun heerlikste verwachtingen en best gekoesterde hoop afhingen van de gebeurtenissen, die daarin voorspeld werden. Er was aangetoond, dat deze profetiese dagen in de herfst van 1844 zouden eindigen. Tezamen met de rest van de Christenwereld geloofden de Adventisten toen, dat de aarde, of een deel ervan, het heiligdom was. Ze verstonden, dat de rechtvaardiging van het heiligdom de loutering van de aarde door het vuur van de laatste, grote dag was, en dat die gebeurtenis bij de wederkomst van de Heer zou plaats vinden. Vandaar dat ze tot het besluit kwamen, dat Christus in 1844 naar de aarde zou terugkeren.

Maar de vastgestelde tijd was verstreken, en de Heer was niet verschenen. De gelovigen wisten, dat Gods woord niet kon feilen; er moest een vergissing zijn in hun verklaring van de profetie; maar waar lag de fout ? Velen hakten ijlings de knoop door door te ontkennen, dat de 2300 dagen in 1844 eindigden. Hiervoor kon geen reden aangegeven worden, behalve dat Christus niet gekomen was op de tijd, waarop ze Hem verwacht hadden. Ze beweerden, dat, indien de profetiese dagen in 1844 geëindigd waren, Christus op die tijd teruggekeerd zou zijn om het heiligdom te rechtvaardigen door de loutering van de aarde door vuur; en dat de dagen dus niet geëindigd konden zijn, omdat Hij niet gekomen was.

Deze gevolgtrekking aan te nemen, betekende, van de vorige berekening van de profetiese tijdperken af te zien. Er was bevonden, dat de 2300 dagen begonnen waren, toen het bevel van Arthaxerxes om Jeruzalem te herstellen en op te bouwen, in de herfst van 457 v. C., van kracht werd. Dit tot uitgangspunt nemende, was er volkomen overeenstemming in de toepassing van al de gebeurtenissen, in de verklaring van dat tijdperk van Dan. 9:25-27 voorspeld. Negen en zestig weken, de eerste 483 van de 2300 jaren, moesten tot aan de Messias, de Gezalfde, reiken; en de doop van Christus en Zijn zalving door de Heilige Geest in 27 n. C. klopten volkomen met die berekening. In het midden van de zeventigste week zou de Messias uitgeroeid worden. Drie en een half jaar na Zijn doop werd Christus gekruist, in de lente van 31 n. C. De zeventig weken, of 490 jaren, behoorden in het biezonder aan de Joden. Aan het einde van dat tijdperk verzegelde het volk Zijn verwerping van de Christus door de vervolging van Zijn discipelen, en keerden de apostelen zich tot de Heidenen, 34 jaren n. C. Daar de eerste 490 jaren van de 2300 toen geëindigd waren, bleven er 1810 jaren over.

Van 34 n. C. strekken 1810 jaren tot 1844. “Dan,” zei de engel, “zal het heiligdom gerechtvaardigd worden.” Al de voorafgaande kenmerken van de profetie waren onbetwistbaar vervuld geworden op de vastgestelde tijd.

Met deze berekening was alles duidelik in overeenstemming, behalve dat men niet inzag, dat er in 1844 een gebeurtenis, die met de reiniging van het heiligdom overeenkwam, had plaats gehad. Te ontkennen, dat de dagen op die tijd eindigden, betekende de gehele zaak te verwarren, en stellingen op te geven, die bevestigd geworden waren door onmiskenbare vervulling van de profetie. Maar God had Zijn volk geleid in de grote Advent-be- weging; Zijn macht en heerlikheid hadden zich in het werk geopenbaard, en Hij zou niet toelaten, dat het in duisternis en teleurstelling onderging, of de blaam zou dragen van een valse en dweepachtige opwinding te zijn geweest. Hij zou Zijn woord niet in twijfel en onzekerheid gehuld laten. Hoewel er velen van hun vroegere berekening van de profetiese tijdperken afzagen, en de juistheid van de beweging, daarop gegrond, ontkenden, waren anderen onwillig om geloofspunten en ondervinding op te geven, die op de Schrift en het getuigenis van de Geest van God berustten. Ze geloofden, dat ze de juiste beginselen van uitlegging hadden aangenomen in hun onderzoek van de profetieën, en dat het hun plicht was, vast te houden aan de waarheden, welke ze reeds gevonden hadden, en voort te gaan met de Bijbel op dezelfde wijze te onderzoeken.

Met ernstig gebed gingen ze de stelling na, die ze hadden ingenomen, en onderzochten de Schriften om hun vergissing te ontdekken. Geen fout vindende in hun berekening van de profetiese tijdperken, werden ze ertoe geleid om het onderwerp van het heiligdom nauwkeuriger te onderzoeken. Door hun onderzoek bemerkten ze, dat er geen bewijs in de Schrift is, waarop het algemene denkbeeld, dat de aarde het heiligdom is, gegrond kan worden; maar ze vonden in de Bijbel een volledige verklaring van het punt omtrent het heiligdom, zijn aard, zijn plaats en bediening; de uitspraken van de heilige schrijvers werden zo duidelik en volledig bevonden, dat ze de zaak boven alle twijfel verhieven. De apostel Paulus zegt in de Brief aan de Hebreën: “Zo had dan ook wei het eerste verbond rechten van godsdienst, en het wereldlik heiligdom. Want de tabernakel was toebereid, namelik de eerste, in welke was de kandelaar, en de tafel, en de toonbroden, welke genaamd wordt het heilige. Maar achter het tweede voorhangsel was de tabernakel, genaamd het heilige der heiligen; hebbende een gouden wierookvat, en de ark des verbonds, alom met goud overdekt, in welke was de gouden kruik, waarin het manna was, en de staf van Aaron, die gebloeid had, en de tafelen des verbonds; en boven over deze ark waren de cherubijnen der heerlikheid, die het verzoendeksel beschaduwden.”

Het heiligdom, waarop Paulus hier doelt, was de tabernakel, die op Gods bevel door Mozes gebouwd was als aardse woonplaats van de Allerhoogste. “En ze zullen Mij een heiligdom maken, dat Ik in het midden van hen wone,“2 was de opdracht,die aan Mozes gegeven werd,toen hij zich met God op de berg bevond. De Israëlieten reisden door de woestijn, en de tabernakel werd z— gebouwd, dat hij van plaats tot plaats vervoerd kon worden; toch was het

een gebouw van grote pracht. De wanden ervan waren vervaardigd uit opstaande planken, zwaar met goud belegd, en in zilveren groeven rustend, terwijl het dak uit een reeks gor- dijlien of bedekkingen bestond, de buitenste van vellen, en de binnenste van fijn linnen, prachtig geweven met figuren van cherubijnen. Behalve het voorhof, hetwelk het brandofferaltaar bevatte, bestond de tabernakel zelf uit twee vertrekken, het heilige en het heilige der heiligen genaamd, door een rijk en prachtig gordijn of voorhang gescheiden; een gelijksoortige voorhang sloot de ingang tot het eerste vertrek af.

In het heilige bevond zich, naar het zuiden, de kandelaar met zijn zeven lampen, die dag en nacht het heiligdom verlichtten ; noordwaarts stond de tafel met de toonbroden; en v——r de voorhang, die het heilige van het heilige der heiligen scheidde, bevond zich het gouden reukaltaar, vanwaar de wierookwolk met de gebeden van Israël dageliks voor God opsteeg. In het heilige der heiligen stond de ark, een kist van kostbaar hout met goud belegd, de bergplaats van de twee stenen tafelen, waarop God de wet van de tien geboden had geschreven. Op de ark, het deksel van de heilige kist uit- makende, lag het verzoendeksel, een prachtig stuk werk, overdekt door twee cherubijnen, aan ieder einde één, geheel uit massief goud vervaardigd. In dit vertrek openbaarde zich de Goddelike tegenwoordigheid in de wolk der heerlikheid tussen de cherubijnen. Nadat de Hebreën zich in Kanaän hadden nedergezet, werd de tabernakel vervangen door de tempel van Salomo, bij welke men, hoewel het een blijvend en groter gebouw was, toch dezelfde verhoudingen behield, en die men op gelijke wijze inrichtte. Het heiligdom bestond in deze vorm — behalve zolang het een puinhoop was in Daniëls tijd — tot op de verwoesting ervan door de Romeinen, in 70 n. C.

Dit is het enige heiligdom, dat er ooit op aarde bestaan heeft, waarvan de Bijbel melding maakt. Het werd door Paulus verklaard het heiligdom van het eerste verbond te zijn. Maar heeft het nieuwe verbond geen heiligdom? Zich wederom tot de zendbrief aan de Hebreën kerende, zagen zij, die naar de waarheid zochten, in, dat het bestaan van een tweede heiligdom, of dat van het nieuwe, opgesloten lag in de woorden van Paulus, die reeds zijn aangehaald: “Zo had dan het eerste verbond wel ook rechten van godsdienst, en het wereldlike heiligdom.” En het gebruik van de woorden “wel ook” duidt aan, dat Paulus reeds vroeger melding gemaakt had van dit heiligdom. Teruggaande naar het begin van het voorgaande hoofdstuk, lazen ze: “De hoofdsom nu van de dingen, waarvan we spreken, is, dat we hebben een zodanige Hogepriester, die gezeten is aan de rechterhand van de troon van de Majesteit in de hemelen; een bedienaar van het heiligdom, en van de ware tabernakel, welke de Heer heeft opgericht, en geen mens.”

Hier treedt het heiligdom van het nieuwe verbond aan het licht. Het heiligdom van het eerste verbond werd door de mens opgericht, en door Mozes gebouwd; dit is door de Heer opgericht, en door geen mens. In eerstgenoemd heiligdom deden de aardse priesters dienst; in dit vervult Christus, onze grote Hogepriester, de bediening aan de rechter- hand Gods. Het ene heiligdom was op de aarde, het andere is in de hemel. Verder was de tabernakel, die Mozes bouwde, naar een voorbeeld gemaakt. De Heer gelastte hem: “Naar al wat Ik u tot een

voorbeeld van deze tabernakel, en een voorbeeld van al zijn gereedschap wijzen zal, even alzo zult gijlieden dat maken." En wederom werd het bevel gegeven: "Zie dan toe, dat gij het maakt naar hun voorbeeld, hetwelk u op de berg getoond is." En Paulus zegt, dat de eerste tabernakel "een afbeelding was voor die tegenwoordige tijd, in welke gaven en slachtofferen geofferd werden;" dat zijn heilige plaatsen waren "voorbeeldingen van de dingen, die in de hemelen zijn;" dat de priesters, die gaven offerden volgens de wet, "het voorbeeld en de schaduw van de he-melse dingen" dienden, en dat "Christus niet is ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons."

Het heiligdom in de hemel, waarin Jezus ten behoeve van ons de bediening vervult, is het oorspronkelike, dat tot voorbeeld strekte van het heiligdom, dat Mozes bouwde. God gaf Zijn Geest aan de bouwmeesters van het aardse heiligdom. De kunstvaardigheid, die bij het bouwen ervan aan de dag werd gelegd, was een openbaring van Goddelike wijsheid. De wanden hadden het aanzien van uit massief goud te bestaan, en weerkaatsten het licht van de zeven lampen van de gouden kandelaar in alle richtingen. De tafel van de toonbroden en het reukaltaar blonken als gepolijst goud. Het prachtige gordijn, waaruit de zoldering bestond, en waarin de figuren van engelen geweven waren in blauw en purper en scharlaken, verhoogde de schoonheid van het toneel. En achter de tweede voorhang was de heilige schechina, de zichtbare openbaring van Gods heerlikheid, v——r dewelke niemand kon treden zonder gedood te worden, behalve de hogepriester.

De onvergelijkelike pracht van de aardse tabernakel weerkaatste voor het menselik oog de heerlikheid van die hemelse tempel, waar Christus, Die ons is voorgegaan, te onzen behoeve de bediening vervult v——r de troon van God. De woonplaats van de Koning der koningen, waar duizendmaal duizenden Hem dienen, en tienduizendmaal tien duizenden v——r Hem staan; die tempel, vervuld van de heerlikheid van de eeuwige troon, waar serafs, zijn blinkende wachters, hun aangezichten in aanbidding bedekken, kon in het prachtigste gebouw, dat ooit door mensehanden opgetrokken was, slechts een flauwe weerkaatsing van zijn grootsheid en heerlikheid vinden. Toch werden er belangrijke waarheden aangaande het hemelse heiligdom en het grote werk, daar verricht tot verlossing van de mens, door het aardse heiligdom en zijn bediening geleerd.

De heilige plaatsen van het heiligdom in de hemel worden voorgesteld door de twee vertrekken in het heiligdom op aarde. Toen aan Johannes vergund werd, in een visioen de tempel Gods in de hemel te aanschouwen, zag hij daar "zeven vurige lampen brandende v——r de troon." Hij zag een engel "hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerks gegeven, opdat hij het met de gebeden van alle heiligen zou leggen op het gouden altaar, dat v——r de troon is." Hier werd het de profeet vergund, het eerste vertrek van het heiligdom in de hemel te aanschouwen, en aldaar zag hij de "zeven vurige lampen" en het "gouden altaar," die afgebeeld werden door de gouden kandelaar en het reukaltaar in het heiligdom op aarde. Wederom "was de tempel Gods geopend," en zag hij door de binnenste

voorhang in het heilige der heiligen. Hier aanschouwde hij “de arke Zijns verbonds,” die vertegenwoordigd werd door de heilige kist, welke Mozes vervaardigde om er de wet van God in te bewaren.

Aldus vonden zij, die het onderwerp bestudeerden, on- wederlegbaar bewijs voor het bestaan van een heiligdom in de hemel. Mozes maakte het aardse heiligdom naar een voorbeeld, dat hem getoond was. Paulus verklaart, dat dat voorbeeld het ware heiligdom is, dat in de hemel is. En Johannes getuigt, dat hij het in de hemel zag. In de tempel in de hemel, de woonplaats van God, is Zijn troon gevestigd op gerechtigheid en oordeel. In het heilige der heiligen is Zijn wet, de grote regel van rechtvaardigheid, waaraan de gehele mensheid getoetst wordt. De ark, die de tafelen van de wet bevat, is met het verzoendeksel bedekt, v——r hetwelk Christus op Zijn bloed pleit ten behoeve van zondaren. Aldus wordt de verbinding van rechtvaardigheid en barmhartigheid in het plan van de verlossing van de mensheid voorgesteld.

Deze vereniging kon alleen de oneindige wijsheid beramen, en oneindige macht ten uitvoer brengen; het is een verbinding, die de gehele hemel met verwondering en aanbidding vervult. De cherubijnen van het aardse heiligdom, die eerbiedig op het verzoendeksel nederblikken, stellen de belangstelling voor, waarmede de hemelse heirscharen het werk van de verlossing beschouwen. Dit is de verborgenheid der genade, waarin de engelen begerig zijn in te zien,— dat God rechtvaardig zijn kan, terwijl Hij de boetvaardige zondaar vergiffenis schenkt, en Zijn gemeenschap met het gevallen mensegeslacht weder vernieuwt; dat Christus zich kon nederbuigen om ontelbare scharen uit de afgrond van het verderf op te beuren, en hen te bekleden met de vlekkeloze klederen van Zijn eigen gerechtigheid, om met engelen gemeenschap te hebben, die nooit gevallen zijn, en voor eeuwig in de tegenwoordigheid Gods te wonen. Het werk van Christus als middelaar van de mens wordt in die heerlike profetie van Zacharia aangaande Hem “Wiens naam is Spruit,” voorgesteld. De profeet zegt: “Hij zal de tempel des Heren bouwen, en Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten op Zijn (des Vaders) troon; en Hij zal priester zijn op Zijn troon; en de raad des vredes zal tussen die beiden wezen.”

“Hij zal de tempel des Heren bouwen.” Door Zijn offer en Zijn bemiddeling is Christus zowel het fondament als de bouwmeester van Gods kerk. De apostel Paulus wijst op Hem als “de uiterste oeksteen, op welke het gehele gebouw, bekwamelik samengevoegd zijnde, opwast tot een hei-lige tempel in de Heer; op welke ook gij”, zegt hij, “mede gebouwd wordt tot een woonstede Gods in de Geest.”

“Hij zal het sieraad dragen.” Aan Christus komt de eer toe van de verlossing van het gevallen geslacht. In alle eeuwigheid zal het lied van de verlosten zijn: “Hem, die ons heeft liefgehad, en ons van onze zonden gewassen heeft is Zijn bloed. . Hem, zeg ik, zij de heerlikheid en de kracht in alle eeuwigheid.”

Hij “zal zitten op Zijn troon, en Hij zal priester zijn op Zijn troon.” Tans niet “op de troon van Zijn heerlikheid;” het koninkrijk der heerlikheid is nog niet opgericht. Niet voordat Zijn werk als middelaar voltooid zal zijn, zal God Hem “de troon van Zijn vader David geven,” een koninkrijk, dat “geen einde zal hebben.” Christus zit tans als priester met de Vader in Zijn troon. Op de troon met de Eeuwige, in Zichzelf bestaande, zit Hij, Die “onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten gedragen heeft;” Die “in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde,“ opdat Hij “degenen, die verzocht worden, te hulp zou kunnen komen.” “Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader.” Zijn tussenkomst is die van een doorstoken en gebroken lichaam, een vlekkeloos leven. De verwonde handen, de doorstoken zijde, de geschonden voeten pleiten voor de gevallen mens, wiens verlossing gekocht is tegen zulk een oneindige prijs.

“En de raad des vredes zal tussen die beiden wezen.” De liefde van de Vader, niet minder dan die van de Zoon, is de welbron van de zaligheid voor het verloren geslacht. Jezus sprak tot Zijn discipelen, voordat Hij van hen scheidde: “Ik zeg u niet, dat Ik de Vader voor u bidden zal, want de Vader zelf heeft u lief” God was “in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende.” En in de bediening van het hemelse heiligdom zal “de raad des vredes tussen die beiden wezen.”

“Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelik, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” De vraag: Wat is het Heiligdom? wordt in de Schrift duidelik beantwoord. De uitdrukking “heiligdom”, zoals die in de Bijbel gebruikt wordt, doelt allereerst op de taber-nakel, die door Mozes gebouwd werd als een voorbeeld van de hemelse dingen; en ten tweede op de “ware tabernakel” in de hemel, waar het aardse heiligdom op heenwees. Bij de dood van Christus eindigde de dienst van de schaduwen. De “ware tabernakel” in de hemel is het heiligdom van het nieuwe verbond. En daar de profetie van Dan. 8:14 in deze bedeling vervuld wordt, moet het heiligdom, waarop het doelt, het heiligdom van het nieuwe verbond zijn. Bij het eindigen van de 2300 dagen, in 1844, was er sedert vele eeuwen geen heiligdom op aarde geweest. Dus wijst de voorzegging, “Tot twee duizend en driehonderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden,” ontwijfelbaar op het heiligdom in de hemel.

Maar de belangrijkste vraag moet nog beantwoord worden : Wat is de rechtvaardiging of reiniging van het heiligdom ? Dat er zulk een dienst was in verband met het aardse heiligdom, wordt in de geschriften van het Oude Testament gemeld. Maar kan er iets in de hemel zijn, dat gereinigd moet worden? In Hebreën 9 wordt de rechtvaardiging van het aardse zowel als van die van het hemelse heiligdom duidelik geleerd. “En alle dingen worden bijna door bloed gereinigd naar de Wet, en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving. Zo was het dan noodzaak,dat wel de voor- beeldingen van de dingen, die in de hemelen zijn, door deze dingen [het bloed van dieren] gereinigd werden, maar de hemelse dingen zelf door betere offeranden dan deze,“ te weten het kostbare bloed van Christus.

De reiniging moest in de ware eredienst, zowel als in die, welke uit schaduwen bestond, door bloed geschieden; in de eerste met het bloed van dieren; in de laatste, met het bloed van Christus. Paulus geeft als reden aan, waarom de rechtvaardiging door bloed geschieden moet, dat er zonder bloedstorting geen vergeving bestaat. Vergeving, of het wegdoen van zonde, is het werk, dat volbracht moet worden. Maar hoe kon er zonde verbonden zijn met het heiligdom, hetzij in de hemel of op de aarde? Dit ontdekt men door de verwijzing naar de zinnebeeldige eredienst; want de priesters, die op aarde dienst deden, dienden "het voorbeeld en de schaduw van de hemelse dingen."

De bediening van het aardse heiligdom was tweeërlei: de priesters dienden dageliks in het heilige, terwijl de hogepriester eenmaal per jaar een biezonder verzoeningswerk deed in het heilige der Heiligen, tot reiniging van het heiligdom. Dag na dag bracht de berouwvolle zondaar zijn offer naar de deur van de tabernakel, en, zijn hand op het hoofd van het slachtoffer leggende, deed hij belijdenis van zijn zonden, en droeg die aldus, in een beeld, van zichzelf op het onschuldige dier over. Daarna werd het dier geslacht. "Zonder bloedstorting," zegt de apostel, "geschiedt er geen vergeving." "Want de ziel van het vlees is in het bloed." De wet Gods, waartegen overtreden is, eist het leven van hem, die die wet geschonden heeft. Het bloed, het verbeurde leven van de zondaar voorstellende, wiens schuld door het slachtoffer gedragen werd, werd door de priester in het heilige gebracht en gesprengd v——r het voorhangsel, waarachter de ark stond, die de wet bevatte, tegen welke de zondaar overtreden had. Door deze ceremonie werd de zonde door het bloed in een beeld op het heiligdom overgebracht. In sommige gevallen werd het bloed niet in het heilige gebracht; maar dan moest het vlees door de priester gegeten worden, gelijk Mozes beval aan de zonen van Aäron, zeggende: "God heeft u dat gegeven, opdat ge de ongerechtigheid van de vergadering zoudt dragen." Beide deze ceremonieën stellen de overdracht van de zonde van de boeteling op het heiligdom voor.

Dit was het werk, dat het gehele jaar door dag na dag voortgezet werd. Aldus werden de zonden van Israël op het heiligdom overgedragen, en het was nodig, dat er iets bie- zonders geschiedde voor het wegdoen ervan. God beval, dat er verzoening gedaan zou worden voor elk van de heilige vertrekken. "Zo zal hij voor het heilige, van wege de on- reinigheden van de kinderen Israëls, en van wege hun overtredingen, naar al hun zonden, verzoening doen, en alzo zal hij doen aan de tent der samenkomst, welke met hen woont in het midden van hun onreinigheden." Er moest ook verzoening gedaan worden voor het altaar, om "dat te reinigen en te heiligen van de onreinigheden van de kinderen Israëls."

Eenmaal in het jaar, op de grote verzoendag, trad de priester het heilige der heiligen binnen, om het heiligdom te reinigen. Het werk daar gedaan, besloot de jaarlikse bediening. Op de verzoendag werden er twee lammeren van geitebokken aan de deur van de tabernakel gebracht, en werd het lot over ze geworpen, "één lot voor de Heer, en één lot voor de weggaande bok." De bok, waarop het lot voor de Heer viel, moest geslacht worden als een zondoffer voor het volk. En de priester moest zijn bloed binnen het voorhangsel brengen, en het op en v——r

het verzoendeksel sprengen. Het bloed moest ook op het reukaltaar, dat v——r het voorhangsel stond, gesprengd worden.

“En Aaron zal beide zijn handen op het hoofd van de levende bok leggen, en zal daarop al de ongerechtigheden van de kinderen Israëls en al hun overtredingen, naar al hun zonden, belijden, en hij zal die op het hoofd van de bok leggen, en zal hem door de hand van een man, die voorhanden is, naar de woestijn uitlaten; alzo zal die bok op zich al hun ongerechtigheden in een afgezonderd land wegdragen.” De zondebok kwam niet meer in het kamp van Israël; en de man, die hem weggeleid had, moest zichzelf en zijn klederen met water wassen, alvorens hij naar het kamp terug mocht keren.

De gehele ceremonie was bestemd om de Israëlieten onder de indruk te brengen van de heiligheid van God en Zijn afkeer van de zonde, en hun verder aan te tonen, dat ze niet met zonde in aanraking konden komen zonder verontreinigd te worden. Van iedereen werd geëist, dat hij zijn ziel zou kwellen, terwijl dit verzoeningswerk plaats vond. Alle werk moest op zijde gezet worden, en de gehele ver-gadering van Israël moest de dag doorbrengen in plechtige verootmoediging voor God met gebed, vasten, en ernstig onderzoek des harten. Er worden door de zinnebeeldige eredienst belangrijke waarheden aangaande de verzoening geleerd. Er werd een plaatsvervanger aangenomen in de plaats van de zondaar; maar de zonde werd niet door het bloed van het slachtoffer uitgedelgd. Een middel werd op deze wijze verschaft, waardoor die op het heiligdom overgedragen werd. Door het offeren van bloed erkende de zondaar het gezag van de wet, deed belijdenis van de schuld van zijn overtreding, en drukte zijn begeerte uit om vergiffenis te ontvangen door het geloof in een Verlosser, die te komen stond; maar hij werd nog niet volkomen vrijgesteld van de veroordeling van de wet.

Op de grote verzoendag ging de hogepriester, na een offerande van de vergadering ontvangen te hebben, in het heilige der heiligen met het bloed van dat offer, en sprenkelde het op het verzoendeksel, onmiddellik over de wet, ten einde de eisen ervan te bevredigen. Daarna nam hij in zijn hoedanigheid van middelaar de zonden op zichzelf, en droeg ze uit het heiligdom. Zijn handen op het hoofd van de zondebok leggende, beleed hij al die zonden over hem, en droeg ze aldus van zichzelf op de bok over. Daarna droeg de bok ze weg, en werden ze beschouwd, als voor altijd van het volk weggenomen te zijn. Zodanig was de dienst, die gedaan werd als “een voorbeeld en schaduw van de hemelse dingen. ” En hetgeen zinnebeeldig geschiedde in de bediening van het aardse heiligdom, gebeurt in werkelikheid in de bediening van het hemelse. Na Zijn hemelvaart begon onze Heiland Zijn werk als onze hogepriester. Paulus zegt: “Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware; maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen v——r het aangezicht van God voor ons. “

De bediening van de priester het gehele jaar door in het eerste gedeelte van het heiligdom, “binnen het voorhangsel,” dat de deur vormde, en het heilige van het voorhof scheidde, stelt het werk van de bediening voor, dat Christus op Zich genomen heeft na Zijn hemelvaart. Het

was het werk van de priester, om in de dagelikse bediening het bloed van het zondoffer voor God te brengen, alsook het reukwerk, dat opsteeg met de gebeden van Israël. Evenzo heeft Christus op Zijn bloed v——r de Vader gepleit ten behoeve van zondaren,en Hem met de kostelike geur van Zijn eigen gerechtigheid de gebeden van boetvaardige gelovigen aangeboden. Dit was het werk van de bediening in het eerste vertrek van het heiligdom in de hemel. Het geloof van Christus' discipelen volgde Hem daarheen, toen Hij uit hun gezicht werd opgenomen. Hier vonden hun verwachtingen hun steunpunt, hetwelk "wij hebben," zegt Paulus, "als een anker der ziel, hetwelk zeker en vast is, en ingaat in het binnenste van het voorhangsel, daar de voorloper v——r ons is ingegaan, namelik Jezus . . . een hogepriester geworden zijnde in der eeuwigheid." "Noch door het bloed van de bokken en kalveren, maar door Zijn eigen bloed, eenmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende."

Achttien eeuwen lang is dit werk van de bediening in het eerste deel van het heiligdom voortgezet. Het bloed van Christus heeft gepleit ten behoeve van boetvaardige ge- lovigen, en bun vergiffenis en aanname bij de Vader verworven; toch zijn hun zonden nog op de boeken gebleven, waarin die opgetekend staan. Evenals er in de zinnebeeldige eredienst een verzoeningswerk gedaan werd bij het sluiten van het jaar, zo heeft er ook, v——r Christus' werk tot verlossing van de mensen volbracht wordt, een verzoeningswerk plaats tot wegneming van de zonde van het heiligdom. Dit is de dienst, welke begon, toen de 2300 dagen eindigden. Op die tijd, als door Daniël de profeet voorzegd, is onze Hogepriester het heilige der heiligen binnengegaan, om het laatste gedeelte van Zijn plechtige taak te volbrengen,— de reiniging van het heiligdom.

Gelijk van ouds de zonden van het volk in het geloof op het zondoffer gelegd werden, en door het bloed daarvan als in een beeld op het aardse heiligdom overgedragen, alzo worden onder het nieuwe verbond de zonden van de berouw- hebbenden in het geloof op Christus gelegd, en in der daad en waarheid op het hemelse heiligdom overgedragen. En evenals de zinnebeeldige reiniging van het aardse volbracht werd door het wegnemen van de zonden, door welke het bezoedeld was geworden, zo ook zal de wezenlike reiniging van het hemelse volbracht worden door het wegnemen of uitwissen van de zonden, die daar staan opgetekend. Maar voordat dit kan geschieden, moeten de boeken, waarin de zonden opgetekend staan, worden onderzocht, ten einde te beslissen, wie door berouw over zijn zonde en geloof in Christus recht heeft op de voorrechten van Zijn verzoening. De reiniging van het heiligdom sluit daarom een werk van onderzoek,— een oordeel, in. Dit werk moet gedaan worden, v——rdat Christus komt om Zijn volk te verlossen; want, wanneer Hij komt, zal Zijn loon met Hem zijn, om een iegelik te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.

Aldus beseften zij, die het licht van het profetiese woord volgden, dat Christus in plaats van in 1844, aan het einde van de 2300 dagen, naar de aarde te komen, dan het heilige der heiligen in het hemelse heiligdom zou binnengaan, om het sluitingswerk van de verzoening te volbrengen, als voorbereiding op Zijn wederkomst. Er werd ook ingezien, dat terwijl het

zondoffer op Christus als een offerande heenwees, en de hogepriester Christus als middelaar voorstelde, de zondebok een beeld van Satan, de oorsprong van de zonde was, op wie de zonden van de ware boetvaardige ten slotte gelegd zullen worden. Wanneer de hogepriester krachtens het bloed van het zondoffer de zonden uit het heiligdom wegdeed, plaatste hij ze op de zondebok. Wanneer Christus bij het sluiten van Zijn bediening de zonden van Zijn volk door de kracht van Zijn eigen bloed wegdoet uit het hemelse heiligdom, zal Hij ze op Satan leggen, die, in de voltrekking van het oordeel, ten laatste de straf moet dragen. De zondebok werd naar een onbewoond land weggezonden, en mocht nooit weer in de vergadering van Israël komen. Zo zal Satan voor altijd uit de tegenwoordigheid van God en Zijn volk gebannen en zijn bestaan uitgeroeid worden, wanneer zonde en zondaren eindelik zullen worden te niet gedaan.

Hoofdstuk 24 — In het Heilige der Heiligen

Het onderwerp van het heiligdom was de sleutel, die het geheim ontsloot van de teleurstelling van 1844. Het bracht een volkomen stelsel van waarheden, die met elkaar verbonden waren en overeenstemden, aan het licht, aantonende, dat Gods hand de grote Advent-beweging geleid had, en de plicht van het ogenblik openbarende, door de standplaats en het werk van Gods volk duidelik te maken. Gelijk de discipelen van Jezus na de vreselike nacht van zielsangst en teleurstelling "blijde waren, toen zij de Heer zagen," zo ook verheugden diegenen zich nu, die in het geloof hadden uitgezien naar Zijn wederkomst. Ze hadden verwacht, dat Hij zou verschijnen in heerlikheid om Zijn dienstknechten te belonen. Toen ze in hun verwachtingen werden teleur-gesteld, hadden ze Jezus uit het oog verloren, en met Maria aan het graf geroepen: "Ze hebben mijn Heer weggenomen, en ik weet niet, waar ze Hem gelegd hebben." Nu zagen ze Hem terug in het heilige der heiligen, hun medelijdende hogepriester, die weldra verschijnen zou als hun Koning en Verlosser. Licht uit het heiligdom bescheen het verledene, het tegenwoordige en de toekomst. Ze wisten, dat God hen geleid had door Zijn onfeilbare voorzienigheid. Ofschoon zij, evenals de eerste discipelen, zelven de boodschap, die ze overbrachten, niet hadden verstaan, toch was die in alle opzichten juist geweest. Door de verkondiging ervan hadden ze Gods plan vervuld, en hun arbeid was niet ijdel geweest in de Heer. "Wedergeboren tot een levende hoop," ver- heugden ze zich "met een onuitsprekelike en heerlike vreugde."

Zowel de profetie van Dan. 8:14: "Tot twee duizend drie honderd avonden en morgens, dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden," als de boodschap van de eerste engel: "Vreest God en geeft Hem heerlikheid, want de ure van Zijn oordeel is gekomen," wees op de bediening van Christus in het heilige der heiligen, op het onderzoekend oordeel, en niet op de komst van Christus tot verlossing van Zijn volk en de uitroeiing van de goddelozen. De fout had niet gelegen in de berekening van de profetiese tijdperken, maar in de gebeurtenis, die aan het einde van de 2300 dagen zou plaats vinden. Deze dwaling had aan de gelovigen teleurstelling berokkend; toch was alles, wat door de profetie was voorzegd, en alles, wat ze volgens de Schrift konden verwachten, vervuld geworden. Op dezelfde tijd, dat ze de verijdeling van hun verwachtingen betreurden, greep de gebeurtenis plaats, welke in de boodschap voorspeld was, en die vervuld moest worden, v——r dat de Heer verschijnen kon om Zijn dienstknechten hun loon te geven.

Christus was niet, zoals ze verwacht hadden, naar de aarde gekomen, maar was, gelijk zinnebeeldig was voorafgeschaduwd, het heilige der heiligen van Gods tempel in de hemel binnengetreden. Hij wordt door de profeet Daniël voorgesteld als op die tijd komende tot de Oude van dagen: "Verder zag ik in de nachtgezichten en ziet, er kwam Eén met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon"— niet op de aarde, maar—"tot de Oude van dagen, en ze deden Hem voor Dezelve naderen." Dit komen wordt ook door de profeet Maleachi voorspeld. "Die Heer, die gijlieden zoekt, te weten, de Engel des ver- bonds, aan welke gij lust hebt;

ziet,Hij komt,zegt de Heer der heirscharen. “ De komst van de Heer tot Zijn tempel was plotseling, en voor Zijn volk onverwacht. Ze zagen niet dáár naar Hem uit. Ze verwachtten, dat Hij naar de aarde komen zou, “met vlammend vuur wraak doende over de- genen, die God niet kennen, en over degenen, die bet evangelie niet gehoorzaam zijn.”

Maar de mensen waren nog niet gereed om hun Heer te ontmoeten. Er moest nog een werk van voorbereiding aan hen geschieden. Er moest licht gegeven worden, waardoor hun ogen op de tempel Gods in de hemel gevestigd werden; en wanneer ze in het geloof hun hogepriester aldaar in Zijn bediening zouden nagaan, zouden hun nieuwe plichten geopenbaard worden. Er moest nog een verdere boodschap van waarschuwing en onderricht aan de kerk worden gebracht.

De profeet zegt: “Maar wie zal de dag van Zijn toekomst verdragen? en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? want Hij zal zijn als het vuur van een goudsmid, en als zeep van de voller; en Hij zal zitten, louterende, en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud, en als zilver; dan zullen ze de Heer spijsoffer toebrengen in gerechtigheid.” Zij, die op de aarde leven, wanneer het intreden van Christus een einde zal nemen in het hemelse heiligdom, moeten zonder middelaar voor het aangezicht van een heilige God staan. Hun klederen moeten vlekkeloos zijn, hun karakters van zonde gereinigd door het bloed der sprenkeling. Door de genade Gods en hun eigen ijverige pogingen moeten ze over-winnaars zijn in de kamp tegen het kwaad. Terwijl het onderzoekend oordeel in de hemel plaats vindt; terwijl de zonden van boetvaardige gelovigen uit het heiligdom worden verwijderd, moet er een biezonder reinigingswerk, een aflegging van zonden onder Gods volk op aarde plaats vin-den. Dit werk wordt in de boodschappen van Openbaring 14 duideliker omschreven.

Wanneer dit werk volbracht zal zijn, zullen de volgelingen van Christus gereed wezen voor Zijn verschijning. “Dan zal het spijsoffer van Juda en Jeruzalem aan de Heer zoet wezen, als in de oude dagen, en als in de vorige jaren.” Dan zal de kerk, die onze Heer bij Zijn komst aan Zichzelf zal voorstellen, “een gemeente zijn, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks.” Dan zal die kerk het aanzien hebben “als de dageraad, schoon als de maan, zuiver als de zon, schrikkelik als slagorden met banieren.” Maleachi spreekt behalve over het komen van de Heer tot Zijn tempel, ook over Zijn wederkomst, Zijn komst om het oordeel te voltrekken, en dat wel in de volgende bewoordingen: “En Ik zal tot ulieden ten oordeel naderen; en Ik zal een snel getuige zijn tegen de tovenaars, en tegen de overspelers, en tegen degenen, die valselik zweren, en tegen degenen, die het loon van de dagloner met geweld inhouden; die de weduwe, en de wees, en de vreemdeling het recht verkeren, en Mij niet vrezen, zegt de Heer der heirscharen.” Judas verwijst naar dezelfde gebeurtenis, wanneer hij zegt: “Ziet, de Heer is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddeloze werken.” Deze komst en de komst des Heren tot Zijn tempel zijn biezondere en afzonderlike gebeurtenissen.

De komst van Christus als onze hogepriester tot het heilige der heiligen, om het heiligdom te reinigen, in Dan. 8:14 aan het licht gebracht; de komst van de Zoon des mensen tot de Oude van dagen, waarvan in Dan. 7:13 gesproken wordt; en de komst des Heren tot Zijn tempel, door Maleachi voorspeld, zijn beschrijvingen van dezelfde gebeurtenis; ook wordt deze voorgesteld onder het beeld van de komst van de bruidegom tot de bruiloft, door Christus beschreven in de gelijkenis van de tien maagden, van Mat- theüs 25. In de zomer en de herfst van 1844 werd er verkondigd: "Ziet, de Bruidegom komt." De twee klassen, welke doorde wijze en dwaze maagden werden voorgesteld, ontstonden toen,— de ene klasse, die met blijdschap uitzag naar de verschijning des Heren, en die zich ijverig toebereid had om Hem te ontmoeten; en een andere klasse, die, door angst gedreven, en uit opwelling handelende, zich tevreden had gesteld met een theorie van de waarheid, maar bij wie de genade Gods ontbrak. Toen de bruidegom kwam, gelijk het in de gelijkenis heet, "gingen zij, die gereed waren, met hem in tot de bruiloft."

De komst van de bruidegom, waarover hier gesproken wordt, vindt v——r de bruiloft plaats. De bruiloft stelt het aanvaarden van het koninkrijk door Christus voor. De heilige stad, het Nieuwe Jeruzalem, de hoofdstad, waardoor het koninkrijk vertegenwoordigd wordt, wordt "de bruid, de vrouw van het Lam" genoemd. De engel sprak tot Johannes: "Kom herwaarts, ik zal u tonen de bruid, de vrouw van het Lam." "En hij voerde mij weg in de geest," zegt de profeet, "en hij toonde me de grote stad, het heilige Jeruzalem, nederdalende uit de hemel van God." Het is dus duidelik, dat de bruid de heilige stad voorstelt, en dat de maagden, die uitgaan om de bruidegom te ontmoeten, een beeld van de kerk zijn. In de Openbaring wordt er gezegd, dat Gods volk de gasten zijn aan het avondmaal van de bruiloft van het Lam.2 Indien ze gasten zijn, kunnen ze niet terzelfder tijd de bruid voorstellen. Christus zal, gelijk de profeet Daniël zegt, van de Oude van dagen in de hemel "heerschappij, en eer en het koninkrijk" bekomen; Hij zal het Nieuwe Jeruzalem, de hoofdstad van Zijn koninkrijk, ontvangen, "toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is." En als Hij het koninkrijk aanvaard heeft, zal Hij komen in Zijn heerlikheid, als Koning der koningen, en Heer der heren, om Zijn volk te verlossen, die zullen "aanzitten met Abraham, en Izaäk, en Jakob" aan Zijn tafel in Zijn koninkrijk, om deel te hebben aan het avondmaal van het Lam.

De aankondiging: "Ziet, de Bruidegom komt," in de zomer van 1844, leidde er duizenden toe om de onmiddellike wederkomst des Heren te verwachten. Op de vastgestelde tijd kwam de Bruidegom niet, gelijk het volk verwachtte, naar de aarde, maar tot de Oude van dagen in de hemel, tot de bruiloft, de aanvaarding van Zijn koninkrijk. "Die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten." Ze zouden niet persoonlik tegenwoordig zijn op de bruiloft; want die heeft in de hemel plaats, terwijl zij op de aarde zijn. De volgelingen van Christus moeten "wachten op hun Heer, wanneer Hij wederkomen zal van de bruiloft." Maar ze moeten Zijn werk verstaan, en moeten Hem in het geloof volgen, wanneer Hij ingaat tot God. In die zin wordt er gezegd, dat ze tot de bruiloft ingaan. In de gelijkenis waren zij het, die olie in hun vaten hadden genomen met hun lampen, die tot de

bruiloft ingingen. Degenen, die bij een kennis van de waarheid van de Schrift ook de Geest en de genade Gods hadden, en die in de nacht van hun bittere beproeving geduldig wachtten, en de Bijbel onderzochten om duideliker licht te ontvangen,— die waren het, welke de waarheid aangaande het heiligdom in de hemel en de verandering van de bediening van de Heiland inzagen, en in het geloof volgden ze Hem in Zijn werk in het hemelse heiligdom. En allen, die door het getuigenis van de Schriften dezelfde waarheden aannemen, en Christus door het geloof volgen, wanneer Hij voor God intreedt om het laatste werk van de tussenkomst te volbrengen en aan het einde daarvan Zijn koninkrijk te ontvangen,— die worden allen voorgesteld als ingaande tot de bruiloft.

In de gelijkenis van Mattheüs 22 wordt hetzelfde beeld van de bruiloft gebruikt, en wordt het onderzoekend oordeel duidelik voorgesteld als v——r de bruiloft plaats grijpende. V——r de bruiloft komt de koning binnen om de gasten te overzien, —om te zien, of allen het bruiloftskleed dragen, het vlekkeloos karakterkleed, dat gewassen en wit gemaakt is in het bloed van het Lam. Wie te licht bevonden wordt, wordt uitgeworpen; maar allen, van wie bij het onderzoek blijkt dat ze het bruiloftskleed dragen, worden door God aangenomen en waardig geacht, om deel te hebben aan Zijn koninkrijk en in Zijn troon te zitten. Dit karakteronder- zoek, dit bepalen van wie bereid zijn voor het koninkrijk Gods, is het werk van het onderzoekend oordeel, het slui- tingswerk in het hemelse heiligdom.

Wanneer het onderzoekingswerk geëindigd, en de zaak van hen, die in alle eeuwen beleden hebben volgelingen van Christus te zijn, onderzocht en beslist is, dan en niet eerder zal de genadetijd eindigen, en de deur der barmhartigheid gesloten worden. Aldus worden we in de éne korte zinsnede, “Die gereed waren, gingen met Hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten,” door het laatste van de bediening van de Heiland heengevoerd tot op de tijd, wanneer het grote werk van de verlossing van de mens voltooid zal wezen. Bij de eredienst in het aardse heiligdom, welke, naar we gezien hebben, een afbeelding is van de dienst in het hemelse, eindigde de bediening in het eerste vertrek, wanneer de hogepriester op de grote verzoendag het heilige der heiligen binnentrad. Gods bevel was: “En geen mens zal in de tent der samenkomst zijn, als hij zal ingaan, om in het heilige verzoening te doen, totdat hij zal uitkomen.” Evenzo eindigde Christus’ bediening in het eerste vertrek, toen Hij het heilige der heiligen binnentrad om het sluitingswerk van de verzoening te volbrengen. Maar met het eindigen van de bediening in het eerste vertrek begon de bediening in het tweede. Wanneer de hogepriester in de zinnebeeldige eredienst op de grote verzoendag het heilige verliet, trad hij v——r God, om Hem het bloed van het zondoffer aan te bieden ten behoeve van diegenen onder al het volk van Israël, die waarlik berouw hadden over hun zonden. Evenzo had Christus het ene deel van Zijn werk als onze middelaar slechts volbracht, om een ander deel van Zijn werk op Zich te nemen, en pleitte Hij nog v——r de Vader op Zijn bloed ten behoeve van zondaren.

Dit onderwerp werd door de Adventisten in 1844 niet verstaan. Nadat de tijd, waarop zij de Heiland verwachtten, was verstreken, geloofden ze nog steeds, dat Zijn komst nabij was;

ze beweerden, een gewichtig keerpunt bereikt te hebben, en dat het werk van Christus als middelaar van de mens voor God geëindigd was. Het scheen hun toe, dat de Bijbel leert, dat de genadetijd van de mens, kort voordat de Heer waarlik op de wolken des hemels verschijnt, zou eindigen. Dit scheen te blijken uit die teksten, welke op een tijd heenwijzen, wanneer de mensen zullen zoeken naar, en kloppen en roepen aan de deur der genade, en die niet open gedaan zal worden. En ze vroegen zich af, of de datum, waarop ze hadden gestaard als die voor de wederkomst van Christus, niet misschien het begin van dit tijdperk aangaf, dat onmiddellik aan Zijn komst voorafging. Daar ze de waarschuwing gegeven hadden, dat het oordeel nabij was, gevoelden ze, dat hun werk voor de wereld was afgedaan, en verloren ze de zieledrang om zondaren van het verderf te redden, terwijl het stoutmoedige en lasterlike spotten van de goddelozen hun een verder bewijs toescheen, dat Gods Geest was weggenomen van degenen, die Zijn genade hadden verworpen. Dit alles bevestigde hen in het geloof, dat de genadetijd verstreken was, of, zoals ze het toen uitdrukten, “de deur der barmhartigheid was gesloten.”

Maar helderder licht kwam door het onderzoek van de zaak aangaande het heiligdom. Ze zagen nu in, dat ze gelijk hadden gehad met te geloven, dat het einde van de 2300 dagen in 1844 een belangrijk keerpunt kenmerkte. Maar terwijl het waar was, dat die deur van hoop en genade, waardoor de mensen achttien honderd jaren lang toegang tot God gevonden hadden, gesloten was, was er een andere deur geopend, en werd aan de mensen vergiffenis van zonden aangeboden door tussenkomst van Christus in het heilige der heiligen. Het ene deel van Zijn bediening was afgesloten, slechts om voor een ander plaats te maken. Er was nog altijd een “open deur” naar het hemelse heiligdom, waar Christus dienst deed ten behoeve van de zondaar. Nu werd de toepassing van die woorden van Christus in de Openbaring aanschouwd, welke op die eigen tijd aan de kerk gericht werden: “Dit zegt de Heilige, de Waarachtige, die de sleutel Davids heeft, die opent, en niemand sluit, en Hij sluit en niemand opent: Ik weet uw werken; ziet! Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten.”

Degenen, die in het geloof Jezus volgen in het grote werk van de verzoening, zijn het, die de voorrechten van Zijn voorspraak voor hen smaken; terwijl degenen, die het licht verwerpen, hetwelk dit deel van de bediening aan de dag brengt, er geen voordeel bij hebben. De Joden, die het licht verwierpen, dat bij Christus’ eerste komst geschonken werd, en die in Hem weigerden te geloven als de Heiland van de wereld, konden geen vergiffenis door Hem erlangen. Toen Jezus bij Zijn hemelvaart door Zijn eigen bloed in het hemelse heiligdom binnentrad om de zegeningen van Zijn tussenkomst op Zijn discipelen uit te gieten, werden de Joden in volslagen duisternis gelaten, om daarin voort te gaan met hun nutteloze offeranden en gaven. De bediening van de beelden en voorafschaduwingen had opgehouden te bestaan. Die deur, waardoor de mensen eertijds toegang tot God erlangden, stond niet langer open. De Joden hadden geweigerd, Hem te zoeken in de enige weg, waarop Hij gevonden kon worden, door de bediening in het heiligdom in de hemel. Dientengevolge vonden ze geen gemeenschap met God. De deur was voor hen gesloten. Ze hadden geen kennis aan Christus als het ware

offer en de enige middelaar v——r God; vandaar, dat ze de voordelen van Zijn bediening niet konden ontvangen.

De toestand van de ongelovige Joden stelt de toestand van de zorgelozen en ongelovigen onder de naamchristenen voor, die eigenwillig onbekend zijn met het werk van onze barmhartige Hogepriester. In de zinnebeeldige eredienst moest al het volk van Israël zich om het heiligdom scharen, wanneer de hogepriester het heilige der heiligen binnenging, en ze moesten op de plechtigste wijze hun zielen voor God verootmoedigen, opdat ze vergiffenis van hun zonden mochten erlangen, en niet van de vergadering afgesneden worden. Van hoeveel meer gewicht is het dan niet in deze tijd van het tegenbeeld van de grote verzoendag, dat wij het werk van onze Hogepriester verstaan, en weten, welke plichten er van ons gevraagd worden.

De waarschuwingen, die God in barmhartigheid zendt, kunnen niet ongestraft verworpen worden. In Noachs tijd werd er een boodschap uit de hemel aan de wereld gezonden, en hing de zaligheid van de mensen af van de wijze, waarop ze met die boodschap handelden. Daar ze de waarschuwing verwierpen, werd Gods Geest aan het zondige geslacht onttrokken, en kwamen ze om in de wateren van de vloed. In Abrahams tijd hield de barmhartigheid op te pleiten met de schuldige inwoners van Sodom, en werden allen, behalve Lot met zijn vrouw en twee dochters, verteerd door het vuur, dat van de hemel nederdaalde. Evenzo was het in de dagen van Christus. Gods Zoon sprak tot de ongelovige Joden van dat geslacht: “Ziet, uw huis wordt u woest gelaten.” Ziende op de laatste dagen, verklaart dezelfde Oneindige Macht omtrent hen, die “de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden:“—“Daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat ze de leugen zouden geloven; opdat ze allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.” Wanneer ze de leer van Zijn Woord verwerpen, trekt God Zijn Geest terug, en geeft hen over aan de dwalingen, die ze liefhebben.

Maar Christus treedt nog steeds tussenbeide voor de mens, en licht wordt gegeven aan hen, die het zoeken. Ofschoon dit in het eerst niet door de Adventisten werd verstaan, werd het hun later duidelik, toen de teksten, die hun ware toestand bepalen, zich voor hen begonnen te ontvouwen. Het verstrijken van de tijd in 1844 werd gevolgd door een tijdperk van grote beproeving voor hen, die zich nog aan het Advent-geloof vastklemden. Hun enige uitkomst, wat betreft het tot zekerheid komen van hun ware toestand, was het licht, dat hun aandacht bij het hemelse heiligdom bepaalde. Sommigen verzaakten hun geloof in hun vroegere berekening van de profetiese tijdperken, en schreven de machtige invloed van de Heilige Geest, die met de Advent- beweging was gepaard gegaan, aan menselike of sataniese werkingen toe. Een andere klasse hield zich standvastig aan de overtuiging, dat de Heer hen in hun vroegere ondervinding geleid had; en terwijl ze wachtten en waakten en baden, om Gods wil te leren kennen, zagen Matth. 23:38. 2 Thess. 2:10-12. ze, dat hun grote Hogepriester een ander werk der bediening op zich genomen had; en Hem in het geloof volgende, begonnen ze zich een begrip te vormen van het sluitingswerk van de kerk. Ze hadden een helderder

inzicht in de boodschappen van de eerste en de tweede engel, en waren bereid om de plechtige waarschuwing van de derde engel van Openbaring 14 zelven te ontvangen, en die aan de wereld af te geven

Hoofdstuk 25 — Gods Wet Onveranderlik

“En de tempel Gods in de hemel is geopend geworden, en de ark van Zijn verbond is gezien in Zijn tempel.” De ark van Gods verbond is in het heilige der heiligen, het tweede vertrek van het heiligdom. In de bediening van de aardse tabernakel, welke strekte “als het voorbeeld en de schaduw van hemelse dingen,” werd dit vertrek alleen op de grote verzoendag geopend, om het heiligdom te reinigen. Derhalve verwijst de aankondiging, dat de tempel Gods in de hemel is geopend geworden, en dat de ark van Zijn verbond gezien is, op de opening van het heilige der heiligen in het hemelse heiligdom in 1844, toen Christus daar binnentrad om het sluitingswerk van de verzoening te volbrengen. Degenen, die in het geloof hun grote Hogepriester volgden, toen Hij Zijn bediening in het heilige der heiligen begon, aanschouwden de ark van Zijn verbond. Nadat ze het punt van het heiligdom onderzocht hadden, begrepen ze de verandering in de bediening van de Heiland, en zagen, dat Hij nu dienst deed v——r de arke Gods, pleitende op Zijn bloed ten behoeve van zondaren.

De ark in de tabernakel op aarde bevatte de twee stenen tafelen, waarop de geboden van Gods wet geschreven stonden. De ark diende alleen als bewaarplaats van de tafelen van de wet, en de tegenwoordigheid van deze Goddelike voorschriften gaf er waarde en heiligheid aan. Toen de tempel Gods in de hemel geopend werd, werd de ark van Zijn verbond gezien. Binnen in het heilige der heili- gen, in het heiligdom in de hemel, wordt Gods wet heilig bewaard, — die wet, welke God zelf onder donderen en bliksemen op Sinaï had verkondigd, en met Zijn eigen vinger op de stenen tafelen had gegrift.

De wet Gods in het heiligdom in de hemel is het grote origineel, waarvan de voorschriften, op de stenen tafelen ge-schreven, en door Mozes in zijn vijf boeken opgenomen, een volmaakt afschrift vormden. Zij, die tot een begrip van dit belangrijke punt kwamen, werden op die wijze tot inzicht gebracht van het heilige, onveranderlike karakter van de Goddelike wet. Ze verstonden, gelijk nooit tevoren, de kracht van de woorden van de Heiland: “Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan.” Daar de wet Gods een openbaring is van Zijn wil, een uitdrukking van Zijn karakter, moet hij eeuwig blijven bestaan “als een getrouw getuige in de hemel.” Geen enkel gebod is te niet gedaan; geen jota of tittel is veranderd. De psalmist zegt: “O Heer! Uw woord bestaat in der eeuwigheid in de hemelen.” “Al Zijn bevelen zijn getrouw. Ze zijn ondersteund voor altoos en in eeuwigheid. “

In het midden van de tien geboden staat het vierde gebod, gelijk dat de eerste maal werd afgekondigd: “Gedenkt aan de sabbatdag, dat gij die heiligt. Zes dagen zult ge arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat van de Heer uw God; dan zult ge geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is; want in zes dagen heeft de Heer de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de Heer de sabbatdag, en heiligde dezelve.”

De Geest Gods werkte op de harten van degenen, die Zijn Woord onderzochten. De overtuiging drong zich aan hen op, dat ze on wetend dit voorschrift overtreden hadden door de rustdag van de Schepper niet te achten. Ze begonnen de redenen na te gaan voor het houden van de eerste dag van de week in plaats van de dag, welke God geheiligd had. Ze konden in de Schriften geen bewijs vinden, dat het vierde gebod was afgeschaft, of dat de Sabbat was veranderd geworden; de zegen, die bij de aanvang de zevende dag had geheiligd, was nimmer teruggetrokken. Ze hadden eerlik getracht, Gods wil te verstaan en te doen; droefheid vervulde daarom hun harten, nu ze zagen, dat ze overtreders van Zijn wet waren, en ze bewezen hun trouw aan God door Zijn Sabbat te heiligen.

Er werden vele en ernstige pogingen in het werk gesteld om hun geloof omver te werpen. Iedereen zag natuurlik in, dat indien het aardse heiligdom een beeld of afschaduwing van het hemelse was, de wet, in de ark op aarde bewaard, dan ook een getrouw afschrift moest zijn van de wet in de ark in de hemel; en dat het aannemen van de waarheid betreffende het aardse heiligdom de erkentenis van de eisen van Gods wet en de verplichting van de Sabbat van het vierde gebod insloot. Hierin lag het geheim van het bittere en vastberaden verzet tegen de harmoniese verklaring van de Schriften, welke de bediening van Christus in het hemelse heiligdom openbaarde. De mens trachtte de deur te sluiten, die God geopend, en de deur te openen, die Hij gesloten had. Maar "Hij, die opent, en niemand sluit, en Hij sluit, en niemand opent," had gezegd: "Zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten." Christus had de deur, of de bediening van het heilige der heiligen, geopend; er scheen licht door die geopende deur van het heiligdom in de hemel, en het vierde gebod werd aangetoond als tot de wet behorende, die daar bewaard werd; hetgeen God vastgesteld had, kon geen mens te niet doen.

Zij, die het licht aangaande de tussenkomst van Christus en de onveranderlikheid van Gods wet hadden aangenomen, zagen, dat dit waarheden waren, die in Openbaring 14 aan het licht werden gebracht. De boodschappen van dit hoofd- stuk bevatten een drie- voudige waarschuwing, welke de inwoners van de aarde moet voorbereiden op de wederkomst van de Heer. De bekendmaking, "De ure van Zijn oordeel is gekomen," wijst op het sluitingswerk van Christus' bediening tot redding van de mens. Het kondigt een waarheid aan, die gepredikt moet worden, totdat de bemiddeling van de Heiland ophoudt, en Hij naar de aarde terug- keren zal om Zijn volk tot Zich te nemen. Het werk van het oordeel, dat in 1844 begonnen is, moet voortgezet worden, totdat het lot van allen, levenden zowel als doden, beslist is; vandaar dat het zich zal uitstrekken tot het einde van de genadetijd voor de mensheid. Opdat de mensen gereed mogen zijn om te staan in het oordeel, gelast de boodschap hun om "God te vrezen, en Hem heerlikheid te geven," "en Hem te aanbidden, die de hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen der wateren gemaakt heeft." Het gevolg van het aanenemen van deze boodschappen wordt uitgedrukt in de woorden: "Hier zijn ze, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus." Om gereed te zijn voor het oordeel, is het noodzakelik, dat de mensen Gods wet onderhouden. Die wet zal de standaard van het karakter zijn in het oor-deel.

De apostel Paulus zegt: “Zo velen, als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden; ... in de dag, wanneer God de verborgen dingen van de mensen zal oordelen door Jezus Christus.” En hij zegt, dat “de daders van de wet zullen gerechtvaardigd worden.” Geloof is noodzakelik om de wet Gods te onderhouden; want “zonder geloof is het onmogelik Gode te behagen.” En “al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.”

De mensen worden door de eerste engel opgeroepen om “God te vrezen, en Hem heerlikheid te geven,” en Hem te aanbidden als de Schepper van hemel en aarde. Om dit te kunnen doen, moeten ze Zijn wet gehoorzaam zijn. De Prediker zegt: “Vreest God, en houdt Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen.” Geen aanbidding kan Gode behagen, zonder gehoorzaamheid aan Zijn geboden. “Dit is de liefde Gods, dat we Zijn geboden bewaren.” “Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn.” De plicht van God te aanbidden staat op het feit gegrond, dat Hij de Schepper is, en dat al het geschapene aan Hem zijn bestaan dankt. En waar er ook in de Bijbel sprake is van Zijn eis om geëerd en aangebeden te worden boven de goden van de heidenen, daar wordt het bewijs van Zijn scheppende macht aangehaald. “Al de goden van de volken zijn afgoden; maar de Heer heeft de hemelen gemaakt.”

“Bij wie dan zult gijlieden Mij vergelijken, die Ik gelijk zij ? zegt de Heilige. Heft uw ogen omhoog, en ziet, wie deze dingen geschapen heeft.” “Alzo zegt de Heer, Die de hemelen geschapen heeft, Die de aarde geformeerd, en Die ze geschapen heeft; ... Ik ben de Heer, en niemand meer.” De psalmist zegt: “Weet, dat de Heer is God; Hij heeft ons gemaakt (en niet wij).” “Komt, laat ons aanbidden en nederbukken, laat ons knielen voor de Heer, Die ons gemaakt heeft.” En de heilige wezens, die God in de hemel aanbidden, geven als de reden op, waarom hun eerbetoon Hem toekomt: “Gij, Heer! zijt waardig te ontvangen de heerlikheid en de eer en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen.”

In Openbaring 14 worden de mensen opgeroepen om de Schepper te aanbidden; en de godspraak brengt een klasse aan het licht, die ten gevolge van de drievoudige boodschap de geboden Gods bewaart. Een van deze geboden wijst on- middellik op God als de Schepper. Het vierde gebod zegt: “De zevende dag is de Sabbat van de Heer, uw God. . . . Want in zes dagen schiep de Heer de hemel en de aarde, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de Heer de Sabbatdag, en heiligde dezelve.” Betreffende de Sabbat zegt de Heer verder, dat hij “een teken is . . . opdat gij weet, dat Ik, de Pleer, uw God ben.” En de reden, die gegeven wordt, is, “dewijl de Heer in zes dagen de hemel en de aarde gemaakt, en op de zevende dag gerust en zich verkwikt heeft.”

“De belangrijkheid van de Sabbat, als gedenkteken van de schepping, is, dat hij immer de ware reden voor ogen stelt, waarom onze aanbidding Gode toekomt:” wijl Hij de Schepper is, en wij Zijn schepselen zijn. “De Sabbat is daarom het fondament van de Godsverering; want hij leert deze grote waarheid op de meest uitdrukkelike wijze, en geen andere instelling doet dat. De ware grond voor eredienst, niet van die op de zevende dag alleen, maar van alle

godsdienst, wordt in het verschil gevonden tussen de Schepper en Zijn schepselen. Dit grote feit kan nooit verouderen, en moet nimmer vergeten worden." Het was om deze waarheid altijd aan de mensen voor ogen te houden, dat God de Sabbat in het paradijs instelde; en zo lang het feit, dat Hij de Schepper is, een reden blijft, waarom we Hem behoren te aanbidden, zolang zal de Sabbat er het teken en gedenkstuk van blijven. Indien de Sabbat algemeen gehouden was geworden, zo zouden de gedachten en genegenheden van de mens geleid zijn tot de Schepper als het voorwerp van eerbetoon en aanbidding, en geen afgodedie- naar, godloochenaar, of ongelovige zou er ooit geweest zijn. Het houden van de Sabbat is een teken van trouw aan de ware God, "Hem, die de hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen van de wateren gemaakt heeft." Hieruit volgt, dat de boodschap, welke de mensen beveelt, God te aanbidden en Zijn geboden te bewaren, hen in het biezonder oproept tot onderhouding van het vierde gebod.

In tegenstelling van hen, die de geboden van God bewaren en het geloof van Jezus hebben, wijst de derde engel op een andere klasse, tegen wier dwalingen een ernstige en vreselike waarschuwing wordt geuit: "Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand, die zal ook drinken uit de wijn van de toorn Gods." Een juiste verklaring van de beeldspraak, die hier gebruikt wordt, is nodig om deze boodschap te verstaan. Wat wordt voorgesteld door het boost, door het beeld, door het merkteken?

De reeks van voorzeggingen, waarin deze symbolen gevonden worden, begint bij Openbaring 12, met de draak, die Christus bij Zijn geboorte trachtte om te brengen. De draak wordt gezegd, Satan te zijn; hij was het, die er Herodes toe bewegen wilde om de Heiland ter dood te brengen. Maar het voornaamste werktuig van Satan in de krijg tegen Christus en Zijn volk tijdens de eerste eenwen van de Christelike jaartelling, was het Romeinse Rijk, waarin het heidendom de voornaamste godsdienst was. Terwijl dus de draak oorspronkelik Satan voorstelt, is hij, in de tweede betekenis, een beeld van het heidense Rome.

In hoofdstuk 132 wordt een ander beest beschreven, "een pardel gelijk," aan hetwelk de draak "zijn kracht, en zijn troon en grote macht" gaf. Gelijk de meeste Prostestanten geloofd hebben, stelt dit symbool het pausdom voor, dat de macht, de troon en het gezag van het Oude Romeinse Rijk heeft overgenomen. Van het op een pardel gelijkend beest wordt er gezegd: "En het werd een mond gegeven om grote dingen en godslasteringen te spreken. . . . En het opende zijn mond tot lastering tegen God, om Zijn naam te lasteren, en Zijn tabernakel, en die in de hemel wonen. En het werd macht gegeven om aan de heiligen krijg aan te doen, en om die te overwinnen, en het werd macht gegeven over alle geslacht, en taal en volk." Deze profetie, die bijna gelijkluidend is met de beschrijving van de kleine hoorn van Daniël 7, wijst ongetwijfeld op het pausdom.

"En het werd macht gegeven om zulks te doen, twee en veertig maanden." En de profeet zegt: "Ik zag een van zijn hoofden als tot de dood geveld." En wederom: "Indien iemand in

de gevangenis leidt, die gaat zelf in de gevangenis : indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden!" De twee en veertig maanden zijn hetzelfde als "een tijd, en tijden en een gedeelte van een tijd," drie en een half jaar, of 1260 dagen, van Daniël 7 — de tijd gedurende welke de pauselike macht Gods volk zou onderdrukken. Dit tijdperk begon, zoals in de voorafgaande hoofdstukken gezegd is, met de vestiging van de pauselike oppermacht in 538 n. C., en eindigde in 1798. In dat jaar, toen de paus door het Franse leger ge-vangen werd genomen, ontving de pauselike macht zijn dodelike wond, en werd de voorspelling vervuld: "Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat zelf in de gevangenis."

Hier wordt een ander symbool ingeleid. De profeet zegt: "Ik zag een ander beest uit de aarde opkomen, en het had twee hoornen, aan de hoornen van het lam gelijk." Zowel de verschijning van dit beest als de wijze, waarop het opkomt, duiden aan, dat het volk, dat er door vertegenwoordigd wordt, ongelijk is aan die, welke door de voorafgaande symbolen werden voorgesteld. De grote koninkrijken, die de wereld geregeerd hebben, werden door de profeet Daniël voorgesteld als roofdieren, die opklommen, toen "de vier winden des hemels voortbraken op de grote zee." In Openbaring 17 verklaarde een engel, dat wateren "volken en scharen en natieën en tongen" voorstellen. Winden zijn een symbool van strijd. De vier winden des hemels, die voortbraken op de grote zee, stellen de vreselike tonelen van verovering en opstand voor, waardoor koninkrijken hun kruis hebben omhoog geheven.

Maar het beest met hoornen gelijk een lam werd gezien "uit de aarde opkomende." In plaats van andere machten te overwinnen, ten einde zichzelf te vestigen, moet het volk, dat aldus voorgesteld wordt, op een grondgebied verrijzen, dat van tevoren niet bewoond was, en daar geleidelik en vreedzaam in getal aangroeien. Het kon daarom niet opstaan te midden van de zich verdringende en strijdende volkeren van de Oude Wereld,— die woelige zee van "volken en scharen, en natieën en tongen." Het moet op het Weste- like Vasteland gezocht worden. Welk volk van de Nieuwe Wereld was in 1798 aan het toenemen in macht, beloofde sterk en groot te zullen worden, en trok de aandacht van de wereld tot zich? Er kan bij de toepassing van dit symbool geen twijfel bestaan. Eén volk, en slechts één, voldoet aan de gegevens van deze profetie, welke ongetwijfeld heenwijst op de Verenigde Staten van Amerika. Keer op keer hebben redenaar en geschiedschrij-ver, bij het schilderen van de opkomst en de groei van deze natie, onbewust gebruik gemaakt van de gedachte, in zo goed als de juiste woorden van de gewijde schrijver.

Hot beest werd gezien "uit de aarde opkomende;" en volgens de vertalers betekent het woord, hier als "opkomende" aangegeven, letterlik "groeien of opschieten als een plant." En, gelijk we gezien hebben, het volk moest opkomen in een grondgebied, dat tevoren niet bewoond was. Een beroemd schrijver spreekt in zijn beschrijving van het ontstaan van de Verenigde Staten van "het geheim van hun voortkomen uit het niet" en zegt: "Gelijk een stille zaadkorrel zijn we tot een rijk aangegroeid." Een Europees tijdschrift sprak in 1850 over de Verenigde Staten als een wonderlik rijk, dat "eenvoudig te voorschijn kwam," en "te midden

van de stilte der aarde dageliks in macht en trots toenam." Edward Everett sprak in een rede over de Pelgrimvaders van dit volk: "Zagen ze uit naar een afgelegen plekje, onscha- delik door zijn verborgenheid, veilig door zijn afgelegenheid, waar de kleine kerk van Leiden vrijheid van geweten zou kunnen genieten? Aanschouwt de machtige gewesten, over welke ze in vreedzame verovering ... de banieren van het kruis hebben omhoog geheven."

"En het had twee hoornen, aan de hoornen van het Lam gelijk." De hoornen als een lam geven jeugd, onschuld, en zachtheid te kennen, waardoor het karakter van de Verenigde Staten op gepaste wijze wordt voorgesteld, toen de profeet die aanschouwde als "opkomende" in 1798. Onder de Christelike bannelingen, die het eerst naar Amerika vluchtten, en een toevluchtsoord zochten voor koninklike verdrukking en priesterlike onverdraagzaamheid, waren er velen die besloten, een staat te stichten op het brede fondament van burgerlike en godsdienstige vrijheid. Hun denkbeelden werden opgenomen in de Onafhankelikheids Verklaring, welke aan de grote waarheid uitdrukking gaf, dat "alle mensen gelijk zijn geschapen," en beschonken zijn met het onvervreemdbare recht op "het leven, de vrijheid, en het najagen van geluk." En de Grondwet waarborgt aan het volk het recht van zichzelf te regeren, erin voorziende, dat vertegenwoordigers, door de stem van het volk gekozen, de wetten zullen uitvaardigen en toepassen. Vrijheid van geloofsovertuiging werd eveneens toegestaan, het aan iedereen vrijlatende God te dienen volgens de inspraak van zijn geweten. Republikanisme en Protestantisme werden de grondbeginselen van het volksbestaan. Deze beginselen zijn het geheim van de macht en de voorspoed van de natie. De verdrukten en vertredenen uit de gehele Christenheid hebben zich met belangstelling en hoop naar dit land gewend. Miljoenen hebben de kusten ervan opgezocht, en de Verenigde Staten hebben hun plaats ingenomen in de rij van de machtigste volken van de aarde.

Maar het beest met de hoornen gelijk een lam "sprak als een draak. En het oefent al de macht van het eerste beest, in tegenwoordigheid van hetzelve, en het maakt, dat de aarde, en die daarin wonen, het eerste beest aanbidden, wiens dodelike wonde genezen was, . . . zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat ze voor het beest, dat de wond van het zwaard had, en weder leefde, een beeld zouden maken." De hoornen van een lam en de stem van een draak in het symbool wijzen op een opvallende tegenstelling tussen hetgeen het aldus voorgestelde volk zou belijden, en hetgeen het zou doen. Het "spreken" van de natie is het handelen van zijn wetgevende en gerechtelike overheden. Door zijn handelingen zou dit volk die vrijgevige en vredelievende beginselen ontkennen, welke het tot grondslag van zijn staatkunde had gelegd. De voorspelling, dat het beest zou spreken "als een draak," en "al de macht zou oefenen van het eerste beest," voorzegt duidelik een ontwikkeling van de geest van onver draagzaamheid en vervolging, die zich openbaarde in de volkeren, voorgesteld door de draak en het beest, dat op een pardel geleek. En de verklaring, dat het beest met twee hoornen "maakt, dat de aarde, en die daarin wonen, het eerste beest aanbidden," geeft aan, dat het gezag van dit volk uit geoefend zal worden om een kerkelik gebruik door te voeren, dat voor het pausdom een daad van eerbetoon zal wezen.

Zulk een handeling zou in direkte tegenspraak zijn met de beginselen van dit goevernement, met de geest van zijn vrije inrichtingen, met hetgeen bij de Onafhankelikheids verklaring bepaald en plechtig verklaard was, en met de Grondwet. De stichters van de natie trachtten wijselik te waken tegen de aanwending van wereldlike macht van de zijde van de kerk, met het onvermijdelik gevolg daarvan — onverdraagzaamheid en vervolging. De Grondwet bepaalt, dat het “Kongres geen wet zal maken betreffende het vaststellen van enige godsdienst, of de vrije uitoefening ervan zal verbieden,” en “dat er geen proeve van godsdienstige overtuiging ooit vereist zal worden om bevoegd te zijn voor enig publiek ambt in de Verenigde Staten.” Alleen met openbare schending van deze waarborg van de vrijheid van de natie kan nakoming van godsdienstige plichten door de burgerlike overheid geëist worden. Maar de onbestaanbaarheid van zulk een handeling is niet groter, dan die in het symbool wordt voorgesteld. Het is het beest met de hoornen gelijk een lam — voorgevende rein, zacht, en onschadelik te zijn — dat spreekt als een draak.

“Zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat zij voor het beest een beeld zouden maken.” Hier wordt duidelik een regeringsvorm voorgesteld, welks wetgevende macht bij het volk berust; een zeer treffend bewijs, dat de Verenigde Staten de natie zijn, die in de profetie bedoeld wordt. Maar wat is het “beeld van het beest”? En hoe moet het gemaakt worden? Het beeld wordt gemaakt door het beest met de twee hoornen, en is een beeld voor het eerste beest. Ook wordt het een beeld van het beest genoemd. Om derhalve te zien, waaraan het beeld gelijk zal zijn, en hoe het gevormd zal worden, moeten we de karaktertrekken van het beest zelf — het pausdom — nagaan. Toen het bederf in de eerste kerk binnensloop, door afwijking van de eenvoudigheid van het evangelie, en heidense gebruiken en gewoonten aangenomen werden, verloor de kerk de Geest en de kracht Gods, en riep, om macht te hebben over de gemoederen van het volk, de hulp van het wereldlike gezag in. Het gevolg hiervan was het pausdom, een kerk, welke de macht van de staat beheerste, en die ge-bruikte om zijn eigen doeleinden te bevorderen, voornamelik tot het bestraffen van “ketterij. ” Om de Verenigde Staten een beeld van het beest te laten maken, moet de godsdienstige macht de burgerlike regering zozeer beheersen, dat het gezag van de staat eveneens door de kerk gebruikt zal worden om zijn eigen doeleinden te bereiken.

Wanneer de kerk zich ook maar wereldlike macht verworven heeft, heeft hij die altijd gebruikt om afwijking van zijn leerstellingen te straffen. Protestantse kerken, die in de voetstappen van Rome gevolgd zijn door een verbintenis aan te gaan met de wereldlike macht, hebben een gelijksoortige begeerte geopenbaard om de vrijheid van het geweten te beperken. Een voorbeeld hiervan vindt men in de langdurige vervolging van de afgescheidenen door de Kerk van Engeland. Gedurende de zestiende en zeventiende eeuw werden duizenden afgescheiden predikanten gedwongen, hun kerken te verlaten; en velen, zowel predikanten als leken, werden beboet, in hechtenis genomen, gefolterd, en ondergingen de marteldood.

Het was afval, die er de eerste kerk toe bracht om de hulp in te roepen van de burgerlike regering, en dit bereidde de weg tot de ontwikkeling van het pausdom,— het beest. Paulus

sprak: “Er zal een afval komen, . . . dat geopenbaard zij de mens der zonde.” Afval in de kerk zal dus de weg bereiden voor het beeld van het beest. De Bijbel geeft aan, dat er v——r de komst van de Heer een toestand van godsdienstige achteruitgang zal zijn, gelijkend op die van de eerste eeuwen. “In de laatste dagen zullen zware tijden ontstaan. Want de mensen zullen zijn liefhebbers van zichzelven, geldgierig, laatdunkend, hovaardig, lasteraars, aan de ouderen ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig, zonder natuurlike liefde, onverzoenlik, achterklappers, onmatig, wreed, zonder liefde tot de goeden, verraders, roekeloos, opgeblazen, meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods; hebbende een gedaante van godzaligheid, maar die de kracht ervan verloochend hebben.” “Doch de Geest zegt duidelik, 2 Thes. 2:3. 2 Tim. 3:1-5. dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, zich begevende tot verleidende geesten en leringen van duivelen.” Satan zal werken “in alle kracht, en tekenen en wonderen der leugen, en in alle verleiding der onrechtvaardigheid.” En al degenen, die “de liefde van de waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden,” zullen overgelaten worden om aan te nemen “een kracht der dwaling, dat ze de leugen zouden geloven.” Wanneer deze toestand van goddeloosheid zal bereikt zijn, dan zal men dezelfde gevolgen zien als in de eerste eeuwen.

Het grote verschil van geloof in de Protestantse kerken wordt door velen beschouwd als een beslissend bewijs, dat er nimmer pogingen gedaan kunnen worden om een gedwongen eenvormigheid te verzekeren. Doch sedert jaren reeds bestaat er in zekere kerken van het Protestantse geloof een sterk en toenemend gevoel ten gunste van een vereniging, op geloofspunten gegrond, die aan alle gemeen zijn. Om zulk een unie te verkrijgen, moet men natuurlik afzien van het bespreken van alle onderwerpen, waarover men niet overeenstemt—hoe belangrijk die ook mogen zijn van een bijbels standpunt beschouwd.

Charles Beecher zei in een preek, in het jaar 1846 gehouden, dat de geestelikheid van “de evangeliese Protestantse kerkgenootschappen niet alleen van begin tot eind gevormd is onder een vreselike druk van louter mensevrees, maar dat hun predikanten leven, zich bewegen, en ademen in een toestand van zaken, die geheel en al bedorven is, en dat ze ieder uur de toevlucht nemen tot iedere onedele karaktertrek in hun wezen om de waarheid het zwijgen op te leggen, en de knie te buigen voor de macht van de afval. Is dat niet de manier geweest, waarop het met Rome is gegaan ? Beleven we het ontstaan ervan niet opnieuw? En wat zien we onmiddellik v——r ons? Weer een algemene vergadering! Een wereld-konventie! Een evangeliese alliantie en een algemene geloofsbelijdenis!”1 Wanneer het zover zal gekomen zijn, zal er voor de poging tot het bereik van volkomen eenvormigheid nog maar één enkele stap overblijven, en men neemt de toevlucht tot geweld. 1 Tim. 4:1. 2 Thess. 2:9-11. 1Preek over “The Bible a Sufficient Creed,” geleverd te Fort Wayne, Ind., 22 Febr., 1846.

Wanneer de voornaamste kerken van de Verenigde Staten, zich verenigende op zulke geloofspunten als ze met elkander gemeen hebben, de Staat zullen bewegen om hun bepalingen te laten doorvoeren, en hun instellingen te ondersteunen, dan zal het Protestantse Amerika een beeld gemaakt hebben van de Roomse priesterheerschappij, en zal het opleggen

van burgerlike straffen op mensen van ver-schillende denkwijze er het onvermijdelike gevolg van zijn.

Het beest met twee hoornen “maakt (beveelt), dat het aan allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteken zal geven aan hun rechterhand of aan hun voorhoofden; en dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of de naam van het beest, of het getal van zijn naam.” De waarschuwing van de derde engel is: “Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand, die zal ook drinken uit de wijn van de toorn Gods.” “Het beest,” dat in deze boodschap genoemd wordt, de aanbidding waarvan verplichtend wordt gemaakt door het beest met de twee hoornen, is het eerste, of het op een pardel gelijkend beest van Openbaring 13,— het pausdom. Het “beeld van het beest” stelt die vorm van het afvallige Protestantisme voor, welke ontstaan zal, wanneer de Protestantse kerken de hulp van de burgerlike macht zullen inroepen om hun leerstellingen door te voeren. Voor het “merk van het beest” moet nog een omschrijving gevonden worden.

Na de waarschuwing tegen het aanbidden van het beest en zijn beeld zegt de profetie: “Hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus.” Daar degenen, die de geboden Gods bewaren, aldus genoemd worden in tegenstelling van hen, die het beest en zijn beeld aanbidden, en zijn merkteken ontvangen, volgt daaruit, dat het houden van Gods wet aan de ene kant, en het overtreden ervan aan de andere kant, het onderscheid zal uitmaken tussen de aanbidders van God en aanbidders van het beest.

De biezondere karaktertrek van het beest, en derhalve ook van zijn beeld, is het breken van Gods geboden. Daniël zegt van de kleine hoorn, het pausdom, dat “het zal menen de tijden en de wet te veranderen.” En Paulus noemt dezelfde macht de “mens der zonde,” die zich boven God zou verheffen. De ene profetie vult de andere aan. Alleen door het veranderen van Gods wet kon het pausdom zich boven God verheffen; wie de aldus veranderde wet, met bewustzijn van de verandering, zou houden, zou de hoogste eer bewijzen aan die macht, door welke de verandering gemaakt was. Zulk een bewijs van gehoorzaamheid aan pause- like wetten zou een teken van getrouwheid aan de paus in plaats van aan God zijn.

Het pausdom heeft getracht, Gods wet te veranderen. Het tweede gebod, waarin het aanbidden van beelden verboden wordt, is uit de wet weggelaten, en het vierde gebod is z— veranderd, dat het houden van de eerste in plaats van de zevende dag als Sabbat gewettigd wordt. Maar de pause- liken beweren, als reden voor het weglaten van het tweede gebod, dat het onnodig is, daar het in het eerste opgesloten ligt, en dat ze de wet nauwkeurig z— wedergeven, als Gods bedoeling was, dat die verstaan zou worden. Dit kan de verandering niet zijn, die door de profeet is voorspeld. Een opzettelike, voorbedachte verandering wordt aangegeven: “Het zal menen, de tijden en de wet te veranderen.” De verandering in het vierde gebod vervult nauwkeurig de voorzegging. De enige macht, die ze beweren hiervoor te hebben, is het gezag van de kerk. Hier stelt de pauselike macht zich openlik boven God.

Terwijl degenen, die God aanbidden, zich in het biezonder zullen onderscheiden doordat ze het vierde gebod in ere houden,— daar dit het teken van Zijn scheppende macht is, en het bewijs van Zijn aanspraak op de eerbied en hulde van de mens — zullen degenen, die het beest aanbidden, zich onderscheiden door hun pogingen om het gedenkteken van de Schepper te niet te doen, en de instelling van Rome eer te bewijzen. Het was ten behoeve van de Zondag, dat het pausdom voor de eerste maal zijn aanmatigende eis deed gelden; en zijn eerste toevlucht tot de macht van de Staat was om het houden van de Zondag als “Dag des Heren” verplichtend te maken. Maar de Bijbel wijst op de zevende dag, en niet op de eerste, als de dag des Heren. Christus zei: “Zo is dan de Zoon des mensen een Heer ook van de Sabbat.” Het vierde gebod zegt: “De zevende dag is de Sabbat des Heren.” En door de profeet Jesaja beschrijft de Heer hem als “Mijn heilige dag.”

De bewering, die zo menigmaal aangevoerd wordt, dat Christus de Sabbat veranderd heeft, wordt door Zijn eigen woorden bewezen, onwaar te zijn. In Zijn bergrede sprak Hij: “Meent niet, dat Ik gekomen ben, om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen; want voorwaar zeg Ik u: totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. Zo wie dan één van deze minste geboden zal ontbonden, en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het koninkrijk der hemelen; maar zo wie ze zal gedaan en geleerd hebben, die zai groot genaamd worden in het koninkrijk der hemelen.” Het is een bekend feit, dat over het algemeen door Protestanten toegegeven wordt, dat de Schrift geen gezag aangeeft voor het veranderen van de Sabbat. Dit wordt duidelik aangetoond in boeken en geschriften, die door het Amerikaanse Traktaatgenootschap en de Amerikaanse Zon- dagschool-Unie uitgegeven zijn. Een van deze werken stemt toe “het volslagen zwijgen van het Nieuwe Testament, wat een bepaald gebod voor de Sabbat (Zondag, de eerste dag van de week), of bepaalde regels voor het houden ervan, betreft.”

Een ander zegt: “Tot op de tijd van Christus’ dood was er geen verandering in de dag gemaakt;” en, “voor zover opgetekend staat, hebben zij (de apostelen) . . . geen bepaald gebod gegeven, waarin het opgeven van de Sabbat op de zevende dag, en het houden ervan op de eerste dag van de week, voorgeschreven werd.” Rooms Katholieken stemmen toe, dat de verandering van de Sabbat door hun kerk gemaakt is, en verklaren, dat Protestanten door het houden van de Zondag de macht ervan erkennen. In de “Katholieke Katechismus van de Christelike Godsdienst” wordt als antwoord op een vraag, welke dag uit gehoorzaamheid aan het vierde gebod gehouden moet worden, de volgende verklaring gegeven: “Onder de oude wet was de Zaterdag de heilige dag; doch de Kerk heeft op aanwijzing van Christus, en door Gods Geest geleid, de Zondag in plaats van Zaterdag gesteld; daarom heiligen we nu de eerste, niet de zevende dag. Zondag betekent, en is nu, de dag des Heren.” Als bewijs van het gezag van de Katholieke Kerk geven de pauseliken aan “het feit zelf van het veranderen van de Sabbat in Zondag, hetwelk de Protestanten toegeven; . . . want door het vieren van de Zondag erkennen ze de macht van de Kerk om feesten in te stellen, en op straffe verplich- tend te

maken." Wat is de verandering van de Sabbat dan anders dan het teken of merkteken van het gezag van de Roomse Kerk—"het merkteken van het beest"?

De Roomse Kerk heeft zijn aanspraak op oppergezag niet laten varen; en wanneer de wereld en de Protestantse kerken een sabbat aannemen, die deze kerk geschapen heeft, tegelijkertijd de Sabbat van de Bijbel verwerpende, geven ze in werkelikheid toe, dat hij dit gezag bezit. Ze mogen zich beroepen op het gezag van de overlevering en dat van de kerkvaders, om de verandering te billiken; maar door dat te doen, ontkennen ze juist het beginsel, dat hen van Rome scheidt,— dat "de Bijbel, en de Bijbel alleen, de godsdienst van de Protestanten" uit maakt. De pausgezinde begrijpt, dat ze zichzelven bedriegen, en eigenwillig de ogen sluiten voor de feiten van de zaak. Naarmate de beweging voor het verplichtend maken van de Zondag veld wint, verheugt hij zich, er zich van overtuigd houdende, dat dit ten slotte de gehele Protestantse wereld onder de banier van Rome zal brengen. De Roomsen verklaren, dat "het houden van de Zondag door de Protestanten een hulde is, die zij, ondanks zich-zelven, aan het gezag van de (Katholieke) Kerk toebrengen." Het verplichtend maken van de viering van de Zondag van de zijde van de Protestantse kerken is, dwang opleggen tot aanbidding van het pausdom — van het beest. Degenen dus die, de eisen van het vierde gebod verstaande, verkiezen, de valse in plaats van de ware Sabbat te houden, bewijzen daardoor hulde aan die macht, door welke hij alleen voorgeschreven is. Maar juist door het opleggen van een godsdienstige plicht door wereldlike macht, zouden de kerken zich een beeld van het beest maken; vandaar dat het verplichtend stellen van Zondagsviering in de Verenigde Staten een gedwongen opleggen zou zijn van de aanbidding van het beest en zijn beeld.

Maar de Christenen in vroegere tijden hebben de Zondag gevierd, menende, dat ze daardoor de Sabbat van de Bijbel hielden; en er zijn ook nu ware Christenen in iedere kerk, de Rooms Katholieke niet uitgesloten, die eerlik geloven, dat de Zondag de Sabbat is volgens Goddelike instelling. God neemt de eerlikheid van hun bedoeling, en de oprechtheid, waarmede ze v——r Hem staan, aan. Maar wanneer het houden van de Zondag door de wet bevolen zal worden, en de wereld ingelicht zal zijn aangaande de verplichting van de ware Sabbat, dan zal iedereen, die Gods gebod overtreedt, om aan een voorschrift te gehoorzamen, waarvoor geen hoger gezag bestaat dan dat van Rome, het pausdom daardoor boven God eren. Hij bewijst hulde aan Rome, en aan de macht, welke de instelling, door Rome voorgeschreven, bindend maakt. Hij aanbidt het beest en zijn beeld. Wanneer de mensen alsdan de instelling verwerpen, welke God verklaard heeft het teken van Zijn gezag te zijn, en in de plaats daarvan die eren, welke Rome gekozen heeft tot teken van zijn oppergezag, zullen ze daardoor het teken van getrouwheid aan Rome—"het merkteken van het beest"— aanvaarden. En niet voordat de mensen duidelik van de zaak zijn onderricht, en tot een bepaalde keuze komen tussen de bevelen Gods en de bevelen van de mensen, zullen zij, die in die overtreding voortleven, "het merkteken van het beest ontvangen."

De vreselikste bedreiging, die ooit tot stervelingen gericht is, ligt in de boodschap van de derde engel besloten. Het moet wel een erge zonde zijn, die Gods toorn onvermengd, d. i. zonder barmhartigheid, over zich inroept. De mensen worden aangaande deze belangrijke zaak niet in het duister gelaten; de waarschuwing tegen deze zonde moet aan de wereld bekend gemaakt worden v——r de uitgieting van Gods oordelen, opdat allen weten mogen, waarom die uitgegoten worden, en tijd mogen hebben om eraan te ontkomen. De profetie verklaart, dat de eerste engel zijn aankondiging zou doen aan “alle natie en geslacht, en taal en volk.” De waarschuwing van de derde engel, welke een deel uitmaakt van dezelfde drievoudige boodschap, zal niet minder ver verbreid worden. Hij wordt in de profetie voorgesteld als afgekondigd te worden met een grote stem door een engel, vliegende in het midden van de hemel, en zal de aandacht van de wereld tot zich trekken.

Aan het einde van de strijd zal de gehele Christenheid in twee grote klassen verdeeld zijn,— degenen, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus hebben, en zij, die het beest en zijn beeld aanbidden en zijn merkteken ontvangen. Ofschoon kerk en staat hun verenigde macht zullen gebruiken om “allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten,” te dwingen, “het merkteken van het beest” te ontvangen, toch zal Gods volk het niet aannemen. De Ziener van Patmos aanschouwde hen, “die de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteken, en van het getal van zijn naam, welke stonden aan de glazen zee, hebbende de citers Gods,” en ze zongen het gezang van Mozes en het Lam.

Hoofdstuk 26 — Een Hervormingswerk

De Sabbatshervorming, welke in de laatste dagen moet plaats vinden, is in de profetie van Jesaja voorspeld: “Alzo zegt de Heer: “Bewaart het recht, en doet gerechtigheid; want Mijn heil is nabij om te komen, en Mijn gerechtigheid om geopenbaard te worden. Welgelukzalig is de mens, die zulks doet, en het mensekind, dat daaraan vasthoudt; die de sabbat houdt, zodat hij die niet ontheiligt, en die zijn hand bewaart van enig kwaad te doen.„ “De vreemden, die zich tot de Heer voegen, om Hem te dienen, en om de naam des Heren lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn: al wie de sabbat houdt, dat hij die niet ontheilige, en die aan Mijn verbond vasthouden: die zal Ik ook brengen tot Mijn heilige berg, en Ik zal hen verheugen in Mijn bedehuis; hun brand-offers en hun slachtoffers zullen aangenaam wezen op Mijn altaar; want Mijn huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volken.”

Deze woorden zijn van toepassing op de Christelike bedeling, zoals uit de samenhang van de teksten blijkt: “De Here Here, die de verdrevenen van Israël vergadert, spreekt: Ik zal tot hem nog meer vergaderen, nevens hen, die tot hem vergaderd zijn.” Hier wordt het inbrengen van de heidenen door het evangelie voorgesteld. En over hen, die dan de Sabbat heiligen, wordt een zegen uitgesproken. Aldus blijft de verplichting van het vierde gebod nog van kracht na de kruisiging, opstanding, en hemelvaart van Christus, tot op de tijd, wanneer Zijn dienstknechten de blijde tij-ding aan alle natieën zullen prediken.

De Heer gebiedt bij monde van dezelfde profeet: “Bind het getuigenis toe, verzegel de wet onder Mijn leerlingen.” Het zegel van Gods wet wordt in het vierde gebod gevonden. Dit is het enige van al de tien, dat zowel de naam als de titel van de Wetgever aan het licht brengt. Het verklaart, dat Hij de Schepper is van hemel 453 en aarde, en geeft aldus Zijn aanspraak te kennen op eerbied en aanbidding boven alle anderen. Behalve dit gebod is er geen van de tien, waaruit blijkt, op wiens gezag de wet gegeven is. Toen de Sabbat door de pauselike macht veranderd werd, werd het zegel van de wet afgenomen. De discipelen van Jezus worden opgeroepen om het weder te herstellen, door de Sabbat van het vierde gebod opnieuw de plaats toe te kennen, die hem rechtens toekomt, als gedenkteken van de Schepper en bewijs van Zijn gezag.

“Tot de wet en tot de getuigenis.” Terwijl er tegenstrijdige leerstellingen en theorieën in overvloed zijn, is de wet van God de enige onfeilbare maatstaf, waaraan alle meningen, leerstellingen en theorieën getoetst moeten worden. De profeet zegt: “Zo ze niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat ze geen dageraad zullen hebben dat er geen licht in hen is.” Wederom wordt het bevel gegeven: “Roep uit de keel, houd niet in; verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk hun overtreding, en het huis Jakobs hun zonden.” Het is niet de goddeloze wereld, maar het zijn degenen, welke de Heer “Mijn volk” noemt, die over hun overtredingen berispt moeten worden. Hij verklaart verder: “Hoewel ze Mij dageliks zoeken, en een lust hebben aan de kennis van Mijn wegen, als een volk, dat gerechtigheid doet, en het recht van zijn God niet verlaat.” Hier wordt een klasse van mensen voorgedragen, die

zichzelven rechtvaardig denken, en groot belang schijnen te stellen in de dienst van God; maar de strenge en ernstige bestraffing van Hem, die de harten proeft, toont, dat ze de Goddelike voorschriften met voeten vertreden.

Op de volgende wijze spreekt de profeet over de instelling, die verlaten is geworden: “De fondamenten, van geslacht tot geslacht verwoest, zult gij oprichten; en gij zult genaamd worden: Die de bressen toemuurt, die de paden weder opmaakt, om te bewonen. Indien gij uw voet van de sabbat afkeert, van te doen uw lust op Mijn heilige dag; en indien gij de Sabbat noemt een verlustiging, opdat de Heer geheiligd worde, die te eren is; en indien ge die eert, dat ge uw wegen niet doet, en uw eigen lust niet vindt, noch een woord daarvan spreekt: dan zult ge u verlustigen in de Heer.” Deze profetie is eveneens op onze tijd van toepassing. De bres is in Gods wet gemaakt, toen de Sabbat door de Roomse macht is veranderd. Maar de tijd is gekomen, waarop die Goddelike instelling weder van kracht gemaakt moet worden. De bres moet toegemuurd, en het fondament, van geslacht tot geslacht verwoest, moet weder opgericht worden.

Geheiligd door de rust en de zegen van de Schepper, werd de Sabbat door Adam gehouden in zijn onschuldige staat in het reine Eden; en evenzo door de gevallen, maar boetvaardige Adam, toen hij uit zijn gelukstaat verdreven was. Hij werd door al de patriarchen, van Abel tot op de rechtvaardige Noach, tot op Abraham, tot op Jakob, gehouden. Toen het uitverkoren volk in Egypte in slavernij was, verloren velen te midden van de heersende afgodedienst hun kennis aan Gods wet; maar toen de Heer Israël verloste, verkondigde Hij Zijn wet met ontzagwekkende grootsheid aan de verzamelde scharen, opdat ze Zijn wil kennen, en Hem altijd vrezen en gehoorzamen zouden.

Van die dag af tot op deze tijd is de kennis van Gods wet op de aarde bewaard geworden, en is de Sabbat van het vierde gebod gehouden. Ofschoon het “de mens der zonde” gelukte, Gods heilige dag met voeten te treden, toch waren er zelfs in het tijdperk van zijn opperheerschappij getrouwe zielen, in geheime plaatsen verborgen, die de dag in ere hielden. Sedert de Hervorming zijn er in ieder geslacht enkelen geweest, die de viering ervan handhaafden. Ofschoon menigmaal te midden van hoon en vervolging, is er een gedurig getuigenis afgelegd van de bestendigheid van Gods wet, en de heilige verplichting van de Sabbat van de schepping.

Deze waarheden, welke in Openbaring 14 aan het licht gebracht worden, in verband met het “eeuwig evangelie,” zullen de kerk van Christus onderscheiden ten tijde van Zijn verschijning. Want als gevolg van de drievoudige boodschap wordt er aangekondigd: “Hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus.” En deze boodschap is de laatste, die gegeven zal worden v——r de wederkomst van de Heer. Onmiddellik na de afkondiging ervan wordt de Zoon des mensen door de profeet gezien, komende in heerlikheid om de oogst van de aarde in te halen.

Zij, die het licht aangaande het heiligdom en de onver- anderlikheid van Gods wet aannamen, waren vol vreugde en verwondering, toen ze de schoonheid en overeenstemming zagen van het stelsel der waarheid, zoals dat zich aan hun verstand ontvouwde. Ze wensten, dat het licht, hetwelk hun zo dierbaar toescheen, aan alle Christenen zou medegedeeld worden; en konden zich niet anders voorstellen, dan dat het met blijdschap zou worden aangenomen. Doch waarheden, die hen van de wereld zouden doen verschillen, waren aan velen, die voorgaven volgelingen van Christus te zijn, niet welkom, en gehoorzaamheid aan het vierde gebod eiste een opoffering, waarvoor de meerderheid terugbeefde.

Wanneer de eisen van de Sabbat werden voorgelegd, redeneerden er velen van een werelds standpunt. Ze zeiden: “We hebben altijd de Zondag gehouden; onze vaders deden hetzelfde, en veel goede en vrome mensen zijn gelukkig gestorven, terwijl ze die dag hielden. Indien zij het rechte hadden, dan hebben wij het ook. Het houden van deze nieuwe Sabbat zou ons van de mensen afzonderen, en we zouden geen invloed meer over hen kunnen uitoefenen. Wat kan een klein gezelschap, dat de zevende dag houdt, hopen te volbrengen tegenover de gehele wereld, die de Zondag houdt?” Het was door soortgelijke beweringen, dat de Joden hun venverping van Christus trachtten te recht- vaardigen. Hun vaderen waren door God aangenomen, ter- wijl ze Hem hun offeranden brachten, en waarom konden de kinderen geen zaligheid vinden door op hetzelfde pad voort te gaan 1 Zo ook redeneerden de pausgezinden in Luthers tijd, dat ware Christenen gestorven waren in het Katholieke geloof, en dat die godsdienst dus voldoende was om zalig te worden. Zulk een wijze van redeneren zou de weg voor alle vooruitgang, zowel in geloofsovertuiging als de beoefening ervan, voor goed afsluiten.

Velen voerden aan, dat het houden van de Zondag vele eeuwen lang een vastgesteld leerstuk en een algemeen ge- bruik van de kerk geweest was. Als wederlegging van deze bewering werd er aangetoond, dat de Sabbat en de viering ervan nog ouder en algemener was, even oud als de wereld zelf, en de goedkeuring wegdroeg van engelen zowel als van God. Toen de grondvesten der aarde nederzonken, toen de morgensterren tezamen vrolik zongen, en al de kinderen Gods juiehten, toen werd de grond voor de Sabbat gelegd. Wei mag deze instelling ons eerbied inboezemen; liij is niet op menselik gezag gegrond, noeh rust op menselike over- leveringen; hij is door de Oude van dagen verordend, en door Zijn eeuwig woord als gebod aangegeven.

Toen de aandacht van de mensen op het onderwerp van de Sabbatshervorming gevestigd werd, verdraaiden de volkspredikers het woord Gods, en gaven zulke verklaringen van hetgeen er geschreven staat, als aan onderzoekende harten het best bevrediging zouden geven. En zij die niet voor zichzelven de Schriften onderzochten, namen gaarne gevolgtrekkingen aan, welks met hun wensen overeenstem- den. Velen trachtten door argumenten, drogredenen, over- leveringen van de kerkvaders, en liet gezag van de kerk de waarheid te niet te maken. De voorstanders ervan werden naar hun Bijbels gedreven, om de echtheid van het vierde gebod te verdedigen.

Eenvoudige mensen, alleen gewapend met het Woord der waarheid, wederstonden de aanvallen van geleerden, die met verwondering en woede zagen, dat hun welsprekend, vals redeneren machteloos was tegenover het eenvoudige, eerlike spreken van mannen. die de Schrift kenden, in plaats van bedreven te zijn in schoolse spitsvondigheden. Bij gebrek aan bewijs in de Bijbel, dat ze tot hun voor- deel konden gebruiken,voerden velen met onvermoeide vol- harding aan,vergetende hoe hetzelfde tegen Christus en Zijn apostelen ingebracht was:- “Waarom verstaan onze grote geleerden deze Sabbatskwestie niet? Er zijn er maar weinigen, die van uw geloof zijn. Het is niet mogelik, dat gij gelijk hebt, en dat alle geleerden in de wereld zich zouden vergissen.”

Om zulke argumenten te wederleggen, was het slechts nodig aan te halen, wat de Schrift leert, en op de geschie- denis te wijzen van de leidingen des Heren met Zijn volk door alle eeuwen heen. God werkt door hen, die Zijn stem horen en gehoorzamen; door hen, die, zo nodig, onaangename waarheden verkondigen, en niet bevreesd zijn om volkszon- den te bestraffen. De reden, waarom Hij niet meer geleerden en mannen van hoge stand in de wereld kiest om vooraan te gaan in hervormingsbewegingen, is, dat zij op hun geloofs- leer, theorieen, en theologiese stelsels vertrouwen, en geen belioefte gevoelen om door God geleerd te worden. Alleen zij, die in persoonlike gemeenschap staan met de Bron van alle wijsheid, zijn in staat om de Schriften te verstaan of uit te leggen.

Mannen, die weinig schoolgeleerdheid be- zitten, worden somtijds geroepen om de waarheid te verkondigen, niet omdat ze ongeleerd zijn, maar omdat ze geen voldoende zelfgenoegzaamheid hebben om te weigeren, zich door God te laten onderwijzen. Zij leren in de school van Christus, en hun nederigheid en gehoorzaamheid maken hen groot. Door hun de kennis van Zijn waarheid toe te vertrouwen, bewijst God hun een eer, waarbij aardse eer en menselike grootheid in het niet verzinken.

De meerderheid van de Adventisten verwierp de waarheden aangaande het heiligdom en Gods wet; velen gaven ook hun geloof in de Advent-beweging op, en namen onjuiste en strijdige inzichten aan over de profetieën, die op dat werk betrekking hebben. Sommigen vervielen in de dwaling van herhaaldelik een bepaalde tijd voor de wederkomst van Christus vast te stellen. Het licht, dat nu over het onderwerp van het heiligdom scheen, zou hun getoond hebben, dat geen enkel profeties tijdperk zich tot de wederkomst van de Heer uitstrekt: dat de juiste tijd van deze gebeurtenis niet voorzegd is. Maar zich van het licht afwendende, hielden ze aan, de ene tijd na de andere vast te stellen voor de komst van de Heer, en werden telkenmale teleurgesteld.

Toen de Christenen te Thessalonica valse inzichten koesterden betreffende de wederkomst van Christus, ried de apostel Paulus hun aan, hun hoop en verwachtingen zorgvuldig aan Gods woord te toetsen. Hij bepaalde hen bij profetieën, waarin de gebeurtenissen geopenbaard werden, welke moesten plaats hebben, v——rdat Christus wederkomen zou, en toonde aan, dat ze geen grond hadden om Hem toen reeds te verwachten. “Dat niemand u verleide op

enigerlei wijze,“1 is zijn waarschuwend woord. Indien ze toegaven aan verwachtingen, die niet door de Schrift bekrachtigd werden, zouden ze tot een verkeerde gedragslijn gebracht worden; teleurstelling zou hen blootstellen aan de spot van ongelovigen, en ze zouden in gevaar staan van aan ontmoediging toe te geven, en in verleiding komen van aan de waarheden te twijfelen, die noodzakelik waren voor hun zaligheid. De vermaning van de apostel aan de Thessaloni- censen bevat een gewichtige les voor hen, die in de laatste dagen leven. Veel Adventisten hebben het gevoel gehad, dat tenzij ze hun geloof op (2 Thess. 2:3). een bepaalde tijd voor de wederkomst des Heren konden vestigen, ze niet ijverig en waakzaam konden zijn in hun voorbereiding. Doch wanneer hun hoop keer op keer opgewekt wordt, alleen om opnieuw teleurgesteld te worden, wordt hun geloof z— geschokt, dat het hun bijna onmogelik is, om nog onder de indruk te blijven van de grote waarheden van de profetie.

Het prediken van een bepaalde tijd voor het oordeel bij de afkondiging van de eerste boodschap was op bevel van God. De berekening van de profetiese tijdperken, waarop die boodschap zich grondde, en waardoor het einde van de 2300 dagen in de herfst van 1844 viel, is onbetwistbaar. De herhaalde pogingen om nieuwe datums voor het begin en einde van de profetiese tijdperken te vinden, en de onjuiste redenering, die nodig is om deze stellingen te verdedigen, leidt de harten niet alleen van de tegenwoordige waarheid af, maar verijdelt ook alle pogingen om de profetieën uit te leggen. Hoe meer er een bepaalde tijd voor de wederkomst van de Heer gesteld wordt, en hoe algemener die wordt verkondigd, hoe beter het Satan aanstaat. Als de tijd verstreken is, bezorgt hij de voorstanders spot en verachting, en hoont op die wijze de grote Advent-beweging van 1843 en 1844. Zij, die in deze dwaling volharden, zullen ten laatste een datum bepalen, die te ver in de toekomst ligt voor de wederkomst van Christus. Aldus zullen ze er toe komen om te rusten op een valse zekerheid, en velen zullen het niet inzien v——r het te laat is.

De geschiedenis van het oude Israël is een treffend beeld van de ondervinding, die de Adventisten hebben opgedaan. God leidde Zijn kinderen in de Advent-beweging, evenals Hij de kinderen Israëls uit Egypteland leidde. In de grote teleurstelling werd hun geloof op de proef gesteld, gelijk dat van de Hebreeën aan de Rode Zee. Hadden ze bij voortduring vertrouwd op de leidende hand, die met hen geweest was in hun voorgaande ondervinding, ze zouden de zaligheid Gods hebben gezien. Indien allen, die aan het werk van 1844 deelnamen, de boodschap van de derde engel hadden aangenomen, en die in de kracht van de Heilige Geest verkondigd hadden, de Heer zou hun pogingen krachtig hebben gesteund. De wereld zou zich gebaad hebben in een stroom van licht. De aardbewoners zouden jaren geleden gewaarschuwd zijn geweest, het sluitingswerk zou zijn voltooid, en Christus zou gekomen zijn om Zijn volk te verlossen.

Het was Gods wil niet, dat Israël veertig jaren in de wildernis zou ronddwalen; Hij wenste hen rechtuit naar het land Kanaän te leiden, en hen daar te vestigen als een heilig, gelukkig volk. Maar “zij hebben niet kunnen ingaan van wege hun ongeloof.” Ten gevolge van hun afkerigheid en afval kwamen ze in de woestijn om, en werden anderen verwekt om het

beloofde land binnen te gaan. Evenzo was het niet Gods wil, dat de wederkomst van Christus z— lang zou worden uitgesteld, of dat Zijn volk zoveel jaren in deze wereld van zonde en verdriet vertoeven zou. Maar ongeloof vervreemdde hen van God. Daar ze weigerden het werk te doen, dat Hij hun aangewezen had, werden er anderen verwekt om de boodschap te verkondigen. Uit genade tot de wereld stelt Jezus Zijn wederkomst uit, opdat zondaren de gelegenheid zouden hebben om de waarschuwing te horen, en in Hem een schuilplaats te vinden, voordat de toorn Gods zal uitgegoten worden.

De voorstelling van een waarheid, die de zonden en dwalingen van de tijden berispt, moet nu, gelijk in vorige eeuwen, tegenstand verwekken. “Een iegelik, die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, opdat zijn werken niet bestraft worden.” Wanneer de mensen zien, dat ze hun ingenomen stelling niet verdedigen kunnen uit de Schrift, besluiten velen die met hand en tand vast te houden, en vallen op kwaadaardige wijze het karakter en de drijfveren aan van hen, die een waarheid verdedigen, welke niet in de smaak valt. Het is dezelfde gedragslijn, die door alle tijden heen gevolgd is. Elia werd een beroerder van Israël verklaard, Jeremia een verrader, en Paulus een veront- reiniger van de tempel. Van die tijd af tot op heden heeft men degenen, die de waarheid trouw wensten te blijven, als oproerlingen, ketters, of scheurmakers aangeklaagd. Een menigte mensen, te ongelovig om het vaste woord van de profetie aan te nemen, zullen zonder na te vragen lichtge- lovig een beschuldiging opnemen tegen hen, die zonden durven bestraffen, welke fatsoenshalve gedaan worden. Deze geest zal meer en meer toenemen. En de Bijbel leert duidelik, dat er een tijd nadert, waarin de wetten van de staat zodanig in strijd zullen zijn met Gods wet, dat, wie al de Goddelike voorschriften zal wensen te gehoorzamen, smaad en straf zal moeten lijden als een boosdoener.

Wat is met het oog hierop de plicht van de boodschapper der waarheid? Moet hij besluiten, dat de waarheid niet verkondigd behoort te worden, omdat de enige uitwerking ervan dikwels slecht is; dat de mensen geprikkeld worden om de vereisten ervan te ontduiken, of er zich tegen te verzetten? Neen; hij heeft niet meer reden om het getuigenis van Gods woord achter te houden, omdat het tegenstand verwekt, dan de vroegere hervormers hadden. De belijdenis van hun geloof, door heiligen en martelaren afgelegd, staat ten nutte van de volgende geslachten opgetekend. Die levende voorbeelden van heiligheid en standvastige oprechtheid zijn geboekstaafd om dezulken moed in te boezemen, die tans opgeroepen worden om als getuigen voor God pal te staan. Zij ontvingen genade en waarheid, niet alleen voor zichzelven, maar opdat door hen de kennis van God de aarde verlichten zou. Heeft God Zijn dienstknechten in dlt geslacht licht gegeven ? Dan behoren ze het in de wereld te laten schijnen. In de oude tijd zei de Heer tot iemand, die in Zijn naam sprak: “Het huis Israëls wil naar u niet horen, omdat ze naar Mij niet willen horen.” Desniettegenstaande zei Hij: “Maar gij zult Mijn woorden tot hen spreken, hetzij dat ze horen zullen, of hetzij dat ze het laten zullen.” Tot Gods dienstknecht in deze tijd wordt het bevel gericht: “Verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk hun overtreding, en het huis Jakobs hun zonden.”

Voor zover de gelegenheid zich voor hen openstelt, draagt iedereen, die het licht van de waarheid ontvangen heeft, dezelfde plechtige en vreselike verantwoording, als de profeet van Israël, tot wie het woord des Heren kwam, zeggende: “Gij nu, o mensekind! Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israels; zo zult gij het woord uit Mijn mond horen, en hen van Mijnentwege waarschuwen. Ais Ik tot de goddeloze zeg: O goddeloze, ge zult de dood sterven! en gij spreekt niet, om de goddeloze van zijn weg af te manen; die goddeloze zal in zijn ongerechtigheid sterven, maar zijn bloed zal Ik van uw hand eisen. Maar als gij de goddeloze van zijn weg afmaant, dat hij zich van die bekere, en hij zich van zijn weg niet bekeert: zo zal hij in zijn ongerechtigheid sterven, maar gij hebt uw ziel bevrijd.”

Wat zowel de aanname als de verspreiding van de waarheid zo zeer in de weg staat, is het feit, dat het ongemak en smaadheid met zich brengt. Dit is de enige bewijsgrond tegen de waarheid, die de voorstanders ervan nooit hebben kunnen wederleggen. Maar dat alles houdt de ware volgelingen van Christus niet terug. Zij wachten niet, totdat de waarheid algemeen in de gunst valt. Overtuigd van hun plicht, nemen ze kalm het kruis op zich, met de apostel Paulus achtende, dat “onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlikheid werkt;”2 met iemand van ouds “achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn, dan de schatten in Egypte.” Wat ook hun belijdenis moge zijn, het zijn alleen dezulken, welke in hun hart de wereld dienen, die meer uit beleid handelen dan uit beginsel in zaken betreffende de godsdienst. We behoren het goede te kiezen, omdat het goed is, en de gevolgen ervan aan God over te laten. De wereld is zijn grote hervormingen verschuldigd aan mannen van beginsel, geloof en moed. Door zulke mannen moet het her-vormingswerk ook in deze tijd uitgevoerd worden. Aldus spreekt de Heer: “Hoort naar Mij, gijlieden, die de gerechtigheid kent, gij volk, in welks hart Mijn wet is! vreest niet de smaadheid van de mens, en ontzet u niet over hun smaadredenen. Want de mot zal ze opeten als een kleed, en het schietwormpje zal ze opeten als wol; maar Mijn gerechtigheid zal in eeuwigheid zijn, en Mijn heil van geslacht tot geslachten.”

Hoofdstuk 27 — Opwekkingen in de Laatste Tijd

Waar Gods woord ook maar in getrouwheid gepredikt is, daar heeft het een uitwerking gehad, die van zijn Goddelike oorsprong getuigde. Gods Geest vergezelde de boodschap van Zijn dienstknechten, en zette het Woord kracht bij. Zondaren voelden hun geweten ontwaken. Het "licht, hetwelk verlicht een iegelik mens, komende in de wereld," drong door tot in de geheime schuilhoeken van hun zielen; en hetgeen in de duisternis verborgen was, werd openbaar. Diepe overtuiging overmeesterde hun verstand en harten. Ze werden overtuigd van zonde, van gerechtigheid, en van een toekomend oordeel. Ze beseften Gods rechtvaardigheid, en schrikten terug voor de gedachte van in hun schuld en onreinheid te verschijnen v——r Hem, die de harten doorzoekt. In zielsangst riepen ze uit: "Wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood?" Terwijl het kruis van Golgotha met zijn oneindig offer voor de zonden der mensen geopenbaard werd, zagen ze, dat de verdiensten van Christus alleen toereikend waren om te boeten voor hun overtredingen; dat die alleen de mens met God konden verzoenen. In geloof en ootmoedigheid namen ze het Lam Gods, dat de zonden van de wereld wegneemt, aan. Door het bloed van Jezus hadden ze "vergeving van de zonden, die tevoren geschied zijn."

Deze zielen brachten vruchten voort, de bekering waardig. Ze geloofden, werden gedoopt, en stonden op om in nieuwigheid des levens te wandelen,— nieuwe schepselen in Christus Jezus, niet om zich naar vroegere begeerlikheden te gedragen, maar om, door het geloof in de Zoon van God, Zijn voetstappen te drukken, Zijn karakter te weerspiegelen, en zichzelven te reinigen, gelijk Hij rein is. Hetgeen zij eenmaal haatten, hadden ze nu lief; en wat ze eenmaal liefhadden, haatten ze nu. Wie trots en aanmatigend was, werd zachtmoedig en nederig van hart. Wie ijdel en hoogmoedig was, werd ernstig en bescheiden. De heiligschender werd eerbiedig, de dronkaard werd matig, en de losbandige werd rein. De ijdele modes van de wereld werden afgelegd. Christenen zochten niet "het versiersel, dat uiterlik is, bestaande in het vlechten van het haar, en omhangen van goud, of van klederen aan te trekken; maar de verborgen mens des harten in het onverderfelike versiersel van een zachtmoedige en stille geest, die kostelik is v——r God."

Geestelike opwekkingen veroorzaakten diep onderzoek van het hart en nederigheid. Ze werden gekenmerkt door een plechtig, ernstig beroep op de zondaar, door een hartelik verlangen om gekocht te worden door het bloed van Christus. Mannen en vrouwen baden en worstelden met God om de redding van zielen. De vruchten van zulke opwekkingen werden gezien in zielen, die niet terugbeefden voor zelfverloochening en opoffering, maar die er zich in verheugden, dat ze waardig geacht waren om smaad en beproeving te verduren om Christus' wil. Men zag een hervorming in het leven van hen, die Jezus' naam beleden. De maatschappij trok voordeel uit hun invloed. Zij vergaderden met Christus, en zaaiden in de Geest, om het eeuwige leven te oogsten.

Van hen kon gezegd worden: “Gij zijt bedroefd geweest tot bekering.” “Want de droefheid naar God werkt een onberouwelike bekering tot zaligheid; maar de droefheid van de wereld werkt de dood. Want ziet, ditzelfde, dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheid heeft het in u gewrocht ? ja verantwoording, ja onlust, ja vrees, ja verlangen, ja ijver, ja wraak; in alles hebt ge uzelven bewezen rein te zijn in deze zaak.” Dit is het gevolg van het werk van Gods Geest. Er is geen bewijs van oprecht berouw, tenzij het hervorming bewerkt. Indien hij zijn gelofte vervult, teruggeeft wat hij heeft gestolen, zijn zonden belijdt, en God en zijn medemensen liefheeft, dan kan de zondaar er zich van verzekerd houden, dat hij vrede met God gevonden heeft. Dat waren in vroegere jaren de gevolgen van tijden van godsdienstige opwekkingen. Oordelende naar hun vruchten moest men bekennen, dat ze door God gezegend werden tot redding van zielen en opheffing van de mensheid.

Maar vele van de opwekkingen van de laatste tijd zijn opvallend verschillend geweest van die openbaringen van de Goddelike genade, welke in vroegere tijden op de arbeid van Gods dienstknechten 1 Petr. 3:3, 4. 2 Kor. 7:9-11. volgden. Het is waar, dat er een algemene belangstelling wordt opgewekt, dat velen belijden, bekeerd te zijn, en dat er een groot aantal aan de kerken wordt toegevoegd; maar desniettegenstaande geven de uitkomsten niet het recht om te geloven, dat er een daarmede overeenkomstige toename van waarachtig geestelik leven is. Het licht, dat voor een tijd schijnt, dooft spoedig uit, en laat dichter duisternis achter dan tevoren.

Algemene opwekkingen worden maar al te dikwels teweeggebracht door een beroep op de verbeelding, door het gevoel te prikkelen, door de liefde voor wat nieuws en trefr fends te bevredigen. Bekeerlingen, die op deze wijze toegebracht worden, hebben weinig lust om naar de waarheid van de Bijbel te luisteren, stellen weinig belang in het getuigenis van profeten en apostelen. Een godsdienstige bijeenkomst trekt hen niet aan, tenzij die een enigszins opwindend karakter draagt. Een boodschap, die tot het kalme verstand spreekt, vindt geen weerklank. Er wordt geen acht geslagen op de eenvoudige waarschuwingen van Gods Woord, die direkt betrekking hebben op hun eeuwige belangen.

Voor iedere waarlik bekeerde ziel moet de betrekking tot God en tot de dingen, die de eeuwigheid aangaan, het grote onderwerp van het leven uitmaken. Maar waar is de geest van toewijding aan God in de volkskerken van deze tijd? De bekeerlingen verzaken hun trots en hun liefde tot de wereld niet. Ze zijn niet gewilliger om zichzelven te ver-loochenen, om het kruis op te nemen, en de zachtmoedige en nederige Jezus te volgen, dan voordat ze bekeerd waren. Ongelovigen en twijfelaars vermaken zich over de godsdienst, omdat zo velen, die godsdienstig heten, de grondbeginselen ervan niet kennen. De kracht van de godzaligheid is bijna geheel en al uit vele kerken verdwenen. Buitenpartijen, toneelvoorstellingen ten behoeve van de kerk, kerkbazaars, prachtige huizen, persoonlike opschik hebben de gedachten aan God verdreven. Landen en goederen en wereldse bezigheden vervullen het hart, en wat betrekking heeft op de belangen van de eeuwigheid, wordt ternauwernood in het voorbijgaan opgemerkt.

Er zijn ware volgelingen van Christus in deze kerken, niettegenstaande het algemene verval van geloof en godsvrucht. V——r de laatste bezoeking van Gods oordelen over de aarde, zal er onder het volk des Heren zulk een opwekking van eenvoudige godzaligheid zijn, als er sedert de tijd van de apostelen niet gezien is. De Geest en de kracht Gods zullen over Zijn kinderen uitgestort worden. Alsdan zullen velen zich losmaken van die kerken, waarin de liefde tot deze wereld de plaats heeft ingenomen van de liefde tot God en Zijn Woord. Velen, zowel leraren als leken, zullen met blijdschap de grote waarheden aannemen, welke God in deze tijd heeft laten verkondigen, om een volk toe te bereiden voor de wederkomst des Heren. De vijand van zielen wenst dit werk te verhinderen; en voordat de tijd voor zulk een beweging zal aanbreken, zal hij trachten om die te voorkomen door iets anders in te voeren, dat erop gelijkt. In die kerken, welke hij onder zijn bedriegelike macht kan brengen, zal hij het doen voorkomen, alsof Gods biezondere zegen uitgestort is; er zal iets geopenbaard worden, dat voor grote godsdienstige belangstelling gehouden wordt. Scharen zullen er zich over verheugen, dat God wonderdadig voor hen werkt, terwijl het een werk van een andere geest is. Onder een godsdienstige dekmantel zal Satan trachten, zijn invloed over de Christelike wereld uit te breiden.

Bij vele van de opwekkingen, welke gedurende de laatste vijftig jaren hebben plaats gehad, zijn in grotere of kleinere mate dezelfde invloeden aan het werk geweest, die zich in de meer uitgebreide bewegingen van de toekomst zullen openbaren. Er is een bewegelike opwinding van de gemoederen, een vermenging van het ware met het valse, die zeer geschikt is om te misleiden. Toch behoeft niemand bedrogen te worden. Het is bij het licht van Gods woord niet moeilik om de aard van die bewegingen te onderscheiden. Wanneer de mensen de uitspraken van de Bijbel minachten, en zich afkeren van die eenvoudige waarheden, welke de ziel op de proef stellen, en zelfverloochening en ontzegging van de wereld eisen, dan kunnen we er zeker van zijn, dat Gods zegen niet uitgestort is. En uit de regel, welke Christus zelf gegeven heeft: “Aan hun vruchten zult ge hen kennen,“ blijkt het, dat deze bewegingen niet het werk zijn van Gods Geest.

In de waarheden van Zijn woord heeft God aan de mensen een openbaring van Zichzelf geschonken; en voor allen,die ze aannemen, zijn ze een schild tegen de verlei- dingen van de Satan. Het is de verwaarlozing van die waarheden, welke de deur geopend heeft voor het kwaad, dat nu zo algemeen wordt in de godsdienstige wereld. Voor een groot deel heeft men’ de aard en de belangrijkheid van Gods wet uit het oog verloren. Een verkeerd begrip van het karakter, de bestendigheid en de verplichting van de Goddelike wet heeft tot dwalingen geleid aangaande bekering en heiligmaking, en heeft als gevolg daarvan de standaard van vroomheid in de kerk verlaagd. Hierin ligt het geheim van het gemis van de Geest en de Kracht Gods in de opwekkingen van onze tijd.

Er zijn in de verschillende kerkgenootschappen mannen, uitblinkende door hun vroomheid, door wie dit feit erkend en betreurd wordt. Prof. Edwards A. Park zegt terecht bij het beschrijven van de hedendaagse godsdienstige gevaren: “Eén bron van gevaar is het verzuim

van de kansel om de Goddelike wet als verplichtend voor te stellen. In vroegere tijden was het woord van de kansel een weerklank van de stem van het geweten. . . . Onze beroemdste predikers zetten aan hun prediking een wondervolle majesteit bij door het voorbeeld van de Meester te volgen, en de wet met zijn voorschriften en bedreigingen op de voorgrond te plaatsen. Ze bespraken de twee grote grondregels, dat de wet een afschrift is van de Goddelike volmaaktheid, en dat iemand, die de wet niet liefheeft, het evangelie niet liefheeft; want de wet zowel als het evangelie is een spiegel, die het ware karakter Gods weerkaatst. Dit gevaar leidt tot een ander, namelik het kwaad van de zonde, en de omvang en de verdienste ervan, gering te schatten. Naarmate het gebod rechtvaardig is, naar die mate is het onrecht van er niet aan te gehoorzamen groot.”. . .

“Nauw verbonden aan de gevaren, die reeds genoemd zijn, is het gevaar van de rechtvaardigheid Gods gering te schatten. De strekking van de hedendaagse kansel is, de Goddelike rechtvaardigheid uit de Goddelike barmhartigheid uit te ziften, en barmhartigheid meer tot een gevoelen te verlagen dan tot een grondbeginsel te verhogen. Het nieuwe theologiese prisma scheidt wat God samengevoegd heeft. Is de Goddelike wet goed of kwaad? Hij is goed. Dan is rechtvaardigheid goed; want dat is een neiging om de wet uit te voeren. Door de gewoonte van de Goddelike wet en rechtvaardigheid, de omvang en het kwaad van menselike ongehoorzaamheid niet naar waarde te schatten, vervalt men allicht in de gewoonte van de genade, die verzoening voor de zonde heeft aangebracht, evenmin op prijs te stellen.” Aldus verliest het evangelie zijn waarde en belangrijkheid in het oog van de mensen, en spoedig staan ze klaar om de Bijbel zelf zo goed als op zijde te zetten.

Veel predikanten beweren, dat Christus door Zijn bloed de wet heeft te niet gedaan, en dat de mens nu vrij is van de vereisten ervan. Er zijn sommigen, die hem voorstellen als een pijnlik juk, en die als tegenstelling van de dwang van de wet de vrijheid prediken, welke men genieten kan onder het evangelie. Doch aldus beschouwden de profeten en apostelen de heilige wet niet. David sprak: “Ik zal wandelen in de ruimte, omdat ik Uw bevelen gezocht heb.” De apostel Jakobus, die na de dood van Christus schreef, verwijst naar de tien geboden als zijnde “de koninklike wet,” en “de volmaakte wet, die der vrijheid is.” En de Ziener van Patmos spreekt een halve eeuw na de kruisiging een zegen uit over hen, “die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en ze door de poorten mogen ingaan in de stad.”

De bewering, dat Christus door Zijn dood de wet van Zijn Vader heeft te niet gedaan, is ongegrond. Was het mogelik geweest, de wet te veranderen, of op zijde te stellen, dan had Christus niet behoeven te sterven om de mens te redden van de straf op de zonde. Verre van de wet te niet te doen, bewijst de dood van Christus, dat hij onveranderlik is. Gods Zoon kwam om “de wet groot te maken, en heerlik.” Hij zei: “Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet te ontbinden,” “totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan.” En wat Hemzelf aangaat, sprak Hij: “Ik heb lust, o mijn God! om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden van mijn ingewand.”

Gods wet is onveranderlik volgens de aard ervan. Hij is een openbaring van de wil en het karakter van zijn Maker. Gods is liefde, en Zijn wet is liefde. De twee grote grondbeginselen erin zijn liefde tot God en liefde tot de mens. “De liefde is de vervulling van de wet.” Gods karakter is gerechtigheid en waarheid; dat is de aard van Zijn wet. De psalmist zegt: “Uw wet is de waarheid;” “al Uw geboden zijn rechtvaardigheid.” En de apostel Paulus verklaart: “De wet is heilig, en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed.” Zulk een wet moet even onvergankelik zijn als Die hem gegeven heeft, daar hij een uitdrukking is van het hart en de wil van God. Het is het werk van de bekering en heiligmaking om de mensen met God te verzoenen door hen in overeenstemming met de grondbeginselen van Zijn wet te brengen. In den beginne werd de mens naar Gods beeld geschapen.

Hij bevond zich in volkomen overeenstemming met de natuur en de wet Gods; de grondbeginselen van de gerechtigheid waren in zijn hart geschreven. Doch de zonde vervreemdde hem van Zijn Maker. Hij weerkaatste het Goddelik beeld niet langer. Zijn hart geraakte in strijd met de beginselen van Gods wet. “Het bedenken van het vlees is vijandschap tegen God; want het onderwerpt zich aan de wet Gods niet; want het kan ook niet.” Maar “alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft,” opdat de mens met God verzoend zou kunnen worden. Door de verdiensten van Christus kan hij weder in overeenstemming met Zijn Maker worden gebracht. Zijn hart moet vernieuwd worden door Goddelike genade, hij moet een nieuw leven van Boven ontvangeh. Die verandering is de wedergeboorte, zonder welke hij, gelijk Jezus zegt, “het koninkrijk Gods niet zien kan.” De eerste stap tot verzoening met God is de overtuiging van zonde. “De zonde is de ongerechtigheid.”

“Door de wet is de kennis van de zonde.” Om zijn schuld in te zien, moet de zondaar zijn karakter toetsen aan Gods grote standaard van gerechtigheid. Dat is een spiegel, die de volmaaktheid van een rechtvaardig karakter aantoont, en hem in staat stelt om de gebreken in zijn eigen karakter te onderkennen. De wet openbaart aan de mens zijn zonden, maar geeft geen geneesmiddel aan de hand. Terwijl hij aan de gehoorzame het leven belooft,verklaart hij,dat het deel van de overtreder de dood is. Alleen het evangelie van Christus kan de mens vrijstellen van de veroordeling of de bezoedeling van de zonde. Hij moet berouw hebben voor God, Wiens wet overtreden is, en geloof in Christus, zijn zoenoffer. Aldus verkrijgt hij “vergeving van zijn vorige zonden,” en erlangt deel aan de Goddelike natuur. Hij is een kind van God, de geest van de aanneming tot kinderen ontvangen hebbende, waardoor hij roept: “Abba, Vader!”

Staat het hem nu vrij om Gods wet te overtreden ? Paulus zegt: “Doen we dan de wet teniet door het geloof? dat zij verre; maar we bevestigen de wet.” “Wij, die aan de zonde gestorven zijn, hoe zullen wij er nog in leven?” En Johannes zegt: “Want dit is de liefde Gods, dat we Zijn geboden bewaren; en Zijn geboden zijn niet zwaar.” Door de wedergeboorte komt het hart tot eenswillendheid met God, evenals het tot overeenstemming met Zijn wet gebracht wordt. Wanneer deze grote verandering heeft plaats gegrepen in de zondaar, dan is hij van de

dood tot het leven overgegaan, van zonde tot heiligheid, van overtreding en opstand tot gehoorzaamheid en getrouwheid. Het oude leven van vervreemding van God is geëindigd; het nieuwe leven van verzoening, van geloof en liefde is begonnen. Dan zal “het recht van de wet vervuld worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest.” En de taal van de ziel zal zijn: “Hoe lief heb ik Uw wet! hij is mijn betrachting de ganse dag.”

“De wet des Heren is volmaakt, bekerende de ziel.” Zonder de wet hebben de mensen geen juist begrip van de reinheid en heiligheid van God, of van hun eigen schuld en onreinheid. Ze zijn niet waarlik van zonde overtuigd, en gevoelen geen behoefte aan berouw. Daar ze hun verloren toestand als overtreders van Gods wet niet inzien, beseffen ze hun behoefte niet aan het verzoenend bloed van Christus. De hoop op zaligheid wordt aangenomen zonder dat er een algemene verandering van het hart of een hervorming van het leven plaats heeft. Op deze wijze zijn er oppervlakkige bekeringen in overvloed, en scharen voegen zich bij de kerk, die nimmer met Christus verbonden zijn geworden.

Valse theorieën over heiligmaking, die door verwaarlozing of verwerping van de Goddelike wet ontstaan, nemen almede een voorname plaats in, in de godsdienstige bewegingen van deze tijd. Deze theorieën zijn vals in de leer, en gevaarlik in praktiese gevolgen; en het feit, dat ze zo algemeen in de gunst vallen, maakt het dubbel noodzakelik, dat allen een helder begrip hebben van hetgeen de Schrift aangaande dit punt leert. Ware heiligmaking is een bijbelse leerstelling. De apostel Paulus zegt in zijn brief aan de kerk van de Thessaloni- censen: “Dit is de wil van God, uw heiligmaking.” En hij bidt: “De God des vredes zelf heilige u geheel en al.” De Bijbel leert duidelik, wat heiligmaking is, en hoe die verkregen moet worden. De Heiland bad voor Zijn discipelen: “Heilig ze in Uw waarheid; Uw woord is de waarheid.” En Paulus leert, dat gelovigen “geheiligd door de Heilige Geest” moeten zijn. Wat is het werk van de Heilige Geest? Jezus sprak tot Zijn discipelen: “Maar wanneer die zal gekomen zijn, namelik de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden.”

En de Psalmist zegt: “Uw wet is de waarheid.” Door het Woord en de Geest Gods worden de grote grondbeginselen van de gerechtigheid aan de mensen geopenbaard, die in Zijn wet besloten liggen. En daar de wet Gods “heilig, en rechtvaardig, en goed” is, een afschrift van de Goddelike volmaaktheid, volgt hieruit, dat een karakter, hetwelk gevormd wordt door gehoorzaamheid aan die wet, ook heilig zijn moet. Christus is een volmaakt voorbeeld van zulk een karakter. Hij zegt: “Ik heb de geboden van Mijn Vader bewaard.” “Ik doe altijd, wat Hem welbehagelik is.” De volgelingen van Christus moeten Hem gelijk worden,— om door de genade Gods karakters te vormen, die in overeenstemming zijn met de grondbeginselen van Zijn heilige wet. Dit is heiligmaking volgens de Bijbel.

Dit werk kan slechts door het geloof in Christus, door de kracht van de inwonende Geest Gods geschieden. Paulus vermaant de gelovigen: “Werkt uw eigen zaligheid met vreze en beven. Want het is God, die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.”

De Christen zal de drang van de zonde voelen, maar zal er voortdurend tegen strijden. Het is hier, waar de hulp van Christus nodig is. Menselike zwakheid wordt met Goddelike kracht verbonden, en het geloof roept uit: “Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Heer Jezus Christus.” De Schrift toont duidelik aan, dat het werk van de heiligmaking voortstrevend is. Wanneer de zondaar uit kracht van zijn bekering vrede met God vindt door het bloed van de verzoening, dan is het Christelike leven pas begonnen. Hij moet nu “tot de volmaaktheid voortvaren;” om op te wassen “tot de mate van de grootte van de volheid van Christus.” De apostel Paulus zegt: “Maar één ding doe ik, vergetende hetgeen achter is, en strekkende mij tot hetgeen v——r is, jaag ik naar het wit, tot de prijs van de roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.” En Petrus stelt ons de trappen voor, langs welke de heiligmaking van de Bijbel verkregen kan worden: “En gij, tot hetzelve ook alle naarstigheid toebrengende, voegt bij uw geloof deugd; en bij de deugd kennis; en bij de kennis matigheid; en bij de matigheid lijdzaamheid; en bij de lijdzaamheid godzaligheid; en bij de godzaligheid broederlike liefde, en bij de broederlike liefde liefde jegens allen . . . want dat doende zult ge nimmermeer struikelen.”

Wie de heiligmaking van de Bijbel bij ondervinding hebben, zullen een geest van ootmoedigheid openbaren. Gelijk Mozes hebben ze iets aanschouwd van de ontzettende majesteit der heiligheid, en zien hun eigen onwaardigheid in tegenstelling van de reinheid en de verheven volmaaktheid van de Oneindige. De profeet Daniël was een voorbeeld van ware heiliging. Zijn lange leven was een eervol dienen van Zijn Meester. Hij was “een zeer gewenste man”1 in de hemel. Toch vereenzelvigde deze geëerde profeet zich met de wezenlik zondigen in Israël, in plaats van er zich op te laten voorstaan, dat hij rein en heilig was, toen hij ten behoeve van zijn volk v——r God pleitte: “Wij werpen onze smekingen voor Uw aangezicht niet neder op onze gerechtigheden, maar op Uw barmhartigheden, die groot zijn.” “We hebben gezondigd, we zijn Fil. 2:12, 13. 1 Kor. 15:57 ; Fil. 3:13, 14.; 2 Petrus 1:5-10. Dan. 10:11. goddeloos geweest.” Hij zegt: “Als ik nog sprak, en bad, en beleed mijn zonde, en de zonde van mijn volk.” En toen Gods Zoon later verscheen om hem te onderrichten, zegt Daniël: “Mijn sierlikheid werd aan mij veranderd in een verderving, zodat ik geen kracht behield.”

Toen Job de stem des Heren hoorde in de wervelwind, riep hij uit: “Daarom verfoei ik mij, en heb berouw in stof en as.” Het was toen Jesaja de heerlikheid des Heren zag, en de serafs hoorde roepen: “Heilig, heilig, heilig is de Heer der heirscharen,” dat hij uitriep: “Wee mij, want ik verga.” Paulus spreekt van zichzelf, nadat hij opgetrokken geweest was in de derde hemel, en onuitsprekelike woorden gehoord had, die het een mens niet geoorloofd is te spreken, als “de allerminste van al de heiligen.” Het was de geliefde Johannes, die aan Jezus’ boezem rustte, en Zijn heerlikheid aanschouwde, die voor dood nederviel aan de voeten van de engel.

Er kan geen zelfverheffing, geen pochend aanspraak maken op zondeloosheid zijn aan de zijde van hen, die in de schaduw van het kruis van Golgotha wandelen. Ze gevoelen, dat hun

zonde de oorzaak is geweest van de doodsangst, die het hart van de Zoon van God heeft gebroken; en die gedachte zal hen tot zelfvernedering leiden. Zij, die het dichtst bij Jezus leven, beseffen het levendigst de zwakheid en zondigheid van het mensdom, en hun enige hoop ligt in de verdienste van een gekruiste en verrezen Heiland. De heiliging, welke tans in de godsdienstige wereld op de voorgrond treedt, voert een geest van zelfverheffing met zich, en een geringschatting van Gods wet, die hem kenmerken als vreemd aan de godsdienst van de Bijbel. De voorstanders hiervan leren, dat de heiligmaking het werk van een ogenblik is, waardoor zij, door het geloof alleen, tot volkomen heiligheid geraken. “Geloof slechts,” zeggen ze, “en de zegen is uw.” Er wordt verondersteld, dat er geen verdere pogingen van de kant van degene, die hem ontvangt, vereist worden. Tegelijkertijd ontkennen ze het gezag van Gods wet en voeren aan, dat ze van de verplichting ontheven zijn van de geboden te moeten onderhouden.

Maar is het iemand mogelik, heilig te zijn in overeenstemming met de wil en het karakter Gods, zonder eenswillend met Hem te zijn aangaande die beginselen, welke een uitdrukking zijn van Zijn natuur en wil, en aantonen, wat Hem welbehagelik is? Het verlangen naar een gemakkelike godsdienst, die geen strijd, geen zelfverloochening, geen scheiding van de dwaas-heden van de wereld noodzakelik maakt, heeft de leer van het geloof, en het geloof alleen, populair gemaakt; maar wat zegt Gods woord? De apostel Jakobus spreekt: “Wat nut-tigheid is het, mijn broeders! indien iemand zegt, dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? kan dat geloof hem zalig maken? . . . Maar wilt gij weten, o ijdel mens! dat het geloof zonder de werken dood is? Abraham, onze vader, is hij niet uit de werken gerechtvaardigd, als hij Izak, zijn zoon, geofferd heeft op het altaar? Ziet ge wel, dat het geloof mede gewrocht heeft met zijn werken, en het geloof volmaakt is geweest uit de werken ? . . . Ziet ge dan nu, dat een mens uit de werken gerechtvaardigd wordt, en niet alleen uit het geloof?”

De uitspraken van Gods woord weerspreken deze misleidende leerstelling van geloof zonder werken. Wat aanspraak maakt op de gunst des Hemels, zonder te voldoen aan de voorwaarden, waarop genade bewezen wordt, dat is geen geloof; het is aanmatiging; want het ware geloof heeft zijn fondament in de beloften en voorzieningen van de Schrift. Laat niemand zich bedriegen door te geloven, dat hij heilig worden kan, terwijl hij eigenwillig een van de dingen overtreedt, die God van hem eist. Het doen van een bekende zonde legt de getuigende stem van de Geest het zwijgen op, en scheidt de ziel van God. “De zonde is de ongerechtigheid (is wetsovertreding).” En “een iegelik, die zondigt (die de wet overtreedt), die heeft Hem niet gezien, en heeft Hem niet gekend.” Ofschoon Johannes in zijn brieven zoveel over de liefde zegt, aarzelt hij toch niet om het ware karakter te openbaren van die klasse van mensen, welke beweert geheiligd te zijn, terwijl ze in overtreding van Gods wet leven.

“Die daar zegt: Ik ken Hem, en Zijn geboden niet bewaart, die is een leugenaar, en in die is de waarheid niet; maar zo wie Zijn woord bewaart, in die is waarlik de liefde Gods volmaakt

geworden.” Hier is de toetssteen van iedere belijdenis. We kunnen niemand heiligheid toezeggen zonder hem in aanraking te brengen met de enige standaard van heiligheid, welke God in hemel en op aarde heeft. Indien de mensen het gewicht van de zedewet niet gevoelen, indien ze iets van Gods voorschriften afdoen en die licht opnemen, indien ze één van deze minste geboden zullen breken, en de mensen alzo zullen leren, zo zullen ze in het oog des Hemels niet geacht worden, en we kunnen er ons van overtuigd houden, dat hun beweringen zonder grond zijn. En te zeggen, dat men zonder zonde is, is op zichzelf al een bewijs, dat hij, die zulks beweert, verre van heilig is. Het is omdat hij geen waar begrip heeft van de oneindige reinheid en heiligheid Gods, of van wat zij, die in overeenstemming met Zijn karakter wensen te komen, moeten worden ; omdat hij geen waar begrip heeft van de reinheid en de verheven liefelikheid van Jezus, en van de boosheid en het kwaad van de zonde, dat de mens zichzelf als heilig kan beschouwen. Hoe groter de afstand tussen hem en Christus is, en hoe gebrekkiger zijn opvatting van het Goddelik karakter en de vereisten daarvan zijn, des te rechtvaardiger schijnt hij in zijn eigen ogen.

De heiligmaking, die in de Schrift aan het licht wordt gebracht, omvat het gehele wezen,—geest, ziel, en lichaam. Paulus bad voor de Thessalonicensen, dat hun “gehele geest, en ziel, en lichaam onberispelik bewaard mocht worden in de toekomst (tot de wederkomst) van onze Heer Jezus Christus.” Dan weder schrijft hij aan de gelovigen: “Ik bid u dan, broeders! door de ontfermingen Gods, dat ge uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelike offerande.” Ten tijde van het oude Israël werd iedere gave, die Gode ten offer gebracht werd, zorgvuldig onderzocht. Indien er één gebrek werd ontdekt aan het dier, dat aangeboden werd, zo werd het geweigerd; want God had bevolen, dat de gave “volkomen” moest zijn. Zo ook wordt er van de Christenen verlangd, dat ze hun lichamen zullen stellen “tot een levende, heilige en Gode welbehagelike offerande.” Ten einde dit te kunnen doen, moeten al hun vermogens zo goed mo gelik in orde gehouden worden. Iedere gewoonte, die de lichaamsof geesteskracht verzwakt, maakt de mens ongeschikt voor de dienst van Zijn Schepper 1 Joh. 2:4, 5. 1 Thess. 5:23. Rom. 12:1.. En zal God genoegen nemen met iets minder dan het beste, dat we Hem kunnen aanbieden? Christus zegt: “Gij zult liefhebben de Heer, uw God, met geheel uw hart.” Diegenen, welke God met hun gehele hart liefhebben, zullen er naar verlangen, Hem met hun leven op de best mogelike wijze te dienen, en voortdurend trachten om alle krachten van hun bestaan in overeenstemming te brengen met de voorschriften, die hun geschiktheid om Zijn wil te doen zullen verhogen. Ze zullen de gave, die ze hun hemelse Vader aanbieden, niet verzwakken of verontreinigen door toe te geven aan lust of hartstocht.

Petrus zegt: “Onthoudt u van de vleselike begeerlik- heden, welke krijg voeren tegen de ziel.” Iedere zondige bevrediging leidt ertoe om de vermogens te verdoven, en het zedelik en geestelik gevoel te doden, zodat het woord of de Geest van God slechts weinig indruk kan maken op het hart. Paulus schrijft aan de Korinthiërs: “Laat ons onszelven reinigen van alle besmetting van het vlees en van de geest, voleindigende de heiligmaking in de vrese Gods.”

En on- der de vruchten van de Geest,—“liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid,“— rekent hij “matigheid.” Hoevelen van hen, die voorgeven Christenen te zijn, verzwakken, niettegenstaande deze verklaringen van de Heilige Geest, hun vermogens door winstbejag of mode-aanbidding; hoe velen verlagen hun naar Gods beeld geschapen lichaam door gulzigheid, sterke drank, of verboden genoegens! En de kerk, in plaats van het kwade te bestraffen, bevordert het maar al te dikwels door eetlust, verlangen naar winst, of de lust tot genot aan te moedigen, ten einde zijn schatkist te vullen, waar de liefde tot Christus te flauw is om in het nodige te voorzien. Indien Jezus de kerken van deze tijd zou binnenkomen, en het feestvieren en de onheilige handel aanschouwen, die daar in de naam van de godsdienst plaats vinden, zou Hij de heiligschenders niet evenzo uitdrijven, gelijk Hij de geldwisselaars uit de tempel dreef? 1 Petr. 2:11; 2 Kor. 7:1. Gal. 5:22, 23.

De apostel Jakobus verklaart, dat de wijsheid, die van boven is, “ten eerste zuiver” is. Indien hij diegenen ont-moet had, welke de dierbare naam van Jezus nemen op lippen, door tabak verontreinigd, wier adem en lichaam besmet zijn met de walgelike reuk ervan, die de lucht van de hemel verontreinigen, en allen in hun nabijheid noodzaken om het gift in te ademen,— indien de apostel te doen had gehad met een gebruik, dat zozeer in tegenstelling is met de reinheid van het evangelie, zou hij het niet als iets “aards, natuurliks, duivels” bestraft hebben? Slaven van de tabak, aanspraak makende op de zegen van volkomen heiligmaking, spreken van hun hoop op de hemel; maar Gods woord zegt duidelik: “Daarin zal niet inkomen iets,dat ontreinigt.” “Of weet gij niet,dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest,die in u is,die gij van God hebt,en dat ge uws zelfs niet zijt (uzelven niet toebehoort) ?

Want ge zijt duur gekocht; zo verheerlikt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.” Hij, wiens lichaam de tempel is van de Heilige Geest, kan niet verslaafd zijn aan een ver- derfelike gewoonte. Zijn vermogens behoren Christus toe, die hem gekocht heeft met de prijs van bloed. Zijn bezitting is des Heren. Hoe zou hij zonder schuld kunnen zijn, terwijl hij dit aan hem toevertrouwde kapitaal verkwist? Belijdende Christenen geven jaarliks een ontzaglike som uit voor nutteloze en schadelike overdaad, terwijl er zielen verloren gaan, omdat ze het woord des levens niet kennen. God wordt beroofd van de tienden en het hefoffer, terwijl zij op het altaar van de verdervende wellust meer verteren, dan ze geven om de armen te helpen, of het evangelie te ondersteunen. Indien allen, die voorgeven, volgelingen van Christus te zijn, waarlik geheiligd waren, zouden hun middelen, in plaats van voor nutteloze en zelfs schadelike overdaad gebruikt te worden, in de schatkist des Heren worden gestort, en zouden de Christenen een voorbeeld van matigheid, zelfverloochening en zelfopoffering stellen. Dan zouden ze het licht van de wereld zijn.

De wereld heeft zich overgegeven aan zelfbevrediging. “De begeerlikheid van het vlees, en de begeerlikheid van de ogen, en de grootsheid van het leven,” beheersen de menigten der mensekinderen. Maar de volgelingen van Christus hebben een heiliger roeping. Openb. 21:27.

1 Kor. 6:19, 20. “Gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heer, en raakt niet aan hetgeen onrein is.” In het licht van Gods woord zijn we gerechtigd te zeggen, dat die heiligmaking niet echt kan zijn, welke geen volkomen afstand laat doen van het zondige najagen van werelds genot en bevrediging. Tot hen, die voldoen aan de voorwaarden: “Gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, ... en raakt niet aan hetgeen onrein is,” komt Gods belofte: “Ik zal ulieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heer, de Almachtige.”

Het is het voorrecht en de plicht van iedere Christen om een rijke en volle ondervinding te hebben in de dingen Gods. “Ik ben het licht van de wereld,” zegt Jezus. “Die Mij volgt, zal in de duister nis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben.” “Het pad van de rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en schijnende tot de volle dag toe.” Iedere stap van geloof en gehoorzaamheid brengt de ziel in nauwere gemeenschap met het Licht van de wereld, waarin “gans geen duisternis is.” De heldere stralen van de Zon der gerechtigheid schijnen af op de dienstknechten Gods, en ze moeten zijn licht weerkaatsen. Evenals de sterren ons zeggen, dat er een groot licht in de hemel is, door welks heerlikheid ze schijnen, evenzo moeten Christenen tonen, dat er een God op de troon van het heelal zit, Wiens karakter lof en navolging waardig is. De genadegaven van Zijn Geest, de reinheid en heiligheid van Zijn karakter, zullen in Zijn getuigen geopenbaard worden.

Paulus toont in zijn brief aan de Kolossensen de rijke zegeningen aan, die aan de kinderen Gods worden geschonken. Hij zegt: Wij “houden niet op voor u te bidden en te begeren, dat ge moogt vervuld worden met de kennis van Zijn wil, in alle wijsheid en geestelik verstand; opdat ge moogt wandelen waardiglik de Heer, tot alle behagelikheid, in alle goede werken vrucht dragende, en wassende in de kennis van God; met alle kracht bekrachtigd zijnde, naar de sterkte van Zijn heerlikheid,tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid, met blijdschap.” Dan weder schrijft hij over zijn verlangen, dat de broederen te Efeze het verhevene van het voorrecht van een Christen zullen verstaan. Hij legt in veelomvattende bewoordingen de wonderlike macht en kennis voor hen open, die ze zouden kunnen bezitten als zonen en dochteren van de Allerhoogste. Het was hun mogelik om “versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens,” om “in de liefde geworteld en gegrond” te worden, om “met al de heiligen te begrijpen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij, en te bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat.” Maar de bede van de apostel reikt tot het allerhoogste voorrecht, wanneer hij bidt: Opdat “ge vervuld wordt tot al de volheid Gods.”

Hier openbaart zich de hoogte, waartoe we kunnen geraken door geloof in de beloften van onze hemelse Vader, wanneer we doen, hetgeen Hij van ons verlangt. Door de verdiensten van Christus hebben we toegang tot de troon van de Oneindige Macht. “Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?” De Vader gaf Zijn Geest aan Zijn Zoon zonder mate, en wij mogen insgelijks deel hebben aan de volheid ervan. Jezus zegt: “Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de

Heilige Geest geven aan degenen, die Hem bidden?" "Zo ge iets begeren zult in Mijn naam, Ik zal het doen." "Bidt, en ge zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij."

Terwijl het leven van de Christen gekenmerkt zal zijn door ootmoedigheid, behoort het geen droefheid en zelfverachting te openbaren. Het is het voorrecht van elkeen, z— te leven, dat hij Gods goedkeuring kan wegdragen en door Hem gezegend worden. Het is de wil niet van onze hemelse Vader, dat wij ooit onder veroordeling of in duisternis zouden verkeren. Het is geen bewijs van ware nederigheid, dat we het hoofd laten hangen en het hart vol hebben van gedachten over onszelven. We mogen tot Jezus gaan en gereinigd worden, en ons zonder schaamte en verwijt tegenover de wet stellen. "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." Door Jezus worden de gevallen zonen van Adam "zonen Gods." "Want èn hij, die heiligt, èn zij, die beheiligd worden, zijn allen uit één, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen." Het leven van een Christen behoort een leven van geloof, en overwinning, en vreugde in God te zijn. "Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelik ons geloof." In waarheid sprak Gods dienstknecht Nehemia: "De blijdschap des Heren, die is uw sterkte." En Paulus zegt: "Verblijdt u in de Heer te allen tijd; wederom zeg ik u, verblijdt u." "Verblijdt u.te allen tijd. Bidt zonder ophouden. Dankt God in alles; want dit is de wil van God in Christus Jezus over u."

Zodanige zijn de vruchten van de bekering en heiligmaking van de Bijbel; en het is, omdat de grote beginselen van gerechtigheid, door Gods wet aan het licht gebracht, door de Christelike wereld met zoveel onverschilligheid beschouwd worden, dat men deze vruchten zo zelden ziet. Dit is de reden,waarom er zich zo weinig toont van dat diepe en blijvende werk van de Geest Gods, waardoor opwekkingen in vroegere jaren zich kenmerkten. Het is door te aanschouwen, dat we veranderd worden. En terwijl de heilige voorschriften, waarin God de volmaaktheid en heiligheid van Zijn karakter voor de mensen heeft blootgelegd, worden verwaarloosd, en het verstand van de mensen wordt aangetrokken door de leer en de theorieën van mensen, is het dan wel te verwonderen, dat het gevolg daarvan een afnemen van de levende vroomheid in de kerk geweest is? De Heer zegt: "Mij, de sprinkader van het levende water, hebben ze verlaten, om zichzelven bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden."

"Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in de raad van de goddelozen . . . maar zijn lust is in des Heren wet, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht. Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet, zal wel gelukken." Het is alleen dan, wanneer Gods wet hersteld wordt tot de plaats, die hem toekomt, dat er een herlevendiging zijn kan van het eenvoudige geloof en de godzaligheid onder het volk, dat Hem belijdt. "Zo zegt de Heer: Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin, zo zult ge rust vinden voor uw ziel."

Hoofdstuk 28 — Het Onderzoekend Oordeel

“Dit zag ik, totdat er tronen gezet werden, en de Oude van dagen Zich zette, Wiens kleed wit was als de sneeuw, en het haar van Zijn hoofd als zuivere wol; Zijn troon was als vuurvonken, de raderen ervan een brandend vuur; een vurige rivier vloeide, en ging v——r Hem uit; duizendmaal duizenden dienden Hem; het gericht zette zich, en de boeken werden geopend.”

Aldus werd voor het oog van de profeet geopenbaard die grote en plechtige dag, waarop de karakters en het leven van de mensen voor de Hechter van de gehele aarde zouden opengelegd worden, en iedereen zou ontvangen “naar zijn werken.” De Oude van dagen is God de Vader. De psalmist zegt: “Eer de bergen geboren waren, en Gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God.” Hij, de bron van alle leven, en oorsprong van alle wet, Hij is het, Die bij het oordeel voorzitten zal. En heilige engelen, “tienduizend maal tienduizenden, en duizendmaal duizenden” wonen als dienaren en getuigen deze grote gerechtszitting bij.

“En ziet, er kwam Eén met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon, en Hij kwam tot de Oude van dagen, en ze deden Hem voor Dezelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij, en eer en het koninkrijk; dat Hem alle volken, natieën en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn koninkrijk zal niet verdorven worden.” De komst van Christus, die hier beschreven wordt, is niet Zijn wederkomst naar de aarde. Hij komt tot de Oude van dagen in de hemel om te ontvangen heerschappij, en eer, en een koninkrijk, hetwelk Hem bij het einde van Zijn werk als Middelaar gegeven zal worden. Het is dit komen, en niet Zijn wederkomst naar de aarde, dat in de profetieën voorzegd is als plaats grijpende aan het eind van de 2300 dagen, in 1844.

Vergezeld van heilige engelen treedt onze grote Hogepriester het heilige der heiligen binnen, en verschijnt daar in de tegenwoordigheid van God, om het laatste te doen, dat Hem nog te doen staat in Zijn bediening ten behoeve van de mens, — om het werk van het onderzoekend oordeel op Zich te nemen, en verzoening te doen voor allen, van wie bewezen wordt, dat ze recht hebben op de voorrechten ervan. In de typiese eredienst namen slechts diegenen aan de plechtigheden van de grote verzoendag deel, die met belijdenis van zonden en boetedoening voor God waren getreden, en wier zonden door het bloed van het zoenoffer op het heiligdom waren overgedragen. Zo ook zullen in de grote dag van de laatste verzoening en het onderzoekend oordeel alleen de gevallen overwogen worden van hen, die tot het volk Gods behoren. Het oordeel over de goddelozen is een afzonderlike en daarvan verschillende zaak, en vindt later plaats. “Het oordeel moet beginnen van het huis Gods; en indien het eerst van ons begint, welk zal het einde zijn van degenen, die het evangelie van God ongehoorzaam zijn?”

De registers in de hemel, waarin de namen en daden van de mensen staan opgetekend, moeten uitmaken, wat er in het oordeel besloten zal worden. De profeet Daniël zegt: “Het gericht zette zich, en de boeken werden geopend.” De ziener van Patmos voegt er bij het beschrijven van dezelfde gebeurtenis aan toe: “En een ander boek werd geopend, dat des levens is, en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.” Het boek des levens bevat de namen van al degenen, die zich ooit aan de dienst van God verbonden hebben. Jezus sprak tot Zijn discipelen: “Verblijdt u, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen.” Paulus spreekt van zijn getrouwe medearbeiders, “welker namen zijn in het boek des levens.” Daniël, “een tijd der benauwdheid, als er niet geweest is,” overziende, zegt, dat Gods volk verlost zal worden, “al wie gevonden wordt geschreven te zijn in het boek.” En de schrijver van de Openbaring zegt, dat alleen diegenen in de stad Gods zullen inkomen, wier namen “geschreven zijn in het boek des levens van het Lam.”

“Een gedenkboek” wordt v——r God gehouden, waarin de goede daden opgetekend worden van-degenen, “die de Heer vrezen, en degenen, die aan Zijn naam gedenken.” Hun woorden van geloof, hun daden van liefde worden in de hemel op het register ingeschreven. Nehemia doelt hierop, wanneer hij zegt: “Gedenk mijner, mijn God, ... en delg mijn weldadigheden niet uit, die ik aan het huis Gods gedaan heb. “ In Gods gedenkboek staat iedere rechtvaardige daad vereeuwigd. Daar is de getrouwe oorkonde van iedere verleiding, waaraan weerstand geboden, ieder kwaad dat overwonnen, ieder woord van teder medelijden dat uitgesproken is. En alles wat opoffering heeft gekost, alle lijden en smart ter wille van Christus ondergaan, staat daar opgetekend. De psalmist zegt: “Gij hebt mijn omzwervingen geteld. Leg mijn tranen in Uw fles; zijn ze niet in Uw register?”

Ook van de zonden van de mensen wordt een register gehouden. “Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad.” “Van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zullen ze rekenschap geven in de dag van het oor-deel.” De Heiland heeft gezegd: “Want uit uw woorden zult ge gerechtvaardigd worden, en uit uw woorden zult ge geoordeeld worden.” De geheime bedoelingen en drijf- veren staan geboekt op dat register, dat onfeilbaar is; want God “zal in het licht brengen hetgeen in de duisternis verborgen is, en zal de raadslagen van het hart openbaren.” “Ziet, het is voor Mijn aangezicht geschreven, . . . uw ongerechtigheden en de ongerechtigheden van uw vaderen tegelijk, zegt de Heer. “

Het werk van iedere mens wordt door God nagegaan, en als een daad van trouw of ontrouw aangetekend. Tegenover iedere naam wordt met schrikkelike juistheid ieder verkeerd woord, iedere zelfzuchtige daad, iedere onvervulde plicht, iedere geheime zonde, en ieder listig bedrog geboekt. Van uit de hemel gezonden waarschuwingen of berispingen, waarop geen acht is geslagen, verloren ogenblikken, ongebruikte gelegenheden, de invloed, die ten goede of ten kwade uitgeoefend is, met de zich ver uitstrekkende gevolgen ervan, worden alle opgeschreven door de engel, die het register houdt.

Gods wet is de standaard, waaraan de karakters en het leven van de mensen in het oordeel getoetst zullen worden. De Prediker zegt: “Vreest God, en houdt Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen. Want God zal ieder werk in het gericht brengen.” De apostel Jakobus vermaant zijn broederen: “Spreekt alzo, en doet alzo, als die door de wet der vrijheid zult geoordeeld worden.” Diegenen, welke in het oordeel “waardig geacht” zullen worden, zullen deel hebben in de opstanding van de rechtvaardigen. Jezus heeft gezegd: “Die waardig zullen geacht zijn, die eeuw te verwerven, en de opstanding uit de doden, . . . zijn aan de engelen gelijk; en ze zijn kinderen Gods, dewijl ze kinderen der opstanding zijn.” En wederom zegt Hij: “Die het goede gedaan hebben”, zullen uitgaan “tot de opstanding des levens.” De rechtvaardige doden zullen niet opstaan tot na het oordeel, waarin ze waardig geacht zullen worden om “de opstanding des levens” te verwerven. Vandaar dat ze niet persoonlik tegenwoordig zullen zijn bij de gerechtszitting, waar hetgeen van hen opgetekend staat, onderzocht, en over hun geval beslist zal worden.

Jezus zal verschijnen als hun voorspraak, om ten behoeve van hen voor God te pleiten. “Indien iemand gezondigd heeft, we hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige.” “Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware; maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons.” “Waarom Hij ook volkomenlik kan zaligmaken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden.” Wanneer de registers in het oordeel geopend worden, wordt het leven van allen, die in Jezus geloofd hebben, door God onderzocht. Beginnende met hen, die het eerste op aarde geleefd hebben, draagt onze Voorspraak de gevallen voor van ieder volgend geslacht, en eindigt met de levenden. Iedere naam wordt genoemd, ieder geval nauwkeurig nagegaan. De ene naam wordt aangenomen, de andere verworpen. Zijn er, van wie nog zonden op het register staan, waarover ze geen berouw hebben betoond en die niet vergeven zijn, dan zullen hun namen uit het boek des levens weggedaan worden, en hun goede daden, die opgetekend staan, uit het boek van Gods gedachtenis worden uitgewist. De Heer verklaarde aan Mozes: “Die zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.” En de profeet Ezechiël zegt: “Maar als de rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid, en onrecht doet, ... al zijn gerechtigheden, die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden.”

Tegenover de namen van allen, die waarlik berouw hebben gehad over hun zonden, en die in het geloof aanspraak maken op het bloed van Christus als hun zoenoffer, is vergiffenis aangetekend in de boeken des hemels; daar ze deel erlangd hebben aan de gerechtigheid van Christus, en hun karakters in overeenstemming gevonden zijn met de wet Gods, worden hun zonden uitgedelgd, en zijzelven het eeu- wige leven waardig geacht. De Heer verklaart bij monde van de profeet Jesaja: “Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg, om mijnentwil, en Ik gedenk aan uw zonden niet.” Jezus sprak: “Die overwint, die zal bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijn naam belijden v——r Mijn Vader en v——r Zijn engelen.” “Een iegelik dan, die Mij belijden zal

v——r de mensen, die zal Ik ook belijden v——r Mijn Vader, die in de hemelen is. Maar zo wie Mij verloochend zal hebben v——r de mensen, die zal Ik ook verloochenen v——r Mijn Vader, die in de hemelen is.”

De allergrootste belangstelling, die door de mensen in de uitspraken van aardse rechtbanken betoond wordt, geeft slechts een flauwe voorstelling van de belangstelling, welke in de hemelhoven aan de dag wordt gelegd, wanneer de namen, die in het boek des levens staan opgetekend, opgebracht worden om door de Rechter van de ganse aarde te worden onderzocht. De Goddelike Middelaar pleit, dat de overtredingen van allen, die overwonnen hebben door het geloof in Zijn bloed, zullen worden vergeven, en zij hersteld worden in hun Paradijswoning, en als medeërfgenamen met Hemzelf gekroond tot de “vorige heerschappij.” Satan had in zijn pogen om ons geslacht te bedriegen en te verleiden het Goddelike plan met de schepping van de mens denken te verijdelen; maar Christus vraagt nu, dat dit plan ten uitvoer zal worden gebracht, alsof de mens nooit gevallen was. Hij vraagt voor Zijn volk niet alleen om vergiffenis en vrijspraak, algeheel en vol, maar een aandeel aan Zijn heerlikheid, en een plaats op Zijn troon.

Terwijl Jezus voor de voorwerpen van Zijn genade pleit, beschuldigt Satan hen voor God als overtreders. De grote verleider heeft getracht hen tot twijfel te brengen, hen hun vertrouwen in God te doen verliezen, hen van Zijn liefde te scheiden, en Zijn wet te laten overtreden. Nu wijst hij op hetgeen aangaande hun leven opgetekend staat, op de gebreken in hun karakter, de ongelijkheid aan Christus, die hun Verlosser heeft onteerd, op al de zonden, die ze tengevolge van zijn verleiding bedreven hebben, en maakt om die reden aanspraak op hen als zijn onderdanen.

Jezus verontschuldigt hun zonden niet, maar toont hun berouw en geloof, en, hun vergiffenis eisende, heft Hij Zijn gewonde handen v——r de Vader en de heilige engelen op, zeggende: “Ik ken hen bij name. Ik heb hen op de palmen van Mijn handen gegraveerd. ‘De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten.’ “ En tot de beschuldiger van Zijn volk spreekt Hij: “De Heer schelde u, gij Satan! ja, de Heer schelde u, Die Jeruzalem verkiest: is deze niet een vuurbrand uit het vuur gerukt?” Christus zal zijn getrouwen met Zijn eigen gerechtigheid bekleden, om hen heerlik aan Zijn Vader te kunnen voorstellen als “een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks. “ Hun namen zijn opgetekend in het boek des levens, en er staat van hen geschreven: “Ze zullen met Mij wandelen in witte klederen, overmits ze het waardig zijn.”

Aldus zal de volkomen vervulling van de belofte in het Nieuwe Verbond verwezenlikt worden: “Ik zal hun onge-rechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken.” “In die dagen en te dier tijd, spreekt de Heer, zal Israels ongerechtigheid gezocht worden, maar zal er niet zijn; en de zonden van Juda, maar ze zullen niet gevonden worden.” “Te dien dage zal des Heren Spruit zijn tot sieraad en tot heerlikheid, en de vrucht van de aarde tot voortreffelikheid en tot versiering van degenen, die het ontkomen zullen in Israël. En het zal

geschieden, dat de overgeblevene in Zion, en de overgelatene in Jeruzalem zal heilig geheten worden, een iegelik, die geschreven is ten leven te Jeruzalem.”

Het werk van het onderzoekend oordeel en van het uitdelgen van de zonden moet geëindigd zijn v——r de wederkomst van de Heer. Daar de doden geoordeeld moeten worden uit hetgeen in de boeken geschreven staat, is het on- mogelik, dat de zonden van de mensen uitgewist zouden worden voordat het oordeel, waarin hun geval zal worden onderzocht, zal gehouden zijn. Maar de apostel Petrus verklaart beslist, dat de zonden van de gelovigen zullen uitgewist worden, “wanneer de tijden van de verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heren, en Hij gezonden zal hebben Jezus Christus.” Wanneer het onderzoekend oordeel sluit, zal Christus komen, en Zijn loon zal met Hem zijn om een iegelik te geven naar zijn werken.

In de typiese eredienst trad de hogepriester,na verzoening gedaan te hebben, naar buiten, en zegende de vergadering. Zo zal Christus bij het einde van Zijn werk als middelaar verschijnen “zonder zonde tot zaligheid,“2 om Zijn volk, dat op Hem wacht, te zegenen met het eeuwige leven. Gelijk de priester bij het wegdoen van de zonden uit het heiligdom ze op het hoofd van de zondebok beleed, evenzo zal Christus al deze zonden leggen op Satan, de bewerker en aanporder tot de zonde. De zondebok werd, met de zonden van Israël beladen, weggezonden naar “een afgezonderd land;” evenzo zal Satan, de schuld dragende van al de zonden, welke hij Gods volk heeft laten begaan, duizend jaren lang gebonden worden op de aarde, welke dan woest en zonder bewoners zal zijn, en zal eindelik de volle straf van de zonde ondergaan in het vuur, dat al de god- delozen verteren zal. Aldus zal het grote plan van de ver-lossing ten slotte zijn vervulling bereiken door uitwissing van de zonde, en verlossing van allen, die gewillig geweest zijn om het kwade vaarwel te zeggen. Op de tijd, die voor het oordeel was vastgesteld — het einde van de 2300 dagen, in 1844 — is het werk van het onderzoek en het uitdelgen van de zonde begonnen. Al degenen, die ooit de naam van Christus op zich genomen hebben, moeten dat diepgaand onderzoek doorgaan. De levenden zowel als de doden zullen geoordeeld worden “uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.”

Zonden, waarover de mens geen berouw gehad heeft, en die niet afgelegd zijn,zullen niet vergeven,noch uit de registers weggenomen worden, maar zullen blijven staan om in de dag des Heren tegen de zondaar te getuigen. Hij mag zijn slechte daden bij het licht des daags of in de duisternis van de nacht begaan hebben; maar ze zijn openbaar en duidelik geweest v——r Hem, met Wie we te doen hebben. Engelen Gods zijn getuigen geweest van iedere zonde, en hebben die in de onfeilbare registers geboekt. De zonde mag bedekt wezen, ontkend worden, of verborgen zijn voor vader, moeder, vrouw, kinderen en vrienden; niemand behalve de schuldige daders mag de geringste achterdocht koesteren van het kwaad; maar het ligt open v——r hen, die in de hemel wonen. De duisternis van de donkerste nacht, de geheimzinnigheid van alle bedriegelike kunstgrepen, is niet voldoende om één gedachte te verbergen, dat de Eeuwig- levende er geen kennis aan hebben zou. God bezit een getrouw

verslag van iedere onjuiste rekening en iedere oneer- like handeling. Hij wordt niet bedrogen door een schijn van vroomheid. Hij vergist zich niet in Zijn schatting van het karakter. De mensen mogen bedrogen worden door hen, die bedorven van hart zijn, maar Gods oog boort door alle vermommingen heen, en doorgrondt het innerlike leven.

Hoe ernstig is de gedachte! Dag na dag,die zich in de eeuwigheid verliest, draagt zijn last van hetgeen in de boeken des hemels moet opgetekend worden. Woorden eenmaal gesproken, daden eenmaal gedaan, kunnen nooit herroepen worden. Engelen hebben zowel het goede als het kwade opgeschreven. De machtigste veroveraar op aarde kan niet herroepen wat er geboekt staat, zelfs niet van één enkele dag. Onze daden, onze woorden, zelfs onze heimelik-ste drijfveren dragen er alle toe bij om ons lot voor goed of kwaad te beslissen. Ofschoon ze door ons vergeten mogen zijn, ze zullen mede getuigen tot rechtvaardiging of veroordeling.

Gelijk de trekken van het gelaat met onfeilbare juistheid weergegeven worden op de gepolijste plaat van de kunstenaar, zo ook staat het karakter trouw geschetst in de boeken daarboven. En toch, hoe weinig bezorgdheid wordt er aangaande dat register gevoeld, dat voor het oog van de heme- lingen zal opengelegd worden. Indien de sluier, welke de zichtbare van de onzichtbare wereld scheidt, kon weggeschoven worden, en de kinderen der mensen een engel konden zien, ieder woord en iedere daad aantekenende, die ze in het oordeel weder moeten ontmoeten, hoeveel woorden, die men dageliks gebruikt, zouden er ongesproken, hoeveel daden ongedaan blijven.

In het oordeel zal het gebruik, dat van ieder talent gemaakt is, nauwkeurig worden onderzocht. Hoe hebben wij het kapitaal, dat de Hemel ons geleend heeft, gebruikt? Zal de Heer bij Zijn komst Zijn eigendom met woeker terugkrijgen? Hebben we van de vermogens, welke ons in onze handen, ons hart, en onze hersenen waren toevertrouwd, gebruik gemaakt tot eer van God en zegen voor de wereld? Hoe hebben wij onze tijd, onze pen, onze stem, ons geld, onze invloed gebruikt? Wat hebben we voor Christus gedaan in de persoon van de arme, de noodlijdende, de wees of de weduwe? God heeft ons Zijn heilig Woord in pand gegeven ; wat hebben we gedaan met het licht en de waarheid, ons toebetrouwd om mensen wijs te maken tot zaligheid? Een blote belijdenis van geloof in Christus heeft geen waarde; alleen de liefde, die door werken getoond wordt, geldt als echt. Het is de liefde alleen, die in het oog van de Hemel een daad van waarde maakt. Wat ook maar uit liefde gedaan wordt, hoe klein het ook mag schijnen in de achting van de mensen, wordt door God aangenomen en beloond.

De verborgen zelfzucht van de mensen is in de boeken van de hemel opengelegd. Daar staan de niet vervulde plichten jegens de medemens, het vergeten van wat de Heiland toekomt, opgetekend. Daar zullen ze zien, hoe menigmaal de tijd, de gedachte, en de kracht aan Satan gegeven is, die Christus toekwamen. Treurig is de tijding, die de engelen naar de hemel brengen. Verstandige mensen, die belijden volgelingen van Christus te zijn, zijn in het verkrijgen van wereldse bezittingen, of het najagen van aardse vermaken verdiept. Geld, tijd en kracht worden opgeofferd aan vertoon en voldoening van de smaak; en slechts weinige

ogenblikken worden gewijd aan gebed, of het onderzoek van de Schrift, aan verootmoediging van de ziel en belijdenis van zonde.

Satan bedenkt ontelbare plannen om onze aandacht bezig te houden, opdat we die niet zouden schenken aan het werk, waarmede we het best bekend behoorden te zijn. De aartsverleider haat de grote waarheden, die een zoenoffer en een almachtige Middelaar aan het licht brengen. Hij weet, dat voor hem alles afhangt van het aftrekken van de harten van Jezus en Zijn waarheid. Zij, die deel wensen te hebben aan de voorrechten van de tussenkomst van de Zaligmaker, behoren niet te dulden, dat iets hun plicht in de weg staat om heiligheid in de vreze Gods te volmaken. De kostbare uren, in plaats van aan genot, vertoon, of winstbejag te worden opgeofferd, behoren gewijd te worden aan ernstig en biddend onderzoek van het Woord der waarheid. Het onderwerp van het heiligdom en het onderzoekend oordeel behoort door het volk Gods duidelik te worden verstaan. Allen behoren voor zichzelven te weten, welke plaats hun grote Hogepriester bekleedt, en hoedanig het werk is, dat Hij doet. Anders zal het hun niet mogelik zijn, het geloof te oefenen, dat in deze tijd onont- beerlik is, of de plaats in te nemen, die ze volgens Gods bedoeling moeten vervullen. Iedere persoon heeft een ziel te behouden of te verliezen. Iedereen heeft een zaak, die voor Gods rechtbank ligt; elkeen moet de grote Rechter van aangezicht tot aangezicht ontmoeten. Van hoeveel belang is het dus, dat ieder gemoed menigmaal peinzen zal over het plechtige toneel, wanneer het oordeel zal zitten, en de boeken geopend zullen worden, wanneer ieder mensekind, met Daniël, zal staan in zijn lot, in het einde van de dagen.

Al degenen, die het licht over deze onderwerpen hebben ontvangen, moeten getuigenis afleggen van de grote waarheden, welke God hun heeft toebetrouwd. Het heiligdom in de hemel is het middelpunt van Christus werk ten behoeve van de mensen. Het betreft iedere ziel, die op dé aarde woont. Het legt het verlossingsplan voor onze ogen open; en terwijl het ons verplaatst in het laatste der dagen, openbaart het de zegenrijke oplossing van de strijd tussen ge-rechtigheid en zonde. Het is van het grootste belang, dat allen deze onderwerpen degelik onderzoeken, en in staat zijn om een antwoord te geven aan een iegelik, die hun een reden vraagt van de hoop, die in hen leeft.

De bemiddeling van Christus ten behoeve van de mens in het heiligdom daarboven is even onontbeerlik in het verlos- singsplan, als Zijn dood op het kruis was. Met Zijn dood begon Hij dat werk, waarvoor Hij, om het in de hemel te volmaken, na Zijn opstanding opvoer. We moeten in het geloof ingaan in het binnenste van het voorhangsel, "daar de Voorloper v——r ons is ingegaan." Daar wordt het licht van het kruis van Golgotha weerkaatst. Daar kunnen we een duideliker inzicht krijgen in de geheimen van de verlossing. De redding van de mensen kost de hemel een oneindige prijs; het offer, dat gebracht wordt, weegt op tegen de strengste eisen van de gebroken wet Gods. Jezus heeft de weg naar de troon van de Vader opengesteld, en door Zijn bemiddeling kan het oprecht verlangen van allen, die in het geloof tot Hem komen, aan God worden voorgelegd.

“Die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar die ze belijdt en laat, zal barmhartigheid verkrijgen.” Konden zij, die hun gebreken verbergen en verontschuldigen, zien, hoezeer Satan zich over hen verblijdt, en hoe hij Christus en de heilige engelen tart met hun wijze van handelen, ze zouden zich haasten om hun zonden te belijden en er afstand van te doen. Door gebreken in het karakter tracht Satan macht te verkrijgen over het gehele gemoed, en hij weet, dat indien die gebreken gekoesterd worden, hij slagen zal. Daarom tracht hij de volgelingen van Christus voortdurend te bedriegen met zijn noodlottige, valse redenering, dat het onmogelik voor hen is om te overwinnen. Maar Jezus pleit voor hen op Zijn verwonde handen, Zijn verbroken lichaam; Hij zegt tot allen, die Hem willen volgen: “Mijn genade is u genoeg.” “Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben, en nederig van hart; en ge zult rust vinden voor uw zielen. Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht.” Laat niemand zijn gebreken dan voor ongeneeslik houden. God zal geloof en genade schenken om ze te boven te komen.

We beleven nu de grote verzoendag. In de typiese eredienst moesten allen hun zielen kwellen door berouw over hun zonden, en verootmoediging voor de Heer, terwijl de hogepriester verzoening deed voor Israël, opdat ze niet van het volk afgesneden zouden worden. Op gelijke wijze behoorden nu allen, die hun namen in het boek des levens wensen te behouden, in de weinige dagen van hun genadetijd, die hun nog overblijven, hun zielen te kwellen voor God door droefheid over de zonde, en waar berouw. Er moet een diep, getrouw onderzoek van het hart zijn. Er moet afstand gedaan worden van de luchthartige, nietige geest, waaraan zovelen onder de belijdende Christenen zich over-geven. Er is een ernstige strijd, die allen wacht, welke de kwade neigingen wensen te onderdrukken, die de overhand trachten te verkrijgen. Het werk van voorbereiding is voor een ieder op zichzelf. We worden niet in groepen gered. De reinheid en toewijding van de een kan niet goedmaken wat een ander in deze hoedanigheden te kort schiet. Ofschoon alle volken zullen moeten opkomen om door God geoordeeld te worden, toch zal Hij de zaak van iedere afzon- derlike persoon z— nauwkeurig en grondig onderzoeken, alsof er geen ander wezen op de aarde was. Iedereen moet getoetst, en zonder vlek of rimpel of iets dergelijks bevonden worden.

Plechtig zijn de gebeurtenissen in verband met het sluitingswerk van de verzoening. Allergewichtigst zijn de belangen, welke daarin betrokken zijn. Het oordeel vindt tans in het heiligdom daarboven plaats. Reeds vele jaren lang is dit werk aan de gang. Spoedig — niemand weet hoe spoedig — zal het bij de gevallen van de levenden komen. Ons leven zal in de vreselike tegenwoordigheid van God moeten opkomen om onderzocht te worden. In deze tijd meer dan in enige andere past het iedere ziel, acht te slaan op de vermaning van de Zaligmaker: “Waakt en bidt: want ge weet niet, wanneer de tijd 2 Kor. 12:9; Matth. 11:29, 30. is;” “Indien ge dan niet waakt, zo zal Ik over u komen als een dief, en ge zult niet weten, op wat ure Ik over u komen zal.”

Wanneer het werk van het onderzoekend oordeel eindigt, zal het lot van allen beslist zijn voor leven of dood. De genadetijd sluit kort voordat de Heer verschijnen zal op de wolken

des hemels. Christus, op deze tijd ziende, zegt in de Openbaring: “Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde, en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde. En ziet, Ik kom haastiglik; en Mijn loon is met Mij, om een iegelik te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.”

De rechtvaardigen en goddelozen zullen nog op de aarde leven in hun sterfelike staat — de mensen zullen planten en bouwen, eten en drinken, geheel en al onbewust, dat het laatste, onherroepelik besluit in het heiligdom daarboven gevallen is. Nadat Noach in de ark gegaan was, v——r de vloed, sloot God hem er in, en de goddelozen er buiten; maar zeven dagen lang zetten de mensen, niet wetende, dat hun lot beslist was, hun zorgeloos, genotzuchtig leven nog voort, en spotten met de waarschuwingen van een naderend oordeel. “Alzo,” zegt de Heiland, “zal ook zijn de toekomst van de Zoon des mensen.” Stil, onopgemerkt, als een dief te middernacht, zal de ure komen,die de beslissing van het lot van iedere mens,en het voor altoos terugtrekken van het aanbod van genade aan schuldigen kenmerken zal.

“Zo waakt dan; . . . opdat Hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde.” Vol van gevaar is de toestand van hen, die zich, moede wordende van het waken, tot de bekoorlikheden van de wereld wenden. Terwijl de man van zaken verdiept is in winstbejag, terwijl de genotzuchtige zich zoekt te bevredigen, terwijl de modedochter bezig is, haar versierselen te schikken,— op diezelfde stond kan het zijn, dat de Rechter van de ganse aarde het vonnis uitspreekt: “Gij zijt in weegschalen gewogen, en zijt te licht bevonden.”

Hoofdstuk 29 — De Oorsprong van het Kwaad

De oorsprong van de zonde en de reden waarom die bestaat, is voor velen een bron van grote geestesverwarring. Ze zien de werking van het kwaad, met zijn vreselike gevolgen van ellende en verwoesting, en vragen zich af, hoe dit alles bestaan kan onder de heerschappij van Eén, Die oneindig is in wijsheid, in macht, en in liefde. Hier ligt een geheim, waar ze geen uitleg aan geven kunnen. In hun onzekerheid en twijfel worden ze verblind voor waarheden, die in Gods woord duidelik worden geopenbaard, en die ons nodig zijn om zalig te worden. Er zijn er, die in hun onderzoek naar het bestaan van de zonde trachten door te dringen in hetgeen God nooit geopenbaard heeft; vandaar dat ze geen oplossing van hun bezwaren vinden; en zij, die aangedreven worden door lust tot twijfelen en vitten, grijpen dit als een verontschuldiging aan om de woorden van de Heilige Schrift te verwerpen. Aan anderen echter ontbreekt een bevredigend begrip van het grote vraagstuk van het kwaad, ten gevolge van het feit, dat overlevering en verkeerde voorstelling de leer van de Bijbel verduisterd hebben aangaande het karakter Gods, de aard van Zijn regering, en de grondbeginselen van Zijn handelingen met de zonde.

Het is onmogelik om de oorsprong van de zonde z— te verklaren, dat er een reden voor het bestaan ervan gevonden wordt. Toch laat zich genoeg begrijpen, zowel van de oorsprong van de zonde en van de uitroeiing ervan aan het einde, om de rechtvaardigheid en barmhartigheid Gods in de wijke, waarop Hij ermede handelt, ten volle aan het licht te brengen. Niets wordt in de Schrift meer duidelik gemaakt, dan dat God op generlei wijze aansprakelik is voor het ontstaan van de zonde; dat er geen willekeurige terugtrekking van de Goddelike genade, geen onvolmaaktheid in de Goddelike regering geweest is, welke aanleiding gegeven zou hebben tot het ontstaan van de opstand. De zonde is een indringer, voor het bestaan waarvan geen reden aangegeven kan worden. Hij is geheimzinnig, onverklaarbaar; de zonde te verontschuldigen betékent, hem te verdedigen. Indien er een verontschuldiging voor gevonden, of een reden voor zijn bestaan aangewezen kon worden, zou hij ophouden zonde te zijn. Onze enige omschrijving van zonde is die, welke in het woord Gods aangegeven wordt: “de zonde is de ongerechtigheid,“—is wetsovertreding,— de uitwerking van een beginsel, dat in strijd is met de grote wet van de liefde, die het fondament uitmaakt van de Goddelike regering.

V——r het ontstaan van de zonde heersten er vrede en blijdschap in het ganse heelal. Alles was in volkomen overeenstemming met de wil van de Schepper. Liefde tot God was het voornaamste, en de liefde tot elkander onpartijdig. Christus, het Woord, de eniggeboren Zoon van God, was één met de eeuwige Vader,— één in wezen, in karakter, en in doel — het enige wezen in het gehele heelal, dat kon indringen in al de raadsbesluiten en plannen Gods. De Vader wrocht door Christus in de Schepping van alle hemelse wezens. “Door Hem zijn alle dingen geschapen die in de hemelen zijn, . . . hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij

overheden, hetzij machten;" en al de hemelingen bewezen hulde aan Christus in gelijke mate als aan de Vader.

Daar de wet der liefde het fondament van de regering Gods was, hing het geluk van alle geschapen wezens af van hun volkomen overeenstemming met de grote grondbeginselen van gerechtigheid in deze wet. God verlangt van al Zijn schepselen de dienst der liefde,—huldebetoon dat voortvloeit uit een welbegrepen waardering van Zijn karakter. Hij schept geen behagen in gedwongen trouw, en schenkt aan allen vrijheid van wil, opdat ze Hem vrijwillig dienen zouden.

Eén echter was er, die deze vrijheid verkoos te misbruiken. De zonde had zijn oorsprong bij hem, die na Christus door God het meest geëerd werd, en het hoogst stond in macht en heerlikheid onder de hemelbewoners. V——r zijn val was Lucifer de eerste van de overdekkende cherubim, heilig en onbesmet. "Zo zegt de Heer Heer: Gij verzegelaar van de som, vol van wijsheid en volmaakt in schoonheid. Gij waart in Eden, Gods hof; alle kostelike gesteente was uw deksel." "Gij waart een gezalfde, overdekkende cherub; en Ik had u alzo gezet; ge waart op Gods heilige berg; ge wandeldet in het midden van de vurige stenen. Ge waart volkomen in uw wegen, van de dag af, dat ge geschapen zijt, totdat er ongerechtigheid in u ge-vonden is."

Lucifer had bij God in de gunst kunnen blijven, bemind en geëerd door het gehele engeleheir, zijn edele krachten aanwendende om anderen te zegenen, en zijn Maker te verheerliken. Maar, zegt de profeet: "Uw hart verheft zich over uw schoonheid; ge hebt uw wijsheid bedorven van wege uw glans." Langzamerhand begon Lucifer toe te geven aan een begeerte tot verhoging van zichzelf. "Gij hebt uw hart gesteld als Gods hart." "En zeidet in uw hart: . . . ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen; en ik zal mij zetten op de berg der samenkomst aan de zijden van het noorden. ... Ik zal boven de hoogten van de wolken klimmen; ik zal de Allerhoogste gelijk worden." In plaats van te trachten, God tot het voornaamste voorwerp van de genegenheid en trouw van Zijn schepselen te maken, poogde Lucifer, hun dienst en hulde voor zichzelf te winnen. En de eer begerende, die de oneindige Vader aan Zijn Zoon geschonken had, stond deze prins onder de engelen naar macht, de uitoefening waarvan rechtens alleen aan Christus toekwam.

Al de hemelingen hadden zich verheugd in het weer- spiegelen van de heerlikheid van de Schepper, en het verkondigen van Zijn lof. En zo lang God aldus geëerd werd, was alles vrede en vreugde geweest. Maar nu kwam er een wanklank de hemelse harmonie verstoren. De dienst en verheffing van het "eigen ik", welke Gods plan tegenwerk-ten, deden een voorgevoel van onheil ontstaan in de harten, bij welke Gods eer boven alles gold. De hemelse raadslieden pleitten met Lucifer. Gods Zoon hield hem de grootheid, de goedheid, en de rechtvaardigheid van de Schepper voor, en de heilige, onveranderlike aard van Zijn wet. God had zelf de bestaande orde in de hemel besteld, en door er van af te wijken, zou Lucifer zijn Maker onteren, en ondergang over zichzelf brengen. Doch de waarschuwing, in eindeloze

liefde en barmhartigheid gegeven, wekte slechts een geest van tegenstand op. Lucifer liet naijver op Christus de boventoon in zijn hart voeren, en verhardde zich in zijn voornemen.

Hoogmoed over zijn eigen heerlikheid voedde het verlangen naar de oppermacht. De hoge eer, die Lucifer be- wezen was, werd niet als gave Gods gewaardeerd, en kweekte geen dankbaarheid aan de Schepper. Hij verhief zich op zijn schoonheid en grootheid, en streefde naar gelijkheid met God. Hij was geliefd en geëerd bij het hemelheir. Hot was voor de engelen een genot, zijn bevelen ten uitvoer te brengen, en hij was met wijsheid en heerlikheid bekleed boven hen allen. Toch was de Zoon van God de erkende vorst des hemels,één in macht en gezag met de Vader. Aan al de raadsbesluiten Gods nam Christus deel, terwijl het aan Lucifer niet vergund was, op gelijke wijze in de Goddelike plannen in te dringen. “Waarom,” vroeg deze machtige engel, “moet Christus de oppermacht hebben? Waarom wordt hij op deze wijze boven Lucifer geëerd?”

Zijn plaats in de onmiddellike tegenwoordigheid Gods opgevende, ging Lucifer uit om de geest van ontevredenheid onder de engelen te verspreiden. Met geheimzinnige achterhouding te werk gaande, en voor een tijd zijn ware doel verbergende onder een schijn van God te eren, trachtte hij ontevredenheid op te wekken betreffende de wetten, volgens welke de hemelingen geregeerd werden, er op wijzende, dat die onnodige dwang oplegden. Daar ze heilig van natuur waren, beweerde hij, dat de engelen de voorschriften van hun eigen wil zouden volgen. Hij trachtte medegevoel voor zichzelf op te wekken, door het te doen voorkomen, als had God hem onrechtvaardig behandeld door hogere eer aan Christus te bewijzen. Hij beweerde, dat hij niet naar zelfverheffing stond door naar grotere macht en eer te streven, maar dat hij vrijheid poogde te verkrijgen voor al de hemelbewoners, opdat ze daardoor tot een hogere staat zouden kunnen geraken.

In Zijn grote barmhartigheid was God lankmoedig over Lucifer. Hij werd niet onmiddellik uit zijn verheven staat verlaagd, toen hij begon toe te geven aan een geest van ontevredenheid, ook zelfs nog niet, toen hij zijn valse beweringen aan de getrouwe engelen begon voor te leggen. Lang werd hij in de hemel gehouden. Keer op keer werd hem vergiffenis aangeboden op voorwaarde van berouw en onder-werping. Pogingen, gelijk oneindige liefde en wijsheid die kunnen beramen, werden in het werk gesteld om hem van zijn dwaling te overtuigen. De geest van ontevredenheid was tot dusverre iets onbekends geweest in de hemel. Lucifer zelf zag in het eerst niet in, waar hij heengedreven werd; hij verstond de ware aard van zijn gevoelens niet. Maar daar zijn ontevredenheid bewezen werd zonder oorzaak te zijn, kwam Lucifer tot de overtuiging, dat hij ongelijk had, dat de Goddelike eisen rechtvaardig waren, en dat hij ze voor al de hemelingen als zodanig behoorde te erkennen. Had hij dit gedaan, hij had zichzelf en vele engelen kunnen redden. Hij was op die tijd Gode nog niet geheel en al ontrouw geworden. Ofschoon hij zijn plaats als overdekkende cherub had opgegeven, zou hij daarin weder hersteld zijn geworden, indien hij gewillig was geweest om tot God terug te keren, de wijsheid van de Schepper te erkennen, en zich tevreden te stellen met de plaats, die hem in Gods grote plan was toegekend. Maar trots weerhield hem van zich te onder- werpen.

Hij verdedigde standvastig zijn eigen handelwijze, beweerde dat berouw in zijn geval niet nodig was, en openbaarde zijn ware karakter in de grote strijd tegen zijn Maker.

Al de krachten van zijn grote geest werden nu aan het werk van verleiding gewijd, om zich het medegevoel van de engelen te verzekeren, die onder zijn bevel gestaan hadden. Zelfs het feit, dat Christus hen had gewaarschuwd en hun raad had gegeven, werd verdraaid om zijn bedriegelike plannen te bevorderen. Aan hen, die door liefde vol vertrouwen het nauwst aan hem verbonden waren, liet Satan het voorkomen,dat hij verkeerd beoordeeld werd; dat de plaats, die hij bekleedde, niet werd geteld, en dat zijn vrijheid besnoeid zou worden. Van een verkeerde voorstelling van de woorden van Christus ging hij over tot verdraaiing en bepaalde leugen, de Zoon van God van een aanslag beschuldigende om hem te vernederen in de ogen van de hemelbewoners. Hij trachtte eveneens om een valse reden van strijd aan te geven tussen hemzelf en de engelen, die trouw bleven. Al degenen, welke hij niet verleiden en geheel en al op zijn hand krijgen kon, beschuldigde hij van onverschillig te zijn voor de belangen van de hemelingen. Hij legde hun, die God bleven aanhangen, het werk, waarmede hij zelf bezig was, ten laste. En om zijn beschuldiging van Gods onrechtvaardigheid jegens hem goed te maken, nam hij de toevlucht tot een valse voorstelling van de woorden en handelingen van de Schepper. Zijn doel was, de engelen in verwarring te brengen door arglistige argumenten aangaande Gods bedoelingen. Alles wat duidelik was, maakte hij geheimzinnig, en door listige verdraaiing ervan liet hij de duidelikste verklaringen van Jehova in twijfel trekken. Zijn hoge stand, zo nauw verbonden met het Godsbestuur, leende grotere kracht aan zijn voorstellingen, en velen werden er toe gebracht om zich met Hem te verbinden in opstand tegen het gezag des Hemels.

God in Zijn wijsheid stond Satan toe, zijn werk voort te zetten, totdat de geest van ontevredenheid tot bepaalde op- stand rijpte. Het was nodig, dat zijn plannen zich volkomen ontwikkelden, opdat de ware aard en strekking ervan door allen zouden worden gezien. Lucifer was, als de gezalfde cherub, hoog verheven geweest; hij was bemind onder de hemelingen, en zijn invloed over hen was groot. Gods heerschappij omvatte niet alleen de hemelbewoners, maar die van al de werelden, welke Hij geschapen had; en Satan dacht, dat indien hij de engelen in de hemel kon doen deelnemen aan zijn rebellie, hij dan ook de andere werelden op zijn hand zou krijgen. Hij had zijn zijde van de twistvraag listig voorgesteld, leugen en bedrog gebruikende om zijn doel te bereiken. Zijn macht om te verleiden was zeer groot, en door zich te vermommen in een mantel van leugen, had hij een bepaald voordeel behaald. Zelfs de trouwe engelen konden zijn karakter niet geheel en al onderscheiden, of inzien, waar zijn werk heen leidde.

Satan was z— hoog geëerd, en al zijn handelingen waren in zodanige geheimzinnigheid gehuld geweest, dat het moeilik was, de ware aard van zijn werk aan de engelen te ontdekken. V——r de volkomen ontwikkeling ervan zou de zonde niet zo slecht schijnen als die waarlik was. Tot hiertoe had zonde geen plaats gehad in Gods heelal, en dus hadden de heilige engelen geen begrip van de aard en boosheid ervan. Ze konden de vreselike gevolgen, die het op zijde

zetten van de Goddelike wet hebben zou, niet onderkennen. Satan had zijn werk in het begin verborgen onder een schijnbare belijdenis van trouw aan God. Hij gaf voor te trachten, Gods eer, de standvastigheid van Zijn regering, en het welzijn van de hemelingen te bevorderen. Terwijl hij in de gemoederen van de engelen onder hem ontevredenheid bewerkte, had hij op arglistige wijze gepoogd, het te doen voorkomen, alsof hij trachtte misnoegdheid uit de weg te ruimen. Wanneer hij erop aandrong, dat er veranderingen gemaakt moesten worden in de regeling en wetten van Gods regering, was het onder het voorwendsel, dat die nodig waren om de eensgezindheid in de hemel te bewaren.

In de wijze, waarop God met de zonde handelde, kon Hij slechts rechtvaardigheid en waarheid beoefenen. Satan kon gebruiken wat Gode niet ten dienste stond — vleierij en bedrog. Hij had het woord Gods pogen te vervalsen, en het plan van Zijn regering bij de engelen in een onwaar daglicht gesteld; bewerende, dat God niet rechtvaardig was in het opleggen van wetten en regels aan de hemelbewoners, maar dat Hij door onderwerping en gehoorzaamheid van Zijn schepselen te eisen, slechts de verheffing van Zichzelf zocht. Derhalve moest er aan de hemelingen, zowel als aan de bewoners van alle werelden getoond worden, dat Gods regering rechtvaardig, en Zijn wet volmaakt was. Satan had de schijn aangenomen, alsof hij trachtte zelf het welzijn van het heelal te bevorderen. Het ware karakter van de indringer en zijn ware bedoeling moesten door allen worden verstaan. Hij moest tijd hebben om zichzelf te openbaren door zijn boze werken.

Van de twist, welke zijn eigen handelwijze in de hemel had veroorzaakt, had Satan de wet en de regering van God de schuld gegeven. Hij verklaarde, dat al het kwaad het gevolg was van het Goddelik bestuur. Hij beweerde, dat het zijn eigen bedoeling was, de voorschriften van Jehova te verbeteren. Daarom was het nodig, dat hij de aard van wat hij voorhad, zou tonen, en de uitwerking van zijn voorge- stelde verandering in de Goddelike wet duidelik maken. Zijn eigen werk moest hem veroordelen. Satan had van het begin aan beweerd, dat hij niet in opstand was. Het gehele heelal moest de bedrieger ontmaskerd zien.

Zelfs nadat er besloten was, dat Satan niet langer in de hemel kon blijven, vernietigde de Oneindige Wijsheid hem niet. Daar alleen de dienst der liefde aangenaam is bij God, moet de trouw van Zijn schepselen op overtuiging van Zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid berusten. Naardien de bewoners van de hemel en van andere werelden niet voorbereid waren om de aard of de gevolgen van de zonde te doorzien, zouden ze toen de rechtvaardigheid en barmhartigheid Gods niet hebben kunnen billiken in de vernietiging van Satan. Indien hij onmiddellik vernietigd was, zouden ze God uit vrees gediend hebben, in plaats van uit liefde. De invloed van de bedrieger zou niet ten volle te niet gedaan, noch ook zou de geest van opstand ten volle uitgeroeid geweest zijn. Het kwaad moest vrijheid erlangen om tot rijpheid te komen. Tot welzijn van het heelal door eindeloze eeuwen heen moest Satan zijn beginselen meer volkomen ontwikkelen, opdat zijn beschuldigingen tegen de Goddelike regering door alle geschapen wezens in hun ware licht gezien zouden worden, en de rechtvaardigheid en barmhartigheid Gods, en de onveranderlikheid van Zijn wet voor altijd buiten twijfel gesteld.

Satans opstand moest alle komende eeuwen door een les zijn voor het heelal, een voortdurend getuigenis tegen de aard en de vreselike gevolgen van de zonde. De uitwerking van Satans regering, de gevolgen ervan op mensen zowel als op engelen, zouden aantonen, wat de uitk—mst zijn moet van het op zijde zetten van het Goddelike gezag. Hierdoor zou bewezen worden, dat het welzijn van de schepselen, die God gemaakt heeft, samenhangt met het bestaan van Zijn regering en wet. Aldus moest de geschiedenis van deze vreselike poging tot opstand een voortdurende beveiliging worden voor alle heilige wezens; verhinderen, dat ze zouden worden misleid, wat de aard van de overtreding aangaat, en hen beveiligen tegen zonde, en de straf, die erop rust.

Tot aan het einde van de strijd in de hemel ging de grote indringer voort met zichzelf te rechtvaardigen. Toen er aangekondigd werd, dat hij met allen, die met hem van hetzelfde gevoelen waren, uit de woning van de zaligen verbannen moest worden, kwam de aanvoerder van de opstand stoutmoedig uit voor zijn verachting van de wet van de Schepper. Hij herhaalde zijn bewering, dat engelen geen toezicht behoeven, maar vrij behoorden te zijn om hun eigen wil te volgen, welke hen niet anders dan ten goede leiden zou. Hij sprak met verachting over de Goddelike voorschriften als een beperking van hun vrijheid, en verklaarde, dat het zijn voornemen was, alle wet afgeschaft te krijgen; opdat het heir des hemels, van deze dwang bevrijd, tot een verhevener en heerliker staat van bestaan zou mogen op-klimmen.

Satan en zijn heir legden de schuld van hun opstand eenstemmig op Christus, verklarende, dat ze nooit zouden gerebelleerd hebben, indien ze niet berispt geworden waren. Aldus hardnekkig en uitdagend in hun ontrouw, tevergeefs trachtende om Gods regering omver te werpen, en toch godslasterlik bewerende, zelven onschuldige slachtoffers te zijn van een onderdrukkende macht, werden de aartsrebel en al zijn bondgenoten ten slotte uit de hemel verbannen. Dezelfde geest, die aanleiding gaf tot de opstand in de hemel, veroorzaakt nog steeds opstand op de aarde. Satan heeft onder de mensen dezelfde gedragslijn voortgezet, die hij bij de engelen gevolgd had. Zijn geest heerst nu in de kinderen der ongehoorzaamheid. Zij trachten, evenals hij het heeft gedaan, de beperkingen van Gods wet omver te halen, en beloven de mensen vrijheid door overtreding van de voorschriften ervan. Bestraffing van z—nde wekt nog immer de geest van haat en tegenstand op. Wanneer Gods waarschuwende boodschappen tot het geweten spreken, leidt Satan er de mensen toe, zichzelven te rechtvaardigen, en te zoeken naar het medegevoel van anderen in hun zondige loopbaan. In plaats van hun dwalingen te verbeteren, verwekken ze verontwaardiging tegen degene, die bestraft, alsof hij de enige oorzaak van de moeilikheid was. Sedert de dagen van de rechtvaardige Abel tot op onze tijd is dit de geest geweest, welke tegen dezulken getoond wordt, die zonde durven veroordelen.

Door dezelfde verkeerde voorstelling van het karakter Gods, waarvan hij in de hemel gebruik had gemaakt, en waardoor hij Hem laat beschouwen als gestreng en tirannies, verleidde Satan de mens tot zonde, en na daarin geslaagd te zijn, verklaarde hij, dat Gods onrechtvaardige beperkingen tot de val van de mens hadden geleid, gelijk die aanleiding

hadden gegeven tot zijn eigen opstand. Maar de Eeuwiglevende maakt Zelf Zijn karakter bekend: “Here, Here, God, barmhartig en genadig, lankmoedig, en groot van weldadigheid en waarheid, die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft, die de schuldige geenszins onschuldig houdt.”

God bracht Zijn rechtvaardigheid aan het licht, en handhaafde de eer van Zijn troon door de verbanning van Satan uit de hemel. Maar toen de mens gezondigd had door gehoor te geven aan de verleidingen van deze afvallige geest, gaf God een bewijs van Zijn liefde door Zijn eniggeboren Zoon over te geven om voor het gevallen mensegeslacht te sterven. In de verzoening wordt Gods karakter geopenbaard. De krachtige bewijsgrond van het kruis toont aan het ganse heelal, dat de loopbaan van zonde, die Lucifer zich verkoos, geenszins aan Gods regering ten laste kon gelegd worden.

In de strijd tussen Christus en Satan, tijdens de aardse bediening van de Heiland, werd het karakter van de grote bedrieger ontmaskerd. Niets kon Satan zo doeltreffend de genegenheid van de engelen in de hemel en van het getrouw gebleven heelal hebben doen verbeuren, als de wrede oorlog, die hij de Verlosser van de wereld aandeed. De stoute godslasterlikheid van zijn eis, dat Christus hem zou aanbidden, de aanmatigende overmoedigheid, waarmede hij Hem op de top van de berg en de tinne van de tempel voerde,en de kwaadaardige bedoeling, welke hij verried, toen hij er bij Hem op aandrong, zich van de duizelingwekkende hoogte af te werpen, de altijd wakende boosheid, die Hem van plaats tot plaats dreef, en de harten van priesters en volk aanspoorde om Zijn liefde te verwerpen, en eindelik te roepen: “Kruist Hem! Kruist Hem!”—dit alles wekte de verbazing en verontwaardiging van het heelal op.

Het was Satan, die de wereld tot de verwerping van Christus aandreef. De vorst des kwaads gebruikte al zijn macht en geslepenheid om Jezus uit de weg te ruimen; want hij zag, dat de barmhartigheid en de liefde van de Heiland, Zijn erbarming en medelijdende tederheid het karakter Gods aan de wereld openlegden. Satan bestreed alles, wat de Zoon van God voorgaf te zijn, en gebruikte mensen als zijn werktuigen om het leven van de Zaligmaker tot een leven van lijden en kommer te maken. De bedriegerij en leugen, waardoor hij getracht had Jezus’ werk te verhinderen, de haat, door de kinderen der ongehoorzaamheid aan de dag gelegd, zijn wrede beschuldigingen tegen Hem, wiens bestaan een leven van voorbeeldeloze goedheid was, dat alles had zijn oorsprong in diepgewortelde wraak. Het opgekropte vuur van nijd en kwaadaardigheid, haat en wraak, brak op Golgotha tegen de Zoon van God los, terwijl de gehele hemel met stille afschuw op het toneel nederblikte.

Toen het grote offer gebracht was, voer Christus omhoog, en weigerde de aanbidding van de engelen, totdat Hij het verzoek had voorgelegd: “Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.” Toen kwam met onuitsprekelike liefde en kracht het antwoord van de troon van de Vader: “Dat alle engelen Gods Hem aanbidden.” Er rustte op Jezus geen smet. Nadat Zijn vernedering ten einde en Zijn offer volbracht was, werd Hem een naam gegeven, die boven alle naam is. Nu toonde Satans vergrijp zich zonder

verontschuldiging. Hij had zijn ware karakter als leugenaar en moordenaar geopenbaard. Het was duidelik, dat hij dezelfde geest, waarmede hij de kinderen der mensen regeerde, die onder zijn macht stonden, zou getoond hebben, indien het hem vergund was geworden, over hemelingen te heersen. Hij had beweerd, dat overtreding van Gods wet vrijheid en verhoging brengen zou; maar slavernij en vernedering werden gezien de gevolgen ervan te zijn.

Satans leugenachtige beschuldigingen tegen het karakter en de regering Gods traden in hun ware licht te voorschijn. Hij had God beschuldigd van alleen verheffing te zoeken door onderwerping en gehoorzaamheid van Zijn schepselen te eisen, en had verklaard, dat de Schepper geen zelfverloochening beoefende, en geen offer bracht, terwijl hij zelfverloochening van alle andere wezens verlangde. Nu bleek, dat de Heerser van het heelal het grootste offer gebracht had, dat liefde kon brengen voor de redding van een gevallen en zondig geslacht; want “God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende.” En evenzo bleek het, dat terwijl Lucifer door zijn verlangen naar eer en oppermacht de deur geopend had voor zonde, Christus zich had vernederd en gehoorzaam geworden was tot de dood toe, om de zonde te niet te doen.

God had Zijn afschuw van de beginselen van rebellie bewezen. De gehele hemel zag Zijn rechtvaardigheid geopenbaard, zowel in de veroordeling van Satan als in de verlossing van de mens. Lucifer had verklaard, dat indien Gods wet onveranderlik was, en de straf erop niet kon vrij- gescholden worden, iedere overtreder dan voor eeuwig van de gunst van de Schepper verstoken was. Hij had beweerd, dat het zondige mensegeslacht reddeloos, en daarom zijn rechtmatige prooi was. Maar de dood van Christus was een argument ten gunste van de mens, dat niet omvergeworpen kon worden. De straf van de wet viel op Hem, die Gode gelijk stond, en aan de mens stond het vrij, de gerechtigheid van Christus aan te nemen, en door een leven van boetedoening en vernedering te overwinnen, gelijk de Zoon van God gezegevierd had over Satans macht. Aldus is God 2 Kor. 5:19. rechtvaardig, en tegelijkertijd de rechtvaardigmaker van allen, die in Jezus geloven.

Maar het was niet alleen om de verlossing van de mens te bewerken, dat Christus naar de aarde kwam om te lijden en te sterven. Hij kwam om de wet te verhogen en te ver- heerliken. Niet alleen opdat de bewoners van deze wereld de wet zouden beschouwen, gelijk die beschouwd behoort te worden; maar om aan al de werelden in het heelal te bewijzen, dat Gods wet onveranderlik is. Indien de eisen ervan te niet gedaan hadden kunnen worden, zou de Zoon van God Zijn leven niet hebben behoeven af te leggen om verzoening te doen voor de overtreding van die wet. De dood van Christus bewijst daarom, dat de wet onveranderlik is. En het offer, waartoe oneindige liefde de Vader en de Zoon dreef, opdat zondaren gered zouden worden, toont aan het ganse heelal — en niets minder dan dit verzoeningsplan zou er voldoende voor geweest zijn — dat rechtvaardigheid en barmhartigheid het fondament zijn van de wet en de regering van God.

In de laatste voltrekking van het oordeel zal er uitkomen, dat er geen oorzaak voor zonde bestaat. Wanneer de Rechter van de ganse aarde aan Satan vragen zal: “Waarom zijt ge tegen Mij opgestaan, en hebt Me beroofd van de onderdanen van Mijn koninkrijk?” dan zal de bewerker van de zonde geen verontschuldiging kunnen inbrengen. Iedere mond zal gesloten zijn, en het gehele heir van de opstandelingen sprakeloos staan. Terwijl het kruis van Golgotha getuigenis aflegt, dat de wet onveranderlik is, verkondigt het aan het heelal, dat de bezoldiging van de zonde de dood is. Met de stervenskreet van de Heiland, “Het is volbracht,” werd de doodsklok voor Satan geluid. De grote strijd, zo lang gevoerd, werd toen beslist, en de eindelike uitwissing van de zonde verzekerd, Cods Zoon ging de poorten van het graf door, opdat “Hij door de dood te niet doen zou degene, die het geweld des doods had, dat is, de duivel.” Lucifers verlangen naar zelfverheffing had er hem toe geleid om te zeggen: “Ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen ... ik zal de Allerhoogste gelijk worden.” God zegt: “Ik heb u gemaakt tot as op de aarde ... ge zult niet meer zijn tot in eeuwigheid.” Wanneer “die dag komt, brandende als een oven,” dan zullen “alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn; en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heer der heirscharen, Die hun wortel noch tak laten zal.”

Het ganse heelal zal getuige zijn van de aard en de gevolgen van de zonde. En de volkomen uitroeiing ervan, welke in den beginne de engelen vrees aangejaagd en God oneer aangedaan zou hebben, zal nu Zijn liefde rechtvaardigen en Zijn eer bevestigen voor een heelal van schepselen, die er zich in verlustigen, Zijn wil te doen, en in wier hart Zijn wet woont. Nooit zal de zonde zich weder openbaren. Het woord van God zegt: “De benauwdheid zal niet tweemaal oprijzen.” De wet van God, welke door Satan beschuldigd werd van een slavejuk te zijn, zal geëerd worden als de wet der vrijheid. Een getoetste en beproefde schepping zal zich nooit weder afkeren van de trouw aan Hem, Wiens karakter zich aan allen ten volle heeft geopenbaard als zijnde onuitputtelik in liefde en oneindige wijsheid.

Hoofdstuk 30 — Helse Vijandschap

“En Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen.” Het Goddelik vonnis, dat na de val van de mens over Satan werd uitgesproken, was tevens een voorzegging, die al de eeuwen omsloot tot aan het einde der dagen, en de grote strijd voorafschaduwde, waarin al de mensegeslachten, die op aarde zouden leven, betrokken zouden worden.

God verklaart: “Ik zal vijandschap zetten.” Deze vijandschap bestaat van nature niet. Toen de mens de God-delike wet verbrak, werd zijn natuur zondig, en was hij in overeenstemming, niet in tegenspraak, met Satan. Van nature wordt er geen vijandschap gevoerd tussen de zondige mens en de bewerker van de zonde. Beiden werden boos door afval. De afvallige heeft nooit rust, tenzij hij medegevoel en steun ontvangt door overreding van anderen om zijn voorbeeld te volgen. Om deze reden verenigen gevallen engelen en boze mensen zich in een bondgenootschap van wanhoop. Indien God niet op biezondere wijze tussenbeide getreden was, zouden Satan en de mens zich verbonden hebben tegen de Hemel; en in plaats van vijandschap te koesteren tegen Satan, zou het gehele mensegeslacht zich verenigd hebben in opstand tegen God.

Satan verleidde de mens tot zonde, evenals hij er engelen toe gebracht had om op te staan, namelik om zich van medewerking te verzekeren in zijn strijd tegen de Hemel. Er bestond geen tweespalt tussen hem en de gevallen engelen, wat hun haat tegen Christus betrof; terwijl er op alle andere punten onenigheid was, waren ze vast verbonden in hun tegenstand tegen het gezag van de Heerser van het heelal. Maar toen Satan de verklaring hoorde, dat er vijandschap zou bestaan tussen hemzelf en de vrouw, en tussen zijn zaad en haar zaad, begreep hij, dat zijn pogingen om de menselike natuur te verlagen niet ongehinderd zouden blijven; dat de mens door het ene of andere middel in staat gesteld zou worden om aan zijn macht weerstand te bieden.

Satans vijandschap is tegen het mensegeslacht ontstoken, omdat ze door Christus voorwerpen van Gods liefde en barmhartigheid zijn. Hij wenst het Goddelik plan tot verlossing van de mens te verijdelen, en God te onteren door Zijn handewerk van zijn schoonheid en reinheid te beroven; zijn doel is, droefenis in de hemel te veroorzaken, en de aarde te vervullen met ellende en verwoesting. En hij wijst op al dit kwaad als het gevolg van Gods werk in het scheppen van de mens. Het is de genade, die Christus aan de ziel schenkt, welke in de mens vijandschap tegen Satan doet ontstaan. Zonder deze bekerende genade en vernieuwende kracht zou de mens de gevangene van Satan blijven, een dienstknecht, immer bereid om hem te gehoorzamen. Maar het nieuwe beginsel in de ziel doet strijd ontstaan, waar tot nu toe vrede heerste. De kracht, welke Christus schenkt, stelt de mens in staat om zich tegen de tiran en indringer te verzetten. Wie er ook maar gevonden wordt, die de zonde

verafschuwt in plaats van lief te hebben, en de hartstochten tegengaat en overwint, welke in hem hebben geheerst, die toont de werking van een beginsel, dat geheel en al van Boven is.

De tegenstand, die er tussen de geest van Christus en de geest van Satan bestaat, trad zeer treffend aan het licht in de wijze, waarop de wereld Jezus ontving. Het was niet zozeer omdat Hij zonder aardse rijkdom, pracht, of grootsheid verscheen, dat de Joden ertoe kwamen om Hem te ver- werpen. Ze zagen, dat Hij macht bezat, welke het gemis van die uiterlike voordelen meer dan vergoeden zou. Maar de reinheid en heiligheid van Christus lokten de haat van de goddelozen tegen Hem uit. Zijn leven van zelfverloochening en zondeloze toewijding was een voortdurend verwijt voor een trots en zinnelik volk. Dit was het, dat vijandschap verwekte tegen de Zoon van God. Satan en boze engelen verbonden zich met boze mensen. Al de krachten van de afval van God spanden samen tegen de Kampvechter voor de waarheid.

Dezelfde vijandschap openbaart zich tegen de volgelingen van Christus, welke tegen hun Meester getoond werd. Wie ook het afstotelik karakter van de zonde inziet, en door kracht van omhoog weerstand biedt aan de verleiding, zal ongetwijfeld de woede van Satan en zijn onderdanen opwekken. Haat tegen de zuivere beginselen van de waarheid, en verwijt en vervolging van de voorstanders ervan, zullen voortbestaan, zolang er zonde en zondaren gevonden worden. De volgelingen van Christus en de dienstknechten van Satan kunnen niet overeenstemmen. De aanstoot, welke het kruis geeft, heeft niet opgehouden te bestaan. "Allen, die god- zaliglik willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden."

Satans werktuigen arbeiden voortdurend onder zijn leiding tot vestiging van zijn gezag en opbouwing van zijn rijk in tegenstelling van de regering Gods. Tot dit doel trachten ze Christus' volgelingen te bedriegen, en hen af te trekken van hun getrouwheid aan Hem. Ze leggen,gelijk hun leider doet,de Schriften verkeerd uit,en verdraaien ze om hun doel te bereiken. Gelijk Satan getracht heeft, God in verdenking te brengen, zo trachten zijn handlangers, Gods volk te belasteren. De geest, die Christus ter dood gebracht heeft, zet de goddelozen aan om Zijn volgelingen uit te roeien. Dit alles werd voorafgeschaduwd in die eerste profetie: "Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad." En tot aan het einde van de tijd zal dit voortduren.

Satan roept zijn gehele macht tezamen, en werpt zich met al zijn kracht in de strijd. Waarom ontmoet hij geen grotere tegenstand? Waarom zijn de strijders voor Christus zo slaperig en onverschillig? — Omdat ze zo weinig waarlik met Christus verbonden zijn; omdat ze zo weinig van Zijn geest bezitten. De zonde is niet zo afstotelik en af- schuwelik voor hen als die voor hun Meester was. Ze staan de zonde niet, gelijk Christus het deed, beslist en vastberaden tegen. Ze beseffen het vreselike kwaad en de boosheid van de zonde niet, en zijn blind voor het karakter zowel als de macht van de Vorst der duisternis. Er bestaat weinig vijandschap tegen Satan en zijn werken, omdat er zulk een grote onwetendheid heerst aangaande zijn macht en kwaadaardigheid, en de ontzaglike omvang van zijn strijd tegen

Christus en Zijn kerk. Menigten van mensen worden op dat punt bedrogen. Ze weten niet, dat hun vijand een machtige aanvoerder is, die de gemoederen van boze engelen beheerst, en dat hij met wel-gerijpte plannen en behendige bewegingen tegen Christus kampt om de redding van zielen te verhinderen. Onder (2 Tim. 3:12). belijdende Christenen, en zelfs onder de predikers van het evangelie, hoort men Satan nauweliks noemen, behalve misschien, wanneer er toevallig van de kansel op hem gedoeld wordt. Ze merken de bewijzen van zijn voortdurende werkzaamheid en het welslagen daarvan niet op; ze veronachtzamen de vele waarschuwingen tegen zijn geslepenheid; ze schijnen zelfs zijn bestaan te ontkennen.

Terwijl de mensen in onwetendheid verkeren aangaande zijn kunstgrepen, is deze waakzame vijand hun ieder ogenblik op de hielen. Hij doet zijn tegenwoordigheid gevoelen in iedere afdeling van het familieleven, in iedere straat van onze steden, in de kerken, in de volksvergaderingen, in de gerechtshoven; en hij verwart, bedriegt, en verleidt, brengt alom de zielen en lichamen van mannen, vrouwen en kin-deren in het verderf, ontbindt huisgezinnen, en zaait haat, nijd, strijd, muiterij en moord. En de Christelike wereld schijnt deze dingen te beschouwen, alsof God het aldus besteld had, en ze moesten bestaan.

Satan tracht voortdurend de overhand over Gods volk te verkrijgen door de grenspalen, welke hen van de wereld scheiden, af te breken. Het oude Israël werd tot zonde verlokt, toen ze zich aan verboden omgang met de heidenen waagden. Op gelijke wijze wordt het hedendaagse Israël op de verkeerde weg geleid. “In dewelke de God van deze eeuw de zinnen verblind heeft, namelik van de ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het evangelie van de heerlikheid van Christus, die het beeld Gods is.” Al degenen, die geen bepaalde volgelingen van Christus zijn, zijn dienstknechten van de Satan. In het hart, dat niet wedergeboren is, woont de liefde tot de zonde, en een neiging om die te koesteren en te verontschuldigen. In het ver-nieuwde hart leeft er haat en besliste tegenstand tegen de zonde. Wanneer Christenen het gezelschap van goddelozen en ongelovigen verkiezen, stellen ze zich aan verleiding bloot. Satan verbergt zich voor hun blik, en trekt hun steelsgewijze zijn bedriegelike sluier voor de ogen. Ze kunnen niet inzien, dat zulk gezelschap hun noodzakelik kwaad moet doen; en naarmate ze van lieverlede in karakter, woorden en handelingen de wereld meer gelijk worden, geraken ze meer en meer verblind 2 Kor. 4:4.

Gelijkvormigheid aan wereldse gebruiken bekeert de kerk tot de wereld, en nooit de wereld tot Christus. Vertrouwd-heid met de zonde doet die onvermijdelik minder afstotelik schijnen. Hij, die omgang met de dienstknechten van Satan verkiest, zal spoedig zijn vrees voor hun meester verliezen. Wanneer wij op het pad der deugd in verzoeking worden gebracht, gelijk Daniël aan het hof van de koning, kunnen we er ons van verzekerd houden, dat God ons zal beschermen; maar indien we onszelven in verleiding plaatsen, zullen we vroeger of later vallen.

De verleider werkt dikwels met de beste uitslag door degenen, die het minst verdacht worden van onder zijn heerschappij te staan. Zij, die talenten en opvoeding bezitten, worden

bewonderd en geëerd, alsof die hoedanigheden de afwezigheid van de vreze Gods vergoedden, of de mensen aanspraak gaven op Zijn gunst. Talent en ontwikkeling zijn, op zichzelf beschouwd, gaven Gods; maar indien men ze de plaats van godsvrucht laat innemen; indien ze, in stede van de ziel dichter tot God te brengen, van Hem wegleiden, worden ze een vloek en een valstrik. Velen zijn van oordeel, dat alles wat op welgemanierdheid of beschaving gelijkt, enigermate tot Christus moet behoren. Maar er is geen grotere vergissing denkbaar. Deze hoedanigheden behoorden het karakter van iedere Christen te versieren, omdat ze een krachtige invloed zouden uitoefenen ten gunste van ware godsvrucht; maar ze moeten aan God gewijd zijn, of zijn evenzeer een kracht ten kwade. Menigeen met een beschaafd verstand en aangename manieren, die zich niet zou verlagen tot wat gewoonlik een zedeloze daad genoemd wordt, is niets dan een gepolijst werktuig in de handen van de Satan. De sluwe, bedriegelike aard van zijn invloed en voorbeeld maakt hem een gevaarliker vijand voor de zaak van Christus dan degenen, die onwetend en onbeschaafd zijn.

Salomo verkreeg de wijsheid, die de verbazing en bewondering van de wereld opwekte, door ernstig gebed en af- hankelikheid van God. Maar toen hij zich van de Bron van zijn kracht afwendde, en op zichzelf vertrouwende zijn weg ging, viel hij ten prooi aan verleiding. Toen maakten de verwonderlike geestesgaven, die aan de wijste van alle ko- ningen geschonken waren, hem slechts een geschikter werktuig in de hand van de vijand van zielen. Laten de Christenen nooit vergeten, al tracht Satan voortdurend hun verstand voor het feit te verblinden, dat ze "de strijd hebben niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers van de wereld, van de duisternis van deze eeuw, tegen de gees- telike boosheden in de lucht." De waarschuwing van de Schrift klinkt door de eeuwen heen tot op onze tijd: "Zijt nuchteren, en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden." "Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat ge kunt staan tegen de listige omleidingen van de duivel."

Van de dagen van Adam af tot op onze tijd heeft onze grote vijand zijn macht gebruikt om te onderdrukken en te vernielen. Hij bereidt zich nu voor op zijn laatste strijd tegen de kerk. Al degenen, die Jezus trachten te volgen, zullen deze onverbiddelike vijand moeten ontmoeten. Hoe getrouwer de Christen het Goddelike Voorbeeld navolgt, des te zekerder maakt hij zich tot een mikpunt voor de aanvallen van de Satan. Al degenen, die werkzaam zijn in de zaak van God, die trachten het bedrog van de boze te ontsluieren, en Christus aan de mensen voor te stellen, zullen de verklaring van Paulus kunnen beamen, waarin hij spreekt van de Heer te dienen met alle ootmoedigheid, en veel tranen en verzoekingen. Satan viel Christus aan met zijn sterkste en sluwste verleidingen, maar hij werd in iedere kamp verslagen. Die strijd werd ten behoeve van ons gevoerd; die overwinningen maken het voor ons mogelik om te zegevieren. Christus zal kracht geven aan allen, die ernaar zoeken. Niemand kan zonder zijn eigen toestemming door Satan overwonnen worden. De verleider heeft geen macht om de wil te be-heersen, of de ziel tot zonde te dwingen. Hij mag plagen, maar hij kan niet besmetten. Hij kan zielsangst veroorzaken, maar geen verontreiniging. Het feit, dat Christus overwonnen

heeft, behoort Zijn volgelingen moed in te boezemen om de strijd tegen de zonde en Satan manmoedig te voeren.

Hoofdstuk 31 — Het Werk van Boze Geesten

Het verband tussen de zichtbare en de onzichtbare wereld, de dienst van Gods engelen en het werk van boze geesten, wordt in de Schrift duidelik geopenbaard, en is onafscheidelik samengeweven met de geschiedenis van de mens. Er bestaat een toenemende neiging om niet te geloven aan het bestaan van boze geesten, terwijl de heilige engelen, “die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil, die de zaligheid beërven,” door velen voor de geesten van afgestorvenen gehouden worden. Maar de Schrift leert niet alleen het bestaan van engelen,goede zowel als boze,maar levert onbetwistbaar bewijs, dat ze niet de van het lichaam gescheiden geesten van de doden zijn.

Nog eer de mens geschapen werd, bestonden de engelen; want toen de fondamenten van de aarde gelegd werden, “zongen de morgensterren tezamen vrolik, en juichten al de kinderen Gods.” Na de val van de mens werden er engelen gezonden om de boom des levens te bewaken, en dit nog v——r er een menselik wezen gestorven was. Engelen staan volgens hun natuur hoger dan de mensen; want de psalmist zegt, dat de mens “een weinig minder gemaakt is dan de engelen.”

In de Schrift wordt ons het aantal, de macht en heerlikheid van de hemelse wezens, hun betrekking tot de regering van God, als mede hun verband met het verlossingswerk bekend gesteld. “De Heer heeft Zijn troon in de hemelen bevestigd; en Zijn koninkrijk heerst over allen.” En de profeet zegt: “Ik hoorde een stem van vele engelen rondom de troon.” Ze staan als wachters in de tegenwoordigheid van de Koning der koningen—“engelen, krachtige helden,” “Zijn dienaars, die Zijn welbehagen doen,” “die Zijn woord doen, gehoorzamende de stem van Zijn woord.” Tien duizend maal tien duizenden en duizendmaal duizenden was het getal van de hemelse boodschappers, die de profeet Daniël zag. De apostel Paulus noemt hen “de vele duizenden van engelen.” Ze gaan uit als Gods boodschappers, als “de gedaante van een weerlicht,“ z— verblindend is hun heerlikheid, z— snel is hun vlucht. De engel, die aan het graf van de Heiland verscheen, had een “gedaante gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw,” en hij deed de wachters beven van vrees voor hem, en “ze werden als doden.” Toen Sanherib, de hoogmoedige Assyriër, God hoonde en lasterde, en Israël met ondergang bedreigde, “geschiedde het dan in diezelfde nacht, dat de engel des Heren uitvoer, en sloeg in het leger van Assyrië honderd vijf en tachtig duizend.” Er werden verdelgd “alle strijdbare helden, en vorsten, en oversten” in het leger van Sanherib. “Zo is hij met schaamte des aangezichts in zijn land wedergekeerd.”

Engelen worden uitgezonden om boodschappen van barmhartigheid aan de kinderen Gods over te brengen. Tot Abraham gingen ze met beloften van zegeningen; naar de poorten van Sodom, om de rechtvaardige Lot te redden van de verwoesting van het vuur; naar Elia, toen hij van vermoeienis en honger dreigde om te komen in de woestijn; naar Eliza met vurige wagenen en paarden, het stadje omringende, waar hij door zijn vijanden ingesloten was; naar Daniël, toen hij Goddelike wijsheid zocht aan het hof van een heidens koning, of overgegeven

was om aan de leeuwen ten prooi te worden; naar Petrus, toen hij ter dood ver- oordeeld lag in de kerker van Herodus; naar de gevangenen te Filippi; naar Paulus en zijn metgezellen in de nacht van de storm op de zee; om het hart van Cornelius te openen voor de ontvangst van het evangelie; om Petrus met een boodschap van zaligheid af te vaardigen naar een heidense vreemdeling,— aldus hebben heilige engelen alle eeuwen door Gods volk gediend.

Voor iedere volgeling van Christus wordt een beschermengel aangesteld. Deze hemelse wachters beveiligen de rechtvaardigen voor de macht van de boze. Dit erkende Satan zelf, toen hij sprak: “Is het om niet, dat Job God vreest? Hebt Gij niet een betuining gemaakt voor hem, en voor zijn huis, en voor al wat hij heeft rondom?” Het werktuig, waardoor God Zijn volk beschermt, wordt in de woorden van de psalmist uitgedrukt: “De Engel des Heren legert zich rondom degenen, die Hem vrezen, en rukt hen uit.” De Heiland zei, sprekende van hen, die in Hem geloven: “Ziet toe, dat ge niet een van deze kleinen veracht; want Ik zeg ulieden, dat hun engelen in de hemelen altijd zien het aangezicht van Mijn Vader.” De engelen, welke aangesteld zijn om de kinderen Gods te dienen, hebben te allen tijde toegang tot Zijn tegenwoordigheid.

Aldus is Gods volk, dat aan de verleidende macht en de nimmer sluimerende kwaadaardigheid van de vorst der duisternis is blootgesteld, en de strijd te voeren heeft met al de machten van het boze, verzekerd van de onvermoeide waakzaamheid van hemelse engelen. Ook wordt zodanige verzekering niet zonder oorzaak geschonken. Indien God Zijn kinderen een belofte van genade en bescherming gedaan heeft, is het omdat ze met machtige werktuigen van het kwaad te doen zullen hebben,— Satans deelgenoten, talrijk, vastberaden, en onvermoeid, aangaande wier kwaadaardigheid en macht niemand onwetend of onverschillig kan zijn, en zich veilig rekenen.

De boze geesten, in het begin zonder zonde geschapen, waren wat natuur, macht en heerlikheid betreft, gelijk aan de heilige wezens, die nu Gods boodschappers zijn. Maar door zonde gevallen, hebben ze een onderling verbond ge-sloten om God te onteren, en de mensen in het verderf te storten. Met Satan verbonden in zijn opstand, en met hem uit de hemel geworpen, zijn ze door al de volgende eeuwen heen zijn medegenoten gebleven in zijn strijd tegen het God- delik gezag. In de Schrift wordt ons melding gemaakt van hun samenzwering en regering, van hun verschillende orden, van hun verstand en geslepenheid, en van hun boosaardige plannen tegen de vrede en het geluk van de mensen.

De Oud-Testamentiese geschiedenis maakt hier en daar gewag van hun bestaan en handelingen; maar het was gedurende de tijd, dat Christus op aarde was, dat de boze geesten hun macht op de treffendste wijze openbaarden. Christus was gekomen om het plan ten uitvoer te brengen, dat tot redding van de mens was uitgedacht, en Satan was besloten, zijn recht op de heerschappij van de wereld te laten gelden. Hij was erin geslaagd, overal op aarde af- godedienst in te voeren, behalve in het land Palestina. Christus kwam tot het enige land, dat niet volkomen voor de macht van de verleider gebukt had, om over het volk hemels licht

te doen schijnen. Hier stonden twee wedijverende machten naar het oppergezag. Jezus opende Zijn liefdearmen, en nodigde allen uit, die vergiffenis en vrede door Hem wensten te vinden. De heirscharen der duisternis zagen, dat ze geen onbegrensde macht bezaten, en begrepen, dat indien Christus' zending slagen zou, hun regering spoedig ten einde zou zijn. Satan woedde als een geketende leeuw, en toonde op uitdagende wijze Zijn macht over de lichamen zowel als de zielen van de mensen.

Het feit, dat mensen van duivelen bezeten Zijn geweest, wordt in het Nieuwe Testament duidelik gemeld. De personen, die aldus bezocht waren, leden niet alleen aan ziekte ten gevolge van natuurlike oorzaken. Christus verstond volkomen, waarmede Hij te doen had, en herkende de bepaalde tegenwoordigheid en het werk van boze geesten. Een treffend voorbeeld van hun aantal, macht, en vijandigheid, zowel als van de macht en barmhartigheid van Christus wordt in het bijbelverhaal van de genezing van de bezetenen te Gadara aangegeven. Deze ellendige waanzin- ningen, alle banden afschuddende, zich verwringende, schuimende en razende, vervulden de lucht met hun kreten, deden zichzelven geweld aan, en waren gevaarlik voor allen, die in hun nabijheid kwamen. Hun bloedende en misvormde lichamen en hun razernij boden een schouwspel aan, dat aan de vorst der duisternis zeer welgevallig was. Een van de duivelen, die in de lijders gevaren waren, verklaarde: "Mijn naam is Legio, want wij zijn velen." Bij het Romeinse leger bestond een legioen uit drie tot vijf duizend man. Satans legerscharen zijn ook in troepen gerangschikt, en de biezondere afdeling, waartoe deze duivelen behoorden, telde niet minder dan een legioen.

Op Jezus' bevel voeren de boze geesten uit hun slachtoffers, en lieten hen rustig zittende aan de voeten van de Heiland achter, onderworpen, verstandig, en zachtmoedig. Maar aan de duivelen werd toegestaan, een kudde zwijnen in de zee te doen storten; en voor de inwoners van Gadara was het verlies hiervan groter dan de zegeningen, die Christus geschonken had, en de Goddelike Heelmeester werd verzocht om te vertrekken. Dit was de uitkomst, welke Satan zich had willen verzekeren. Door de blaam voor hun verlies op Jezus te werpen, wekte hij de zelfzuchtige vrees van de mensen op, en weerhield hen van naar Zijn woorden te luisteren. Satan beschuldigt de Christenen gedurig als de oorzaak van verlies, ongeluk en lijden, in plaats van de blaam te laten vallen, waar die thuis behoort, namelik op hemzelf en zijn handlangers.

Doch Christus' doel werd niet verijdeld. Hij liet de boze geesten toe, de kudde zwijnen te doen omkomen als straf voor die Joden, welke deze onreine dieren aanteelden om er winst mede te doen. Indien Christus de duivelen niet had weerhouden, ze zouden niet alleen de zwijnen, maar ook hun wachters en eigenaars in de zee gestort hebben. Het behoud van de wachters zowel als van de eigenaars was alleen te danken aan Zijn macht, die in genade tot hun redding werd uitgeoefend. Dan ook werd deze gebeurtenis toegelaten, opdat de discipelen getuigen zouden zijn van de wrede macht van Satan over mens en dier beide. De Heiland wilde, dat Zijn volgelingen kennis zouden hebben aan de vijand, met wie ze te doen zouden hebben, opdat ze niet door zijn lagen bedrogen en overwonnen zouden worden. Ook wilde

Hij, dat het volk uit die streek de macht zou aan-schouwen, die Hij had om de banden van de Satan te verbreken, en zijn gevangenen in vrijheid te stellen. En ofschoon Jezus zelf vertrok, bleven de mannen, die Hij zo wonderdadig verlost had, achter, om de barmhartigheid van hun weldoener te verkondigen.

Er staan andere gevallen van gelijke aard in de Schrift opgetekend. De dochter van de Syro-Feniciese vrouw was gans en al onder de macht van een onreine geest, welke Jezus uitwierp door Zijn woord. Een “van de duivel bezeten, die blind en stom was;”2 een jongeling, die een stomme geest had, welke “hem menigmaal in het vuur en in het water wierp, om hem te verderven;” de bezetene, welke, door “een geest van een onreine duivel”4 geplaagd, de Sabbatsrust van de synagoge te Kapernaüm verstoorde,— deze allen werden door de medelijdende Heiland geheeld. In bijna ieder geval sprak Christus de duivel aan als een zelfbewust wezen, hem bevelende, uit te gaan van zijn slachtoffer, en het niet verder te kwellen. De verzamelde gemeente te Kapernaüm, zijn grote kracht ziende, was verbaasd, en “ze spraken samen tot elkander, zeggende: Wat woord is dit, dat Hij met macht en kracht de onreine geesten gebiedt, en ze varen uit?”

Zij, die van duivel bezeten waren, worden gewoonlik voorgesteld als in zwaar lijden verkerende; toch waren er uitzonderingen op deze regel. Om bovennatuurlike macht te verkrijgen, stelden sommigen zich open voor de invloed van Satan. Natuurlik hadden die geen strijd te voeren met de duivelen. Tot deze klasse behoorden diegenen, die de geest van waarzeggerij hadden,— Simon Magus, Elymas de tovenaar, en de dienstmaagd, die Paulus en Silas te Filippi volgde. Niemand is in groter gevaar van onder de invloed van boze geesten te geraken, dan zij, die, niettegenstaande het duidelike en overvloedige getuigenis van de Schrift het bestaan en werk van de duivel en zijn engelen ontkennen. Zolang we hun bedrog niet inzien, behalen ze bijna onberekenbaar voordeel op ons; en velen slaan acht op hun inblazingen, terwijl ze menen te volgen, wat hun eigen wijsheid hun voorschrijft. Dit is de reden waarom Satan, naarmate we het einde nader komen, wanneer de duivel het machtigst zal werken om te bedriegen en te verwoesten, overal het geloof verspreidt, dat hij niet bestaat. Zijn wijze van doen is, zichzelf en de manier, waarop hij werkt, te verbergen.

Er is niets, waarvoor de grote bedrieger z— zeer vreest, dan dat wij bekend zullen worden met zijn lagen. Ten einde zijn ware karakter en bedoelingen beter te vermommen, heeft hij zich z— laten voorstellen, dat hij geen sterker gevoelen gaande maakt dan spot of verachting. Hij schept er behagen in, afgebeeld te worden als een bespottelik of wal- gelik voorwerp, mismaakt, half dier en half mens. Hij hoort gaarne zijn naam in een grap of spot noemen door degenen, die zichzelven voor verstandige, welingelichte mensen houden.

Het is omdat hij zich met zulk een volmaakte behendigheid vermomd heeft, dat de vraag zo algemeen gedaan wordt: “Bestaat er waarlik zulk een wezen?” Het is een bewijs van het welgelukken van zijn arbeid, dat theorieën, die het eenvoudigste getuigenis van de Schriften tot leugen maken, zo algemeen in de godsdienstige wereld aangenomen worden. Maar juist

omdat Satan de harten van hen, die geen bewustzijn van zijn invloed hebben, het gemakkelikst kan beheersen, geeft Gods woord ons zoveel voorbeelden van zijn boosaardig werk, ontmaskert zijn geheime krachten voor ons, en stelt ons aldus op onze hoede tegen zijn aanvallen.

De macht en kwaadwillendheid van Satan en zijn heir zouden ons met recht mogen verontrusten, was het niet, dat we heul en redding konden vinden door de kracht van onze Heiland, welke de zijne te boven gaat. We verzekeren onze huizen zorgvuldig met grendelen en sloten om ons eigendom en leven tegen boze mensen te beveiligen; maar we denken zelden aan de boze engelen, die voortdurend toegang tot ons zoeken te verkrijgen, en tegen wier aanvallen wij in eigen kracht geen middel tot verdediging hebben. Indien ze toegelaten worden, kunnen ze ons verstand verwarren, onze licha-men plagen en kwellen, onze bezittingen en ons leven vernielen. Hun enig vermaak ligt in ellende en verwoesting. Vreselik is de toestand van hen, die Gods eisen weerstaan, en toegeven aan Satans verleidingen, totdat God hen overgeeft aan de macht van boze geesten. Maar zij, die Christus volgen, zijn immer veilig onder Zijn wakende zorg. Engelen, uitnemend in kracht, worden van de hemel gezonden om hen te geschermen. De goddelozen kunnen niet door de wacht heenbreken, die God rondom Zijn volk heeft gesteld.

Hoofdstuk 32 — Gevaarlijke Misleidingen

De grote strijd tussen Christus en Satan, die al bijna zes duizend jaren lang gevoerd is, zal spoedig ten einde worden gebracht; en de boze verdubbelt zijn pogingen om het werk van Christus ten behoeve van de mens te verijdelen, en zielen in zijn strikken te vangen. Het doel, dat hij tracht te bereiken, is, de mensen in duisternis en onboetvaardigheid te houden, totdat het werk van de Heiland als Middelaar een einde neemt, en er geen verdere offerande voor de zonde zal zijn. Wanneer er geen bepaalde poging in het werk gesteld wordt om zijn macht te weerstaan; wanneer er in de kerk en de wereld onverschilligheid heerst, is Satan gerust; want dan verkeert hij niet in gevaar van diegenen te verliezen, welke hij naar goedvinden gevangen houdt. Maar wanneer de aandacht gevestigd wordt op zaken, die de eeuwigheid betreffen, en er zielen zijn, die vragen: “Wat moet ik doen om zalig te worden ?” dan is hij op het toneel, en zoekt zijn macht te meten met die van Christus, en de invloed van de Heilige Geest tegen te werken.

De Schrift zegt ons, dat bij één gelegenheid, toen de engelen Gods kwamen om zich voor de Heer te stellen, Satan ook onder hen verscheen, niet om zich voor de eeuwige Koning te buigen, maar om zijn eigen kwaadaardige plannen tegen de rechtvaardigen te bevorderen. Met datzelfde doel is hij tegenwoordig, wanneer er mensen samenkomen om God te aanbidden. Ofschoon voor het oog verborgen, werkt hij met alle ijver om de harten van de aanbidders in beslag te krijgen. Als een kundig krijgsoverste maakt hij zijn plannen vooruit. Terwijl hij de boodschapper Gods de Schrift ziet onderzoeken, let hij op het onderwerp, waarbij de gemeente bepaald zal worden. Dan stelt hij al zijn geslepenheid en sluwheid te werk om de omstandigheden z— te schikken, dat de boodschap diegenen niet zal bereiken, welke hij juist op dat punt bezig is te bedriegen. De persoon, die de boodschap het meest nodig heeft, wordt met de een of andere handels-transaktie beziggehouden, welke zijn tegenwoordigheid vereist, of op andere wijze verhinderd, de woorden te horen, die hem misschien een reuk des levens ten leven zouden gebleken zijn.

Of anders ziet Satan de dienstknechten des Heren gebukt gaan onder de geestelike duisternis, waarin de mensen verkeren. Hij hoort hun ernstige gebeden om Goddelike genade en kracht, om de betoverende invloed van onverschilligheid, zorgeloosheid en traagheid te verbreken. Dan brengt hij met vernieuwde ijver zijn kunstgrepen in beoefening. Hij verleidt de mensen tot het toegeven aan hun eetlust, of enige andere wijze van zelfbevrediging, en verstompt op die wijze hun fijngevoeligheid, zodat ze juist die dingen, welke ze het meest nodig hebben te leren, niet horen.

Satan weet goed, dat allen, die hij er toe brengen kan om het gebed en onderzoek van de Schrift te verwaarlozen, voor zijn aanvallen zullen zwichten. Daarom verzint hij alle mogelike plannen om het verstand te boeien. Er is altijd een klasse van mensen geweest, die zich godzalig voordoen, en die in plaats van de waarheid verder te onderzoeken, er hun godsdienst van maken, het een of andere gebrek in het karakter, of dwaling in het geloof op te sporen in

degenen, van wie ze verschillen. Dezulken zijn Satans rechterhand in zijn werk. Er zijn niet weinig beschuldigers van de broederen; en ze zijn altijd in de weer, wanneer God werkt, en Zijn dienstknechten Hem ware hulde brengen. Ze stellen de woorden en handelingen van hen, die de waarheid lief- hebben en gehoorzamen, in een vals licht. Ze doen de ernstigste, ijverigste, en meest zelfopofferende dienstknechten van Christus voorkomen als bedrogenen of bedriegers. Hun werk is, de beweegredenen van iedere wezenlik edele daad verkeerd voor te stellen, om toespelingen rond te strooien, en verdenking op te wekken in het hart van hen, die weinig ondervinding gehad hebben. Op iedere denkbare wijze trachten ze, wat rein en rechtvaardig is, te doen aanzien als besmet en bedriegelik.

Doch niemand behoeft omtrent dezulken in twijfel te verkeren. Het laat zich gemakkelik zien, wiens kinderen ze zijn, wiens voorbeeld ze volgen, en wiens werk ze doen. “Aan hun vruchten zult ge hen kennen.” Hun handelwijze gelijkt op die van Satan, de giftige lasteraar, “de verklager van onze broederen.” De grote bedrieger heeft veel handlangers, die gereed staan om elke en iedere soort van dwaling in omloop te brengen om zielen te vangen,—ketterijen, die bestemd zijn om de verschillende smaken en bekwaamheden te passen van hen, die hij ten val wenst te brengen. Het is zijn doel om onoprechte,boze elementen in de kerk te brengen, die twijfel en ongeloof bevorderen, en allen te hinderen, die Gods werk wensen te doen vooruit gaan, en er zelven mede wensen te vorderen. Velen, die niet waarlik in God of Zijn woord geloven, stemmen in de ene of andere grondregel van waarheid toe, gaan voor Christenen door, en worden aldus in de gelegenheid gesteld om hun dwalingen als schriftuur-like leer in te voeren.

De stelling, dat het er niet op aan komt, wat de mensen geloven, is een van Satans best gelukte bedriegerijen. Hij weet, dat de waarheid, in liefde aangenomen, de ziel van de ontvanger heiligt; vandaar dat hij voortdurend tracht om er valse theorieën en fabelen, een ander evangelie, voor in de plaats te stellen. Van het eerste begin aan hebben Gods dienstknechten gestreden tegen valse leraren, niet maar alleen als tegen boze mensen, maar als tegen inbrengers van leugenen, die de ziel doden. Elia, Jeremia en Paulus stelden zich vastberaden en onbevreesd tegen hen, die de mensen van Gods woord aftrokken. De vrijgeestigheid welke een juiste godsdienstige overtuiging als onbelangrijk beschouwt, vond geen genade bij die heilige verdedigers van de waarheid.

De onbestemde en grillige uitleggingen van de Schrift, en de vele strijdige theorieën aangaande godsdienstige overtuiging, welke in de Christelike wereld gevonden worden, zijn het werk van onze grote vijand, om het verstand van de mensen z— te verzwakken, dat ze de waarheid niet zullen kunnen onderscheiden. En de tweedracht en onenigheid, welke onder de kerken van de Christenheid bestaan, zijn voor een groot deel te wijten aan de heersende gewoonte van de Schriften te verdraaien, ten einde een fondament te vinden voor een geliefkoosde theorie. In plaats van Gods woord met zorg te onderzoeken, om in eenvoud van hart Zijn wil te leren kennen, trachten velen iets buitengewoons of oorspronkeliks te ontdekken.

Tot steun van dwaalleer of onchristelike handelingen beroepen sommigen zich op schriftuurplaatsen, die uit hun verband gerukt zijn, ja, men haalt soms slechts de helft van een enkel vers aan om zijn punt te bewijzen, wanneer het overige deel zou aantonen, dat de betekenis geheel en al het tegenovergestelde is. Listig als de slang verschuilt men zich achter onsamenhangende gezegden, samengeraapt om aan de vleselike begeerten te voldoen. Aldus verdraaien velen op- zettelik Gods woord. Anderen, die een levendige verbeelding hebben, nemen de beelden en symbolen uit de Heilige Schrift, en leggen ze uit naar hun wijze van denken, zonder veel acht te slaan op het getuigenis van de Bijbel, dat hij zichzelf verklaart; en geven dan hun grillige voorstellingen als bijbelleer uit.

Wanneer men de Schrift onderzoekt zonder een biddende, eenvoudige, en voor lering vatbare geest, missen de duide- likste en eenvoudigste even goed als de moelikste teksten hun ware betekenis. De pauselike leiders kiezen zulke gedeelten uit de Schrift als het best voor hun doel geschikt zijn, leggen die uit naar het hun het meest past, en geven ze op die wijze aan de mensen, aan wie ze daarbij het recht ontzeggen om de Bijbel te onderzoeken, en de daarin vervatte heilige waarheden voor zichzelven te verstaan. De gehele Bijbel behoort aan het volk gegeven te worden, juist zoals die daar geschreven staat. Het zou beter voor hen zijn om in het geheel geen bijbelonderricht te hebben, dan dat de leer van de Schrift zo schandelik verkeerd wordt uitgelegd.

De Bijbel is bedoeld om een gids te zijn voor allen, die de wil van hun Schepper wensen te leren kennen. God gaf de mens het vaste woord van de profetie; engelen en zelfs Christus in eigen persoon kwamen om aan Daniël en Johannes de dingen te openbaren, welke binnen kort moeten plaats hebben. Die belangrijke zaken, welke tot onze zaligheid dienen, zijn niet verborgen gelaten. Ze zijn niet op zulk een wijze geopenbaard, dat ze de eerlike navorser van de waarheid zouden verwarren of misleiden. De Heer zegt bij monde van de profeet Habakuk: “Schrijf het gezicht, en stel het duidelik op tafelen, . . . opdat daarin leze die voorbijloopt.” Gods Woord is duidelik voor allen, die het met een biddend hart onderzoeken. Iedere waarlik eerlike ziel zal tot het licht van de waarheid komen. “Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid.” En geen kerk kan in heiligheid toenemen, tenzij de leden ervan ernstig naar waarheid zoeken als naar verborgen schatten.

Door de kreet van Vrijzinnigheid worden de mensen verblind voor de aanslagen van hun wederpartij, die aldoor rustig arbeidt aan de bereiking van zijn doel. Naarmate hij erin slaagt, menselike verzinselen de plaats van de Bijbel te laten innemen, wordt Gods wet op zijde gezet, en liggen de kerken in de slaveboei der zonde, terwijl ze beweren, vrij te zijn. Voor velen zijn wetenschappelike nasporingen een vloek geworden. God heeft toegelaten, dat er een vloed van licht over de wereld is uitgestort door de ontdekkingen op het gebied van wetenschap en kunst; maar zelfs de grootste geesten komen tot verwarring in hun pogen om de onderlinge verhouding van wetenschap en openbaring te door-gronden, zo ze niet door het woord van God in hun onderzoek worden geleid.

Menselike kennis zowel van stoffelike als van geestelike dingen is eenzijdig en onvolmaakt; daarom zijn er velen niet in staat om hun inzichten over de wetenschap te rijmen met verklaringen in de Schrift. Velen nemen blote theorieën en gissingen als wetenschappelike feiten aan, en denken, dat Gods woord beproefd kan worden door de leerstellingen van de “wetenschap, die valselik zo genoemd wordt.” De Schepper en Zijn werken gaan hun begrip te boven; en omdat ze die niet volgens natuurlike wetten kunnen verklaren, wordt de bijbelgeschiedenis als onbetrouwbaar beschouwd. Degenen, welke de betrouwbaarheid van de oorkonden van het Oude en Nieuwe Testament betwijfelen, gaan maar al te dikwels een stap verder, beginnen te twijfelen aan het bestaan van God, en schrijven oneindige macht aan de natuur toe. Daar ze hun anker hebben laten glippen, zwalken ze rond tussen de rotsen van het ongeloof.

Aldus dwalen er velen van het geloof af, en worden door de duivel verleid. De mens heeft getracht, wijzer te zijn dan zijn Schepper; de menselike wijsbegeerte heeft geheimen, welke de eeuwen 2Ps. 97:11; 11 Tim. 6:20, door nimmer geopenbaard zullen worden, pogen uit te vorsen en te verklaren. Indien de mensen slechts wilden onderzoeken en verstaan wat God van Zichzelf en Zijn raadsbesluiten heeft bekend gemaakt, zouden ze zoveel van de heerlikheid, de majesteit, en de macht van Jehova aanschouwen, dat ze hun eigen nietigheid leerden beseffen, en tevreden zouden zijn met hetgeen ten nutte van hen en hun kinderen geopenbaard is.

De slimste van Satans bedriegelike omleidingen is, dat hij de mens aanhoudend doet zoeken en gissen naar hetgeen God niet bekend gemaakt heeft, en dat niet in Zijn voornemen ligt dat door ons verstaan zal worden. Op die wijze verloor Lucifer zijn plaats in de Hemel. Hij werd onte- vreden, omdat al de geheimen van Gods raad hem niet werden toevertrouwd, en hij sloeg volstrekt geen acht meer op hetgeen geopenbaard was betreffende zijn eigen werk in de verheven plaats, welke hem was toegewezen. Door gelijke ontevredenheid bij de engelen, die onder zijn bevel stonden, op te wekken, veroorzaakte hij hun val. Nu tracht hij de harten van de mensen van dezelfde geest te laten doordringen, en er hen toe te brengen, ook de direkte bevelen Gods te minachten.

Zij, die ongewillig zijn om de duidelike, scherpe waarheden van de Bijbel aan te nemen, zoeken voortdurend naar schoonklinkende fabelen, welke het geweten tot zwijgen brengen. Hoe minder geestelik, zelfverloochenend, en verootmoedigend de leerstellingen zijn, die gepredikt worden, des te meer vallen ze in de gunst. Zulke personen verlagen hun verstandelike vermogens om hun vleselike lusten te dienen. Te wijs in eigen ogen om de Schrift met verslagenheid van ziel, en ernstig gebed om Goddelike leiding te onderzoeken, hebben ze niets om zich tegen dwalingen te beveiligen. Satan is gereed om aan de wens van het hart te voldoen, en weet het zo te schikken, dat zijn drogredenen in de plaats van de waarheid ontvangen worden. Aldus was het, dat het pausdom zijn macht verkreeg over de harten van de mensen; en de Protestanten volgen hetzelfde pad door de waarheid te verwerpen, omdat die kruisdragen met zich brengt. Al degenen, welke het onderzoek van Gods woord

verwaarlozen uit gemakzucht en politiek, om niet van de wereld te verschillen, zullen aan zichzelven overgelaten worden, en schandelike ketterij voor godsdienstige waarheid aannemen.

Iedere denkbare vorm van dwaling zal aanvaard worden door hen, die met opzet de waarheid verwerpen. Wie met afschuw op de ene vorm van bedrog neerziet, zal geredelik in een andere vallen. De apostel Paulus, van een klasse sprekende, die “de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden,” zegt: “Daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat ze de leugen zouden geloven, opdat ze allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.” Met zulk een waarschuwing v——r ons, past het ons, op onze hoede te zijn met betrekking tot de leerstellingen, die we aannemen. Tot de dingen, waar de grote bedrieger het best mede slaagt, behoren de bedriegelike leringen en leugenachtige wonderen van het Spiritualisme. Vermond als een engel des lichts, spreidt hij zijn netten waar die het minst ver-moed worden. Indien de mensen Gods Boek maar wilden onderzoeken met ernstig gebed, om het te mogen verstaan, zouden ze niet in het duister gelaten worden, en geen valse leerstellingen aannemen. Maar omdat ze de waarheid verwerpen, vallen ze ten prooi aan bedrog.

Een verdere gevaarlike dwaling is de leer, die de Godheid van Christus ontkent, en beweert dat Hij niet bestond v——r Zijn verschijnen in deze wereld. Deze theorie wordt gunstig ontvangen door een grote klasse die belijdt in de Bijbel te geloven; en toch spreekt hij de duidelikste verklaringen van onze Heiland betreffende Zijn verhouding tot de Vader, Zijn Goddelik karakter, en Zijn voorbestaan direkt tegen. Men kan er zelfs het oor niet aan lenen zonder de meest ongegronde verdraaiing van de Schriften. Het verlaagt niet alleen ‘s mensen opvatting van het werk van de verlossing, maar ondermijnt het geloof in de Bijbel als een openbaring van God. Terwijl dit deze theorie des te gevaarliker maakt, maakt het het ook moeiliker om hem te wederleggen. Indien de mensen het getuigenis van de Schrift, die door ingeving geschreven is, verwerpen, wat de Godheid van Christus betreft, heeft het geen zin, het punt met hen te bespreken, want geen bewijsgrond, hoe afdoend ook, zou hen kunnen overtuigen. “De natuurlike mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want ze zijn hem dwaasheid; en hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelik onderscheiden worden.” Niemand, die in die 12 Thess. 2:10-12. 21 Kor. 2:14. dwaalleer gelooft, kan een waar begrip hebben van het karakter of de zending van Christus, of van het grote plan Gods voor de verlossing van de mens.

Nog een andere sluwe en verderfelike dwaling is het zich snel verspreidende geloof, dat de Satan niet als persoonlik wezen bestaat; dat de naam slechts gebruikt wordt in de Schrift om de kwade gedachten en begeerten van mensen voor te stellen. De leer, die zo algemeen van de volkskansels weerklinkt, dat de wederkomst van Christus Zijn komen is tot ieder mens bij de dood, is een toeleg om de harten van de mensen van Zijn persoonlike komst op de wolken des hemels af te trekken. Jaren lang reeds heeft Satan gezegd: “Ziet, hij is in de binnenkameren;” en vele zielen zijn verloren gegaan door dit bedrog aan te nemen.

Dan ook weer leert de wereldse wijsheid, dat bidden niet noodzakelik is. De mannen van de wetenschap beweren, dat er geen wezenlik antwoord op het gebed zijn kan; dat dit een wetsverkrachting, een wonder zou zijn, en dat er geen wonderen bestaan. Het heelal, zeggen ze, wordt door vaste wetten beheerst, en God-zelf doet niets dat met die wetten in strijd is. Aldus stellen ze God voor als door Zijn eigen wetten gebonden,— alsof de werking van Goddelike wetten de Goddelike vrijheid zou kunnen buitensluiten. Zulke leer is in strijd met wat de Schrift zegt. Werden er geen won-deren gedaan door Christus en Zijn apostelen? Dezelfde medelijdende Heiland leeft heden ten dage nog, en is nog even gewillig om het gebed des geloofs te verhoren, als toen Hij zichtbaar onder de mensen rondwandelde. Het natuur- like werkt samen met het bovennatuurlike. Het is een deel van Gods plan, ons in antwoord op het gelovig gebed datgene toe te staan, dat Hij ons niet zou schenken, indien we er niet aldus om vroegen.

Ontelbaar zijn de dwaalleringen en grillige denkbeelden, welke in de kerken van de Christenheid aangetroffen worden. Het is onmogelik om de kwade gevolgen te schatten van het wegnemen van een van de bakens, die Gods woord gesteld heeft. Weinigen van hen, die dat wagen, houden bij de eerste verworpen waarheid op. De meesten gaan verder, en stellen het ene beginsel van de waarheid na het andere ter zijde, totdat ze wezenlike ongelovigen worden. De dwalingen van de algemeen aangenomen godgeleerdheid hebben menig een ziel tot twijfelzucht gedreven, die anders wellicht in de Schrift zou hebben geloofd. Het is zo iemand onmogelik, leerstellingen aan te nemen,die zijn gevoelens over rechtvaardigheid, barmhartigheid, en milddadigheid geweld aandoen; en daar deze als de leer van de Bijbel voorgesteld worden, weigert hij hem als Gods woord aan te nemen.

Dit is juist het doel, dat Satan zoekt te bereiken. Hij verlangt niets zozeer als het vertrouwen op God en Zijn woord te niet te doen. Satan staat aan het hoofd van het grote leger van twijfelaars, en gebruikt al zijn macht, om zielen in zijn gelederen te lokken. Twijfelen komt in de mode. Er is een grote klasse van mensen, die Gods woord met wantrouwen aanziet, en dat om dezelfde reden als ze het de Schrijver ervan doen — omdat het de zonde bestraft en veroordeelt. Zij, die onwillig zijn om te doen wat het vraagt, trachten het gezag ervan omver te werpen. Ze lezen de Bijbel, of luisteren naar zijn leer, zoals die van de gewijde kansel wordt gepredikt, eenvoudig om aanmerkingen te maken op de Schrift of de preek. Niet weinigen worden ongelovigen, om zich wegens plichtverzuim te rechtvaardigen en te verontschuldigen. Anderen nemen twijfelzuchtige beginselen aan uit trots of traagheid. Te veel op hun gemak gesteld om zich te onderscheiden door iets te doen, dat eer waardig is, en dat inspanning vraagt, of zelfverloochening eist, streven ze ernaar om zich de naam te verwerven van biezondere wijsheid te bezitten door de Bijbel te kritiseren.

Er is veel, dat het eindige menseverstand, hetwelk niet door Goddelike wijsheid wordt verlicht, niet bij machte is te verstaan; daardoor vinden ze aanleiding tot kritiek. Velen schijnen te denken, dat het een deugd is om zich aan de zijde van ongeloof, twijfelzucht, en goddeloosheid te stellen. Maar men zal bevinden, dat zulke personen onder een schijn van

oprechtheid door zelfvertrouwen en trots gedreven worden. Velen scheppen er behagen in, iets in de Schrift te vinden om het verstand van anderen te verwarren. In het eerst kritiseren en redeneren sommigen aan de verkeerde kant, eenvoudig uit lust om te strijden. Ze beseffen niet, dat ze zich, aldus in de strikken van de vogelvanger verwikkelen. Maar daar ze openlik aan hun ongeloof uitdrukking hebben gegeven, gevoelen ze, dat ze hun ingenomen stelling moeten handhaven. Op die wijze verenigen ze zich met de goddelozen, en sluiten de poorten van het Paradijs voor zich toe. God heeft in Zijn woord genoegzaam bewijs gegeven van het Goddelik karakter ervan. De grote waarheden, welke op onze verlossing betrekking hebben, worden duidelik voorgesteld. Met de hulp van de Heilige Geest, die beloofd is aan allen, die hem in oprechtheid zoeken, kan een iegelik die waarheden voor zichzelf verstaan. God heeft de mensen een sterk fondament gegeven, waarop ze hun geloof kunnen gronden.

Toch is het eindige verstand van de mens niet toereikend om de plannen en bedoelingen van de Oneindige ten volle te verstaan. We kunnen God nimmer leren kennen door onderzoek. We moeten niet trachten, met een aanmatigende hand het gordijn weg te schuiven, waarachter Hij Zijn majesteit verbergt. De apostel roept uit: “Hoe ondoor- grondelik zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlik Zijn wegen!” We kunnen Zijn handelingen met ons, en de beweegredenen, die Hem dringen, in zo verre verstaan, dat wij grenzeloze liefde en barmhartigheid kunnen ontdekken, verbonden met oneindige macht. Onze Vader in de hemel regelt alles in wijsheid en gerechtigheid, en we moeten niet ontevreden of wantrouwend zijn, maar ons in eerbiedige onderwerping buigen. Hij zal ons zoveel van Zijn voornemens openbaren als ons goed is te weten, en voor wat daarboven gaat, moeten we vertrouwen op de Hand, die almachtig, en het Hart, dat vol liefde is.

Terwijl God ruimschoots bewijs gegeven heeft om te geloven, neemt Hij nimmer alle verontschuldiging voor onge- loof weg. Allen, die aanknopingspunten voor twijfel zoeken, zullen ze vinden. En zij, die Gods woord weigeren aan te nemen en te gehoorzamen, voordat iedere tegenwerping uit de weg geruimd is, en er geen gelegenheid tot twijfelen meer overblijft, zullen nooit tot het licht komen. Wantrouwen aan God is de natuurlike uitkomst van het hart, dat niet wedergeboren, en met zichzelf in strijd is. Maar geloof wordt door de Heilige Geest gewerkt, en kan slechts bloeien naarmate het gekoesterd wordt. Niemand kan sterk in het geloof worden zonder een vastberaden poging daartoe te doen. Het ongeloof neemt toe in kracht, naar mate het aangemoedigd wordt; en indien de mensen, in plaats van de bewijzen te bepeinzen, welke God tot schra- ging van hun geloof gegeven heeft, aan wantrouwen toegeven, en uitvluchten zoeken, zullen ze onvervinden, dat hun twijfelingen hoe langer hoe meer bevestigd worden.

Maar zij, die aan Gods beloften twijfelen, en de verzekeringen van Zijn genade wantrouwen, onteren Hem; en in plaats van anderen tot Christus te trekken, leidt hun invloed hen van Hem af. Ze zijn onvruchtbare bomen, die hun donkere takken ver uitstrekken, en, terwijl ze het zonlicht van andere planten wegkeren, die doen kwijnen en sterven in de koude van hun schaduw. Het levenswerk van die mensen zal immer tegen hen blijven getuigen. Ze

zaaien zaden van twijfel en ongeloof, die een zekere oogst zullen opbrengen. Er is slechts één weg open voor hen, die in oprechtheid wensen van twijfel bevrijd te worden. Laat hen in plaats van dingen, die ze niet verstaan, te betwijfelen, en uitvluchten te zoeken, acht geven op het licht, hetwelk hen reeds beschijnt, en ze zullen groter licht ontvangen. Laat hen iedere plicht vervullen, die voor hun verstand duidelik is gemaakt, en ze zullen in staat gesteld worden om die, over welke ze tans in twijfel verkeren, te begrijpen en te volvoeren.

Satan kan een tegenbeeld geven, dat zo nauwkeurig op de waarheid gelijkt, dat het diegenen bedriegt, welke gewillig zijn om bedrogen te worden, en de zelfverloochening en opoffering, welke door de waarheid geëist worden, wensen te vermijden; maar het is hem onmogelik om één ziel onder zijn macht te houden, die eerlik en tot elke prijs de waar-heid wenst te leren kennen. Christus is de waarheid, en het “licht, hetwelk verlicht een iegelik mens, komende in de wereld.” De Geest der waarheid is uitgezonden, om de mensen in alle waarheid te leiden. En op gezag van Gods Zoon wordt er verklaard: “Zoekt, en ge zult vinden.” “Zo iemand wil Zijn wil doen, die zal van deze leer bekennen, of hij uit God is.”

De volgelingen van Christus weten weinig van de aanslagen, welke Satan en zijn heiren tegen hen smeden. Maar Hij, die in de hemel troont, zal op deze listige aanslagen beslag leggen om Zijn verborgen bedoelingen ten uitvoer te brengen. De Heer laat toe dat Zijn volk aan dè vuurproef van verleiding onderworpen wordt, niet omdat Hij in hun nood en beproeving behagen schept, maar omdat die proef ten slotte tot hun overwinning nodig is. Hen voor verleiding te beveiligen zou niet bestaanbaar zijn met Zijn eigen heerlikheid; want het doel van de beproeving is juist om hen in staat te stellen, al de verlokkingen van het kwaad te weerstaan.

Noch boze mensen, noch duivelen kunnen Gods werk verhinderen, of Zijn tegenwoordigheid van Zijn volk wegnemen, Indien dezen met ootmoedige en verbroken harten hun zonden belijden en afleggen, en zich in het geloof Zijn beloften willen toeëigenen. Iedere verleiding, iedere tegenstrijdige invloed, hetzij openlik of in het geheim, kan met goed gevolg wederstaan worden, “niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest, zegt de Heer der heirscharen.”

“De ogen des Heren zijn over de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun gebed. . . . En wie is het, die u kwaad doen zal, indien ge navolgers zijt van het goede?” Toen Bileam, door beloften van grote beloningen verlokt, Israël trachtte te bezweren, en door aan de Heer offeranden te brengen, vloek over Zijn volk zocht in te roepen, verbood de Geest Gods het kwaad, dat hij wenste uit te spreken, en werd Bileam ge- dwongen om uit te roepen: “Wat zal ik vloeken, die God niet vloekt? en wat zal ik schelden, waar de Heer niet Scheldt?” “Mijn ziel sterve de dood der oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne!” Toen er andermaal geofferd was, verklaarde de goddeloze profeet: “Zie, ik heb ontvangen te zegenen; dewijl Hij zegent, zo zal ik het niet keren. Hij schouwt niet aan de ongerechtigheid in Jakob; ook ziet Hij niet aan de boosheid in Israël. De Heer, zijn God, is met hem, en het geklank van de

Koning is bij hem.” “Want er is geen toverij tegen Jakob, noch waarzeggerij tegen Israël. Te dezer tijd zal van Jakob gezegd worden, en van Israël, wat God gewrocht heeft.” Nog een derde maal werden er altaren opgericht, en opnieuw trachtte Bileam een vloek te verkrijgen. Maar door de onwillige lippen van de profeet verklaarde Gods Geest de voorspoed van Zijn verkoren volk, en bestrafte de dwaasheid van hun vijanden: “Zo wie u zegent, die zij gezegend, en vervloekt, wie u vervloekt!”

Toentertijd was het volk van Israël aan God getrouw; en zo lang ze Zijn wet bleven gehoorzamen, vermocht geen macht van aarde of hel iets tegen hen. Maar de vloek, die Bileam niet tegen Gods volk had mogen uitspreken, vermocht hij eindelik over hen te brengen door hen tot zonde te verleiden. Toen ze Gods geboden overtraden, scheidden ze zich van Hem af, en gaf God hen over, dat ze de macht van de vernieler gevoelen zouden. Satan weet zeer goed, dat de zwakste ziel, die in Christus blijft, zich meten kan met de legerscharen der duisternis, en dat hij, indien hij zich openlik zou openbaren, tegengegaan en wederstaan zou worden. Daarom tracht hij de strijders van het kruis uit hun sterke vesting te lokken, terwijl hij met zijn macht in hinderlaag ligt, gereed om een iegelik, die zich op zijn grond waagt, om te brengen. We kunnen alleen veilig zijn in ootmoedig vertrouwen op God, en gehoorzaamheid aan al Zijn geboden.

Niemand is een dag of uur veilig zonder gebed. Voor- namelik behoren we de Heer te smeken om wijsheid om Zijn woord te verstaan. Daar worden de listen van de verleider in geopenbaard, en de middelen aangegeven, waardoor hij met goed gevolg wederstaan kan worden. Satan is geslepen in het aanhalen van de woorden van de Schrift, en geeft zijn eigen verklaring aan teksten, waardoor hij hoopt ons te kunnen laten struikelen. We behoren de Bijbel met een nederig hart te onderzoeken, en daarbij nimmer onze af- hankelikheid van God uit het oog te verliezen. Voortdurend wakende tegen Satans aanslagen, behoren we zonder ophouden in het geloof.

Hoofdstuk 33 — Het Eerste Grote Bedrog

Bij het eerste begin van de geschiedenis van de mensheid stelde de Satan zich reeds te werk om ons geslacht te bedriegen. Hij, die oproer gesticht had in de hemel, wenste er de aardbewoners toe te brengen, zich met hem te verbinden in de strijd tegen de Godsregering. Adam en Eva waren volmaakt gelukkig geweest in gehoorzaamheid aan de wet Gods, en dit feit was een gedurig getuigenis tegen Satans bewering in de hemel, dat Gods wet drukkend, en tegen het welzijn van Zijn schepselen was. Ook werd Satans ijverzucht opgewekt, toen hij de schone woonplaats aanschouwde, die voor het zondeloze mensepaar in gereedheid was gebracht. Hij besloot, hun val teweeg te brengen, opdat hij, na hen van God gescheiden en onder zijn eigen macht gebracht te hebben, bezit zou erlangen van de aarde, en hier zijn koninkrijk zou kunnen oprichten, in oppositie tegen de Allerhoogste.

Had Satan zich in zijn ware karakter vertoond, hij zou dadelik afgewezen zijn, want Adam en Eva waren gewaarschuwd tegen deze gevaarlike vijand; maar hij deed zijn werk in het donker, verbergende wat hij voorhad, om zekerder te zijn dat hij zijn doel bereiken zou. Zich van de slang als tussenpersoon bedienende, welk dier toen een aan- trekkelik uiterlik had, sprak hij aldus tot Eva: “Is het ook, dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van alle boom van deze hof?” Indien Eva niet met de verleider geredeneerd had, zo zou ze veilig geweest zijn; maar ze waagde zich met hem in een gesprek, en werd het slachtoffer van zijn list. Op diezelfde wijze worden er nog velen in de val gelokt. Ze twijfelen en redeneren over de eisen, die God hun stelt, en in stede van de geboden Gods te gehoorzamen, nemen ze menselike theorieën aan, die niet anders zijn dan de vermomde strikken van de duivel.

“De vrouw zei tot de slang: van de vrucht van de bomen van deze hof zullen we eten; maar van de vrucht van de boom die in het midden van de hof is, heeft God gezegd: Gij zult van die niet eten, noch die aanroeren, opdat ge niet sterft. Toen zei de slang tot de vrouw: Gijlieden zult de dood niet sterven; maar God weet, dat ten dage als ge daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en ge zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad.” Hij betuigde, dat ze Gode gelijk zouden worden, groter wijsheid dan tevoren zouden bezitten, en tot een hogere staat van bestaan zouden kunnen opklimmen. Eva bezweek voor de verleiding, en door haar invloed werd ook Adam tot zonde gebracht. Ze namen de woorden van de slang aan, dat God niet meende, wat Hij gezegd had; ze wantrouwden hun Schepper, en beeldden zich in, dat Hij hun in hun vrijheid te kort deed, en dat ze hogere wijsheid en een verhevener stelling zouden verkrijgen door Zijn wet te overtreden.

Maar wat bevond Adam na zijn zonde de betekenis te zijn van de woorden: “Ten dage als ge daarvan eet, zult ge de dood sterven?” Bevond hij, dat ze betekenden, wat Satan hem had wijs gemaakt, dat hij tot een hogere staat van bestaan zou opklimmen? Dan was er inderdaad veel te winnen door de overtreding, en was Satan bewezen, een weldoener van het mensegeslacht te zijn. Doch Adam bevond, dat dit geenszins de betekenis van de Goddelike uitdrukking was. God had verklaard, dat de mens, als straf voor zijn zonde, terugkeren zou

tot de aarde, waaruit hij genomen was: “Stof zijt ge, en tot stof zult ge wederkeren.” Satans woorden, “Uw ogen zullen geopend wor- den,” werden bewezen alleen in die zin waar te zijn, dat, nadat Adam en Eva God ongehoorzaam waren geworden, hun ogen geopend werden voor hun dwaasheid; dat ze het kwaad kenden, en de bittere vrucht van overtreding proefden.

In het midden van Eden groeide de boom des levens, de vruchten waarvan de kracht hadden, het leven te verlengen. Was Adam aan God gehoorzaam gebleven, zo zou hij voortdurend vrije toegang tot deze boom hebben gehad, en eeuwig geleefd hebben. Maar toen hij zondigde, werd hem het gebruik van de vrucht van de levensboom ontzegd, en werd hij aan de dood onderworpen. Het Goddelik woord: “Stof zijt ge, en tot stof zult ge wederkeren,” wijst heen op een algeheel ophouden van het leven.

De onsterfelikheid, welke de mens beloofd was, op voorwaarde van gehoorzaamheid, heeft hij door overtreding verbeurd. Adam kon niet op zijn nakomelingen overdragen, wat hijzelf niet bezat; en er zou geen hoop geweest zijn voor het gevallen mensegeslacht, had God niet door het offer van Zijn Zoon de onsterfelikheid binnen hun bereik gebracht. Terwijl “de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welke allen gezondigd hebben,” heeft Christus “het leven en de onverderfelikheid aan het licht gebracht door het evangelie.” En alleen door Christus is de onsterfelikheid te verkrijgen. Jezus heeft gezegd: “Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien.” Iedere mens kan deze onberekenbare zegen deelachtig worden, indien hij aan de voorwaarden wil voldoen. Allen “die met volharding in goeddoen, heerlikheid, en eer, en onverderfelikheid zoeken,” zullen “het eeuwige leven” ontvangen.

De enige, die Adam het leven beloofde door ongehoorzaamheid, was de grote verleider. En de verklaring van de slang aan Eva in het paradijs,—“Gijlieden zult de dood niet sterven”,— was de eerste preek, die ooit over de onsterfelikheid van de ziel gehouden is. Toch eerklinkt die verklaring, welke uitsluitend op het gezag van Satan berust, van de preekstoelen van de Christenen, en wordt door de meerderheid van de mensen even gretig aangenomen, als onze eerste ouders die ontvingen. De woorden Gods: “De ziel, die zondigt, die zal sterven,“ worden verklaard als te betekenen: De ziel, die zondigt, die zal niet sterven, maar eeuwig leven. Wij kunnen niet dan verwonderd staan over de vreemdsoortige verblinding, welke de mensen de woorden van Satan zo licht doet geloven, en hen zo ongelovig maakt ten opzichte van de woorden Gods. Had de mens na zijn val vrije toegang gehad tot de boom des levens, hij zou eeuwig hebben geleefd, en met hem zou de zonde tot in eeuwigheid bestaan hebben. Doch cherubim on een vlammig lemmer van een zwaard bewaarden “de weg van de boom des levens,“2 en geen enkele van het geslacht van Adam heeft die slagboom mogen overschrijden en eten van de levengevende vrucht. Dientengevolge bestaat er geen onsterfelike zondaar.

Na de val echter beval Satan zijn engelen, buitengewone pogingen te doen, om het geloof aan de natuurlike onster- felikheid van de mens in te scherpen, en, na de mensen tot die

dwaling te hebben overgehaald, er hen toe te brengen, daaruit te besluiten, dat de zondaar eeuwig in ellende voortleven zou. Nu stelt de vorst dor duisternis door zijn handlangers God voor als een wraakzuchtige tiran, verkondigende, dat Hij allen in de hel werpt, in wie Hij geen behagen heeft, on hen daar eeuwig Zijn toorn doet gevoelen; en dat, terwijl ze onuitsprekelike smarten lijden, en in het onuitblusselik vuur liggen te krimpen, hun Schepper met voldoening op hen nederblikt.

Aldus bekleedt de aartsvijand de Schepper en Weldoener van de mensheid met zijn eigen hoedanigheden. Wreedheid is uit de duivel. God is liefde; en alles, wat Hij schiep, was rein, heilig en liefelik, tot op de tijd, toen de eerste grote opstandeling de zonde invoerde. Satan zelf is de vijand, die de mens eerst tot zonde verleidt, en hem daarna vernietigt, als hij kan; en wanneer hij zich van zijn slachtoffer verzekerd heeft, dan verheugt hij zich over het verderf, dat hij heeft teweeggebracht. Stond het aan hem, hij zou het gehele mensegeslacht in zijn net trekken. En was het niet door de tussenkomst van de Goddelike macht, geen enkele zoon of dochter Adams zou ontkomen.

Ook nog in deze tijd zoekt Satan mensen ten val te brengen, gelijk hij het ons eerste ouderpaar deed, door hun vertrouwen in hun Schepper te schokken, en hen tot twijfeling te brengen aangaande de wijsheid van Zijn bestuur en de rechtvaardigheid van Zijn wetten. Satan en zijn boden stellen God voor als nog erger dan zijzelven zijn, om alzo hun eigen boosheid en opstand te rechtvaardigen. De grote bedrieger beproeft, de gruwelike wreedheid van zijn eigen karakter op onze hemelse Vader te schuiven, ten einde het te laten voorkomen, als was hij groteliks verongelijkt geworden door zijn uitsluiting uit de hemel, omdat hij zich niet wilde onderwerpen aan zulk een onrechtvaardige heerser. Hij stelt de wereld de vrijheid voor ogen, welke die onder zijn weldadig bestuur kan genieten, in tegenstelling van het slavejuk, hem door de harde bevelen van Jehova opgelegd. Aldus gelukt het hem, zielen van hun getrouwheid aan God af te trekken.

Hoe terugstotend voor alle gevoel van liefde en genade en zelfs voor onze rechtvaardigheidszin is de leerstelling, dat de goddeloze doden met vuur en sulfer in een eeuwigbran- dende hel gepijnigd worden; dat ze, wegens de zonden van een kortstondig leven op aarde, smarten moeten lijden, zolang God zal bestaan. Toch is deze leer in wijde kring verkondigd, en maakt tot op heden een deel uit van vele Chris- telike geloofsbelijdenissen. Een geleerde doktor in de godgeleerdheid heeft gezegd: “Het gezicht van de hellesmarten zal de gelukzaligheid van de heiligen eeuwiglik verhogen. Wanneer ze anderen van gelijke natuur, en onder dezelfde omstandigheden geboren, in zulke ellende zien gedompeld, en zichzelven zo hoog bevoorrecht, zal het hen doen gevoelen, hoe gelukkig ze zijn.” Een ander heeft deze woorden ge bruikt: “Terwijl het vonnis van verdoemenis tot in eeuwigheid voltrokken wordt aan de vaten des toorns, zal de rook van hun pijniging eeuwiglik opstijgen voor het aangezicht van de vaten der barmhartigheid, die in stede van partij te kiezen voor die ellendelingen, zeggen zullen: Amen, Halleluja! looft de Heer!

Waar wordt in de bladen van het Woord van God zulke leer aangetroffen? Zullen de verlosten in de hemel dood zijn voor alle gevoel van erbarming en medelijden, en zelfs voor gevoelens van gewone menselikheid ? Moeten die verruild worden voor de onverschilligheid van de stoïcijn, of de wreedheid van de barbaar?—Neen, neen; dat is niet de leer van het Boek van God. Zij, die inzichten voorstaan als in de bovenaangehaalde woorden uitgedrukt, mogen geleerde en zelfs rechtschapen mannen zijn; maar ze zijn misleid door de drogredenen van de Satan. Hij laat hen sterke uitdrukkingen in de Schrift in een verkeerd licht opnemen, door aan de woorden de schijn van bitterheid en kwaadaardigheid te geven, die hemzelf kenmerken, doch niet onze Schepper. "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heer Heer, zo Ik lust heb in de dood van de goddeloze! maar daarin heb ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt ge sterven, o huis Israels?"

Wat baat zou er voor God in zijn, indien we toegaven, dat Hij behagen schept in het aanschouwen van nimmer-ein- digende martelingen; dat Hij zich vermaakt over het kermen en schreeuwen en vloeken van de lijdende schepselen, die Hij in de hellevlammen houdt? Zouden die schrikkelike tonen muziek kunnen zijn in het oor van de Oneindige Liefde? Men beweert, dat de straf van eeuwige ellende over de goddelozen Gods haat aan het licht zal stellen tegen de zonde als een kwaad, dat de vrede en de orde van het heelal verstoort. O, schrikkelike godslastering! Als was Gods haat tegen de zonde de reden, waarom Hij de zonde laat voortbestaan. Want, volgens de leer van deze godgeleerden, maakt de aanhoudende pijniging zonder hoop op genade de ongelukkige slachtoffers kwaadaardig, en wordt de last van hun schuld nog immer verzwaard door het uiten van hun woede in vervloekingen en godslastering. Gods glorie wordt niet verhoogd door de verlenging van gedurig aangroeiende zonden de eindeloze eeuwen door!

Het ligt buiten het vermogen van het menselik verstand, het kwaad te berekenen, dat door de dwaalleer van de eeuwige pijniging is gewrocht. De godsdienst van de Bijbel, vol liefde en goedheid, en overvloeiende van mededogen, wordt door bijgeloof verduisterd en met schrik omkleed. Wanneer we in aanmerking nemen, met wat valse kleuren Satan het karakter Gods heeft geschilderd, kunnen we er ons dan over verwonderen, dat onze genadige Schepper wordt gevreesd, als een schrikbeeld beschouwd, en zelfs gehaat? De terugstotènde voorstellingen van God, waarmede het onderwijs van de kansel de wereld heeft vervuld, hebben duizenden, ja miljoenen mensen twijfelaars en ongelovigen gemaakt.

De theorie van de eeuwige pijniging is een van de valse leerstellingen, die de wijn van de gruwelen van Babylon samenstellen, waarvan het alle natieën drinken laat. Dat er dienstknechten van Christus kunnen zijn, die deze ketterij aangenomen hebben en van de kansel af verkondigen, is inderdaad onverstaanbaar. Ze hebben hem, evenals de valse Sabbat, van Rome. Wel is waar is hij door grote en goede mannen verkondigd; maar die hebben niet het licht op dit punt gehad, dat wij ontvangen hebben. Zij waren slechts verantwoordelik voor het licht, dat in hun tijd scheen; wij staan verantwoordelik voor dat, hetwelk onze dag verlicht.

Indien we ons van het getuigenis van Gods woord afkeren, en valse leerstellingen aannemen, omdat onze vaderen die geleerd hebben, vallen we onder het oordeel, dat over Babylon uitgesproken is, en drinken van de wijn van zijn gruwelen.

Een grote klasse van degenen, wier gevoel opkomt tegen de leer van de eeuwige pijniging, wordt tot de tegenoverge- 1 Openb. 14:8; 17:2. stelde dwaling gedreven. Ze zien in, dat de Schrift God voorstelt als een wezen vol liefde en barmhartigheid, en kunnen niet aannemen, dat Hij Zijn schepselen naar het vuur van een eeuwig brandende hel zal verwijzen. Aannemende echter, dat de ziel van nature onsterfelik is, zien ze geen andere uitweg dan te besluiten, dat het ganse mensdom ten laatste zalig zal worden. Velen beschouwen de bedreigingen van de Bijbel als eenvoudig bedoeld, om de mens door schrik tot gehoorzaamheid te dringen, en niet om letterlik vervuld te worden. Aldus kan de zondaar in zelfzuchtig genot leven, de eisen Gods in de wind slaan, en toch verwachten, ten laatste in gunst aangenomen te worden. Zulk een leer, die alles in Gods barmhartigheid zoekt, en Zijn rechtvaardigheid wegcijfert, is het vleselike hart aangenaam, en stijft de zondaren in hun goddeloosheid.

Om aan te tonen, hoe degenen, die in zaligheid voor iedereen geloven, de Schrift verdraaien om hun zielverder- vende leerstellingen staande te houden, behoeft men slechts hun eigen woorden aan te halen. Bij de begrafenis van een ongodsdienstige jonge man, die plotseling door een ongeluk aan zijn einde gekomen was, koos een Universalisties predikant tot tekst de volgende woorden van de Schrift betreffende David: “Hij had zich getroost over Ammon, dat hij dood was.”

“Dikwels vraagt men,” zei de spreker, “wat het lot zijn zal van degenen, die de wereld in zonde verlaten, misschien in een staat van dronkenschap sterven, sterven als met de scharlaken vlekken van hun misdaad nog aan hun gewaad klevend, of als deze jonge man omkomen, en nooit enige belijdenis gedaan hebben van, of bevinding gehad hebben over godsdienst. We stellen ons tevreden met was de Schrift zegt; dat antwoord moet het vreselik probleem oplossen. Ammon was een groot zondaar, hij toonde geen berouw, 12 Sam. 13:30. werd dronken gemaakt, en gedood terwijl hij beschonken was. David was een profeet des Heren; hij moet geweten hebben of het goed of slecht zou staan met Ammon in detoekomende wereld. Wat waren de uitingen van zijn hart? ‘De ziel van de koning David verlangde zeer naar Absalom uit te trekken; want hij had zich getroost over Ammon, dat hij dood was.’

“En wat moeten we uit deze woorden afleiden? Is het niet dit, dat eeuwige straf geen deel uitmaakte van zijn godsdienstig geloof? Dat maken wij eruit op; en hier ontdekken we een heerlik bewijs ten gunste van de aantrekke- liker, verlichter en weldadiger stelling van algemene reinheid en algemene vrede in het eind. Hij troostte zich, daar zijn zoon dood was. En waarom? Omdat zijn profetiese blik een heerlike toekomst aanschouwde, en zag, dat zijn zoon buiten het bereik van alle verleiding, verlost van de slavernij, en gereinigd van de besmetting van de zonde, en na genoegzaam geheiligd en verlicht te zijn geworden, toegang

verkregen had tot de vergadering van opgevaren en jubelende geesten. Zijn enige troost was, dat zijn geliefde zoon, verlost uit de tegenwoordige staat van zonde en lijden, daarheen gegaan was, waar de zuiverste adem van de Heilige Geest zijn duistere ziel beademen zou; waar zijn verstand zich zou ontvouwen voor de wijsheid des hemels, en de zoete en verhevene vreugde van onsterfelike liefde, en hij aldus door heiliging van zijn natuur toebereid zou worden om de rust en de omgeving van de hemelse erfenis te kunnen genieten.

"In de uitdrukking van deze gedachten wensen we het verstaan te hebben, dat we geloven, dat de hemelse zaligheid van niets afhangt, dat we in dit leven kunnen doen; evenmin van een tegenwoordige verandering van het hart, of van het tegenwoordig geloof, of enige tegenwoordige godsdienstige belijdenis." Aldus herhaalt de zogenaamde dienstknecht van Christus de leugen, die de slang in Eden uitsprak:—"Gijlieden zult de dood niet sterven." "Ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en ge zult als God wezen." Hij verklaart dat de diepst gezonken zondaren — de moor denaar, de dief, en de hoereerder,— na de dood geschikt gemaakt zullen worden om eindeloze zaligheid te beërven.

En waarop grondt deze verdraaier van de Schrift zijn gevolgtrekkingen ?— Op een enkele zinsnede, waarin David zijn onderwerping uitdrukt aan de beschikking van de Voorzienigheid. Zijn ziel "verlangde zeer om naar Absalom uit te trekken; want hij had zich getroost over Ammon, dat hij dood was." De tijd had de hevigheidvan zijn verdriet verzacht, en zijn gedachten wendden zich van de dode zoon naar de levende, die een eigenwillige balling was door vrees voor de rechtvaardige straf op zijn misdaad. En daarin wordt het getuigenis gezocht dat Ammon, die zich aan bloedschande en dronkenschap had schuldig gemaakt, bij zijn dood on- middellik werd overgebracht naar het land van gelukzaligheid, om daar gereinigd te worden en voorbereid op de omgang met zondeloze engelen! Inderdaad een aantrekkelike fabel, wel berekend om het vleselik hart te behagen! Dit is Satans eigen leer, en hij doet krachtdadig werk. Moet het ons verwonderen dat de goddeloosheid bij zulk onderwijs toeneemt?

De weg, die deze éne valse leraar bewandelt, is een voorbeeld van die van vele anderen. Een paar woorden uit de Schrift, waarvan de betekenis in de meeste gevallen juist het tegenovergestelde zou blijken van de uitleg, die eraan gegeven wordt, worden uit hun verband genomen; en dergelijke afgescheiden zinsneden worden verdraaid en gebruikt om leerstellingen te bewijzen, die geen grond hebben in het woord van God. Het aangehaalde bewijs, dat de dronken Ammon in de hemel is, is een eenvoudige afleiding, onmiddellik in tegenspraak met de duidelike en stellige verklaring van de Schrift, dat geen dronkaard het koninkrijk Gods zal beërven.1 Op die wijze verkeren twijfelaars, ongelovigen en spotters de waarheid in leugen. Menigten van mensen zijn door hun valse redeneringen bedrogen, en in slaap gesust in de wieg van vleselike gerustheid.

Indien het waar was, dat de zielen van alle mensen direkt naar de hemel gingen in de ure van hun ontbinding. zo zouden we het recht hebben om de dood boven het leven te verkiezen.

Velen zijn er door dit geloof toe gebracht, om een eind aan hun bestaan te maken. Overmand door moeite, verbijstering en teleurstelling schijnt het een lichte zaak, de dunne levensdraad af te snijden, en op te stijgen naar de gelukzaligheid van de onvergankelike wereld. God heeft in Zijn woord bepaalde aanwijzingen gegeven, dat Hij de overtreders van Zijn wet straffen zal. Zij, die zich vleien, dat Hij 1 Kor. 6:10. te barmhartig is om straf te oefenen over de zondaar, hebben slechts naar het kruis van Golgotha te zien. De dood van de vlekkeloze Zoon van God getuigt dat “de bezoldiging van de zonde de dood is,” en dat op iedere schending van Gods wet rechtvaardige straf moet volgen. Christus, de zondeloze, werd tot zonde gemaakt voor de mens. Hij droeg de schuld van de overtreding, en verdroeg het verbergen van Zijns Vaders aangezicht, totdat Zijn hart gebroken, en Zijn leven vernietigd was. Dit gehele offer werd gebracht, opdat zondaren gered zouden kunnen worden. Op geen andere wijze kon de mens van de straf op de zonde worden bevrijd. En iedere ziel, die weigert deel te hebben aan de verzoening, welke tot zulk een prijs is aangebracht, moet in eigen persoon de schuld en straf van de overtreding dragen.

Laat ons nagaan, wat de Bijbel verder leert aangaande de goddelozen en onboetvaardigen, die de Universalist als heilige, gelukzalige engelen in de hemel plaatst. “Ik zal aan de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet.” Deze belofte is alleen voor hen, die dorsten. Niemand dan hij, die behoefte gevoelt aan het water des levens, en het ten koste van alle andere dingen zoekt, zal het ontvangen. “Die overwint, zal alles beërven; en ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een zoon zijn.” Ook hier worden voorwaarden gesteld. Ten einde alles te beërven, moeten we de zonde wederstaan en overwinnen.

De Heer verklaart bij monde van de profeet Jesaja: “Zeg aan de rechtvaardige, dat het hem welgaan zal.” “Wee de goddeloze, het zal hem kwalik gaan! want de vergelding van zijn handen zal hem geschieden.” “Hoewel een zondaar honderd maal kwaad doet,” zegt de Prediker, “en God hem de dagen verlengt, zo weet ik toch, dat het die zal welgaan die God vrezen; maar de goddeloze zal het niet welgaan.” En Paulus betuigt, dat de zondaar “zichzelf toorn vergadert als een schat in de dag van de toorn en openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods, welke een iegelik vergelden zal naar zijn werken;” “verdrukking en benauwdheid over alle ziel van de mens, die het kwade doet.”

“Geen hoereerder of onreine, of gierigaard, die een af- godedienaar is, heeft erfenis in het koninkrijk van Christus en van God.” “Jaagt de vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heer zien zal.” “Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en ze door de poorten mogen ingaan in de stad. Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodedienaars, en een iegelik, die de leugen liefheeft en doet.” God heeft aan de mensen een verklaring geschonken van Zijn karakter, en van de wijze, waarop Hij met de zonde handelt. “Heer, Heer, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid! Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft, die de schuldige geenszins onschuldig houdt.” “Hij verdelgt alle goddelozen.” “De

overtreders worden tezamen verdelgd; het einde van de goddelozen wordt uitgeroeid." De macht en het gezag van de Goddelike regering worden in werking gesteld om opstand te onderdrukken; toch zullen alle openbaringen van de straffende gerechtigheid volkomen bestaanbaar zijn met het karakter Gods als een barmhartig, lankmoedig en weldadig wezen. God verkracht niemands wil of oordeel. Hij schept geen behagen in slaafse gehoorzaamheid. Hij wil, dat de schep- selen van Zijn handen Hem zullen liefhebben, omdat Hij hun liefde waardig is. Hij wil door hen gehoorzaamd worden, omdat ze Zijn wijsheid, rechtvaardigheid en weldadigheid met verstand op prijs stellen. En allen, die een waar begrip hebben van deze hoedanigheden, zullen Hem liefhebben, omdat bewondering van Zijn eigenschappen hen tot Hem trekt.

De beginselen van vriendelikheid, barmhartigheid en liefde, door onze Heiland geleerd en in Zijn leven ten toon gespreid, zijn een afbeeldsel van de wil en het karakter van God. Christus verklaarde dat Hij niets leerde, dan wat Hij van Zijn Vader had ontvangen. De beginselen van de Goddelike regering zijn in volkomen overeenstemming met het voorschrift van de Heiland: "Hebt uw vijanden lief." God oefent rechtvaardige straf over de goddelozen ten goede van het heelal, en zelfs ten goede van degenen, die Hij met Zijn oordelen bezoekt. Hij zou hen gelukkig maken, indien Hij het kon volgens de wetten van Zijn bestuur, en de rechtvaardigheid van Zijn karakter. Hij omringt hen met de tekenen van Zijn liefde; Hij deelt hun de kennis van Zijn wet mede, en gaat hen na met aanbiedingen van Zijn barmhartigheid; doch ze verachten Zijn liefde, doen Zijn wet te niet, en verwerpen Zijn genade. Terwijl ze voortdurend Zijn gaven ontvangen, onteren ze de Gever; ze haten God, omdat ze weten, dat Hij hun zonden verfoeit. De Heer is lankmoedig over hun verkeerdheden; maar het beslissende uur moet eindelik komen, wanneer hun lot bepaald zal worden. Zal Hij die opstandelingen dan met ketenen aan Zich verbinden? Zal Hij hen dwingen, Zijn wil te doen?

Zij, die Satan tot hun leider gekozen hebben, en onder Zijn macht hebben gestaan, zijn niet bereid om in de tegen-woordigheid Gods te verschijnen. Trots, bedrog, losbandigheid, wreedheid hebben zich met hun karakter samengeweven. Kunnen zij de hemel binnengaan, om eeuwiglik te wonen met degenen, die ze op aarde veracht en gehaat hebben ? De waarheid zal een leugenaar nimmer aanstaan; nederigheid voldoet niet aan eigendunk en trots; reinheid is voor de verdorvene niet aannemelik; belangeloze liefde heeft voor de eigenzuchtige geen aantrekkelikheid. Welke bron van genot zou de hemel aan dezulken kunnen aanbieden, die gans en al verdiept zijn in hun aardse en zelfzuchtige belangen?

Zouden zij, die een leven doorgebracht hebben in opstand tegen God, plotseling in de hemel kunnen worden overgeplaatst, en de verheven, heilige staat van volmaaktheid aanschouwen, die daar eeuwig heerst,— elke ziel van liefde vol; ieder gelaat stralend van vreugde; bezielende tonen van welklinkende liederen opstijgend tot eer van God en van het Lam, en onafgebroken lichtstromen neerdalende op de verlosten van het aangezicht Desgenen, die op de troon zit,— zouden zij, wier harten vervuld zijn van haat tegen God en waarheid en heiligheid, zich kunnen mengen met de hemelse scharen, en met hun lofliederen instemmen?

Zouden zij de heerlikheid Gods en van het Lam kunnen verdragen ?— Gewis neen; een proeftijd van jaren is hun toegestaan om een karakter te kunnen verkrijgen, dat voor de hemel past; maar ze hebben hun geest niet aan de liefde tot reinheid gewend; ze hebben de sprake des hemels niet geleerd, en nu is het te laat. Een leven van opstand tegen God heeft hen voor de hemel ongeschikt gemaakt. Zijn reinheid, heiligheid en vrede zouden hen folteren; de heerlikheid Gods zou hun een verterend vuur wezen. Ze zouden die heilige plaats wensen te ontvluchten. Ze zouden naar vernietiging verlangen, om verborgen te worden van het aangezicht van Hem, die stierf om hen te verlossen. Het lot van de goddelozen wordt door hun eigen keus bepaald. Hun uitsluiting uit de hemel is vrijwillig van hun kant, en rechtvaardig en barmhartig aan de zijde Gods.

Gelijk de wateren van de zondvloed, zo verkondigt het vuur van de grote dag Gods oordeel, dat de goddelozen on- geneeslik zijn. Ze hebben geen lust, om zich aan hemels gezag te onderwerpen. Ze hebben hun wilskracht geoefend in opstand; en wanneer het einde van het leven dáár is, is het te laat om de richting van hun gedachten te veranderen,— te laat om van overtreding te komen tot gehoorzaamheid, van haat tot liefde. Door het leven van Kaïn, de moordenaar, te sparen, gaf God aan de wereld een voorbeeld van wat het gevolg zou wezen van de zondaar het leven te verlengen, en hem voort te laten gaan op de baan van teugelloze verkeerdheden. Door de invloed van Kaïns onderwijs en voorbeeld werden er een menigte van zijn nakomelingen tot zonde geleid, totdat “de boosheid van de mensen menigvuldig was op de aarde,” en “al het gedichtsel van de gedachten van zijn hart te allen dage alleenlik boos was.” “De aarde was verdorven voor Gods aangezicht; en de aarde was vervuld met wrevel.”

Uit genade over de wereld vernietigde de Heer de goddeloze aardbewoners in Noachs tijd. Uit barmhartigheid deed Hij de boze inwoners van Sodom weg. Door Satans bedriegelike macht verwerven zich de werkers der ongerech- tigheid medegevoel en bewondering, en brengen op die wijze voortdurend anderen tot opstand. Z— was het in de dagen van Kaïn en Noach, en ten tijde van Abraham en Lot; en z— is het ook in onze tijd. Het is uit barmhartigheid over het heelal, dat God in het eind vernietigen zal, die Zijn genade verwerpen. “De bezoldiging van de zonde is de dood; maar de ge- nadegift Gods is het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heer.” Terwijl het leven het erfdeel van de rechtvaardigen is, is de dood het deel van de goddelozen. Mozes verklaarde aan Israël: “Ik heb u heden voorgesteld het leven en het goede, en de dood en het kwade.” De dood, waarop deze schriftuurplaatsen heenwijzen, is niet die, welke aan Adam werd aangekondigd, want alle mensen lijden de straf van zijn overtreding. Het is “de tweede dood,” die tegenover het eeuwige leven wordt gesteld.

Als gevolg van Adams zonde is de dood tot het gehele mensegeslacht doorgegaan. Allen tezamen gaan ze ten grave. En ten gevolge van de bepalingen van het heilsplan zullen allen weder uit hun graven worden voortgebracht. “Er zal een opstanding van de doden wezen, beide van de rechtvaardigen en van de onrechtvaardigen;” “want gelijkerwijs ze allen in Adam sterven, alzo zullen ze ook in Christus allen levend gemaakt worden.” Maar er wordt onderscheid gemaakt tussen de twee klassen, die uit de graven zullen worden voortgebracht.

“Allen, die in de graven zijn, zullen Zijn stem horen; en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding van het leven, en die het kwade gedaan hebben, tot de. opstanding van de verdoemenis.” Zij, die “waardig geacht” zijn om deel te hebben aan de opstanding van het leven, zijn “zalig en heilig.” “Over dezen heeft de tweede dood geen macht.”

Maar zij, die zich niet door berouw en geloof van vergiffenis verzekerd hebben, moeten de straf van hun overtreding,—“de bezoldiging van de zonde,“—dragen. Ze lijden straf, verschillend in duur en hevigheid, “naar hun werken,” maar die ten slotte op de tweede dood uitloopt. Daar het Gode in Zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid onmogelik is om de zondaar in zijn zonden te redden, ontneemt Hij hem het bestaan, dat zijn overtredingen hebben verbeurd, en dat hij zich onwaardig betoond heeft. Een van de gewijde schrijvers zegt: “Nog een weinig, en de goddeloze zal er niet zijn, en ge zult acht nemen op zijn plaats, maar hij zal er niet wezen.” En een ander verklaart: “Ze zullen zijn, alsof ze er niet geweest waren.” Met schande bedekt verzinken ze in hopeloze, eeuwige vergetelheid.

Aldus zal er een einde gemaakt worden aan de zonde, met al het wee en de verwoesting, die eruit ontstaan zijn. De psalmist zegt: “Gij hebt de goddelozen verdaan, hun naam uitgedelgd tot in eeuwigheid en altoos. O vijand, zijn de verwoestingen in eeuwigheid?” Wanneer Johannes in de Openbaring vooruitblikt op de eeuwige staat, hoort hij van het ganse heelal een lofzang oprijzen, waarin geen enkele wanklank zich mengt. Hij hoorde ieder schepsel in de hemel en op de aarde Gode heerlikheid toebrengen. Dan zullen er geen verloren zielen zijn, die God lasteren, terwijl ze gefolterd worden door nimmer eindigende pijniging; geen ellendige wezens in de hel zullen hun gekerm mengen met de liederen van de gezaligden.

Op de dwaling van de natuurlike onsterfelikheid als grondslag berust de leer van het bewustzijn in de dood,— welke leer, even als die van de eeuwigheid van de straf, tegen het onderwijs van de Schrift, de stem van de rede, en ons menselik gevoel ingaat. Volgens het algemeen aangenomen geloof dragen de verlosten in de hemel kennis aan alles, wat op aarde plaats heeft, en in het biezonder aan het leven van de vrienden, die ze achtergelaten hebben. Maar hoe zou het een bron van geluk voor de doden kunnen wezen, op de hoogte te blijven van de moeite van de levenden, getuigen te zijn van de zonden, die hun eigen dierbaren bedrijven, en hen al de verdrietelikheden, teleurstellingen en angsten van het leven te zien doorstaan? Hoeveel van de zaligheid des hemels zou er genoten worden door degenen, die om hun vrienden op aarde rondzweven? En hoe schrik- kelik tegenstrijdig is het geloof, dat zodra de adem het lichaam verlaat, de ziel van de onbekeerde naar de helse vlammen verwezen wordt! In welk een afgrond van angst moeten diegenen gedompeld worden, die hun vrienden onvoorbereid ten grave zien dalen, een eeuwigheid van zonde en smart tegemoet! Velen zijn er, welke deze folterende gedachte tot waanzin gedreven heeft.

Wat zegt de Schrift aangaande deze dingen? David verklaart, dat de mens in de dood geen bewustzijn heeft. “Zijn geest gaat uit; hij keert weder tot zijn aarde, te diezelfde dage vergaan zijn aanslagen (gedachten).” Salomo geeft hetzelfde getuigenis: “De levenden weten, dat ze

sterven zullen, maar de doden weten niet met al.” “Ook is alrede hun liefde, ook hun haat, ook hun nijdigheid vergaan ; en ze hebben geen deel meer in deze eeuw in alles, wat onder de zon geschiedt.” “Er is geen werk, noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid in het graf, daar gij henengaat.”

Toen Hiskia’s leven vijftien jaren verlengd was als antwoord op zijn gebed, bracht de dankbare koning Gode een dankoffer voor Zijn grote barmhartigheid. In dit lied spreekt hij de reden uit, waarom hij zich alzo verheugt: “Het graf zal U niet loven, de dood zal U niet prijzen; die in de kuil nederdalen, zullen op Uw waarheid niet hopen. De levende, de levende, die zal U loven, gelijk ik heden doe.” De godgeleerdheid, die algemeen bijval vindt, plaatst de rechtvaardige doden in de hemel, ingegaan tot de gelukzaligheid, en God met onsterfelike tong lovende; doch Hiskia kon geen zodanig heerlik vooruitzicht in de dood ontwaren. Met zijn woorden stemt het getuigenis van de psalmist overeen: “In de dood is van U geen gedachtenis; wie zal U loven in het graf?” “De doden zullen de Heer niet prijzen, noch die in de stilte nedergedaald zijn.”

Petrus verklaarde op de Pinksterdag, dat de patriarch David “beide gestorven is en begraven, en zijn graf is onder ons tot op deze dag.” “Want David is niet opgevaren in de hemelen.” Het feit, dat David in het graf vertoeft tot de dag van de opstanding, bewijst, dat de rechtvaardigen niet bij de dood naar de hemel gaan. Het is alleen door de opstanding, en krachtens het feit, dat Christus is opgestaan, dat David ten laatste aan de rechterhand Gods zitten kan.

En Paulus zegt: “Indien de doden niet opgewekt worden, zo is ook Christus niet opgewekt. En indien Christus niet opgewekt is, zo is ook uw geloof tevergeefs, zo zijt ge nog in uw zonden. Zo zijn dan ook verloren, die in Christus ontslapen zijn.” Indien de rechtvaardigen vier duizend jaren lang onmiddellik bij de dood-naar de hemel waren gegaan, hoe zou Paulus hebben kunnen zeggen, dat, indien er geen opstanding was, “degenen verloren zijn, die in Christus zijn ontslapen?” Er zou dan toch geen opstanding nodig wezen. Tyndale, de martelaar, sprekende over de staat van de doden, verklaarde: “Ik belijd openlik, dat ik er niet van overtuigd ben, dat zij alreeds in de volle heerlikheid zijn, waar Christus in is, en de verkoren engelen Gods in zijn. Ook is het geen artikel van mijn geloof; want indien dit zo was, dan kan ik niet anders dan inzien, dat de prediking van de opstanding van het vlees een ijdel iets zou zijn.

Het is een onwedersprekelik feit, dat de hoop op eeuwige gelukzaligheid bij de dood tot grote veronachtzaming geleid heeft van de bijbelse leer aangaande de opstanding. Deze neiging werd door Dr. Adam Clarke opgemerkt, die gezegd heeft: “De leer van de opstanding schijnt bij de eerste Christenen van veel groter gewicht geacht geweest te zijn, dan nu! Hoe kan dat-wezen? De apostelen drukten die leer gedurig op de harten, en wekten er de volgers Gods door op tot ijver, gehoorzaamheid en blijmoedigheid. En hun opvolgers in de tegenwoordige tijd maken er slechts zelden melding van! Gelijk de apostelen predikten, zo

geloofden de eerste Christenen; gelijk wij prediken, zo geloven onze hoorders. Er is geen leerstelling in het evangelie, waar meer gewicht aan wordt gehecht; en er is geen leerstelling in de tegenwoordige wijze van prediking, waar minder aandacht aan geschonken wordt!"

Dit heeft voortgeduurd totdat de heerlike waarheid van de opstanding bijna geheel en al verduisterd is geworden, en de Christelike wereld die uit het oog heeft verloren. Aldus zegt een godsdienstig schrijver van naam in zijn aanmerkingen over de woorden van Paulus in 1 Thess. 4:13-18: "Als een bron van wezenlike troost neemt de leer van de zalige onsterfelikheid bij ons de plaats in van alle onzekere stellingen aangaande de wederkomst des Heren. Bij ons sterven komt de Heer voor ons. Dat is het, waar we op moeten wachten, en waarvoor we moeten waken. De doden zijn reeds tot heerlikheid ingegaan. Zij wachten niet op de bazuin, om het oordeel en de

gelukzaligheid te ontvangen."

Maar toen Hij op het punt stond van Zijn discipelen te verlaten, zei Jezus niet tot hen, dat ze spoedig tot Hem zouden gaan. "Ik ga heen om u plaats te bereiden," sprak Hij. "En wanneer Ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weder, en zal u tot Mij nemen." En Paulus deelt ons daarenboven mede, dat "de Heer zelf met een geroep, met de stem van de archangel en met de bazuin van God zal nederdalen van de hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heer tegemoet, in de lucht; en alzo zullen we altijd met de Heer wezen." En hij voegt erbij: "Vertroost elkander met deze woorden." Hoe groot een tegenstelling tussen die troostwoorden en de hierboven aangehaalde van de Universalistiese predikant. Deze troostte de rouwdragende vrienden met de verzekering dat, hoe zondig de gestorvene ook mocht geweest zijn, hij onder de engelen zou opgenomen worden, wanneer hij hier beneden de adem uitblies. Paulus verwijst zijn broederen naar de wederkomst des Heren, wanneer de boeien van het graf zullen worden verbroken, en "die in Christus gestorven zijn", opgewekt zullen worden ten eeuwigen leven.

Alvorens iemand de woningen van de gezaligden kan binnengaan, moet ieders zaak onderzocht, en zijn karakter met zijn daden v——r de rechtbank Gods beproefd worden. Allen zullen geoordeeld worden volgens hetgeen in de boeken geschreven is, en beloond naar hun werken. Dit oordeel grijpt niet bij de dood plaats. Let op de woorden van Paulus: "Hij heeft een dag gesteld, op welke Hij de aardbodem rechtvaardiglik zal oordelen door een man, die Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl 1Joh. 14:2, 3; 21 Thess. 4:16-18. Hij Hem uit de doden opgewekt heeft." Hier heeft de apostel in duidelike bewoordingen aangegeven, dat er een bepaalde, toen nog toekomstige tijd was vastgesteld voor het oordeel van de wereld.

Judas verwijst naar datzelfde tijdperk: "De engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigen woon- stede verlaten hebben, heeft Hij tot het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder de duisternis bewaard." En wederom haalt hij de woorden van Henoch

aan: “Ziet, de Heer is gekomen (is aan het komen) met Zijn vele duizenden heiligen om gericht te houden tegen allen.” Johannes verklaart: “Ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend;” “en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was. “

Doch indien de doden alreeds de gelukzaligheid van de hemel smaken, of anders alreeds smarten lijden in de vlammen van de hel, wat heeft dan het toekomende oordeel te betekenen? Het onderwijs van Gods woord op deze belangrijke punten is duister, noch verward; een gewoon verstand kan het begrijpen. Maar welk eerlik hart kan wijsheid of rechtvaardigheid zien in de algemeen aangenomen leer? Zullen de rechtvaardigen, nadat hun geval in het gericht onderzocht is, het goedkeurende getuigenis horen: “Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht,” “ga in tot de vreugde van uw Heer,“ wanneer ze wellicht eeuwen lang reeds in Zijn tegenwoordigheid verblijf hebben gehouden? Worden de goddelozen uit de plaats der pijniging opgeroepen, om het oordeel van de Rechter van de ganse aarde te vernemen: “Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur?” O, wat plechtige spotternij! wat schandelike beschuldiging van Gods wijsheid en rechtvaardigheid!

De theorie van de onsterfelikheid van de ziel was een van die valse leerstellingen, welke Rome van het heidendom overnam, en met de godsdienst van de Christenheid samenvlocht. Martin Luther plaatste die leer onder de “ontelbare wonderheden van de Roomse mesthoop van bisschoppelike verordeningen.” Over de woorden van Salomo in Prediker sprekende, waar het heet, dat de doden niet met al weten, zegt de hervormer: “Een verder bewijs, dat de doden geen . . . bewustzijn hebben. Er is daar,” zegt hij, “geen plicht, geen wetenschap, geen kennis, geen wijsheid. Salomo is van oordeel dat de doden slapen, en in het geheel niets voelen. Want de doden liggen daar, en berekenen dagen noch jaren; maar wanneer ze opgewekt zorden, zal het hun zijn, als hadden ze slechts een ogenblik geslapen.”

Nergens wordt in de Heilige Schrift de verklaring gevonden, dat de rechtvaardigen hun beloning of de goddelozen hun straf bij de dood erlangen. De patriarchen en profeten hebben geen zodanige verzekering achtergelaten. Christus en Zijn apostelen hebben er zelfs niet op gedoeld. De Bijbel leert duidelik, dat de doden niet rechtuit naar de hemel gaan. Ze worden voorgesteld als slapende tot de op- standingsdag.2 Diezelfde dag, wanneer de zilveren koord ontketend, en de gulden schaal in stukken gestoten wordt, vergaan de gedachten van de mens. Zij, die in de groeve nederdalen, gaan in de stilte. Ze weten van niets, dat onder de zon geschiedt. Zalige rust voor de vermoeide rechtvaardigen! De tijd, hetzij hij lang zij of kort, is voor hen slechts een ogenblik. Ze slapen, en de bazuin Gods wekt hen op tot een heerlike onsterfelikheid. “Want de bazuin zal slaan, en de doden zullen onverderfelik opgewekt worden...En wanneer dit verderfelike zal onverderfelikheid aangedaan hebben, en dit sterfelike zal onsterfelikheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven is: De dood is verslonden tot overwinning.” Terwijl ze uit hun diepe slaap worden opgeroepen, beginnen ze te denken juist van het punt af, waar ze opgehouden zijn. Hun laatste gevoel was de smart van de dood, hun laatste gedachte, dat ze ten prooi werden aan het geweld

van het graf. Wanneer ze uit de groeve te voorschijn treden, zal hun eerste blijde gedachte in de zegekreet weerklinken: “Dood, waar is uw prikkel? Graf, waar is uw overwinning?”

Hoofdstuk 34 — Kunnen de doden met ons praten?

De bediening van heilige engelen, zoals die in de Schrift wordt geleerd, is een hoogst troostvolle en kostbare waarheid voor iedere volgeling van Christus. Doch de leer van de Bijbel op dit punt is verduisterd en verdraaid geworden door de dwalingen van de algemeen aangenomen theologie. De leerstelling van de natuurlike onsterfelikheid, oorspron- kelik aan de heidense wijsbegeerte ontleend, en in de duisternis van de grote afval in het Christelike geloof opgenomen, heeft de waarheid vervangen, welke zo duidelik in de Schrift aan het licht wordt gebracht: “De doden weten niet met al.” Scharen van mensen zijn begonnen te geloven, dat de geesten van de doden de “gedienstige geesten” zijn, “die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen.” En dat niettegenstaande het bewijs in de Schrift omtrent het bestaan van engelen in de hemel, en hun verhouding tot de geschiedenis van de mens, v——r de dood van een enkel menselik wezen.

De leer van het bewustzijn van de mens in de dood, en voornamelik het geloof, dat de geesten van de doden terugkomen om de levenden te dienen, heeft de weg gebaand voor het hedendaagse Spiritualisme. Indien de doden tot de tegenwoordigheid van God en de heilige engelen toegelaten worden, en met kennis worden bevoorrecht, verre te bovengaande wat ze bezeten hebben, waarom zouden ze dan niet naar de aarde terugkeren om de levenden te verlichten en te onderwijzen? Indien, zoals door populaire godgeleerden ge- predikt wordt, de geesten van de doden om hun vrienden op aarde heenzweven, waarom zou het hun dan niet vrijstaan zich met hen te onderhouden, om hen te waarschuwen tegen kwaad, of te troosten in verdriet? Hoe kunnen zij, die geloven in het bewustzijn van de mens in de dood, verwerpen wat als Goddelik licht tot hen komt, door verheerlikte geesten medegedeeld ? Hier is een middel van gemeenschapsoefening, dat als heilig beschouwd wordt, en waardoor Satan zijn doeleinden weet te bereiken. De gevallen engelen, die zijn wil doen, verschijnen als boodschappers uit de geestewereld.

De vorst van het kwaad brengt het verstand van de levenden onder zijn betoverende invloed, voorgevende, hen in gemeenschap met de doden te stellen. Hij heeft de macht om de uiterlike gedaante van hun overleden vrienden aan de mensen te doen verschijnen. De nagemaakte gelijkenis is volmaakt; de bekende blik, de woorden, de toon worden met verbazende nauwkeurigheid weergegeven. Velen laten zich troosten met de verzekering, dat hun geliefden de zaligheid des hemels genieten; en zonder op gevaar bedacht te zijn, lenen ze het oor aan “verleidende geesten en leringen van duivelen.”

Wanneer ze eenmaal hebben leren geloven, dat de doden wezenlik terugkomen om zich met hen te onderhouden, laat Satan diegenen verschijnen, welke onvoorbereid in het graf zijn gedaald. Ze beweren gelukkig te zijn in de hemel, en daar zelfs hoge plaatsen in te nemen; en op die wijze wordt de dwaling, dat er geen onderscheid gemaakt wordt tussen de rechtvaardigen en de goddelozen, algemeen gepredikt. De voorgewende bezoekers uit de geestewereld manen somtijds tot omzichtigheid, en geven waarschuwingen, die menigmaal

juist blijken te zijn. Nadat op die wijze het vertrouwen dan gewonnen is, komen ze met leringen voor de dag, die het geloof in de Schrift direkt ondermijnen. Onder de schijn van de diepste belangstelling in het welzijn van hun vrienden op aarde doen ze de gevaarlikste dwalingen aan de hand.

Het feit, dat ze sommige waarheden kunnen aangeven, en bij wijlen in staat zijn om toekomstige gebeurtenissen te voorspellen, geeft aan hun gezegden een schijn van betrouwbaarheid; en hun valse leer wordt door de scharen even geredelik aangenomen, en even onbepaald geloofd, als bevatte hij de heiligste waarheden van de Bijbel. De wet Gods wordt op zijde gesteld, de Geest der genade veracht, en het bloed des verbonds als een onheilige zaak beschouwd. De geesten ontkennen de Godheid van Christus, en plaatsen zelfs de Schepper op gelijke lijn met zichzelven. Aldus zet de grote opstandeling onder een nieuwe vermomming zijn krijg tegen God nog steeds voort, welke krijg in de hemel een aanvang nam, en bijna zes duizend jaren lang op aarde heeft gewoed.

Velen trachten openbaringen van de geesten te verklaren, door ze geheel en al aan bedrog en kunstgrepen van de kant van het medium toe te schrijven. Maar terwijl het waar is, dat bedriegerijen menigmaal doorgegaan zijn voor echte openbaringen, is het eveneens waar, dat een boven- natuurlike kracht zich opvallend heeft geopenbaard. Het geheimzinnige kloppen, waarmede het hedendaagse Spiritualisme begon, was niet het gevolg van menselike bedriegerij of list, maar bepaald het werk van boze engelen, die aldus een van de best gelukte zielverdervende verleidingen invoerden. Velen zullen verstrikt worden door dit geloof, dat het Spiritualisme eenvoudig een menselike leugen is; want, wanneer ze met openbaringen te doen krijgen, die ze niet anders dan als bovennatuurlik kunnen beschouwen, zullen ze bedrogen staan, en gedwongen worden om die aan te nemen als de grote kracht Gods.

Deze personen slaan geen acht op het getuigenis van de Schrift aangaande de wonderen, die gedaan zullen worden door Satan en zijn medegenoten. Het was door de hulp van Satan, dat de tovenaars van Faraö in staat waren om Gods werk te doen. Paulus getuigt, dat er v——r de wederkomst van Christus gelijksoortige openbaringen van sata- niese kracht zijn zullen. De wederkomst des Heren moet voorafgegaan worden door “de werking van de Satan in alle kracht, en tekenen en wonderen der leugen, en in alle verleiding der onrechtvaardigheid.” En de apostel Johannes verklaart, de wonderdoende macht beschrijvende, die in het laatste der dagen geopenbaard zal worden: “En het doet grote tekenen, zodat het ook vuur uit de hemel doet afkomen op de aarde voor de mensen, en verleidt degenen, die op de aarde wonen door te tekenen, die aan hetzelve te doen gegeven zijn.” Hier worden geen eenvoudige bedriegerijen voorspeld. De mensen worden bedrogen door de wonderen, welke Satans handlangers macht hebben te doen, niet door die, welke ze voorgeven te doen.

De vorst der duisternis, die reeds zo lang al de kracht van zijn grote geest bepaald heeft tot het werk van bedriegen, richt zijn verleidingen z— in, dat ze voor mensen van allerlei klassen en allerlei omstandigheden passen. Aan personen van opvoeding en beschaving toont

hij de meer verfijnde en verstandelike zijde van het Spiritualisme, en slaagt er aldus in om velen in zijn strikken te vangen. De wijsheid, welke het Spiritualisme mededeelt, is die, welke door de apostel Jakobus beschreven wordt als die “niet van boven afkomt, 12 Thess. 2:9, 10; 2Openb. 13:13, 14. maar aards is, natuurlik, duivels.” Dit verbergt de grote bedrieger echter, wanneer bedekking hem beter past. Hij, die in de woestijn van de verzoeking aan Christus kon verschijnen, met de glans van de hemelse serafs bekleed, vertoont zich aan de mensen op de aantrekkelikste wijze als een engel des lichts. Hij doet een beroep op het verstand door voorlegging van verheven onderwerpen; hij bekoort de verbeelding met betoverende tonelen, en maakt zich van de genegenheden meester door welsprekende schilderingen van liefde en milddadigheid. Hij wekt de verbeelding op tot een hoge vlucht, en brengt er de mensen toe, zich z— te verheffen op eigen wijsheid, dat ze in hun hart de Eeuwige verachten. Dat machtige wezen, dat de Verlosser van de wereld op een zeer hoge berg kon voeren, en Hem al de koninkrijken met hun heerlikheid kon tonen, zal door zijn verleidingen de zinnen verwarren van allen, die niet door Goddelike macht worden beschut.

Satan verleidt de mensen tans, gelijk hij Eva in het paradijs bedroog, door vleierij, door een verlangen aan te wakkeren om verboden kennis te verkrijgen, door lust tot zelfverheffing op te wekken. Het koesteren van deze euvels veroorzaakte zijn val, en door hetzelfde middel tracht hij de ondergang van de mens te bewerken. “Gij zult als God wezen,” zegt hij, “kennende het goed en het kwaad.” Het Spiritualisme leert, “dat de mens het schepsel van voortuit- gang is; dat het zijn bestemming van zijn geboorte aan, en tot in eeuwigheid is, op te klimmen tot de Godheid.” En wederom: “Iedere geest zal zichzelf oordelen, en geen ander.” “Het oordeel zal goed zijn, omdat het een eigen oordeel is. . . . De troon is binnen in u.” Een Spiritua- listies leraar sprak, toen het “geestelik bewustzijn” in hem ontwaakte: “Mijn medemensen waren alle ongevallen half-goden.”

En een ander verklaart: “Ieder rechtvaardig en volmaakt wezen is Christus.” Aldus heeft Satan in de plaats van de gerechtigheid en de volmaaktheid van de eeuwige God, het ware voorwerp van aanbidding, in de plaats van de volmaakte rechtvaardigheid van Zijn wet, de ware standaard van menselike ontwikkeling, de zondige en dwaalzieke natuur van de mens zelf gesteld als het enige voorwerp van verering, de enige standaard van oordeel, of maatstaf van karakter. Dit is vooruit-gang, niet naar omhoog, maar naar omlaag.

Het is een wet zowel van de verstandelike als de geeste- like natuur, dat we veranderd worden door aanschouwen. De geest schikt zich van lieverlede naar de onderwerpen, waarmede men hem laat bezig zijn. Hij lost zich op in hetgeen hij gewoon is lief te hebben en te eren. De mens kan nimmer hoger klimmen dan zijn standaard van reinheid, of goedheid, of waarheid gesteld is. Indien het eigen ik zijn hoogste ideaal is, zal hij nooit tot iets verheveners geraken. Hij zal eerder gedurig lager en lager zinken. De genade Gods alleen heeft macht om de mens te verhogen. Aan zichzelf overgelaten, moet zijn pad onvermijdelik naar omlaag voeren.

Aan diegenen, die aan hun lusten toegeven, aan de ge- notzuchtigen en zinneliken, doet het Spiritualisme zich voor onder een minder sluwe vermomming dan aan de meer beschaafden en verstandigen; zij vinden in de grovere vormen wat met hun neigingen overeenstemt. De Satan bespiedt ieder teken van zwakheid in de menselike natuur; hij let op de zonden, die elkeen geneigd is te doen, en draagt er dan zorg voor, dat er geen gebrek is aan gelegenheden om aan deze neiging tot kwaad toe te geven. Hij verleidt de mensen tot overdaad in wat op zichzelf genomen gewettigd is, en laat hen door onmatigheid hun lichamelike, geestelike, en zedelike kracht verzwakken. Hij heeft duizenden in het verderf gestort, en doet het nog steeds, door toegeven aan hun hartstochten, die de gehele menselike natuur verdierliken.

En om zijn werk te voltooien, verklaart hij door de geesten, dat "ware kennis de mens boven alle wet stelt;" dat "wat ook bestaat, goed is;" en dat "God niet veroordelen kan;" en dat "alle zonden, die gedaan worden, onschuldig zijn." Wanneer de mensen aldus tot het geloof gebracht worden, dat begeerte de hoogste wet, dat vrijheid losbandigheid, is, en dat de mens alleen verantwoordelik is aan zichzelf, wie kan er zich dan over verwonderen, dat verdorvenheid en loszinnigheid aan alle kanten de overhand nemen? Scharen van mensen nemen begerig een leer aan, die hen vrij laat om te doen, wat hun vleselik hart hun ingeeft. De teugels der zelfbeheersing, die de lusten binden, worden losgelaten; de krachten van verstand en ziel worden ondergeschikt gemaakt aan de dierlike neigingen; en Satan sleept triomferend duizenden in zijn net, die belijden, volgelingen van Christus te zijn.

Toch behoeft niemand bedrogen te worden door de leugenachtige beweringen van het Spiritualisme. God heeft aan de wereld voldoende licht geschonken om ons in staat te stellen, de valstrik te ontdekken. Gelijk reeds aangetoond is, is de theorie, welke het fondament van het Spiritualisme uitmaakt, in strijd met de duidelikste verklaringen van de Schrift. De Bijbel zegt dat de doden niet met al weten, dat hun gedachten vergaan zijn; dat ze geen deel hebben aan iets, dat onder de zon geschiedt; dat ze niets weten van de vreugde of het verdriet van degenen, die hun op aarde het liefst geweest zijn.

Verder heeft God alle voorgegeven gemeenschap met de geesten van afgestorvenen verboden. In de tijd van de Hebreën bestond er een klasse van mensen, die evenals de hedendaagse Spiritualisten beweerden, dat ze gemeenschap hielden met de doden. Maar de "waarzeggende geesten", zoals deze bezoekers uit andere werelden genoemd werden, worden in de Bijbel verklaard te zijn de "geesten van duivelen." Met waarzeggende geesten te doen te hebben, werd een gruwel voor de Heer genoemd, en was plechtig verboden op straffe des doods.21 Het woord toverij alleen wekt reeds verachting op in onze tijd. De bewering dat de mensen zich met boze geesten kunnen onderhouden, wordt aangezien voor een fabel uit de Middeleeuwen. Maar het Spiritualisme, dat zijn bekeerlingen bij honderdduizenden, ja, bij miljoenen telt, dat zich een weg gebaand heeft tot wetenschappelike kringen, dat tot de kerken doorgedrongen is, en genade ge-vonden heeft bij wetgevende lichamen, en zelfs aan de hoven

van koningen — deze ontzaglike verleiding is slechts een herleving in een nieuwe vorm van de toverij, die van ouds veroordeeld en verboden werd.

Indien er al geen ander bewijs was van het wezenlike karakter van het Spiritualisme, behoorde het genoeg te zijn voor de Christen, dat de geesten geen verschil maken tussen gerechtigheid en zonde, tussen de edelste en reinste onder de apostelen van Christus en de verdorvenste dienstknechten van Satan. Door de laagste mensen voor te stellen als in de hemel zijnde, en daar hoge plaatsen bekledende, zegt Satan tot de wereld: "Het doet er niets toe, hoe slecht ge zijt; het komt er niet op aan, of ge in God en de Bijbel gelooft, of niet gelooft.

Leeft zoals het u behaagt; de hemel is uw tehuis." De Spiritualistiese leraars verklaren in werkelik- heid: "Al wie Kwaad doet, is goed in de ogen des Heren, en Hij heeft lust aan de zodanigen; of, Waar is de God van het oordeel?" Gods woord zegt: "Wee aan degenen, die het kwade goed heten en het goede kwaad; die duisternis tot licht stellen, en licht tot duisternis." Men laat de apostelen, door deze leugenachtige geesten verpersoonlikt, tegenspreken, wat ze door ingeving van de Heilige Geest geschreven hebben, toen ze op aarde waren. Ze ontkennen de Goddelike oorsprong van de Bijbel, breken aldus het fondament van de hoop van de Christen aan stukken, en doven het licht uit, dat de weg naar de hemel openbaart. Satan doet de wereld geloven, dat de Bijbel slechts een verdichtsel is, of altans een boek, dat geschikt was voor het mensdom in zijn kindsheid, maar dat nu licht geacht, of als verouderd ter zijde gelegd behoort te worden. En om de plaats van Gods woord in te nemen, schenkt hij openbaringen van de geesten.

Hier is een kanaal van invloed, dat geheel en al onder zijn macht staat; door dit middel kan hij de wereld laten geloven, wat hij wil. Het Boek, dat hem en zijn volgelingen zal veroordelen, stelt hij in de schaduw, juist waar hij het hebben wil; de Heiland van de wereld maakt hij uit niet meer te zijn dan een gewoon mens. En gelijk de Romeinse wacht, die het graf van Jezus bewaakte, het leugenachtig gerucht verspreidde, dat de priesters en ouderlingen hun in de mond hadden gelegd om Zijn opstanding te loochenen, zo trachten zij, die in openbaringen van geesten geloven, het te doen voorkomen, alsof er niets wonderdadigs was in de omstandigheden van het leven van onze Heiland. Na op die wijze getracht te hebben, Jezus op de achtergrond te plaatsen, vestigen ze de aandacht op hun eigen wonderen, en verklaren, dat die de werken van Christus verre te boven gaan. Het is waar, dat het Spiritualisme tans zijn vorm aan het veranderen is, en met verberging van enkele van zijn meer afstotelike karaktertrekken zich onder een Christelike schijn voordoet. Maar zijn uitspraken van de kansel en uit de dagbladpers heeft het publiek bijna vijftig jaren v——r zich gehad, en daarin ligt zijn wezenlike karakter geopenbaard. Wat daarin geleerd is, kan niet ontkend of verborgen worden.

Zelfs in zijn tegenwoordige vorm, verre van meer verdraagzaamheid waardig te zijn dan vroeger, is het inderdaad gevaarliker, omdat het bedrog fijner is. Terwijl het vroeger Christus en de Bijbel verwierp, geeft het nu voor, die beide aan te nemen. Maar de Bijbel wordt

verklaard op een wijze, waarin het onwedergeboren hart behagen schept ; terwijl aan de ernstige hoofdwaarheden ervan alle kracht ontnomen wordt. Men handelt over de liefde als de voornaamste karaktertrek Gods, maar verlaagt die tot een zwakke overgevoeligheid, welke weinig onderscheid maakt tussen goed en kwaad. Gods rechtvaardigheid, Zijn veroordeling van de zonde, de eis van Zijn heilige wet, worden alle achter- gehouden. Aan de mensen wordt geleerd, de Tien Geboden te beschouwen als een dode letter. Aangename, betoverende fabelen boeien de zinnen, en leiden de mensen tot verwerping van de Bijbel als het fondament van hun geloof. Christus wordt even wezenlik verloochend als vroeger; maar Satan heeft de ogen van de mensen z— verblind, dat het bedrog niet wordt ontdekt.

Slechts weinigen hebben een juist begrip van de verleidende kracht van het Spiritualisme, en het gevaar van onder de invloed ervan te vallen. Velen geven er zich alleen mede af om hun nieuwsgierigheid te bevredigen. Ze geloven er niet wezenlik in, en zouden met ontzetting terugschrikken voor het denkbeeld van zich aan de macht van de geesten over te geven. Maar ze wagen zich op verboden grond, en de machtige verwoester oefent zijn kracht over hen uit tegen hun wil. Laat hen er eenmaal toe gebracht worden om hun verstand aan zijn leiding te onderwerpen, en hij houdt hen gevangen. Het is hun onmogelik om in eigen kracht zich los te rukken uit de omstrengelende, verlokkende betovering. Alleen de kracht Gods, in antwoord op het ernstig gebed des geloofs geschonken, kan deze verstrikte zielen redden.

Al diegenen, welke aan zondige karaktertrekken toegeven, of moedwillig een bekende zonde koesteren, roepen de verleidingen van Satan over zich in. Ze scheiden zich van God en de wakende zorg van Zijn engelen; wanneer de boze met zijn verleidingen tot hen komt, vinden ze geen bescherming, en vallen hem gemakkelik ten prooi. Zij, die zich aldus aan zijn macht overgeven, beseffen weinig, waar hun handelwijze hen toe voeren zal. Na hun ondergang bewerkt te hebben, zal de verleider hen gebruiken als zijn handlangers om anderen in het verderf te lokken.

De profeet Jesaja zegt: “Wanneer ze dan tot ulieden zeggen zullen: Vraagt de waarzeggers en duivelskunstenaars, die daar piepen, en binnensmonds mompelen, zo zegt: Zal niet een volk zijn God vragen? Zal men voor de levenden de doden vragen? tot de wet en tot de getuigenis! zo ze niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat ze geen dageraad (licht) zullen hebben.” Indien de mensen gewillig geweest waren om de waarheid aan te nemen, zo duidelik in de Schrift verklaard, aangaande de natuur van de mens, en de doden, ze zouden in de beweringen en openbaringen van het Spiritualisme de werking van Satan gezien hebben, in alle kracht en tekenen en wonderen der leugen. Maar liever dan de vrijheid op te geven, die aan het vleselik hart zo aangenaam is, en de zonden vaarwel te zeggen, die ze liefhebben, sluiten scharen van mensen hun ogen voor het licht, ‘en gaan recht door, zonder op waarschuwingen te letten, terwijl Satan zijn strikken om hen spant, en ze hem ten prooi worden. “Daarvoor, dat ze de liefde van de waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden, zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat ze de leugen zouden geloven.”

Diegenen, welke zich tegen de leer van het Spiritualisme stellen, vallen niet alleen de mensen aan, maar Satan en zijn engelen. Ze hebben een strijd begonnen tegen de overheden, tegen de machten, tegen boze geesten in hoge plaatsen. Satan zal geen voet van zijn grond opgeven, tenzij hij terug- gedreven wordt door de macht van hemelse boodschappers. Gods volk behoorde in staat te zijn, hem te ontmoeten, gelijk onze Zaligmaker deed, met de woorden: “Er staat geschreven.” Satan kan nu de Schrift even goed aanhalen als in de dagen van Christus, en zal de leer ervan verdraaien om zijn bedriegerijen te staven. Wie in deze tijd van gevaar staande wenst te blijven, moet voor zichzelf het getuigenis van de Schriften verstaan. Velen zullen het hoofd moeten bieden aan geesten van duivelen, die geliefde betrekkingen of vrienden voorstellen, en de gevaarlikste ketterijen verkondigen. Deze bezoekers zullen ons tederst medegevoel gaande maken, en wonderen doen om wat ze voorwenden 1Jes. 8:19, 20 ; 22 Thess. 2:10, 11. te staven. We moeten klaar staan om hen te ontmoeten met de bijbelse waarheid, dat de doden niet met al weten, en dat zij, die aldus verschijnen, geesten van duivelen zijn.

Vlak v——r ons ligt “de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken, die op de aarde wonen.” Al degenen, wier geloof niet hecht gegrond staat op het woord Gods, zullen bedrogen en overwonnen worden. Satan “werkt in alle verleiding der onrechtvaardigheid,” om macht over de kinderen der mensen te erlangen; en zijn bedriegerijen zullen steeds toenemen. Doch hij kan zijn doel alleen dan bereiken, wanneer de mensen zich vrijwillig aan zijn verleidingen overgeven. Zij, die ernstig naar kennis van de waarheid zoeken, en hun zielen door gehoorzaamheid trachten te reinigen, zullen, zich aldus naar hun beste vermogen voor de strijd toebereidende, een zekere bescherming vinden in de God der waarheid. “Omdat gij het woord van Mijn lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren in de ure der verzoeking,“ heeft de Heiland beloofd. Hij zal eerder iedere engel uit de hemel zenden om Zijn volk te beschermen, dan dat Hij één ziel, die op Hem vertrouwt, door Satan zou laten overwinnen.

De profeet Jesaja toont de vreselike misleiding aan, die over de goddelozen komen zal, en waardoor ze zich veilig zullen rekenen tegen de oordelen Gods: “We hebben een verbond met de dood gemaakt, en met de hel hebben we een voorzichtig verdrag gemaakt; wanneer de overvloeiende gesel doortrekken zal, zal hij tot ons niet komen; want we hebben de leugen ons tot een toevlucht gesteld, en onder de valsheid hebben we ons verborgen.” Onder de klasse, welke hier omschreven wordt, zijn zij begrepen, die zich in hun stijfhoofdige onboetvaardigheid troosten met de verzekering, dat er geen straf is voor de zondaar; dat de gehele mensheid, hoe verdorven ook, de hemel zal binnengaan, en aan de engelen Gods gelijk worden. Maar nog beslister maken zij een verbond met de dood en een voorzichtig verdrag met de hel, die de waarheden verwerpen, welke de Hemel geopenbaard heeft tot bescherming van de rechtvaardigen in de ure van het gevaar, en die zich van de toevlucht der leugen bedienen, welke Satan in plaats daarvan aanbiedt,— de misleidende voorwendselen van het Spiritualisme.

Onuitsprekelik verwonderlik is de blindheid van de mensen van dit geslacht. Duizenden verwerpen Gods woord als onwaardig om er geloof aan te slaan, en nemen met gretig vertrouwen de bedriegerijen van Satan aan. Twijfelaars en spotters veroordelen de bijgelovigheid van hen, die strijden voor het geloof van de profeten en apostelen, en vermaken zich met de plechtige verklaringen van de Schrift belachelik te maken betreffende Christus, het verlossingsplan, en de wedervergelding, welke hen treffen zal, die de waarheid verwerpen. Ze geven voor, diep medelijden te gevoelen met gemoederen, die zo bekrompen, zwak en bijgelovig zijn, dat ze de eisen Gods erkennen, en de vereisten van Zijn wet gehoorzamen. Ze leggen even grote verzekering aan de dag, alsof ze waarlik een verbond met de dood, en met de hel een voorzichtig verdrag gemaakt hadden — of ze een onover- komelike, ondoordringbare beschutting tussen zichzelven en de wraak Gods hadden opgetrokken. Niets kan hun vrees gaande maken. Ze hebben zich z— volkomen aan de verleider overgegeven, zich z— nauw met hem verbonden, en zijn z— degelik doordrongen van zijn geest,dat ze macht noch lust hebben om zich uit zijn strikken los te rukken.

Satan heeft zich lange tijd voorbereid op zijn laatste poging om de wereld te verleiden. Het fondament van zijn werk werd gelegd met de verzekering, die in het paradijs aan Eva gegeven werd: “Gijlieden zult de dood niet sterven.” “Ten dage als ge daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en ge zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad.” Langzamerhand heeft hij de weg gebaand voor zijn meesterstuk van misleiding, door de ont- wikkeling van het Spiritualisme. De volkomen uitwerking van zijn plannen heeft hij nog niet bereikt; maar hij zal er toe komen in het allerlaatste van de tijd. De profeet zegt: “En ik zag . . . drie onreine geesten gaan, aan vorsen gelijk; het zijn geesten van duivelen, en ze doen tekenen, welke uitgaan tot de koningen van de aarde en de gehele wereld, om die te vergaderen tot de krijg van die grote dag van de almachtige God.” Behalve degenen, die in de kracht Gods door geloof aan Zijn woord worden staande gehouden, zal de gehele wereld in de gelederen van deze misleiding opgenomen worden. De mensen worden snel in een noodlottige zekerheid gesust, waaruit ze eerst zullen ontwaken door het uitgieten van de toorn Gods.

De Heer God zegt: “En Ik zal het gericht stellen naar het richtsnoer, en de gerechtigheid naar het paslood; en de hagel zal de toevlucht van de leugen wegvagen, en de wateren zullen de schuilplaats overlopen. En ulieder verbond met de dood zal te niet worden, en uw voorzichtig verdrag met de hel zal niet bestaan; wanneer de overvloeiende gesel doortrekken zal, dan zult gijlieden van dezelve vertreden worden.”

Hoofdstuk 35 — Gewetensvrijheid

Het Romanisme wordt tans door de Protestanten veel gunstiger beschouwd dan in vorige jaren. In die landen, waar het Katholicisme geen overwegende invloed heeft, en de pausgezinden op vredelievende wijze macht zoeken te verkrijgen, heerst er toenemende onverschilligheid aangaande de leerstellingen, welke de hervormde kerken van de pause- like priesterregering scheiden; de mening wint veld, dat we toch eigenlik op punten van gewicht niet zo zeer verschillen als wel verondersteld is geworden, en dat een weinig toegeeflikheid van onze kant ons tot een betere verstandhouding met Rome zal brengen. Er was eenmaal een tijd, toen de Protestanten de vrijheid van het geweten, die zo duur gekocht is, op hoger prijs stelden. Ze leerden hun kinderen het pausdom verafschuwen, en geloofden, dat het ontrouw aan God zou zijn, om eensgezindheid met Rome te zoeken. Maar hoe zeer verschillend zijn de gevoelens, waaraan tans uitdrukking gegeven wordt.

De verdedigers van het pausdom verklaren, dat de kerk verongelijkt is, en de Protestantse wereld is geneigd om de verklaring aan te nemen. Velen beweren, dat het onrechtvaardig is om de kerk van deze tijd te beoordelen naar de afschuwelikheden en dwaasheden, welke de regering ervan gedurende de eeuwen van onwetendheid en duisternis hebben gekenmerkt. Ze verontschuldigen de gruwelike wreedheid ervan als het gevolg van de barbaarsheid van de tijden, en pleiten, dat de invloed van de hedendaagse beschaving de gevoelens ervan gewijzigd heeft. Hebben die personen de aanspraak op onfeilbaarheid vergeten, welke deze trotse macht acht honderd jaren lang gemaakt heeft? Verre van deze aanspraak opgegeven te hebben, is hij in de negentiende eeuw met groter beslistheid dan ooit bevestigd. Wanneer Rome beweert, dat het “nooit gedwaald heeft, en, naar luid van de Schrift, nimmer kan dwalen,“ hoe kan het dan de beginselen loochenen, die zijn handelwijze in vervlogen eeuwen heeft bestuurd?

De pauselike kerk zal zijn aanspraak op onfeilbaarheid nimmer laten varen. Al wat hij gedaan heeft tot vervolging van degenen, die zijn leerstellingen verwerpen, oordeelt hij goed geweest te zijn; en zou hij dezelfde maatregelen niet weer toepassen, indien de gelegenheid er zich toe voordeed? Laat de banden, die wereldlike regeringen hem nu aanleggen, weggenomen, en Rome weer tot zijn vroegere macht hersteld worden, en spoedig zal er een herleving van zijn tirannie en vervolging zijn. Een welbekend schrijver spreekt over de houding van de pauselike priesterheerschappij, wat vrijheid van geweten betreft, en over de gevaren, welke in het biezonder de Verenigde Staten bedreigen ten gevolge van het welslagen van zijn politiek, aldus:—

“Velen zijn geneigd om alle vrees voor het Rooms Katholicisme in de Verenigde Staten toe te schrijven aan bijge-lovigheid of kinderachtigheid. De zodanigen zien niets in het karakter en de houding van het Romanisme, dat zich tegen onze vrije instellingen kant, en bespeuren geen ongunstige voortekenen in de groei ervan. Laat ons daarom eerst enige van de grondregels van ons goevernement met die van de Katholieke Kerk vergelijken. “De

grondwet van de Verenigde Staten waarborgt vrijheid van geweten. Niets is dierbaarder, of staat vaster gegrond. Paus Pius IX zegt in zijn Zendbrief van 15 Augustus 1854: ‘De dwaze en verkeerde leringen of wei razernijen ter verdediging van gewetensvrijheid zijn een uiterst verderflike dwaling — een pest, die boven alle andere het meest te vrezen is in een staat.’ Dezelfde paus sprak in zijn Zendbrief van 8 Desember 1864 de banvloek uit over ‘die zich vrijheid van geweten en van godsdienstige eredienst aanmatigen,’ en eveneens over ‘al dezulken, die beweren, dat de Kerk geen geweld mag gebruiken.’

“De vreedzame toon, die Rome in de Verenigde Staten aanslaat, betekent geen verandering van hart. Rome is verdraagzaam, waar het hulpeloos is. Bisschop O’Connor zegt: ‘Godsdienstvrijheid wordt eenvoudig verdragen, totdat het tegenovergestelde uitvoerbaar is, zonder gevaar voor de Katholieke wereld!’ . . . De aartsbisschop van St. Louis zei eenmaal: ‘Ketterij en ongeloof zijn misdaden; en in Christelike landen, als Italië en Spanje, bij voorbeeld, waar het gehele volk Katholiek is, en waar de Katholieke godsdienst een noodwendig deel uitmaakt van de landswet, worden ze als andere misdaden gestraft.’ . . .

“Iedere kardinaal, aartsbisschop en bisschop in de Katholieke Kerk legt een eed van trouw aan de paus af, waarin de volgende woorden voorkomen: ‘Ketters, scheurmakers, en opstandelingen tegen onze gemelde heer (de paus), of zijn voornoemde opvolgers, zal ik met al mijn vermogen vervolgen en tegenstaan.’” Het is waar, dat er ware Christenen zijn in de Rooms Katholieke Kerk. Duizenden behoren ertoe, die God dienen volgens het beste licht, dat ze bezitten. Hun wordt geen toegang tot Zijn woord gegund, en dus kunnen ze de waarheid niet onderscheiden. Ze hebben nooit het verschil gezien tussen een levende hartedienst en een stelsel van enkel vormen en ceremonieën. God ziet met medelijdende tederheid op deze zielen neder, die opgevoed zijn in een geloof, dat misleidend en onbevredigend is. Hij zal stralen licht doen dringen door de dichte duisternis, welke hen omringt. Hij zal de waarheid, gelijk die in Jezus is, aan hen openbaren, en velen zullen zich nog aan de zijde van Zijn volk stellen.

Het Romanisme echter is, als een stelsel, tans niet meer in overeenstemming met het evangelie van Christus, dan in de vroegere tijdperken van zijn geschiedenis. De Protestantse kerken verkeren in grote duisternis, anders zouden ze de tekenen van de tijden onderscheiden. De bedoelingen en wijze van werken van de Roomse Kerk zijn verreikend. Hij gebruikt allerlei plannen om zijn invloed uit te breiden en zijn macht te vergroten, ten einde zich voor te bereiden op een zware en hardnekkige strijd om de heerschappij over de wereld te herwinnen, de vervolging weder in te voeren, en alles ongedaan te maken, wat het Protestantisme gedaan heeft. Het Katholicisme wint aan alle zijden veld. Men be-hoeft slechts het toenemende aantal van zijn kerken en kapellen in Protestantse landen na te gaan. Men behoeft er slechts op te letten, hoe zeer zijn hogere scholen en semi- narieën in Amerika in de gunst staan, en hoe algemeen ze door Protestanten bezocht worden. Men behoeft slechts de groei van het Spiritualisme in Engeland op te letten, en hoe velen er tot de gelederen van de

Katholieken overgaan. Deze dingen behoorden de bezorgdheid op te wekken van allen, die prijs stellen op de zuivere beginselen van het evangelie.

De Protestanten hebben zich met het pausdom ingelaten en het begunstigd; ze hebben overeenkomsten getroffen en toenadering betoond, welke de pauseliken zelven verwonderd zijn geweest te zien, en niet hebben kunnen verstaan. De mensen sluiten de ogen voor het ware karakter van het Romanisme, en de gevaren, die van zijn oppermacht te duchten zijn. Het volk moet wakker geschud worden om de vooruitgang van deze allergevaarlikste vijand van de burgerlike en godsdienstige vrijheid te weerstaan.

Vele Protestanten verbeelden zich, dat de Katholieke godsdienst niet aantrekkelik is, en dat die wijze van eredienst alleen bestaat uit vervelende ceremonieën zonder betekenis. Hierin vergissen ze zich. Het Romanisme grondt zich wel op misleiding, maar is geen grof of stotend bedrog. De eredienst van de Roomse Kerk is uiterst indrukwekkend. De vertoning van pracht en plechtige kerkelike gebruiken boeit de zinnen van het volk, en brengt de stem van rede en geweten tot zwijgen. Het oog wordt bekoord. Prachtige kerken, indrukwekkende optochten, gouden altaren, juwelen relikwiekastjes, uitgezochte schilderijen en fijn beeldwerk bekoren het schoonheidsgevoel. Ook het oor wordt gestreeld. De muziek is onovertroffen. De zwellende tonen van het volle orgel, samensmeltend met de melodie van vele stemmen, die de hoge koepels en zuilegalerijen van de grootse kathedralen vervullen, kunnen niet anders dan het hart aangrijpen met een gevoel van ontzag en eerbied.

Deze uitwendige pracht, praal en ceremonie, die slechts de spot drijft met de verlangens van een ziel, die moede is van de last van de zonde, is een bewijs van inwendig verderf. De godsdienst van Christus behoeft zodanige bekoringen niet tot aanbeveling. In het licht, dat van het kruis afschijnt, vertoont zich het ware Christendom z— rein en liefelik, dat geen uitwendige versieringen de wezenlike waarde ervan kunnen verhogen. Het is de schoonheid der heiligheid, een zachtmoedige en stille geest, die waarde heeft bij God. Schitterende stijl is niet noodzakelik een waarborg van reine en hoge gedachten. Verheven opvatting van kunst en fijne beschaving van de smaak komen dikwels voor bij hen, die aards en zinnelik zijn. Ze worden menigmaal door Satan gebruikt om de mensen de behoeften van hun ziel te doen vergeten, het toekomstige, eeuwige leven uit het oog te doen verliezen, zich te doen afkeren van hun oneindige Helper, en hen slechts voor deze wereld te doen leven.

Een godsdienst, die in uiterlikheden bestaat, is aantrek- kelik voor het onwedergeboren hart. De pracht en ceremonie van de Katholieke eredienst heeft een wegslepende, betoverende macht, waardoor velen verleid worden; ze beginnen de Roomse Kerk te beschouwen als de eigenlike hemelpoort. Alleen zij, die hun voeten onbeweeglik geplaatst hebben op het fondament van de waarheid, en wier harten vernieuwd zijn door Gods Geest, zijn tegen zijn invloed bestand. Dui- zenden, die Christus niet bij ondervinding kennen, zullen er toe geleid worden, uiterlike vormen van godzaligheid zonder de kracht te aanvaarden. Zulk een godsdienst is juist, wat de menigte verlangt.

De aanspraak van de kerk op het recht om vergiffenis van zonde te schenken, doet de Roomsgezinde vrijheid gevoelen om te zondigen; en de instelling van de biecht, zonder welke geen vergeving door de kerk toegestaan wordt, strekt er evenzeer toe, om de mens in het kwaad te stijven. Wie voor een gevallen mens nederknielt, en in de biecht de geheime gedachten en overleggingen van zijn hart openlegt, verlaagt zijn menselikheid, en onteert iedere edele drijfveer van zijn ziel. Door de zonden van zijn leven voor een priester,— een dwalende, zondige sterveling, en maar ai te dikwels iemand, door wijn en losbandigheid verlaagd,— open te leggen, valt zijn standaard van karakter, en wordt hij dientengevolge verontreinigd. Zijn voorstelling van God wordt vernederd tot de gelijkenis van de gevallen mensheid; want de priester staat daar als een vertegenwoordiger Gods. Dit verlagende belijdenis doen van mens aan mens is de geheime bron, waaruit veel van het kwaad voortgevloeid is, dat de wereld verontreinigt, en toebereidt voor zijn ondergang. En toch is het aangenamer voor hem, die gaarne aan zichzelf toegeeft, aan een medemens zijn schuld te belijden, dan de ziel open te leggen voor God. Het ligt in de menselike aard, liever boete te doen, dan zonde te verzaken; het is ge- makkeliker om het vlees te pijnigen met zakken en netelen en smartende ketenen, dan vleselike lusten te kruisigen. Zwaar is het juk, dat het vleselike hart gewillig draagt, liever dan zich te buigen onder het juk van Christus.

Er bestaat een treffende gelijkenis tussen de Kerk van Rome en de Joodse kerk ten tijde van de eerste komst van Christus. Terwijl de Joden heimelik ieder beginsel van Gods wet vertraden, waren ze uiterlik stipt in het nakomen van de voorschriften ervan, en verzwaarden de wet met bepalingen en overleveringen, die gehoorzaamheid pijnlik en lastig maakten. Gelijk de Joden beleden, de wet te eren, zo beweren de Roomsgezinden, dat ze het kruis eerbiedigen. Ze verhogen het symbool van het lijden van Christus, terwijl ze in hun leven Hem verloochenen, die door dat symbool wordt voorgesteld.

De Pauseliken hebben kruisen op hun kerken, hun altaren, en hun klederen. Overal ziet men het teken van het kruis. Overal wordt het uiterlik geëerd en in waarde gehouden. Maar wat Christus geleerd heeft, wordt begraven onder een massa overleveringen, die niets betekenen, valse verklaringen en strenge eisen. De woorden van de Heiland betreffende de bijgelovige Joden zijn met nog meer kracht van toepassing op de Roomse leidslieden: “Want ze binden lasten, die zwaar zijn en kwalik om te dragen, en leggen ze op de schouders van de mensen; maar ze willen die met hun vinger niet verroeren.” Bekommerde zielen worden in voortdurende angst gehouden, vrezende voor de toorn van een beledigde God, terwijl vele van de hoge geesteliken van de kerk in weelde en zinsgenot leven.

De dienst van beelden en relikwieën, het aanroepen van heiligen, en de verheffing van de paus, zijn instellingen van Satan, om de harten van de mensen af te trekken van God en Zijn Zoon. Om hun ondergang te bewerken, tracht hij hun aandacht af te trekken van Hem, door Wie alleen zij zaligheid kunnen vinden. Hij bepaalt hen bij allerlei voorwerpen, die in de plaats gesteld kunnen worden van Hem, die gezegd heeft: “Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven.”

Satan tracht voortdurend een verkeerde voorstelling te geven van Gods karakter, van de aard van de zonde, en van wat er wezenlik op het spel staat in de grote strijd. Zijn valse redenering vermindert de verplichting, die de Goddelike wet oplegt, en geeft de mensen vrijheid om te zondigen. Tegelijkertijd leidt hij er hen toe om valse opvattingen van God te koesteren, zodat ze Hem eerder met angst en haat beschouwen, dan met liefde. De wreedheid van zijn eigen karakter wordt aan de Schepper toegeschreven; belichaamt zich in godsdienstige stelsels, en vindt uitdrukking in wijzen van aanbidding. Op die manier wordt het verstand van de mensen verblind, en verzekert Satan zich van hen als zijn handlangers om krijg te voeren tegen God. Door verdraaide opvattingen van de Goddelike eigenschappen zijn heidense volken ertoe gebracht, te geloven, dat er menseoffers nodig waren om zich van de gunst van de Godheid te verzekeren, en vreselike wreedheden zijn er onder de verschillende vormen van afgodedienst gepleegd.

De Rooms Katholieke Kerk, die de vormen van heidendom en Christendom verbindt, en die, gelijk het heidendom, het karakter van God verkeerd voorstelt, heeft zijn toevlucht genomen tot handelingen, welke niet minder wreed en af- stotelik zijn. In de dagen van Rome's overheersing had men martelwerktuigen om instemming met zijn leerstellingen af te dwingen. Daar stond de brandstapel voor hen, die niet aan zijn eisen wilden voldoen. Er werd gemoord op een schaal, die nooit bekend zal worden, totdat het oordeel het zal openbaren. Hoge geesteliken van de kerk, in dienst van Satan, hun meester, maakten er hun studie van, middelen uit te vinden, waardoor de grootst mogelike foltering kon veroorzaakt worden zonder een einde te maken aan het leven van hun slachtoffer. Het helse werk werd in veel gevallen herhaald, tot de uiterste grens van het menselik weerstandsvermogen was bereikt, tot de natuur de kamp opgaf, en de lijder de dood verwelkomde als een liefelike verlossing.

Zodanig was het lot van hen, die zich tegen Rome stelden. Voor zijn aanhangers had het geseltucht, knagende honger, en lichaamskastijding in alle denkbare, walgelike vormen. Om zich van de gunst van de Hemel te verzekeren, verkrachtten de boetelingen Gods wetten door de wetten van de natuur te overtreden. Hen werd geleerd, de banden te verbreken, welke Hij gelegd had om het verblijf van de mens op aarde te zegenen en te vervroliken. Het kerkhof bergt miljoenen slachtoffers, die hun leven hebben doorgebracht in een ijdel pogen om hun natuurlik gevoel ten onder te bren- gen, en iedere gedachte en opwelling van medegevoel voor hun medemens als Gode onwelgevallig te onderdrukken. Indien we de vastberaden wreedheid van Satan wensen te verstaan, die hij gedurende honderden van jaren aan de dag gelegd heeft, en dat niet onder hen, welke nooit van God gehoord hebben, maar in het midden en door de gehele uitgestrektheid van de Christenheid, zo behoeven we slechts acht te geven op de geschiedenis van het Romanisme. Door dit ontzaglike stelsel van bedrog bereikt de vorst van het kwaad zijn doel om God te onteren en de mens ellende aan te doen. En wanneer we zien, hoe hij er in slaagt om zich te vermommen, en zijn werk door de voorgangers van de kerk te laten verrichten, kunnen we beter verstaan, waarom hij zo vijandig tegen de Bijbel is. Als dat boek gelezen wordt, wordt de barmhartigheid en liefde Gods geopenbaard, en wordt het de

mens duidelik, dat het hem geen van die zware lasten oplegt. Al wat hij vraagt, is een gebroken en ver-slagen hart, een nederige, gehoorzame geest.

Christus stelde door Zijn leven geen voorbeeld, dat mannen en vrouwen zich in kloosters moeten opsluiten om geschikt gemaakt te worden voor de hemel. Hij leert nergens, dat liefde en medegevoel moeten worden onderdrukt. Het hart van de Heiland vloeide over van liefde. Hoe dichter de mens de zedelike volmaaktheid nabij komt,des te fijner wordt zijn opmerkingsgave, des te scherper zijn bewustzijn van zonde, en des te dieper zijn medegevoel voor de bedroefden. De Paus beweert de stedehouder van Christus te zijn; maar hoe kan zijn karakter met dat van onze Heiland vergeleken worden? Heeft men ooit gezien, dat Christus mensen naar de kerker of de pijnbank verwees, omdat ze Hem geen eer betoonden als Koning des hemels? Hoorde men Zijn stem diegenen ter dood veroordelen, welke Hem niet aannamen? Toen Hij door de mensen van een Samaritaans dorp beledigd werd, werd de apostel Johannes met verontwaardiging vervuld en vroeg: “Heer, wilt Gij, dat we zeggen, dat er vuur van de hemel zal nederdalen, en dezen verslinden, gelijk ook Elias gedaan heeft?” Jezus zag met medelijden op Zijn discipel neder, en bestrafte zijn harde geest, zeggende: “De Zoon des mensen is niet gekomen om de zielen van de mensen te verderven, maar om te behouden.” Hoe verschillend is de geest, welke Christus aan de dag legde, van die van Zijn zogenaamde plaatsbekleder.

De Roomse Kerk doet zich tans in een gunstig licht aan de wereld voor, en dekt zijn lijst van gruwelike wreedheden met verontschuldigingen toe. Hij heeft zich in klederen getooid, die op Christus gelijken; toch is hij onveranderd. Ieder beginsel van het pausdom, dat in vervlogen eeuwen bestaan heeft, bestaat heden ten dage nog. De leerstellingen, die in de donkerste eeuwen ontworpen zijn, worden nog steeds gehuldigd. Laat niemand zich bedriegen. Het pausdom, waaraan Protestanten tans zo geredelik eer bewijzen, is hetzelfde, dat de wereld beheerste in de dagen van de Hervorming, toen mannen Gods op gevaar van hun leven af opstonden, om de goddeloosheid ervan aan de kaak te stellen. Het openbaart dezelfde trots en onbeschaamde aanmatiging, waardoor het zich van tevoren boven koningen en vorsten verhief, en zich de rechten Gods durfde toekennen. Zijn geest is tans niet minder wreed en despoties, dan toen het de vrijheid van de mensen vertrad, en de heiligen van de Allerhoogste doodde.

Het pausdom is juist, wat de profetie verklaard heeft dat het zijn zou: de afval van de laatste dagen.2 Het maakt een deel van zijn gedragslijn uit, dat karakter aan te nemen, waardoor het ‘t best zijn doel bereiken kan; toch verbergt het onder het veranderlike voorkomen van de kameleon on-veranderlik het gif van de slang. “We zijn niet gehouden om trouw en beloften aan ketters na te komen,“3 verklaart het. Zal deze macht, wiens oorkonde van duizend jaren in het bloed van de heiligen geschreven is, tans als een deel van de kerk van Christus worden erkend? Het is niet zonder reden, dat er in Protestantse landen beweerd wordt, dat het Katholicisme tans minder van het Protestantisme verschilt dan in vroegere tijden. Er heeft een verandering plaats gehad; maar de verandering ligt niet bij het pausdom.

Het Katholicisme gelijkt ongetwijfeld veel op het Protestantisme van onze tijd, omdat het Protestantisme sedert de dagen van de hervormers zo zeer ontaard is. Terwijl de Protestantse kerken de gunst van de wereld gezocht hebben, heeft een valse liefde hun ogen verblind. Ze zien niet in, dat het niet recht is, goed te geloven van alle kwaad; en als onvermijdelik gevolg zullen ze eindelik kwaad denken van alle goed. In plaats van het geloof,dat eenmaal aan de heiligen overgegeven is,te verdedigen, verontschuldigen ze zich nu als het ware bij de Roomse kerk wegens de liefdeloze opinie, die ze over hem gekoesterd hebben, en vragen vergiffenis voor hun onverdraagzaamheid. 22 Thess. 2:3, 4; 3 Lenfant, "History of the Council of Constance, " Deel I, p. 516 (ed. 1728).

Een grote klasse, zelfs van hen, die het Romanisme niet gunstig gezind zijn, ducht weinig gevaar van zijn macht en invloed. Velen beweren, dat de verstandelike en zedelike duisternis, welke er tijdens de Middeleeuwen heerste, de verspreiding van zijn leer, bijgeloof en onderdrukking in de hand heeft gewerkt; en dat de grotere verstandelike ontwikkeling van de nieuwere tijd, de algemene verspreiding van de wetenschap, en de toenemende vrijzinnigheid in godsdienstzaken een herleving van onverdraagzaamheid en tirannie onmogelik maken. Er wordt gespot met de gedachte, dat er in deze verlichte eeuw zulk een staat van zaken zou kunnen bestaan. Het is waar, dat dit geslacht, door veel licht, zowel verstandelik, zedelik, als godsdienstig wordt bestraald. Er is licht van de hemel af over de wereld uitgegoten door de geopende bladzijden van Gods heilig woord. Maar men behoorde niet te vergeten, dat hoe groter het licht, dat geschonken wordt, des te groter de duisternis is in hen, die het verdraaien of verwerpen.

Een biddend onderzoek van de Bijbel zou de Protestanten het ware karakter van het pausdom tonen, en hen leren, het te verafschuwen en te vlieden; maar velen zijn zo wijs in eigen oog, dat ze geen behoefte gevoelen om God in ootmoed te zoeken, en alzo in de waarheid geleid te worden. Ofschoon ze zich op hun verlichting beroemen, zijn ze onwetend, zowel wat de schriften als de kracht Gods aangaat. Ze moeten het een of andere middel hebben om hun geweten tot zwijgen te brengen; en ze zoeken dat middel, dat minst geestelik en vernederend is. Wat ze wensen, is een middel om God te vergeten, en dat toch zal kunnen doorgaan voor een middel om aan Hem te gedenken. Het Pausdom is wel berekend om in de behoeften van zulke mensen te voorzien. Het biedt juist het ware aan twee klassen van de mensheid, die bijna de gehele wereld in zich sluiten — degenen, welke door hun verdiensten, en degenen, die in hun zonden wensen zalig te worden. Hier ligt het geheim van zijn macht.

Een tijd van grote verstandelike duisternis heeft zich bevorderlik betoond aan het welslagen van het pausdom. Wat nu nog blijken zal, is, dat een tijd van groot, ver- standelik licht even bevorderlik is aan zijn welslagen. In vervlogen eeuwen, toen de mensen zonder Gods woord en buiten de kennis van de waarheid leefden, waren hun ogen geblinddoekt, en werden er duizenden verstrikt, omdat ze het net niet zagen, dat voor hun voet gespannen was. In het tegenwoordige geslacht zijn er velen, wier ogen verblind worden door het schitterend licht van menselike beschouwingen, "valselik genaamde wetenschap;" ze merken het net niet

op, en lopen er even geredelik in, als waren ze geblinddoekt. Het was Gods doel, dat de verstandelike vermogens van de mens beschouwd zouden worden als een gift van zijn schepper, en in de dienst van de waarheid en gerechtigheid zouden worden gebruikt; maar wanneer trots en eerzucht gekoesterd worden, en de mensen hun eigen theorieën boven Gods woord stellen, kan verlichting meer kwaad doen dan onwetendheid. Aldus zal de valse wetenschap van de tegenwoordige tijd, die het geloof in de Bijbel ondermijnt, zich even voordelig bewijzen tot bereiding van de weg voor de aanname van het pausdom met zijn aantrekkelike vormen, als het onthouden van kennis de weg baande voor Zijn verheffing in de Middeleeuwen.

In de bewegingen, welke tans in de Verenigde Staten aan de gang zijn, om staatsondersteuning te verkrijgen voor de instellingen en gebruiken van de kerk, volgen de Protestanten de voetstappen van de pausgezinden. Neen, nog meer, ze openen de deur voor het pausdom om in het Protestantse Amerika het oppergezag te herwinnen, dat het in de Oude wereld verloren heeft. En wat deze beweging van nog meer gewicht maakt, is het feit, dat gedwongen Zondagviering het voornaamste doel is, dat men zich voorstelt,— een gebruik, dat zijn oorsprong in Rome gehad heeft, en hetwelk Rome aangeeft als een teken van zijn gezag. Het is de geest van het pausdom,— de geest van gelijkvormigheid aan wereldse gebruiken, de eerbied voor menselike overleveringen boven de geboden Gods,— die de Protestantse kerken heeft doortrokken, en er ze toe leidt, om de Zondag te verheffen, gelijk het pausdom dat van tevoren gedaan heeft.

Indien de lezer de werktuigen wenst te kennen, welke in de strijd, die spoedig te komen staat, gebruikt zullen worden, behoeft hij slechts na te gaan, wat de geschiedenis opgetekend heeft aangaande de middelen, die Rome in vervlogen eeuwen voor hetzelfde doel heeft aangewend. Indien hij wenst te weten, hoe pausgezinden en Protestanten verenigd met hen zullen handelen, die hun leerstellingen verwerpen, laat hem dan letten op de geest, die Rome geopenbaard heeft tegenover de Sabbat en de verdedigers daarvan. Koninklike edikten, algemene vergaderingen en kerkelike instellingen, door de wereldlike macht gesteund, vormden de ladder, waarlangs het heidense feest zijn ereplaats in de Christelike wereld bereikt heeft. De eerste publieke maatregel, waardoor het houden van de Zondag verplichtend werd gesteld, was de wet, door Konstantijn uitgevaardigd.1 Dit edikt eiste, dat de stedelingen op "de eerbiedwaardige dag van de zon" zouden rusten, maar stond landlieden toe, hun veldarbeid voort te zetten. Ofschoon het in werkelikheid een heidense wet was, werd hij door de keizer van kracht gemaakt, nadat hij in naam het Christendom had aangenomen.

Daar het koninklike bevelschrift niet voldoende de plaats van het Goddelik gezag bleek in te nemen, kwam Eusebius, een bisschop, die de gunst van vorsten zocht, en die de biezondere vriend en vleier van Konstantijn was, met de bewering voor de dag, dat Christus de Sabbat op de Zondag had overgezet. Geen enkele tekst uit de Schrift werd aangegeven om de nieuwe leer te bewijzen. Eusebius erkent er onbewust zelf de valsheid van, en wijst op de ware bewerkers van de verandering. "Alle dingen," zegt hij, "die op de Sabbat gedaan moesten

worden, die hebben wij op de dag des Heren overgebracht.” Doch hoe ongegrond het ook was, toch had het argument voor de Zondag de uitwerking, dat het de mensen aanmoedigde tot het vertreden van de Sabbat des Heren. Al degenen, die door de wereld wensten geëerd te worden, namen de algemene feestdag aan. Naarmate het pausdom vaster voet kreeg, werd het werk van de Zondagsverheffing voortgezet.

Een tijd lang hielden de mensen zich met veldarbeid bezig, wanneer ze niet naar de kerk gingen, en werd de zevende dag nog als de Sabbat beschouwd. Doch langzamerhand kwam er verandering. Aan hen, die heilige ambten bekleedden, werd verboden op Zondag een vonnis uit te spreken in een burgerlik twistgeding. Spoedig daarna werd aan alle personen, van welke rang ook, geboden, zich van gewone arbeid te onthouden, op straffe van een boete voor vrijen, en slagen voor dienstbaren. Later werd er besloten, dat rijken zouden gestraft worden met het verlies van de helft van hun bezittingen; en eindelik, dat ze slaven zouden worden gemaakt, 1321 n. C.; zie Aanhangsel; 1Cox, R.,“Sabbath Laws and Sabbath Duties,” p. 538 (ed. 1853). indien ze halsstarrig bleven. De lagere klassen zouden levenslang verbannen worden.

Ook bediende zich men van wonderen. Onder meer wordt er verhaald, dat terwijl een landman, die zijn akker op Zondag ging ploegen, zijn ploeg met een ijzer schoonmaakte, het ijzer aan zijn hand bleef vastkleven, en hij het twee jaren lang met zich moest ronddragen, “tot zijn zeer grote pijn en schande.” Later gaf de paus last, dat de priesters van de gemeenten de Zofidagschendcrs zouden vermanen, en van hen verlangen, dat zij naar de kerk zouden gaan en hun gebeden waarnemen, opdat ze niet het een of andere grote onheil over zichzelven en hun buren zouden brengen. Een geestelike raad voerde de bewijsgrond aan, waarvan sedert zo algemeen gebruik is gemaakt, zelfs, door Protestanten, dat de Zondag de Sabbat moet zijn, omdat er mensen door de bliksem getroffen werden, terwijl ze op Zondag werkten. “Het is duidelik,” zeiden de prelaten, “hoe groot Gods misnoegen was over hun verwaarlozing van deze dag.” Toen werd er een beroep gedaan op priesters en predikanten, koningen en prinsen, en alle getrouwen, “om hun uiterste pogingen in het werk te stellen, om de dag weder in zijn ereplaats te herstellen, en hem in de toekomst vromer te doen vieren voor de goede naam van het Christendom.”

Daar de dekreten van de raadsvergaderingen onvoldoende bleken, werd de wereldlike overheid verzocht, een edikt uit te vaardigen, dat de harten van het volk met schrik zou vervullen, en hen dwingen om zich van Zondagsarbeid te onthouden. Op een synode, die te Rome bijeenkwam, werden alle vorige besluiten opnieuw en met grotere kracht en plechtigheid bevestigd. Ook werden ze opgenomen in de geestelike wet, en voor bijna de gehele Christenheid door de wereldlike overheden verplichtend gesteld. Toch bracht het gebrek aan schriftuurlik gezag voor de Zondag niet weinig verlegenheid te weeg. De mensen betwijfelden het recht van hun leraren, om de besliste verklaring van Jehova “de zevende dag is de Sabbat des Heren uws Gods” ter zijde te stellen ten einde de dag van de zon te heiligen. Om het gemis aan bewijs in de Bijbel goed te maken, waren er andere toevluchten nodig. Een

ijverig voorstander van de Zondag, die tegen het einde van de twaalfde eeuw de kerken van Engeland bezocht, werd door getrouwe getuigen voor de waarheid tegengestaan; en zijn pogingen waren z— vruchteloos, dat hij enige tijd het land verliet, en op middelen peinsde om zijn leer kracht bij te zetten.

Toen hij terugkeerde, was het ontbrekende verschaft, en het werk, dat hij daarna deed, gelukte hem beter. Hij bracht een geschrift met zich mede, dat van God-zelf gezegd werd te komen, en het vereiste gebod voor het houden van de Zondag bevatte, met vreselike bedreigingen om de onge- hoorzamen schrik aan te jagen. Dit kostbare dokument — een even laag namaaksel als de instelling, die het moest ondersteunen — werd gezegd uit de hemel gevallen, en te Jeruzalem gevonden te zijn, en wel op het altaar van de heilige Simeon, op Golgotha. Maar in werkelikheid was het pauselik paleis te Rome de bron, waaruit het voortkwam. Bedriegerijen en vervalsingen om de macht en de bloei van de kerk te bevorderen, zijn te allen tijde door de pauselike priesterschap gewettigd.

Het geschrift verbood alle werk van de negende ure, d. i. drie uur, op Zaterdag namiddag, tot zonsopgang op Maandag; en het gezag ervan werd verklaard door vele wondertekenen bevestigd te zijn. Er werd gezegd, dat personen, die na het vastgestelde uur gewerkt hadden, door verlamming getroffen waren. Een molenaar, die geprobeerd had zijn koren te malen, had een stroom bloed zien vloeien in plaats van meel, en het molenrad was gaan stilstaan, hoewel er een sterke stroom water was. Een vrouw, die deeg in de oven had gezet, vond het ongebakken, toen ze het er uit nam, ofschoon de oven zeer heet was. Een andere, die op het negende uur het deeg klaar had om te bakken, maar die besloot het tot Maandag te laten overstaan,bevond de volgende dag,dat het in broden veranderd, en door Goddelike kracht gebakken was. Een man, die na de negende ure op Zaterdag brood had gebakken, zag er bloed uit komen, toen hij het de volgende morgen brak. Door dergelijke bespot- telike en bijgelovige verdichtselen trachtten de voorstanders van de Zondag de heiligheid ervan vast te stellen.

In Schotland, evenals in Engeland, werd er groter ontzag voor de Zondag bewerkt door er een deel van de oude Sabbat aan te verbinden. Maar de tijd, die men eiste, dat hij gevierd zou worden, was verschillend. Een edikt van de koning van Schotland verklaarde, dat “Zaterdag, van twaalf uur op de middag af, heilig gerekend moest worden,” en dat niemand, van die tijd af tot Maandagmorgen toe, zich bezig mocht houden met wereldse zaken. Doch niettegenstaande al de pogingen, om de heiligheid van de Zondag vast te stellen, erkenden de pausgezinden zelven in het openbaar het Goddelik gezag van de Sabbat, en de menselike oorsprong van de instelling, die zijn plaats had ingenomen. In de zestiende eeuw verklaarde een pau- selik koncilie duidelik: “Laat alle Christenen eraan denken, dat de zevende dag door God geheiligd is, en aangenomen en gehouden niet alleen door de Joden, maar door alle anderen, die belijden God te dienen; ofschoon wij, Christenen, hun Sabbat in de dag des Heren veranderd hebben.” Zij, die de Goddelike wet veranderden, wisten goed, wat ze deden. Ze plaatsten zich met beslistheid boven God.

Een treffend voorbeeld van de wijze, waarop Rome degenen behandelt, die er in gevoelen van verschillen, werd gegeven door de lange en bloedige vervolging van de Waldenzen, sommigen van wie de Sabbat hielden. Anderen hebben op gelijke wijze geleden voor hun trouw aan het vierde gebod. Vooral is de geschiedenis van de kerken van Ethiopië en Abyssinië betekenisvol. Te midden van de don-kerheid van de Middeleeuwen werden de Christenen in Midden-Afrika uit het oog verloren, en door de wereld vergeten, en een aantal eeuwen lang genoten ze vrijheid in de uitoefening van hun geloof. Maar eindelik hoorde Rome van hun bestaan, en al spoedig werd de keizer van Abyssinië verlokt om de paus als stedehouder van Christus te erkennen. Ver- volgens werden ook andere dingen toegegeven. Er werd een edikt uitgevaardigd, waarin het houden van de Sabbat op de strengste straffen verboden werd. De pauselike tirannie werd echter spoedig zulk een ondragelik juk, dat de Abyssiniërs besloten, het van hun schouders af te schudden. Na een vreselike strijd werden de Roomsen uit hun landpalen verbannen, en werd het oude geloof weder hersteld. De kerken verheugden zich in hun vrijheid, en vergaten nimmer de les, die ze geleerd hadden aangaande het bedrog, het fanatisme, en de despotiese macht van Rome. Zij stelden zich tevreden met in hun eenzaam rijk onbekend te blijven aan de overige Christenheid.

De kerken van Afrika hielden de sabbat, zoals die door de pauselike kerk gehouden werd v——r zijn algehele afval. Terwijl ze de zevende dag heiligden uit gehoorzaamheid aan het gebod van God, onthielden ze zich van werk in overeenstemming met het gebruik van de kerk. Toen het de hoogste macht in handen kreeg, had Rome de sabbat Gods vertreden om zijn eigen dag te verhogen; maar de kerken van Afrika, die bijna duizend jaren lang verborgen gebleven waren, deelden niet in deze afval. Toen ze onder de heerschappij van Rome vervielen, werden ze gedwongen, de ware Sabbat op zijde te stellen en de valse te eren; maar zodra ze hun onafhankelikheid herwonnen, keerden ze tot de gehoorzaamheid van het vierde gebod terug.

Deze oorkonden van het verleden openbaren duidelik de vijandschap van Rome tegen de ware Sabbat en de voorstanders ervan, zowel als de middelen welke het aanwendt om zijn eigengemaakte instelling te doen eren. Gods woord leert, dat die tonelen zich zullen herhalen, wanneer paus- gezinden en Protestanten zich verenigen om de Zondag te verhogen. De profetie van Openbaring 13 zegt, dat de macht, die door het beest met lamshoornen voorgesteld wordt, maakt, dat “de aarde, en die daarin wonen,” het pausdom zullen aanbidden — aldaar aangegeven onder het beeld van het beest “gelijk een pardel.” Het beest met twee hoornen moet ook zeggen “tot degenen, die op de aarde wonen, dat ze het beest een beeld zouden maken;” en verder moet het gebieden, dat aan “kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten,” gegeven wordt “het merkteken van het beest.” Er is aangetoond, dat de Verenigde Staten de macht zijn, welke voorgesteld wordt door het beest met de hoornen gelijk een lam, en dat deze profetie vervuld zal worden, wanneer de Verenigde Staten het vieren van de Zondag, dat Rome beweert de biezondere erkentenis van zijn opperheerschappij te zijn, verplichtend zal maken.

Doch in deze huldiging van het pausdom zullen de Verenigde Staten niet alleen staan. De invloed van Rome in de landen, die eens zijn heerschappij erkenden, is nog lang niet vernietigd. De profetie voorspelt een herstelling van zijn macht. “En ik zag een van zijn hoofden als tot de dood gewond, en zijn dodelike wonde werd genezen; en de gehele aarde verwonderde zich achter het beest.” Het toebrengen van de dodelike wonde wijst op de val van het pausdom in 1798. Hierna, zegt de profeet, “werd zijn dodelike wonde genezen; en de gehele aarde verwonderde zich achter het beest.” Paulus zegt duidelik, dat de mens der zonde zal blijven voortbestaan tot de wederkomst des Heren. Tot het uiterste van de tijd zal hij zijn verleidingswerk voortzetten. En de Ziener verklaart, alsmede op het pausdom doelende: “Allen, die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens.” Zowel in de Oude als in de Nieuwe wereld zal er hulde aan het pausdom bewezen worden door de eer, welke zal worden toegekend aan de Zondagsinstelling, die alleen op het gezag van de Roomse Kerk berust.

Meer dan vijftig jaren lang hebben zij, die in de Verenigde Staten de profetieën bestuderen, dit getuigenis aan de wereld verkondigd. In de gebeurtenissen, die tans plaats grijpen, ziet men, dat de vervulling van de voorspelling met snelheid nadert. Bij Protestantse leraren vindt men dezelfde bewering van Goddelik gezag voor het houden van de Zondag, en hetzelfde gebrek aan bewijs uit de Schrift, als bij de pauselike leiders, die wonderen verzonnen om de plaats in te nemen van een bevel van God. De bewering, dat de mensen door. Gods oordelen bezocht worden, omdat ze de Zondagsabbat breken, zal herhaald worden; men begint er reeds van te horen. Ook wint een beweging om het houden van de Zondag verplichtend te maken, snel veld.

De Roomse Kerk is merkwaardig in zijn sluwheid en geslepenheid. Hij kan gissen, wat er gebeuren zal. Hij wacht zijn tijd af, daar hij ziet, dat de Protestantse kerken hem hulde bewijzen door de valse sabbat aan te nemen, en plannen beramen om die verplichtend te maken door juist dezelfde middelen, die hijzelf in vervlogen tijden heeft gebruikt. Degenen, die het licht van de waarheid verwerpen, zullen er nog toe komen, de hulp in te roepen van deze macht, die zichzelf onfeilbaar noemt, ten einde een instelling te verhogen, die door hem is ontstaan. Het valt niet moeilik te berekenen, hoe geredelik hij de Protestanten in dit werk zal te hulp komen. Wie verstaan beter dan de pauselike leidslieden, hoe er gehandeld moet worden met hen, die de kerk ongehoorzaam zijn? De Rooms Katholieke Kerk vormt met al zijn vertakkingen door de gehele wereld één grote organisatie onder het beheer van de pauselike stoel, met het doel, zijn belangen te bevorderen. Aan zijn miljoenen avondmaalgangers in ieder land op aarde wordt geleerd, dat ze zich verbonden moeten rekenen om gehoorzaamheid aan de paus te bewijzen. Wat hun nationaliteit of hun regering ook wezen mag, ze moeten het gezag van de kerk achten als boven alle ander staande. Ofschoon ze de eed mogen afleggen van getrouwheid aan de staat, zo ligt daarachter toch de eed van gehoorzaamheid aan Rome, die hen van iedere belofte vrijstelt, welke schadelik aan Rome’s belangen zou kunnen zijn.

De geschiedenis gewaagt van Rome's sluwe en aanhoudende pogingen om zich in te dringen in de aangelegenheden van natieën; en om, wanneer het vaste voet gekregen heeft, zijn eigen doeleinden te bevorderen, zelfs al brengen die vorsten en volk tot ondergang. In het jaar 1204 dwong Paus Innocentius III. van Peter II., koning van Arragon, de volgende buitengewone eed af: "Ik, Peter, koning van de Arragoniërs, belijd en beloof, immer getrouw en gehoorzaam te zullen zijn aan mijn heer, Paus Innocentius, zijn Katholieke opvolgers, en de Roomse Kerk, en getrouwelik mijn koninkrijk in gehoorzaamheid aan hem te houden, het Katholieke geloof te verdedigen, en ketterse laagheden te vervolgen." Dit stemt overeen met de aanspraken betreffende de macht van de Roomse opperpriester, dat "het wettig voor hem is om keizers af te zetten," en dat "hij onderdanen ontheffen kan van hun getrouwheid aan onrechtvaardige heersers."

En wat niet vergeten moet worden, is, dat Rome er roem op draagt, dat het nooit verandert. De beginselen van Gregorius VII. en Innocentius III. zijn nog steeds de beginselen van de Rooms Katholieke Kerk. En had hij slechts de macht, hij zou ze tans met evenveel kracht in werking stellen als in vorige eeuwen. De Protestanten beseffen weinig wat ze doen, wanneer ze hulp van Rome denken aan te nemen, om de Zondag te handhaven. Terwijl zij hun aandacht wijden aan de bereiking van hun doel, streeft Rome ernaar om zijn macht opnieuw te vestigen, en zijn verloren opperheerschappij te herstellen. Laat het beginsel maar eerst erkend zijn in de Verenigde Staten, dat de kerk de macht van de staat mag aanwenden of beheersen; dat godsdienstige gebruiken door wereldlike wetten verplichtend mogen worden gemaakt; met één woord, dat het gezag van kerk en staat het geweten plichten moet voorschrijven,— en de triomf van Rome in dit land zal verzekerd zijn.

Gods woord heeft gewaarschuwd tegen het naderende gevaar; wordt die waarschuwing in de wind geslagen, dan zal de Protestantse wereld zien, wat Rome's plannen eigenlik zijn; maar dan zal het te laat zijn om aan de valstrik te ontkomen. Zijn macht groeit in stilte aan. Zijn leerstellingen oefenen invloed uit in raadzalen, in kerken, en in de harten van de mensen. Het richt zijn hoge, hechte gebouwen op, in de geheime schuilhoeken waarvan zijn vroegere vervolgingen voortgezet zullen worden. Heimelik, en zonder verdenking op zich te laden, versterkt het zijn macht om zijn eigen plannen te doen gelukken, wanneer de tijd zal gekomen zijn, dat het zijn slag kan slaan. Al wat het begeert, is ruimte om zijn werk te doen, en die is het bezig te krijgen. We zullen spoedig zien en gevoelen, wat de bedoeling is van het Roomse element. Allen, die Gods woord geloven en gehoorzamen, zullen zich daardoor verwijt en vervolging op de hals halen.

Hoofdstuk 36 — De Naderende Strijd

Sedert het begin van de grote strijd in de hemel is het Satans toeleg geweest, de wet Gods te niet te doen. Om dit ten uitvoer te brengen, stond hij tegen de Schepper op; en ofschoon hij uit de hemel geworpen werd, heeft hij dezelfde strijd op aarde voortgezet. Mensen te bedriegen, en hen aldus tot overtreding van Gods wet te brengen, is het doel, waarnaar hij volhardend heeft gestreefd. Hetzij dit doel bereikt wordt door de wet in zijn geheel op zijde te zetten, of door een van de voorschriften ervan te niet te doen, de uitkomst zal ten slotte dezelfde zijn. Wie "in één punt" overtreedt, bewijst daardoor, dat hij de gehele wet veracht; zijn invloed en voorbeeld zijn aan de zijde van de ongerechtigheid; hij wordt "schuldig aan alle."

In zijn zoeken om de Goddelike inzettingen in verachting te brengen heeft Satan de leerstellingen van de Bijbel ver-draaid, en op die wijze zijn er dwalingen gemengd met het geloof van duizenden, die de Schrift belijden aan te nemen. Het eind van de grote strijd tussen waarheid en dwaling is niet anders dan het laatste toneel in de langdurige twist over de wet Gods. Deze strijd is heden ten dage aan het beginnen — een strijd tussen de wetten van de mensen en de voorschriften van Jehova, tussen de godsdienst van de Bijbel en die van fabelen en overleveringen.

De krachten, welke zich in deze strijd zullen verenigen tegen waarheid en gerechtigheid, zijn reeds ijverig aan het werk. Gods heilig woord, dat in ons bezit is gekomen ten koste van zoveel lijden en bloed, wordt slechts van weinig waarde geacht. De Bijbel is binnen ieders bereik, maar er zijn er slechts weinigen, die hem wezenlik aannemen als gids voor het leven. Er heerst ongeloof tot op een schrikbarende hoogte, en niet alleen in de wereld, maar ook in de kerk. Velen zijn zo ver gekomen, dat ze leerstellingen ontkennen, die de ware pilaren van het Christelik geloof vormen. De grote feiten van de schepping, gelijk die door de mannen Gods onder ingeving aangegeven zijn, de val van de mens, het zoenoffer, en de onveranderlikheid van de wet Gods, worden inderdaad, hetzij geheel of gedeeltelik, door een groot deel van de belijdende Christelike wereld verworpen.

Duizenden, die zich op hun wijsheid en onafhankelikheid verheffen, beschouwen het als een teken van zwak-heid, onvoorwaardelik geloof aan de Bijbel te hechten; ze achten het een bewijs van groter talent en geleerdheid om aan de Schrift te tornen, en de belangrijkste waarheden ervan te vergeesteliken en weg te redeneren. Veel predikanten leren hun hoorders, en veel professoren en onderwijzers hun studenten, dat de wet Gods veranderd of weggedaan is; en degenen, die denken, dat de vereisten ervan nog geldig zijn, en letterlik gehoorzaamd moeten worden, worden alleen spot en verachting waardig geacht.

Door de waarheid te verwerpen, verwerpen de mensen Hem, die de waarheid heeft geopenbaard. Door Gods wet te vertreden, ontkennen ze het gezag van de Wetgever. Het is even gemakkelik om een afgod te maken van valse leerstellingen en theorieën, als een afgod

te vervaardigen uit hout of steen. Door Gods eigenschappen verkeerd voor te stellen, brengt Satan er de mensen toe, zich een vals begrip van God te vormen. Velen plaatsen een filosofiese afgod in de plaats van Jehova op de troon; terwijl de levende God, zoals Hij zich in Zijn Woord, in Christus, en in de werken van de schepping openbaart, slechts door weinigen wordt aangebeden. Duizenden vergoden de natuur, terwijl ze toch de God van de natuur ontkennen. Ofschoon onder een andere vorm bestaat er in de Christelike wereld van heden even wezenlike afgoderij, als onder oud-Israël in de dagen van Elia. De god van vele zogenaamde wijze mannen, van filosofen, dichters, staatkundigen, dagbladschrijvers,— de god van de beschaafde kringen, die met de mode medegaan, de god van Veel hogere scholen en universiteiten, ja zelfs van sommige theologiese inrichtingen, is weinig beter dan Baäl, de zonnegod van de Pheniciërs.

Geen dwaling, die de Christelike wereld aannemen kan, kant zich stouter tegen het gezag van de Hemel; geen is er meer bepaald in tegenstelling met hetgeen de rede ingeeft; geen verderfeliker in zijn uitwerking, dan de leer, die in onze nieuwere tijd zo snel veld wint, dat Gods wet niet langer bindend is voor de mens. Ieder volk heeft zijn wetten, die eerbied en gehoorzaamheid eisen; geen regering zou zonder die kunnen bestaan; hoe kan men zich dan indenken, dat de Schepper van hemel en aarde geen wet heeft om de wezens, die Hij heeft geschapen, naar te regeren? Verondersteld, dat predikers van naam in het openbaar zouden leren, dat de wetten, volgens welke hun land geregeerd wordt, en die de rechten van de burgers beschermen, niet verplichtend waren,— dat ze de vrijheden van het volk beperkten, en daarom niet gehoorzaamd behoorden te worden; hoe lang zouden zulke mannen op de kansel geduld worden ? Maar is het een grotere overtreding, de wetten van staten en volken te minachten, dan die Goddelike voorschriften te vertreden, welke ten grondslag liggen aan alle regering?

Veel eerder zouden de natieën hun wetten kunnen af- schaffen, en het volk laten doen wat het begeert, dan dat de Heerser van het heelal Zijn wet zou kunnen vernietigen, en de wereld zonder standaard laten, volgens welke de schuldigen veroordeeld, en de gehoorzamen gerechtvaardigd moeten worden. Wil men weten wat het gevolg is van het vernietigd verklaren van Gods wet? De proef is genomen. Vreselik waren de tonelen, die zich in Frankrijk afspeelden, toen het atheïsme de macht in handen kreeg. Toen werd aan de wereld getoond, dat het omverwerpen van de grens- palen, die God heeft gesteld, het aannemen van de heerschappij van de wreedste tirannen betekent. Wanneer de standaard van recht ter zijde wordt gesteld, staat de weg voor de vorst van het kwaad open, om zijn macht op de aarde te vestigen.

Waar de Goddelike voorschriften worden verworpen, houdt zonde op, zondig te schijnen, en gerechtigheid, be- geerlik te zijn. Wie weigeren, zich aan Gods heerschappij te onderwerpen, zijn geheel en al ongeschikt om zichzelven te beheersen. Door hun verderfelike leringen wordt de geest van opstand ingeplant in de harten van kinderen en jongelieden, die van nature geen gezag willen dulden; en het gevolg is een tuchteloze, losbandige toestand van de maatschappij. Terwijl scharen van mensen spotten met de lichtgelovigheid van hen, die

gehoorzaam zijn aan Gods eisen, nemen ze gretig de begoochelingen van Satan aan. Ze vieren de vrije teugel aan hun wellust, en bedrijven die zonden, welke oordelen over de heidenen hebben gebracht.

Zij, die de mensen leren, de geboden Gods licht te achten, zaaien ongehoorzaamheid, en zullen ongehoorzaamheid oogsten. Laat de weerhoudende macht, die de Goddelike wet uitoefent, geheel en al op zijde gezet worden, en er zal al spoedig evenmin acht worden geslagen op menselike wetten. Omdat God oneerlike handelingen, begeren, liegen en bedriegen verbiedt, zijn de mensen gereed. Zijn wetten te vertreden, als zijnde een struikelblok voor hun aardse welvaart ; maar het gevolg van het afschaffen van deze voorschriften is erger, dan ze zich kunnen indenken. Indien de wet niet bindend was, waarom zou iemand dan bevreesd zijn, hem te overtreden? Eigendom zou niet langer veilig zijn. De mensen zouden zich met geweld meester maken van de bezittingen van hun naasten; en de sterkste man zou de rijkste worden. Het leven zelf zou niet meer worden geacht. De huweliksgelofte zou niet langer als een heilig bolwerk bestaan om het huisgezin te beschermen. Wie er de macht toe had, en het wenste, zou de vrouw van zijn buurman met geweld kunnen nemen. Het vijfde gebod zou met het vierde worden afgeschaft. Kinderen zouden er niet voor terugschrikken, hun ouders het leven te benemen, indien ze door dat te doen de begeerte van hun bedorven harten konden bevredigen. De beschaafde wereld zou een bende rovers en moordenaars worden; en vrede, rust, en geluk zouden van de aarde gebannen zijn.

Reeds heeft de leer, dat de mensen ontheven zijn van de gehoorzaamheid aan wat God eist, de kracht van zedelike verplichting verzwakt, en de sluizen der ongerechtigheid over de wereld opengezet. Bandeloosheid, uitspatting en bederf storten als een watervloed op ons neer. In het huisgezin doet Satan zijn werk. Zijn banier wappert zelfs in belijdende Christelike gezinnen. Er bestaat nijd, kwaadden- kendheid, schijnheiligheid, vervreemding, ijverzucht, strijd, verzaking van heilige plichten, toegeven aan wellust. Het gehele stelsel van godsdienstige grondregels en leerstellingen, die het fondament en geraamte van het maatschappelike leven behoren te vormen, schijnt een wankelende massa te zijn, gereed om in te storten. Aan de laagste boosdoeners worden menigmaal giften geschonken en oplettendheid bewezen, wanneer ze ten gevolge van hun overtredingen in de gevangenis geworpen worden, alsof hun een benijdenswaardige onderscheiding bewezen was. Hun karakter en misdaden worden algemeen bekend gesteld. De pers maakt de stuitende biezonderheden van misdaden openbaar, en leidt daardoor anderen op tot de beoefening van bedriegerijen, roof en moord; en Satan verlustigt zich in het welslagen van zijn helse plannen. De zwijmel der ontucht, de lichtzinnige wijze, waarop men een einde maakt aan het leven, het vreselike toenemen van onmatigheid en ongerechtigheid van iedere aard en graad, behoorden allen, die God vrezen, op te wekken om te vragen wat er gedaan kan worden ten einde de vloed van het kwaad te stuiten.

De gerechtshoven zijn bedorven. Heersers worden gedreven door winstbejag en liefde tot zinnelik genot. Onmatigheid heeft de vermogens van velen beneveld, zodat Satan bijna volkomen macht over hen heeft. De mannen van de wet gaan met kuiperijen om, worden omgekocht en verleid. Dronkenschap en brasserij, hartstocht, nijd, en allerlei oneerlikheid tonen zich onder hen, die de landswetten uitvoeren. “De gerechtigheid staat van verre; want de waarheid struikelt op de straat, en wat recht is, kan er niet doorgaan.

De ongerechtigheid en geestelike duisternis, welke onder het oppergezag van Rome heersten, waren de onvermijdelike gevolgen van het onderdrukken van de Schriften; maar waar moet de oorzaak gevonden worden van het algemene ongeloof, het verwerpen van Gods wet, en het daaruit voortspruitende bederf, onder de volle glans van het licht van het evangelie in een eeuw van godsdienstvrijheid? Nu Satan de wereld niet langer onder zijn heerschappij kan houden door onderdrukking van de Schriften, neemt hij de toevlucht tot andere middelen, om hetzelfde doel te bereiken. Het geloof in de Bijbel weg te nemen dient zijn plannen even goed als het onderdrukken van de Bijbel zelf. Door de mensen wijs te maken, dat Gods wet niet bindend is, leidt hij hen even doeltreffend tot overtreden, als waren ze geheel en al onwetend aangaande de voorschriften van die wet.

En nu, evenals in vroegere eeuwen, gebruikt hij de kerk om zijn plannen te bevorderen. De bestaande godsdienstige organisaties hebben geweigerd, te luisteren naar waarheden, welke niet in de smaak vallen, maar die in de Schrift duidelik aan het licht worden gebracht; en door die te bestrijden, hebben ze uitleggingen aanvaard en stellingen ingenomen, die de zaden van twijfel wijd en zijd hebben verspreid. Zich vastklemmende aan de Roomse dwaling van natuurlike onsterfelikheid en het bewustzijn van de mens in de dood, hebben ze het enigste verworpen, dat hen had kunnen beveiligen tegen de begoochelingen van het Spiritisme. De leer van de eeuwige straf heeft er velen toe gebracht, niet langer in de Bijbel te geloven. Wanneer de eisen van het vierde gebod de mensen worden voorgehouden, zien ze in, dat het vieren van de zevende dag als Sabbat bevolen wordt; maar als enige uitweg om zich te ontheffen van een plicht, welke ze niet willen nakomen, wordt door vele leraren, die ze zich gekozen hebben, verklaard, dat de wet Gods niet langer bindend is. Aldus verwerpen ze de wet en de Sabbat beide. Naarmate het werk van de Sabbatshervorming zich uitbreidt, zal deze verwerping van de Goddelike wet, ten einde de eisen van het vierde gebod te ontduiken, zo goed als algemeen worden. De leringen van de godsdienstige leidslieden hebben de deur geopend voor ongeloof, voor Spiritualisme, en voor verachting van Gods heilige wet; en op die leidslieden rust een vreselike verantwoordelikheid voor de ongerechtigheid, welke er in de Christelike wereld heerst.

Toch is het juist deze klasse, die beweert, dat het zich snel uitbreidende bederf grotendeels moet toegeschreven worden aan de ontheiliging van de zogenaamde “Christelike Sabbat,” en dat het verplichtend maken van Zondagsviering de maatschappelike zeden zeer zou verheffen. Voornamelik in Amerika wordt dit aangevoerd, waar de leer van de ware Sabbat het meest algemeen gepredikt is. Hier wordt het af- schaffingswerk, een van de voornaamste en

belangrijkste van alle zedelike hervormingen, dikwels verbonden met de Zon- dagsbeweging, de voorstanders van laatstgenoemde voorgevende, dat ze arbeiden tot bevordering van de hoogste belangen van de maatschappij; en diegenen, welke weigeren zich met hen te verbinden, worden uitgemaakt als vijanden van afschaffing en hervorming. Maar het feit, dat een beweging tot staving van een dwaling verbonden is met een werk, dat op zichzelf goed is, is geen bewijsgrond ten gunste van de dwaling.

We mogen gift onzichtbaar maken door het met gezond voedsel te vermengen, maar we kunnen de natuur ervan niet veranderen. Integendeel, het wordt ge- vaarliker, daar het dan eerder onverhoeds genomen wordt. Het is een van Satans kunstgrepen om de leugen met zoveel waarheid samen te vlechten, dat hij aannemelik wordt. De leiders van de Zondagsbeweging mogen hervormingen voorstaan, die nodig zijn voor het volk, grondregels, die in over-eenstemming zijn met de Bijbel; doch Gods dienstknechten kunnen geen gemene zaak met hen maken, zo lang er nevens deze regels iets gevraagd wordt, dat tegen Zijn wet strijdt.

Niets kan hen rechtvaardigen in het op zijde steilen van de geboden Gods ter wille van de voorschriften van mensen. Satan zal de mensen in zijn strikken vangen door de twee grote dwalingen, de onsterfelikheid van de ziel en Zondags-heiliging. Terwijl de eerste het fondament voor het Spiritisme legt, schept de laatste een band van sympathie met Rome. De Protestanten van de Verenigde Staten zullen de eersten zijn om de klove te dempen, en de hand van het Spiritisme aan te grijpen; ze zullen zich over de afgrond heen buigen om de hand van de Roomse macht te drukken; en het land zal onder de invloed van dit drievoudige verbond Rome’s voetstappen drukken in het vertreden van de rechten van het geweten.

Naarmate het Spiritualisme het hedendaagse Christendom in naam getrouwer navolgt, heeft het meer macht om te verleiden en te verstrikken. Satan zelf is bekeerd volgens de tegenwoordig heersende orde van zaken. Hij zal verschijnen in de vorm van een engel des lichts. Door middel van het Spiritualisme zullen er wonderen gewrocht, zieken genezen, en vele onmiskenbare tekenen gedaan worden. En wanneer de geesten voorgeven zullen in de Bijbel te geloven, en achting zullen tonen voor de instellingen van de kerk, zal hun werk worden aangenomen als een openbaring van Goddelike kracht.

De scheidingslinie tussen belijdende Christenen en goddelozen is tans bijna niet te onderscheiden. De leden van de kerk hebben lief, wat de wereld liefheeft, en zijn bereid, zich met wereldlingen te verbinden; en Satan is besloten, hen tot één lichaam te verzamelen, en alzo zijn zaak te versterken door allen te dringen, zich in de gelederen van het Spiritualisme te stellen. Pausgezinden, die zich op won- deren als een zeker teken van de ware kerk verheffen, zullen geredelik bedrogen worden door deze bovennatuurlike macht; en Protestanten, die het schild van de waarheid hebben weg-geworpen, zullen eveneens worden misleid. Pausgezinden, Protestanten en wereldlingen zullen allen tezamen de vorm van

godzaligheid zonder de kracht ervan aannemen, en in dit verbond een grote beweging erkennen tot bekering van de wereld, en het begin van het langverwachte duizendjarige rijk.

Door het Spiritualisme verschijnt Satan als een weldoener van het mensegeslacht, de ziekten van het volk genezende, en voorgevende een nieuw en verhevener stelsel van godsdienstig geloof aan de hand te doen; maar tegelijkertijd is hij als een verwoester werkzaam. Zijn verleidingen storten scharen van mensen in het verderf. Onmatigheid onttroont de rede; zinnelik toegeven aan hartstocht, strijd en bloedvergieting zijn er het gevolg van. Satan schept behagen in oorlog, omdat die de laagste hartstochten van de ziel opwekt, en drijft dan zijn slachtoffers, in zonde en bloed gedompeld, de eeuwigheid in. Het is zijn oogmerk, de volkeren aan te zetten tot oorlog tegen elkander; want aldus kan hij de harten van de mensen aftrekken van de vereiste voorbereiding om te staan in de dag des Heren.

Satan werkt evenzeer door de elementen, om zijn oogst van onvoorbereide zielen in te zamelen. Hij heeft de geheimen van de laboratoriums van de natuur onderzocht, en doet zijn uiterste best om de elementen te beheersen, voor zover God hem dit toelaat. Met welk een snelheid werden kudden groot en klein vee, dienstknechten, huizen en kinderen weggevaagd, toen het hem vergund werd, Job te bezoeken; het ene ongeluk volgde als in een oogwenk op het andere. God is het, die Zijn schepselen behoedt, en hen beschut tegen de macht van de vernieler. Maar de Christenwereld heeft verachting betoond van de wet van Jehova; en de Heer zal juist doen, wat Hij gezegd heeft, dat geschieden zou: — Hij zal Zijn zegeningen van de aarde terugtrekken, en Zijn beschermende zorg wegnemen van hen, die tegen Zijn wet zijn opgestaan, en anderen leren en dwingen, hetzelfde te doen. Satan heeft allen onder zich, die niet biezonder door God worden bewaakt. Hij zal sommigen begunstigen en voorspoedig maken, om zijn eigen plannen te bevorderen, en over anderen zal hij moeite brengen, en de mensen doen geloven, dat het God is, die hen bezoekt.

Terwijl hij zich aan de mensen voordoet als de grote heelmeester, die al hun krankheden kan genezen, zal hij ziekte en onheil over hen uitstorten, totdat dichtbevolkte steden tot ondergang en verwoesting worden gebracht. Reeds nu is hij aan het werk. Satan oefent zijn macht uit in ongelukken en rampen op zee en op het land, in grote branden, hevige wervelwinden en vreselike hagelstormen, in orkanen, overstromingen, cyklonen, vloedgolven en aarbevingen op allerlei plaatsen, en in duizenderlei vormen. Hij verteert de rijpende oogst, en hongersnood en ellende volgen. Hij besmet de lucht met dodelik gift, en duizenden sterven aan de pest. Deze bezoekingen zullen voortdurend meer voorkomen en noodlot tiger worden. Verwoesting zal komen over mens en beest. “Het land treurt, het verwelkt,” “de hoogsten. . . . kwijnen. Want het land is bevlekt wegens zijn inwoners; want ze overtreden de wetten, ze veranderen de inzettingen, ze vernietigen het eeuwig verbond.”

En dan zal de grote bedrieger de mensen doen geloven, dat zij, die God dienen, deze onheilen veroorzaken. De klasse, die het misnoegen van de Hemel heeft uitgelokt, zal al hun moeite toeschrijven aan hen, wier gehoorzaamheid aan Gods geboden een voortdurend

verwijt is voor de overtreders. Er zal gezegd worden, dat de mensen God beledigen door ontheiliging van de Zondagsabbat; dat deze zonde onheilen veroorzaakt heeft, die niet zullen ophouden, tot de Zondagsviering stipt verplichtend gemaakt wordt; en dat degenen, die de eisen van het vierde gebod prediken, en op die wijze de eerbied voor de Zondag te niet doen, de be- roerders van het volk zijn, en herstelling tot de gunst van God en tijdelike welvaart onmogelik maken. Aldus zal de aanklacht, van ouds tegen de dienstknecht Gods ingebracht, herhaald worden, en dat om even welgegronde redenen. “En het geschiedde, als Achab Elia zag, dat Achab tot hem zei: Zijt gij die beroerder in Israël ? Toen zei hij: Ik heb Israël niet beroerd, maar gij en uw vaders huis, daarmede, dat gijlieden de geboden des Heren verlaten hebt, en de Baäls nagevolgd zijt.” Wanneer de volkswoede door valse aanklachten zal opgewekt zijn, zullen ze met Gods gezanten op een wijze handelen, zeer veel gelijkend op die, waarop het afvallige Israël met Elia handelde.

De wonderwerkende macht, door het Spiritualisme geopenbaard, zal zijn invloed doen gelden over degenen, die God verkiezen te gehoorzamen in plaats van mensen. Mededelingen van de geesten zullen verklaren, dat God hen gezonden heeft om hen, die de Zondag verwerpen, van hun dwaling te overtuigen, door hun onder het oog te brengen, dat de wetten van de staat even goed moeten gehoorzaamd worden als de wet Gods. Ze zullen de grote zondigheid van de wereld betreuren, en de betuigingen van de godsdienstleraars steunen, dat de ontaarde staat van zeden veroorzaakt wordt door Jes. 24:4, 5; 1 Kon. 18:17, 18. Zondagsontheiliging. Groot zal de verontwaardiging zijn, opgewekt tegen al degenen, die hun getuigenis weigeren aan te nemen.

De politiek, die Satan in deze laatste strijd met Gods volk volgt, is dezelfde, waarvan hij zich bediende aan het begin van de grote strijd in de hemel. Hij gaf toen voor, te trachten, de bestendigheid van de Goddelike regering te bevorderen, terwijl hij in het geheim alle pogingen in het werk stelde om de ondergang ervan te verkrijgen. En juist dat werk, dat hij aldus poogde tot stand te brengen, legde hij aan de trouwe engelen ten laste. Dezelfde bedriegelike politiek heeft de geschiedenis van de Roomse Kerk gekenmerkt. Die heeft immer voorgegeven te handelen als stedehouder des Hemels, en desniettemin getracht zich boven God te verheffen, en Zijn wet te veranderen. Onder de regering van Rome werden degenen, die de dood ondergingen ten gevolge van hun trouw aan het evangelie, als boosdieners gebrandmerkt; ze werden verklaard, bondgenoten van Satan te zijn; en alle denkbare middelen werden in het werk gesteld om blaam op hen te werpen, opdat ze in de ogen van het volk, en zelfs in hun eigen, de ergste misdadigers zouden schijnen. Nu zal het evenzo zijn. Terwijl Satan tracht, diegenen uit te roeien, die Gods wet eren, zal hij hen doen beschuldigen als wetverbrekers, mensen die God onteren, en oordelen over de wereld brengen.

God oefent nimmer dwang uit over de wil, of het geweten ; maar Satan neemt gedurig de toevlucht — om heer-schappij te krijgen over degenen, die hij op geen andere wijze verleiden kan — tot dwang door wreedheid. Hij tracht door vrees of geweld het geweten te beheersen, en zichzelf hulde te verzekeren. Om dit ten uitvoer te brengen werkt hij door godsdienstige

en wereldlike overheden beide, en beweegt hen tot het opleggen van menselike wetten in tegenstelling van de wet van God. Zij, die de Sabbat van de Bijbel heiligen, zullen gebrandmerkt worden als vijanden van wet en orde, als de zedelike beperkingen van de maatschappij afbrekende, daardoor regeringloosheid en bederf veroorzakende, en Gods oordelen over de aarde inroepende. Hun gemoedsbezwaren zullen stijfhoofdigheid, hardnekkigheid, en verachting van de overheid genoemd worden. Ze zullen worden beschuldigd van afkerigheid van de regering. Predikanten, die de verplichting van de Goddelike wet ontkennen, zullen van de kansel af de plicht op de harten binden van gehoorzaamheid te bewijzen aan de wereldlike overheden, als door God verordend. In raad- en gerechtszalen zullen de zaken van degenen, die de geboden houden, verkeerd worden voorgesteld, en zijzelven veroordeeld. Hun woorden zullen in een vals licht gesteld, en de ongunstigste verklaring aan hun beweegredenen gegeven worden.

Wanneer de Protestantse kerken de duidelike, schrif- tuurlike bewijsgronden ter verdediging van Gods wet verwerpen, zal het hun begeerte zijn, hen tot zwijgen te brengen, wier geloof ze niet door de Bijbel kunnen doen wankelen. Ofschoon ze hun eigen ogen voor het feit sluiten, slaan ze tans een weg in, welke leiden zal tot de vervolging van hen, die volgens hun geweten weigeren te doen, wat de rest van de Christelik? wereld doet, de eisen van de pause- like Sabbat erkennende. De waardigheidsbekleders in kerk en staat zullen zich verenigen om alle klassen om te kopen, te bewegen, of te dwingen, de Zondag te vieren. Het gemis aan Goddelik gezag zal vergoed worden door drukkende wetsverordeningen.

Staatkundig bederf is bezig, de liefde tot het recht en het ontzag voor de waarheid te niet te doen; en zelfs in het vrije Amerika zullen overheden en wetgevers toegeven aan de algemene eis van het volk om een wet voor het verplichtend maken van Zondagsviering, ten einde zich aldus van de volksgunst te verzekeren. De vrijheid van geweten, waarvoor zulke grote opofferingen gemaakt zijn, zal niet langer geëerbiedigd worden. In de strijd, die spoedig uitbreken moet, zullen we de woorden van de profeet bewaarheid zien: “De draak vergrimde op de vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en het getuigenis van Jezus Christus hebben.”

Hoofdstuk 37 — De Schriften een Bron van Veiligheid

“Tot de wet en tot de getuigenis! zo ze niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat ze geen dageraad (licht) zullen hebben.” Gods volk wordt op de Schrift gewezen als een beveiliging tegen de invloed van valse leraars en de verleidende macht van de geesten der duisternis. Satan gebruikt alle mogelike middelen om de mensen te verhinderen, de Schriften te leren kennen; omdat de duidelike uitspraken ervan zijn bedriegerijen openbaren. Bij iedere herleving van Gods werk wordt de vorst van het kwaad tot vuriger ijver aangezet; tans spant hij zijn uiterste krachten in voor een laatste strijd tegen Christus en Zijn volgelingen. De laatste, grote verleiding zal binnen kort over ons komen. De antichrist zal zijn wonderdaden voor onze ogen verrichten. Z— volkomen zal het tegenbeeld op het ware gelijken, dat het onmogelik zal zijn, er tussen te onderscheiden, dan door middel van de Heilige Schrift. Aan wat de Schrift zegt moet iedere verklaring en ieder wonder getoetst worden.

Zij, die al de geboden Gods trachten te gehoorzamen, zullen tegengewerkt en bespot worden. Ze kunnen alleen in God staande blijven. Om de beproeving, die v——r hen ligt, te verdragen, moeten ze de wil van God verstaan, zoals die in Zijn woord is geopenbaard; ze kunnen Hem dan alleen eren, wanneer ze het rechte begrip hebben van Zijn karakter, Zijn regering en doeleinden, en in overeenstemming daarmede handelen. Niemand behalve zij, die hun verstand versterkt hebben met de waarheden van de Bijbel, zal staande blijven gedurende de laatste, grote strijd. Iedere ziel moet voor zichzelf de proef doorstaan: Zal ik God meer gehoorzamen dan de mensen ? Het beslissende uur staat tans v——r de deur. Zijn onze voeten geplant op de rots van Gods onveranderlik Woord? Zijn we bereid om pal te staan ter verdediging van de geboden Gods en het geloof van Jezus?

V——r Zijn kruisiging verklaarde de Heiland aan Zijn discipelen, dat Hij ter dood gebracht moest worden, en weder uit het graf zou opstaan; en er waren engelen tegenwoordig om Zijn woorden in de hoofden en harten van de mensen in te prenten. Maar de discipelen zagen uit naar tijdelike verlossing van het Romeinse juk, en konden de gedachte niet verdragen, dat Hij, op Wie al hun verwachtingen gebouwd waren, een smadelike dood zou sterven. De woorden, welke ze zich nodig moesten herinneren, werden uit hun harten gebannen; en toen de tijd van beproeving aanbrak, vond die hen onvoorbereid. Jezus’ dood maakte even volkomen een einde aan hun verwachtingen, alsof Hij hen niet van tevoren gewaarschuwd had. Op dezelfde wijze wordt de toekomst v——r ons opengelegd in de profetieën, en dat wel even duidelik, als hij aan de discipelen door de woorden van Christus werd geopenbaard. De gebeurtenissen in verband met het sluiten van de genadetijd en de voorbereiding op de tijd van benauwdheid worden duidelik aangewezen. Toch hebben de mensen in het algemeen niet meer begrip van deze belangrijke waarheden, dan of ze nooit waren geopenbaard. Satan waakt om iedere indruk weg te nemen, die hen wijs zou kunnen maken tot zaligheid; en de tijd van benauwdheid zal hen onvoorbereid vinden.

Wanneer God de mensen zulke gewichtige boodschappen zendt, dat die gezegd worden verkondigd te worden door heilige engelen, die in het midden van de hemel vliegen, verlangt Hij van elk een, die gezond verstand ontvangen heeft, dat hij er acht op zal geven. De vreselike oordelen, die over de dienst van het beest en zijn beeld uitgesproken worden, behoorden er iedereen toe te leiden, de profetieën ijverig te onderzoeken, ten einde te ontdekken, wat het merkteken van het beest is, en hoe men het ontvangen ervan kan ontgaan. Maar de grote menigte van de mensen keert het oor af van de woorden der waarheid, en wendt zich tot fabelen. De apostel Paulus zegt, ziende op de laatste dagen: "Want er zal een tijd zijn, wanneer ze de gezonde leer niet zullen verdragen." Die tijd is nu geheel en al daar. Scharen van mensen zijn er, die geen bijbelse waarheid wensen, omdat die de begeerten van het zondige hart, dat de wereld liefheeft, tegengaat, en Satan voorziet hen van de misleidingen, die ze liefhebben.

Maar God wil een volk op aarde hebben, dat de Bijbel, en de Bijbel alleen, zal handhaven als standaard van alle leerstellingen, en grondslag van alle hervormingen. De meningen van geleerde mannen, de gevolgtrekkingen van de wetenschap, de geloofsbelijdenissen of besluiten van geestelike koncilies, even talrijk en evenzeer in tegenspraak met elkander, als de kerken, welke ze vertegenwoordigen, de stem der meerderheid,— geen van deze zaken behoort beschouwd te worden als een bewijs v——r of tegen punten van godsdienstige overtuiging. V——r we een leerstelling of voorschrift aannemen, moeten we een duidelik "alzo spreekt de Heer" eisen om het te steunen.

Satan tracht onophoudelik de aandacht op de mens in plaats van op God te vestigen. Hij leidt er de mensen toe om op bisschoppen, predikanten en theologiese professoren te zien als hun gidsen, in plaats van de Schriften te onderzoeken, om voor zichzelven te leren, wat hun plicht is. Dan kan hij, door de harten van deze leiders te beheersen, invloed op de menigte uitoefenen naar zijn wil. Toen Christus kwam om de woorden des levens te spreken, hoorde het gewone volk Hem gaarne; en velen, zelfs onder de priesters en oversten, geloofden in Hem. Maar de voor- naamsten onder de priesters en voorgangers van het volk waren vast besloten om Zijn leer te veroordelen en te verwerpen. Ofschoon al hun pogingen om beschuldigingen tegen Hem te vinden, verijdeld werden, en ze huns ondanks de invloed moesten gevoelen van de Goddelike macht en wijsheid, die zich aan Zijn woorden paarde, bleven ze toch bij hun vooroordeel; ze verwierpen de duidelikste bewijzen dat Hij de Messias was, om niet gedwongen te worden, Zijn discipelen te zijn. Deze tegenstanders van Jezus waren mannen, welke het volk van kindsbeen aan geleerd had te eerbiedigen, en voor wier gezag het gewoon geweest was, zich onvoorwaardelik te buigen. "Hoe komt het," vroegen ze, "dat onze overheden en schriftgeleerden niet in Jezus geloven? Zouden deze vrome mannen Hem niet aannemen, indien Hij de Christus was?" Het was de invloed van zulke leraars, die er het Joodse volk toe bracht, hun Verlosser te verwerpen.

De geest, die deze priesters en overheden bezielde, openbaart zich nog in velen, die zich op grote vroomheid laten voorstaan. Ze weigeren om het getuigenis van de Schrift aangaande de biezondere waarheden voor deze tijd te onderzoeken. Ze wijzen op hun eigen aantal,

rijkdom, en volksgunst, en zien met verachting neder op de voorstanders van de waarheid als klein in getal, arm, en niet in de gunst staande, en die een geloof hebben, dat hen van de wereld scheidt. Christus voorzag, dat de onbehoorlike aanmatiging van gezag, die de schriftgeleerden en Farizeën zich vooroorloofden, niet zou ophouden met de verstrooiing van de Joden. Hij had een profeties inzicht in het werk van de verhoging van menselik gezag over het geweten, dat door al de eeuwen heen zulk een schrikkelike vloek voor de kerk geweest is. En Zijn vreselike veroordeling van de Schriftgeleerden en Farizeën, en Zijn waarschuwingen aan het volk om die blinde leidslieden niet te volgen, staan opgetekend als een vermaning voor de volgende geslachten.

De Roomse Kerk behoudt aan de geestelikheid het recht voor van de Schrift te verklaren. Op grond dat geesteliken alleen bevoegd zijn om Gods woord uit te leggen, wordt het aan het gewone volk onthouden. Ofschoon de Hervorming de Bijbel aan allen gegeven heeft, toch verhindert ditzelfde beginsel, dat door Rome is gehandhaafd, scharen van mensen in Protestantse kerken om de Bijbel voor zichzelven te onderzoeken. Hun wordt geleerd om de leer, die erin vervat is, aan te nemen, gelijk de kerk die uitlegt; en er zijn duizenden, die niets durven ontvangen, hoe duidelik het ook in de Schrift wordt geopenbaard, dat in tegenstelling met hun geloofsbelijdenis, of de gevestigde leer van de kerk is.

Niettegenstaande de Bijbel vol is van waarschuwingen tegen valse leraars, zijn er velen bereid om hun zielen op die wijze aan de zorg van de geestelikheid toe te vertrouwen. Er zijn heden ten dage duizenden belijders, die geen andere reden kunnen geven voor de geloofspunten, welke ze belijden, dan dat ze aldus door hun godsdienstige voorgangers onderwezen zijn. Ze gaan hetgeen de Heiland geleerd heeft bijna onopgemerkt voorbij, en stellen onvoorwaardelik vertrouwen in de woorden van predikanten. Maar zijn predikanten dan onfeilbaar? Hoe kunnen we onze zielen aan hun leiding toevertrouwen, tenzij we uit Gods woord weten, dat ze lichtdragers zijn? Gebrek aan zedelike moed om af te wijken van het spoor, dat de wereld gebaand heeft, leidt er velen toe, te volgen in de voetstappen van geleerden; en door hun weerzin om voor zichzelven te onderzoeken, raken ze hopeloos verward in de ketenen der dwaling. Ze zien, dat de waarheid voor deze tijd in de Bijbel duidelik aan het licht wordt gebracht, en gevoelen, dat de kracht van de Heilige Geest zich aan de verkondiging ervan paart; toch laten ze zich door de tegenstand van de geestelikheid van het licht afkeren. Ofschoon rede en geweten overtuigd zijn, durven deze misleide zielen niet verschillend van de predikant denken; en hun eigen oordeel en eeuwige belangen worden opgeofferd aan het ongeloof, de trots, en het vooroordeel van een ander.

Talrijk zijn de wegen, waarlangs Satan werkt, om zijn gevangenen door menselike invloed te binden. Hij verzekert zich van een grote menigte, door hen met de zijden liefdekoorden aan dezulken te verbinden, die vijanden zijn van het kruis van Christus. Wat deze banden ook zijn mogen, oudermin, kinderliefde, huweliks- of maatschappelike betrekkingen, de uitkomst is dezelfde; de tegenstanders van de waarheid oefenen hun gezag uit over het geweten, en de

zielen, die onder hun macht staan, bezitten geen moed of onafhankelikheid genoeg, om hun eigen overtuiging van plicht te gehoorzamen.

De waarheid en de heerlikheid Gods kunnen niet gescheiden worden; het is ons onmogelik, met de Bijbel binnen ons bereik, God te eren door verkeerde meningen. Velen beweren, dat het er niet op aan komt, wat de mens gelooft, zo lang zijn levenswijze maar goed is. Doch het leven vormt zich door het geloof. Indien er licht en waarheid binnen ons bereik liggen, en we nalaten, gebruik te maken van het voorrecht van ze te horen en te zien, doen we niet anders dan ze verwerpen; we verkiezen de duisternis boven het licht.

“Er is een weg, die iemand recht schijnt; maar het laatste van die zijn wegen des doods.” Onwetendheid is geen verontschuldiging voor dwaling of zonde, wanneer men alle gelegenheid heeft om Gods wil te kennen. Iemand is op reis, en komt aan een plaats, waar onderscheidene wegen uit elkander gaan, en er is een wegwijzer, die aantoont, waarheen elk van die wegen leidt. Indien hij geen acht slaat op de wegwijzer, en eenvoudig het pad inslaat, dat hem het rechte toeschijnt, zal hij met al zijn oprechtheid waarschijnlik bevinden, dat hij dwaalt.

God heeft ons Zijn woord gegeven, opdat we met de leer ervan bekend worden, en voor onszelven onderzoeken zouden, wat Hij van ons verlangt. Toen de wetgeleerde tot Jezus kwam met de vraag: “Wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beërve?” verwees de Heiland hem naar de Schrift, zeggende: “Wat staat er geschreven in de wet? hoe leest ge?” Onwetendheid zal jong noch oud veront schuldigen, noch hen ontheffen van de straf, die de overtreding van Gods wet na zich sleept; wijl er een getrouwe voorstelling van die wet, en van zijn grondregels en vereisten in hun handen gevonden wordt. Het is niet genoeg om goede voornemens te hebben; het is niet genoeg om te doen, wat de mensen goed achten, of wat de predikant goed noemt. De zaligheid van de ziel staat op het spel, en men behoort de Schrift voor zichzelf te onderzoeken. Hoe sterk iemands overtuigingen ook zijn mogen, hoe zeer hij ook vertrouwt, dat de predikant weet, wat de waarheid is, dat is geen fondament voor hem. Hij heeft een kaart, die elk teken op de reis naar de hemel aangeeft, en hij behoeft naar niets te gissen.

Het is de eerste en hoogste plicht van ieder redelik wezen, uit de Schriften te leren wat waarheid is, en dan in het licht te wandelen, en anderen aan te moedigen om zijn voorbeeld te volgen. We behoren de Bijbel dageliks ijverig te onderzoeken, iedere gedachte overwegende, en schriftuurplaats met schriftuurplaats vergelijkend. Met hulp van Boven moeten we zelfstandige opinies vormen, daar we ons persoonlik voor God zullen moeten verantwoorden. De waarheden, welke in de Bijbel het duidelikst worden geopenbaard, zijn in twijfel en duisternis gehuld door geleerden, die, voorgevende grote wijsheid te bezitten, leren, dat de Schriften een verborgene, geheime en geestelike betekenis hebben, welke niet duidelik is uit de woorden, die gebruikt zijn. Die mannen zijn valse leraars. Het was van zulk een klasse dat Jezus verklaarde: “Gij weet de Schriften niet, noch de kracht Gods.” De bijbeltaal

behoort uitgelegd te worden volgens zijn klaarblijkelike betekenis, tenzij er een symbool of beeld gebruikt is. Christus heeft de belofte gegeven: “Zo iemand wil Zijn wil doen, die zal van deze leer bekennen (zal daaromtrent duidelik- heid hebben).”

Indien de mensen de Bijbel maar wilden nemen, zoals men hem leest, en er geen valse leraars waren om hun verstand te misleiden en te verbijsteren, er zou een werk gedaan kunnen worden, dat engelen verblijden zou, en dat dui zenden bij duizenden, die nu in dwaling omdolen, in de schaapskooi van Christus zou brengen. We behoren al de kracht van ons verstand in te spannen bij het onderzoek van de Schrift, en onze bevatting te scherpen, ten einde de verborgen dingen Gods te verstaan, zo verre dit voor stervelingen mogelik is: tegelijkertijd niet vergetende, dat de leerzaamheid en onderwerping van een kind de ware geest is van hem, die leren wil. Geestelike moeilikheden kunnen nooit door dezelfde middelen te boven gekomen worden, die men gebruikt bij het naspeuren van filosofiese vraagstukken. We behoren ons niet tot het onderzoek van de Bijbel te begeven met dat zelfvertrouwen, waarmede zo velen het rijk van de wetenschap binnengaan, maar met een biddende afhankelikheid van God, en een oprechte begeerte om Zijn wil te leren kennen. Wij moeten met een nederige en leerzame geest komen, om kennis te verkrijgen van de grote “IK BEN, Die Ik zijn zal.” Anders zullen boze engelen ons verstand verblinden en onze harten z— verharden, dat de waarheid geen indruk op ons maakt.

Menig gedeelte van de Schrift, dat door geleerden een verborgenheid genoemd, of als onbelangrijk ter zijde gesteld wordt, is vol troost en lering voor iemand, die onderwezen is in de school van Christus. Eén reden, waarom veel godgeleerden geen duideliker begrip hebben van Gods woord, is, dat ze hun ogen sluiten voor waarheden, die ze niet in beoefening wensen te brengen. Het verstaan van de bijbelse waarheid hangt niet zozeer af van de kracht van verstand, die aan het onderzoek besteed wordt, als van de oprechtheid van de bedoeling, en het ernstig verlangen naar gerechtigheid.

De Bijbel behoort niet zonder gebed onderzocht te worden. De Heilige Geest alleen kan ons het gewicht doen gevoelen van die dingen, welke gemakkelik te verstaan zijn, of ons verhinderen, waarheden te verdraaien, die zich moeilik laten begrijpen. Het is het werk van engelen uit de hemel, het hart voor te bereiden, om alzo het woord Gods te verstaan, dat we bekoord worden door de schoonheid, vermaand door de waarschuwingen, of bezield en versterkt door de beloften ervan. We behoren de bede van de psalmist tot de onze te maken: “Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet.” Verzoekingen schijnen dikwels onweerstaanbaar, omdat hij, die verleid wordt, door traagheid in bidden en schriftonderzoek zich Gods beloften niet dadelik herinnert, en Satan daarom niet ontmoeten kan met de wapenen van de Schrift. Doch engelen omringen degenen, die gewillig zijn om onderwezen te wo den in Goddelike zaken; en in de tijden van grote nood zullen die hun juist de waarheden, waaraan ze behoefte hebben, voor de geest brengen. Aldus: “als de vijand zal komen gelijk een stroom, zal de Geest des Heren de banier tegen hem op-richten.”

Jezus beloofde Zijn discipelen: "De Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in Mijn naam, die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles, wat Ik u gezegd heb." Maar Christus' onderwijs moet van tevoren in het hart opgenomen zijn, zal de Geest Gods het ons indachtig kunnen maken in de tijd van het gevaar. Ik heb "Uw rede in mijn hart verborgen," zei David, "opdat ik tegen U niet zondigen zou." Allen, die hun eeuwige belangen op prijs stellen, behoren te waken tegen aanvallen van twijfel. De grondvesten zelfs van de waarheid zullen aangevallen worden. Het is onmogelik om buiten het bereik te blijven van de spot en de drogredenen, de valse en verderfelke leringen van het hedendaagse ongeloof. Satan maakt zijn verleidingen passend voor alle klassen. Hij valt de ongeleerden aan met scherts en een spotlach, terwijl hij de welopgevoeden tegentreedt met wetenschappelike tegenwerpingen en filosofiese redeneringen, beide berekend om wantrouwen of verdenking van de Schrift levendig te maken. Jongelieden zelfs van luttele ondervinding matigen zich het recht aan om te twijfelen aangaande de grondregels van het Christendom. En dit ongeloof van de jeugd, oppervlakkig als het is, heeft toch zijn invloed. Velen worden er aldus toe gebracht om te spotten met het geloof van hun vaderen, of de geest der genade te verachten. Menig leven, dat een eer voor God en een zegen voor de wereld beloofde te zijn, is door de adem van het ongeloof vergiftigd. Allen die vertrouwen op de pochende gevolgtrekkingen van de menselike rede, en zich inbeelden, dat ze Goddelike verborgenheden verklaren, en tot de waarheid komen kunnen zonder behulp van de wijsheid Gods, worden in de strik van Satan gevangen.

Wij leven in het ernstigste tijdperk van de geschiedenis van deze wereld. Het lot van de wemelende menseschararen op aarde zal spoedig beslist zijn. Ons eigen toekomstige welzijn, zowel als de zaligheid van andere zielen, hangt af van de koers, die we in deze tijd volgen. Wij hebben er behoefte aan, door de Geest der waarheid geleid te worden. Iedere volgeling van Christus behoort ernstig te vragen: "Heer, wat wilt Gij, dat ik doen zal?" Het is nodig, dat dat we ons voor de Heer verootmoedigen met vasten en bidden, en veel over Zijn woord peinzen, voornamelik over de tonelen van het oordeel. We behoren nu naar een diepe en levendige ondervinding te streven in de dingen Gods. Geen ogenblik valt er te verliezen. Gebeurtenissen van het grootste gewicht grijpen aan alle zijden om ons heen plaats; we staan op het betoverde gebied van Satan. Slaapt niet, schildwachten Gods! de vijand beloert u van nabij, gereed om u ieder ogenblik te bespringen, en u tot zijn prooi te maken, indien ge verslapt of slaperig wordt.

Velen worden misleid, wat hun ware toestand voor God betreft. Ze heten zich gelukkig om de verkeerde daden, die ze niet bedrijven, en vergeten de goede en edele daden op te sommen, die God van hen verlangt, maar die ze nagelaten hebben te doen. Het is niet genoeg, dat ze bomen van des Heren planting zijn. Ze moeten aan Zijn verwachting voldoen door vruchten te dragen. Hij houdt hen aan- sprakelik voor hun tekortkomingen in het verrichten van al het goede, dat ze, door Zijn genade gesterkt, hadden kunnen doen. In de boeken des hemels staan ze opgetekend als onnuttiglik de aarde beslaande. Toch is zelfs de zaak van deze klasse nog niet volkomen hopeloos. Het hart der lankmoedige liefde pleit nog steeds met

degenen, die Gods barmhartigheid geminacht, en Zijn genade misbruikt hebben. “Daarom zegt Hij: Ontwaakt, gij, die slaapt! en staat op uit de doden; en Christus zal over u lichten. Ziet dan, hoe ge voorzichtiglik wandelt, de tijd uitkopende, dewijl de dagen boos zijn.”

Wanneer de tijd van toetsing komen zal, zullen allen, die Gods woord tot hun leefregel gemaakt hebben, openbaar worden. In de zomer is er geen merkbaar verschil tussen altijd groene en andere bomen; maar wanneer de rukwinden van de winter waaien, blijven de altijd groene onveranderd, terwijl andere bomen van hun bladeren worden beroofd. Evenzo kan de belijder, wiens hart vals is, nu misschien niet onderscheiden worden van de ware Christen, maar de tijd is zeer nabij, wanneer het verschil uitkomen zal. Laat er tegenstand ontstaan, laten bijgelovigheid en onverdraagzaamheid weer de boventoon voeren, laat vervolging weer losbarsten, en de halfhartigen en schijnheiligen zullen wankelen, en het geloof opgeven maar de ware Christen zal pal staan als een rots, met sterker geloof en levendiger hoop dan in de dagen van voorspoed. De psalmist zegt: “Uw getuigenissen zijn mijn betrachting.” “Uit Uw bevelen krijg ik verstand, daarom haat ik alle leugenpaden.” “Welgelukzalig is de mens, die wijsheid vindt.” “Want hij zal zijn als een boom, die aan het water geplant is, en zijn wortelen uitschiet aan een rivier, en gevoelt het niet, wanneer er een hitte komt, maar zijn loof blijft groen; en in een jaar van droogte zorgt hij niet, en houdt niet op van vrucht te dragen.”

Hoofdstuk 38 — De Laatste Waarschuwing

“En na deze zag ik een andere engel afkomen uit de hemel, hebbende grote macht, en de aarde is verlicht geworden van zijn heerlikheid; en hij riep krachtiglik met een grote stem, zeggende, Zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelik gevogelte.” “En ik hoorde een andere stem uit de hemel, zeggende: Gaat uit van haar, mijn volk! opdat ge aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat ge van haar plagen niet ontvangt.”

Deze tekst wijst heen naar een tijd, wanneer de aankondiging van de val van Babylon, gelijk die door de tweede engel van Openbaring 14 gedaan is, herhaald zal worden, met verdere vermelding van het bederf, dat, sedert die boodschap voor het eerst in de zomer van 1844 gegeven werd, binnengeslopen is in de verschillende kerkgenootschappen, waaruit Babylon bestaat. Hier wordt een vreselike toestand van de godsdienstige wereld beschreven. Met iedere verwerping van de waarheid zal het verstand van de mensen meer verduisterd, en zullen hun harten meer verhard worden, totdat ze verstrikt zullen zijn in de onverschrokkenheid van het ongeloof. Ondanks de waarschuwingen, die God gegeven heeft, zullen ze voortgaan met één van de voorschriften van de tien geboden te vertreden, totdat ze ertoe komen om hen, die het heilig houden, te vervolgen.

De verachting, waaraan Zijn woord en Zijn volk blootstaan, doet Christus schande aan. Hoe meer de leringen van het Spiritualisme door de kerken worden aangenomen, wordt de weerhoudende macht, waaronder het vleselike hart staat, weggenomen, en godsdienstige belijdenis zal een mantel worden ter bedekking van de laagste ongerechtigheden. Geloof in spiritualistiese openbaringen opent de deur voor verleidende geesten en leringen der duivelen, en aldus zal de invloed van boze engelen in de kerken worden gevoeld.

Er wordt op de tijd, welke deze profetie aan het licht brengt, van Babylon gezegd: “Haar zonden zijn de een op de andere gevolgd tot de hemel toe, en God is aan haar ongerechtigheden gedachtig geweest.” Ze heeft de mate van haar schuld vol gemaakt, en verwoesting zal haar snellik overkomen. Maar God heeft nog een volk in Babylon; en voordat Zijn oordelen erover uitgegoten worden, moeten deze getrouwen worden uitgeroepen, opdat ze “aan haar zonden geen gemeenschap hebben, en opdat ze van haar plagen niet ontvangen.” Vandaar de beweging, afgebeeld door de engel, die uit de hemel komt, de aarde met zijn heerlikheid verlicht, en, met sterke stem krachtig roepende, de zonden van Babylon verkondigt. In verband met zijn boodschap wordt de kreet vernomen: “Gaat uit van haar, mijn volk.” Deze aankondigingen, samen gaande met de boodschap van de derde engel, maken de laatste boodschap uit, die aan de aardbewoners gegeven zal worden.

Schrikkelik is de gebeurtenis, waartoe de wereld moet worden gebracht. De machten van de aarde, verbonden om krijg te voeren tegen de geboden Gods, zullen een bevel uitvaardigen,

dat allen, “kleinen en groten, rijken en armen, en vrijen en dienstknechten,“ zich moeten schikken naar de gebruiken van de kerk door het houden van de valse Sabbat. Aan al degenen, die weigeren zich te onderwerpen, zullen burgerlike straffen opgelegd worden, en ten slotte zal er worden verklaard, dat ze des doods schuldig zijn. Aan de andere kant eist de wet Gods, die de rustdag van de Schepper bindend maakt, gehoorzaamheid, en bedreigt met toorn al degenen, die de voorschriften ervan overtreden.

Wie met het oog op de uitkomst, die hem aldus duidelik voorgesteld is, Gods wet zal blijven vertreden, en een menselike inzetting gehoorzamen, ontvangt het merkteken van het beest; hij neemt het teken aan van trouw aan de macht, welke hij verkiest te gehoorzamen in de plaats van God. De waarschuwing van de hemel luidt: “Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd of aan zijn hand, die zal ook drinken uit de wijn van de toorn Gods, die ongemengd ingeschonken wordt in de drinkbeker van Zijn toorn.”

Maar niemand zal de toorn Gods moeten verduren, v——rdat de waarheid aan zijn verstand en geweten duidelik geworden, en verworpen is. Er zijn er velen, die nimmer gelegenheid gehad hebben om de biezondere waarheden voor deze tijd te horen. De verplichting van het vierde gebod is hun nooit in het ware licht voorgesteld. Hij, die in ieder hart leest, en iedere beweegreden proeft, zal niemand, die de waarheid begeert te kennen, laten bedrogen worden omtrent de betekenis van de strijd. Het dekreet zal de mensen niet blindelings treffen. Iedereen zal voldoende licht hebben om met bewustheid zijn besluit te nemen.

De Sabbat zal de grote toets van getrouwheid zijn, want hij vormt het punt der waarheid, waarover in het biezonder gestreden wordt. Wanneer de mensen deze laatste toets hebben ondergaan, dan zal de onderscheidingslijn worden getrokken tussen hen, die God dienen en hen, die Hem niet dienen. Gelijk het houden van de valse Sabbat, in onderwerping aan de wet van de staat, en in tegenstelling met het vierde gebod, een erkentenis van trouw zal zijn aan een macht, die in opstand is tegen God, zo is het houden van de ware Sabbat, in gehoorzaamheid aan Gods wet, een bewijs van trouw aan de Schepper. Terwijl de ene klasse het merkteken van het beest ontvangt, door het teken van onder-werping aan aardse machten aan te nemen, ontvangt de andere het zegel Gods, door het teken van trouw aan het Goddelik gezag te verkiezen.

Tot hiertoe zijn zij, die de waarheden van de boodschap van de derde engel predikten, menigmaal eenvoudig als rustverstoorders aangezien. Hun voorspellingen, dat godsdienstige onverdraagzaamheid de overhand zou krijgen in de Verenigde Staten, en kerk en staat zich zouden verenigen om degenen te vervolgen, die de geboden Gods bewaren, zijn ongegrond en bespottelik genoemd. Er is in goed vertrouwen gezegd, dat Amerika nooit iets anders zou worden dan het geweest is, de verdediger van godsdienstvrijheid. Doch wanneer de vraag van verplichte Zondagsviering algemeen de mensen bezighoudt, ziet men de gebeurtenis, waaraan

zo lang getwijfeld en waaraan geen geloof geslagen is, naderkomen, en zal de derde boodschap een uitwerking hebben, die hij tevoren niet hebben kon.

In ieder geslacht heeft God Zijn dienstknechten gezonden om de zonde te bestraffen, zowel in de wereld als in de kerk. Maar de mensen begeren zachte dingen te horen, en de reine, onopgesmukte waarheid is niet aannemelik. Vele hervormers besloten bij het begin van hun werk, grote voorzichtigheid te gebruiken in het aanvallen van de zonden van kerk en volk. Ze hoopten de mensen tot de leer van de Bijbel terug te leiden door het voorbeeld van een rein, Christelik leven. Doch de Geest Gods kwam over hen als over Elia, die bewogen werd, om de zonden van een goddeloze koning en een afvallig volk te bestraffen; ze konden zich niet weerhouden van de duidelike uitspraken van de Bijbel te prediken,— leerstellingen, welke ze geaarzeld hadden aan het licht te brengen. Ze werden gedrongen, met ijver de waarheid te verkondigen, en het gevaar, dat de zielen bedreigde. De woorden, welke de Heer hun gaf, spraken ze, onbevreesd voor de gevolgen, en de mensen werden genoodzaakt, de waarschuwing aan te horen.

Op gelijke wijze zal de boodschap van de derde engel verkondigd worden. Wanneer de tijd komt, dat die met de grootste kracht weerklinken zal, zal de Heer werken door eenvoudige werktuigen, en de harten dergenen leiden, die zich aan Zijn dienst toewijden. De arbeiders zullen meer geschikt gemaakt worden door de zalving van Zijn Geest dan door opleiding aan letterkundige inrichtingen. Mannen van geloof en gebed zullen gedwongen worden om met heilige ijver voorwaarts te gaan, en de woorden te spreken, welke God hun geeft. De zonden van Babylon zullen worden geopenbaard.

De vreselike uitkomst van het verplichtend maken van de gebruiken van de kerk door burgerlik gezag, de krachtige inwerking van het Spiritualisme, de trapsgewijze maar snelle vooruitgang van de pauselike macht,— dit alles zal worden ontmaskerd. De mensen zullen door deze plechtige waarschuwingen bewogen worden. Dui-zenden en duizenden, die zulke woorden nooit gehoord hebben, zullen luisteren. Met verbazing zullen ze de verklaringen horen, dat Babylon, de kerk, gevallen is ten gevolge van dwaalleer en zonden en van het verwerpen van do waarheid, haar uit de Hemel toegezonden. Wanneer de mensen naar hun vorige leraars gaan zullen met de dringende vraag: Zijn die dingen alzo? zullen de predikanten fabelen opdissen, en zachte dingen voorspellen, om hun vrees te stillen, en het ontwaakte geweten tot rust te brengen. Maar daar velen weigeren zullen, tevreden te zijn met het gezag van mensen alleen, en een duidelik “Aldus spreekt de Heer” verlangen, zullen de geestelike volksleiders, gelijk de Farizeën van ouds, met toorn vervuld worden, omdat hun gezag in twijfel wordt getrokken; zullen verklaren, dat de boodschap uit de duivel is; en zullen de scharen, die de zonde liefhebben, ophitsen om degenen, die zulke dingen verkondigen, te honen en te vervolgen.

Naarmate de strijd zich naar nieuwe velden uitstrekt, en de harten van de mensen bepaald worden bij Gods vertreden wet, ontwaakt Satans ijver. De kracht, die zich aan de boodschap

paart, zal degenen, die er zich tegen verzetten, slechts tot razernij drijven. De geestelikheid zal bijna bovenmenselike pogingen in het werk stellen om het licht uit te sluiten, zodat het niet op hun gemeenten schijnen zal. Door alle middelen, die hun ten dienste staan, zullen ze de bespreking van deze strijdvragen trachten te onderdrukken. De kerk zal een beroep doen op de sterke arm van de wereldlike macht, en Katholieken en Protestanten zullen zich tot dat werk verenigen. Wanneer de beweging voor verplichte Zondagsviering meer openlik en beslist wordt, zal de wet op hen, die de geboden houden, worden toegepast. Ze zullen worden bedreigd met boeten en gevangenisstraf, en aan sommigen zullen invloedrijke betrekkingen, aan anderen beloningen en voordelen aangeboden worden, om hen te bewegen, hun geloof te verzaken. Maar hun standvastig antwoord zal zijn: “Toont ons onze dwaling uit het woord van God,“—dezelfde pleitgrond, waarop Luther zich onder gelijke omstandigheden stelde. Degenen, die voor de rechtbanken gedaagd worden, zullen de waarheid met kracht handhaven, en sommigen, die hen aanhoren, zullen tot het besluit komen om al de geboden Gods te houden. Aldus zal er licht aan duizenden opgaan, die anders niets van deze waarheden weten zouden.

Stipte gehoorzaamheid aan Gods woord zal als rebellie behandeld worden. Door Satan verblind, zal de ouder hardheid en gestrengheid uitoefenen tegen het gelovige kind; de huisheer of huisvrouw zal de bediende, die de geboden houdt, verdrukken. De liefde zal vervreemden; kinderen zullen worden onterfd, en uit hun tehuis verdreven. De woorden van Paulus zullen letterlik vervuld worden: “Allen, die godzaliglik willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.” Wanneer de verdedigers van de waarheid weigeren om de Zondagsabbat te eren, zullen er sommigen van hen in 2 Tim. 3:12. de gevangenis geworpen, anderen verbannen, en weder anderen als slaven behandeld worden. Aan de menselike wijsheid schijnt dit alles tans onmogelik toe; maar als de weerhoudende Geest van God van de mensen geweken zal zijn, en ze onder de heerschappij van Satan staan zullen, die de Goddelike voorschriften haat, zullen er vreemde dingen gebeuren. Het hart kan zeer wreed worden, als de vreze en liefde Gods eruit verwijderd zijn.

Wanneer de storm nadert, zal er een grote klasse van hen, die beleden hebben in de boodschap van de derde engel te geloven, maar niet geheiligd zijn door de gehoorzaamheid der waarheid, hun plaats opgeven, en overgaan tot de gelederen van de tegenpartij. Door zich met de wereld te verbinden en zijn geest deelachtig te worden, zijn ze er toe gekomen, om de zaken in bijna hetzelfde licht te beschou-wen; en wanneer ze getoetst worden, zijn ze bereid om de gemakkelike, populaire weg te kiezen. Mannen van talent en die zich aangenaam weten voor te doen, welke zich eenmaal in de waarheid verheugd hebben, zullen hun gaven gebruiken, om zielen te bedriegen en te misleiden. Ze worden de bitterste vijanden van hun vroegere broederen. Wanneer Sabbathouders voor de gerechtshoven gebracht worden, om verantwoording van hun geloof te doen, zijn deze afvalligen Satans krachtigste medehelpers, om hen in een verkeerd licht te stellen en te beschuldigen, en om door valse geruchten en toespelingen de overheid tegen hen op te zetten.

In deze tijd van vervolging zal het geloof van de dienstknechten des Heren op de proef gesteld worden. Ze hebben de waarschuwing met getrouwheid gegeven, alleen ziende op God en op Zijn woord. Gods Geest heeft, door hun harten te bewerken, hen gedwongen te spreken. Aangevuurd door heilige ijver, en onder de machtige invloed van Goddelike drijfveren, hebben ze hun plicht vervuld, zonder koel te berekenen, wat de gevolgen zijn zouden van het spreken tot het volk van het woord, dat de Heer hun gegeven had. Ze hebben met hun tijdelike belangen geen rekening gehouden, noch ook hun goede naam of leven trachten te behouden. Toch, wanneer de storm van tegenstand en verwijt over hen losbarst, zullen er sommigen, door ontzetting overstelpt, uitroepen: “Indien we de gevolgen van onze woorden hadden kunnen voorzien, we zouden ons stil gehouden hebben.” Ze zijn omringd door moeilikheden. Satan valt hen aan met hevige verleidingen. Het werk, dat ze op zich genomen hebben, schijnt veel meer dan ze kunnen ten uit voer brengen. Ze worden met ondergang bedreigd. De geestdrift, die hen bezielde, is verdwenen; toch kunnen ze niet terug. Dan vluchten ze, in het gevoel van hun volkomen hulpeloosheid, tot de Almachtige om kracht. Ze herinneren zich, dat de woorden, welke ze gesproken hebben, niet de hunne waren, maar de woorden van Hem, die hun gelast had de waarschuwing te geven. God had hun de waarheid in het hart gelegd, en ze konden niet nalaten die te verkondigen.

Mannen Gods in vervlogen eeuwen hebben dezelfde beproevingen ondervonden. Wycliffe, Huss, Luther, Tyndale, Baxter, Wesley drongen erop aan dat alle leer aan de Bijbel moest getoetst worden, en verklaarden, dat ze alles zouden opgeven, wat daarin veroordeeld werd. Tegen die mannen woedde de vervolging met meedogenloze woede; toch lieten ze niet af, de waarheid te verkondigen. Verschillende tijd-perken in de geschiedenis van de kerk hebben zich alle door de ontwikkeling van de ene of andere biezondere waarheid gekenmerkt, passend voor de behoeften van Gods volk in die tijd. Iedere nieuwe waarheid heeft zich door haat en tegenwerking heen een weg gebaand, en degenen, die zich in het licht ervan verheugden, zijn verzocht en beproefd geworden. De Heer geeft een biezondere waarheid aan de mensen in een geval van nood. Wie zou durven weigeren, die bekend te maken? Hij gebiedt Zijn knechten, de laatste uitnodiging van Zijn genade aan de wereld te brengen. Zij kunnen niet stil blijven, dan op gevaar af van hun zielen te verliezen. De gezanten van Christus hebben niets met gevolgen te maken. Ze moeten hun plicht doen, en laten de gevolgen aan God over.

Wanneer de vervolging heviger wordt, worden de dienstknechten Gods opnieuw ontsteld; want het schijnt hun toe, alsof zij de krisis hebben veroorzaakt. Doch hun geweten en Gods woord verzekeren hun, dat hun wijze van handelen goed is; en hoewel de beproevingen aanhouden, worden ze gesterkt om ze te dragen. De strijd komt al nader en wordt al zwaarder, maar hun geloof en moed nemen toe met de aangroeiende nood. Hun getuigenis is: “We durven niet aan Gods woord tornen door Zijn heilige wet te verdelen, en het ene deel nodig en het andere onnodig te noemen, om de gunst van de wereld te verwerven. De Heer, Die we dienen, is machtig om ons te verlossen. Christus heeft de machten van de aarde overwonnen; zullen wij dan een wereld vrezen, waarover de zege reeds behaald is?”

Vervolging in zijn onderscheidene vormen is de ontwikkeling van een beginsel, dat bestaan zal, zo lang Satan bestaat, en het Christendom levenskracht heeft. Niemand kan God dienen, zonder de tegenkanting van het heir der duisternis tegen zich gaande te maken. Boze engelen zullen hem aanvallen, verontrust dat zijn invloed de prooi aan hun handen ontnemen zal. Boze mensen zullen zich, door zijn voorbeeld bestraft, met hen verenigen, om te trachten hem door aantrekkelike verleidingen van God te scheiden. En wanneer die niet gelukken, wordt er dwang gebruikt om het geweten te verkrachten.

Maar zo lang Jezus de voorspraak voor de mens blijft in het heiligdom daarboven, wordt de weerhoudende invloed van de Heilige Geest door de overheid zowel als het volk gevoeld. Hij beheerst nog tot op zekere hoogte de landswetten. Waren die wetten er niet, de toestand van de wereld zou veel erger zijn dan hij nu is. Terwijl velen van onze overheidspersonen ijverige handlangers van Satan zijn, heeft God ook Zijn werktuigen onder de voormannen van de natie. De vijand beweegt zijn dienstknechten om maatregelen voor te stellen, die Gods werk zeer in de weg zouden staan, maar staatsmannen, die de Heer vrezen, worden door heilige engelen gedreven, om zodanige voorstellen tegen te staan met argumenten, die niet kunnen worden wederlegd. Aldus zullen enkele mannen een machtige stroom van het kwaad in toom houden. De tegenstand van de vijanden van de waarheid zal tegengehouden worden, dat de boodschap van de derde engel zijn werk kan volbrengen. Wanneer de laatste waarschuwing gegeven zal worden, zal dat werk de aandacht van deze voorgangers trekken, door wie de Heer nu werkt, en sommigen onder hen zullen hem aannemen, en door de tijd van benauwdheid heen aan de zijde van het volk van God staan.

De engel, die deelneemt aan de boodschap van de derde engel, moet de gehele aarde met zijn heerlikheid verlichten. Een werk, dat zich over de ganse wereld zal uitstrekken, en van ongewone kracht zal zijn, wordt hier voorspeld. De Advent-beweging van 1840-44 was een heerlike openbaring van de kracht Gods; de boodschap van de eerste engel werd naar ieder zendingstation op aarde gezonden, en in sommige landen werd een godsdienstige belangstelling aan de dag gelegd, gelijk men er nergens een had waargenomen sedert de Hervorming van de zestiende eeuw; maar de machtige beweging bij de laatste waarschuwing van de derde engel zal dit alles overtreffen.

Het werk zal op de Pinksterdag gelijken. Gelijk de "vroege regen" gegeven werd bij de uitstorting van de Heilige Geest aan het begin van het evangeliewerk, ten einde het kostbare zaad te doen uitspruiten, zo zal de "spade regen" bij het einde worden geschonken, om de oogst te laten rijpen. "Dan zullen wij kennen; we zullen vervolgen om de Heer te kennen; Zijn uitgang is bereid als de dageraad, en Hij zal tot ons komen als een regen, als de spade regen en vroege regen van het land." "En gij, kinderen van Zion! verheugt u en zijt blijde in de Heer, uw God, want Hij zal u geven die leraar der gerechtigheid; en Hij zal voor u de regen doen nederdalen, de vroege en de spade regen." "En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees." "En het zal zijn, dat een iegelik, die de naam des Heren zal aanroepen, zalig zal worden."

Het grote werk van het evangelie zal niet sluiten met een geringer openbaring van Gods macht, dan die het begin ervan heeft gekenmerkt. De profetieën, welke vervuld zijn door de uitstorting van de vroege regen bij de aanvang van de evangelieverkondiging, zullen wederom vervuld worden in de spade regen aan het einde ervan. Hier zijn "de tijden van de verkoeling," waarnaar de apostel Petrus uitzag, toen hij zei: "Betert u dan, en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden, wanneer de tijden van de verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heren, en Hij gezonden zal hebben Jezus."

De dienstknechten Gods zullen zich van plaats tot plaats haasten, om met aangezichten, verlicht en blinkend van heilige toewijding, de boodschap uit de hemel te verkondigen. De waarschuwing zal door duizenden stemmen over de gehele aarde gegeven worden. Wonderen zullen gewrocht, de zieken zullen geheeld worden, en tekenen en wonderen zullen de gelovigen volgen. Satan zal ook met leugenachtige wonderen werken, en zelfs vuur van de hemel voor de mensen doen nederdalen. Aldus zullen de aardbewoners tot beslissing worden gebracht.

De boodschap zal niet zo zeer door argumenten als wel door een diepe overtuiging van Gods Geest verspreid worden. De bewijsgronden zijn reeds tevoren gegeven. Het zaad is gezaaid, en zal nu opschieten en vruchten dragen. De geschriften, die door zendelingen zijn verspreid, hebben hun invloed uitgeoefend; toch waren er velen, wier hart getroffen was, verhinderd geworden om de waarheid ten volle te verstaan, of om te gehoorzamen. Tans dringen de lichtstralen overal door, de waarheid wordt in al zijn helderheid ingezien, en de oprechte kinderen Gods verbreken de banden, die hen gekluisterd hebben gehouden. Familiebanden en kerkgemeenschap zijn machteloos om hen nu tegen te houden. De waarheid is hun boven alles kostbaar. Niettegenstaande alles wat zich tegen de waarheid verbonden heeft, stelt zich een groot aantal aan de zijde des Heren.

Hoofdstuk 39 — "Anarchie Ontketend"

"En te dier tijd zal Michaël opstaan, die grote vorst, die voor de kinderen van uw volk staat, als het zulk een tijd van benauwdheid zijn zal, als er niet geweest is, sinds dat er een volk geweest is, tot op die tijd toe; en te dier tijd zal uw volk verlost worden, al wie gevonden wordt geschreven te zijn in het boek." Wanneer de boodschap van de derde engel sluit, pleit de barmhartigheid niet langer voor de schuldige bewoners van de aarde. Het werk van Gods volk is geëindigd. Ze hebben "de spade regen", "de verkoeling van het aangezicht des Heren," ontvangen, en zijn bereid voor de ure van beproeving, die aanstaande is. Engelen haasten zich in de hemel heen en weder. Een engel, van de aarde terugkerende, verklaart dat zijn werk afgedaan is; de wereld is voor het laatst getoetst, en allen, die zich getrouw betoond hebben aan de Goddelike voorschriften, hebben "het zegel van de levende God" ontvangen. Dan heeft Jezus' mid-delaarschap in het heiligdom daarboven een einde.

Hij heft Zijn handen op, en spreekt met luider stem: "Het is volbracht;" en al de engelscharen leggen hun kronen af, terwijl Hij de plechtige aankondiging doet: "Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde." Ieder geval is beslist voor leven of dood. Christus heeft verzoening voor Zijn volk gedaan, en hun zonden uitgewist. Het getal van Zijn onderdanen is volledig; "het koninkrijk, en de heerschappij en de grootheid van het koninkrijk onder de ganse hemel," staan gegeven te worden aan de erfgenamen der zaligheid, en Jezus moet heersen als Koning der koningen en Heer der heren.

Wanneer Hij het heiligdom verlaat, bedekt duisternis de aardbewoners. In die schrikkelike tijd moeten de rechtvaardigen zonder middelaar voor Gods aangezicht leven. De weerhoudende macht, die de goddelozen beheerst heeft, wordt weggenomen, en Satan heeft vol gezag over die onboetvaardig gebleven zijn tot het einde toe. Gods lankmoedigheid is ten einde. De wereld heeft Zijn genade verworpen,Zijn liefde veracht,en Zijn wet met voeten getreden. De goddelozen hebben de grenslijn van hun proeftijd overschreden; Gods Geest, halsstarrig weerstaan, is eindelik geweken. Onbeschermd door de Goddelike genade, ondervinden ze evenmin bescherming van de boze. Satan zal alsdan een laatste grote benauwdheid over de aardbewoners brengen. Terwijl de engelen Gods de ruwe winden van menselike hartstocht niet langer in bedwang houden, zullen al de elementen van strijd losgelaten worden. De gehele wereld zal in een verwoesting worden gedompeld, vreseliker dan die, welke over Jeruzalem van ouds gekomen is.

Eén enkele engel sloeg al de eerstgeborenen van de Egyptenaren en vervulde het land met rouwklage. Toen David tegen God zondigde, door het volk te tellen, veroorzaakte één engel dat ijselike verderf, waardoor zijn zonde bestraft werd. Dezelfde vernielende macht, door heilige engelen uitgeoefend, wanneer God het gebiedt, zal door boze engelen uitgeoefend worden, wanneer Hij het toelaat. Er zijn krachten, nu gereed, die slechts op Goddelike toestemming wachten, om overal heen verwoesting te verspreiden. Degenen, die de wet van

God eren, zijn beschuldigd geworden van oordelen over de wereld te brengen, en zullen beschouwd worden, de oorzaak te zijn van de vreselike schokkingen van de natuur, en de strijd en bloedstorting onder de mensen, die de aarde met wee vervullen. De kracht, waarmede de laatste waarschuwing gepaard gaat, heeft de woede van de goddelozen opgewekt; hun toorn is ontstoken tegen allen, die de boodschap ontvangen hebben, en Satan zal in nog heviger graad de geest van haat en vervolging doen ontwaken.

Toen Gods tegenwoordigheid ten laatste van het Joodse volk weggenomen werd, waren de priesters en het volk er zich niet van bewust. Ofschoon Satan over hen heerste, en ze door de afschuwelikste en boosaardigste hartstochten werden aangezet, beschouwden ze zich nog altijd als de uit-verkorenen Gods. De dienst in de tempel werd voortgezet; offeranden werden gebracht op zijn bezoedelde altaren; en dageliks werd de Goddelike zegen afgesmeekt over een volk, dat zich schuldig gemaakt had aan het bloed van Gods geliefde Zoon, en dat Zijn dienaren en apostelen zocht te doden. Aldus ook, wanneer het onherroepelike besluit van het heiligdom aangekondigd, en het lot van de wereld voor altijd vastgesteld is, zullen de aardbewoners er geen kennis aan dragen. De godsdienstvormen zullen waargenomen worden door een volk, van hetwelk de Geest Gods voor goed geweken is; en de sataniese ijver, waarmede de vorst van het kwaad hen bezielen zal tot uitwerking van zijn boze plannen, zal de schijn dragen van ijver voor God.

Daar de Sabbat het grote punt van verdeeldheid onder de Christenheid geworden is, en godsdienstige en wereldlike machten samengespannen hebben om het houden van de Zondag verplichtend te maken, zal de voortdurende weigering van een kleine minderheid om aan de algemene eis te voldoen, hen tot voorwerpen maken van verfoeiing bij iedereen. Men zal er op aandringen, dat de weinigen, die zich tegen een instelling van de kerk en wet van de staat kanten, niet behoren te worden geduld; dat het beter is, dat zij lijden, dan dat gehele volken in verwarring en wetteloosheid gedompeld worden. Hetzelfde argument werd achttien hon derd jaren geleden tegen Christus door de "oversten van het volk" aangevoerd. "Het is ons nut," zei de sluwe Kajafas, "dat één mens sterve voor het volk, en niet het gehele volk verloren ga." Deze bewijsgrond zal als beslissend worden aangezien, en ten slotte zal er een gebod uitgevaardigd worden tegen degenen, die de Sabbat van het vierde gebod heiligen, hen schuldig verklarende aan de zwaarste straf, en de mensen vrijheid gevende, hen na een zekere tijd ter dood te brengen. Het Romanisme in de oude wereld, en het afvallige Protestantisme in de nieuwe, zullen éénzelfde weg inslaan met betrekking tot degenen, die al de geboden Gods onderhouden.

Het volk Gods zal alsdan in die tonelen van droefheid en nood gestort worden, welke door de profeet als de tijd van Jakobs benauwdheid worden beschreven. "Want zo zegt de Heer: We horen een stem van verschrikking, daar is vrees en geen vrede. . . . Alle aangezichten zijn veranderd in bleekheid. O wee, want die is z— groot, dat zijns gelijke niet geweest is, en het is een tijd van benauwdheid voor Jakob, toch zal hij daaruit verlost worden." De nacht, die Jakob in angst doorbracht, toen hij in het gebed worstelde om verlossing uit Ezau's hand, is

een beeld van de ondervinding van Gods volk in de tijd van benauwd-heid. Wegens het gepleegde bedrog ter verkrijging van de zegen van zijn vader, die voor Ezau bestemd was, was Jakob voor zijn leven gevlucht, verschrikt door de gevaarlike bedreigingen van zijn broeder. Na jaren lang in ballingschap doorgebracht te hebben, had hij zich op Gods bevel op reis begeven, om met zijn vrouwen en kinderen, kudden en vee naar zijn geboorteland terug te keren. Toen hij de grenzen van het land bereikte, werd hij met schrik vervuld door tijdingen van Ezau's komst aan het hoofd van een bende krijgslieden, ongetwijfeld besloten om wraak te oefenen.

Jakobs gezelschap, ongewapend en weerloos, scheen op het punt van de hulpeloze slachtoffers te worden van geweld en moord. Bij de last van angst en vrees voegde zich het verpletterend gewicht van zelfverwijt; want het was zijn eigen zonde, die dit gevaar over hem had gebracht. Zijn enige hoop was op de genade Gods; zijn enige bescherming moest het gebed zijn. Toch liet hij niets ongedaan van zijn eigen kant, om voor het onrecht aan zijn broeder te boeten, en het dreigende gevaar af te weren. Zo ook behoren de volgelingen van Christus bij het naderen van de tijd van benauwdheid alle pogingen aan te wenden om zich in een behoorlik daglicht voor de mensen te stellen, vooroordeel te ontwapenen, en het gevaar zoeken af te wenden, dat vrijheid van geweten bedreigt.

Na zijn familie weggezonden te hebben, opdat die geen getuige zou zijn van zijn nood, blijft Jakob alleen om v——r God te pleiten. Hij belijdt zijn zonde, en erkent met dankbaarheid de genade Gods aan hem bewezen, terwijl hij in diepe ootmoed melding maakt van het verbond, met zijn vaderen gemaakt, en de beloften aan hemzelf geschonken in het nachtgezicht te Bethel, en in het land van zijn ballingschap. Het keerpunt in zijn leven is gekomen; alles staat op het spel. In de duisternis en eenzaamheid houdt hij aan met bidden, en zich voor God te verootmoedigen. Plotseling wordt er een hand op zijn schouder gelegd. Hij meent, dat het een vijand is, die hem het leven zoekt te benemen, en met al de kracht, die de wanhoop schenkt, worstelt hij met zijn tegenpartij. Bij het aanbreken van de dag openbaart de vreemdeling zijn bovennatuurlike kracht; door zijn aanraking schijnt de sterke man verlamd, en als een hulpeloze, wenende smekeling valt hij zijn geheimzinnige tegenpartijder om de hals.

Jakob weet nu, dat het de Engel des verbonds is, met wie hij gestreden heeft. Schoon kreupel en in zware pijn, geeft hij zijn doel niet op. Lang heeft hij verlegenheid, wroeging en droefheid wegens zijn zonde verduurd; nu moet hij de verzekering hebben, dat die vergeven is. De Goddelike bezoeker schijnt op het punt, hem te verlaten; doch Jakob klemt zich aan hem vast, en smeekt om een zegen. De engel pleit: "Laat me gaan; want de dageraad is opgegaan;" doch de patriarch roept uit: "Ik zal u niet laten gaan, tenzij dat ge me zegent." Welk een vertrouwen, welk een standvastigheid en volharding worden hier ten toon gespreid! Was dit een trotse, aanmatigende eis geweest, Jakob zou ogenblikkelik vernietigd zijn geworden; maar wat zich hier toonde, was de vrijmoedigheid van een mens, die zijn zwakheid

en onwaardigheid belijdt, en toch op de genade vertrouwt van een God, die Zijn verbond gestand doet.

“Hij gedroeg zich vorstelik tegen de Engel en overmocht hem.” Door vernedering, berouw en overgave van zichzelf overwon deze zondige, dwalende sterveling de Majesteit des hemels. Met bevende hand had hij de beloften Gods aangegrepen, en het hart van Oneindige Liefde kon het pleiten van de zondaar niet afwijzen. Als een bewijs van zijn overwinning, en tot aanmoediging van anderen, om zijn voorbeeld na te volgen, werd zijn naam veranderd van een, die hem aan zijn zonde herinnerde, in een, die aan zijn zegepraal liet denken. En het feit, dat Jakob bij God overmacht had, was een verzekering, dat hij ook tegen de mens bestand zou zijn. Hij vreesde niet langer voor de toorn van zijn broeder, want de Heer was zijn bescherming.

Satan had Jakob voor de engelen Gods beschuldigd, en het recht geëist om hem te vernietigen wegens zijn zonde; hij had Ezau aangepord om tegen hem op te trekken; en gedurende die lange nacht van strijd trachtte Satan de patriarch onder het gevoel van zijn schuld te houden, ten einde hem te ontmoedigen en zijn steunen op God te verijdelen. Jakob werd bijna tot wanhoop gedreven; doch hij wist, dat hij zonder hulp van Boven moest vergaan. Hij had zich in oprechtheid van zijn grote zonde bekeerd, en deed een beroep op Gods genade. Hij wilde zich niet van zijn doel laten afbrengen, doch hield de Engel vast, en liet niet af te bidden met ernstige, hartverscheurende kreten, totdat hij overwon.

Evenals Satan Ezau aanzette, om tegen Jakob op te trekken, zo zal hij de goddelozen aanporren, om Gods volk in de tijd van benauwdheid te verdelgen. En evenals hij Jakob beschuldigde, zal hij zijn beschuldigingen inbrengen tegen Gods volk. Hij telt de mensen van deze wereld als zijn onderdanen; doch het kleine getal van degenen, die de geboden Gods bewaren, wederstaat zijn opperheerschappij. Kon hij hen van de aarde verdoen, zijn overwinning zou volkomen zijn. Hij ziet hen door heilige engelen beschermd, en leidt daaruit af, dat hun zonden vergeven zijn; doch hij weet niet, dat hun zaken in het heiligdom daarboven zijn beslist. Hij bezit een nauwkeurige kennis van de zonden, waartoe hij hen heeft verleid, en legt die aan God voor in het overdrevenste licht, dit volk voorstellende, alsof ze het verlies van Gods gunst evenzeer verdiend hebben als hijzelf. Hij verklaart, dat de Heer in rechtvaardigheid hun zonden niet kan vergeven, en toch hem en zijn engelen verdelgen. Hij maakt aanspraak op hen als zijn prooi, en eist, dat ze in zijn handen zullen worden overgegeven om vernietigd te worden.

Terwijl Satan het volk van God beschuldigt van wege hun zonden, laat de Heer hem toe, hen tot het uiterste te beproeven. Hun vertrouwen op God, hun geloof en standvastigheid zullen zwaar beproefd worden. Terwijl ze in gedachte het verleden nagaan, ontzinkt hun de hoop; want in hun gehele leven zien ze slechts weinig dat goed is. Ze zijn zich ten volle van hun zwakheid en onwaardigheid bewust. Satan tracht hen met de gedachte te verschrikken, dat hun zaak hopeloos staat, en de smet van hun verontreiniging nooit uitgewist zal worden.

Hij hoopt hun geloof zo te kunnen schokken, dat ze aan zijn verzoekingen zullen toegeven, en hun getrouwheid aan God laten varen.

Ofschoon Gods volk omringd zal zijn door vijanden, die er op uit zijn, hen te vernietigen, toch is de angst, die ze uitstaan, geen vrees voor vervolging terwille van de waarheid; ze vrezen, dat ze geen berouw hebben gehad over elke zonde, en dat ze door het ene of andere gebrek in zichzelven de vervulling onmogelik zullen maken van de belofte van de Heiland: "Ik zal u bewaren uit de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal." Indien ze de verzekering van vergiffenis konden hebben, ze zouden niet terugdeinzen voor marteling of dood; maar zouden ze onwaardig bewezen worden, en hun leven verliezen ten gevolge van tekortkomingen in hun eigen karakter, zo zou Gods heilige naam worden gelasterd.

Aan alle kanten horen ze de samenzweringen tot verraad, en aanschouwen werkelike opstand; en in hun binnenste wordt een innige begeerte en ernstig zielsverlangen opgewekt, dat deze grote afval ten einde komen, en de goddeloos- heid van de goddelozen ophouden, zal. Doch terwijl ze met God pleiten om de opstand tegen te gaan, is het met een klaar bewustzijn van zelfverwijt, dat zijzelven niet meer kracht hebben, om de machtige vloed van het kwaad weerstand te bieden en terug te dringen. Ze gevoelen dat, hadden ze altijd al hun vermogen in de dienst van Christus besteed, en waren ze van kracht tot kracht voortgegaan, Satans strijdmachten minder tegen hen zouden vermogen.

Ze kastijden hun zielen voor God, Hem herinnerende aan hun berouw over de vele zonden van het verleden, en pleitende op de belofte van de Heiland: "Laat hem Mijn sterkte aangrijpen, dat hij vrede met Mij make, en hij zal vrede met Mij maken." Hun geloof faalt niet, omdat hun gebeden niet onmiddellik worden beantwoord. Al hebben ze de grootste angst, vrees en ellende uit te staan, toch houden hun gebeden niet op. Ze grijpen de kracht Gods aan, gelijk Jakob de Engel aangreep, en de taal van hun zielen is: "Ik zal u niet laten gaan, tenzij dat ge me zegent."

Had Jakob niet van tevoren berouw gehad over de zonde van het geboorterecht door bedrog te hebben bekomen, God zou zijn gebed niet verhoord, noch in genade zijn leven gespaard hebben. Aldus ook in de tijd van benauwdheid, als Gods volk onbeleden zonden had, die v——r hen zouden opkomen, terwijl zij door vrees en angst worden gefolterd, ze zouden overweldigd worden; wanhoop zou hun geloof te niet doen, en ze zouden geen vrijmoedigheid hebben om bij God om verlossing te pleiten. Doch terwijl ze onder diepe indruk van hun onwaardigheid verkeren, hebben ze geen verborgen kwaad te openbaren. Hun zonden zijn tevoren in het oordeel gekomen en uitgewist; en ze kunnen ze zich niet herinneren.

Satan brengt er velen toe, te geloven, dat God hun ontrouw in de kleinere zaken van het leven over het hoofd zal zien; doch de Heer toont in Zijn behandeling van Jakob, dat Hij het kwaad op generlei wijze billiken of verdragen zal. Allen, die hun zonden trachten te verontschuldigen of te bedekken, en ze onbeleden en onvergeven in de hemel op de boeken laten, zullen door Satan overwonnen worden. Hoe verhevener hun ambt en eerwaardiger de

positie is, die ze bekleden, des te grievend er is hun weg in Gods oog, en des te zekerder de overwinning van hun grote tegenstander. Zij, die hun voorbereiding op de dag des Heren uitstellen, kunnen die noch in de tijd van benauwdheid, noch daarna bekomen. De zaak van al de zodanigen is hopeloos.

Die naamchristenen, welke onvoorbereid de laatste vrese- like strijd tegengaan, zullen in hun wanhoop hun zonden met uitdrukkingen van de bitterste zielsangst belijden, terwijl goddelozen zich over hun ellende vrolik maken. Die belijdenissen zijn van dezelfde aard als die van Ezau of Judas, welke hen het gevolg van de overtreding doen betreuren, doch niet de schuld. Ze gevoelen geen ware verslagenheid over of afkeer van het kwaad. Ze erkennen hun zonde uit vrees voor straf; doch, gelijk Faraö van ouds, zouden ze hun uitdagende houding tegenover de Heiland weer aannemen, indien de oordelen weggenomen werden. Jakobs geschiedenis is eveneens een verzekering, dat God dezulken, die bedrogen, verzocht en tot zonde verleid zijn, doch die in waar berouw tot Hem zijn teruggekeerd, niet uitwerpen zal. Terwijl Satan deze klasse tracht te verdelgen, zal God Zijn engelen zenden, om hen in die tijd van groot gevaar te vertroosten en te beschermen.

De aanvechtingen van Satan zijn hevig en beslist, zijn begooche- lingen vreselik; maar des Heren oog is over Zijn volk, en Zijn oor luistert naar hun geroep. Hun droefenis is groot; de vlammen van het vuur schijnen op het punt van hen te verteren; maar de Louteraar zal hen voortbrengen als goud, beproefd komende uit het vuur. Gods liefde tot Zijn kinderen gedurende het tijdperk van hun zwaarste beproeving is even sterk en teder als in de dagen van hun grootste voorspoed; maar het is nodig, dat ze in de vurige oven geworpen worden; hun aardsgezindheid moet worden verteerd, zodat het beeld van Christus volkomen weerkaatst zal worden.

Het tijdperk van ellende en angst, dat v——r ons ligt, zal een geloof vereisen, dat vermoeidheid, vertraging en honger verduren kan,— een geloof, dat niet verflauwen zal, al wordt het zwaar beproefd. Aan allen wordt een proeftijd gegeven, om zich op die tijd voor te bereiden. Jakob overwon, omdat hij volhardend en beslist was. Zijn overwinning is een bewijs van de kracht van het aanhoudend gebed. Allen, die Gods beloften aangrijpen, gelijk hij het deed, en ernstig volharden als hij, zullen slagen, gelijk hij slaagde. Zij, die onwillig zijn het eigen ik te verloochenen, met God te worstelen, en lang en ernstig om Zijn zegen te bidden, zullen die niet deelachtig worden. Met God te worstelen — hoe weinigen weten wat het is! Hoe weinigen hebben ooit hun zielen tot God laten uitgaan met ernstig begeren, tot alle krachten tot op het uiterste ingespannen zijn. Wanneer de golven van wanhoop, die geen woorden beschrijven kunnen, over de smekeling heengaan, hoe weinigen klemmen zich dan met een onwrikbaar geloof vast aan de belofte Gods.

Zij, die nu slechts weinig geloof oefenen, staan in het grootste gevaar van onder de macht van sataniese begoochelingen te vallen, en het gebod te gehoorzamen, dat het geweten aan handen zal leggen. En zelfs wanneer ze de toets doorstaan, zullen zij in dieper ellende en angst

gedompeld worden in de tijd van benauwdheid, omdat ze er nooit een gewoonte van gemaakt hebben, God te vertrouwen. De lessen van geloof, die ze verwaarloosd hebben, zullen ze onder een schrikkelike drang van ontmoediging moeten leren.

Wij moeten tans met God in kennis komen, door Zijn beloften op de proef te stellen. De engelen houden aantekening van elk gebed, dat ernstig en oprecht is. We moeten liever zelfzuchtige genoegens nalaten, dan onze gemeenschap met God te verwaarlozen. De bitterste armoede, de grootste zelfverloochening, met Zijn goedkeuring, is beter dan rijkdom, eer, gemak en vriendschap zonder die. We moeten tijd nemen om te bidden. Als we ons gemoed door wereldse belangen laten innemen, zou het kunnen gebeuren, dat de Heer ons tijd gaf door ons onze gouden afgoden, onze huizen of vruchtbare landen te ontnemen.

De jongen zouden niet tot zonde verleid worden, als ze weigerden, elke weg in te slaan, behalve die, op welke ze Gods zegen konden afbidden. Indien de boodschappers, die de laatste ernstige waarschuwing aan de wereld brengen, om Gods zegen wilden smeken, niet op een koude, lusteloze, trage wijze, maar vuriglik en in het geloof, gelijk Jakob het deed, ze zouden veel plaatsen vinden, waar ze zeggen konden: “Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn ziel is gered geweest.” De Hemel zou hen als vorsten rekenen, die macht hebben om bij God en de mens te overwinnen.

“De tijd van benauwdheid, zoals er nog nooit geweest is,” zal spoedig over ons komen; we zullen een ondervinding behoeven, die we tans niet bezitten, en velen zijn te traag, om zich die te verwerven. Het is dikwels het geval, dat de voorsmaak van moeite groter is dan de werkelikheid; maar dat is niet alzo met de krisis, die v——r ons ligt. De levendigste voorstelling kan de omvang van het godsgericht niet bevatten. In de tijd van beproeving moet elke ziel op zichzelf v— —r God staan. Ofschoon Noach, Daniël en Job in het land zouden zijn, “zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heer Heer, zo ze een zoon, of zo ze een dochter zouden bevrijden! ze zouden alleen hun ziel door hun gerechtigheid bevrijden.”

Tans, terwijl onze grote Hogepriester nog bezig is om verzoening voor ons te doen, behoren wij er naar te streven, volmaakt te worden in Christus. De Heiland kon er zelfs niet door een gedachte toe gebracht worden, aan de kracht van de verzoeking toe te geven. Satan vindt in de harten van de mensen het een of andere punt, waar hij een steun voor zijn voet krijgen kan; de een of andere zondige begeerte wordt gekoesterd, door welke zijn verzoekingen vat op hen krijgen. Maar Christus verklaarde van Zichzelf: “De overste van deze wereld komt, en heeft aan Mij niets.” Satan kon niets in de Zoon van God vinden, dat hem gelegenheid bood om de overwinning te behalen. Hij had de geboden van Zijn Vader bewaard, en in Hem was er geen zonde, die Satan tot zijn voordeel kon gebruiken. Dit is de toestand, waarin diegenen gevonden moeten worden, welke staande zullen blijven in de tijd van benauwdheid.

Het is in dit leven, dat wij ons van de zonde moeten losmaken door het geloof in het zoenbloed van Christus. Onze dierbare Heiland nodigt ons uit om ons met Hem te verbinden;

onze zwakheid met Zijn kracht, onze onkunde met Zijn wijsheid, onze onwaardigheid met Zijn verdiensten één te maken. Gods voorzienigheid is de school, waarin wij de zachtmoedigheid en nederigheid van Jezus moeten leren. De Heer stelt ons gedurig voor, niet die weg, welke wij zouden verkiezen, en die ons gemakkeliker en aangenamer schijnt, maar de ware doeleinden van het leven. Het staat aan ons om met de werktuigen, welke de Hemel gebruikt, samen te werken, tot vorming van onze karakters naar het Goddelike voorbeeld. Niemand kan dit werk nalaten of uitstellen, dan op het vreselikste gevaar af van zijn ziel te verliezen.

De apostel Johannes hoorde in een visioen een luide stem in de hemel, zeggende: "Wee aan degenen, die de aarde en de zee bewonen; want de duivel is tot u afgekomen, en heeft grote toorn, wetende dat hij een kleine tijd heeft." Vre- selik zijn de tonelen, die aanleiding geven tot deze uitroep van de hemelse stem. De toorn van Satan vermeerdert naarmate zijn tijd kort wordt, en zijn werk van bedrog en vernietiging zal tot het hoogste punt gebracht worden in de tijd van benauwdheid.

Schrikkelike tonelen van bovennatuurlike aard zullen weldra in de hemelen geopenbaard worden, als bewijs van de macht van wonderwerkende demonen. De geesten van duivelen zullen uitgaan tot de koningen van de aarde en tot de gehele wereld, om hen door bedrog te binden, en er bij hen op aan te dringen, zich met Satan te verenigen in zijn laatste strijd tegen de heerschappij des hemels. Door deze zijn handlangers zullen overheden en onderdanen tegelijk worden verleid. Er zullen personen opstaan, voorgevende Christuszelf te zijn, en aanspraak makende op de titel en de eredienst, welke de Verlosser van de wereld toekomen. Ze zullen grote wonderen van gezondmaking verrichten, en voorgeven, openbaringen uit de hemel te bezitten, die het getuigenis van de Schrift wederspreken.

Het alles overtreffende toneel in dit grote drama van bedrog zal wezen, dat Satan in persoon Christus-zelf zal voorstellen. De kerk heeft reeds lang betuigd, naar de komst van de Zaligmaker uit te zien als het toppunt van zijn hoop. Nu zal de grote bedrieger het doen voorkomen, alsof Christus gekomen was. In verschillende delen van de aarde zal Satan zich onder de mensen vertonen als een wezen vol majesteit en van verblindende glans, gelijkende op de beschrijving van de Zoon van God, door Johannes in de Openbaring gegeven. De heerlikheid, die hem omringt, gaat alles te boven, wat menseogen ooit hebben aanschouwd. De triomfkreet "Christus is gekomen!

Christus is gekomen !" weerklinkt door het luchtruim. De mensen werpen zich in aanbidding voor hem ter neder, als hij de handen opheft en een zegen over hen uitspreekt, gelijk Christus Zijn discipelen zegende, toen Hij op aarde was Zijn stem is zacht en gedempt, doch welluidend vol. Op vriendelike, medelijdende toon predikt hij sommige van dezelfde gena-devolle, hemelse waarheden, die de Heiland uitte; hij heelt de ziekten onder het volk, en in Zijn aangenomen karakter van Christus maakt hij aanspraak op de verandering van de Sabbat in de Zondag, en beveelt allen, de dag te heiligen, die hij heeft gezegend. Hij verklaart,

dat degenen, die volhouden de zevende dag te vieren, zijn naam lasteren, door te weigeren naar zijn engelen te luisteren, die hij met licht en waarheid tot hen gezonden heeft. Dat is de sterke, bijna overmeesterende begoocheling. Gelijk de Samaritanen, die door Simon de Tovenaar bedrogen werden, geven de menigten, van de geringsten tot de grootsten, aan deze toverijen gehoor, zeggende: “Deze is de grote kracht Gods.”

Maar het volk Gods zal niet misleid worden. De leringen van deze valse Christus zijn niet overeenkomstig de Schrift. Zijn zegen wordt uitgesproken over de aanbidders van het beest en zijn beeld — dezelfde klasse, waarop volgens de Bijbel Gods ongemengde toorn zal worden uitgestort. Dan ook wordt het Satan niet toegestaan, de wijze van Christus’ komst na te doen. De Heiland heeft Zijn volk gewaarschuwd tegen bedrog op dit punt, en duidelik de wijze van Zijn tweede komst voorzegd. “Daar zullen valse Christussen en valse profeten opstaan, en zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat ze (indien het mo- gelik was) ook de uitverkorenen zouden verleiden. . . . Zo ze dan tot u zullen zeggen: Zie, hij is in de woestijn, gaat niet uit; zie hij is in de binnenkamer, gelooft het niet. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen.” Er is geen mogelikheid om deze komst na te bootsen. Hij zal overal bekend zijn — en door de gehele wereld worden waargenomen.

Alleen diegenen, die ijverige onderzoekers van de Schrift zijn geweest, en de liefde der waarheid hebben aangenomen, zullen beschermd worden tegen de machtige begoocheling, die de wereld in beslag neemt. Door het getuigenis van de Bijbel zullen dezen de bedrieger in zijn vermomming ontdekken. De proeftijd zal tot allen komen. Door de zifting van de verzoeking zal de ware Christen geopenbaard worden. Staat het volk van God tans reeds z— vast op Zijn woord gefondeerd, dat ze niet zouden toegeven aan het getuigenis van hun zintuigen? Zullen ze in zulk een krisis zich aan de Bijbel en de Bijbel alleen vastklemmen? Satan zal, indien mogelik, hen verhinderen, een voorbereiding deelachtig te worden, voldoende om in die dag staande te blijven. Hij zal de zaken z— schikken dat hun pad wordt toegemuurd, dat ze door aardse schatten worden verstrikt; hij zal hun een zware, vermoeiende last te dragen geven, opdat hun harten bezwaard mogen worden door de zorgen van dit leven, en de dag der beproeving als een dief over hen kome.

Daar het dekreet, door de verschillende vorsten van de Christenheid tegen de houders van de geboden uitgevaardigd, de bescherming van de regering intrekken zal, en hen overgeven aan dezulken, die hen wensen te verdoen, zal het volk van God uit de steden en dorpen vluchten, zich tot gezelschappen verenigen, en schuilplaats zoeken in de meest verlaten en eenzame plaatsen. Velen zullen een toevluchtsoord vinden in de spelonken van de bergen. Gelijk de Christenen in de valleien van Piedmont, zullen ze de hoge plaatsen van de aarde tot hun heiligdom maken, en God danken voor de “sterken der rotsen.” Velen echter uit alle natieën en alle klassen, hogen en lagen, rijken en armen, blanken en zwarten, zullen tot de onrechtvaardigste en wreedste slavernij veroordeeld worden. De beminden des Heren zullen jammer- like dagen doorbrengen, met ketenen geboeid, achter gevangenistralies gesloten,

gevonnisd om te worden gedood, sommigen schijnbaar verlaten om in donkere en akelige kerkerholen van honger om te komen. Geen menselik oor staat open voor hun gekerm; geen mensehand is gereed om hen te helpen.

Zal de Heer Zijn volk in die ure van beproeving vergeten? Heeft Hij de getrouwe Noach vergeten, toen de oordelen de wereld troffen door de vloed? Heeft Hij Lot vergeten, toen het vuur van de hemel nederkwam om de steden van de vlakte te verteren? Heeft Hij Jozefvergeten, door afgodedienaars in Egypte omringd? Heeft Hij Elia vergeten, toen Izebels eed hem dreigde met het lot van de Baälspriesters ? Heeft Hij Jeremia vergeten in de donkere en sombere put van zijn gevangenhuis ? Heeft Hij de drie jongelingen in de vurige oven vergeten, of Daniël in de leeuwekuil?

“Doch Zion zegt: De Heer heeft mij verlaten, en de Heer heeft mij vergeten. Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat ze zich niet ontfermen zou over de zoon van haar schoot? Ofschoon deze vergaten, zo zal Ik u toch niet vergeten. Zie Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd.” De Heer der heirscharen zegt: “Die ulieden aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan.” Vijanden mogen hen in de gevangenis werpen, toch kunnen de muren van de gevangenis de gemeenschap tussen hun zielen en Christus niet afsnijden. Hij, die al hun zwakheid ziet, en al hun beproevingen kent, staat boven alle aardse machten; en engelen zullen tot hen komen in eenzame kerkers, en hun licht en vrede uit de hemel brengen. De gevangenis zal als een paleis zijn, want de helden des geloofs wonen daar, en de sombere muren zullen verlicht worden door hemelse glans, gelijk in de kerker te Filippi, toen Paulus en Silas te middernacht baden en lofliederen zongen.

Gods oordelen zullen diegenen treffen, die trachten Gods volk te verdrukken en te verdelgen. Zijn grote lankmoe-digheid over de goddelozen verstout hen in hun overtreding; doch hun straf is niet minder zeker en vreselik, omdat die lang is uitgesteld. “De Heer zal zich opmaken, gelijk op de berg Perazim; Hij zal beroerd zijn, gelijk in het dal van Gibeon, om Zijn werk te doen, Zijn werk zal vreemd zijn; en om Zijn daad te doen, Zijn daad zal vreemd zijn.” Voor onze genadige God is de daad van strafoefening een vreemde daad. “Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heer, Heer, zo Ik lust heb in de dood van de goddeloze.” De Heer is “barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, . . . die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft.” Toch zal Hij “geenszins de schuldige onschuldig houden.” “De Heer is lankmoedig, doch van grote kracht, en Hij houdt de schuldige geenszins onschuldig.”

Door vreselike dingen in gerechtigheid zal Hij het gezag van Zijn vertreden wet handhaven. De gestrengheid van de vergelding, die de overtreder wacht, laat zich beoordelen naar ‘s Heren huivering om het recht uit te voeren. Het volk, dat Hij zo lang verdraagt, en dat Hij niet slaan zal, totdat het de mate van zijn ongerechtigheid in Gods schatting gevuld heeft, zal eindelik de beker der wraak drinken, waar geen genade mede wordt gemengd. Wanneer Christus Zijn voorbidding in het heiligdom staakt, zal de ongemengde wraak, waarmede

degenen bedreigd worden, die het beest en zijn beeld aanbidden en zijn merkteken ontvangen, worden uitgestort. De plagen van Egypte, toen God op het punt stond Israël te verlossen, waren in aard gelijk aan die vreseliker en uitgebreider oordelen, die juist v——r de laatste verlossing van het volk van God over de wereld komen zullen. Deze schrikkelike strafgerichten beschrijvende, zegt de Ziener in de Openbaring: “Er werd een kwaad en boos gezweer aan de mensen, die het merkteken van het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.” De zee “werd bloed als van een dode; en alle levende ziel is gestorven in de zee.”

En “de rivieren en de fonteinen van de wateren werden bloed.” Hoe vreselik die kastijdingen ook zijn mogen, Gods oordeel is volkomen rechtvaardig. De engel Gods verklaart, “Gij zijt rechtvaardig, Heer! . . . dat Gij dit geoordeeld hebt; dewijl ze het bloed van de heiligen en van de profeten vergoten hebben, zo hebt Gij hun ook bloed te drinken gegeven; want ze zijn het waardig.” Door het volk van God ter dood te veroordelen, hebben ze even stellig de schuld van hun bloed over zich gebracht, alsof het door hun handen vergoten was geworden. Op dezelfde wijze verklaarde Christus de Joden van Zijn tijd schuldig aan al het bloed van de heilige mannen, dat vergoten was sedert de dagen van Abel; want ze waren met dezelfde geest bezield, en zochten hetzelfde werk te doen, dat deze moordenaars van de profeten gedaan hadden.

In de plaag, die volgt, wordt aan de zon macht gegeven om “de mensen door vuur te verhitten. En de mensen werden verhit met grote hitte.” De profeten beschrijven de toestand van de aarde in die jammerlike tijd aldus: “Het land treurt; . . . want de oogst van het veld is vergaan.” “Alle bomen van het veld zijn verdord; want de vrolikheid is verdord van de mensekinderen.” “De granen zijn onder hun kluiten verrot, de schathuizen zijn verwoest.” “O hoe zucht het vee! de runderkudden zijn bedwelmd, want ze hebben geen weide. ... De waterstromen zijn uitgedroogd, en een vuur heeft de weiden van de woestijn verteerd.” “Maar de gezangen van de tempel zullen te dien dage huilen, spreekt de Heer Heer; vele dode lichamen zullen er zijn in alle plaatsen; men zal ze stilzwijgend wegwerpen.”

Deze plagen zijn niet algemeen, anders zouden de aardbewoners geheel en al afgesneden worden. Echter zullen ze de vreselikste geselingen zijn, die de mensen ooit hebben aanschouwd. Al de oordelen over de mens v——r het einde van de proeftijd zijn met genade gemengd geweest. Het pleitende bloed van Christus heeft de zondaar beschermd tegen het ontvangen van de volle mate van zijn schuld; maar in het laatste oordeel wordt toorn uitgestort zonder genade. In die dag zullen er menigten zijn, die de bescherming van Gods genade begeren, welke ze zo lang veracht hebben. “Ziet de dagen komen, spreekt de Heer, dat Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heren. En ze zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; ze zullen omlopen om het woord des Heren te zoeken, maar zullen het niet vinden.”

Het volk van God zal niet vrij zijn van lijden; maar terwijl ze vervolgd en benauwd worden, terwijl ze gebrek verduren en honger lijden, zal God hen niet laten vergaan. Die God, die voor

Elia zorgde, zal niet één van Zijn zelfopofferende kinderen voorbijgaan. Hij, die de haren van bun hoofd telt, zal voor hen zorgen, en in tijden van hongersnood zullen ze verzadigd worden. Terwijl de goddelozen van honger en pest omkomen, zullen engelen de rechtvaardigen beschermen, en in hun behoeften voorzien. Voor hem, die "in gerechtigheid wandelt," is de belofte: "Zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis." "Wanneer de ellendigen en nooddruftigen water zoeken, maar er is geen, en hun tong van dorst versmacht, zal Ik, de Heer, hen verhoren, Ik, de God Israëls, zal hen niet verlaten."

"Alhoewel de vijgeboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan de wijnstok zijn zal, dat het werk van de olijfboom liegen zal, en de velden geen spijze voortbrengen, dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal;" nochtans zullen zij, die Hem vrezen, "van vreugde opspringen in de Heer, en zich verheugen in de God van hun heil."

"De Heer is uw bewaarder, de Heer is uw schaduw aan uw rechterhand. De zon zal u des daags niet steken, noch de maan des nachts. De Heer zal u bewaren van alle kwaad; uw ziel zal Hij bewaren."

"Hij zal u redden van de strik van de vogelvanger, van de zeer verderfelike pestilentie. Hij zal u dekken met Zijn vlerken, en onder Zijn vleugelen zult ge betrouwen; Zijn waarheid is een rondas en beukelaar. Ge zult niet vrezen voor de schrik van de nacht, voor de pijl, die des daags vliegt; voor de pestilentie, die in de donkerheid wandelt; voor het verderf, dat op de middag verwoest. Aan uw zijden zullen er duizend vallen en tien duizend aan uw rechterhand; tot u zal het niet genaken. Alleenlik zult ge het met uw ogen aanschouwen; en ge zult de vergelding van de goddelozen zien. Want Gij, Heer! zijt mijn Toevlucht! De Allerhoogste hebt ge gesteld tot uw vertrek; u zal geen kwaad wedervaren, en geen plage zal uw tent naderen."

Desniettemin zal het de mensen toeschijnen, alsof het volk Gods hun getuigenis binnen kort met hun bloed zal moeten bezegelen, gelijk de martelaren dat v——r hen hebben gedaan. Zijzelven beginnen te vrezen, dat de Heer hen verlaten heeft, en ze in de handen van hun vijanden zullen vallen. Het is een tijd van vreselike angst. Dag en nacht roepen ze tot God om verlossing. De goddelozen maken zich vrolik, en de spottende uitroep wordt gehoord: "Waar is nu uw geloof? Waarom verlost God u niet uit onze handen, indien ge waarlik Zijn volk zijt?"—Doch de wachtenden gedenken aan Jezus, stervende op het kruis van Golgotha, en de overpriesters en overheden, spottende uitroepend: "Anderen heeft Hij verlost, Hij kan Zichzelf niet verlossen. Indien Hij de Koning van Israël is, dat Hij nu afkome van het kruis, en we zullen Hem geloven." Gelijk Jakob worstelen allen met God. Hun aangezichten tonen hun inwendige strijd. Bleekheid is op het gelaat van een ieder te lezen. Toch houden ze aan met ernstig smeken.

Indien de mensen hemelse visioenen konden ontwaren, ze zouden groepen engelen aanschouwen, uitnemend in kracht, als wachters gesteld rondom hen, die het woord van

Christus’ lijdzaamheid bewaard hebben. Met medelijdende tederheid zijn die engelen getuigen geweest van hun ellende, en hebben naar hun gebeden geluisterd. Ze wachten op het woord van hun Gebieder om hen uit het gevaar weg te rukken. Maar ze moeten nog een wijl verbeiden. Het volk Gods moet de beker drinken, en met de doop gedoopt worden. Het uitstel zelf, zo pijnlik voor hen, is het beste antwoord op hun beden. Terwijl ze trachten om gelovig te wachten, totdat de Heer werken zal, worden ze er toe gebracht, geloof, hoop en geduld te beoefenen, die ze te weinig in beoefening gebracht hebben bij hun godsdienstige ondervinding. Echter zal ter wille van de uitverkorenen de tijd van benauwdheid worden verkort. “Zal God dan geen recht doen aan Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen? .... Ik zeg u, dat Hij hun haastelik recht doen zal.” Het einde zal spoediger komen dan men verwacht. Het koren zal worden ingezameld en in schoven gebonden voor Gods voorraadschuur, en het onkruid in bundelen voor het vuur der vernietiging.

De hemelse wachters, aan hun plicht getrouw, houden steeds de wacht. Ofschoon een algemene afkondiging de tijd vastgesteld heeft, waarop de houders van de geboden ter dood gebracht mogen worden, zullen hun vijanden in sommige gevallen het gebod vooruitlopen, en nog v——r de be-stemde tijd trachten, hen van het leven te beroven. Doch niemand kan door de machtige beschermers heendringen, die rondom iedere getrouwe ziel geschaard staan. Sommigen worden aangevallen op hun vlucht uit de steden en dorpen; doch de zwaarden, die tegen hen worden opgeheven, breken, en blijken krachteloos als stro. Anderen worden door engelen in de gedaante van krijgslieden beschermd.

In alle eeuwen heeft God door middel van heilige engelen tot hulp en verlossing van Zijn volk gewerkt. Hemelse wezens hebben een werkzaam aandeel genomen aan de zaken van de mensen. Ze zijn verschenen in klederen, die als de bliksem blonken; ze zijn als mensen gekomen, in het gewaad van reizigers. Engelen zijn in menselike gedaante aan gods- mannen verschenen. Ze hebben op de middag onder de eikebomen gerust, alsof ze vermoeid waren. Ze hebben de gastvrijheid van huisgezinnen aangenomen. Ze hebben zich als gidsen voorgedaan aan reizigers in het donker. Ze hebben met hun eigen handen het vuur op het altaar ontstoken. Ze hebben de deur van gevangenissen geopend, en de dienstknechten des Heren in vrijheid gesteld. Met de gehele wapenrusting des hemels toegerust, kwamen ze de steen van het graf van de Heiland afwentelen.

Engelen zijn dikwels in menselike gedaante in de vergaderingen van de rechtvaardigen, en bezoeken evenzeer de bijeenkomsten van de goddelozen, gelijk als toen ze naar Sodom gingen, om de daden van de inwoners op te tekenen, en te bepalen of ze de grens van Gods verdraagzaamheid overschreden hadden. De Heer schept behagen in genade; en ter wille van enige weinigen, die Hem waarlik dienen, houdt Hij onheilen terug, en verlengt de vrede van menigten. Weinig bevroeden de zondaren tegen God, dat ze hun eigen leven verschuldigd zijn aan die weinige getrouwen, die ze met zoveel behagen bespotten en verdrukken.

Hoewel de oversten van deze wereld het niet weten, zijn engelen dikwels de woordvoerders in hun vergaderingen geweest. Menseogen hebben op hen gestaard; menseoren naar hun vermaningen geluisterd, menselippen hun wenken tegengesproken en hun raadgevingen bespot, mensehanden hen met belediging en smaad ontvangen. In de raadzaal en het rechthuis hebben deze hemelse boodschappers volle bekendheid aan de dag gelegd met de geschiedenis van de mensen; ze hebben zich in staat betoond, de zaak van de verdrukten beter te kunnen bepleiten dan hun bekwaamste en welspre-kendste verdedigers. Ze hebben plannen verijdeld en kwaden gekeerd, die het werk Gods zeer zouden vertraagd, en Zijn volk zwaar lijden veroorzaakt hebben. In de ure van gevaar en nood "legert de engel des Heren zich rondom degenen, die Hem vrezen, en rukt hen uit."

Met sterk verlangen wacht Gods volk op de tekenen van de komst van hun Koning. Als aan de wachters wordt gevraagd: "Wachter! wat is er van de nacht?" wordt het antwoord zonder weifeling gegeven: " 'De morgenstond is gekomen, en het is nog nacht.' Er schijnt licht op de wolken boven de kruinen van de bergen. Spoedig zal zijn heerlikheid geopenbaard worden. De Zon der Gerechtigheid is op het punt van door te breken. De morgenstond en de nacht zijn beide op handen — het begin van een eindeloze dag voor de rechtvaardigen, en het nederdalen van de eeuwige nacht voor de goddelozen." Terwijl de worstelenden hun beden dringend aan God voorleggen, schijnt het gordijn, dat hen van het onzichtbare scheidt, bijna weggeschoven. De hemelen gloeien van het krieken van de eeuwige dag, en als de melodie van engel- zangen treffen de woorden het oor: "Houdt u vast aan uw getrouwheid. Er komt hulp.„ Christus, de almachtige overwinnaar, toont aan Zijn vermoeide krijgsknechten een kroon van eeuwige heerlikheid; en Zijn stem wordt door de open poorten vernomen: "Ziet, Ik ben met ulieden. Vreest niet. Ik ben met al uw smarten bekend; Ik heb uw lasten gedragen. Gij strijdt niet tegen onbeproefde vijanden. Ik heb de strijd om uwentwil gestreden, en in Mijn naam zijt ge meer dan overwinnaars."

De dierbare Heiland zal hulp zenden, juist wanneer we die behoeven. Het pad naar de hemel is door Zijn voetstappen gewijd. Elke doorn, die onze voeten verwondt, heeft de Zijne gewond. Ieder kruis, dat wij geroepen worden te dragen, heeft Hij v——r ons gedragen. De Heer laat worstelingen toe, om de ziel op vrede voor te bereiden. De tijd van benauwdheid is een vreselike bezoeking voor het volk van God; doch het is de tijd voor elke ware gelovige om omhoog te zien; en door het geloof kan hij de boog der belofte aanschouwen, die hem omgeeft. "Alzo zullen de vrijgekochten des Heren wederkeren, en met gejuich tot Zion komen, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vreugde en blijdschap zullen ze aangrijpen, treuring en zuchting zullen wegvlieden. Ik, Ik ben het, die u troost; wie zijt gij, dat ge vreest voor de mens, die sterven zal? en voor een mensekind, dat hooi worden zal? En vergeet de Heer, die u gemaakt heeft ... en vreest geduriglik de ganse dag, van wege de grimmigheid van de benauwer, wanneer hij zich bereidt om te verderven? Waar is dan de grimmigheid van de benauwer? De omzwervende gevangene zal haastiglik losgelaten worden; en hij zal in de kuil niet sterven, en zijn brood zal hem niet ontbreken. Want Ik ben de Heer, uw God, die de zee

klieft, dat zijn golven bruisen! Heer der heirscharen is Zijn naam. En Ik leg Mijn woorden in uw mond, en bedek u onder de schaduw van Mijn hand.”

“Daarom hoort nu dit, gij bedrukten! en gij dronkenen, maar niet van wijn! Alzo zegt de Heer, de Heer en uw God, die de zaak van Zijn volk twisten zal: Zie, ik neem de beker der zwijmeling van uw hand, de droesem van de beker van Mijn grimmigheid, ge zult die voortaan niet meer drinken. Maar Ik zal hem aan die, die u bedroefd hebben, in de hand zetten, die tot uw ziel zeiden: Buig u neder, dat we over u gaan; en ge legdet uw rug neder als aarde, en als een straat voor degenen, die daarover gaan.” Gods oog, de eeuwen overziende, heeft zich gevestigd op de krisis, die Zijn volk tegemoet gaat, wanneer aardse mach-ten tegen hen geschaard zullen staan. Gelijk de gevangen balling zullen ze in vreze des doods zijn door gebrek of door geweld. Doch de Heilige, die de Rode zee voor Israël gekliefd heeft, zal Zijn almacht tonen, en hun gevangenschap keren. “En ze zullen, zegt de Heer der Heirscharen, te dien dage, die Ik maken zal, Mij een eigendom zijn; en Ik zal hen verschonen, gelijk een man zijn zoon verschoont, die hem dient.”

Indien het bloed van Christus’ getrouwe getuigen in deze tijd vergoten werd, zou het niet, gelijk het bloed van de martelaren, als zaad zijn om een oogst voor God voort te brengen. Hun getrouwheid zou geen getuigenis zijn, dat anderen tot de waarheid kon leiden; want het verharde hart heeft de golven van de genade teruggeslagen, tot ze niet meer wederkeren. Indien de rechtvaardigen nu aan hun vijanden ten prooi gelaten werden, zou dat een overwinning betekenen voor de vorst der duisternis. De psalmist zegt: “Hij versteekt me in Zijn hut, ten dage van het kwaad; Hij verbergt me in het verborgene van Zijn tent.” Christus heeft gezegd: “Ga henen, mijn volk! ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een kleine ogenblik, totdat de gramschap overga. Want ziet, de Heer zal uit Zijn plaats uitgaan, om de ongerechtigheid van de inwoners van de aarde over hen te bezoeken.” Heerlik zal de verlossing zijn van degenen, die geduldig op Zijn komst hebben gewacht, en wier namen geschreven zijn in het boek des levens.

Hoofdstuk 40 — Grote bevrijding

Wanneer de bescherming van de menselike wetten onttrokken wordt aan hen, die de wet Gods eren, zal er in verschillende landen gelijktijdig een beweging ontstaan om hen uit te roeien. Wanneer de tijd nadert, die in het dekreet is vastgesteld, zullen de mensen samenspannen om de gehate sekte te slaan, die de stem van verschil en vermaning volkomen tot zwijgen zal brengen.

Gods volk — sommigen in kerkercellen, en sommigen in eenzame schuilplaatsen in de wouden en bergen verborgen — pleiten nog om Goddelike bescherming, terwijl benden gewapende mannen, door scharen van boze engelen aangepord, zich overal voorbereiden om hen te doden. Maar dan juist, in de ure van de grootste nood, zal de God van Israël tussenbeide treden, en Zijn uitverkorenen verlossen. De Heer zegt: “Er zal een lofzang bij ulieden zijn, gelijk in de nacht wanneer het feest geheiligd wordt; en blijdschap van hart, gelijk van een die . . . wandelt, om te komen tot de berg des Heren, tot de Rotssteen van Israël. En de Heer zal Zijn heerlike stem doen horen, en de nederlating van Zijn arm doen zien, met grimmigheid van toorn, en een vlam van verterend vuur, stralen, en een vloed, en hagelstenen.”

Met triomfkreten, spotredenen en verwensingen staan scharen boze mensen gereed om zich op hun prooi te werpen; plotseling valt er een dichte duisternis, zwarter dan het donker van de nacht, op de aarde. Dan omspant een regenboog, lichtend met de heerlikheid van de troon Gods, de hemelen, en schijnt ieder biddend gezelschap te omsluiten. De woedende menigten worden in een ogenblik tot staan gebracht. Hun spottende kreten sterven weg. De voorwerpen van hun moorddadige woede zijn vergeten. Met angstige voorgevoelens staren ze op het symbool van Gods verbond, en verlangen naar bschutting tegen de verblindende glans ervan.

Gods volk hoort een stem, duidelik en welluidend, die zegt: “Ziet naar boven;” en hun ogen opheffende naar de hemelen, aanschouwen ze de boog der belofte. De zwarte, grimmige wolken, die het firmament bedekten, zijn vaneen gescheiden, en gelijk Stefanus houden ze de ogen op de hemel geslagen, en zien de heerlikheid Gods, en de Zoon des mensen op Zijn troon gezeten. In Zijn Goddelike gedaante merken ze de tekenen op van Zijn vernedering, en van Zijn lippen horen ze het verzoek, dat Hij aan Zijn Vader en de heilige engelen doet: “Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.” Wederom wordt er een stem gehoord, welluidend en zegevierend, die zegt: “Ze komen! ze komen! heilig, onschuldig en onbesmet; ze hebben het woord van Mijn lijdzaamheid bewaard; ze zullen wandelen onder de engelen;” en de bleke, bevende lippen van hen, die zich aan hun geloof hebben vastgehouden, uiten een kreet van overwinning.

Het is om middernacht, dat God Zijn macht openbaart tot verlossing van Zijn volk. De zon komt op, schijnende in zijn kracht. Tekenen en wonderen volgen snel op elkander. De goddelozen aanschouwen het toneel met schrik en verbazing, terwijl de rechtvaardigen met

plechtige vreugde de tekenen van hun verlossing ontwaren. Alles in de natuur schijnt in zijn loop gestuit te zijn. De stromen houden op te vloeien. Er komen donkere, zware wolken op, die tegen elkander stoten. In het midden van het grimmige uitspansel is er een open ruimte van onbeschrijfelike heerlikheid, waaruit Gods stem als het geruis van vele wateren klinkt, zeggende: "Het is geschied."

Die stem doet de hemelen en de aarde beven. Er heeft een hevige aardbeving plaats, "hoedanige niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, namelik een zodanige aardbeving en z— groot." Het hemelruim schijnt zich te openen en te sluiten. De heerlikheid van de troon van God schijnt door het uitspansel heen te dringen. De bergen schudden als een riet in de wind, en ruwe rotsblokken worden naar alle zijden heen geslingerd. Er is een gedruis als van een komende storm. De zee wordt woedend opgezweept. Het loeien van de orkaan wordt gehoord, gelijk de stem van duivelen, die op verwoesting uit zijn. De ganse aarde zwoegt en heft zich op als de golven van de zee. Zijn oppervlak scheurt zich vaneen.

Zelfs zijn fondamenten schijnen te wankelen. Bergketenen zinken weg. Bewoonde eilanden verdwijnen. De zeehavens, die aan Sodom gelijk zijn geworden door hun goddeloosheid, worden door de boze wateren verzwolgen. Het grote Babylon is in gedachtenis opgekomen v——r God "om haar te geven de drinkbeker van de wijn van de toorn van Zijn gramschap." Grote hagelstenen, "elk van een talentpond zwaar," doen hun vernielend werk. De prachtigste steden van de aarde worden vernield. De trotse paleizen, waarin de groten van de aarde hun schatten hebben verkwist tot hun eigen verheerliking, vallen voor hun ogen in puin. Kerkermuren worden vaneen gereten, en Gods volk, dat in banden gelegen heeft om hun geloof, wordt in vrijheid gesteld.

Graven openen zich, en "velen van die, die in het stof van de aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwigen leven, en genen tot versmaadheden en tot eeuwige afgrij- zing." Al degenen, die gestorven zijn in het geloof aan de boodschap van de derde engel, komen verheerlikt uit het graf te voorschijn om Gods vredeverbond te horen met hen, die Zijn wet hebben onderhouden. "Ook degenen, die Hem doorstoken hebben," degenen, die Christus in Zijn doods- angst gehoond en bespot hebben, en de hevigste tegenstanders van Zijn waarheid en van Zijn volk, worden opgewekt om Hem in Zijn heerlikheid te aanschouwen, en de eer te zien, die aan de getrouwen en gehoorzamen wordt bewezen.

De hemel is nog altijd met dichte wolken bedekt; toch breekt de zon nu en dan door, in het aanzien gelijk aan het wrekend oog des Heren. Felle bliksemstralen schieten uit de hemelen neer, en hullen het aardrijk in een vlammig kleed. Boven het vreselik geratel van de donder verkondigen stemmen, geheimzinnig en ontzagwekkend, de ondergang van de goddelozen. De gesproken woorden worden niet door allen begrepen; maar ze worden duidelik door de valse leraren verstaan. Zij, die kort geleden zo roekeloos waren, en zich pochend en uitdagend beroemden over hun wreedheid jegens Gods volk, dat de geboden bewaart, zijn nu overstelpt door ontzetting, en sidderen van angst. Hun klaagtonen worden

boven de donder van de elementen gehoord. Duivelen erkennen de Godheid van Christus, en beven voor Zijn macht, terwijl de mensen om genade smeken, en in de angst der wanhoop in het stof liggen te kruipen.

De profeten van ouds spraken, toen ze in heilige visioenen de dag Gods aanschouwden: “Huilt gijlieden, want de dag des Heren is nabij; hij komt als een verwoesting van de Almachtige.” “Ga in de rotssteen, en verberg u in het stof, van wege de schrik des Heren, en om de heerlikheid van Zijn Majesteit. De hoge ogen van de mensen zullen vernederd worden.” “In die dag zal de mens zijn zilveren afgoden, en zijn gouden afgoden, welke ze zich gemaakt hadden, om zich daarvoor neder te buigen, wegwerpen voor de mollen en de vledermuizen; gaande in de reten van de rotsen, en in de kloven van de steenrotsen, wegens de schrik des Heren, en wegens de heerlikheid van Zijn Majesteit, wanneer Hij Zich opmaken zal, om de aarde geweldiglik te verschrikken.”

Door een spleet in de wolken glanst er een ster, het schitterend licht waarvan viervoudig in sterkte toeneemt door de tegenstelling met de duisternis. Die spreekt van hoop en vreugde voor de getrouwen, maar gestrengheid en toorn voor de overtreders van Gods wet. Degenen, die alles voor Christus hebben opgeofferd, zijn nu, veilig, als in het verborgene van des Heren tent bedekt. Ze zijn op de proef gesteld, en hebben v——r de wereld en de verachters van de waarheid hun trouw bewezen aan Hem, die voor hen gestorven is. Een wonderdadige verandering is over hen gekomen, die oprecht van hart gebleven zijn, zelfs met de dood in het aangezicht. Ze zijn plotseling verlost geworden van de duistere en vreselike overheersing van in duivelen verkeerde mensen. Hun aangezichten, zo pas nog bleek, angstig en vervallen, stralen nu van verwondering, geloof en liefde. Hun stemmen verheffen zich in het triomflied: “God is ons een toevlucht en sterkte; Hij is krachtiglik bevonden een hulp in benauwdheden. Daarom zullen we niet vrezen, al veranderde de aarde zijn plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat hun wateren bruisen, laat ze beroerd worden; laat de bergen daveren door hun verheffing.”

Terwijl deze woorden van heilig vertrouwen tot God opstijgen, trekken de wolken op, en wordt de sterrehemel gezien, onbeschrijflik luisterrijk in tegenstelling met het zwarte en grimmige hemelgewelf aan beide zijden. De heerlikheid van de hemelstad stroomt door open poorten. Tegen het luchtgewelf verschijnt er een hand, die twee toegevouwen stenen tafelen omklemt. De profeet zegt: “De hemelen verkondigen Zijn gerechtigheid; want God Zelf is rechter.” Die heilige wet, Gods gerechtigheid, die temidden van donder en vlammen van Sinai’s kruin verkondigd werd als de levensgids, wordt nu aan de mensen als de maatstaf van het oordeel geopenbaard. De hand opent de tafelen, en daar worden de voorschriften van de tien geboden gezien, als met een vurige pen geschreven. De woorden zijn z— dui- delik, dat iedereen ze lezen kan. Het geheugen wordt wakker geschud, de duisternis van bijgeloof en ketterij wordt van ieder brein weggevaagd, en Gods tien woorden, kort, bevattelik, en gezaghebbend, worden aan al de aardbewoners voorgehouden.

Het is onmogelik om de ontzetting en wanhoop van degenen, die Gods heilige eisen vertreden hebben, te beschrijven. De Heer gaf hun Zijn wet; ze hadden er hun karakter aan kunnen toetsen, en hun gebreken kunnen leren kennen, terwijl er nog gelegenheid was voor berouw en hervorming; maar om zich van de gunst van de wereld te verzekeren, hebben ze de voorschriften ervan ter zijde gezet, en anderen geleerd, die te overtreden. Ze hebben Gods volk trachten te noodzaken, Zijn Sabbat te ontheiligen. Nu gevoelen ze zich veroordeeld door die wet, welke ze veracht hebben. Met vreselike duidelikheid ontwaren ze, dat er geen verontschuldiging voor hen is. Ze hebben gekozen, wie ze dienen en aanbidden wilden. “Dan zult gijlieden wederom zien het onderscheid tussen de rechtvaardige en de goddeloze, tussen die, die God dient, en die, die Hem niet dient.”

De vijanden van Gods wet, van de predikanten tot de geringste onder hen, hebben een nieuwe opvatting van waarheid en plicht. Te laat zien ze in, dat de Sabbat van het vierde gebod het zegel van de levende God is. Te laat zien ze de ware aard van hun valse Sabbat, en de zandgrond, waarop ze gebouwd hebben. Ze bevinden, dat ze tegen God hebben gestreden. Godsdienstonderwijzers hebben zielen in het verderf geleid, terwijl ze voorgaven, hen naar de poorten van het Paradijs te brengen. Eerst op de dag van de afrekening zal er geweten worden, hoe groot de verant- woordelikheid van mannen in de heilige bediening is, en hoe vreselik de gevolgen van hun ontrouw zijn. Eerst in de eeuwigheid zullen we het verlies van een enkele ziel naar waarde kunnen schatten. Schrikkelik zal het lot zijn van hem, tot wie God zeggen zal: Ga uit, gij boze dienstknecht.

Gods stem wordt van de hemel gehoord, dag en uur van Jezus’ komst verkondigend, en aan Zijn volk het eeuwig verbond in handen stellende. Als zware donderslagen dreunen Zijn woorden over de aarde. Het Israël Gods staat te luisteren met hun ogen opwaarts geslagen. Hun aangezichten zijn door Zijn heerlikheid verlicht, en blinken als het aangezicht van Mozes, toen hij afkwam van Sinai. De goddelozen kunnen hen niet aanzien. En wanneer de zegen uitgesproken wordt over degenen, die God geëerd hebben door Zijn Sabbat te heiligen, weerklinkt er een machtige triomfkreet.

Spoedig verschijnt er in het oosten een kleine zwarte wolk, ongeveer half zo groot als de hand van een man. Het is de wolk, die de Heiland omhult, en die in de verte in duisternis gewikkeld schijnt. Gods volk weet, dat dit het teken van de Zoon des mensen is. In plechtige stilte staren ze erop, terwijl hij de aarde nadert, lichter en heerliker wordt, en aangroeit tot een grote, witte wolk, rustend op een stralekrans, een verterend vuur gelijk en overdekt met de regenboog van het verbond. Jezus rijdt erop als een machtige overwinnaar. Ditmaal komt Hij niet als een “man van smarten,” om de bittere beker van schande en ellende te drinken; Hij komt als overwinnaar in hemel en op aarde, om de levenden en doden te richten. “Getrouw en waarachtig,” “oordeelt Hij, en voert krijg in gerechtigheid.” En “de heirlegers in de hemel volgen Hem.” De heilige engelen, een grote, ontelbare schare, vergezellen Hem op Zijn weg met lofgezangen van hemelse melodie. Het luchtruim schijnt gevuld te zijn met blinkende gedaanten — “tienduizendmaal tienduizenden, en duizendmaal duizen-den.” Geen mensepen

vermag het toneel te beschrijven; geen eindig verstand is in staat om de heerlikheid ervan te bevatten. “Zijn heerlikheid bedekte de hemelen, en het aardijk was vol van Zijn lof, en er was een glans als van het licht.”

Terwijl de levende wolk al nader komt, aanschouwt ieder oog de Vorst des Levens. Geen doornekroon schendt nu dat heilig hoofd, maar een diadeem van glorie drukt Zijn Goddelike slapen. Het licht van Zijn aangezicht doet de verblindende glans van de middagzon verbleken. “En Hij heeft op Zijn kleed en op Zijn dij deze naam geschreven: Koning der koningen en Heer der heren.”

In Zijn tegenwoordigheid “veranderen alle aangezichten in bleekheid;” op hen, die Gods genade verworpen hebben, valt de verschrikking van eeuwige wanhoop. “Hun hart versmelt, en de knieën schudden,” “en hun aller aangezichten betrekken.” De rechtvaardigen roepen bevend uit: “Wie kan bestaan?” Het gezang van de engelen verstomt, en er heerst een korte, ontzagwekkende stilte. Dan wordt Jezus’ stem gehoord, zeggende: “Mijn genade is u genoeg.” De aangezichten van de rechtvaardigen klaren op, en vreugde vervult ieder hart. En de engelen slaan een hogere toon aan, en zingen opnieuw, terwijl ze nog dichter bij de aarde komen.

De Koning der koningen daalt neder op de wolk, in vlammend vuur gehuld. De hemelen worden toegerold gelijk een boek, de aarde beeft voor Hem en iedere berg en ieder eiland wijkt uit zijn plaats. “Onze God zal komen, en zal niet zwijgen, een vuur voor Zijn aangezicht zal verteren, en rondom Hem zal het zeer stormen. Hij zal roepen tot de hemel van boven, en tot de aarde, om Zijn volk te richten.”

“En de koningen van de aarde, en de groten en de rijken, en de oversten over duizend, en de machtigen, en alle dienstknechten en alle vrijen, verborgen zichzelven in de spelonken en in de steenrotsen van de bergen; en zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons van het aangezicht van Degene, die op de troon zit, en van de toorn van het Lam; want de grote dag van Zijn toorn is gekomen, en wie kan bestaan?” De spottende scherts heeft opgehouden. De leugenachtige lippen zijn tot zwijgen gebracht. Het gekletter van wapenen, het rumoer van de strijd, “met gedruis en de klederen in het bloed gewenteld,“is gestild. Er wordt niets gehoord behalve de stem van het gebed en het geluid van wenen en weeklagen. Aan lippen, die kortelings nog spotten, ontsnapt de kreet: “De grote dag van Zijn toorn is gekomen, en wie kan bestaan?” De goddelozen smeken om liever onder de rotsen van de bergen begraven te mogen worden, dan te verschijnen voor het aangezicht van Hem, Die ze veracht en gesmaad hebben.

Die stem, welke tot het oor van de doden doordringt, is hun bekend. Hoe menigmaal heeft hij hen niet op klagelike, tedere toon tot berouw opgeroepen. Hoe menigmaal is hij vernomen in de aangrijpende smeekbeden van een vriend, een broeder, een Verlosser. Voor hen, die Zijn genade verworpen hebben, kon er geen andere zo vol veroordeling, zo bezwaard met verwijt zijn als die stem, welke zo lang gepleit heeft: “Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen: want waarom zoudt ge sterven?” O, was het voor hen maar de stem van een vreemdeling! Jezus

zegt: “Dewijl Ik geroepen heb,en er niemand was, die opmerkte, en ge al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild hebt.” Die stem wekt herinneringen op, welke ze zo gaarne zouden uitwissen — van waarschuwingen, die veracht, uitnodigingen, die geweigerd, voorrechten, die verwaarloosd zijn.

Sommigen zijn daar, die Christus in Zijn vernedering hebben bespot. Met schokkende kracht komen hun de woorden van de Lijder voor de geest, toen Hij, door de hogepriester bezworen, plechtig verklaarde: “Van nu aan zult ge zien de Zoon des mensen, zittende aan de rechterhand van de kracht Gods, en komende op de wolken des hemels.” Nu zien ze Hem in Zijn heerlikheid, en ze zullen Hem nog moeten aanschouwen, zittende aan de rechterhand van de kracht Gods. Degenen, die met Zijn aanspraak van Gods Zoon te zijn de spot gedreven hebben, staan nu sprakeloos. Daar is de hoogmoedige Herodes, die schimpte op Zijn koninklike titel, en de spottende soldaten gelastte, Hem als koning te kronen. Daar zijn diezelfde mannen, wier goddeloze handen Hem het purperen kleed omgehangen hebben; die op Zijn heilig voorhoofd de doornekroon, en in Zijn hand, die geen weerstand bood, de nagemaakte septer gedrukt,en zich met gods- lasterlike hoon v——r Hem nedergebogen hebben. De mannen, die de vorst des Levens hebben geslagen en bespogen, keren zich nu af van Zijn doordringende blik, en trachten de overweldigende heerlikheid van Zijn tegenwoordigheid te ontvlieden. Degenen, die de nagels door Zijn handen en voeten hebben gedreven, de krijgsknecht, die Zijn zijde heeft doorstoken, aanschouwen die littekenen met schrik en zelfverwijt.

Met ontzettende duidelikheid roepen de priesters en oversten zich de gebeurtenissen op Golgotha voor de geest. Sidderend van afgrijzen herinneren ze zich, hoe ze uitgeroepen hebben, het hoofd in duivelse vervoering schuddend: “Anderen heeft Hij verlost, Hij kan zichzelf niet verlossen. Indien Hij de Koning Israëls is, dat Hij nu afkome van het kruis, en we zullen Hem geloven. Hij heeft op God betrouwd; dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wèl wil.”

Levendig roepen ze zich de gelijkenis van de Heiland te binnen over de arbeiders, die weigerden om hun heer de vrucht van de wijngaard te geven, en die Zijn dienstknechten kwalik behandelden, en Zijn zoon doodsloegen. Ze herinneren zich ook het vonnis, dat zijzelven uitspraken: De heer van de wijngaard “zal de kwaden een kwade dood aandoen.” In de zonde en straf van die ontrouwe mannen zien de priesters en oudsten hun eigen loopbaan en hun eigen rechtvaardig oordeel. En nu verheft zich een kreet van dodelike zielsangst. Luider dan het geroep: “Kruist Hem! kruist Hem!” dat door de straten van Jeruzalem weerklonk, schalt de vreselike, wanhopige klaagtoon: “Hij is Gods Zoon! Hij is de ware Messias.” Ze trachten weg te vluchten uit de tegenwoordigheid van de Koning der koningen. Tevergeefs pogen ze zich te verbergen in de diepe holen van de aarde, die opengereten zijn door het woeden van de elementen.

In het leven van allen, die de waarheid verwerpen, zijn er ogenblikken, waarop het geweten ontwaakt, wanneer het geheugen zich de pijnlike herinnering te binnen roept aan een leven van schijnheiligheid, en de ziel gefolterd wordt door ijdel berouw. Maar wat zijn deze, vergeleken met het zelfverwijt van die dag, wanneer "vreze komt gelijk een verwoesting," en "verderf aankomt als een wervelwind!"1 Degenen, die Christus en Zijn getrouwe volk hadden willen ombrengen, zijn nu getuigen van de heerlikheid, die op hen rust. Te midden van hun verschrikkingen horen ze de stemmen van de heiligen in vreugdevolle tonen uitroepen: "Ziet, deze is onze God; we hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken."

Onder het waggelen van de aarde, het flikkeren van de bliksem en het rollen van de donder, roept Gods Zoon de slapende heiligen op. Hij ziet neer op de graven van de rechtvaardigen, en roept dan uit, Zijn handen ten hemel heffende: "Ontwaakt, ontwaakt, ontwaakt, gij, die in het stof slaapt, en staat op!" Over de gehele lengte en breedte van de aarde zullen de doden die stem horen; en zij, die horen, zullen leven. En de gehele aarde zal dreunen van de tred van het zeer grote leger, uit iedere natie, geslacht, taal en volk. Uit de kerker van het graf komen ze te voorschijn, bekleed met onsterfelike heerlikheid, uitroepende: "Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?" En de levende rechtvaardigen en de verrezen heiligen mengelen hun stemmen in een lange, blijde triomfkreet.

Allen verrijzen uit het graf met dezelfde, gedaante, waarin ze in het graf daalden. Adam, die onder de opgewekte schare staat, is groot van gestalte en van majestueuze vorm, in lengte slechts weinig minder dan Gods Zoon. Hij vormt een treffende tegenstelling met de mensen uit latere geslachten; in dit éne opzicht alleen reeds toont zich de grote achteruitgang van het geslacht. Maar allen verrijzen met de frisheid en kracht van een eeuwige jeugd. In den beginne werd de mens geschapen naar het beeld Gods, niet alleen in karakter, maar ook in vorm en gelaatstrekken. De zonde heeft het Goddelik beeld misvormd, en bijna uitgedelgd; maar Christus kwam om te herstellen wat verloren was gegaan. Hij zal onze vernederde lichamen veranderen, en ze gelijk maken aan Zijn heerlik lichaam. De sterfelike, vergankelike vorm, zonder aanvallige schoonheid, eens met zonde bevlekt, wordt volmaakt, schoon en onsterfelik. Alle smetten en onvolkomenheden worden achtergelaten in het graf. Tot de boom des levens in het lang verloren Eden teruggevoerd, zullen de verlosten "toenemen"1 tot de volle lengte van het geslacht in zijn eerste heerlikheid. De laatste nog overgebleven sporen van de vloek van de zonde zullen worden weggedaan, en Christus' getrouwen zullen verschijnen "in de liefelikheid van de Heer, onze God," in geest en (2Jes. 25:9;31 Kor. 15:55) ziel en lichaam het volmaakte beeld van hun Heer weerkaatsende. O, wonderbare verlossing! die wel lang is besproken geworden, waarop lang is gehoopt, en waarnaar in vurige afwachting is uitgezien, maar die nooit volkomen begrepen is.

De levende rechtvaardigen worden veranderd in "een punt des tijds, in een ogenblik." Bij het horen van Gods stem zijn ze verheerlikt geworden; nu worden ze onsterfelik gemaakt, en met de verrezen heiligen opgenomen om hun Heer te ontmoeten in de lucht. Engelen "vergaderen Zijn uitverkorenen bijeen uit de vier winden, van het ene uiterste van de hemelen

tot het andere uiterste ervan.” Kindertjes worden door de heilige engelen naar de armen van hun moeders gedragen. Vrienden, die lang gescheiden geweest zijn door de dood, worden verenigd, om nooit meer te scheiden, en stijgen tezamen met vreugdezangen op naar de stad Gods.

Aan iedere zijde van de wolkewagen zijn vleugelen, en er zijn levende wielen onder; en terwijl de wagen opwaarts rolt, roepen de wielen uit: “Heilig;” en de vleugelen, als ze zich bewegen, roepen uit: “Heilig;” en de stoet van engelen roept: “Heilig, heilig, heilig, Heer God Almachtig.” En de kreet der verlosten is: “Halleluja!” terwijl de wagen zich voortbeweegt naar het Nieuwe Jeruzalem. V——r ze de stad Gods binnentreden, schenkt de Heiland Zijn volgelingen de tekenen van hun overwinning, en deelt het onderscheidingsteken van hun koninklike staat onder hen uit. De blinkende gelederen scharen zich in de vorm van een open vierkant om hun Koning, wiens gestalte zich ma- jesteitsvol verre boven die van heilige en engel verheft, en wiens aangezicht hen vol tedere liefde bestraalt. Iedere blik van het talloze heir van verlosten is op Hem gericht, en aller oog aanschouwt de heerlikheid van Hem, wiens “gelaat z— verdorven was, meer dan van iemand, en Zijn gedaante, meer dan van andere mensekinderen.” Op de hoofden van de overwinnaars plaatst Jezus met Zijn eigen rechterhand de kroon der heerlikheid. Er is een kroon met zijn eigen “nieuwe naam,“ en het opschrift “Heiligheid des Heren” voor iedereen. Iedere hand ontvangt de palmtak en de blinkende harp van de overwinnaar. En als de gezagvoerende engelen de toon aangeven, glijdt iedere hand als die van een kunstenaar over de snaren van de harp, en ontlokt er rijke, volle akkoorden aan.

Onuitsprekelike verrukking trilt door ieder hart, en elke stem verheft zich in een dankbaar loflied: “Hem, die ons heeft liefgehad, en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed, en die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters voor God en Zijn Vader; Hem zij de heerlikheid en de kracht in alle eeuwigheid.” V——r de vrijgekochte schare ligt de heilige stad. Jezus opent de paarlen poorten wijd, en de volken, die de waarheid bewaard hebben, gaan er binnen. Daar aanschouwen ze het Paradijs Gods, het tehuis van Adam in zijn onschuld. Dan wordt die stem vernomen, die voller klinkt dan enige muziek, ooit door stervelingen gehoord, zeggende: “Uw strijd is ten einde,” “komt, gij gezegenden van Mijn Vader! beërft het koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging van de wereld.”

Nu wordt het gebed, dat de Heiland voor Zijn discipelen opzond, vervuld: “lk wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Me gegeven hebt.” “Onstraffelik voor Zijn heerlikheid in vreugde,“1 biedt Christus de Vader aan hetgeen Hij met Zijn bloed gekocht heeft, zeggende: “Hier ben Ik, en de kinderen, die Gij Me gegeven hebt.” “Die Gij Me gegeven hebt, heb Ik bewaard.” O, de wonderen van verlossende liefde! de verrukking van die ure, wanneer de eeuwige Vader, de vrijgekochten aanschouwende, Zijn beeld zal zien; wanneer de wanklank van de zonde gebannen, de verwoestende invloed ervan weggedaan, en het menselike weder in overeenstemming met het Goddlike gebracht zal zijn!

Met onuitsprekelike liefde verwelkomt Jezus Zijn getrouwen in de “vreugde van hun Heer.” De blijdschap van de Heiland bestaat daarin, dat Hij de zielen, die door Zijn angst en vernedering verlost zijn, in het koninkrijk der heerlikheid ziet. En de verlosten zullen in Zijn vreugde delen, wanneer ze onder de gezegenden diegenen zien, welke door hun gebeden, hun arbeid en hun liefdevolle opofferingen voor Christus gewonnen zijn. Wanneer ze zich om de grote, witte troon scharen, zal onuitsprekelike vreugde hun harten vervullen, als ze hen aanschouwen, die ze voor Christus ge-wonnen hebben, en bemerken, dat de een weder anderen heeft toegebracht, en dezen weder anderen, en die allen in de haven der ruste gebracht zijn, om daar hun kronen aan Jezus’ voeten neder te leggen, en Hem de nimmer eindigende eeuwigheid door te loven.

Wanneer de verlosten verwelkomd worden in de stad Gods, schalt er een juichtoon van aanbidding door de lucht. De twee Adams staan op het punt van elkander te ontmoeten. Gods Zoon staat met uitgebreide armen om de vader van ons geslacht te ontvangen,— het wezen, dat Hij schiep, dat tegen zijn Maker zondigde, en om wiens zonde de Heiland de merktekenen van de kruisiging in Zijn lichaam omdraagt. Wanneer Adam de indrukken van de wrede nagelen bespeurt, valt hij niet op de borst van zijn Heer, maar werpt zich in ootmoedigheid aan Zijn voeten, uitroepende: “Waar- dig, waardig, is het Lam, dat geslacht is!” Tederlik heft de Heiland hem op, en nodigt hem, andermaal de Paradijs- woning te aanschouwen, waaruit hij zo lange tijd verbannen is geweest.

Na zijn verdrijving uit Eden was Adams leven op aarde een bestaan vol droefheid. Ieder stervend blad, ieder offer dat geslacht werd, iedere vlek op het schone gelaat van de natuur, iedere smet op de reinheid van de mens herinnerde hem opnieuw aan zijn zonde. Vreselik was zijn benauwdheid door zelfverwijt, toen hij de ongerechtigheid zag toenemen, en tot antwoord op zijn waarschuwingen zich ver- wijtingen op de hals haalde, dat hij de oorzaak van de zonde was. In geduldige ootmoed droeg hij, bijna duizend jaren lang, de straf van de overtreding. Hij had oprecht berouw over zijn zonde, verliet zich op de verdiensten van de beloofde Heiland, en stierf in de hoop van een opstanding. Gods Zoon maakte de misslag en val van de mens weder goed; en nu wordt Adam, door het werk der verzoening, weder in zijn eerste heerschappij hersteld.

Overstelpt van blijdschap aanschouwt hij de bomen, die eens zijn genot uitmaakten,— dezelfde bomen, waarvan hij de vruchten in de dagen van zijn onschuld en vreugde had ingezameld. Hij ziet de wijnstokken, die zijn eigen handen hebben opgeleid; dezelfde bloemen, waarvoor hij eertijds zo gaarne zorg droeg. Zijn geest omvat de werkelikheid van het toneel: hij komt tot het begrip, dat dit waarlik het herstelde Eden is, nu liefeliker dan toen hij er uit verbannen werd. De Heiland voert hem naar de boom des levens, plukt de heerlike vrucht, en nodigt hem uit om er van te eten. Hij ziet om zich heen, en aanschouwt een schare van zijn gezin verlost, staande in het Paradijs Gods. Dan werpt hij zijn schitterende kroon aan de voeten van Jezus, en op Zijn borst vallende omhelst hij de Verlosser. Hij zet de gouden harp in trilling, en de hemelgewelven weerklinken van het triomflied: “Waardig, waardig,

waardig, is het Lam dat geslacht werd, en weder leeft!” Adams kinderen stemmen mede in, en werpen hun kronen aan de voeten van de Heiland, terwijl ze zich in aanbidding v——r Hem neder- buigen.

Deze hereniging wordt aanschouwd door de engelen, die bij de val van Adam hebben geweend, en zich verheugd hebben toen Jezus, na Zijn opstanding, naar de hemel opvoer, het graf geopend hebbende voor allen, die in Zijn naam zouden geloven. Nu zien ze het werk van de verlossing voltooid, en mengen hun stemmen in het loflied. Aan de kristallen zee v——r de troon, die zee van glas als het ware met vuur gemengd,— z— schittert hij van de heerlikheid Gods,— is de schare vergaderd, die “de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteken, en van het getal van zijn naam.” Met het Lam op de Berg Zion staan de honderd vier en veertig duizend, die gekocht zijn uit de mensen, “hebbende de citers Gods;” en er wordt een stem gehoord als van vele wateren, en als een stem van een grote donderslag, de “stem van citerspelers, spelende op hun citers.” En ze zingen “een nieuw lied” v——r de troon, een lied, dat niemand leren kan dan de honderd vier en veertig duizend. Het is het lied van Mozes en het Lam,— een lied van verlossing. Niemand, behalve de honderd vier en veertig duizend kan dat lied leren, want het is het lied van hun ondervinding,— een ondervinding zoals geen ander gezelschap ooit gehad heeft.

“Deze zijn het, die het Lam volgen, waar het ook heen gaat.” Deze, overgebracht zijnde van de aarde uit de levenden, worden gerekend als “de eerstelingen voor God en het Lam.” “Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen;”3 ze hebben de tijd van benauwdheid, als er niet geweest is, sinds dat er een volk geweest is, doorleefd; ze hebben de doodsangst van de tijd van Jakobs bezoeking doorstaan; ze zijn zonder Middelaar geweest tijdens de laatste uitgieting van Gods oordelen. Maar ze zijn verlost geworden, want “ze hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed van het Lam.” “En in hun mond is geen bedrog gevonden; want ze zijn onberispelik” v——r God.

“Daarom zijn ze v——r de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwen.” Ze hebben de aarde aanschouwd, door hongersnood en pestilentie verwoest, terwijl de zon macht had de mensen door grote hitte te verhitten, en zijzelven hebben lijden, honger en dorst doorstaan. Maar “ze zullen niet meer hongeren en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte; want het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen van wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.”

Door alle eeuwen heen zijn de uitverkorenen van de Heiland opgeleid en gehard geworden in de lijdenschool. Op aarde hebben ze nauwe paden bewandeld; ze zijn gereinigd in het vuur der beproeving. Om Jezus’ wil hebben ze tegenstand, haat en laster verdragen. Ze zijn Hem gevolgd door harde strijd heen; ze hebben zelfverloochening en bittere teleurstelling verduurd. Door hun eigen pijnlike ondervinding hebben ze het kwaad van de zonde, de kracht, de ongerechtigheid en de ellende ervan leren kennen; en ze zien er met afschuw op neer. Besef

van het oneindige offer, dat tot. uitdelging ervan gebracht is, vernedert hen in eigen oog, en vervult hun harten met dankbaarheid en lof, welke degenen, die nooit gevallen zijn, niet naar waarde kunnen schatten. Ze hebben veel lief, omdat hun veel vergeven is. Deel gehad hebbende aan het lijden van Christus, zijn ze geschikt om deel te hebben aan Zijn heerlikheid.

De erfgenamen Gods zijn gekomen van zolderkamertjes, uit ellendige hutten, uit kerkers, van schavotten, van bergen, uit woestijnen, uit de holen van de aarde en de grotten langs de zee. Op aarde waren ze "verlaten, verdrukt, en werden kwalik gehandeld." Miljoenen daalden in het graf, als eerloos gebrandmerkt, omdat ze standvastig weigerden toe te geven aan de bedriegelike eisen van Satan. Door menselike rechtbanken werden ze als de ergste boosdoeners gevonnisd. Maar nu "is God-Zelf rechter." Nu worden de aardse vonnissen omgekeerd. "De smaadheid van Zijn volk zal Hij wegnemen." "Ze zullen hen noemen het heilige volk, de verlosten des Heren." Hij heeft beschikt, "dat hun gegeven zal worden sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwde geest." Ze zijn niet langer zwakken, beproefden, verstrooiden, verdrukten. Van nu aan zullen ze altijd met de Heer wezen.

Ze staan v——r de troon, gekleed met kostbaarder klederen, dan de meest geachten van deze wereld ooit gedragen hebben. Ze zijn met heerliker diademen gekroond, dan ooit de hoofden van aardse vorsten hebben gedrukt. De dagen van smart en geween zijn voor altoos voorbij. De Koning der heerlikheid heeft de tranen van alle aangezichten afgewist; iedere oorzaak van verdriet is weggenomen. Onder het wuiven van palmtakken doen ze een loflied weergalmen, helder van toon, liefelik en welluidend; iedereen stemt mede in, totdat de lofzang door de hemelse gewelven weergalmt: "De zaligheid zij aan onze God, die op de troon zit, en het Lam." En al de hemelbewoners antwoordden met het lied: "Amen! De lof en de heerlikheid, en de wijsheid en de dankzegging en de eer en de kracht en de sterkte zij aan onze God in alle eeuwigheid."

In dit leven kunnen we het wondervolle onderwerp van de verlossing slechts beginnen te verstaan. Met onze eindige bevatting mogen we op het ernstigst nadenken over de schande en de heerlikheid, het leven en de dood, de rechtvaardigheid en de barmhartigheid, die zich in het kruis verenigen; toch kunnen we er de volle betekenis niet van inzien, ondanks de uiterste inspanning van onze verstandelike vermogens. De lengte en de breedte, de diepte en de hoogte van de verlossende liefde worden slechts flauw verstaan. Zelfs wanneer de vrijgekochten zien, gelijk ze gezien worden, zal het verlossingsplan toch nog niet volkomen worden begrepen ; maar de eeuwigheid door zullen zich gedurig nieuwe waarheden ontvouwen aan het verwonderde en verrukte gemoed. Ofschoon de smarten, pijnen en verzoekingen van de aarde een einde hebben genomen, en de oorzaak ervan is weggedaan, zal Gods volk altijd duidelik en levendig blijven beseffen, wat hun redding heeft gekost.

Het kruis van Christus zal in alle eeuwigheid het voorwerp van onderzoek en het lied van de verlosten uitmaken. In de verheerlikte Christus zullen ze de gekruiste Christus

aanschouwen. Nooit zal het vergeten worden, dat Hij, wiens macht de ontelbare werelden in het ganse grenzeloze luchtruim geschapen en onderhouden heeft, de Geliefde Gods, de Majesteit des hemels, wie te aanbidden het hoogste genot was van cherubs en blinkende serafs,— zich vernederde om de gevallen mens op te heffen; dat Hij de schuld en de smaad van de zonde, met de verberging van het aangezicht van Zijn Vader droeg, totdat de ellende van een verloren wereld Zijn hart brak, en Zijn leven uitbluste aan het kruis van Golgotha. Dat de Schepper van alle werelden, de Beslisser van ieders lot, Zijn heerlikheid ter zijde zou leggen, en zich zou vernederen uit liefde tot de mens, zal tot in eeuwigheid de verwondering en aanbidding van het heelal gaande houden. Wanneer de volken, die zalig worden, hun Heiland aanschouwen, en de eeuwige heerlikheid van de Vader uit Zijn aangezicht zien stralen; wanneer ze Zijn troon zien, die van eeuwigheid en tot in eeuwigheid bestaat, en beseffen, dat Zijn koninkrijk geen einde nemen zal, dan heffen ze met geestdrift het lied aan: “Waardig, waardig is het Lam, dat geslacht is, en ons Gode gekocht heeft met Zijn eigen, allerkostbaarst bloed.”

De verborgenheid van het kruis verklaart alle andere verborgenheden. Bij het licht, dat van Golgotha afstraalt, schijnen ons de eigenschappen Gods, die ons met schrik en vrees vervuld hadden, schoon en aantrekkelik toe. We zien barmhartigheid, tederheid en vaderliefde samensmelten met heiligheid, gerechtigheid en macht. Terwijl we de majesteit van Zijn troon, hoog en verheven, aanschouwen, ontwaren we Zijn karakter in de genadige openbaringen ervan, en verstaan als nooit tevoren de betekenis van die liefelike naam, “Onze Vader.”

Hoofdstuk 41 — Verwoesting van de Aarde

We zullen inzien, dat Hij, die oneindig is in wijsheid, geen ander plan voor onze zaligheid had kunnen beramen dan het offer van Zijn eigen Zoon. De vergoeding voor dit offer is de vreugde, van de aarde met vrijgekochte, heilige, gelukzalige en onsterfelike wezens te bevolken. Het gevolg van de strijd van de Heiland met de machten van de duisternis is blijdschap voor de verlosten, die tot in eeuwigheid Gods heerlikheid zal verhogen. En z— groot is de waarde van de ziel, dat de Vader genoegen neemt met de betaalde prijs; en Christus Zelf is voldaan, wanneer Hij de vruchten van Zijn grote offer aanschouwt.

“Haar zonden zijn de een op de andere gevolgd tot de hemel toe, en God is aan haar ongerechtigheden gedachtig geweest.” “In de drinkbeker, waarin ze geschonken heeft, schenkt haar dubbel. Zoveel als ze zichzelf verheerlikt heeft, en weelde gehad heeft, zo grote pijniging en rouw doet haar aan; want ze zegt in haar hart: Ik zit als een koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouw zien. Daarom zullen haar plagen op één dag komen, namelik dood, en rouw, en honger, en ze zal met vuur verbrand worden; want sterk is de Heer God, die haar oordeelt. En de koningen van de aarde, die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, zullen haar bewenen en rouw over haar bedrijven . . . zeggende: Wee, wee, de grote stad Babylon, de sterke stad, want uw oordeel is in één ure gekomen.”

“De kooplieden van de aarde,” “die rijk zijn geworden uit de kracht van haar weelde,” zullen van verre staan uit vreze van haar pijniging, wenende en rouw makende, en zeggende: “Wee, wee, de grote stad! die bekleed was met fijn lijnwaad en purper, en scharlaken, en versierd met goud, en met kostelik gesteente en met paarlen, want in één uur is zo grote rijkdom verwoest.” Dat zijn de oordelen, die over Babylon komen in de dag van de bezoeking van Gods wraak. Ze heeft de maat van haar ongerechtigheden gevuld; haar tijd is gekomen; ze is rijp voor de verwoesting.

Wanneer de stem des Heren de gevangenis van Zijn volk wendt, is het een vreselik ontwaken voor degenen, die alles verloren hebben in de grote strijd van het leven. Ter wijl de proeftijd nog voortduurde, verblindden hen de bedriegerijen van Satan, en rechtvaardigden ze hun zondige wandel. De rijken waren er trots op dat ze boven degenen stonden, die minder begunstigd waren; maar ze hadden hun rijkdommen verkregen door overtreding van de wet Gods. Ze hadden de hongerigen niet gevoed, de naakten niet gekleed, geen recht gedaan, en de weldadigheid niet liefgehad. Ze hadden ernaar gestreefd, zichzelven te verheffen, en de eer van hun medemensen te verwerven. Nu zijn ze ontdaan van alles wat hen groot maakte, en zijn behoeftig en onbeschut achtergebleven. Ze aanschouwen met verschrikking de verwoesting van de afgoden, die ze boven hun Maker verkozen hadden. Ze hebben hun zielen verkocht voor aardse rijkdommen en genietingen, en hebben er niet naar getracht rijk te worden in God. Het gevolg is, dat hun leven een mislukking is; hun genietingen zijn nu tot gal geworden, hun schatten tot verderving. De winst van een gehele levenstijd is in een ogenblik weggevaagd. De rijken bejammeren de verwoesting van hun deftige huizen, de

verstrooiing van hun goud en zilver. Maar hun jammerklachten worden gestild door de vrees, dat zijzelven met hun afgoden zullen moeten vergaan.

De bozen zijn vervuld met spijt, niet wegens hun zondige veronachtzaming van God en de medemens, maar omdat God overwonnen heeft. Ze bejammeren het, dat de uitkomst is, zoals die is; maar ze bekeren zich niet van hun boosheid. Ze zouden geen middelen onbeproefd laten om, als ze konden, te overwinnen. De wereld ziet juist diegenen, welke men bespot en verguisd heeft, en heeft willen uitroeien, onbeschadigd te midden van pestilentie, orkaan en aardbeving. Hij, die voor de overtreders van Zijn wet een verterend vuur. is, is een veilige toevlucht voor Zijn volk.

De predikant, die de waarheid opgeofferd heeft, om de gunst van mensen te verwerven, ontwaart nu het wezen en de invloed van zijn leer. Het blijkt, dat een alwetend oog hem gevolgd is, terwijl hij op de kansel stond, of op straat liep, of met de mensen te doen had in de verschillende wederwaardigheden van het leven. Elke aandoening van de ziel, elke regel schrift, elk uitgesproken woord, elke daad, die er de mensen toe geleid heeft, in een toevluchtsoord van leugen rust te zoeken, is het uitstrooien van zaad geweest; en in de ellendige verloren zielen rondom hem aanschouwt hij tans de oogst. De Heer zegt: “Ze genezen de breuk van de dochter van Mijn volk op het lichtste, zeggende: Vrede! vrede! doch daar is geen vrede.” “Gijlieden hebt het hart van de rechtvaardige door valsheid bedroefd gemaakt, daar Ik hem geen smart aangedaan heb; en hebt de handen van de goddeloze gesterkt, opdat hij zich van zijn boze weg niet afkeren zou, dat Ik hem in het leven behield.”

“Wee aan de herders, die de schapen van Mijn weide ombrengen en verstrooien! . . . Ziet, Ik zal over u bezoeken de boosheid van uw handelingen.” “Huilt, gij herders! en schreeuwt en wentelt u in de as, gij heerliken van de kudde! want uw dagen, dat men slachten zal, en van uw ver-strooiingen, zijn vervuld en de vlucht zal vergaan van de herders, en de ontkoming van de heerliken van de kudde.”

De predikers en gemeenteleden zien in, dat ze niet recht tegenover God gestaan hebben. Ze zien het in, dat ze gerebelleerd hebben tegen de Maker van alle rechtvaardige en gerechte wetten. Het ter zijde stellen van de Goddelike voorschriften opende duizenden bronnen van kwaad, onenigheid, haat en ongerechtigheid, totdat de aarde één groot veld van strijd, één grote zinkput van bederf was geworden. Dit is de beschouwing, die zich nu voordoet aan degenen, die de waarheid hebben verworpen, en verkozen de dwaling aan te hangen. Geen woorden kunnen het verlangen uit- drukken, dat de ongehoorzamen en ontrouwen tans koesteren naar datgene, dat ze nu voor altijd verloren hebben — het eeuwige leven. Mannen, die de wereld aangebeden heeft om hun talenten en welsprekendheid, zien deze dingen tans in het ware licht. Ze begrijpen, wat ze door overtreding hebben, verloren vallen aan de voeten van degenen, wier getrouwheid ze bespot en veracht hebben, en belijden dat God hen liefgehad heeft.

De mensen zien, dat ze bedrogen zijn geworden. De een beschuldigt de ander van hem in het verderf gestort te hebben, maar allen stemmen daarin overeen, dat hun bitterste veroordeling de predikanten geldt. Ontrouwe herders hebben zachte dingen geprofeteerd; ze hebben er hun hoorders toe geleid, de wet Gods van nul en gener waarde te maken, en degenen te vervolgen, die hem heilig wilden houden. Nu, in hun wanhoop, belijden deze leraars voor de wereld hun bedriegerij. De scharen zijn met woede vervuld. “We zijn verloren!” roepen ze uit, “en gij zijt de oorzaak van ons verderf;” en ze vallen op de valse leraars aan. Juist diegenen, die hen eenmaal het meest bewonderd hebben, zullen de vreselikste vervloekingen tegen hen uitspreken. Dezelfde handen, die hen eenmaal met lauweren gekroond hebben, zullen opgeheven worden om hen te verderven. De zwaarden, die bedoeld waren om Gods volk te doden, worden nu gebruikt om hun vijanden om te brengen. Overal heerst strijd en bloedvergieting.

“Het geschal zal komen tot aan het einde van de aarde; want de Heer heeft een twist met de volken: Hij zal gericht houden met alle vlees; de goddelozen heeft Hij aan het zwaard overgegeven.” Zes duizend jaren lang is de grote strijd aan de gang geweest; de Zoon van God en Zijn hemelse dienaren zijn tegengestaan door de macht van de boze om de kinderen der mensen te waarschuwen, te verlichten, en te redden. Nu hebben allen hun besluit genomen : de bozen hebben zich volkomen aan de zijde van Satan geschaard is zijn kamp tegen God. De tijd is gekomen, dat God het gezag van Zijn vertreden wet handhaven zal. De twist is nu niet alleen met Satan, maar met de mensen. “De Heer heeft een twist met de volken,” “de goddelozen heeft Hij aan het zwaard overgegeven.”

Het merk van verlossing is gezet op degenen, “die zuchten en schreeuwen over al de gruwelen, die gedaan worden.” Nu gaat de doodsengel uit, die in het gezicht van Ezechiël voorgesteld wordt door de mannen met de verdervende wapenen, aan wie het bevel gegeven is; “Doodt ouden, jongelingen, en maagden, en kinderkens, en vrouwen, tot verdervens toe; maar genaakt aan niemand, op dewelke het teken is, en begint aan Mijn heiligdom.” En de profeet zegt: “Ze begonnen aan de oude mannen, die v——r het huis waren.” Het verdervingswerk begint onder degenen, die voorgegeven hebben, de geestelike leiders van het volk te zijn. De valse wachters moeten het eerst vallen. Niet één van hen kan ontzien of gespaard worden. Mannen, vrouwen, meisjes en kleine kinderen komen tezamen om.

“De Heer zal uit Zijn plaats uitgaan, om de ongerechtigheid van de inwoners van de aarde over hen te bezoeken; en de aarde zal zijn bloed ontdekken, en zal zijn doodge- slagenen niet bedekt houden.” “En dit zal de plaag zijn, waarmede de Heer al de volken plagen zal, die tegen Jeruzalem krijg gevoerd zullen hebben; Hij zal het vlees van een iegelik, daar hij op zijn voeten staat, doen uitteren; en de ogen van een iegelik zullen uitteren in hun holen; en de tong van een iegelik zal in hun mond uitteren. Ook zal het te dien dage geschieden, dat er een groot gedruis van de Heer onder hen zal wezen, zodat ze een ieder de hand van zijn naaste zullen aangrijpen, en de hand van ieder zal tegen de hand van zijn naaste opgaan.” In de dolle strijd van hun eigen wilde driften, en door de schrikkelike uitstorting van de onvermengde

toorn Gods vallen de aardbewoners,— priesters, overheden, en mensen, rijk en arm, hoog en laag. “En de verslagenen des Heren zullen te dien dage liggen van het ene einde van de aarde tot aan het andere einde van de aarde; ze zullen niet beklaagd, noch opgenomen, noch begraven worden.”

Bij de komst van Christus zullen de bozen van de ganse aardbodem uitgeroeid worden,— verteerd door de geest van Zijn mond, en verdaan door de glans van Zijn heerlikheid. Christus brengt Zijn volk naar de stad Gods, en de aarde wordt ontledigd van zijn inwoners. “Ziet de Heer maakt het land ledig, en Hij maakt het woest; en Hij keert de gestaltenis ervan om, en Hij verstrooit zijn inwoners.” “Dat land zal gans ledig gemaakt worden, en het zal gans beroofd worden; want de Heer heeft dit woord gesproken.” “Want ze overtreden de wetten, ze veranderen de inzettingen, ze vernietigen het eeuwig verbond. Daarom verteert de vloek het land, en die daarin wonen, zullen verwoest worden; daarom zullen de inwoners van het land verbrand worden.”

De gehele aarde heeft het voorkomen van een eenzame woestenij. De puinhopen van steden en dorpen, door de aardbeving verwoest, ontwortelde bomen, ruwe rotsen, door de zee uitgeworpen, of uit de aarde zelf losgescheurd, liggen over de oppervlakte verspreid, terwijl grote spelonken de plaats aanwijzen, waar de bergen van hun grondvesten afgerukt zijn. Nu heeft het voorval plaats, voorafgeschaduwd in de laatste plechtige dienst van de grote verzoendag. Wanneer de dienst in het heilige der heiligen voltooid was, en de zonden van Israël uit het heiligdom weggedaan waren door middel van het bloed van het zondoffer, werd de zondebok levend aan de Heer voorgesteld; en in tegenwoordigheid van de verzamelde gemeente beleed de hogepriester over hem “al de ongerechtigheden van de kinderen Israëls, en al hun overtredingen, leggende die op het hoofd van de bok.” Evenzo, als het verzoeningswerk in het hemelse heiligdom voltooid is, zullen in tegenwoordigheid van God, de engelen des hemels, en de scharen van de verlosten, de zonden van Gods volk op Satan worden gelegd; hij zal (Jer. 25:33; Jes. 24:1, 3, 5, 6; Lev. 16:21). schuldig verklaard worden aan al het kwaad, dat hij hen heeft doen begaan. En evenals de zondebok weggezonden werd in een onbewoond land, zo zal Satan naar de verwoeste aarde, die dan een onbewoonde en treurige wildernis zal zijn, verbannen worden.

De Ziener voorspelt de verbanning van Satan, en de toestand van verwarring en verwoesting, waartoe de aarde gebracht zal worden; en hij verklaart, dat die toestand duizend jaren lang bestaan zal. Na de tonelen van de wederkomst des Heren en de verderving van de goddelozen beschreven te hebben, vervolgt de profetie: “Ik zag een engel afkomen uit de hemel, hebbende de sleutel van de afgrond, en een grote keten in zijn hand; en hij greep de draak, de oude slang, welke is de duivel en Satanas, en bond hem duizend jaren, en wierp hem in de afgrond, en sloot hem daarin, en verzegelde die boven hem, opdat hij de volken niet meer verleiden zou, totdat de duizend jaren zouden geëindigd zijn. En daarna moet hij een kleine tijd ontbonden worden.”

Dat de uitdrukking “afgrond” de aarde voorstelt in een staat van verwarring en duisternis, blijkt uit andere schriftuurplaatsen. Aangaande de toestand van de aarde “in den beginne” zegt het bijbelverhaal, dat hij “woest en ledig was, en duisternis was op de afgrond.” De profetie zegt ons, dat hij ten minste gedeeltelik tot deze toestand teruggebracht zal worden. Vooruitziende naar de grote dag Gods verklaart de profeet Jeremia: “Ik zag het land aan, en ziet, het was woest en ledig; ook naar de hemel, en zijn licht was er niet. Ik zag de bergen aan, en ziet, ze beefden; en al de heuvelen schudden. Ik zag, en ziet, er was geen mens; en alle vogelen des hemels waren weggevlogen. Ik zag, en ziet, het vruchtbare land was een woestijn, en al zijn steden waren afgebroken.”

Hier moet de woonplaats van Satan met zijn boze engelen duizend jaren lang zijn. Tot de aarde beperkt, zal hij geen toegang tot andere werelden hebben, om degenen, die nooit gevallen zijn, te verzoeken en te plagen. Het is in deze zin, dat hij gebonden is; er is niemand meer, waarover hij zijn macht kan uitoefenen. Hij is volkomen afgesneden van het werk van bedrog en verwoesting, dat zoveel eeuwen lang zijn enig genot geweest is. De profeet Jesaja, vooruitziende naar de tijd van Satans val, roept uit: “Hoe zijt ge uit de hemel gevallen, o morgenster, gij zoon van de dageraad! hoe zijt ge ter aarde nedergehouwen, gij, die de Heidenen hebt gekrenkt.” “Gij zeidet in uw hart: Ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen,” “ik zal aan de Allerhoogste gelijk worden. Ja, in de hel zult ge nedergestoten worden, aan de zijden van de kuil. Die u zien zullen, zullen u aanschouwen, ze zullen op u letten, en zeggen: Is dat die man, die de aarde beroerde, die de koninkrijken deed beven? die de wereld als een woestijn stelde, en de steden ervan verstoorde? die zijn gevangenen niet los liet gaan naar huis toe?”

Zes duizend jaren lang heeft Satans werk van opstand “de aarde beroerd.” Hij heeft “de wereld als een woestijn gesteld, en zijn steden verstoord.” En hij “liet zijn gevangenen niet los gaan naar huis toe.” Zes duizend jaren lang heeft hij Gods volk in zijn gevangenis besloten, en hij zou hen daar voor eeuwig gehouden hebben, had niet Christus zijn banden verbroken en de gevangenen losgelaten. Zelfs de goddelozen zijn nu buiten het bereik van de macht van Satan; en alleen met zijn boze engelen blijft hij over om de uitwerking van de vloek, die de zonde aangebracht heeft, te aanschouwen. “Al de koningen van de heidenen, zij allen liggen neder met eer, een iegelik in zijn eigen huis (het graf). Maar gij zijt verworpen van uw graf, als een gruwelike scheut. . . . Gij zult bij hen niet gevoegd worden in de begrafenis: want ge hebt uw land verdorven, en uw volk gedood.”

Duizend jaren lang zal de Satan op de verwoeste aarde heen en weer dwalen, om de gevolgen van zijn opstand tegen de wet van God te aanschouwen. Gedurende die tijd is zijn lijden ontzaglik groot. Sedert zijn val heeft zijn leven van onafgebroken werkzaamheid alle nadenken verbannen; maar hij is nu van zijn macht beroofd, en heeft niets anders te doen dan de rol te overpeinzen, die hij gespeeld heeft, sedert hij zich voor het eerst tegen het bestuur des hemels verzette; en met angst en beving vooruit te zien naar de vreselike toekomst,

wanneer hij lijden moet voor al het kwaad, dat hij gedaan heeft, en gestraft worden voor de zonden, die hij de mensen heeft doen begaan.

Bij Gods volk zal de gevangenschap van Satan blijdschap en verheuging verwekken. De profeet zegt: “En het zal geschieden ten dage, wanneer de Heer u zal rust geven van uw smart, en van uw beroering, en van de harde dienstbaarheid, waarin men u heeft doen dienen; dan zult ge deze spreuk opnemen tegen de koning van Babel (hier Satan voorstellende) en zeggen: Hoe houdt de drijver op? . . . De Heer heeft de stok van de goddelozen gebroken, de septer van de heersers; die de volken plaagde in verbolgenheid met een plage zonder ophouden, die in toorn over de heidenen heerste, die wordt vervolgd, zonder dat het iemand afweren kan.”

Gedurende de duizend jaren tussen de eerste en tweede opstanding heeft het oordeel over de goddelozen plaats. De apostel Paulus wijst op dit oordeel als een gebeurtenis, die op de wederkomst volgt. “Zo dan, oordeelt niet v——r dc tijd, totdat de Heer gekomen zal zijn, welke ook in het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen van de harten.” Daniël verklaart, dat, toen de Oude van dagen kwam, “het gericht gegeven werd aan de heiligen van de hoge plaatsen.” Op die tijd heersen de rechtvaardigen als koningen en priesters Gods. Johannes zegt in de Openbaring: “En ik zag tronen, en ze zaten daarop, en het oordeel werd hun gegeven.” “Ze zullen priesters van God en Christus zijn, en ze zullen met hem als koningen heersen duizend jaren.” Het is gedurende deze tijd dat, zoals Paulus voorzegd heeft, “de heiligen de wereld oordelen zullen.” Tezamen met Christus oordelen ze de goddelozen, hun daden vergelijkende met het wetboek, de Bijbel, en elks geval beslisende volgens de dingen, die in het lichaam gedaan zijn. Dan wordt de straf, die de goddelozen lijden moeten, uitgemeten volgens hun werken, en tegenover hun namen opgetekend in het boek des doods.

Ook de Satan en de boze engelen worden door Christus en Zijn volk geoordeeld. Paulus zegt: “Weet ge niet, dat wij de engelen oordelen zullen?” En Judas verklaart, dat “de engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigen woonstede verlaten hebben, tot het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder de duisternis bewaard worden.” Aan het einde van de duizend jaren zal de tweede opstanding plaats hebben. Dan zullen de goddelozen uit de doden worden opgewekt, en voor God verschijnen tot uitvoering van “het opgeschreven oordeel.” Aldus zegt de Ziener, na de opstanding van de rechtvaardigen beschreven te hebben: “De overigen van de doden werden niet weder levend, totdat de duizend jaren geëindigd waren.” En Jesaja verklaart betreffende de goddelozen: “Ze zullen samenvergaderd worden, gelijk de gevangenen in een put, en ze zullen besloten, worden in een gevangenis, maar na vele dagen weder bezocht worden.”

Hoofdstuk 42 — Het Einde van de Strijd

Aan het einde van de duizend jaren keert Christus weder naar de aarde terug. Hij is vergezeld van de scharen van de verlosten, en omstuwd door een lijfwacht van engelen. Terwijl Hij in vreselike majesteit nederdaalt, roept Hij de goddeloze doden op, om hun doem aan te horen. Ze komen te voorschijn als een machtige schare, talloos als het zand van de zee. Welk een tegenstelling met degenen, die bij de eerste opstanding opgewekt zijn! De rechtvaardigen waren met onsterfelike jeugd en schoonheid bekleed. De goddelozen dragen de sporen van krankheid en dood.

Elk oog in die grote schare wendt zich, om de heerlikheid van de Zoon van God te aanschouwen. Eenstemmig roept de goddeloze menigte uit: “Gezegend is Hij, die daar komt in de naam des Heren!” Het is geen liefde tot Jezus, die deze uiting ingeeft. De kracht van de waarheid perst de woorden van onwillige lippen. Gelijk de goddelozen in hun graven gegaan zijn, zo komen ze eruit voort, met dezelfde vijandschap tegen Christus, en dezelfde opstandige geest. Ze zullen geen nieuwe proeftijd hebben, waarin ze het verkeerde van hun leven in het verledene kunnen verbeteren. Daardoor zou niets gewonnen worden. Een levenstijd van overtreding heeft hun harten niet verzacht. Een tweede proeftijd, indien die hun gegeven werd, zou doorgebracht worden gelijk de eerste, met het ontwijken van de eisen, die God stelt, en het stoken van opstand tegen Hem.

Christus daalt neder op de Olijfberg, vanwaar Hij na Zijn opstanding ten hemel voer, en waar de engelen de belofte van Zijn wederkomst uitspraken. De profeet zegt: “De Heer, mijn God, zal komen en al de heiligen met U.” “En Zijn voeten zullen te dien dage staan op de Olijfberg, die v——r Jeruzalem ligt tegen het Oosten; en de Olijfberg zal in tweeën gespleten worden . . . zodat er een grote vallei zal zijn.” “En de Heer zal tot Koning over de ganse aarde zijn; te dien dage zal de Heer één zijn, en Zijn naam één.” Terwijl het Nieuwe Jeruzalem in schitterende pracht uit de hemel daalt, blijft het rusten op de plaats, die gereinigd en toebereid is om het te ontvangen, en Christus gaat met Zijn volk en de engelen de heilige stad binnen.

Nu bereidt Satan zich voor tot een laatste, machtige strijd om de opperheerschappij. Terwijl hij van zijn macht beroofd was, en afgesneden van zijn werk van misleiding, was de vorst van het kwaad ellendig en terneder gedrukt ; maar nu de goddeloze doden opgewekt zijn, en hij de grote scharen aan zijn zijde ziet, wordt zijn hoop verlevendigd, en neemt hij het besluit, de grote strijd niet op te geven. Hij zal al de legerscharen van de gedoemden onder zijn banier oproepen, en door hen zijn plannen trachten uit te voeren. De goddelozen zijn Satans gevangenen. Door Christus te verwerpen, hebben ze het bestuur van de opstandige leider aangenomen. Ze zijn gereed, naar zijn voorstellen te luisteren, en zijn last uit te voeren. Nog altijd, overeenkomstig zijn aloude sluwheid, komt hij er niet voor uit, dat hij Satan is. Hij beweert de vorst te zijn, die de rechtvaardige eigenaar van de wereld is, en wiens erfdeel hem op onwettige wijze afhandig is gemaakt. Hij stelt zich aan zijn misleide onderdanen als een verlosser voor, verzekert hun, dat zijn macht hen uit hun graven te voorschijn geroepen

heeft, en dat hij op het punt staat. hen van de wreedste tirannie te bevrijden. Daar de tegenwoordigheid van Christus weggenomen is, werkt Satan wonderen om zijn aanspraken te steunen. Hij maakt de zwakken sterk, en boezemt allen zijn eigen geest en geestdrift in. Hij stelt voor, hen tegen het kamp van de heiligen aan te voeren, en de stad Gods in te nemen. Met duivelse verrukking wijst hij op de talloze miljoenen, die van de doden zijn opgewekt, en verklaart, dat hij als hun leider zeer wel in staat is, de stad te overrompelen, en zijn troon en koninkrijk te herwinnen.

Onder die grote schare zijn er een menigte van het eeuwenoude geslacht, dat v——r de vloed leefde; mannen van hoge gestalte en reusachtig verstand, die, overmeesterd door de beheersende invloed van gevallen engelen, al hun bekwaamheid en kennis besteed hebben aan de verheffing van zichzelven; mannen, wier wondervolle kunstwerken er de wereld toe leidden, hun genie te vergoden, maar wier wreedheid en boze uitvindingen, welke de aarde verontreinigden, en het beeld van God uitwisten, Hem tot hun verdelging van de aardbodem gebracht heeft. Er zijn daar koningen en legerhoofden, die volken hebben overwonnen; dappere mannen, die nooit een slag verloren hebben; trotse, ijverzuchtige strijders, wier nadering koninkrijken heeft doen beven. In de dood hebben dezen geen verandering ondergaan. Terwijl ze uit het graf opkomen, nemen ze de draad van hun gedachten weder op, juist waar die afgebroken is. Ze worden gedreven door hetzelfde verlangen om te overwinnen, dat hen beheerste, toen ze vielen.

Satan houdt raad met zijn engelen, en daarna met deze koningen en overwinnaars en machtigen. Ze zien op de macht en de getalsterkte aan hun zijde, en verklaren, dat de schare binnen de stad klein is in vergelijking met de hunne, en overwonnen kan worden. Ze maken plan om bezit te nemen van de schatten en de heerlikheid van het Nieuwe Jeruzalem. Allen beginnen zich dadelik op de strijd voor te bereiden. Bekwame handwerkslieden maken oorlogstuig. Legerhoofden, om hun sukses beroemd, roepen de menigten oorlogzuchtige lieden op om zich in legerbenden en afdelingen te scharen.

Eindelik wordt het bevel om op te rukken gegeven, en zet zich de ontelbare menigte in beweging,— een leger, als nimmer door aardse overwinnaars opgeroepen is, of dat de verenigde machten van alle eeuwen, sedert de oorlog op aarde begon, ooit hebben kunnen evenaren. Satan, de machtigste strijder, trekt vooraan, en zijn engelen verenigen hun krachten voor deze laatste kamp. Koningen en krijgslieden zijn in zijn gevolg, en de menigten volgen in grote afdelingen, elk onder een aangewezen hoofd. Met krijgskundige nauwkeurigheid trekken de dichte gelederen voorwaarts over de hobbelige, oneffen grond naar de stad Gods. Op bevel van Jezus worden de poorten van het Nieuwe Jeruzalem gesloten; Satans legerscharen omringen de stad, en maken zich gereed voor de aanval.

Nu verschijnt Christus weder ten aanschouwen van Zijn vijanden. Ver boven de stad, op een grondstuk van gepolijst goud, is een troon, hoog en verheven. Op die troon zit de Zoon van God, en rondom Hem zijn de onderdanen van Zijn koninkrijk. De kracht en majesteit van

Christus kan geen taal beschrijven, geen penseel schilderen. De heerlikheid van de Eeuwige Vader omringt Zijn Zoon. De glans van Zijn tegenwoordigheid vervult de stad Gods, stroomt uit tot buiten de poorten, en giet zijn stralen over de gehele aarde uit. Het dichtst bij de troon zijn degenen, die eens voor de zaak van

Satan ijverden, maar die, als vuurbranden uit het vuur gerukt, hun Heiland met diepe, innige toewijding gevolgd zijn. Daarop volgen degenen, die een Christelik karakter vervolmaakt hebben te midden van valsheid en ontrouw; zij, die de wet van God geëerd hebben, toen de Christelike wereld die van nul en gener waarde verklaarde, en de miljoenen van alle eeuwen, die om hun geloof de marteldood hebben ondergaan. En verder is de “grote schare, die niemand tellen kan, uit alle natieën, en geslachten, en volken en talen” “v——r de troon en v——r het Lam, bekleed met lange, witte klederen, en palmtakken in hun handen.” Hun strijd is over, hun overwinning is bevochten. Ze hebben de loop gelopen, en de prijs behaald. De palmtak in hun handen is het teken van hun overwinning, het witte kleed een zinnebeeld van de vlekkeloze gerechtigheid van Christus, die nu de hunne is.

De verlosten heffen een loflied aan, dat door de gewelven van de hemel heen en weer klinkt: “De zaligheid is aan onze God, die op de troon zit, en het Lam.” En engel en seraf stemmen samen in de aanbidding. Terwijl de verlosten de kracht en de boosheid van Satan aanschouwd hebben, hebben ze ingezien, als nooit tevoren, dat geen kracht, behalve die van Christus, hen overwinnaars had kunnen maken. Onder die ganse blinkende schare is er niet één, die zijn zaligheid aan zichzelf toeschrijft, alsof hij door eigen kracht en goedheid had overwonnen. Niets wordt gezegd van wat ze gedaan of geleden hebben; maar de hoofdinhoud van ieder lied, de grondtoon van elk lofgezang is: De zaligheid zij aan onze God en het Lam.

In tegenwoordigheid van de verzamelde bewoners van aarde en hemel heeft de laatste kroning van de Zoon van God plaats. En nu, bekleed met de opperste majesteit en macht, spreekt de Koning der koningen het oordeel uit over de opstandelingen tegen Zijn bestuur, en oefent Hij recht over degenen, die Zijn wet overtreden en Zijn volk verdrukt hebben. De profeet Gods zegt: “Ik zag een grote, witte troon, en Degene, Die daarop zat, van Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloden, en geen plaats is voor die gevonden. En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.”

Zodra de registers geopend zijn, en het oog des Heren op de goddelozen geslagen is, zijn ze zich bewust van elke zonde, die ze ooit begaan hebben. Ze zien juist, waar hun voeten van het pad van reinheid en heiligheid afgedwaald zijn; juist, hoever trots en opstand hen gebracht hebben in de overtreding van de wet Gods. De verleidende verzoekingen, die ze aangemoedigd hebben door aan de zonde toe te geven, de zegeningen, die ze in vloek hebben verkeerd, de bespottingen van de boodschappers Gods, de verworpen waarschuwingen, de

stromen van genade, die het harde, onbekeerlike hart afgeslagen heeft,— dat alles vertoont zich, alsof het in vurige letters geschreven was.

Boven de troon wordt het kruis gezien, en als een panorama vertonen zich de tonelen van Adams verzoeking en val, en de opeenvolgende stappen in het grote verlossings- plan. De nederige geboorte van de zaligmaker; Zijn jonge leven van eenvoud en gehoorzaamheid; Zijn doop in de Jordaan; het vasten en de verzoeking in de woestijn; Zijn openbare bediening, waarin Hij aan de mens de kostbaarste zegeningen van de hemel ontvouwde; de dagen vol daden van liefde en genade; de nachten van gebed en waken in de eenzaamheid van de bergen; de lagen van nijd, haat en kwaadwilligheid, waarmede Zijn weldaden vergolden werden ; de vreselike, geheimzinnige zielsnood in Gethsemané, onder de verpletterende last van de zonden van de gehele vereld; Zijn verraad in de handen van het moordzuchtig gepeupel; de schrikkelike gebeurtenissen van die afgrijse- like nacht,— de gevangene, die geen weerstand bood, verlaten van Zijn meest beminde discipelen, ruw door de straten van Jeruzalem gesleurd; de Zoon van God, triomferend ten toon gesteld voor Annas, terechtgesteld in het paleis van de hogepriester, in de gerechtszaal van Pilatus, v——r de lafhartige en wrede Herodes, bespot, gesmaad, gepijnigd en ter dood veroordeeld—alles wordt in levendige kleuren in beeld gebracht.

En nu gaan aan de terugdeinzende menigte de laatste tonelen voorbij — de geduldige Lijder, het pad naar Golgotha betredend; de Vorst des hemels, hangende aan het kruis; de trotse priesters en het smalende gemeen, de spot drijvend met Zijn doodstrijd; de bovennatuurlike duisternis; de schuddende aarde, de gescheurde rotsen, de geopende graven, het ogenblik aanduidend, waarop de Zaligmaker van de wereld de geest gaf.Het vreselik schouwspel vertoont zich juist, zoals het geweest is. Noch Satan, noch zijn engelen of onderdanen zijn bij machte, zich af te wenden van het beeld van hun eigen werk. Elkeen, die er aan deelgenomen heeft, herinnert zich de rol, die hij heeft gespeeld. Herodes, die de onschuldige kinderen van Bethlehem doodde, ten einde de Koning Is- raëls te verderven; de lage Herodias, op wier schuldige ziel het bloed van Johannes de Doper rust; de zwakke, kruipende Pilatus; de spottende krijgsknechten; de priesters en oversten, en de waanzinnige schare, die uitriep: “Zijn bloed kome over ons en onze kinderen!”—allen aanschouwen de ontzaglikheid van hun schuld. Ze zoeken tevergeefs zich te verbergen voor de Goddelike majesteit van Zijn aangezicht, die de glans van de zon te boven gaat, terwijl de verlosten hun kronen aan de voeten van de Heiland neder- werpen, uitroepende: “Hij stierf voor mij!”

Onder de verloste scharen zijn de apostelen van Christus, de heldhaftige Paulus, de vurige Petrus, de beminde en minnende Johannes, en hun trouwe broederen, en met hen de grote menigte martelaren; terwijl buiten de muren, tezamen met al wat laag en afschuwelik is, diegenen zich bevinden, door wie ze vervolgd, gevangen en gedood zijn. Daar staat Nero, dat monster van wreedheid en ondeugd, de vreugde en zielsverheffing te aanschouwen van degenen, die hij eenmaal gefolterd heeft, en in wier uiterste zielsangst hij duivels vermaak schepte. Zijn moeder is daar, om van de uitkomst van haar eigen werk getuige te zijn; om te

zien, hoe de boze karaktertrekken, die ze op haar zoon over-droeg, de hartstochten, door haar invloed en voorbeeld aan- gemoedigd en ontwikkeld, vrucht gedragen hebben in misdaden, die de wereld hebben doen sidderen.

Er zijn paapse priesters en prelaten, die voorgaven gezanten van Christus te zijn, en toch de pijnbank, de gevangenis en de brandstapel gebruikten, om heerschappij te voeren over de gewetens van Zijn volk. Daar zijn de trotse pausen, die zich boven God verhieven, en zich het recht aangematigd hebben om de wet van de Allerhoogste te veranderen. De voorgewende kerkvaders hebben een rekening bij God te vereffenen, waarvan ze gaarne ontslagen zouden zijn. Te laat zijn ze gedwongen in te zien, dat de Alwetende ijverig is op Zijn wet, en dat Hij de schuldige geenszins onschuldig houdt. Ze verstaan nu, dat Christus Zijn belangen vereenzelvigt met die van Zijn lijdende volk; en ze gevoelen de kracht van Zijn eigen woorden: "Voor zoveel ge dit aan een van deze mijn minste broederen gedaan hebt, zo hebt ge dat Mij gedaan."

De gehele boze wereld staat v——r de rechterstoel van God, gedaagd op de aanklacht van hoogverraad tegen het bestuur des hemels. Ze hebben niemand, om hun zaak te bepleiten; ze zijn zonder verontschuldiging; en het vonnis van de eeuwige dood wordt over hen uitgesproken. Het is allen nu duidelik, dat de bezoldiging van de zonde geen edele onafhankelikheid en eeuwig leven, maar slavernij, ondergang en dood is. De goddelozen zien in, wat ze verbeurd hebben door hun leven van opstand. Het gans zeer uitnemend, eeuwig gewicht der heerlikheid is versmaad, toen het hun aangeboden werd; maar hoe begeerlik schijnt het nu. "Dit alles," roept de verloren ziel uit, "had ik kunnen hebben, maar ik verkoos, die dingen ver van me af te zetten. O, vreemde verblinding! Ik heb vrede, geluk en eer voor ellende, oneer en wanhoop verruild." Allen zien in, dat hun uitsluiting uit de hemel rechtvaardig is. Door hun leven hebben ze verklaard: "We willen niet, dat deze Jezus over ons koning zal zijn."

Als betoverd hebben de goddelozen de kroning van de Zoon van God aanschouwd. Ze zien in Zijn handen de tafelen van de Goddelike wet, de instellingen, die ze versmaad en vertreden hebben. Ze zijn getuigen van de ontboezemingen van verwondering, verrukking en aanbidding van de gezaligden; en terwijl de golf van melodie over de menigten buiten de stad henenrolt, roepen allen eenstemmig uit: "Groot en wonderlik zijn Uw werken, Heer, Gij, Almachtige God! rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij, Koning der heiligenen;"1 nedervallende, aanbidden ze de Vorst des Levens.

Satan schijnt verlamd bij de aanschouwing van de heerlikheid en majesteit van Christus. Hij, die eenmaal een overdekkende cherub was, gedenkt er aan, vanwaar hij uitgevallen is. Een blinkende seraf, "Zoon van de dageraad;" hoe veranderd, hoe verlaagd! Uit de raad, waar hij eenmaal geëerd was, is hij voor eeuwig buitengesloten. Hij ziet nu een ander nabij de Vader staan, Zijn heerlikheid als met een sluier bedekkend. Hij heeft de kroon op het hoofd

van Christus zien plaatsen door een engel van verheven gestalte en majestueus voorkomen; en hij weet, dat de verheven positie van deze engel de zijne had kunnen zijn.

Zijn geheugen brengt hem de woonplaats van zijn onschuld en reinheid te binnen, de vrede en vergenoegdheid, die hem eigen waren, totdat hij toegaf aan murmurering tegen God, en nijd tegen Christus. Zijn beschuldigingen, zijn opstand, zijn bedriegelike handelwijzen om zich het medegevoel en de steun van de engelen te verwerven, zijn halsstarrige onthouding van het doen van enige poging om weer hersteld te worden, toen God hem vergiffenis geschonken zou hebben,— dit alles komt hem helder voor de geest. Hij gaat zijn werk onder de mensen na, en de uitkomst daarvan,— de vijandschap van de mens tegen zijn medemens, de vreselike vernieling van menselevens, het ontstaan en de ondergang van koninkrijken, het omverwerpen van tronen, de lange opeenvolging van oproeren, botsingen en revolutieën. Hij brengt zich zijn aanhoudende pogingen te binnen, om het werk van Christus tegen te staan, en de mens al lager en lager te doen zinken. Hij ziet, dat zijn helse aanslagen machteloos geweest zijn om degenen, die hun vertrouwen op Jezus stelden, te verderven. Zijn koninkrijk overziende, de vrucht van zijn arbeid, schouwt Satan niets dan mislukking en ondergang. Hij heeft de scharen laten geloven, dat de stad Gods een gemakkelike prooi zou zijn; maar weet, dat dit onwaar is. Telkens en telkens weder, in de loop van de grote strijd, is hij verslagen geworden, en verplicht geweest te wijken. Hij kent de macht en de majesteit van de Eeuwige te goed.

Het doel van de grote opstandeling is altijd geweest, zichzelf te rechtvaardigen, en de schuld van de opstand op het Goddelik bestuur te werpen. Daartoe heeft hij al de kracht van zijn reusachtig verstand aangewend. Hij is met vastberadenheid en stelselmatig te werk gegaan, en heeft verbazend sukses gehad, en er een ontzaglik grote schare toe geleid, zijn verklaring van de grote tweestrijd, die zo lang gewoed heeft, aan te nemen. Duizenden jaren lang heeft deze aartssamenzweerder leugen voor waarheid laten doorgaan. Maar de tijd is nu gekomen, dat de opstand eindelik onderdrukt, en de geschiedenis en het karakter van Satan blootgelegd zullen worden. In zijn laatste, grote poging om Christus van de troon te stoten, zijn volk te verderven, en bezit te nemen van de stad Gods, is de grote bedrieger ten volle ontmaskerd geworden. Zij, die zich met hem verbonden hebben, zien de algehele mislukking van zijn zaak in. De volgelingen van Christus en de getrouwe engelen aanschouwen de gehele omvang van zijn arglistige handelingen tegen Gods bestuur. Hij is het voorwerp van algemeen afgrijzen.

Satan begrijpt, dat zijn eigenwillige rebellie hem ongeschikt gemaakt heeft voor de hemel. Hij heeft zijn geesteskracht gebruikt om tegen God te strijden; de reinheid, de vrede en de harmonie van de hemel zouden voor hem de ij- selikste pijniging zijn. Aan zijn beschuldigingen van de genade en rechtvaardigheid Gods is nu het zwijgen opgelegd. De schuld, die hij op Jehova heeft trachten te werpen, rust tans algeheel op hemzelf. En nu buigt Satan zich neer, en getuigt van de rechtvaardigheid van zijn vonnis.

“Wie zou U niet vrezen, Heer! en Uw naam niet ver- heerliken? Want Gij zijt alleen heilig, want alle volken zullen komen en voor U aanbidden; want Uw oordelen zijn openbaar geworden.” Iedere kwestie van waarheid en dwaling in de langgerekte strijd is nu duidelik gemaakt. De gevolgen van opstand, de vrucht van het ter zijde stellen van de Goddelike instellingen, zijn voor het aangezicht van alle geschapen, redelike wezens blootgelegd. De uitwerking van het bestuur van Satan in tegenstelling met de regering Gods is aan het ganse heelal getoond. Satans eigen werken hebben hem veroordeeld. Gods wijsheid, Zijn rechtvaardigheid en Zijn goedheid zijn ten volle bewezen. Het is openbaar,dat Hij in al Zijn handelingen in de grote strijd het oog gehad heeft op het eeuwig welzijn van Zijn volk, en het welzijn van al de werelden, die Hij geschapen heeft. “Ai Uw werken, Heer! zullen U loven; en Uw gunstgenoten zullen U zegenen.” De geschiedenis van de zonde zal tot in alle eeuwigheid getuigenis afleggen van het feit, dat het bestaan van Gods wet nauw verbonden is met het geluk van al de wezens, die Hij heeft geschapen. Met al de feiten van de grote strijd v——r zich zal het ganse heelal, de getrouwen zowel als de opstandelingen, eenstemmig verklaren: “Rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij, Koning der heiligen.”

Aan het heelal is de grote offerande, door de Vader en de Zoon ten behoeve van de mens gebracht, duidelik voorgesteld. De ure is gekomen, waarin Christus Zijn rechtmatige plaats inneemt, en verhoogd wordt boven alle overheden en machten, en alle naam, die genaamd wordt. Het was voor de vreugde, die Hem voorgesteld was,— dat Hij vele kinderen tot de heerlikheid zou leiden,— dat. Hij het kruis verdroeg en de schande verachtte. En hoe onbegrijpelik groot het lijden en de schande ook was, toch is de vreugde en de heerlikheid groter. Hij aanschouwt de verlosten, vernieuwd naar Zijn eigen beeld, elk hart de volmaakte stempel van de Goddelike natuur dragende, elk aangezicht de beeltenis van de Koning weerspiegelende. Hij aanschouwt in hen de uitkomst van de arbeid van Zijn ziel, en is tevreden. Dan verklaart Hij met een stem, die de verzamelde menigten van de rechtvaardigen en de bozen bereikt: “Ziet daar, wat Ik met Mijn bloed gekocht heb! Voor dezen leed Ik; voor dezen stierf Ik, opdat ze de eindeloze eeuwen door in Mijn tegenwoordigheid zouden mogen wonen.” En het loflied stijgt op uit de met witte klederen getooide schare rondom de troon: “Waardig is het Lam, dat geslacht is, om te ontvangen kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlikheid en dankzeg-ging.”

Niettegenstaande Satan gedwongen is geworden om Gods gerechtigheid te erkennen, en voor de opperheerschappij van Christus te bukken, blijft zijn karakter onveranderd. De geest van opstand barst opnieuw los als een machtige stroom. Vol razernij besluit hij de grote strijd niet op te geven. De tijd is gekomen voor een laatste, wanhopige kamp tegen de Koning des hemels. Hij vliegt midden onder zijn onderdanen, en tracht hen met zijn eigen woede te bezielen, en hen tot een ogenblikkelike slag aan te vuren. Maar onder al de ontelbare miljoenen, die hij tot opstand verleid heeft, is er nu niet één, die zijn oppermacht erkent. Zijn macht is ten einde. De goddelozen zijn met dezelfde haat tegen God vervuld, die Satan bezielt; maar ze verstaan, dat hun geval hopeloos is, en dat ze niets tegen Jehova vermogen. Hun

woede is ontvlamd tegen Satan en degenen, die zijn handlangers geweest zijn in de misleiding, en met de razernij van duivelen vallen ze op hem aan.

De Heer zegt: “Omdat ge uw hart gesteld hebt als Gods hart, daarom zie, Ik zal vreemden over u brengen, de tiran- nigste van de heidenen; die zullen hun zwaarden uittrekken over de schoonheid van uw wijsheid, en zullen uw glans ontheiligen. Ter groeve zullen zij u doen nederdalen.” “Ik zal u, gij overdekkende cherub! Verdoen uit het midden van de vurige stenen. ... Ik heb u op de aarde henengeworpen. Ik heb u voor het aangezicht van de koningen gesteld, om op u te zien.” “Ik heb u gemaakt tot as op de aarde voor de ogen van al degenen, die u zien. ... Ge zijt een grote schrik geworden, en zult er niet meer zijn tot in eeuwigheid.”

“De ganse strijd van degenen, die streden, geschiedde met gedruis, en de klederen werden in het bloed gewenteld en verbrand tot een voedsel van het vuur.” “De verbolgenheid des Heren is over al de heidenen, en grimmigheid over al hun heir: Hij heeft hen verbannen, hij heeft ze ter slachting overgegeven.” “Hij zal op de goddelozen regenen strikken, vuur en zwavel; en een geweldige stormwind zal het deel van hun beker zijn.” Vuur daalt van God uit de hemel neder. De aarde wordt in stukken gebroken. De wapenen, die in de diepten ervan verborgen zijn, komen te voorschijn. Verslindende vlammen barsten los uit elke gapende kloof. Zelfs de rotsen branden. De dag is gekomen, die branden zal als een oven. “De elementen zullen branden en vergaan, en de aarde, en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden.” De oppervlakte van de aarde schijnt één grote, gesmolten massa,— een grote, kokende vuurpoel. Het is de tijd van het oordeel en het verderf van de goddelozen,—“de dag van de wraak des Heren een jaar van vergeldingen om Zions twistzaak.”

Aan de goddelozen wordt er vergolden op de aarde. Ze “zullen een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heer der heirscharen.” Sommigen worden als in een ogenblik verdaan, terwijl anderen lang lijden. Allen worden gestraft “naar hun werken.” Daar de zonden van de rechtvaardigen op Satan overgebracht zijn, wordt hij niet alleen voor zijn eigen opstand gestraft, maar voor al de zonden, die hij Gods volk heeft doen begaan. Zijn straf moet veel groter zijn dan die van degenen, die hij bedrogen heeft. Nadat allen omgekomen zijn, die door zijn bedrog zijn gevallen, moet hij nog voortleven en lijden. In de reinigende vlammen worden de goddelozen ten laatste verdaan met wortel en tak — Satan de wortel, zijn volgelingen de takken. De volle straf van de wet is over hen gebracht; de eisen van de gerechtigheid zijn vervuld; en de toeschouwende hemel en aarde verklaren de gerechtigheid des Heren.

Satans werk van verwoesting is voor eeuwig geëindigd. Zes duizend jaren lang heeft hij zijn wil gedaan, de aarde met ellende vervuld, en smart veroorzaakt in het ganse heelal. Het gehele schepseledom heeft tezamen gezucht, en is tezamen als in barensnood geweest. Nu zijn Gods schepselen voor altijd van zijn tegenwoordigheid en verleidingen verlost. “De ganse aarde rust; hij is stil; zij (de recht-vaardigen) maken groot geschal met gejuich.” En een kreet van lof en triomf stijgt op uit het ganse heelal, dat trouw gebleven is. “De stem van een grote

schare,” “als een stem van vele wateren, en als een stem van sterke don-derslagen,” wordt gehoord, zeggende: “Halleluja; want de Heer, de Almachtige God, heeft als Koning geheerst.”

Terwijl de aarde overgegeven was aan het vernielende vuur, hebben de rechtvaardigen veilig in de heilige stad gewoond. Over degenen, die deel gehad hebben in de eerste opstanding, heeft “de tweede dood geen macht.” Terwijl God een verterend vuur is voor de goddelozen, is Hij voor Zijn volk beide een zon en een schild. “En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbijgegaan.” Het vuur, waardoor de goddelozen verteerd worden, zuivert de aarde. Ieder spoor van de vloek wordt weggevaagd. Geen eeuwig brandende hel zal de vreselike gevolgen van de zonde aan de verlosten in herinnering brengen.

Er blijft slechts één herinnering over: onze Heiland zal altijd de merken van Zijn kruisiging blijven dragen. Op Zijn gewond hoofd, in Zijn zijde, Zijn handen en voeten, zijn de enigste sporen merkbaar van het wrede werk, dat de zonde heeft gewrocht. De profeet zegt, Christus in Zijn heerlikheid aanschouwende: “Hij had hoornen aan Zijn hand (kanttekening: heldere stalen uit zijn zijde), en aldaar was Zijn sterkte verborgen.” In die doorstoken zijde, vanwaar de bloedstroom vloeide, die de mens met God verzoende,— daarin ligt de heerlikheid van de Heiland, aldaar is “Zijn sterkte verborgen.” “Machtig om te verlossen,” door het offer van de verlossing, had Hij dientengevolge de kracht om gericht te houden over hen, die Gods genade hebben veracht. En de tekenen van Zijn vernede-ring zijn Zijn hoogste eer; de eeuwigheid door zullen de wonden van Golgotha Zijn lof verkondigen, en Zijn macht vertellen.

“Gij, schaapstoren, gij, Ofel van de dochter Zions! tot u zal komen, ja daar zal komen de vorige herschappij.” De tijd is gekomen, waarnaar de heiligen met verlangen hebben uitgezien, sinds het vlammend zwaard het eerste paar uit Eden bande,— de tijd voor “de verkregene verlossing.” De aarde, die oorspronkelik aan de mens tot koninkrijk gegeven was, en door hem in handen van de Satan verraden, en die zo lang door de machtige vijand beheerst is geworden, is door het grote verlossingsplan hersteld. Alles, wat door de zonde verloren was, is nu teruggebracht. “Alzo zegt de Heer . . . die de aarde geformeerd, en die gemaakt heeft; Hij heeft hem bevestigd; Hij heeft hem niet geschapen, dat hij ledig zou zijn, maar heeft hem geformeerd, opdat men daarin wonen zou.” Gods oorspronkelik plan met het scheppen van de aarde is nu vervuld, daar hij tot eeuwige verblijfplaats van de verlosten gemaakt is. “De rechtvaardigen zullen de aarde er- felik bezitten, en in eeuwigheid daarop wonen.”

De vrees van de toekomstige erfenis te stoffelik te laten schijnen, heeft er velen toe gebracht, de waarheden te ver- geesteliken, die er ons eigenlik toe moeten leiden, hem als ons tehuis te beschouwen. Christus verzekerde Zijn discipelen, dat Hij wegging om woningen voor hen te bereiden in het huis van de Vader. Zij, die de leer van Gods woord aannemen, zullen niet geheel en al onwetend zijn aangaande de hemelse verblijfplaats. En toch: “Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart van de mens niet is opgeklommen, heeft God bereid voor die, die Hem liefhebben.” Mensetaal schiet te kort om

het loon van de rechtvaardigen te beschrijven. Slechts diegenen zullen het weten, die het aanschouwen zullen. Geen eindig verstand kan de heerlikheid van het Paradijs Gods innemen.

In de Bijbel wordt de erve van de verlosten een vaderland genoemd. Daar voert de hemelse herder Zijn kudde tot de fonteinen van levende wateren. De boom des levens geeft, iedere maand zijn vruchten, en de bladeren van de boom zijn tot genezing van de volken. Daar zijn altijd- vloeiende stromen, helder als kristal, en aan hun oevers werpen wuivende bomen hun schaduw op de paden, die toebereid zijn voor de verlosten des Heren. Daar verrijzen de heuvelen der schoonheid uit de wijde vlakten, en verheffen de bergen Gods hun fiere kruinen. In die vreedzame dalen, aan de oevers van die levende stromen, zal Gods volk, dat zo lang als pelgrims en zwervelingen gedoold heeft, een tehuis vinden.

“Mijn volk zal in een woonplaats van vrede wonen, en in welverzekerde woningen, en in stille, geruste plaatsen.” “Er zal geen geweld meer gehoord worden in uw land, verstoring noch verbreking in uw landpalen; maar uw muren zult ge Heil heten, en uw poorten Lof.” “En ze zullen huizen bouwen en ze bewonen, en ze zullen wijngaarden planten en de vrucht ervan eten. Ze zullen niet bouwen, dat een ander het bewone; ze zullen niet planten, dat een ander het ete. . . Mijn uitverkorenen zullen het werk van hun handen verslijten (tot in lengte van dagen genieten).”

Daar “zullen de woestijn en de dorre plaatsen vrolik zijn, en de wildernis zal zich verheugen, en zal bloeien als een roos.” “Voor een doorn zal een denneboom opgaan, voor een distel zal een mirteboom opgaan.” “De wolf zal met het lam verkeren, en de luipaard bij de geitebok neder- liggen; ... en een klein jongske zal ze leiden.” “Men zal nergens leed doen, noch verderven op de ganse berg van Mijn heiligheid,“ spreekt de Heer. Er kan in de dampkring des hemels geen pijn bestaan. Daar zullen geen tranen, geen lijkstoeten, geen tekenen van rouw wezen. “De dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; . . . want de eerste dingen zijn weggegaan.” “En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek; want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben.”

Daar is het Nieuwe Jeruzalem, de hoofdstad van de ver- heerlikte nieuwe aarde, “een sierlike kroon in de hand des Heren, en een koninklike hoed in de hand van uw God.” “Haar licht was aan de allerkostelikste steen gelijk, name- lik de steen jaspis, blinkende gelijk kristal.” “En de volken, die zalig worden, zullen in haar licht wandelen, en de koningen van de aarde brengen hun heerlikheid en eer daarin.” De Heer spreekt: “Ik zal Me verheugen over Jeruzalem, en vrolik zijn over Mijn volk.” “De tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en ze zullen Zijn volk zijn, en God-zelf zal bij hen en hun God zijn.”

In de stad Gods “zal geen nacht zijn.” Niemand zal rust nodig hebben, of ernaar verlangen. Er zal geen afmatting zijn in het doen van Gods wil, en het prijzen van Zijn naam. We zullen immer de frisheid van de morgen gevoelen, en immer verre zijn van het einde van de dag. “En ze zullen geen kaars, noch licht van de zon van node hebben, want de Heer God verlicht

hen.” Het licht van de zon zal vervangen worden door een glans, die niet pijnlik verblindend is, maar toch onmetelik ver de helderheid van onze middag overtreft.

De heerlikheid van God en het Lam vervult de heilige stad met een licht, dat nooit verflauwt. De verlosten wandelen in de zonneloze heerlikheid van een eeuwige dag. “Ik zag geen tempel in haar; want de Heer, de almachtige God, is haar tempel, en het Lam.” Gods volk heeft het voorrecht, openlik gemeenschap met de Vader en de Zoon te houden. Nu “zien we door een spiegel in een duistere rede.” We zien Gods werk weerkaatst als in een spiegel, in de werken van de natuur en in Zijn handelingen met de mensen; maar alsdan zullen we Hem van aangezicht tot aangezicht zien, zonder enige verduisterende sluier tussen Hem en ons. We zullen in Zijn tegenwoordigheid staan, en de heerlikheid van Zijn aangezicht aanschouwen.

Daar zullen de verlosten “kennen, gelijk ze ook gekend zijn.” De liefde en het medegevoel, die God Zelf in de ziel heeft geplant, zullen daar de wezenlikste en heerlikste beoefening vinden. De reine gemeenschap met heilige wezens, de volkomen overeenstemming met de gezegende engelen en de getrouwen van alle eeuwen, die hun lange klederen gewassen en wit gemaakt hebben in het bloed van het Lam, de heilige banden, die “al het geslacht in de hemelen en op de aarde”3 samenbinden — dragen er toe bij om de gelukzaligheid van de verlosten tot stand te brengen.

Daar zullen onsterfelike geesten met onverflauwde verrukking de wonderen van de scheppende macht, de geheimen van de verlossende liefde overpeinzen. Daar zal geen wrede, bedriegelike vijand aanzetten tot het vergeten van God. Ieder talent zal ontwikkeld, iedere bekwaamheid verhoogd worden. Het verkrijgen van kennis zal het verstand niet vermoeien, noch de werkkracht uitputten. Daar kunnen de grootste ondernemingen uitgevoerd, de verhevendste verlangens bereikt, de hoogste eerzucht verwezenlikt worden; en toch zullen er immer nieuwe hoogten te bestijgen, nieuwe wonderen te bewonderen, nieuwe waarheden te verstaan blijven, en nieuwe onderwerpen zijn, om de gaven van verstand en ziel en lichaam in beoefening te brengen.

Al de schatten van het heelal zullen openliggen voor het onderzoek van Gods verlosten. Door geen sterfelikheid aan banden gelegd, zweven ze in onvermoeide vlucht naar ver gelegen werelden,— werelden, die van verdriet bewogen zijn geweest bij het schouwspel van de menselike ellende, en weerklonken hebben van vreugdezangen Openb. 21:22; 1 Kor. 13:12. Efeze 3:15. bij de tijding, dat er een ziel verlost was. Met onuitsprekelik genot treden de kinderen van de aarde in de vreugde, en nemen kennis van de wijsheid van ongevallen wezens. Ze delen in de schatten van kennis en verstand, verkregen door eeuwelange be-schouwingen van Gods handewerk. Met onverduisterde blik aanschouwen ze de heerlikheid van de schepping,— zonnen en sterren en stelsels, alle in hun vastgestelde orde zich wentelend om de troon van de Godheid. Op alle dingen, van het kleinste tot het grootste, staat de naam van de Schepper gegrift, en in alle vertoont zich de rijkdom van Zijn macht.

Ook zullen de jaren van de eeuwigheid in hun loop nog rijkere en heerliker openbaringen van God en van Christus aan het licht brengen. En naarmate de kennis toeneemt, zullen de liefde, de eerbied en het geluk vermeerderen. Hoe meer de mensen van God leren, des te groter zal hun bewondering van Zijn karakter zijn. Wanneer Jezus hun de rijkdom van de verlossing, en de verbazende overwinningen, in de grote strijd met Satan behaald, openbaart, trillen de harten van de verlosten van innige toewijding, en met groter vervoering slaan ze de gouden citers aan; en tien duizend maal tien duizenden en duizend maal duizenden stemmen verenigen zich, en doen het machtige lofkoor schallen.

“En alle schepsel, dat in de hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat daarin is, hoorde ik zeggen: Aan Hem, die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlikheid, en de kracht in alle eeuwigheid.” De grote strijd is geëindigd. Zonde en zondaren bestaan niet meer. Het gehele heelal is rein. Eén polsslag van overeenstemming en blijdschap slaat door de wijde schepping. Uit Hem, die alles geschapen heeft, vloeien leven, licht en blijdschap door de rijken van de onbegrensde ruimte heen. Van het kleinste atoom tot de grootste wereld verklaren alle dingen, levende en levenloze, in onbenevelde schoonheid en volmaakte vreugde, dat God Liefde is.

In Afwachting van het Einde